

(Ministru kabineta
2016. gada
rīkojums Nr.)

KONCEPTUĀLS ZIŅOJUMS

**„Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes Konvencijai par vardarbības
pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu ”**

Rīga, 2016

SATURS

1. Konceptuāla ziņojuma kopsavilkums	3
2. Situācijas izklāsts	4
3. Piedāvātais risinājums, tā ietekme uz problēmas risināšanu	8
4. Ietekme uz valsts un pašvaldību budžetu.....	12
1.pielikums. Vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē izplatība un sekas	18
2.pielikums. Vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē problemātikas aktualizācija starptautiskajos dokumentos	24
3.pielikums. Latvijas starptautiskās saistības vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanas jomā	32
4. pielikums. Stambulas konvencijas izstrādes vēsture un būtība	37
5.pielikums. Vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē mazināšanas politiku regulējošie dokumenti Latvijā	41
6.pielikums. Piedāvātā risinājuma sākotnējais ietekmes izvērtējums	43
7. pielikums	51
8.pielikums	78
9.pielikums. Stambulas konvencijas atbilstības tabula.....	151
10.pielikums. Prioritāri veicamie grozījumi normatīvajos aktos.....	259

1. Konceptuāla ziņojuma kopsavilkums

Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes Konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (turpmāk – ziņojums) izvirza priekšlikumu Latvijas valstij pievienoties Eiropas Padomes Konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu (turpmāk – konvencija vai Stambulas konvencija), kā arī raksturo šāda lēmuma paredzamo sociālo ietekmi, ietekmi uz vardarbības mazināšanas politikas attīstību valstī un apskata alternatīvu risinājumu.

Ziņojums ir sagatavots saskaņā ar Ministru kabineta 2015.gada 16.februāra rīkojumu Nr.78 „Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Laimdotas Straujumas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai”, kas paredz pievienoties konvencijai, līdz 2015.gada 31.decembrim Ministru kabinetā iesniegt ziņojumu par Latvijas situācijas atbilstību Stambulas konvencijas prasībām (111.2.apakšpunkts), bet līdz 2017.gada 1.septembrim Ministru kabinetā iesniegt likumprojektu par konvencijas ratificēšanu (111.3.apakšpunkts).

Ņemot vērā to, ka ievērojams bērnu un sieviešu skaits valstī cieš no vardarbības, it īpaši vardarbības ģimenē (apm. 30%)¹, Latvija attīsta pasākumus vardarbības novēršanai un mazināšanai. Līdz šim daudzi pasākumi tika iesākti un īstenoti, kaut arī ne vienmēr tie bija regulāri un sistēmiski. Turpmāk nepieciešams īstenot konsekventu politiku vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē mazināšanai. Lai to izdarītu, ziņojumā piedāvāts turpināt īstenot vardarbības novēršanas un mazināšanas pasākumus atbilstoši starptautiskajiem standartiem (līgumiem). Ņemot vērā to, ka Stambulas konvencija piedāvā skaidru vīziju un plānu dalībvalstu vardarbības mazināšanas politikas veidošanai, daudzas valstis izvēlas šai konvencijai pievienoties, tādejādi apliecinot savu gatavību veidot nesadrumstalotu, mērķtiecīgu un uz pierādījumiem balstītu politiku, turklāt gūstot iespēju saņemt starptautisko ekspertu rekomendācijas tās efektīvākai īstenošanai.

Ziņojumā piedāvātais risinājuma variants paredz Latvijai pievienoties Stambulas konvencijai, 2016.gadā to parakstot un līdz 2018.gadam to ratificējot.

¹ Dati saskaņā ar FRA pētījumu par vardarbību pret sievietēm, 2014, un SPKC pētījumu par bērniem gūto nelabvēlīgo pieredzi, 2011

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

2. Situācijas izklāsts

Vardarbība pret sievietēm un vardarbība ģimenē ir ļoti nopietna problēma ar tālejoši negatīvām sekām, kas pasaulē un arī Latvijā skar vidēji katru trešo sievieti un bērnu, un nelabvēlīgi ietekmē visu sabiedrību. Saskaņā ar statistikas datiem pasaulē kopumā pusē no sieviešu slepkavību gadījumiem vainīgais ir kāds no tuvākajiem cilvēkiem – laulātais/ partneris vai cits radnieks. ES dalībvalstīs fizisku un/vai seksuālu vardarbību no esošā vai bijušā partnera savas dzīves laikā vidēji piedzīvojušas 22% sievietes, bet Latvijā - 32% sievietes². Šīs problēmas risināšanai pasaulē daudz kas jau ir paveikts³, un arī Latvija ir uzņēmusies noteiktas saistības šajā jomā⁴.

Vardarbība pret sievietēm un vardarbība ģimenē ir cilvēktiesību pārkāpums un rada negatīvas sekas gan cietušai personai (veselības problēmas, darbaspēju zaudējums) un tās ģimenei (bērni kā vardarbības liecinieki, vardarbīgas uzvedības turpināšanās risks nākamajās paaudzēs), gan arī plašākai sabiedrībai (liels noziedzīgu nodarījumu skaits, iesaistīto speciālistu darba slodze), kā arī nacionālajai ekonomikai (izmaksas, lai cietušajam sniegtu medicīnisko palīdzību un rehabilitāciju; izmaksas, kas saistītas ar tiesvedību un ar dažādu citu iestāžu iesaisti un to patērētajiem resursiem; cietušā samazināta produktivitāte darbā u.c.). Tādēļ, mazinot vardarbību, tiek stiprināta gan atsevišķu indivīdu, gan visas sabiedrības cilvēkdrošība, kā arī tiek ietaupīti ievērojami resursi.

Apzinoties problēmas aktualitāti, dažādas pasaules valstis pieņem reģionāli saistošus līgumus vardarbības pret sievietēm mazināšanai (piemēram, 1994.gadā pieņemta Visamerikas konvencija vardarbības pret sievietēm novēršanai, sodīšanai un izkaušanai⁵; 1995.gadā pieņemta Āfrikas cilvēktiesību harta un tās protokols par sieviešu tiesībām Āfrikā⁶).

Arī Eiropas Padome (turpmāk – EP) 2011.gadā radīja īpašu reģionālo dokumentu – Stambulas konvenciju, kas ir veltīta vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē problemātikai⁷. Stambulas konvencija tika izstrādāta, jo vardarbība ģimenē un vardarbība pret sievietēm apdraud pamatvērtību, par kuru iestājas EP: drošības veicināšana sabiedrībā kopumā.

Eiropas valstīs normatīvais regulējums un prakse vardarbības pret sievietēm un ģimenē novēršanā un sodīšanā būtiski atšķiras - ir valstis, kur cietušo aizsardzības līmenis ir labāks, un tādas, kurās tas ir vājāks. Lai mazinātu pastāvošās atšķirības dalībvalstu vardarbības novēršanas un mazināšanas politikā un lai tā pamatotos uz labās prakses piemēriem, EP valstis Stambulas konvencijā ir izvirzījušas vienotus mērķus šīs problēmas risināšanai un

² Sk. 1.pielikumu par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē izplatību un sekām.

³ Sk. 2.pielikumu par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē aktualizāciju starptautiskajos dokumentos.

⁴ Sk. 3.pielikumu par Latvijas starptautiskajām saistībām vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanas jomā.

⁵ <https://www.oas.org/en/mesecvi/convention.asp>

⁶ <http://www.achpr.org/instruments/women-protocol/#4>

⁷ Sk. 4.pielikumu par Stambulas konvencijas izstrādes vēsturi un būtību.

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

nospraudušas kopīgu ceļu to sasniegšanai, ieviešot arī īstenošanas uzraudzības mehānismu.

ES valstu pievienošanās Stambulas konvencijai veicina Eiropas kopējās brīvības, drošības un tiesiskuma telpas stiprināšanu, nodrošinot vienotu aizsardzību cietušajiem un palīdzot sasniegt vienotus mērķus vardarbības mazināšanā. Turklāt atšķirību mazināšana starp dalībvalstīm cietušo aizsardzības jomā uzlabo ikvienas personas situāciju, vardarbības gadījumā saņemot noteiktus aizsardzības un atbalsta pasākumus, pārvietojoties, dzīvojot un strādājot dažādās dalībvalstīs.

Stambulas konvencijai patlaban ir pievienojušās gandrīz visas ES dalībvalstis, izņemot Latviju, Bulgāriju, Čehiju⁸. Īrija, kas konvenciju parakstīja 2015.gada 5.novembrī, jau sākotnēji konceptuāli atbalstīja tās mērķus un prasības. Izvērtējot tās normatīvo aktu un situācijas atbilstību konvencijas prasībām, Īrija izstrādāja regulējumu, kas attiecas uz vardarbības ģimenē novēršanu, uzlabojot aizsardzības iespējas⁹. Arī Čehija sākumā ir veikusi normatīvo aktu un situācijas atbilstības konvencijas prasībām analīzi, kas tika pabeigta 2015.gada vasarā un patlaban noris darbs, lai konvencijai pievienotos¹⁰. Savukārt Polijā, kas Stambulas konvenciju parakstīja 2012.gada 18.decembrī un to ratificēja 2015.gada 27.augustā, pirms tai pievienoties bija diskusijas par to, vai šī konvencija nav pretrunā Polijas konstitūcijai un tās ietekmi uz Polijas tradīcijām un ģimeni. Rezultātā tika secināts, ka Stambulas konvencija ne tikai pilnībā atbilst Polijas konstitūcijai, bet arī to detalizētāk ievieš pakārtotajos tiesību aktos, jo varasiestāžu pienākums nodrošināt aizsardzību no vardarbības ģimenē un pret sievietēm izriet no konstitucionāla spīdināšanas, cietsirdības vai cieņu pazemojošas izturēšanās aizlieguma¹¹.

Patlaban arī Eiropas Komisija vērtē ES iespējas Stambulas konvenciju ratificēt, jo konvencijas 75.pants paredz to, ka konvenciju var parakstīt arī Eiropas Savienība¹². Tas atbilstu līdzšinējai praksei, kad ES pievienojas kādam

⁸ Informācija uz 30.12.2015. Stambulas konvenciju ir parakstījušas, to neratificējot, 20 EP valstis. Konvenciju ratificēja 19 EP dalībvalstis: Albānija, Andora, Austrija, Bosnija un Hercegovina, Dānija, Somija, Francija, Itālija, Malta, Monako, Montenegro, Nīderlande, Polija, Portugāle, Serbija, Slovākija, Spānija, Zviedrija, Turcija.

⁹ Līdz šim Īrijā nebija regulējuma par pagaidu aizsardzību no vardarbības un policijas tiesībām izraidīt vardarbīgu personu no dzīves vietas, bet 2015.gada 24.jūlijā šāds likums (Domestic Violence Bill) tika pieņemts. Tāpat tiek izstrādāta Nacionālā stratēģija par vardarbību ģimenē, seksuālu un ar dzimumu saistītu vardarbību 2015.-2018.gadam, kurā viens no iekļautajiem pasākumiem paredz Stambulas konvencijas ratifikāciju. Sk. <http://www.cosc.ie/en/COSC/Pages/RD15000004>; <http://www.cosc.ie/en/COSC/Pages/RD13000017> un [http://www.justice.ie/en/JELR/Corrected%20GENERAL%20SCHEME%20OF%20A%20REFORMED%20AND%20CONSOLIDATED%20DOMESTIC%20VIOLENCE%20BILL.pdf](http://www.justice.ie/en/JELR/Corrected%20GENERAL%20SCHEME%20OF%20A%20REFORMED%20AND%20CONSOLIDATED%20DOMESTIC%20VIOLENCE%20BILL.pdf/Files/Corrected%20GENERAL%20SCHEME%20OF%20A%20REFORMED%20AND%20CONSOLIDATED%20DOMESTIC%20VIOLENCE%20BILL.pdf) un <http://www.cosc.ie/en/COSC/Pages/WPI4000015>.

¹⁰ Plānots, ka Čehija konvencijai pievienosies 2016.gadā un to ratificēs līdz 2018.gadam.

<http://www.praguepost.com/czech-news/51515-czechs-to-sign-convention-to-combat-violence-against-women>

¹¹ <http://www.hfhr.pl/en/konwencja-re-o-zwalczaniu-przemocy-domowej-zgodna-z-konstytucja-rp-opinia-hfpc/>

¹² Eiropas Komisija Augsta līmeņa darba grupā par dzimumu līdztiesības integrēto pieeju, kurā piedalās ES dalībvalstu pārstāvji, kas ir atbildīgi par dzimumu līdztiesības jautājumiem, 2016.gada janvāra sanāksmē Amsterdamā sniedza informāciju par iecerētajiem risinājumiem saistībā ar ES pievienošanas konvencijai, tai skaitā, Padomes lēmuma gatavošana, kas varētu tik pieņemts Maltas prezidentūras laikā 2016.gada otrajā pusgadā. Sk. arī: Roadmap on (A possible) EU Accession to the Council of Europe Convention on preventing LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanu Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

starptautiskajam līgumam (piemēram, ANO Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām) vai EP dokuments kļūst par pamatu ES direktīvai, tādējādi pamudinot dalībvalstis uzņemties noteiktas saistības. Tā, piemēram, Latvija vairākus gadus bija viena no retajām valstīm, kas nebija pievienojusies EP Konvencijai par bērnu aizsardzību pret seksuālu izmantošanu un seksuālu vardarbību (Lanzarotes konvencija, pieņemta 2007.gada 25.oktobrī). Tomēr, pieņemot Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 13. decembra Direktīvas 2011/93/ES par seksuālas vardarbības pret bērniem, bērnu seksuālās izmantošanas un bērnu pornogrāfijas apkarošanu¹³, kuru dalībvalstīm bija pienākums pārņemt līdz 2013.gada 18.decembrim, Latvijai bija iespējams parakstīt un 2014.gada 18.augustā ratificēt arī Lanzarotes konvenciju, jo, pārņemot direktīvu, tiesību aktos jau bija ieviestas attiecīgas prasības.

Latvijā vardarbības ģimenē novēršanas un mazināšanas jautājums ir īpaši aktuāls, jo no tās cietušas apmēram 30% sieviešu un bērnu – vairāk, nekā vidēji citās ES valstīs. Turklāt ir jāņem vērā, ka Latvijā ir arī augstākais rādītājs no visām ES dalībvalstīm sabiedrības iecietībā pret vardarbību pret sievietēm¹⁴.

Vardarbības ģimenē novēršanas un mazināšanas jautājums Latvijā ir aktualizēts vairākos politikas plānošanas dokumentos¹⁵. Tāpat Latvija ir pievienojusies daudziem nozīmīgiem starptautiskajiem līgumiem, tai skaitā arī ANO Konvencijai par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu, kas uzliek dalībvalstīm pienākumu rīkoties, lai aizsargātu sievietes no jebkādas vardarbības, un Latvijai ir svarīgi šīs saistības pienācīgi pildīt.

Laika periodā no 2009. līdz 2011.gadam Latvija ir piedalījies Stambulas konvencijas izstrādē,¹⁶ norādot, ka Latvija kopumā atbalsta jaunās EP konvencijas par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu izstrādi, lai nodrošinātu efektīvu, ātru un vispusīgu nodarījumu izmeklēšanu un sodīšanu, kā arī cietušo aizsardzību. Konvencijas izstrādes laikā Latvijas izteiktie iebildumi tika ņemti vērā. Vienlaikus, ņemot vērā EP dalībvalstu tiesību sistēmas atšķirības, Stambulas konvencijā ir paredzētas iespējas par noteiktiem pantiem izdarīt arī atrunas attiecībā uz veidu, kādā dalībvalstis tos var īstenot valsts līmenī, piemēram, par noteiktiem nodarījumiem paredzot nevis kriminālsodu, bet administratīvo sodu.

Lai apliecinātu savu gatavību vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē problēmu risināt un lai turpmākas darbības būtu saskaņotas un efektīvas, Latvijai ir iespēja pievienoties Stambulas konvencijai, atzīstot šīs problēmas nopietnību un tās negatīvo ietekmi uz sabiedrības cilvēkdrošību un labklājību. Latvijas atbalsts EP starptautiskajam līgumam ir secīgs solis iepriekšējām

and combating violence against women and domestic violence (Istanbul Convention) http://ec.europa.eu/smart-regulation/roadmaps/docs/2015_just_010_istanbul_convention_en.pdf

¹³ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=celex:32011L0093>

¹⁴ Domestic Violence against Women report, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_344_en.pdf

¹⁵ Sk. 5 pielikumu par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē mazināšanas politiku Latvijā regulējošajiem dokumentiem.

¹⁶ Latvijas nacionālā pozīcija par Eiropas Padomes Konvencijas projektu par vardarbības pret sievieti un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu ir apstiprināta Ministru kabineta 2010.gada 29.jūnija sēdē (prot. Nr.33, 54.§).

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanu Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

aktivitātēm, turpinot stiprināt personu, kas cieš no vardarbības ģimenē, aizsardzību.

3. Piedāvātais risinājums, tā ietekme uz problēmas risināšanu

Piedāvātais risinājums paredz Latvijas pievienošanos konvencijai, 2016.gadā to parakstot un līdz 2018.gadam konvenciju ratificējot.

Latvija atbalsta starptautisko un reģionālo tiesību instrumentu izveidi, izvērtējot to ietekmi uz cilvēktiesību situācijas uzlabošanu Latvijā. Konvencijas parakstīšana norādīs uz Latvijas interesi un apņemšanos kļūt par konvencijas dalībvalsti, jo saskaņā ar Vīnes konvenciju „Par starptautisko līgumu tiesībām” valsts apņemas pildīt starptautiskajā līgumā noteiktos pienākumus tikai pēc tā ratifikācijas, tādejādi ar konvencijas parakstīšanu valsts vēl pilnībā neuzņemas saistības par konvencijas nosacījumu izpildi, taču tai ir jāatturas no darbībām, kas vērstas pret konvencijas objektu un mērķi. Savukārt, ratificējot Stambulas konvenciju, Latvija arī apliecinās savu apņemību turpināt strādāt pie vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanas un apkarošanas pasākumiem. Pievienošanās konvencijai nozīmē, ka konvencijā noteiktie principi, mērķi un normas tiek iestrādātas nacionālajā tiesību sistēmā, piemērojot tām nacionālajai tiesību sistēmai atbilstošu juridisku spēku. Nepieciešamību pievienoties konvencijai neformāli uzsvērušas arī vairākas Latvijas NVO¹⁷.

Pievienojoties Stambulas konvencijai, Latvijā būs vairāk instrumentu, lai aizsargātu personu cilvēktiesības dzīvot no vardarbības un spīdzināšanas brīvu dzīvi. Psihiski un fiziski veseli cilvēki, kuri nebaidās par savu un bērnu drošību mājās, pilnvērtīgi strādā, var paši nodrošināt savu dzīvi, tādā veidā sekmējot valsts kopējo attīstību un labklājību.

Latvijas pievienošanās Stambulas konvencijai ne tikai nodrošinās līdzšinējās politikas turpināšanos, bet arī dos iespēju uzlabot politikas plānošanu un ieviešanu, ņemot vērā uz pierādījumiem izstrādāto starptautisko dokumentu un tajos definētos standartus, veidojot loģisku, visaptverošu un konsekventu vardarbības novēršanas un cietušo aizsardzības politiku, tai skaitā nodrošinot mūsu valsts piederīgajiem, kas uzturas citās ES valstīs, pienācīgu aizsardzību. Ņemot vērā to, ka konvencijā ir ietverta labākā prakse un kopīgie standarti visām dalībvalstīm, būtu grūti piedāvāt alternatīvus, bet tikpat efektīvus risinājumus. Latvija konvenciju var izmantot kā ietvaru vienotas sistēmas radīšanai, iekļaujot tajā jau esošos pasākumus, kas ļautu problēmu risināt efektīvāk. Pievienošanās konvencijai dos arī iespēju iegūt neatkarīgu starptautisko ekspertu vērtējumu un ieteikumus papildu aktivitātēm turpmākai situācijas uzlabošanai.

Jāatzīmē, ka lielākā daļa konvencijas nosacījumu jau ir ietverti Latvijas normatīvajos aktos. Latvijas Republikas Satversme, tai pakārtotie normatīvie

¹⁷ Konceptuālā ziņojuma „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” projekts sabiedriskai apspriešanai ievietots Labklājības ministrijas mājaslapā 19.10.2015. Rakstiski priekšlikumi netika saņemti. Savukārt partija „Latvijas attīstībai” savā 2015.gada 30.novembra labklājības ministram un ārlietu ministram adresētajā vēstulē aicināja nekavējoties parakstīt Stambulas konvenciju, kā arī virzīt tās ratifikāciju iespējami ātri, vēlams daudz ātrāk kā paredzētais 2018.gads. 2015.gada 29.decembrī notika starpinstitūciju saskaņošanas sanāksmē, kurā piedalījušies Latviešu identitātes atbalsta biedrības un biedrības „Asociācija Ģimene” pārstāvji, paužot uzskatu, ka Latvijai konvencijai nav jāpievienojas, pirms netiek veikta neatkarīga zinātniski juridiskā analīze. LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

akti, kā arī politikas plānošanas dokumenti jau patlaban aizliedz spīdzināšanu, cietsirdīgu vai cieņu pazemojošu izturēšanos pret cilvēku. Turklāt Latvijā pēdējo gadu laikā ir veiktas būtiskas izmaiņas tiesību aktos, lai mazinātu vardarbību ģimenē un vardarbību pret sievietēm¹⁸. Daudzas no šīm aktivitātēm atbilst arī konvencijas prasībām. Vairākas izmaiņas tika veiktas, ieviešot ES direktīvu, piemēram, Cietušo direktīvas¹⁹, prasības, savukārt vēl citas izmaiņas tika veiktas, analizējot spēkā esošo tiesisko regulējumu un tā piemērošanas problēmas. Vienlaikus ir arī vairāki pasākumi, kurus nepieciešams turpināt.

Kopumā, lai Latvija izpildītu visas konvencijas prasības, normatīvajos aktos vēl būtu nepieciešamas atsevišķas izmaiņas un jaunievedumi, jo ir samērā maz tādu konvencijā minēto problēmu, kas Latvijā vēl nav atrisinātas.

Latvijas normatīvie akti un prakse nodrošina aizsardzību un palīdz jebkuram vardarbības upurim, neatkarīgi no tā dzimuma (konvencijas 2.pants), valsts īsteno dzimumu līdztiesības principam atbilstošu politiku (6.pants). Noziedzīgie nodarījumi, kas saistīti ar vardarbības pielietošanu, tiek sodīti (35.pants), turklāt vardarbība ģimenē tiek uzskatīta par atbildību pastiprinošu apstākli (46.pants). Cietušie var lūgt aizsardzību no vardarbības atkārtotāšanās, saņemot civilprocesuālo pagaidu aizsardzību pret vardarbību vai policijas lēmumu par nošķiršanu (52., 53.panti). No vardarbības cietušajiem un bērniem, kuri ir vardarbības ģimenē liecinieki, tiek nodrošināts atbalsts un nepieciešamības gadījumā arī rehabilitācija (16., 20., 22., 26.pants). Savukārt dažādu jomu speciālisti tiek apmācīti par vardarbības ģimenē un vardarbības pret bērniem atpazīšanu un risināšanas iespējām (15.pants).

To pasākumu vidū, pie kuriem tiek turpināts darbs, ir Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekts, kas ļaus savlaicīgāk reaģēt uz vardarbības risku un vardarbību (1., 5., 18.panti). Tāpat Tieslietu ministrijas pastāvīgajā Krimināllikuma darba grupā vērtēs iespējas noteikt kriminālatbildību par vajāšanu un psiholoģisko vardarbību (33., 34.panti). Savukārt Labklājības ministrija katru gadu sadarbībā ar citām institūcijām apkopo un analizē statistikas datus par vardarbības gadījumiem (11.pants). Tomēr pilnvērtīgākai situācijas analīzei ir būtiski uzlabot vairākas datubāzes, kas tiek izmantotas informācijas apkopošanai, piemēram, Iekšlietu ministrijas Informācijas centra Kriminālprocesa informācijas sistēmas (KRASS) datubāzē. Tāpat nepieciešams turpināt īstenot un attīstīt sabiedrības informēšanas kampaņas, kas patlaban notiek neregulāri (12., 13.pants). Kaut gan tiesību aktos dažādu jomu speciālistiem, piemēram, ārstiem, ir noteikts pienākums ziņot par vardarbības gadījumiem, vēl ir nepieciešams stiprināt starpinstitucionālo sadarbību (28.pants). Bāriņtiesu darbinieki un sociālie darbinieki pirms pieņem lēmumu par turpmāko rīcību izmanto riska novērtēšanas instrumentus, tomēr ir nepieciešams strādāt pie risku novērtēšanas instrumenta pilnveides un paplašināt tā pielietošanu praksē (51.pants). Ir izstrādāti grozījumi Kriminālprocesa likumā,

¹⁸ Detalizētu apkopojumu par Latvijas situācijas atbilstību Stambulas konvencijas prasībām sk. 8.pielikumā.

¹⁹ Eiropas Parlamenta direktīva 2012/29/ES, ar ko nosaka noziegumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimālos standartus un aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2001/220/TI, kas dalībvalstīm jāpārņem līdz 2015.gada 16.novembrim.

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

lai būtu iespējams kriminālprocesu par izvarošanas un seksuālas vardarbības gadījumiem ierosināt bez cietušās personas iesnieguma (55.pants).

Kā vienīgā joma, kurā pagaidām nav rasts risinājums un līdz ar to ir saskatāma neatbilstība Stambulas konvencijas prasībām, ir atbalsts seksuālās vardarbības upuriem (25.pants), kas paredz, ka dalībvalstī tiek izveidots pietiekams skaits atbilstošu, viegli pieejamu palīdzības centru izvarošanas un seksuālās vardarbības upuriem, kuros šiem seksuālās vardarbības upuriem ir pieejama medicīniskā apskate un tiesu ekspertīze un tiek sniegts atbalsts saistībā ar gūto traumu un konsultācijas. Patlaban medicīniska rakstura palīdzība seksuālās vardarbības upuriem tiek nodrošināta veselības aprūpes sistēmas ietvaros, psiholoģiskās un juridiskās konsultācijas tiek nodrošinātas sociālās rehabilitācijas ietvaros, tomēr iespējas veikt tūlītēju tiesu medicīnisko ekspertīzi praksē ir ierobežotas²⁰.

Jāpiemin, ka konvencijas 78.pants paredz iespēju dalībvalstīm izteikt atrunas. Piemēram, pievienojoties konvencijai, Latvija var izteikt atrunas par 30.panta otro daļu (tas paredz, ka valsts piešķir atbilstošu kompensāciju visiem, kuriem nodarīti smagi miesas bojājumi vai radīti veselības traucējumi, tādā apmērā, ko nesedz kaitējuma atlīdzība, kura saņemta no citiem avotiem, piemēram, no vardarbības izdarītāja, apdrošinātāja vai valsts finansētiem medicīniskās un sociālās palīdzības dienestiem) un par 55.panta pirmo daļu saistībā ar 35.pantu, lai, ņemot vērā Latvijas tiesību sistēmas īpatnības, atrunātu to, ka arī turpmāk būs nepieciešams cietušā iesniegums, lai uzsāktu lietvedību par administratīvi sodāmu maznozīmīgu miesas bojājumu nodarīšanu.

Konvencija paredz arī īpašu uzraudzības mehānismu – ekspertu grupu GREVIO²¹. Šāda ekspertu grupa tiek veidota pēc līdzīgiem principiem kā ekspertu grupa GRETA²², kas jau darbojas un uzrauga EP konvencijas par cīņu pret cilvēktirdzniecību īstenošanu Latvijā un citās valstīs. Ekspertu grupa izveido aptaujas anketu, ko adresē visām dalībvalstīm. Tāpat ekspertu grupa var organizēt valsts apmeklējumus sadarbībā ar valsts iestādēm un to ieceltajām kontaktpersonām un, ja nepieciešams, ar neatkarīgu valsts ekspertu palīdzību.

Pievienošanās konvencijai gadījumā pārvaldes iestāžu funkcijas nemainīsies. Vienlaikus konvencijas prasību efektīva ieviešana nozīmē, ka institūciju darbam ir jābūt koordinētākam un saskaņotākam, bet speciālistiem ir jābūt apmācītiem saskarsmē ar cietušo personu. Cietušajam saskarsmei ar institūcijām ir jābūt pēc iespējas mazāk apgrūtinotai (piemēram, pēc pārdzīvotās vardarbības apmeklējamo iestāžu skaitam ir jābūt pēc iespējas mazākam). Turklāt iedzīvotājiem ir jābūt labi informētiem, kur var vērsties vardarbības gadījumos, kas nozīmē, ka institūcijām vajadzēs pievērst lielāku uzmanību

²⁰ Tiesu medicīnas ekspertīzes tiek veiktas Valsts tiesu medicīnas ekspertīzes centrā Rīgā un reģionālajās nodaļās Daugavpilī, Rēzeknē, Ventspilī, Liepājā, Tukumā, Jelgavā, Pļaviņās, Bauskā darba dienās no plkst. 8:30-16:00, bet pirmssvētku dienās no plkst. 8:30-14:00.

²¹ GREVIO sastāvs un funkcijas aprakstītas EP mājaslapā: <http://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/grevio>

²² <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=197&CM=8&DF=13/10/2015&CL=ENG> LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

informatīvajiem pasākumiem. Šāda pieeja kopumā atbilst Latvijas iestādēs īstenojamajai iniciatīvai - mazināt administratīvo slogu iedzīvotājiem.

Konvencijas parakstīšanas ignorēšana būs negatīvs signāls Latvijas un starptautiskajai sabiedrībai, izraisot jautājumus par to, kādēļ Latvija ir viena no tikai dažām EP valstīm, kas šim dokumentam nav pievienojusies. Šajā situācijā Latvijai nebūs iespējams savu nostāju pierādījumos balstīti argumentēt ne starptautiski, ne vietējā līmenī. Latvijas nepievienšanās Stambulas konvencijai demonstrētu Latvijas kā demokrātiskas un cilvēktiesības aizsargājošas neatkarīgas valsts vājo politisko gribu nopietni attiekties un risināt vardarbības jautājumus kopīgajā ES telpā. Turklāt šajā gadījumā pastāv risks, ka vardarbības novēršanas un mazināšanas politika nebūs konsekventa un pārdomāta vai netiks pilnveidota. Tāpat nebūs iespēju bez papildu izdevumiem iegūt starptautisko ekspertīzi politikas turpmākai pilnveidei. Šāds lēmums neuzlabos no vardarbības ģimenē cietušo un cietušo sieviešu situāciju. Tādejādi sabiedrībai arī turpmāk vajadzēs segt būtiskas izmaksas, kas rodas nemazinošās vardarbības dēļ²³.

Turklāt gadījumā, ja ES lems Stambulas konvencijai pievienoties vai izvirzīs konvencijai līdzīgas prasības, pieņemot direktīvu, Latvijai jebkurā gadījumā vajadzēs šīs prasības īstenot un veidot konsekventu vardarbības novēršanas un mazināšanas politiku.

²³ Konceptuālā ziņojuma piedāvāta risinājuma ietekmes novērtējumu sk. 6.pielikumā.

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

4. Ietekme uz valsts un pašvaldību budžetu

Kopsavilkums par ziņojumā iekļauto risinājumu realizācijai nepieciešamo valsts un pašvaldību budžeta finansējumu.

euro

Risinājums	Budžeta programmas (apakš-programmas) kods un nosaukums	Vidēja termiņa budžeta ietvara likumā plānotais finansējums			Nepieciešamais papildu finansējums					Pasākuma īstenošanas gads (ja risinājuma (risinājuma varianta) īstenošana ir terminēta)
		2015. gads	2016.gads	2017.gads	2016.gads	2017.gads	2018.gads	turpmākajā laikposmā līdz risinājuma (risinājuma varianta) pabeigšanai (ja īstenošana ir terminēta)	turpmāk ik gadu (ja risinājuma (risinājuma varianta) izpilde nav terminēta)	
Finansējums ziņojuma īstenošanai kopā		548 617	608 458	608 458	100 375	108 876	78 800	30 000	0	
tajā skaitā										
14.Iekšlietu ministrija		0	0	0	0	30 076*	0	0	0	
Iekšlietu ministrijas Informācijas centrs. Izmaiņu veikšana informācijas sistēmās "Kriminālprocesa informācijas sistēma", "Sodu reģistrs" un integrētās iekšlietu informācijas sistēmas apakšsistēmā "Uzskaišu kategorijas".	02.03.00 "Vienotās sakaru un informācijas sistēmas uzturēšana un vadība"	0	0	0	0	30 076	0	0	0	2017.gads
18.Labklājības ministrija		548 617	608 458	608 458	100 375	78 800	78 800	30 000	0	
11.pants. Datu vākšana un izpēte.										
ES politiku instrumentu un		0	0	0	0	0	0	20 000	0	2020.gads

pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēto projektu un pasākumu īstenošana (Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 9.2.1.specifiskā atbalsta mērķa "Paaugstināt sociālo dienestu darba efektivitāti un darbinieku profesionalitāti darbam ar riska situācijā esošām personām" 9.2.1.3.pasākuma „Atbalsts speciālistiem darbam ar bērniem ar saskarsmes grūtībām un veselības traucējumiem un vardarbību ģimenē" īstenošanas noteikumi). Iedzīvotāju aptauja par sabiedrības attieksmes maiņu attiecībā uz vardarbību ģimenē.										
13. pants. Izpratnes veidošana		0	0	0	35 000	5 000	5 000	10 000		
ES politiku instrumentu un pārējās ārvalstu		0	0	0	35 000	5 000	5 000			

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

finanšu palīdzības līdzfinansēto projektu un pasākumu īstenošana (Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 9.2.1.specifiskā atbalsta mērķa "Paaugstināt sociālo dienestu darba efektivitāti un darbinieku profesionalitāti darbam ar riska situācijā esošām personām" 9.2.1.3.pasākuma „Atbalsts speciālistiem darbam ar bērniem ar saskarsmes grūtībām un veselības traucējumiem un vardarbību ģimenē" īstenošanas noteikumi). Interaktīvās spēles izveide.								10 000		2020.gads
15. pants. Attiecīgo profesiju pārstāvju apmācība		0	59 841	59 841	65 375	73 800	73 800	0		
Speciālistu apmācības saskaņā ar MK noteikumiem 01.04.2014. „Noteikumi par kārtību, kādā apgūst	22.01.00 „Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija un bērnu uzticības tālrunis”	0	59 841	59 841	0	0	0	0		

speciālās zināšanas bērnu tiesību aizsardzības jomā, šo zināšanu saturu un apjomu”										
ES politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēto projektu un pasākumu īstenošana (Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 9.2.1.specifiskā atbalsta mērķa "Paaugstināt sociālo dienestu darba efektivitāti un darbinieku profesionalitāti darbam ar riska situācijā esošām personām" 9.2.1.3.pasākuma „Atbalsts speciālistiem darbam ar bērniem ar saskarsmes grūtībām un veselības traucējumiem un vardarbību ģimenē" īstenošanas noteikumi). Speciālistu apmācība bērnu tiesību aizsardzības jomā		0	0	0	65 375	73 800	73 800	0		2022.gads 0

16. pants. Preventīvā iesaistīšanās un rehabilitācijas programmas		195 437	195 437	195 437	0	0	0	0	0
Pakalpojums „Vardarbības veicēju sociālā rehabilitācija”	LM budžeta programmas 05.00.00. „Valsts sociālie pakalpojumi” apakšprogramma 05.01.00 „Sociālās rehabilitācijas valsts programma”	195 437	195 437	195 437	0	0	0	0	0
22. pants. Specializētie atbalsta pakalpojumi		353 180	353 180	353 180	0	0	0	0	0
Pakalpojums „Sociālās rehabilitācijas pakalpojumi no vardarbības cietušām pilngadīgām personām”	LM budžeta programmas 05.00.00. „Valsts sociālie pakalpojumi” apakšprogramma 05.01.00 „Sociālās rehabilitācijas valsts programma”	353 180	353 180	353 180	0	0	0	0	0

* Iekšlietu ministrija (Iekšlietu ministrijas Informācijas centrs, budžeta apakšprogramma 02.03.00 “Vienotās sakaru un informācijas sistēmas uzturēšana un vadība”)

2017.gada izdevumi kopā 30 076 *euro*, t.sk. Kapitālie izdevumi 30 076 *euro*

EKK 5000 Pamatkapitāla veidošana: 30 076 *euro*

1. Integrētās iekšlietu informācijas sistēmas apakšsistēmas “Uzskaišu kategorijas” pilnveidošana – tehniskās specifikācijas izstrāde, analīze, projektēšana un programmatūras izmaiņu izstrāde, testēšana par kopējo summu 5 356 *euro* (13 cilvēkdienas x 412 *euro*) (EKK 5140);
2. Kriminālprocesa informācijas sistēmas pilnveidošana -tehniskās specifikācijas izstrāde, analīze, projektēšana un programmatūras izmaiņu izstrāde- jaunu lauku izveide, datu pārņemšana no Sodu reģistra, vainīgās personas apraksta pilnveidošana, testēšana par kopējo summu 7 004 *euro* (17 cilvēkdienas x 412 *euro*) (EKK 5140);
3. Integrētās iekšlietu informācijas sistēmas apakšsistēmas “Noziedzīgos nodarījumus izdarījušās personas” pilnveidošana, tehniskās specifikācijas izstrāde, analīze, projektēšana un programmatūras izmaiņu izstrāde- jaunu lauku izveide, WEB servisu papildināšana datu saņemšanai no Tiesu

informācijas sistēmas, datu nodošana Kriminālprocesa informācijas sistēmai testēšana par kopējo summu 17 716 *euro* (43 cilvēkdienas x 412 *euro*) (EKK 5140).

Iesniedzējs:

Labklājības ministrs

J.Reirs

Vizē:

Valsts sekretāre

I.Jaunzeme

Līga Āboliņa

(par projektu atbildīgās amatpersonas vārds un uzvārds)

Bērnu un ģimenes politikas departamenta direktore

(amats)

67021587, fakss: 67021618

(tālrunis un faksa numurs)

liga.abolina@lm.gov.lv

(e-pasta adrese)

1.pielikums. Vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē izplatība un sekas

Vardarbība ir cilvēktiesību, īpaši tiesību uz dzīvību, drošību, cieņu un fizisko un garīgo integritāti vispārējs pārkāpums. Vardarbība izpaužas dažādās formās, un no tās cieš daudz cilvēku ne tikai publiskās vietās, bet arī savā ģimenē. Saskaņā ar Pasaules Veselības organizācijas (turpmāk – PVO) datiem, pasaulē katru gadu no vardarbības mirst aptuveni 475000 iedzīvotāju, vēl vairāk cilvēku cieš no vardarbības bez letālām sekām²⁴. Ievērojama vardarbības gadījumu daļa ir saistīta ar dzimumu un sociālo nevienlīdzību, veidojot tendences, ka vardarbības rezultātā mirst pārsvarā vīrieši, bet no vardarbības bez letālām sekām pārsvarā cieš sievietes un bērni. Turklāt sievietes un bērni pārsvarā cieš no savu tuvinieku – partneru un vecāku – vardarbības.

Vardarbība ģimenē būtiski ietekmē gan atsevišķus indivīdus, gan sabiedrību kopumā, tā atstāj negatīvas sekas arī uz tautsaimniecību.

Saskaņā ar statistikas datiem, pasaulē vismaz 25-37% sieviešu savas dzīves laikā ir cietušas no fiziskas vai seksuālas partnera vardarbības²⁵. Turklāt Oksfordas un Stenfordas universitātes zinātnieku pētījuma „Konfliktu un vardarbības novērtēšanas ziņojums” rezultāti²⁶ apliecina, ka kopumā pasaulē savās mājās konfliktu dēļ aiziet bojā ievērojami vairāk cilvēku nekā pilsoņu karu laikā, īpaši tas skar sievietes un bērnus. Pētījumā uzsvērts, ka vardarbība, kas notiek mājās, jo īpaši pret bērniem un sievietēm, ir visizplatītākais starppersonu vardarbības veids un ir daudz vairāk izplatīta nekā vardarbība pilsoņu karu laikā. Gadā pasaulē tiek reģistrētas apm. 418 000 slepkavības un 300000 seksuālas vardarbības gadījumu, kur trešdaļā gadījumu cieš bērni. Apmēram 16% bērnu pasaulē, kas atbilst apm. 275 miljoniem bērnu, tiek sodīti, lietojot bargas vardarbīgas metodes – sitot pa seju, galvu vai ausīm, vai vairākkārt sitot ar nūju vai siksnu. Apmēram 30% sieviešu visā pasaulē, kas atbilst 769 miljoniem sieviešu, cieš no partnera vardarbības savas dzīves laikā, vairāk nekā 100 miljoni sieviešu ir pakļautas sieviešu dzimumorgānu kropļošanai.

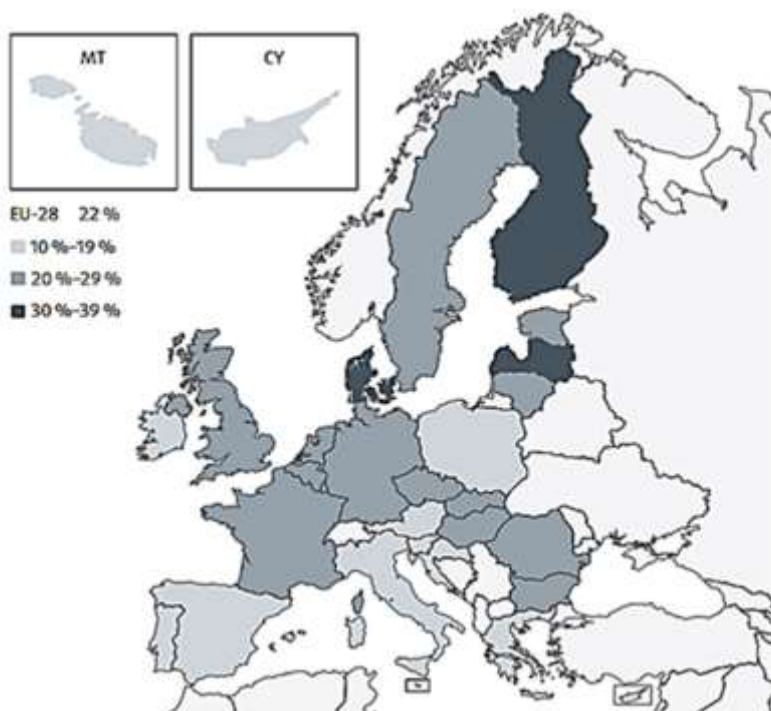
ES saskaņā ar FRA pētījumu no partnera fiziskas un/vai seksuālas vardarbības cietušas vidēji 22% sieviešu, bet Latvijā – 32%, kas atbilst 270 tūkstošiem sieviešu vecumā no 15 līdz 75 gadiem jeb 115 sievietēm dienā. Savukārt rādītāji par visiem vardarbības pret sievietēm veidiem, tostarp vajāšanu, sasniedz 45 %. Lielāko daļu šādu vardarbības aktu veic vīrieši to tiešajā sociālajā vidē, visbiežāk partneri vai bijušie partneri. Daudz vairāk sieviešu cietušas no fiziskās un seksuālās vardarbības no bijušo partneru puses pēc attiecību pārtraukšanas, un tas liecina par to, ka daudzas sievietes, kuras izbeigušas vardarbīgas attiecības, ne vienmēr iegūst fizisko drošību.

²⁴ WHO Global status report on violence prevention, 2014

²⁵ Global status report on violence prevention, 2014

²⁶ Conflict and violence assessment paper. <http://www.copenhagenconsensus.com/publication/post-2015-consensus-conflict-and-violence-assessment-hoeffler-fearon>

Att. 1. Partnera fiziska un/ vai seksuāla vardarbība kopš 15 gadu vecuma, ES 28

Avots: ES Pamattiesību aģentūras apsekojums, 2014

Par vardarbību pret sievietēm kā īpašu vardarbības veidu tiek runāts tāpēc, ka ir daudzas vardarbības formas, ko piedzīvo sievietes tādēļ, ka viņas ir sievietes neatkarīgi no vietas, kur tas notiek – ģimenē, sabiedrībā vai konfliktu laikā.

Saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas (turpmāk – ANO) deklarāciju par vardarbības pret sievietēm mazināšanu (1993)²⁷ **ar vardarbību pret sievietēm** tiek saprasts „jebkurš ar dzimumu saistīts vardarbības akts (*any act of gender-based violence*), kas nodara vai var nodarīt fiziskas, seksuālas vai psiholoģiskas ciešanas vai zaudējumus sievietēm”. Kaut gan jebkurš var ciest no ar dzimumu saistītas vardarbības, sievietes veido ievērojami lielāko upuru daļu.

Savukārt Stambulas konvencijā tiek sniegti šādi skaidrojumi: „**Ar dzimumu saistīta vardarbība pret sievietēm** ir vardarbība, kas vērsta pret sievieti tāpēc, ka viņa ir sieviete, vai vardarbība, kura nesamērīgi skar sievietes” un „Ar terminu „**vardarbība ģimenē**” apzīmē visus fiziskas, seksuālas, psiholoģiskas vai ekonomiskas vardarbības aktus, kas notiek ģimenē vai mājās, vai starp bijušajiem vai esošajiem laulātajiem vai partneriem neatkarīgi no tā, vai vardarbības izdarītājs dzīvo vai ir dzīvojis vienā dzīvesvietā ar vardarbības upuri”²⁸.

Vardarbībai pret sievietēm ir ļoti dažādas izpausmes dažādās kultūrās un valstīs – izvarošana, vardarbība ģimenē, seksuāla uzmākšanās, piespiedu kontracepcijas lietošana, jaundzimušo meiteņu slepkavības un ar bērna dzimumu

²⁷ <http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm>

²⁸ http://www.lm.gov.lv/upload/berns_gimene/bernu_tiesibas/ep_konvencija1.pdf

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

saistīta selektīva rīcība pirms viņa piedzimšanas, uzbrukumi ar skābēm, kaitīgas tradicionālas prakses kā slepkavība tā saucamā „goda” dēļ, sieviešu dzimumorgānu kropļošana, agrīnas vai piespiedu laulības. Ir vardarbības formas, kas notiek valsts nolaidības dēļ, piemēram, izvarošanas kara laikā, seksuāla vardarbība un verdzība kara laikā, piespiedu sterilizācija un aborti, policijas un varas iestāžu vardarbība, nomētāšana ar akmeņiem un pēršana. Daudzas vardarbības pret sievietēm formas, kā cilvēktirdzniecība un piespiedu prostitūcija, bieži vien pielieto organizēta noziedzība.

PVO sadala vardarbības pret sievietēm veidus piecos posmos visa dzīves gājuma laikā atkarībā no vecuma: 1) vardarbība pirms dzimšanas – selektīvie aborti atkarībā no plānotā bērna dzimuma, vardarbības pret grūtnieci ietekme uz jaundzimušo 2) vardarbība pret jaundzimušām - jaundzimušo meiteņu slepkavības, fiziska, seksuāla un psiholoģiska vardarbība 3) vardarbība bērnībā - bērnu laulības, sieviešu dzimumorgānu kropļošana, fiziska, seksuāla un psiholoģiska vardarbība, incests, bērnu prostitūcija un pornogrāfija 4) vardarbība pret jauniešiem un sievietēm - randiņu vardarbība un vardarbība saderināšanas laikā, piespiedu dzimumattiecības materiālo labumu dēļ, incests, seksuāla uzmākšanās darbavietā, izvarošana, seksuāla aizskaršana, piespiedu prostitūcija un pornogrāfija, cilvēktirdzniecība, partnera vardarbība, laulātā izvarošana, partnera slepkavība, psiholoģiska vardarbība, vardarbība pret sievietēm ar īpašām vajadzībām, piespiedu grūtniecība 5) vardarbība vecumdienās - atraitņu piespiedu „pašnāvība” vai slepkavība ekonomisko apsvērumu dēļ, seksuāla, fiziska un psiholoģiska vardarbība.

Vardarbības ģimenē un vardarbības pret sievietēm problemātikas kontekstā starptautiskajos dokumentos un pētījumos tiek skatīti arī vardarbības pret bērniem dažādie aspekti, jo pastāv saikne starp vardarbību ģimenē, kas vērsta pret sievietēm, un fizisko vardarbību pret bērniem, kā arī traumu, kuru bērni gūst, būdami aculiecinieki vardarbībai ģimenē (emocionālā vardarbība). Tāpat vardarbība ģimenē var būt vērsta īpaši pret meitenēm, ņemot vērā daudzās valstīs pastāvošo atšķirīgo attieksmi pret meitenēm un atšķirīgās meiteņu iespējas vietējās sabiedrībās.

Tā, saskaņā ar pētījumu par Latvijas jauniešu bērnībā gūto nelabvēlīgo pieredzi²⁹, ko 2011.gadā veica Slimību profilakses un kontroles centrs, gandrīz trešā daļa (31,5%) respondentu bērnībā ir cietuši no emocionālās vardarbības no saviem vecākiem vai kāda cita mājās dzīvojoša pieauguša ģimenes locekļa, 16,4% respondentu ir pieredzējuši fizisku vardarbību no saviem vecākiem vai kāda cita mājās dzīvojoša pieaugušā, bet viens no desmit respondentiem (10,3%) bērnībā ir piedzīvojis seksuālu vardarbību no kāda pieaugušā, vecāka radnieka, ģimenes drauga vai svešinieka. Tāpat 12,6% respondentu bērnībā pieredzējuši tēva vai patēva vardarbību pret māti vai pamāti.

Par citiem vardarbības ģimenē veidiem, piemēram, vardarbību pret gados veciem cilvēkiem un pret vīriešiem, ir relatīvi maz uzticamu datu ne tikai Latvijā, bet arī citās valstīs. Tomēr ir ļoti svarīgi, lai visiem cietušajiem būtu

²⁹ <http://www.spkc.gov.lv/veselibu-ietekmejoso-paradumu-petijumi/>

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanas Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

pieejami atbalsta un aizsardzības pasākumi. Tādēļ arī Stambulas konvencijā ir prasība attiecināt aizsardzību no vardarbības ne tikai uz sievietēm, kas cietušas no vardarbības, bet arī uz vīriešiem.

Tā kā vardarbības pret sievietēm un pret bērniem apmēri pasaulē ir ievērojami, arvien pieaug arī pētījumu skaits par vardarbības fenomena negatīvu ietekmi. PVO izdala šādas vardarbības sekas: fiziski ievainojumi, garīgas veselības problēmas (piemēram, trauksme, depresija, posttraumatiskais stresa sindroms), paaugstināts pašnāvību un neinfekcijas slimību risks, veselībai kaitīgs dzīvesveids (piemēram, atkarību izraisošo vielu lietošana, smēķēšana, riskanta seksuāla uzvedība)³⁰. Papildus šīm sekām ir arī paaugstinātas seksuālas un reproduktīvas veselības riski sievietēm, kas cieš no partnera vardarbības: divas reizes lielāks risks mākslīgajam vai spontānajam abortam, 1.5 reizes lielāks risks saslimt ar seksuāli transmisīvām slimībām un HIV, par 41% lielāks priekšlaicīgu dzemdību risks, par 16% lielāks risks jaundzimušajiem piedzimt ar nepietiekamu svaru, paaugstināta perinatāla mirstība. Savukārt bērniem un pusaudžiem, kas cietuši no vardarbības, ir paaugstināts risks piekopt veselībai kaitīgu dzīvesveidu, paaugstināts risks garīgas veselības un citām veselības problēmām, pazeminātas izglītības sekmes un turpmākas nodarbinātības iespējas, risks atkārtot starppaaudžu vardarbības ciklu – meitenēm lielāks risks turpmāk kļūt par cietušajām no partnera vardarbības vai seksuālas vardarbības, savukārt zēniem – lielāks risks kļūt par vardarbības veicējiem. Šo faktoru rezultātā cilvēkam ir samazināta drošumspēja un ierobežotas iespējas tikt galā ar citiem dzīves izaicinājumiem, līdz ar to – eventuāli zemāka dzīves kvalitāte.

Tāpat ir pētījumi par vardarbības ekonomiskajām izmaksām un negatīvu ietekmi uz ekonomisku attīstību. Ņemot vērā izmaksas, kas saistītas ar vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē, dažādas prevencijas aktivitātes ir iespējams salīdzināt un novērtēt kā naudas ziņā izdevīgākas. Šāda pieeja norāda uz sabiedrības ietaupījumu, ieguldot līdzekļus vardarbības novēršanā, vai drīzāk, neiejaukšanās izmaksām sabiedrībai.

Vardarbība rada trīs pamata izmaksu veidus: zaudēta produktivitāte un ekonomiskais ieguldījums, pakalpojumi (veselības aprūpe, tiesībsargājoša sistēma, sociālie pakalpojumi un specializētie pakalpojumi) un fiziska un emocionāla ietekme uz cietušo. Tās skartajiem cilvēkiem var būt gan fiziskās un garīgās veselības nopietni traucējumi, gan paaugstināts sociālās atstumtības un nabadzības risks. Savukārt negatīvā ietekme uz tautsaimniecību izpaužas kā ievērojams izmaksu slogs tiesībsargājošajai sistēmai, veselības aprūpes un sociālās rehabilitācijas sistēmām. Ekonomikai rodas arī zaudējumi ievainotā cilvēka zaudētā darbalaika dēļ. Turklāt tā arī izsūc resursus no pakalpojumiem, kas tiek publiski vai kolektīvi finansēti.

Dažādās valstīs ir veikti pētījumi, pielietojot atšķirīgas metodoloģijas, un tie uzrāda vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē lai arī savstarpēji

³⁰ Global plan of action to strengthen the role of the health system in addressing interpersonal violence, in particular against women and girls, and against children, 7.pielikums, http://www.who.int/topics/violence/draft_one_gpav_3_08_3015_sep1.pdf?ua=1
LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

nesalīdzināmas, tomēr augstas izmaksas (piemēram, 260 miljoni eiro gadā Šveicē, 70 miljoni eiro gadā Dānijā, 2,5 miljardi eiro gadā Francijā)³¹. Aprēķini par vardarbības pret sievietēm izmaksām būtu vēl lielāki, ja tajās ierēķinātu arī negatīvās sekas, kas tiek radītas šo sieviešu bērniem.

2013.gadā pēc Eiropas Parlamenta iniciatīvas tika veikts pētījums par Eiropas pievienotās vērtības novērtējumiem vardarbības pret sievietēm apkarošanas jomā³². Saskaņā ar šī pētījuma datiem ikgadējās vardarbības pret sievietēm ekonomiskās izmaksas ir 69,0 miljardi eiro, kas atbilst 0,5% no ES iekšzemes kopprodukta (turpmāk – IKP). Šajās izmaksās ir ierēķināti 45,0 miljardi eiro, ko izmaksā pakalpojumu sniegšana, un 24,0 miljardi eiro, ko veido zaudējumi ekonomikai. Tādējādi, ja vardarbības pret sievietēm apmērus ES izdotos samazināt kaut vai tikai par 10%, tiešās ekonomiskās izmaksas samazinātos apm. par 7 miljardiem gadā. Šajā pētījumā arī uzsvērts, ka, neskatoties uz to, ka vardarbības pret sievietēm problēma un nepieciešamība to steidzami risināt ir atzīta, ES ietvarā, lai vērstos pret šo problēmu, ir trūkumi dažādos līmeņos: 28 ES dalībvalstu normatīvie akti nodrošina nevienlīdzīgu sieviešu aizsardzību no dažādām vardarbības formām, starptautiskie un reģionālie instrumenti netiek efektīvi izmantoti; ES līmeņa pasākumiem ir nopietnas nepilnības, tai skaitā prevencijas jomā.

2014. gada augustā tika publicēts pētījums par vardarbības ekonomisko ietekmi uz pasaules ekonomiku. Šī Oksfordas un Stenfordas universitātes zinātnieku pētījuma „Konfliktu un vardarbības novērtēšanas ziņojums” rezultāti³³ apliecina, ka kopumā pasaulē savās mājās konfliktu laikā aiziet bojā ievērojami vairāk cilvēku nekā pilsoņu karu laikā, īpaši tas skar sievietes un bērnus. Uz katru cilvēku, kas pasaulē tiek nogalināts pilsoņu kara laikā, deviņi cilvēki tiek nogalināti savstarpējās vardarbības aktos. Tādējādi vardarbība rada ne vien nemateriālu kaitējumu (sāpes un ciešanas upuriem), bet arī tiešus zaudējumus (pakalpojumiem un precēm vardarbības seku ārstēšanai un vardarbības novēršanai). Ik gadu pasaules ekonomikai tas izmaksā 6 triljonus eiro: kolektīvas, starppersonu vardarbības, IPV, cietsirdības pret bērniem un seksuālas vardarbības izmaksas ir 11% no globālā IKP apmēra. Šīs slepkavību un vardarbības izmaksas ir gandrīz četras reizes augstākas nekā izmaksas, kas rodas pilsoņu kara dēļ.

2014.gadā Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts (EIGE) veicis pētījumu par ar dzimumu saistītas vardarbības izmaksām ES³⁴. Izmaksas tika rēķinātas, vērtējot trīs šādus kritērijus: zaudētais ekonomiskais ieguvums (zaudēta

³¹ http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/Background%20info/Overview%20of%20studies%20on%20the%20costs%20of%20violence%20against%20women%20and%20domestic%20violence_INTERNET%20VERSION.pdf

³² European Added Value Assessment. Combatting violence against women http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/femm/dv/eav_violence-against-women-/eav_violence-against-women-en.pdf

³³ Conflict and violence assessment paper. <http://www.copenhagenconsensus.com/publication/post-2015-consensus-conflict-and-violence-assessment-hoeffler-fearon>

³⁴ Estimating the costs of gender-based violence in the European Union, <http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/MH0414745EN2.pdf> LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanās Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

produktivitāte un darba nespēja), pakalpojumus nodrošināšana (tai skaitā medicīniskie, juridiskie, sociālie un specializētie) un ietekme uz cietušo (fiziska un emocionāla, kā arī finansiālie izdevumi).

2.pielikums. Vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē problemātikas aktualizācija starptautiskajos dokumentos

Ar vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē saistītu problēmu analīzē un risināšanā ir iesaistītas dažādas starptautiskās organizācijas, tai skaitā, ANO (Sieviešu diskriminācijas izskaušanas komiteja, Spīdzināšanas novēršanas komiteja, PVO, Starptautiskais Bērnu fonds (UNICEF), Eiropas ekonomiskā komisija (UNECE)) un EP. Ar dzimumu saistītas vardarbības pret sievietēm izskaušana ir arī viens no Eiropas Savienības mērķiem. Šo organizāciju aktivitātes ir vērstas gan uz situācijas izpēti, veicot pētījumus un aptaujas, gan uz rekomendāciju gatavošanu, arvien vairāk pievēršoties tādiem risinājumiem kā starptautisko līgumu izstrāde un juridiski saistošie dokumenti.

Starptautiskajos standartos/ līgumos arvien vairāk tiek uzsvērta vardarbības ģimenē, pret sievieti un pret bērnu atšķirība no vardarbības publiskajā telpā, īpaši to, ka pierastie administratīvie vai kriminālprocesuālie līdzekļi nesniedz pietiekamas iespējas upuri pasargāt no varmākas, no kura upuris bieži ir materiāli vai psiholoģiski atkarīgs.

Kaut gan vardarbība pret sievietēm un vardarbība ģimenē pastāvējusi vienmēr, vēl pavisam nesen lielākajā daļā valstu šīs parādības tika uzskatītas par privātu lietu, kurā valsts loma bija ļoti ierobežota. Tikai pēdējo divdesmit gadu laikā starptautiskā sabiedrība uzsāka šo problēmu aktualizēt un to definēt, un par vardarbību pret sievietēm sāka runāt kā par cilvēktiesību aizskārumu, kas prasa juridisku un politisku atzīšanu augstākajā līmenī, un kā jautājumu, kurā valstij ir pienākums aizsargāt cietušos. 1992.gadā ar dzimumu saistītu vardarbību pret sievietēm ANO atzina par diskriminācijas formu, kas nopietni apdraud sieviešu iespējas baudīt cilvēktiesības un pamatbrīvības. Tāpat tika uzsvērts, ka vardarbība pret sievietēm, kas izplatīta visā pasaulē, balstās uz nevienlīdzīgām varas attiecībām starp sievietēm un vīriešiem, stiprinot vīriešu dominanci pār sievietēm.

Ir šādi pamatdokumenti, kas par vienu no pamatprincipiem izvirza dzimumu līdztiesības veicināšanu un sieviešu aizsardzību pret vardarbību:

- **ANO Deklarācija par sieviešu diskriminācijas izskaušanu** (pieņemta 1967.gadā).

Deklarācijā teikts, ka sieviešu diskriminācija noliedz vai ierobežo viņu tiesību vienlīdzību ar vīriešiem un ir netaisnīga, jo pārkāpj cilvēcisko cieņu. Līdz ar to valstīm ir jāveic visi atbilstošie pasākumi, lai atceltu tādus likumus, tradīcijas, noteikumus un praksi, kas ir diskriminējoša pret sievietēm.

- **ANO Konvencija par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu** (CEDAW, pieņemta 1979.gada 18.decembrī). Latvija, tai pievienojoties 1992.gada 14.maijā, ir apņēmusies veicināt sieviešu un vīriešu līdztiesību visās dzīves jomās, izmainot vīriešu un sieviešu izturēšanās sociālos un kultūras modeļus, lai panāktu aizspriedumu izskaušanu, paražu un visas citas prakses likvidēšanu, kuri pamatojas uz ideju par viena dzimuma nepilnvērtību vai

pārākumu vai vīriešu un sieviešu stereotipisko lomu. Konvencijas uzliek dalībvalstīm par pienākumu rīkoties, lai aizsargātu sievietes no jebkuras vardarbības, kas notiek ģimenē, darbavietā vai jebkurā citā dzīves jomā.

Tāpat Sieviešu diskriminācijas izskaušanas komiteja (CEDAW komiteja) šīs konvencijas ietvaros izstrādāja divus vispārējās rekomendācijas par vardarbības pret sievietēm novēršanu – Vispārējā rekomendācija Nr.12 (1989.gadā) un Vispārējā rekomendācija Nr. 19 (1992.gadā)³⁵.

- **Deklarācija par vardarbības pret sievietēm izskaušanu** (DEVAW, pieņemta 1993.gadā)³⁶. Deklarācija par vardarbības pret sievietēm izskaušanu likusi pamatus starptautiskai rīcībai pret sievietēm vērstas vardarbības jomā, kurā pirmo reizi tika ietverta plaša vardarbības pret sievietēm definīcija. Gan CEDAW vispārējā rekomendācija Nr.19, gan DEVAW deklarācija aptver tos vardarbības pret sievietēm gadījumus, ko veica gan valsts amatpersonas, gan privātpersonas kā ģimenes locekļi, paziņas, darbadevēji. Tādējādi tika novērsta tā nepilnība starptautiskajā cilvēktiesību likumdošanā, ka sākotnēji no cilvēktiesību jomas tika izslēgta tā saucamā privātā sfēra, kurā notiek tik daudzi sieviešu tiesību pārkāpumi.

- **Pekinas deklarācija un rīcības programma** (pieņemta 1995.gadā) līdzās citām dzimumu līdztiesības prasībām par stratēģisko mērķi noteikusi vardarbības pret sievietēm izskaušanu. Šajā dokumentā DEVAW vardarbības pret sievietēm izpratne tika paplašināta, iekļaujot tajā: sieviešu tiesību pārkāpumus bruņoto konfliktu laikā, tai skaitā sistemātiskas izvarošanas, seksuālu vardarbību un piespiedu grūtniecību; piespiedu sterilizāciju, piespiedu abortus, piespiedu kontracepcijas lietošanu; pirms dzimšanas atlasīti, balstoties uz jaundzimušā paredzamo dzimumu un meiteņu zīdaiņu slepkavības. Šo dokumentu Latvija reizē ar citām valstīm parakstīja Vispasaules sieviešu kongresā Pekinā, 1995.gada 15.septembrī, tādējādi uzņemoties saistības veicināt vienlīdzīgas iespējas sievietēm un vīriešiem šādās jomās: nabadzība, izglītība, veselība, vardarbības pret sievietēm novēršana, bruņotie konflikti, ekonomika, dalība lēmumu pieņemšanā, institucionālie mehānismi, cilvēktiesības, masu mediji, vide, meiteņu vienlīdzīgas iespējas.

2015. gada 9. martā ANO Sieviešu statusa komisijas (turpmāk – Komisija) 59. sesijas laikā tika pieņemta politiskā deklarācija, ar kuru ANO dalībvalstis apņemas pilnībā ieviest Pekinas deklarāciju un rīcības programmu līdz 2030. gadam un aicina nodrošināt, lai sievietes un meitenes varētu pilnībā un vienlīdzīgi īstenot visas cilvēktiesības un pamatbrīvības, panākt dzimumu līdztiesību un nodrošināt vienlīdzīgas iespējas sievietēm un meitenēm visā dzīves ciklā.

Papildus jāmin, ka 2013.gada 15.martā Komisijas 57.sesijā tika pieņemti Saskaņotie secinājumi par visu vardarbības formu pret sievietēm un meitenēm

³⁵ <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/recommendations/recomm.htm#recom12>

³⁶ http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/48/104

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

izskaušanu un novēršanu³⁷. Šo Saskaņoto secinājumu apstiprināšana ir liels panākums, jo īpaši tādēļ, ka iepriekš, 2003.gadā, kad Komisija aktualizēja jautājumu par vardarbību pret sievietēm cilvēktiesību kontekstā, dalībvalstis nevarēja panākt vienošanos par minēto secinājumu saturu. Saskaņotajos secinājumos uzsvērts, ka „Komisija kategoriski nosoda visas vardarbības pret sievietēm un meitenēm formas. Komisija atzīst vardarbības dažādas formas un izpausmes dažādos kontekstos, apstākļos un attiecībās, kā arī to, ka vardarbība ģimenē vēl joprojām ir dominējoša vardarbības forma, kas skar visu sociālo slāņu sievietes visā pasaulē.” Secinājumos dalībvalstis ir aicinātas īstenot šādus pasākumus: uzlabot stratēģisko un normatīvo dokumentu īstenošanas un to izpildes kontroles efektivitāti; novērst riska faktorus; pilnveidot starpinstitucionālo sadarbību pakalpojumu sniegšanā un programmu īstenošanā; stiprināt faktoloģisko bāzi par vardarbības iemesliem un tās izplatību.

2014.gada 14.maijā PVO sešdesmit septītajā Pasaules veselības asamblejas sesijā tika apstiprināta rezolūcija WHA67.15 „Stiprinot veselības sistēmas lomu vēršoties pret vardarbību, īpaši pret sievietēm un meitenēm, un pret bērniem”³⁸. PVO vardarbību definē kā „iedomātu vai reālu fiziska spēka vai varas apzinātu pielietošanu pret sevi, citu personu, grupu vai kopienu, kas izraisa vai spēj izraisīt ievainojumu, nāvi, psiholoģisku kaitējumu, attīstības traucējumus vai tiesību atņemšanu”. Savukārt vardarbība pret citu personu iekļauj dažādus vardarbības veidus dzīves laikā, piemēram, vardarbība pret bērnu, vardarbība pret partneri, vardarbība pret veciem cilvēkiem, seksuāla vardarbība, vardarbība institūcijās. Rezolūcijā dalībvalstis ir aicinātas stiprināt veselības sektora lomu, vēršoties pret vardarbību, īpaši vardarbību pret sievietēm un meitenēm un pret bērniem.

2000. gadā tika pieņemta ANO Drošības padomes rezolūcija Nr.1325 “Par sievietēm, mieru un drošību”, kas bija pirmā karadarbības ietekmei uz sievietēm un sieviešu lomai bruņoto konfliktu risināšanā un miera nodrošināšanā veltītā rezolūcija. 2015. gadā notika globāla mēroga rezolūcijas īstenošanas pārskata process.

- Ilgtspējīgas attīstības mērķi 2030.gadam

2015.gada 25.septembrī ANO Ilgtspējīgas attīstības samitā tika pieņemti 17 jauni Ilgtspējīgas attīstības mērķi,³⁹ kuri attiecas uz visām ANO dalībvalstīm, neatkarīgi no attīstības līmeņa, un kuri jāsasniedz līdz 2030. gadam. To vidū 5.mērķis paredz sasniegt dzimumu līdztiesību un nodrošināt tiesības un iespējas visām sievietēm un meitenēm. Dzimumu līdztiesība cita starpā nozīmē izbeigt visas diskriminācijas formas un vardarbības veidus pret sievietēm un meitenēm; novērst tradicionālas kaitīgas prakses kā agrīnas un piespiedu laulības un sieviešu dzimumorgānu kropļošana; nodrošināt sieviešu dalību politiskajos,

³⁷

http://www.un.org/womenwatch/daw/csw/csw57/CSW57_agreed_conclusions_advance_unedited_version_18_March_2013.pdf

³⁸ Strengthening the role of the health system in addressing violence, in particular against women and girls, and against children http://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA67/A67_R15-en.pdf

³⁹ <https://sustainabledevelopment.un.org/topics>

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

ekonomiskajos un citos sociālajos procesos. Jaunajā ilgtspējīgas attīstības ietvarā dzimumu līdztiesība tiek akcentēta arī kā horizontāla prioritāte, un kā priekšnoteikums un veicinošs apstākļi citu mērķu sasniegšanai.

ES politika

ES dalībvalstīs dzimumu līdztiesības veicināšana un diskriminācijas uz dzimuma pamata apkarošana ir viens no ES politikas mērķiem. Atšķirīgas attieksmes aizliegums ir vispārējs ES tiesību princips, kas ir īpaši uzsvērts ES dibināšanas līgumos, tiek vairākkārt nostiprināts dažādos normatīvajos aktos un politikas plānošanas dokumentos kopš 1990.gada.

Ar dzimumu saistītas vardarbības novēršana un mazināšana ir **ES stratēģijas sieviešu un vīriešu līdztiesībai 2010.-2015.gadam** viena no prioritātēm. Pienākums novērst un mazināt ar dzimumu saistītu vardarbību ir ietverts arī vairākos Latvijai saistošos un rekomendējošos dokumentos.

Direktīvas

Nepieciešamība vērsties pret ar dzimumu saistītu vardarbību un vardarbību pret bērniem ir akcentēta vairākās direktīvās, tomēr tās attiecas tikai uz dažām no kompleksā vardarbības fenomena sfērām: Eiropas Parlamenta un Padomes 2011.gada 13.decembra direktīva 2011/99/ES par Eiropas aizsardzības rīkojumu⁴⁰; Eiropas Parlamenta un Padomes 2011.gada 13.decembra direktīva 2011/92/ES par seksuālas vardarbības pret bērniem, bērnu seksuālas izmantošanas un bērnu pornogrāfijas apkarošanu, un ar kuru aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2004/68/TI⁴¹; Eiropas Parlamenta un Padomes 2011.gada 5.aprīļa Direktīva 2011/36/ES par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību un ar kuru aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2002/629/TI⁴²; Eiropas Parlamenta un Padomes 2012.gada 25.oktobra direktīva 2012/29/ES, ar ko nosaka noziegumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimālos standartus un aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2001/220/TI⁴³ (turpmāk – Cietušo direktīva).

Cietušo direktīvas apsvēruma punktā tiek skaidrots, ka vardarbība pret sievietēm ir ar dzimumu saistīta vardarbība, un īpaši neaizsargātām personām vai personām, kas atrodas īpaši apdraudētās situācijās, piemēram, kas atkārtoti ir cietušas no vardarbības tuvās attiecībās, no vardarbības dzimuma dēļ, būtu jānodrošina speciālistu atbalsts un juridiska aizsardzība. Cietušo direktīvas preambulā uzsvērts:

„17. Vardarbība, kas ir vērsta pret personu minētās personas dzimuma, dzimumidentitātes vai dzimuma izpausmes dēļ vai kas nesamērīgā pārsvarā skar konkrēta dzimuma personas, tiek uzskatīta par vardarbību dzimuma dēļ. Tās

⁴⁰ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0099&from=EN>

⁴¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0093&from=LV>

⁴² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0036&qid=1412159858663&from=LV>

⁴³ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0029&qid=1412160198883&from=LV>

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanas Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

rezultātā var rasties fizisks, seksuāls, emocionāls vai psiholoģisks kaitējums vai ekonomisks zaudējums cietušajam vai var tikt izraisītas ciešanas. Vardarbību dzimuma dēļ saprot kā diskriminācijas veidu un cietušā pamatbrīvību pārkāpumu, un tā aptver vardarbību tuvās attiecībās, seksuālu vardarbību (tostarp izvarošanu, vardarbīgu dzimumtieksmes apmierināšanu un uzmākšanos), cilvēku tirdzniecību, verdzību, kā arī dažādu kaitējošu darbību veidus, piemēram, piespiedu laulības, sieviešu dzimumorgānu kropļošanu un tā dēvētos “goda aizstāvības” noziegumus. No vardarbības dzimuma dēļ cietušajām sievietēm un viņu bērniem bieži ir vajadzīgs īpašs atbalsts un aizsardzība, jo šāda veida vardarbība ir saistīta ar paaugstinātu sekundāras un atkārtotas viktimizācijas, iebiedēšanas un atriebības risku.

18. Ja vardarbība ir veikta tuvās attiecībās, to ir veikusi persona, kas ir pašreizējais vai bijušais laulātais vai partneris, vai kāds cits cietušā ģimenes loceklis, neatkarīgi no tā, vai likumpārkāpējam ir vai ir bijusi kopīga ģimenes saimniecība ar cietušo. Šāda vardarbība varētu aptvert fizisku, seksuālu, psiholoģisku vai ekonomisku vardarbību, un tās rezultātā varētu rasties fizisks, garīgs vai emocionāls kaitējums vai ekonomisks zaudējums. Vardarbība tuvās attiecībās ir nopietna un bieži vien slēpta sociāla problēma, kas varētu izraisīt sistemātisku psiholoģisku un fizisku kaitējumu ar nopietnām sekām, jo likumpārkāpējs ir persona, uz kuru cietušajam vajadzētu varēt paļauties. Tādēļ no vardarbības tuvās attiecībās cietušajiem var būt vajadzīgi īpaši aizsardzības pasākumi. Šāda veida vardarbība nesamērīgā pārsvarā skar sievietes, un stāvoklis var būt daudz sliktāks, ja sieviete no likumpārkāpēja ir atkarīga ekonomiski, sociāli vai saistībā ar viņas uzturēšanās tiesībām.”

Eiropas Savienības Padomes secinājumi

Kopš 2010.gada Eiropas Savienības Padome ir pieņēmusi arī trīs Padomes secinājumus par vardarbības pret sievietēm jautājumu.

2010.gada 8.martā apstiprinātajos *Padomes secinājumos par vardarbības pret sievietēm izskaušanu*⁴⁴ Eiropas Savienības Padome uzsvēra, ka vardarbība pret sievietēm ir vēsturiski nevienlīdzīgu varas attiecību starp vīriešiem un sievietēm izpausme un negatīvi ietekmē ne tikai sievietes, bet sabiedrību kopumā un tādēļ ir nepieciešama steidzama rīcība.

2011.gada 7.martā tika apstiprināti Padomes secinājumi par Eiropas Dzimumu līdztiesības paktu 2011.-2020.gadam⁴⁵, kurā atkārtoti ir apliecināta ES apņemšanās apkarot visu veidu vardarbību pret sievietēm.

2012.gada 6.decembrī tika apstiprināti *Padomes secinājumi „Pret sievietēm vērsta vardarbības apkarošana un atbalsta pakalpojumu sniegšana no vardarbības ģimenē cietušajiem”*⁴⁶. Secinājumos tika uzsvērts, ka ar dzimumu saistīta vardarbība pret sievietēm ir vardarbība, kas vērsta pret sievieti tāpēc, ka viņa ir sieviete, vai kas skar nesamērīgi lielu skaitu sieviešu; šādi tiek

⁴⁴ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lisa/113226.pdf

⁴⁵ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011XG0525%2801%29&from=EN>

⁴⁶ <http://www.cy2012.eu/index.php/en/file/EfusrOH182v2nxXo9+AUZw>

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

pārkāptas pamattiesības uz dzīvību, brīvību, drošību, cieņu, sieviešu un vīriešu līdztiesību, nediskrimināciju, kā arī fizisku un emocionālu neaizskaramību. Vardarbībā pret sievietēm izpaužas nevienlīdzīgas varas attiecības, kas laika gaitā veidojušās starp vīriešiem un sievietēm, un tā ir dzimumu nevienlīdzības cēlonis un sekas. Ir būtiski sievietēm, kas cieš no vardarbības, un bērniem, kuri to piedzīvo, sniegt visus specializētos atbalsta pakalpojumus, lai sievietes pasargātu no vardarbības, novērstu tās atkārtošanos un dotu šīm sievietēm un bērniem iespēju atgūties un sākt jaunu dzīvi. Dalībvalstis arī tiek aicinātas nodrošināt, lai atbalsta pakalpojumi, kas paredzēti no vardarbības cietušajiem, būtu pienācīgi pieejami un lai tajos tiktu piemērota dzimumu līdztiesības pieeja ar īpašu mērķi aizsargāt sievietes un bērnus, un lai šādi pakalpojumi tiktu veidoti, ņemot vērā cietušo īpašās tūlītējās un ilgtermiņa vajadzības un drošību. Pakalpojumu sniegšanai nepieciešams nodrošināt atbilstošu un ilgtspējīgu finansējumu.

2014.gada 5.jūnijā tika apstiprināti *Padomes secinājumi „Visu vardarbības formu pret sievietēm un meitenēm, tai skaitā sieviešu dzimumorgānu kropļošanu, novēršana un apkarošana”*⁴⁷, kur dalībvalstis īpaši aicinātas pievērsties neziņošanas problemātikai un uzlabot pieeju pakalpojumiem. Secinājumos uzsvērts, ka vardarbība pret sievietēm ietekmē ne tikai tās cietušās, pret kurām tā ir vērsta, bet bieži vien tai ir arī tālejošas sekas, jo īpaši uz cietušo sieviešu bērniem, turklāt tai ir negatīva ietekme uz sabiedrību kopumā. Tādēļ dalībvalstis ir aicinātas identificēt tos šķēršļus, kas traucē sievietēm un meitenēm, kas cietušās no ar dzimumu saistītas vardarbības, jo īpaši vardarbības tuvajās attiecībās un seksuālas vardarbības, ziņot attiecīgajām iestādēm un meklēt palīdzību. Tāpat dalībvalstis ir aicinātas pievērsties neziņošanas problēmai, stiprinot vai ieviešot specializētas policijas vienības, uzlabojot sabiedrības uzticību policijai un citām valsts institūcijām, nodrošinot juridisko palīdzību un reģistrējot visas saņemtas sūdzības. Dalībvalstis ir aicinātas arī uzlabot datu par vardarbības pret sievietēm apkarošanu, tai skaitā reģistrējot informāciju par cietušo un vardarbības veicēju, dalījumā pēc dzimuma, vecuma un cietušā un vardarbības veicēja savstarpējām attiecībām, par notiesājajiem spriedumiem un piespriestajiem sodiem. Dalībvalstis ir arī aicinātas parakstīt, ratificēt un ieviest Stambulas konvenciju.

2015.gada 26.maijā tika apstiprināti *Padomes secinājumi par dzimumu līdztiesību attīstības sadarbībā*⁴⁸, kur ES dalībvalstis un ES aņņemas veicināt dzimumu līdztiesību, sieviešu un meiteņu iespēju un tiesību nodrošināšanu, kā arī jebkuras vardarbības pret sievietēm un meitenēm novēršanu partnervalstīs.

2015.gada 26.oktobrī tika apstiprināti *Padomes secinājumi par Dzimumu līdztiesības rīcības plānu 2016.-2020.gadam*⁴⁹, kas nosaka konkrētus mērķus un indikatorus dzimumu līdztiesības sasniegšanai, sieviešu un meiteņu iespēju un

⁴⁷ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/jha/143103.pdf

⁴⁸ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9242-2015-INIT/lv/pdf>

⁴⁹ <file:///C:/Users/viktorijab.LM/Downloads/st13201%20en15.pdf>

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

tiesību nodrošināšanai, kā arī jebkuras vardarbības pret sievietēm un meitenēm novēršanai partnervalstīs.

Eiropas Parlamenta dokumenti

Eiropas Parlaments vairākkārtīgi ir aicinājis ES Komisiju un dalībvalstis stiprināt pūles, lai apkarotu un novērstu vardarbību pret sievietēm.

2011. gada 18. marta Ziņojumā par prioritātēm un pamatnostādņu izklāstu jaunai ES politikai vardarbības pret sievietēm apkarošanai (2010/2209(INI))⁵⁰ Eiropas Parlaments ierosināja jaunu un visaptverošu politisku pieeju cīņā pret vardarbību, kas saistīta ar dzimumu, paredzot pieņemt attiecīgu krimināltiesisku instrumentu, proti, direktīvu ar dzimumu saistītas vardarbības apkarošanai. Ziņojumā arī atzīts, ka vardarbība pret sievietēm ir viens no visnopietnākajiem ar dzimumu saistītiem cilvēktiesību pārkāpumu veidiem, un ka vardarbība ģimenē pret citām grupām, piemēram, bērniem, vīriešiem un gados vecākiem cilvēkiem ir slēpta parādība, kas skar pārāk daudzas ģimenes, lai to ignorētu.

2014. gada 25. februārī tika pieņemta Eiropas Parlamenta Rezolūcija ar ieteikumiem Komisijai par vardarbības pret sievietēm apkarošanu⁵¹. Rezolūcijā atzīts: „Ar dzimumu saistītajā vardarbībā ir iesaistīti visu vecumu, izglītības, ienākumu līmeņa un sociālo grupu cietušie un vainīgie, tādēļ šī vardarbība ir saistīta ar nevienlīdzīgu varas samēru sieviešu un vīriešu starpā, priekšstatiem un uzvedību, kam pamatā ir mūsu sabiedrībā pastāvošie stereotipi, kuri ir jāapkaro visagrīnākajā stadijā, lai mainītu attieksmi. Sievietes aizvien vairāk ir pakļautas vīru, partneru, bijušo vīru vai bijušo partneru vardarbībai. Dažās valstīs krasi ir pieaudzis cietušo skaits un ir vērojama tendence, ka piedzīvotās vardarbības sekas kļūst aizvien nopietnākas, izraisot pat cietušo nāvi, un statistika liecina, ka pieaug nogalināto sieviešu īpatsvars kopējā slepkavību skaitā. Vardarbība traumē ikvienu cilvēku - vīrieti, sievieti vai bērnu -, taču ar dzimumu saistītu vardarbību visbiežāk īsteno vīrieši pret sievietēm un meitenēm, un šāda vardarbība vienlaikus gan atspoguļo un pastiprina starp vīriešiem un sievietēm valdošo nevienlīdzību, gan apdraud cietušo veselību, cieņu, drošību un neatkarību. Jāpievērš uzmanība bērniem, kuri bijuši liecinieki vardarbībai pret tuvu radnieku, un jāsniedz viņiem aprūpe kā nepieciešamā psiholoģiskā ārstēšana un sociālās palīdzības nodrošināšana, turklāt pastāv liels risks, ka vardarbību pieredzējušiem bērniem rodas emocionālas un attiecību problēmas”.

Šajā rezolūcijā Eiropas Parlaments aicina Padomi, tiklīdz tā būs novērtējusi Stambulas konvencijas par vardarbību pret sievietēm iespējamo ietekmi un pievienoto vērtību, veicināt tās ratifikāciju dalībvalstīs un sākt ES procedūru par pievienošanu šai konvencijai.

Aicinājums pievienoties konvencijai, kā arī Eiropas Komisijai izvērtēt iespējas ES pievienoties konvencijai ir izteikts arī Eiropas Parlamenta 2015. gada

⁵⁰ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2011-0065+0+DOC+XML+V0//LV>

⁵¹ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2014-0126+0+DOC+XML+V0//LV>

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanu Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

9.jūnija rezolūcijā par ES stratēģiju sievietēm un vīriešu līdztiesībai laikposmam pēc 2015.gada⁵².

Eiropas Komisijas dokumenti

Eiropas Komisija, vērtējot ES iespējas pievienoties Konvencijai, 2015.gada oktobrī sagatavoja Ceļvedi par (iespējamu) ES pievienošanos Stambulas konvencijai⁵³. Dokumentā atzīmēts, ka vardarbība pret sievietēm ir sievietēm cilvēktiesību pārkāpums un ir galēja diskriminācijas forma, kas sakņojas dzimumu nelīdztiesībā un arī stiprina to. Tādēļ, lai aizsargātu ES pilsoņu pamattiesības uz līdztiesību, ir attaisnojama politiska intervence. ES darbības pamats ir subsidiaritātes princips. Konvencijas pamatprincipi attiecas uz ES *acquis* procesuālajās krimināltiesībās (Līguma par Eiropas Savienības darbību 82. un 82. pants) un mazākā mērā uz *acquis* par migrāciju un patvērumu (78. un 79. panti). Ņemot vērā to, ka ES dalībvalstīs ir atšķirīgs līmenis sievietēm, kas pakļautas vardarbības riskam, aizsardzībai un pieejai atbalsta pakalpojumiem, Stambulas konvencija un ES pievienošanās tai var veicināt vienojošo lomu izglītošanā un labo prakšu apmaiņā starp ES valstīm. Tāpat ES rīcība sniegs ieguldījumu starptautiskajā progresā vardarbības pret sievietēm izbeigšanā. Rīcības plānā uzsvērts, ka, kaut gan ir apsveramas iesaistīšanās alternatīvās iespējas, tās nepalīdzēs sasniegt politikas mērķus tādā pašā mērā. ES pievienošanās konvencijai priekšrocības ir vardarbības pret sievietēm mazināšanās un tādejādi arī cietušo veselības un dzīves uzlabošanās.

⁵² <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2015-0218+0+DOC+XML+V0//LV>

⁵³ Roadmap on (A possible) EU Accession to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Istanbul Convention), http://ec.europa.eu/smart-regulation/roadmaps/docs/2015_just_010_istanbul_convention_en.pdf
LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

3.pielikums. Latvijas starptautiskās saistības vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanas jomā

Latvija ir pievienojusies daudziem nozīmīgiem starptautiskajiem līgumiem, tai skaitā arī ANO Konvencijai par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu, un LV ir svarīgi tos pienācīgi pildīt. Tomēr vairāku gadu garumā gan vairāku ANO komiteju, gan EP sniegtajos ieteikumos Latvijai ir izteikti pārmetumi par nepietiekamiem pasākumiem vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē problēmas risināšanai, kā arī sniegtas rekomendācijas situācijas uzlabošanai.

ANO Konvencijas par jebkuru sieviešu diskriminācijas izskaušanu komiteja

ANO Konvencijas par jebkuru Sieviešu diskriminācijas izskaušanu (CEDAW) komiteja, 31.sesijas laikā (2004.gada 14.-19.jūlijā) izskatot Latvijas apvienoto ziņojumu par konvencijas izpildi, sagatavoja ieteikumus Latvijai⁵⁴, tai skaitā norādot:

„55. Komiteja izsaka nožēlu, ka nav pietiekamu datu un informācijas par to, cik lielā mērā ir izplatīta pret sievietēm vērstā vardarbība, tai skaitā par vardarbību ģimenē, kā arī, ka nav visaptverošu tiesību aktu par vardarbību pret sievietēm. Tā ir noraizējusies, ka tas var nozīmēt, ka vardarbība pret sievietēm, īpaši vardarbība ģimenē, vēl joprojām tiek uzskatīta par personisku lietu starp pāridarītāju un upuri. Komitejai rada bažas tas, ka izvarošana laulībā nav atzīta Krimināllikumā par atsevišķu noziedzīgu nodarījumu, un ka nav pieejami dati par šo vardarbības veidu ģimenē.

56. Komiteja mudina dalībvalsti nostiprināt savu datu vākšanas sistēmu, atsevišķi norādot dzimumu un informāciju par pret sievietēm vērstās vardarbības raksturu un mērogu, tai skaitā par vardarbību ģimenē, un iekļaut šo informāciju savā nākamajā kārtējā ziņojumā. Savas Vispārīgās rekomendācijas Nr. 19 gaismā Komiteja mudina dalībvalsti piešķirt prioritāti visaptverošiem pasākumiem, lai risinātu jautājumu par vardarbību pret sievieti ģimenē un sabiedrībā, kā arī atzīt, ka šāda vardarbība, tai skaitā vardarbība ģimenē ir sieviešu cilvēktiesību pārkāpums, kā to nosaka Konvencija. Komiteja aicina dalībvalsti pieņemt likumus par vardarbību ģimenē un nodrošināt, ka vardarbība pret sievietēm tiek izskatīta tiesā un sodīta. Sievietēm, kas kļuvušas par vardarbības upuriem, ir jābūt iespējai nekavējoties gūt tiesisku atlīdzinājumu un aizsardzību, tai skaitā tiesas izdotas pavēles par aizsardzību un netuvošanos, kā arī būtu pieejama juridiskā palīdzība. Komiteja iesaka veikt pasākumus, lai nodrošinātu pietiekamu patversmju skaitu sievietēm, kas kļuvušas par vardarbības upuriem, un lai nodrošinātu, ka valsts ierēdņi, it īpaši tiesībsargājošo institūciju ierēdņi, tiesu vara, veselības aprūpes sniedzēji un sociālie darbinieki pilnībā apzinās visus vardarbības veidus, kas tiek vērsti pret sievietēm, un varētu uz tiem atbilstoši reaģēt. Komiteja mudina dalībvalsti kriminalizēt izvarošanu

⁵⁴ <http://www.lm.gov.lv/text/332>. Jaunākais ziņojums vēl netika izskatīts.

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

laulībā kā atsevišķu noziedzīgu nodarījumu, ierosināt tiesvedību pret likumpārkāpējiem, kā arī sniegt datus par šo vardarbības veidu ģimenē savā nākamajā kārtējā ziņojumā.”

ANO Ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību komiteja

ANO Ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību komiteja (CESCR) 2008.gada 7.janvāra rekomendācijās E/C.12/LVA/CO/1, izvērtējot 2007.gadā izskatīto Latvijas ziņojumu⁵⁵, izteica bažas par vardarbības ģimenē lielu izplatību un to, ka netiek ziņots par daudziem vardarbības pret sievietēm un bērniem gadījumiem:

„21. Komiteja izsaka bažas par lielu vardarbības ģimenē un citu vardarbības veidu izplatību pret sievietēm un bērniem dalībvalstī, par kuriem bieži vien netiek ziņots. Šai sakarā, komiteja ir īpaši noraizējusies, ka valstī nav īpaša normatīva regulējuma vardarbības ģimenē jomā un sakarīgas stratēģijas, lai atbalstītu no vardarbības ģimenē cietušos.

46. Komiteja arī rekomendē dalībvalstij pieņemt speciālus normatīvos aktus par vardarbību ģimenē un atzīt vardarbību ģimenē par krimināli sodāmu nodarījumu. Komiteja lūdz dalībvalstij sniegt nākamajā periodiskajā ziņojumā atskaiti par likumdošanas un politikas pasākumiem, ko dalībvalsts ir izdarījusi, lai mazinātu vardarbību ģimenē, tai skaitā cietušajiem nodrošināto atbalstu un pakalpojumus. Komiteja arī iesaka dalībvalstij īstenot sabiedrību informējošos pasākumus, lai paaugstinātu sabiedrības izpratni, un nodrošināt apmācības tiesībsargājošo iestāžu darbiniekiem un tiesnešiem par vardarbības ģimenē nopietnu un kriminālo būtību”.

ANO Cilvēktiesību komiteja

2014.gada 11.aprīļa noslēguma piezīmēs par Latvijas Republikas trešo kārtējo ziņojumu par 1966.gada Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām izpildi⁵⁶, Cilvēktiesību komiteja norāda: „9. Komiteja raizējas par vardarbības gadījumu pret sievietēm, ieskaitot vardarbību ģimenē un izvarošanu, nepietiekamo ziņošanu un izmeklēšanu no policijā un par aizsardzības pasākumu trūkumu, it sevišķi ierobežojošu līdzekļu trūkumu pret sadzīves varmākām, un sistemātiskas palīdzības trūkumu šādu darbību upuriem. Komiteja izsaka nožēlu arī par konkrētu tiesību aktu trūkumu, kas aizliegtu vardarbību ģimenē un izvarošanu laulībā”.

Vienlaikus komiteja norāda, ka jānodrošina, lai vardarbības gadījumi pret sievietēm, ieskaitot vardarbību ģimenē un izvarošanu laulībā, tiktu rūpīgi izmeklēti un pārkāpumu izdarītāji tiktu apsūdzēti un notiesāšanas gadījumā sodīti ar atbilstošām sankcijām un lai cietušie saņemtu atbilstošu kompensāciju. Komiteja arī norāda, ka jānodrošina atbilstoša palīdzība, tai skaitā psiholoģiski

⁵⁵ <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G08/400/67/PDF/G0840067.pdf?OpenElement>. Jaunākais ziņojums vēl netika izskatīts.

⁵⁶

sociālas konsultācijas, un atbilstoši aprīkotu patvērumu pieejamība pietiekamā skaitā.

ANO Konvencijas pret spīdzināšanu komiteja

ANO Konvencijas pret spīdzināšanu komitejas (CAT) 2008.gada rekomendācijās CAT/C/LVA/CO/2 Latvijai⁵⁷ (atbildot uz 2007.gada 8.-9.novembrī izskatīto ziņojumu) CAT izteica bažas par augstu vardarbības pret sievietēm un bērniem vardarbības līmeni, tai skaitā vardarbību ģimenē. 20.rekomendācijā ir norādīts:

“(…) Komiteja ir arī nobažījusies, ka vardarbība ģimenē nav definēta valsts normatīvajos aktos un ka laulātā izvarošana netiek atzīta par atsevišķu noziedzīgu nodarījumu. Komiteja izsaka nožēlu, ka statistika par vardarbību ģimenē valstī, ka arī statistikas dati par iesniegumiem, uzsākto tiesvedību un piespriestiem sodiem par vardarbību ģimenē nebija iesniegti. Atzīstot, ka ir dažas atbalsta programmas, tais skaitā rehabilitācijas un juridiskās palīdzības sfērā, tās lielākoties nodrošina nevalstiskās organizācijas un finansē ārzemju donori, un Komiteja izsaka nožēlu, ka valsts tieši nelīdzdarbojas šajās programmās.

Dalībvalstij ir jāpalielina pūles, lai novērstu, apkarotu un sodītu vardarbību pret sievietēm un bērniem, tai skaitā vardarbību ģimenē. Tai skaitā, dalībvalstij ir jāpapildina Krimināllikums ar vardarbības ģimenē definīciju un jāatzīst laulātā izvarošana par atsevišķu noziedzīgu nodarījumu. Valstij vajadzētu tieši līdzdarboties rehabilitācijas un juridiskās palīdzības programmās, jāīsteno plašas informēšanas kampaņas speciālistiem (tiesībsargājošo iestāžu darbiniekiem, tiesnešiem, advokātiem, sociālās sfēras darbiniekiem), kuriem ir ciešs kontakts ar cietušajiem. Dalībvalsts tiek arī aicināta (...) izstrādāt rīcības plānu, lai novērstu seksuālus un uz dzimumu balstītus noziegumus.”

ANO Bērnu tiesību komiteja

ANO Bērnu tiesību komiteja (CRC) 2006. gada 28. jūnija rekomendācijās CRC/C/LVA/CO/2, kas gatavotas, izvērtējot 2006. gada 16. maijā Latvijas ziņojumu⁵⁸, izteica bažas, ka vardarbība pret bērniem ir plaši izplatīta problēma un ka vardarbība ģimenē bieži vien tiek uztverta kā privāta problēma. Rekomendācijās tika norādīts:

„36. (...) Komiteju satrauc daudzie ziņojumi, tostarp pašu bērnu ziņojumi, no kuriem redzams, ka vardarbība pret bērniem Latvijā joprojām ir plaši izplatīta problēma. Lai gan, kā tiek ziņots, policija izmeklē nopietnākos fiziskas vardarbības un seksuālās ekspluatācijas gadījumus, kuros ir cietuši bērni,

⁵⁷ <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G08/406/09/PDF/G0840609.pdf?OpenElement>. Jaunākais ziņojums Latvijas Republikas konsolidētais (trešais, ceturtais un piektais) kārtējais ziņojums par Apvienoto Nāciju Organizācijas 1989.gada 20.novembra Konvencijas par bērna tiesībām izpildi Latvijā Republikā laika posmā no 2004.gada 1.janvāra līdz 2012.gada 30.jūnijam tika izskatīts ANO Bērnu tiesību komitejas 71.sesijā 2016.gada janvārī.

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/SessionDetails1.aspx?SessionID=924&Lang=en

⁵⁸ http://www.lm.gov.lv/upload/berns_gimene/bernu_tiesibas/lv_crc.doc

Jaunākais ziņojums tiks izskatīts 2016.gada sākumā.

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanu Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

Komiteju satrauc vispārējais uzskats, ka vardarbība mājās būtu jāuzskata par personisku jautājumu. Komiteja arī pauž bažas par to, ka trūkst sistemātiski vāktu datu, kas atspoguļotu vardarbības pret bērniem apjomu, un ka trūkst atbilstošu pasākumu un mehānismu šīs problēmas risināšanai.

37. Komiteja, cita starpā, mudina dalībvalsti:

a) pilnveidot spēkā esošos tiesību aktus attiecībā uz bērnu aizsardzību pret visu veidu vardarbību un nodrošināt sistemātisku datu vākšanu par vardarbību pret bērniem;

b) turpināt un paplašināt valsts organizētās izpratnes veidošanas un izglītošanas kampaņas, iesaistot tajās bērnus, un izstrādāt stratēģiju un ieviešanu pasākumus, lai novērstu un apkarotu bērnu ļaunprātīgu izmantošanu, tostarp ieviešot skolu mācību programmas, kuru mērķis būtu uzlabot bērnu informētību un prasmes rīkoties dažādos vardarbības izpausmju gadījumos;

c) izveidot tādu efektīvu sistēmu ziņošanai par bērnu ļaunprātīgu izmantošanu un par nevērību pret bērniem, ko izmantotu attiecīgo profesiju pārstāvji, bērni un sabiedrība kopumā, un nodrošināt, ka jo īpaši tie bērni, kuri dzīvo bērnu iestādēs vai cita veida alternatīvās aprūpes iestādēs, var viegli un droši izmantot šo sistēmu, un dot iespēju pārkāpējus nodot tiesai.”

ANO Vispārējais periodiskais pārskats

2016.gada 26.janvārī ANO Vispārējā periodiskā pārskata darba grupas sanāsmē tika izskatīts Latvijas nacionālais ziņojums par cilvēktiesību situāciju⁵⁹. Diskusijā par Latvijas ziņojumu tika īpaši izceltas tādas jomas kā dzimumu līdztiesība, sabiedrības integrācija, diskriminācijas novēršana, vardarbības pret sievietēm apkarošana, cilvēku tirdzniecības novēršana un apstākļu brīvības atņemšanas vietās uzlabošana. ANO dalībvalstis aicināja Latviju turpināt pasākumus algu atšķirību starp sievietēm un vīriešiem mazināšanai, kā arī stiprināt centienus apkarot vardarbību ģimenē, tostarp ratificējot Eiropas Padomes Konvenciju par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu (Stambulas konvenciju).

EP Sociālo tiesību komiteja

2012.gada janvārī EP Sociālo tiesību komiteja, izvērtējot Latvijas nacionālo ziņojumu, publicēja komentārus par Eiropas sociālās hartas 8., 16. un 17.pantu izpildi Latvijā⁶⁰ un atzina Latvijas neatbilstību Eiropas sociālās hartas 16.pantam (ģimenes tiesības uz sociālo, juridisko un ekonomisko aizsardzību).

Šajā ziņojumā tika norādīts: „Komiteja uzsver, ka 16.pants prasa, lai sieviešu aizsardzība tiktu nodrošināta gan normatīvajos aktos (nepieciešamie pasākumi un sodi varmākām, tai skaitā aizsardzības rīkojumi, atbilstošas kompensācijas par cietušo materiālajiem un nemateriālajiem zaudējumiem, iespējā cietušām – un organizācijām, kuras rīkojas viņu vārdā – sniegt savas

⁵⁹ <http://www.mfa.gov.lv/aktualitates/zinas/49511-latvija-sanem-starptautisku-atzinibu-par-sasniegto-cilvektiesibu-joma>

⁶⁰ http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/socialcharter/conclusions/State/LatviaXIX4_en.pdf

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

lietas tiesā un īpašas procedūras, veicot cietušo tiesas ekspertīzes), gan arī praksē (uzticamu datu apkopošana un analīze, apmācības, īpaši policistiem, un pakalpojumi, lai mazinātu vardarbības risku un atbalstītu, un rehabilitētu cietušo). Komiteja uzskata, ka, neskatoties uz pēdējos gados pieliktiem pūliņiem, veiktie pasākumi vardarbības ģimenē problēmas risināšanai nebija pietiekami. Nākamajā ziņojumā Komiteja lūdz sniegt informāciju par normatīvo aktu pielietošanu, aizsargājot no vardarbības ģimenē. Tā arī lūdz nākamajā ziņojumā sniegt visaptverošu aprakstu par veiktajiem pasākumiem, lai apkarotu vardarbību ģimenē pret sievietēm (likumdošanas un praktiski veiktie pasākumi, dati, tiesas lēmumi).”

4. pielikums. Stambulas konvencijas izstrādes vēsture un būtība

EP, kurā ir 47 dalībvalstis ar 820 miljoniem iedzīvotāju, mērķis ir izveidot kopējus demokrātijas un tiesiskuma principus, pamatojoties uz Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju un citiem dokumentiem attiecībā uz indivīdu aizsardzību. Viens no galvenajiem EP uzdevumiem ir nodrošināt un aizsargāt cilvēktiesības. Kopš 20. gadsimta 90. gadiem EP, jo īpaši Sieviešu un vīriešu līdztiesības koordinācijas komiteja (CDEG), ir īstenojusi vairākas iniciatīvas, lai veicinātu sieviešu aizsardzību pret vardarbību.

2002. gadā EP Ministru komiteja pieņēma Ieteikumu Rec(2002)5 dalībvalstīm par sieviešu aizsardzību pret vardarbību. Tas kļuva par simbolisku pavērsiena punktu, jo tajā pirmo reizi Eiropā ierosināta vispusīga stratēģija pret sievietēm vērsta vardarbības novēršanai un vardarbības upuru aizsardzībai visās EP dalībvalstīs.

Trešajā EP valstu un valdību vadītāju augstākā līmeņa sanāksmē (Varšava, 2005. gada 16.–17. maijs) tika pieņemts rīcības plāns, kurā noteikts, ka EP īsteno aktivitātes, lai cīnītos ar vardarbību pret sievietēm, ieskaitot vardarbību ģimenē. Laika posmā no 2006. līdz 2008. gadam visā Eiropā tika īstenota kampaņa vardarbības pret sievieti, tostarp vardarbības ģimenē, novēršanai. Kampaņas laikā EP uzsvēra, ka vardarbība ģimenē un vardarbība pret sievietēm ir smags nodarījums, kas ietekmē gan upuri, gan sabiedrību kopumā, un tādēļ tā apdraud centrālo vērtību, par kuru iestājās EP: drošības veicināšana sabiedrībā.

Vienlaikus Eiropas tieslietu ministri savā 27. konferencē (Erevāna, Armēnija, 2006. gada 12.–13. oktobris) nolēma izvērtēt to, vai ir vajadzīgs EP juridisks dokuments par vardarbību pret partneri. 2007.gada jūnijā EP komiteja par noziedzības problēmām (CDPC) vienojās, ka ir nepieciešams uzsākt darbu pie juridiski saistoša dokumenta šajā sfērā.

2008.gada nogalē tika izveidota EP speciālā ad hoc komiteja vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē apkarošanai (CAHVIO), kurā piedalījās katras valsts nozīmētie delegāti. Šī komiteja uzsākusi darbu pie juridiski saistoša starptautiska cilvēktiesību dokumenta projekta - konvencijas - sagatavošanas, lai novērstu un apkarotu vardarbību ģimenē un vardarbību pret sievietēm, kā arī aizsargātu un atbalstītu vardarbības upurus un sodītu varmākas.

2011.gada 11.maijā Stambulas konvencija⁶¹ tika atvērta parakstīšanai un ir stājusies spēkā 2014.gada 1.augustā pēc tam, kad to ratificēja 10 EP valstis. Patlaban 21 EP dalībvalstis⁶², tai skaitā 13 ES valstis, ir ratificējušas konvenciju

⁶¹ <http://www.lm.gov.lv/text/2106>

⁶² Albānija, Andora, Austrija, Beļģija, Bosnija un Hercegovina, Dānija, Somija, Francija, Itālija, Malta, Monako, Melnkalne, Nīderlande, Polija, Portugāle, Sanmarīno, Serbija, Slovēnija, Spānija, Zviedrija, Turcija (dati uz 06.05.2016.)

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

un vēl 20 EP⁶³, tai skaitā, 14 ES valstis, to ir parakstījušas. Latvija ir vienīgā ES valsts, kas Stambulas konvenciju vēl nav parakstījusi.

Stambulas konvencija ir pirmais Eiropas tiesību akts vispusīga tiesiskā regulējuma radīšanai, lai aizsargātu personas, it īpaši sievietes un meitenes, pret jebkāda veida vardarbību, t.sk., ģimenē. Stambulas konvencija papildina un paplašina standartus, ko šajā jomā noteikušas citas reģionālās cilvēktiesību organizācijas. Stambulas konvencija, salīdzinot ar citiem līdzīgiem starptautiskajiem dokumentiem, ir starptautisks līgums ar vistālejošākajām sekām, lai apkarotu šo nopietnu cilvēktiesību pārkāpumu⁶⁴. Turklāt šis ir pirmais starptautiskais dokuments, kas veltīts vardarbības ģimenē jautājumiem. Konvencijas dalībvalstis apņemas aizsargāt sievietes pret jebkāda veida vardarbību, vienlaikus tās tiek mudinātas piemērot aizsargājošo sistēmu arī attiecībā uz bērniem, vīriešiem un veciem cilvēkiem, kas ir pakļauti vardarbībai ģimenē. Šī ir būtiska Stambulas konvencijas atšķirība no citiem starptautiskajiem un reģionālajiem līgumiem, kas veltīti tikai vardarbības pret sievietēm problemātikai.

Stambulas konvencija ir starptautisks līgums ar nolūku nepieļaut vardarbību ģimenē un vardarbību pret sievietēm nekādā formā un veicināt radikālas pārmaiņas, lai risinātu šo nopietno cilvēktiesību pārkāpumu.

Konvencijā ir ietverti šādi mērķi:

- mazināt visas pret sievietēm vērstas diskriminācijas formas un veicināt sieviešu un vīriešu līdztiesību;
- aizsargāt sievietes un meitenes no visām vardarbības formām un novērst, sodīt un mazināt vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē;
- izveidot visaptverošu ietvaru, politiku un pasākumus, lai aizsargātu un palīdzētu visiem vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē upuriem;
- veicināt starptautisko sadarbību ar mērķi mazināt vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē;
- nodrošināt atbalstu un palīdzību organizāciju un tiesībsargājošo iestāžu efektīvai sadarbībai, izveidojot integrēto pieeju vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē mazināšanai.

Konvencijas preambulā uzsvērts, ka vardarbība pret sievietēm ir vīriešu un sieviešu vēsturiski nevienlīdzīgu varas attiecību izpausme, kas noveda pie vīriešu dominēšanas pār sievietēm un sieviešu diskriminācijas un ka vardarbība pret sievietēm ir viens no būtiskākajiem sociālajiem mehānismiem, ar kuras palīdzību sievietes ir nostādītas pakļautības pozīcijā salīdzinājumā ar vīriešiem. Konvencijā ir atzīts, ka vardarbība ģimenē ietekmē sievietes proporcionāli vairāk, tai paša laikā arī vīrieši var ciest no vardarbības ģimenē.

⁶³ Bulgārija, Horvātija, Kipra, Čehija, Igaunija, Gruzija, Vācija, Grieķija, Ungārija, Islande, Lietuva, Luksemburga, Norvēģija, Rumānija, Slovākija, Šveice, Maķedonija, Ukraina, Lielbritānija, Īrija (dati uz 06.05.2016.)

⁶⁴ Jautājumi, kas saistīti ar vardarbību pret sievietēm, risināti arī Amerikas valstu organizācijas 1994. gadā pieņemtajā Amerikas Konvencijā par vardarbības pret sievietēm novēršanu, sodīšanu un izskaušanu un Āfrikas Savienības 2003. gadā pieņemtajā Āfrikas Cilvēktiesību hartas Protokolā par Āfrikas sieviešu tiesībām. LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

Konvencija nosaka sfēras, kurās dalībvalstīm nepieciešams veikt saprātīgus pielāgojumus, lai novērstu un mazinātu vardarbību ģimenē un vardarbību pret sievietēm. Vardarbības novēršana, cietušo aizsardzība un vainīgo sodīšana ir konvencijas stūrakmeņi. Turklāt konvencija prasa dalībvalstīm nodrošināt, ka visi pasākumi tiek veikti koordinēti, veidojot vienotu politiku, ietverot visas nepieciešamas institūcijas un organizācijas visos sabiedrības līmeņos. Tā aicina arī veicināt cilvēku domāšanas un rīcības veida maiņu, vēršoties pie visiem sabiedrības locekļiem, jo īpaši pie vīriešiem un zēniem. Tikai sasniedzot patieso dzimumu līdztiesību, vardarbība pret sievietēm var tikt novērsta.

Konvencija atzīst, ka vardarbība pret sievietēm ir cilvēktiesību pārkāpums un diskriminācijas forma, līdz ar to dalībvalstis ir atbildīgas, ja tās atbilstoši nereaģē uz šādu vardarbību.

Konvencija atzīst ļoti būtisku prevencijas nozīmi. Vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē prevencija var palīdzēt glābt dzīvi un mazināt cilvēku ciešanas. Tādēļ **profilakses jomā** ir būtiski attīstīt preventīvo kultūru - mainīt attieksmi, dzimumu lomas un stereotipus, kas padara vardarbību pret sievieti pieņemamu; veicināt izpratni par vardarbības dažādām formām un to traumējošo raksturu; sadarboties ar NVO, plašsaziņas līdzekļiem un privāto sektoru, lai sasniegtu sabiedrību.

Turklāt prevencijā ir svarīgi iesaistīties ne tikai dalībvalstīm. Konvencija aicina visus sabiedrības locekļus, it īpaši vīriešus un zēnus, palīdzēt sasniegt mērķi izveidot Eiropu, kas būtu brīva no visām vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē veidiem.

Aizsardzības jomā nepieciešams nodrošināt vispusīgu palīdzību un aizsardzību cietušajiem. Ja preventīvie pasākumi tomēr nav devuši rezultātu un vardarbības akts noticis, ir svarīgi nodrošināt cietušajiem un lieciniekiem aizsardzību un atbalstu. Tas nozīmē policijas iesaisti un aizsardzību, kā arī specializētos atbalsta pakalpojumus kā krīzes centri, uzticības tālruņi utt. Tas arī nozīmē, ka sociālie dienesti izprot vardarbības upuru dzīves realitāti un bažas, un attiecīgi viņus atbalsta centienos pārveidot savu dzīvi. Savukārt, lai nodrošinātu cietušo aizsardzību no atkārtotas vardarbības, ir ietvertas prasības nodrošināt iespēju cietušajiem lūgt civiltiesisko aizsardzību, kā arī kompetentajām iestādēm piešķirt tiesības kritiskajās situācijās izlikt vardarbības veicēju no cietušā dzīves vietas un neļaut tur atgriezties pietiekami ilgu laiku.

Turklāt nav pietiekami tikai izveidot palīdzības mehānismu un atbalsta pakalpojumus cietušajiem, bet ir tikpat svarīgi nodrošināt, ka cietušie ir informēti par savām tiesībām un zina, kur un kā saņemt palīdzību.

Lai veiktu **kriminālvajāšanu**, svarīgi nodrošināt, lai vardarbība pret sievieti un ģimenē tiek kriminalizēta un atbilstoši sodīta. Tādejādi tiek skaidri pausts, ka vardarbība pret sievieti un vardarbība ģimenē nav privāta lieta. Gluži pretēji - lai uzsvērtu noziegumu ģimenē īpaši traumatiskās sekas, vainīgajam var tikt piemērots smagāks sods, ja upuris ir sieva, partnere vai kāds cits ģimenes loceklis. Turklāt parasti biežāk tiek runāts par fizisku un seksuālu vardarbību kā ar dzimumu saistītas vardarbības veidiem, bet konvencija atzīst daudz vairāk

vardarbības pret sievietēm izpausmes. Konvencija ievieš vairākus daudzām valstīm jaunus noziedzīgu nodarījumu sastāvus, piemēram, tādus kā sievietes dzimumorgānu kropļošana, piespiedu laulības, vajāšana (stalking), piespiedu aborta veikšana un piespiedu sterilizācija. Tas nozīmē, ka valstīm jāatzīst par sodāmiem tādi nodarījumi, kuri, iespējams, līdz šim neeksistēja to tiesību sistēmās. Turklāt dalībvalstīm jānodrošina, ka kultūra, reliģija, tradīcijas vai tā sauktais „gods” netiek uzskatīti par attaisnojumu jebkura no minētajiem nodarījumiem izdarīšanai.

Dalībvalstīm būs jānodrošina pasākumi, lai veiktu efektīvu izmeklēšanu par visām ziņām par vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē. Tas nozīmē, ka tiesībsargājošām iestādēm ir jāreaģē uz izsaukumiem pēc palīdzības, jāvērtē pierādījumi un jāvērtē turpmākas vardarbības risks, lai adekvāti aizsargātu cietušos. Savukārt kriminālprocesa laikā jāievēro cietušā tiesības un jānovērš no sekundāras viktimizācijas.

Konvencijā ir ietvertas prasības **visaptverošas sistēmas un saskaņotas politikas izveidei**, lai aizsargātu no vardarbības cietušos un novērstu turpmākus vardarbības aktus. Konvencija balstīta atziņā, ka neviena institūcija nevar viena pati atrisināt vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē problēmu. Tādēļ konvencija prasa dalībvalstīm ieviest saskaņotu un koordinētu politiku, iesaistot valsts institūcijas, NVO, parlamentus un pašvaldības institūcijas. Mērķis ir, lai pasākumi vardarbības mazināšanai tiktu īstenoti visos līmeņos un tajos būtu iesaistītas visas atbildīgas institūcijas. To valstu pieredze, kur tas jau ir izdarīts, parāda, ka rezultāti uzlabojas, kad tiesībsargājošas iestādes, NVO, bērnu tiesību aizsardzības institūcijas un citas attiecīgas institūcijas cieši sadarbojas katrā konkrētajā gadījumā. Konvencija aicina iesaistīties visas kompetentās valsts iestādes un dienestus, lai pret vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē varētu vērsties koordinētā veidā, izstrādājot sadarbību regulējošos noteikumus.

Uzraudzības jomā konvencija paredz izveidot noteiktu uzraudzības mehānismu, lai nodrošinātu tās īstenošanu. Tas sastāv no diviem pīlāriem – neatkarīgo ekspertu grupa, GREVIO, un politiska grupa, Konvencijas dalībvalstu komiteja, ko veido konvencijas dalībvalstu valdību pārstāvji. Piemērojot procedūru, kas balstīta uz ziņojumu sagatavošanu, GREVIO vērtēs dažādus pasākumus, ko dalībvalsts ir veikusi, lai konvencija darbotos. Papildus valdības gatavotajiem ziņojumiem, tā pieprasīs informāciju arī no NVO. Ja saņemtā informācija būs nepietiekama vai ja būs nepieciešama tūlītēja uzmanība kādam jautājumam, GREVIO brauks uz minēto valsti klātienē vizītē. Balstoties uz saņemto informāciju, GREVIO gatavos ziņojumus un rekomendācijas, lai palīdzētu dalībvalstij labāk ieviest konvenciju. Tā var arī pieņemt vispārējās rekomendācijas visām dalībvalstīm. Savukārt Konvencijas dalībvalstu komitejas uzdevums cita starpā ir GREVIO locekļu izvēle un rekomendāciju gatavošana dalībvalstīm, lai valstis varētu ieviest GREVIO ieteikumus.

5.pielikums. Vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē mazināšanas politiku regulējošie dokumenti Latvijā

Vardarbības ģimenē un pret sievietēm efektīva novēršana un mazināšana ir atkarīga gan no politikas plānošanas dokumentos ietvertajiem mērķiem un rīcības virzieniem, un normatīvā regulējuma, gan no šīs politikas un normatīvo aktu prasību efektīvas ieviešanas praksē.

2008.gada 18.jūnijā Ministru kabineta apstiprinātā Programma vardarbības ģimenē mazināšanai 2008. - 2011.gadam, kuras mērķis ir veikt ar vardarbību ģimenē saistīto nodarījumu novēršanu, panākot to skaita un izraisītās negatīvās ietekmes mazināšanu, kļuva par pirmo politikas plānošanas dokumentu šajā sfērā Latvijā. Programmā tika iekļauti trīs prioritāri rīcības virzieni: vardarbības ģimenē atpazīšana; vardarbības ģimenē profilakse; institūciju sadarbība palīdzības un rehabilitācijas pakalpojumu sniegšanā. Pēc Programmas vardarbības ģimenē mazināšanai 2008. - 2011.gadam darbības termiņa beigām vardarbības ģimenē jautājumi tika iekļauti Valsts ģimenes politikas pamatnostādņēs 2011.-2017.gadam, un attiecīgi Rīcības plānā Valsts ģimenes politikas pamatnostādņu 2011.-2017.gadam īstenošanai 2011.-2014.gadam un rīcības plānā 2015.-2017.gadam⁶⁵.

Tāpat kopš 2008.gada tiek gatavots ikgadējs informatīvais ziņojums par vardarbības ģimenē izplatību un dinamiku kārtējā gadā⁶⁶.

Stambulas konvencijas izstrādes laikā 2010.gada 29.jūnija Ministru kabineta sēdē tika apstiprināta Latvijas nacionālā pozīcija Nr.1 par Eiropas Padomes Konvencijas projektu par vardarbības pret sievieti un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu (TA-1766, sēdes protokola Nr.33 54§). Pozīcijā tika norādīts, ka Latvijas normatīvie akti kopumā atbilst konvencijas projekta mērķim – novērst diskrimināciju, kā arī novērst un mazināt vardarbību, tomēr tajos netiek izšķirta atsevišķi vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē problēma. Tāpat tika norādīts, ka Latvija kopumā atbalsta EP konvencijas par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu izstrādi, lai nodrošinātu efektīvu, ātru un vispusīgu nodarījumu izmeklēšanu un sodīšanu, kā arī cietušo aizsardzību.

Mērķis samazināt ar dzimumu saistītu vardarbību un vardarbību ģimenē ir iekļauts arī Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2014.-2020.gadam (turpmāk – NAP). NAP uzsvērts, ka „Psiholoģiskā stabilitāte bērnībā veido pārliecību par sevi, spēju uzticēties un sadarboties ar citiem. Būtiski panākt, lai vecākiem tiktu dotas iespējas iegūt zināšanas par bērnu audzināšanu, attiecību veidošanu, konfliktu risināšanu, kas mazinātu arī vardarbības, atkarību un citus neatbilstošas uzvedības riskus. Lai katram jau no bērnības nodrošinātu stabilus pamatus attīstībai, svarīgi ir novērst vardarbību ģimenē un skolā, sniegt palīdzību krīzes situācijās, nodrošināt ģimenisku vidi tiem, kuriem tā nav bijusi, atbalstīt iespējas bērniem iekļauties skolā un plašākā sabiedrībā. Tas attiecas arī

⁶⁵ <http://www.lm.gov.lv/text/1832>

⁶⁶ Ziņojumi ir pieejami šeit: <http://www.lm.gov.lv/text/1832>

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

uz nepilngadīgajiem, kuriem draud saskarsme ar noziedzīgo vidi vai kuri veikuši likumpārkāpumus. Ieguldījums ģimeņu stiprināšanā ir ieguldījums bērnu drošībā. Tas ir Latvijas nākotnes izaugsmes pamats.” Tādēļ NAP kā viens no mērķiem ir izvirzīts uzdevums panākt, ka bērni dzīvo labvēlīgā ģimeniskā vai ģimenei pietuvinātā vidē, un vardarbība ģimenē samazinās[259], bet kā viens no veicamiem uzdevumiem ir atbalsts ģimenei un indivīdiem krīzes situācijās un situācijās, kas saistītas ar dzimumu vardarbību, sniedzot profesionālus sociālā darba pakalpojumus un savlaicīgus sociālās un medicīniskās rehabilitācijas pakalpojumus (t.sk. krīzes konsultāciju, vardarbības prevencijas un rehabilitācijas atbalsta programmas) [273].

6.pielikums. Piedāvātā risinājuma sākotnējais ietekmes izvērtējums

Piedāvātais risinājums paredz Latvijas pievienošanos Stambulas konvencijai, 2016.gadā to parakstot un līdz 2018.gadam konvenciju ratificējot.

Sagaidāms, ka Latvijas pievienošanās Stambulas konvencijai uzlabos vardarbības ģimenē un vardarbības pret sievietēm novēršanas un mazināšanas politikas ieviešanu valstī, tādejādi uzlabojot atsevišķu indivīdu un visas sabiedrības cilvēkdrošību.

Pētījumi un statistikas dati par situāciju Latvijā patlaban ir nepietiekami, lai, balstoties uz to rezultātiem, precīzi novērtētu, cik būtiska ietekme uz vardarbības novēršanas un mazināšanas politiku ir bijusi līdz šim veiktajām dažādu institūciju un nevalstisko organizāciju aktivitātēm. Vienlaikus ir vērojamas pozitīvas tendences, piemēram, vardarbīgu noziedzīgu nodarījumu ģimenē skaita samazināšanās un no vardarbības ģimenē cietušo, kas nonāk stacionāros, skaita samazināšanās, kas norāda uz to, ka paveiktais visdrīzāk ir veicinājis pozitīvus uzlabojumus. Tādēļ Latvijas gadījumā, kad nav pietiekamu iespēju izvērtēt kādiem pasākumiem ir nozīmīgākā ietekme vardarbības novēršanas un mazināšanas politikā, ir ieteicams ņemt vērā citās valstīs iegūtos pierādījumus par vardarbības riska faktoriem un pasākumiem to mazināšanai⁶⁷.

Mērķtiecīgu aktivitāšu un vispusīgas vardarbības novēršanas un mazināšanas politikas rezultātā samazināsies vardarbības ģimenē un pret sievietēm gadījumu skaits. Samazinoties no vardarbības cietušo personu skaitam, samazināsies arī vardarbības radīto seku negatīva ietekme gan uz pašiem cietušajiem, gan sabiedrību kopumā. Vienlaikus, samazinoties cietušo skaitam, būs mazāk personu, kas vardarbības seku dēļ vairs nevarēs pilnvērtīgi iesaistīties darba tirgū un sniegt ieguldījumu tautsaimniecībā.

Ietekme uz makroekonomisko vidi un uzņēmējdarbības vidi

Ziņojumā piedāvātā risinājuma īstenošana tiešā veidā neietekmēs makroekonomisko un uzņēmējdarbības vidi, tomēr atstās pozitīvu ietekmi uz to, jo samazinoties vardarbības gadījumu skaitam, samazināsies arī nodarbināto fiziskās un psiholoģiskās veselības traucējumi un darbnespējas gadījumi. Nodarbinātie ilglaicīgāk varēs palikt darba tirgū. Attiecīgi arī samazināsies gan valsts, gan uzņēmēju izmaksas, kas rodas sakarā ar nodarbināto zemāku

⁶⁷ Viens no lielākajiem pētījumiem šajā jomā ir PVO Ziņojums par vardarbības novēršana stāvokli pasaulē (2014), kas balstās uz datiem no 133 pasaules valstīm, aptverot 6,1 miljardu cilvēku, kas veido 88% no pasaules iedzīvotājiem. Pētījumā secināts, ka dažādiem vardarbības veidiem ir daudzi kopējie riska faktori, piemēram, ekonomiska nevienlīdzība, pārmērīga alkohola lietošana un nepareiza bērnu audzināšana palielina cietsirdību pret bērniem, jauniešu vardarbību un partnera un seksuālu vardarbību pret sievietēm. Tāpat vardarbības izplatību ietekmē sociālie faktori: vāja valdība, likumu neievērošana, kultūras, sociālas un dzimumu normas, bezdarbs, ienākumu nevienlīdzība un dzimumu nelīdztiesība, ātras sociālas pārmaiņas, ierobežotas iespējas izglītoties. Kopā šie faktori veido vardarbības izplatībai labvēlīgu klimatu. Balstoties uz zinātniskajiem pierādījumiem, PVO ir identificējis 7 vardarbības novēršanas stratēģijas, kas var potenciāli mazināt vairākus vardarbības veidus un samazināt varbūtību, ka indivīdi rīkosies agresīvi vai kļūs par vardarbības upuriem. Šīs stratēģijas ir: sekmēt drošas, uzticamas un stabilas vecāku un bērnu attiecības; attīstīt dzīves prasmes bērnos un jauniešos; samazināt alkohola pieejamību un pārmērīgu lietošanu; samazināt ieroču pieejamību; veicināt dzimumu līdztiesību, lai mazinātu vardarbību pret sievietēm; mainīt kultūras un sociālas normas, kas normalizē vardarbību; identificēt cietušos, sniegt viņiem atbalstu un aprūpi.

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

produktivitāti un veselības traucējumiem piedzīvotās vardarbības dēļ (nodarbināto prombūtne, slimošana, nespēja koncentrēties un kvalitatīvi pildīt darbu, neiegūtā peļņa, slimības lapu izmaksas u.c.).

Dažādi ES līmenī un pasaulē veiktie pētījumi apliecina, ka finansiālais slogs vardarbības ģimenē un pret sievietēm dēļ sabiedrībai ir ļoti ievērojams. Tā, piemēram, ja vardarbības pret sievietēm apmērus ES izdotos samazināt kaut vai tikai par 10%, tiešās ekonomiskās izmaksas samazinātos apm. par 7 miljardiem gadā⁶⁸.

Ietekme uz administratīvajām procedūrām un to izmaksām

Ziņojumā piedāvātā risinājuma īstenošana papildus administratīvās izmaksas pie jau patlaban normatīvajos aktos noteikto prasību ievērošanai nepieciešamajām izmaksām neradīs.

Sociālā ietekme

Ziņojumā piedāvātā risinājuma īstenošana pozitīvi ietekmēs sociālo vidi un cilvēkdrošību. Vardarbības rezultātā var rasties fizisks, seksuāls, emocionāls vai psiholoģisks kaitējums vai ekonomisks zaudējums cietušajam vai var tikt izraisītas ciešanas. No vardarbības cietušajām sievietēm un no vardarbības ģimenē cietušām personām, it īpaši bērniem, bieži ir vajadzīgs īpašs atbalsts un aizsardzība, jo šāda veida vardarbība ir saistīta ar paaugstinātu sekundāras un atkārtotas viktimizācijas, iebiedēšanas un atriebības risku. Tādēļ vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē gadījumu samazināšanās dos sociālos ieguvumus – augstāku dzīves kvalitāti, drošāku vidi, augstāku sabiedrības un indivīdu līdzdalību, uzlabojot no vardarbības cietušo cilvēku (apm. 30% bērnu un sieviešu) situāciju. Savukārt profesionāla attieksme pret cietušām personām, sniedzot viņām vispusīgu palīdzību un efektīvu aizsardzību no atkārtotas vardarbības, palīdzēs viņiem atjaunot dzīves kvalitāti. Pasākuma īstenošana sekmēs ne tikai mērķa grupas, bet arī viņu ģimenes locekļu dzīves kvalitātes, psiholoģiskā un veselības stāvokļa uzlabošanos.

Turklāt atšķirību mazināšana starp dalībvalstīm cietušo aizsardzības jomā uzlabos ikvienas personas situāciju, saņemot noteiktus aizsardzības un atbalsta pasākumus vardarbības gadījumā, pārvietojoties, dzīvojot un strādājot dažādās EP dalībvalstīs.

Ietekme uz vidi

Ziņojumā piedāvātajam risinājumam nav plānota tieša vai netieša ietekme uz vidi.

Fiskālā ietekme uz valsts budžetu un pašvaldību budžetiem

⁶⁸ European Added Value Assessment. Combatting violence against women
http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/femm/dv/eav_violence-against-women-eav_violence-against-women-en.pdf

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

Ziņojumā piedāvātajam risinājumam iespējama ilgtermiņa pozitīva ietekme uz valsts un pašvaldību budžetiem, jo samazināsies budžeta izmaksas, kas saistītas ar pakalpojumu nodrošināšanu cietušajiem (tai skaitā medicīniskie, juridiskie, sociālie un specializētie). Vienlaikus īstermiņā, iespējams, būs nepieciešami papildus budžeta līdzekļi, lai ieviestu visas tās prasības, kas ir ietvertas Stambulas konvencijā.

Ietekme uz cilvēktiesībām

Latvija ir pievienojusies daudziem nozīmīgiem starptautiskajiem līgumiem, tai skaitā arī ANO Konvencijai par jebkuras sievietes diskriminācijas izskaušanu, un Latvijai ir svarīgi tos pienācīgi pildīt.

Tomēr Latvijai konsekventi tiek aizrādīts, ka tā pietiekami nenodrošina sievietes un bērnu tiesības dzīvot no vardarbības un ciešanām brīvu dzīvi⁶⁹. Tādejādi tiek prasīta konsekventa un aktīva rīcība šo cilvēktiesību pilnvērtīgai nodrošināšanai. Ziņojumā piedāvātais risinājums veicinās to, lai valsts ar pienācīgu rūpību novērstu un izmeklētu vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē aktus un sodītu par šiem vardarbības aktiem, un atlīdzinātu upuriem nodarīto kaitējumu.

Ietekme uz tiesību normu sistēmu un Latvijas Republikas starptautiskajām saistībām

ES dalībvalstu, tai skaitā Latvijas, pievienošanās Stambulas konvencijai veicinās Eiropas kopējās brīvības, drošības un tiesiskuma telpas stiprināšanu, nodrošinot vienotu aizsardzību cietušajiem un palīdzot sasniegt vienotus mērķus vardarbības mazināšanā. Turklāt ja ES pievienosies šai konvencijai pirms Latvijas vai pieņems direktīvu ar Stambulas konvencijai līdzīgām prasībām, Latvijai jebkurā gadījumā būs pienākums šīs prasības pildīt, tomēr sagatavošanās laiks būs ievērojami mazāks.

Ziņojumā piedāvātā risinājuma īstenošana ir cieši saistīta ar Satversmē ietvertu valsts pienākumu aizsargāt vecāku un bērnu tiesības un īpaši palīdzēt no varmācības cietušajiem bērniem, kā arī ar spīdzināšanas, cietsirdības un cieņu pazemojošas izturēšanas konstitucionālu aizliegumu⁷⁰. Tomēr Latvijā normatīvo aktu sistēma cietušo aizsardzības un vardarbības mazināšanas jomā nav vēl pilnībā sakārtota un tikai daļēji atbilst starptautiskajām saistībām⁷¹. Vienlaikus būtisks izaicinājums ir jau spēkā esošo normatīvo aktu ieviešana praksē. Realizējot Stambulas konvencijā noteiktos pasākumus, tiks radīta pozitīva ietekme uz normatīvo aktu pilnveidi un tajos noteiktā praktisku ieviešanu.

Jāņem vērā, ka pievienojoties konvencijai, valstij nav burtiski jāpārņem visi tās panti savos normatīvajos aktos, jo dalībvalsts var izvēlēties atbilstošākus instrumentus, lai īstenotu konvencijas principus un normas. Tādēļ papildus ziņojuma 9.pielikumā sniegtajam izvērtējumam par nacionāla regulējuma

⁶⁹ Sk. 3.pielikumu par Latvijas starptautiskajām saistībām vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanas jomā.

⁷⁰ Latvijas Republikas Satversmes 110.pants un 95.pants.

⁷¹ Sk. 9.pielikumu ar atbilstības tabulu, kā arī 10.pielikumu ar nepieciešamajiem grozījumiem normatīvajos aktos LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

atbilstību Stambulas konvencijas prasībām, šajā sadaļā vērtēta konvencijas pirmās nodaļas „Mērķi, definīcijas, līdztiesība un diskriminācijas aizliegums, vispārējie pienākumi” un trešās nodaļas „Novēršana” potenciālā ietekme uz tiesību normu sistēmu.

Attiecībā uz konvencijas mērķiem, definīcijām un diskriminācijas aizlieguma tvērumu (konvencijas pirmā nodaļa) jāņem vērā šādi aspekti:

- Saskaņā ar konvencijas 2.pantu šī konvencija attiecas uz jebkādu vardarbību pret sievietēm, tostarp vardarbību ģimenē, kas nesamērīgi skar sievietes. Vienlaikus dalībvalstis tiek mudinātas piemērot šo konvenciju arī attiecībā uz ģimenē izdarītu vardarbību, kura vērsta pret vīriešiem un bērniem. Attiecībā uz aizsargājamo personu loku konvencija ir elastīga, nosakot, ka dalībvalstis var izlemt, vai paplašināt konvencijas piemērojamību, attiecinot to uz vīriešiem un bērniem, kas ir vardarbības upuri.

- Stambulas konvencijā izdalīti dažādi diskriminācijas aizlieguma līmeņi. Konvencijas 4.panta otrajā daļā ir ietverts sieviešu diskriminācijas aizliegums, un saskaņā ar konvencijas Paskaidrojošā ziņojuma 54.punktu dalībvalstis ir aicinātas nosodīt sieviešu diskrimināciju. Savukārt par visiem pārējiem diskriminācijas pamatiem, kas ir uzskaitīti konvencijas 4.panta trešajā daļā, dalībvalstu pienākums, saskaņā ar konvencijas Paskaidrojošā ziņojuma 54.punktu, ir šaurāks, t.i., konvencijas dalībvalstīm ir jāatturas no šo grupu diskriminācijas.

- Stambulas konvencija ir pirmais starptautiskais līgums, kurā ietverta sociālā dzimuma/ dzimtes definīcija⁷². Tādējādi tiek atzīts, ka sievietes un vīrieši atšķiras ne vien bioloģiski, bet pastāv arī kultūrā, tradīcijās un noteiktos sabiedrības priekšstatos balstīta attieksme pret sievietēm un vīriešiem, kas piešķir gan sievietēm, gan vīriešiem specifisku lomu un uzvedības modeli. Gan Latvijā, gan starptautiski veiktie pētījumi ir parādījuši, ka noteiktas lomas un uzvedība var veicināt attieksmi, ka vardarbība pret sievieti ir pieņemama.

- Konvencijā ietvertie jēdzieni plašāk skaidro dažādu diskriminācijas aizlieguma pamatu jēgu, sniedzot precīzāku un skaidrāku ietvaru rīcībām, kas valstij ir jāīsteno, pievienojoties konvencijai. Konvencijā ir ietverts diskriminācijas aizliegums pēc dažādām pazīmēm, tai skaitā diskriminācijas aizliegums pēc dzimuma identitātes (*ang. – gender identity*)⁷³. EP ir atzinusi, ka

⁷² Atšķirības starp terminiem „dzimums” (*ang. – sex*) un „sociālais dzimums” (*ang. – gender*) parasti tiek skaidrotas šādi: „Dzimums” tiek attiecināts uz personu bioloģiskām un fizioloģiskajām pazīmēm – vīriešu un sieviešu anatomiskajām, hromosomu, reproduktīvās sistēmas atšķirībām. Piemēram, vīriešiem ir sēklinieki, sievietēm nav; sievietēm ir krūtis, kas var nodrošināt laktāciju, vīriešiem nav. Vārdi „sociālais dzimums” jeb „dzimte” tiek lietoti, lai apzīmētu no sabiedrības uzskatiem un kultūras atkarīgu priekšstatu kopumu par to, kas ir vai nav sieviešu un vīriešu pienākums un loma sabiedrībā. Piemēram, Saūda Arābijā vīriešiem ir atļauts vadīt transportlīdzekļi, bet sievietēm nav atļauts; visā pasaulē sievietes veic vairāk mājasdarbus nekā vīrieši; sievietes lielākoties saņem vidēji mazāku atalgojumu nekā vīrieši. Termins „sociālais dzimums (dzimte)” neaizstāj konvencijā izmantotos terminus „sievietes” un „vīrieši”, un tas neattiecas uz individuālu cilvēku. Sociālais dzimums/ dzimte raksturo priekšstatu kopumu par to, kas ir „vīrišķīgs” un kas ir „sievīšķīgs”, un var atšķirties dažādos vēsturiskajos laikos un dažādās kultūrās. Cilvēks nevar izvēlēties savu sociālo dzimumu, līdzīgi kā cilvēks nevar izvēlēties savu dzimto valodu. (Sk., piemēram, PVO skaidrojumu par terminiem „dzimums” un „sociālais dzimums” <http://apps.who.int/gender/whatisgender/en/>.)

⁷³ Ar vārdiem „dzimuma identitāte” tiek apzīmētas cilvēka personiskas izjūtas par savu dzimumu, kas var sakrist, bet var arī nesakrist ar bioloģisko dzimumu, tai skaitā personiskas izjūtas par savu ķermeni un dzimuma sociālas LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanu Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

šī terminoloģija vēl nav precīzi nostiprināta, par to notiek diskusijas un tā strauji attīstās⁷⁴. Jēdziens „dzimuma identitāte” nepastāv daudzu tādu ES dalībvalstu tiesību sistēmās, kas pievienojušās Stambulas konvencijai, kā arī Latvijā. Astoņu ES dalībvalstu normatīvajos aktos ir skaidri aizliegta diskriminācija pēc dzimuma identitātes un dzimuma izpausmēm, savukārt citās valstīs aizsardzība pret diskrimināciju balstās uz tiesu praksi vai iestāžu, kas veicina līdztiesību, praksi⁷⁵.

Latvijas normatīvie akti ir lielākoties dzimumneitrāli, un norāda uz konkrētā dzimuma personām tikai īpašos gadījumos, ņemot vērā sieviešu spēju dzemdēt bērnus. Piemēram, tikai sievietēm var būt tiesības uz pirmsdzemdību atvaļinājumu, ieslodzītām sievietēm atšķiras uztura un sadzīves vajadzību materiālā nodrošinājuma normas, utt. Tomēr kopumā krimināltiesiskais regulējums, regulējums par tiesībām uz pakalpojumiem, atbalsta un aizsardzības pasākumiem utt. ir dzimumneitrāls. Līdz ar to, visas no vardarbības ģimenē cietušās personas var saņemt nepieciešamos pakalpojumus un aizsardzību neatkarīgi no dzimuma, vecuma, dzimuma identitātes un citām pazīmēm.

Jāņem vērā, ka dažādos starptautiskajos Latvijai saistošajos aktos ir ietverts plašāks pazīmju uzskaitījums, pēc kurām diskriminācija ir aizliegta:

- Saskaņā ar CEDAW komitejas izstrādātajām rekomendācijām „Vispārējā rekomendācija Nr. 27 par vecāka gadu gājuma sievietēm un viņu cilvēktiesību aizsardzību”⁷⁶ un „Vispārējā rekomendācija Nr. 28 par dalībvalstu pienākumiem, kas izriet no Konvencijas par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu 2.panta”⁷⁷ sieviešu diskriminācija pēc dzimuma ir saistīta ar citiem faktoriem, kas ietekmē sievietes, tai skaita dzimuma identitāti.

- Saskaņā ar ANO Ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību komitejas (CESCR) „Vispārējo rekomendāciju Nr. 20: Nediskriminācija ekonomiskajās,

izpausmes (*angl. – gender expression*), piemēram, ģērbšanas un uzvedības veids. „Dzimuma identitāte” nav tas pats, kas ir „dzimumorientācija” (*ang.- sexual orientation*). Dzimumentācija attiecas uz cilvēka emocionālu un seksuālu tieksmi pret noteiktā dzimuma personām. (Sk., piemēram, EP skaidrojumu par terminiem <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680481ed5>).

⁷⁴ Case Law of the European Court of Human Rights relating to discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity, <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168047f4d>, 8.lpp.

Ar vārdiem „dzimuma identitāte” tiek apzīmētas cilvēka personiskas izjūtas par savu dzimumu, kas var sakrist, bet var arī nesakrist ar bioloģisko dzimumu, tai skaitā personiskas izjūtas par savu ķermeni un dzimuma sociālas izpausmes (*angl. – gender expression*), piemēram, ģērbšanas, runas un uzvedības veids. „Dzimuma identitāte” nav tas pats, kas ir „dzimumorientācija” (*ang.- sexual orientation*). Dzimumentācija attiecas uz cilvēka emocionālu un seksuālu tieksmi pret noteiktā dzimuma personām. (Sk., piemēram, EP skaidrojumu par terminiem <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680481ed5>).

⁷⁵ Protection against discrimination on grounds of sexual orientation, gender identity and sex characteristics in the EU: Comparative legal analysis, pdate 2015, <http://fra.europa.eu/en/publication/2015/lgbti-comparative-legal-update-2015>, 15.lpp. un 109.lpp.

⁷⁶ General recommendation No. 27 on older women and protection of their human rights, 16 December 2010, CEDAW/C/GC/27 <http://www2.ohchr.org/english/bodies/cedaw/docs/CEDAW-C-2010-47-GC1.pdf>

⁷⁷ General recommendation No. 28 on the Core Obligations of State Parties under Article 2 of the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women, 16 December 2010, CEDAW/C/GC/28 <https://www1.umn.edu/humanrts/gencomm/CEDAW%20Gen%20rec%2028.pdf>

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

sociālajās un kultūras tiesībās”⁷⁸ dzimuma identitāte tiek atzīta kā viena no tādām pazīmēm, pēc kurām diskriminācija ir aizliegta, kā piemēru minot transvestītus un transseksuālas personas, kas bieži vien saskaras ar nopietniem cilvēktiesību pārkāpumiem, tādiem kā vardarbība darbavietā.

- Visām EP valstīm diskriminācijas aizliegums pēc dzimuma identitātes izriet no EP Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 14.panta „Diskriminācijas aizliegums”⁷⁹, jo Eiropas Cilvēktiesību tiesa lietā *Identoba and Others v. Georgia* apliecināja, ka šajā pantā minētais diskriminācijas aizliegums attiecas arī uz dzimuma identitāti⁸⁰. Turklāt EP dalībvalstīm regulāri ir jāsniedz informācija par Ministru komitejas rekomendācijas CM/Rec(2010)5 dalībvalstīm par pasākumiem cīņā pret diskrimināciju uz dzimumorientācijas vai dzimuma identitātes pamata⁸¹ izpildi.

- ES dalībvalstīm diskriminācijas aizliegums pēc sociālā dzimuma, dzimuma identitātes un dzimuma izpausmēm izriet arī no divām direktīvām: Cietušo direktīvas 2012/29/EU⁸² un direktīvas 2011/95/ES⁸³. Atbilstoši šo direktīvu prasībām Latvijas tiesību sistēmā tika veiktas nepieciešamās izmaiņas, kas praksē nav identiskas direktīvu normām. Cietušo direktīvā ir aizliegta jebkāda diskriminācija, kas balstīta uz tādiem apsvērumiem kā rase, ādas krāsa, etniskā vai sociālā izcelsme, ģenētiskās īpašības, valoda, ticība vai pārliecība, politiskie vai jebkādi citi uzskati, piederība kādai nacionālajai minoritātei, īpašums, izcelsme, invaliditāte, vecums, dzimums, dzimuma izpausme, dzimumidentitāte, dzimumorientācija, uzturēšanas statuss un veselība. Savukārt direktīvas 2011/95/ES preambulas 30.punktā uzsvērts: "Vienlīdz nepieciešams ieviest vienotu jēdzienu attiecībā uz vajāšanas pamatojumu "piederība noteiktai sociālai grupai". Lai definētu noteiktu sociālu grupu, būtu pienācīgi jāņem vērā jautājumi, kas izriet no pieteikuma iesniedzēja dzimuma, tostarp dzimuma identitāte un seksuālā orientācija, kas var būt saistītas ar noteiktām tiesību tradīcijām un ieražām, kuru dēļ tiek kropļoti dzimumorgāni, notiek piespiedu

⁷⁸ GENERAL COMMENT No. 20 Non-discrimination in economic, social and cultural rights (art. 2, para. 2, of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights), 32.punkts

<http://www1.umn.edu/humanrts/gencomm/escgencom20.html>

⁷⁹ 14.pants. Šajā Konvencijā minēto tiesību un brīvību īstenošana ir nodrošināma bez jebkādas diskriminācijas, neatkarīgi no dzimuma, rases, ādas krāsas, valodas, ticības, politiskajiem vai citiem uzskatiem, valstiskās vai sociālās izcelsmes, piederības kādai nacionālajai minoritātei, mantiskā stāvokļa, dzimšanas vai jebkura cita stāvokļa. http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_LAV.pdf

⁸⁰ 96.rindkopa: "96. Lastly, the Court reiterates that the prohibition of discrimination under Article 14 of the Convention duly covers questions related to sexual orientation and gender identity (see *Salgueiro da Silva Mouta v. Portugal*, no. 33290/96, § 28, ECHR 1999-IX; *Alekseyev v. Russia*, nos. 4916/07, 25924/08 and 14599/09, § 108, 21 October 2010; and *P.V. v. Spain*, no. 35159/09, § 30, 30 November 2010)."

⁸¹

<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2129134&SecMode=1&DocId=1915654&Usage=2>

⁸² Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva ar ko nosaka noziegumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimālos standartus un aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2001/220/TI

⁸³ Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

sterilizācija vai aborts, ciktāl šie jautājumi ir saistīti ar pieteikuma iesniedzēja pamatotām bailēm no vajāšanas."

Ņemot vērā to, ka dalībvalstij nacionālajos tiesību aktos nav identiski jāpārraksta konvencijas normas un definīcijas, secināms, ka attiecībā uz konvencijā ietvertiem mērķiem, definīcijām un diskriminācijas aizlieguma tvērumu, Latvijas normatīvajos aktos nav nepieciešamas izmaiņas. Pievienošanās konvencijai nav saistīta ar nepieciešamību Latvijas normatīvajos aktos papildināt to pazīmju uzskatījumu, pēc kurām tiek aizliegta personas diskriminācija. Tāpat, pievienojoties konvencijai, nav nepieciešamības Latvijas normatīvajos aktos iekļaut vārdus „sociālais dzimums (dzimte)”, jo konvencijā tie tiek lietoti, lai skaidrotu vardarbības, it īpaši vardarbības pret sievietēm, cēloņus.

Vērtējot konvencijā ietvertos pasākumus vardarbības novēršanai (konvencijas trešā nodaļa), jāņem vērā, ka konvencija paredz elastīgu pieeju attiecībā uz vardarbības ģimenē un vardarbības pret sievietēm prevencijas īstenošanu. Konvencijā nav sīki izklāstīts, kādi konkrēti pasākumi dalībvalstīm jāveic novēršanas un izglītošanas jomā. Vienlaikus Paskaidrojošajā ziņojumā ir sniegti daži prevencijas piemēri. Tā, vīrieši var sniegt nozīmīgu ieguldījumu, uzstājoties pret vardarbību, iesaistot citus vīriešus dzimumu līdztiesības veicināšanas pasākumos un rādot piemēru, aktīvi uzņemdamies tēva pienākumus un atbildību par ģimeni (88.punkts); izpratnes veidošanas kampaņās nepieciešams uzsvērt kaitīgās sekas, kādas vardarbībai pret sievietēm un vardarbībai ģimenē tieši vai netieši var būt attiecībā uz bērniem (91.punkts); plaši jāizplata informatīvas brošūras vai plakāti vai tiešsaistē pieejamie informatīvie materiāli par pakalpojumiem, kurus sniedz policija vai vietējā pašvaldība, un vietējo, reģionālo vai valsts pakalpojumu sniedzēju – piemēram, uzticības tālruni vai patversmi, – kontaktinformācija (93.punkts).

Vienlaikus konvencijas Paskaidrojošā ziņojumā (94.punkts) uzsvērts, ka pēc iespējas agrāk jāsāk mudināt ievērot dzimumu līdztiesības, savstarpējās cieņas un nevardarbīgas uzvedības principus, un tas galvenokārt ir vecāku pienākums, taču arī izglītības iestādēm ir svarīga nozīme šo vērtību popularizēšanā. Atzīstot, ka vecāku loma ir būtiska bērnu nevardarbīgas uzvedības veidošanā, konvencija paredz arī plašu dalībvalstu rīcības brīvību attiecībā uz to, kādi mācību materiāli tiek izmantoti izglītības procesā un kā bērniem tiek mācīti savstarpējās cieņas un nevardarbīgas uzvedības pamatprincipi.

Latvijā izglītības saturu regulē Ministru kabineta apstiprinātie izglītības standarti, kuros ir ietvertas daudzas no Stambulas konvencijā minētajām vērtībām – nevardarbīga uzvedība, savstarpēja cieņa, konfliktu risināšanas prasmes utt. Patlaban tiek izstrādāti jauni izglītības standarti, lai nodrošinātu uz kompetencēm balstītu izglītību, kuros plānos saglabāt minētās vērtības.

Ņemot vērā konvencijā paredzēto rīcības brīvību attiecībā uz vardarbības novēršanas pasākumu veidiem, tai skaitā izglītības procesā, Latvijai

pievienojoties konvencijai, nav nepieciešamības normatīvajos aktos iekļaut specifisku regulējumu attiecībā uz preventīvi izglītojošajiem pasākumiem.

Ietekme uz valsts pārvaldes iestāžu funkcijām un cilvēkresursiem

Pievienšanās konvencijai dos iespēju uzlabot politikas plānošanu un ieviešanu, ņemot vērā uz pierādījumiem izstrādātos starptautiskos dokumentus un tajos definētos standartus, veidojot loģisku, visaptverošu un secīgu vardarbības novēršanas un cietušo aizsardzības politiku, kā arī iegūstot starptautisko ekspertu vērtējumu un ieteikumus situācijas uzlabošanai.

Pievienšanās konvencijai gadījumā pārvaldes iestāžu funkcijas nemainīsies. Vienlaikus konvencijas prasību efektīva ieviešana nozīmē, ka institūciju darbam ir jābūt koordinētākam un saskaņotākam, bet speciālistiem ir jābūt apmācītiem saskarsmē ar cietušo personu. Cietušajam saskarsmei ar institūcijām ir jābūt pēc iespējas mazāk apgrūtinotai (piemēram, pēc pārdzīvotās vardarbības apmeklējamo iestāžu skaitam ir jābūt pēc iespējas mazākam). Turklāt iedzīvotājiem ir jābūt labi informētiem, kur var vērsties vardarbības gadījumos, kas nozīmē, ka institūcijām vajadzēs pievērst lielāku uzmanību skaidrojošajam darbam. Šāda pieeja kopumā atbilst Latvijas iestādēs īstenojamai iniciatīvai mazināt slogu iedzīvotājiem.

Pievienšanās konvencijai var radīt administratīvo slogu atsevišķam valsts iestādēm, jo ekspertu grupai GREVIO būs nepieciešams gatavot un iesniegt informāciju par situāciju Latvijā. Ziņojumu sagatavošana starptautiskajām organizācijām nav jauna funkcija iestādēm, turklāt šie ziņojumi un saņemtās rekomendācijas tiek izmantoti arī turpmākajā politikas plānošanā.

Nepievienojoties konvencijai, iespējams, īstermiņā tiks ietaupīti administratīvie laika resursi, jo nebūs nepieciešams gatavot informāciju uzraudzības komitejai, kā arī strādāt pie nepieciešamajiem grozījumiem normatīvajos aktos. Vienlaikus līdzīgi vai vēl lielāki resursi tiks patērēti, mēģinot rast skaidrojumu par Latvijas atšķirīgu nostāju, strādājot ar vardarbības jautājumu.

Saskaņā ar Stambulas konvencijas 10.pantu, Latvijai vajadzēs norādīt vai izveidot vienu vai vairākas oficiālas iestādes, kas atbild par tās politikas un pasākumu saskaņošanu, īstenošanu, uzraudzību un novērtēšanu, kuri paredzēti, lai novērstu un apkarotu vardarbību, un šīs iestādes arī koordinēs datu vākšanu par vardarbības ģimenē un vardarbības pret sievietēm izplatību. Latvijā par šādu iestādi tiks norādīta Labklājības ministrija.

7. pielikums

Eiropas Padomes līgumu sērija, Nr. 210

Eiropas Padomes Konvencija par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu⁸⁴

Stambula, 2011. gada 11. maijs

Preambula

Eiropas Padomes dalībvalstis un pārējās valstis, kuras parakstījušas šo konvenciju,

atsaucoties uz Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju (ELS Nr. 5, 1950) un tās protokoliem, Eiropas Sociālo hartu (ELS Nr. 35, 1961, pārskatīta 1996. gadā, ELS Nr. 163), Eiropas Padomes Konvenciju par cīņu pret cilvēku tirdzniecību (EPLS Nr. 197, 2005) un Eiropas Padomes Konvenciju par bērnu aizsardzību pret seksuālu izmantošanu un seksuālu vardarbību (EPLS Nr. 201, 2007);

atsaucoties uz šādiem Ministru komitejas ieteikumiem Eiropas Padomes dalībvalstīm: Ieteikumu Rec(2002)5 par sieviešu aizsardzību pret vardarbību, Ieteikumu CM/Rec(2007)17 par dzimumu līdztiesības standartiem un mehānismiem, Ieteikumu CM/Rec(2010)10 par sieviešu un vīriešu lomu konfliktu novēršanā un atrisināšanā un miera veidošanā un citiem attiecīgiem ieteikumiem;

ņemot vērā to, ka tiek attīstīta Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse, tā nosaka svarīgas vadlīnijas lietās, kas attiecas uz vardarbību pret sievietēm;

ņemot vērā Starptautisko Paktu par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām (1966), Starptautisko Paktu par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām (1966), Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju par jebkādas sieviešu diskriminācijas izskaušanu („CEDAW”, 1979) un tās fakultatīvo protokolu (1999), kā arī CEDAW komitejas Vispārējo ieteikumu Nr. 19 par vardarbību pret sievietēm, Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju par bērnu tiesībām (1989) un tās fakultatīvos protokolus (2000), un Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām (2006);

ņemot vērā Starptautiskās Krimināltiesas Romas statūtus (2002);

atgādinot par starptautiskajiem humanitāro tiesību pamatprincipiem un it īpaši IV Ženēvas Konvenciju par civilpersonu aizsardzību karadarbības laikā (1949) un tās I un II papildprotokolu (1977);

nosodot jebkādu vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē;
atzīstot to, ka galvenais veids, kā novērst vardarbību pret sievietēm, ir sieviešu un vīriešu līdztiesības *de jure* un *de facto* īstenošana;

⁸⁴ Valsts valodas centra tulkojums

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

atzīstot to, ka vardarbība pret sievietēm liecina par vēsturiski izveidojušos sieviešu un vīriešu varas nevienlīdzīgu sadalījumu, kura dēļ vīrieši dominē pār sievietēm un diskriminē sievietes un ir apgrūtināta sieviešu pilnīga attīstība;

atzīstot to, ka vardarbība pret sievietēm, kas ir ar dzimumu saistīta vardarbība, ir strukturāla, un to, ka vardarbība pret sievietēm ir viens no izšķirošajiem sociālajiem mehānismiem, ar kura palīdzību sievietes tiek nostādītas pakārtotā stāvoklī, salīdzinot ar vīriešiem;

ar dziļām bažām atzīstot to, ka sievietes un meitenes bieži tiek pakļautas tādiem nopietniem vardarbības veidiem kā vardarbība ģimenē, seksuāla rakstura aizskārums, izvarošana, piespiedu laulības, noziegumi, kas izdarīti, aizstāvot tā saukto „godu”, un dzimumorgānu kropļošana, un šāda vardarbība ir sieviešu un meiteņu cilvēktiesību būtisks pārkāpums un galvenais šķērslis sieviešu un vīriešu līdztiesībai;

atzīstot to, ka bruņotu konfliktu laikā joprojām notiek tādi cilvēktiesību pārkāpumi, kas skar civiliedzīvotājus, īpaši sievietes, proti, plaši izplatīta vai sistemātiska izvarošana un seksuālā vardarbība, un to, ka gan konfliktu laikā, gan pēc tiem ir iespējama plaša apjoma vardarbība, kas saistīta ar dzimumu;

atzīstot to, ka sievietes un meitenes, salīdzinot ar vīriešiem, ir pakļautas lielākam ar dzimumu saistītas vardarbības riskam;

atzīstot to, ka vardarbība ģimenē nesamērīgi skar sievietes un ka arī vīrieši var kļūt par upuriem vardarbībai ģimenē;

atzīstot to, ka bērni ir vardarbības ģimenē upuri, tostarp arī kā liecinieki vardarbībai ģimenē;

tiecoties izveidot tādu Eiropu, kurā nebūtu vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē, ir vienojušās par turpmāko.

I nodaļa. Mērķi, definīcijas, līdztiesība un diskriminācijas aizliegums, vispārējie pienākumi

1. pants. Konvencijas mērķi

1. Šīs konvencijas mērķi ir šādi:

a) aizsargāt sievietes no jebkādas vardarbības un novērst vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē, sodīt par to un to izskaust;

b) sekmēt jebkādas vardarbības pret sievietēm izskaušanu un veicināt sieviešu un vīriešu faktisku līdztiesību, tostarp nodrošinot sieviešu tiesību un iespēju paplašināšū;

c) izstrādāt visaptverošu sistēmu, politiku un pasākumus, lai aizsargātu visus upurus, kas cietuši no vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē, un palīdzētu šādas vardarbības upuriem;

d) veicināt starptautisku sadarbību, lai izskaustu vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē;

e) nodrošināt atbalstu un palīdzību organizācijām un tiesībaizsardzības institūcijām, lai tās varētu efektīvi sadarboties, izmantojot vienotu pieeju vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē izskaušanā.

2. Lai nodrošinātu to, ka šīs Konvencijas dalībvalstis efektīvi īsteno Konvencijas noteikumus, šī Konvencija paredz īpašu uzraudzības mehānismu.

2. pants. Konvencijas darbības joma

1. Šī Konvencija attiecas uz jebkādu vardarbību pret sievietēm, tostarp vardarbību ģimenē, kas nesamērīgi skar sievietes.

2. Konvencijas dalībvalstis tiek mudinātas piemērot šo Konvenciju visiem upuriem, kas cietuši no vardarbības ģimenē. Konvencijas dalībvalstis, īstenojot šīs Konvencijas noteikumus, īpašu uzmanību pievērš sievietēm, kuras kļuvušas par upuriem vardarbībai, kas saistīta ar dzimumu.

3. Šo konvenciju piemēro gan miera, gan bruņotu konfliktu laikā.

3. pants. Definīcijas

Šajā konvencijā:

a) ar terminu „vardarbība pret sievietēm” tiek saprasts cilvēktiesību pārkāpums un sieviešu diskriminācija, un ar to apzīmē visus ar dzimumu saistītus vardarbības aktus, kas sievietēm rada vai var radīt fizisku, seksuālu, psiholoģisku vai ekonomisku kaitējumu vai ciešanas, kā arī šādu vardarbības aktu draudus, piespiešanu vai patvaļīgu brīvības atņemšanu neatkarīgi no tā, vai šāda vardarbība notiek sabiedriskajā vai privātajā dzīvē;

b) ar terminu „vardarbība ģimenē” apzīmē visus fiziskas, seksuālas, psiholoģiskas vai ekonomiskas vardarbības aktus, kas notiek ģimenē vai mājsaimniecībā, vai starp bijušajiem vai esošajiem laulātajiem vai partneriem neatkarīgi no tā, vai vardarbības izdarītājs dzīvo vai ir dzīvojis vienā dzīvesvietā ar vardarbības upuri;

c) ar terminu „sociālais dzimums” (dzimte) tiek saprastas sociālās lomas, uzvedība, nodarbošanās un īpašības, ko konkrēta sabiedrība uzskata par atbilstošām sievietēm un vīriešiem;

d) „ar dzimumu saistīta vardarbība pret sievietēm” ir vardarbība, kas vērsta pret sievieti tāpēc, ka viņa ir sieviete, vai vardarbība, kura nesamērīgi skar sievietes;

e) ar terminu „vardarbības upuris” apzīmē fizisku personu, kas pakļauta a) un b) punktā minētajām darbībām;

f) termins “sieviete” attiecas arī uz meitenēm, kas nav sasniegušas 18 gadu vecumu.

4. pants. Pamattiesības, līdztiesība un diskriminācijas aizliegums

1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus un veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai veicinātu un aizsargātu ikvienu, īpaši sievietes, tiesības uz dzīvi bez vardarbības gan sabiedriskajā, gan privātajā dzīvē.

2. Konvencijas dalībvalstis nosoda jebkādu sievietes diskrimināciju un nekavējoties pieņem normatīvos aktus un veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai to novērstu, jo īpaši:

- iekļaujot savas valsts konstitūcijā vai citā atbilstošā tiesību aktā sievietes un vīriešu līdztiesības principu un nodrošinot šā principa faktisku īstenošanu;
- aizliedzot sievietes diskrimināciju, tostarp, ja tas vajadzīgs, izmantojot sodus;
- atceļot tiesību aktus un vispārpieņemto praksi, kas diskriminē sievietes.

3. Konvencijas dalībvalstis garantē to, ka, īstenojot šīs Konvencijas noteikumus, it īpaši veicot vardarbības upuru tiesību aizsardzības pasākumus, nenotiek nekāda diskriminācija neatkarīgi no tā, vai šādas diskriminācijas pamatā ir dzimums, sociālais dzimums, rase, ādas krāsa, valoda, reliģiskā pārliecība, politiskie vai citi uzskati, nacionālā piederība, sociālā izcelsme, piederība mazākumtautībai, īpašums, izcelšanās, dzimumorientācija, dzimuma identitāte, vecums, veselības stāvoklis, invaliditāte, ģimenes stāvoklis, migranta vai bēgļa statuss vai cits statuss.

4. Saskaņā ar šīs Konvencijas noteikumiem par diskrimināciju netiek uzskatīti īpašie pasākumi, kas vajadzīgi, lai novērstu ar dzimumu saistītu vardarbību un aizsargātu sievietes no šādas vardarbības.

5. pants. Valsts pienākumi un pienācīga rūpība

1. Konvencijas dalībvalstis atturas iesaistīties jebkādos pret sievietēm vērstas vardarbības aktos un nodrošina to, ka valsts iestādes, amatpersonas, pārstāvji, institūcijas un citas atbildīgās personas, kas darbojas valsts vārdā, ievēro šo pienākumu.

2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus un veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai ar pienācīgu rūpību novērstu un izmeklētu vardarbības aktus, kuri ir šīs Konvencijas darbības jomā un kurus izdarījuši nevalstiskā sektora dalībnieki, un sodītu tos par šiem vardarbības aktiem, un atlīdzinātu upuriem nodarīto kaitējumu.

6. pants. Dzimumu līdztiesības principam atbilstoša politika

Konvencijas dalībvalstis apņemas ievērot dzimumu līdztiesības aspektu, īstenojot šīs Konvencijas noteikumus un novērtējot to ietekmi, un veicināt un efektīvi īstenot sievietes un vīriešu līdztiesības politiku un sievietes tiesību un iespēju paplašināšanas politiku.

II nodaļa. Saskaņota politika un datu vākšana

7. pants. Vispusīga un saskaņota politika

1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus un veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai pieņemtu un īstenotu efektīvu, vispusīgu un saskaņotu valsts politiku, kura ietver visus attiecīgos pasākumus, lai novērstu un apkarotu jebkādu vardarbību, uz ko attiecas šī Konvencija, un vispusīgi reaģētu uz vardarbību pret sievietēm.

2. Konvencijas dalībvalstis nodrošina to, lai pirmajā daļā minētā politika paredzētu, ka pats galvenais visos šajos pasākumos ir vardarbības upuru tiesības, un lai tā tiktu īstenota, efektīvi sadarbojoties visām attiecīgajām institūcijām, iestādēm un organizācijām.

3. Pasākumos, kas tiek veikti saskaņā ar šo pantu, atbilstošos gadījumos iesaistās visi attiecīgie dalībnieki, piemēram, valsts iestādes, valstu, reģionu un vietējie parlamenti un iestādes, valstu cilvēktiesību institūcijas un pilsoniskās sabiedrības organizācijas.

8. pants. Finanšu resursi

Konvencijas dalībvalstis piešķir atbilstošus finanšu resursus un cilvēkresursus, lai pienācīgi īstenotu – tostarp nevalstisko un pilsoniskās sabiedrības izstrādāto – saskaņoto politiku, pasākumus un programmas, kas paredzēti, lai novērstu un apkarotu jebkādu vardarbību, uz kuru attiecas šī Konvencija.

9. pants. Nevalstiskās organizācijas un pilsoniskā sabiedrība

Konvencijas dalībvalstis visos līmeņos atzīst, veicina un atbalsta to attiecīgo nevalstisko organizāciju un pilsoniskās sabiedrības darbību, kura aktīvi apkaro vardarbību pret sievietēm, un izveido efektīvu sadarbību ar šīm organizācijām.

10. pants. Koordinējošā iestāde

1. Konvencijas dalībvalstis norāda vai izveido vienu vai vairākas oficiālas iestādes, kas atbild par tās politikas un pasākumu saskaņošanu, īstenošanu, uzraudzību un novērtēšanu, kuri paredzēti, lai novērstu un apkarotu jebkādu vardarbību, uz ko attiecas šī Konvencija. Šīs iestādes koordinē 11. pantā minēto datu vākšanu, analizē un izplata iegūtos rezultātus.

2. Konvencijas dalībvalstis nodrošina to, lai iestādes, kuras norādītas vai izveidotas saskaņā ar šo pantu, saņemtu vispārēju informāciju par pasākumiem, kas veikti atbilstoši VIII nodaļai.

3. Konvencijas dalībvalstis nodrošina to, lai iestādes, kuras norādītas vai izveidotas saskaņā ar šo pantu, varētu tieši sazināties un nostiprināt saikni ar citu Konvencijas dalībvalstu attiecīgajām iestādēm.

11. pants. Datu vākšana un izpēte

1. Lai īstenotu šo Konvenciju, tās dalībvalstis apņemas:

a) regulāri vākt attiecīgus grupētus statistikas datus par gadījumiem, kad notikusi jebkāda vardarbība, uz ko attiecas šī Konvencija;

b) atbalstīt tādas vardarbības izpēti, uz ko attiecas šī Konvencija, un šī izpēte tiek veikta, lai noskaidrotu minētās vardarbības galvenos cēloņus un sekas, biežumu, notiesāšanas gadījumu skaitu, kā arī to pasākumu efektivitāti, kuri veikti, lai īstenotu šo Konvenciju.

2. Puses aktīvi cenšas veikt regulāras sabiedrības aptaujas, lai novērtētu jebkādas tādas vardarbības izplatību un tendences, uz ko attiecas šī Konvencija.

3. Lai veicinātu starptautisku sadarbību un sekmētu starptautisko salīdzinošo novērtēšanu, Konvencijas dalībvalstis nodrošina šīs Konvencijas 66. pantā minēto ekspertu grupu ar informāciju, kas iegūta atbilstoši šim pantam.

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

4. Konvencijas dalībvalstis nodrošina to, lai saskaņā ar šo pantu iegūtā informācija būtu pieejama sabiedrībai.

III nodaļa. Novēršana

12. pants. Vispārējie pienākumi

1. Konvencijas dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai veicinātu izmaiņas sociālās vides un kultūras noteiktajos sieviešu un vīriešu uzvedības modeļos nolūkā izskaust aizspriedumus, paražas, tradīcijas un jebkādu citu praksi, kuras pamatā ir ideja par sieviešu nepilnvērtību vai par sieviešu un vīriešu lomām, kas padarītas par stereotipiem.

2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus un veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai novērstu jebkādu vardarbību, uz kuru attiecas šī Konvencija un kuru izdarījusi fiziska vai juridiska persona.

3. Atbilstoši šai nodaļai pieņemtajos normatīvajos aktos un veiktajos pasākumos tiek ņemtas vērā un risinātas to personu īpašās vajadzības, kas konkrētu apstākļu dēļ kļuvušas viegli ievainojamas, un pašas svarīgākās šajos normatīvajos aktos un pasākumos ir visu vardarbības upuru cilvēktiesības.

4. Konvencijas dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai mudinātu visus sabiedrības locekļus, īpaši vīriešus un zēnus, aktīvi sniegt savu ieguldījumu, lai novērstu jebkādu vardarbību, uz ko attiecas šī Konvencija.

5. Konvencijas dalībvalstis nodrošina to, ka kultūra, paražas, reliģija, tradīcijas vai tā sauktais „gods” netiek uzskatīti par attaisnojumu nekādiem vardarbības aktiem, uz kuriem attiecas šī Konvencija.

6. Konvencijas dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai atbalstītu programmas un pasākumus sieviešu tiesību un iespēju paplašināšanai.

13. pants. Izpratnes veidošana

1. Konvencijas dalībvalstis visos līmeņos regulāri veicina vai vada izpratnes veidošanas kampaņas vai programmas, tostarp sadarbībā ar valsts cilvēktiesību institūcijām un iestādēm, kas veicina līdztiesību, pilsonisko sabiedrību un nevalstiskajām organizācijām, attiecīgos gadījumos īpaši ar sieviešu organizācijām, lai vairotu sabiedrības informētību un izpratni par dažādajām izpausmēm, kuras piemīt jebkādu vardarbībai, uz ko attiecas šī konvencija, par tās sekām attiecībā uz bērniem un nepieciešamību novērst šādu vardarbību.

2. Konvencijas dalībvalstis nodrošina to, lai sabiedrība tiktu plaši informēta par pasākumiem, kas pieejami tādu vardarbības aktu novēršanai, uz kuriem attiecas šī Konvencija.

14. pants. Izglītība

1. Konvencijas dalībvalstis attiecīgos gadījumus veic vajadzīgos pasākumus, lai visu izglītības līmeņu mācību programmās iekļautu mācību vielu par tādiem jautājumiem kā sieviešu un vīriešu līdztiesība, tādas dzimumu sociālās lomas, kas nav padarītas par stereotipiem, savstarpējā cieņa, nevardarbīga konfliktu atrisināšana savstarpējās attiecībās, ar dzimumu

saistīta vardarbība pret sievietēm un tiesības uz personas integritāti, un lai šī mācību viela būtu pielāgota audzēkņu spēju attīstības līmenim.

2. Konvencijas dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai pirmajā daļā minēto principu ieviešanu veicinātu ikdienējās izglītības ieguves vietās, kā arī sporta, kultūras un atpūtas vietās un plašsaziņas līdzekļos.

15. pants. Attiecīgo profesiju pārstāvju apmācība

1. Konvencijas dalībvalstis nodrošina vai pastiprina apmācību, kas paredzēta attiecīgo profesiju pārstāvjiem, kuri strādā ar tādas vardarbības upuriem vai vardarbības izdarītājiem, uz kuru attiecas šī Konvencija, par šādas vardarbības novēršanu un atklāšanu, sieviešu un vīriešu līdztiesību, vardarbības upuru vajadzībām un tiesībām un to, kā novērst sekundāru viktimizāciju.

2. Lai varētu vispusīgi un atbilstoši vadīt vērtēšanas procedūras tādas vardarbības gadījumos, uz kuru attiecas šī Konvencija, Konvencijas dalībvalstis sekmē to, lai pirmajā daļā minētajā apmācībā tiktu iekļauta apmācība par saskaņotu daudzu institūciju sadarbību.

16. pants. Preventīvā iesaistīšanās un rehabilitācijas programmas

1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai izveidotu vai atbalstītu programmas, kuras vērstas uz vardarbības ģimenē izdarītāju izglītošanu par nevardarbīgu uzvedību personu savstarpējās attiecībās, lai novērstu turpmāko vardarbību un mainītu vardarbīgu uzvedību.

2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic pasākumus, kas vajadzīgi, lai izveidotu vai atbalstītu tādas rehabilitācijas programmas, kuru mērķis ir atturēt vardarbības izdarītājus, jo īpaši dzimumnoziegumu izdarītājus, no vardarbības atkārtotas izdarīšanas.

3. Pieņemot normatīvos aktus vai veicot citus pasākumus, kas minēti pirmajā un otrajā daļā, Konvencijas dalībvalstis nodrošina to, lai vardarbības upuriem pirmām kārtām tiktu garantēta drošība, atbalsts un cilvēktiesības un lai attiecīgos gadījumos šīs programmas tiktu izveidotas un īstenotas ciešā kopsakarībā ar specializētiem atbalsta pakalpojumiem vardarbības upuriem.

17. pants. Privātā sektora un plašsaziņas līdzekļu līdzdalība

1. Konvencijas dalībvalstis mudina privāto sektoru, informācijas un sakaru tehnoloģiju sektoru un plašsaziņas līdzekļus, pienācīgi ņemot vērā vārda brīvību un to neatkarību, piedalīties politikas izstrādē un īstenošanā un sagatavot vadlīnijas un pašregulatīvas normas, lai novērstu vardarbību pret sievietēm un palielinātu viņu cieņas respektēšanu.

2. Konvencijas dalībvalstis sadarbībā ar privātā sektora dalībniekiem attīsta un veicina bērnu, vecāku un pedagogu prasmi rīkoties informācijas un saziņas vidē, kurā ir pieejami seksuāla un vardarbīga satura materiāli, kuri ir pazemojoši un kuri var būt kaitīgi.

IV nodaļa. Aizsardzība un atbalsts

18. pants. Vispārējie pienākumi

1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai aizsargātu visus vardarbības upurus no jebkādiem turpmākiem vardarbības aktiem.

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

2. Konvencijas dalībvalstis saskaņā ar valsts tiesību aktiem pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai garantētu to, ka ir atbilstoši mehānismi, lai nodrošinātu efektīvu sadarbību starp visām attiecīgajām valsts institūcijām, tostarp tiesu varas iestādēm, prokuroriem, tiesībsardzības institūcijām, vietējām un reģionālām pašvaldībām, kā arī nevalstiskām organizācijām un citām attiecīgām organizācijām un subjektiem, aizsargājot un atbalstot vardarbības upurus un lieciniekus no jebkādas vardarbības, uz kuru attiecas šī Konvencija, tostarp nosūtot tos pie vispārējo un specializēto atbalsta pakalpojumu sniedzējiem, kas minēti šīs Konvencijas 20. un 22. pantā.

3. Konvencijas dalībvalstis garantē to, ka normatīvajiem aktiem un veiktajiem pasākumiem, kas pieņemti saskaņā ar šo nodaļu:

- pamatā ir dzimumu līdztiesības principam atbilstoša izpratne par to, kas ir vardarbība pret sievietēm un vardarbība ģimenē, un ir vērsti uz vardarbības upuru cilvēktiesībām un drošību;
- pamatā ir saskaņota pieeja, atbilstoši kurai tiek ņemtas vērā attiecības starp vardarbības upuriem, vardarbības izdarītājiem, bērniem un to plašāku sociālo vidi;
- radīti, lai izvairītos no sekundāras viktimizācijas;
- ir vērsti uz to sieviešu tiesību un iespēju paplašināšanu un ekonomisko patstāvību, kuras kļuvušas par vardarbības upuriem;
- attiecīgos gadījumos ļauj vairākiem aizsardzības un atbalsta pakalpojumu sniedzējiem atrasties vienās un tajās pašās telpās;
- ņem vērā viegli ievainojamo personu, tostarp no vardarbības cietušo bērnu, īpašās vajadzības, un ir tām pieejami.

4. Minētie pakalpojumi tiek sniegti neatkarīgi no tā, vai vardarbības upuri ir gatavi apsūdzības izvirzīšanai vai liecību sniegšanai pret vardarbības izdarītāju.

5. Konvencijas dalībvalstis atbilstoši savām saistībām saskaņā ar starptautiskajām tiesībām veic attiecīgos pasākumus, lai nodrošinātu konsulāro aizsardzību un jebkādu citu aizsardzību saviem pilsoņiem un citiem vardarbības upuriem, kam ir tiesības uz šādu aizsardzību.

19. pants. Informācija

Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai garantētu to, ka vardarbības upuri laikus saņem atbilstošu informāciju par pieejamajiem atbalsta pakalpojumiem un tiesiskajiem pasākumiem viņiem saprotamā valodā.

20. pants. Vispārējie atbalsta pakalpojumi

1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu vardarbības upuriem piekļuvi pakalpojumiem, kuri sekmē viņu atgūšanos no vardarbības. Šo pasākumu vidū atkarībā no vajadzības ir juridiskas un psiholoģiskas konsultācijas, finansiālā palīdzība, kā arī pajumtes, izglītības, apmācības un palīdzības darba meklējumos sniegšana.

2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka vardarbības upuriem ir pieejami veselības aprūpes un sociālie pakalpojumi, un to, ka ir atbilstoši resursi šo pakalpojumu sniegšanai un attiecīgo profesiju pārstāvji ir apmācīti sniegt palīdzību vardarbības upuriem un nosūtīt viņus pie tiem atbilstošu pakalpojumu sniedzējiem.

21. pants. Palīdzība individuālo/kolektīvo sūdzību iesniegšanā

Konvencijas dalībvalstis nodrošina to, lai vardarbības upuriem būtu informācija par spēkā esošajiem reģionālajiem un starptautiskajiem individuālo/kolektīvo sūdzību mehānismiem un nodrošināta piekļuve tiem. Konvencijas dalībvalstis veicina korektas un kompetentas palīdzības nodrošināšanu vardarbības upuriem šādu sūdzību iesniegšanā.

22. pants. Specializētie atbalsta pakalpojumi

1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai atbilstoši iedzīvotāju teritoriālajam sadalījumam nodrošinātu vai organizētu tūlītējus, īstermiņa un ilgtermiņa specializētos atbalsta pakalpojumus visiem upuriem, kas cietuši kādā no vardarbības aktiem, uz kuriem attiecas šī Konvencija.

2. Konvencijas dalībvalstis visām sievietēm, kas cietušas no vardarbības, un viņu bērniem nodrošina vai organizē specializētus sievietēm paredzētus atbalsta pakalpojumus.

23. pants. Patversmes

Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi pietiekama skaita atbilstošu un viegli pieejamu patversmju izveidošanai, lai nodrošinātu upuriem drošu patvērumu un proaktīvi sadarbotos ar upuriem, jo īpaši sievietēm un viņu bērniem.

24. pants. Palīdzības tālruņu līnijas

Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai izveidotu valsts mēroga diennakts (24/7) bezmaksas palīdzības tālruņu līnijas, kuras paredzētas, lai konfidenciāli vai pienācīgi ievērojot zvanītāju anonimitāti, sniegtu viņiem konsultācijas saistībā ar jebkādu vardarbību, uz kuru attiecas šī Konvencija.

25. pants. Atbalsts seksuālās vardarbības upuriem

Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka tiek izveidots pietiekams skaits atbilstošu, viegli pieejamu palīdzības centru izvarošanas un seksuālās vardarbības upuriem, kuros šiem seksuālās vardarbības upuriem ir pieejama medicīniskā apskate un tiesu ekspertīze un tiek sniegts atbalsts saistībā ar gūto traumu un konsultācijas.

26. pants. Aizsardzība un atbalsts bērniem, kas ir liecinieki

1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka, sniedzot aizsardzību un atbalsta pakalpojumus vardarbības upuriem, pienācīgi tiktu ņemtas vērā visu to bērnu tiesības un vajadzības, kuri bijuši liecinieki jebkādai vardarbībai, uz ko attiecas šī Konvencija.

2. To pasākumu vidū, kas veicami atbilstoši šim pantam, ir vecumam atbilstošas psihosociālas konsultācijas bērniem, kas bijuši liecinieki jebkādai vardarbībai, uz kuru attiecas šī Konvencija, un, veicot šos pasākumus, pienācīgi tiek ņemtas vērā bērna labākās intereses.

27. pants. Ziņošana

Konvencijas dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai mudinātu ikvienu personu, kas bijusi par liecinieku tādu vardarbības aktu izdarīšanai, uz kuru attiecas šī Konvencija, vai kam ir pamatots iemesls uzskatīt, ka šāds akts var tikt izdarīts vai ka var tikt izdarīti atkārtoti vardarbības akti, ziņot par to kompetentām organizācijām vai iestādēm.

28. pants. Attiecīgo profesiju pārstāvju ziņojumi

Konvencijas dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka konfidencialitātes noteikumi, kas konkrētiem attiecīgo profesiju pārstāvjiem jāievēro saskaņā ar valsts tiesību aktiem, atbilstošos apstākļos neliedz viņiem ziņot kompetentajām organizācijām vai iestādēm, ja tiem ir pamatots iemesls uzskatīt, ka ir izdarīts tāds smags vardarbības akts, uz kuru attiecas šī Konvencija, vai ka ir gaidāmi atkārtoti smagi vardarbības akti.

V nodaļa. Materiālās tiesības

29. pants. Civillietas un tiesiskās aizsardzības līdzekļi

1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai vardarbības upurus nodrošinātu ar atbilstošiem civiltiesiskās aizsardzības līdzekļiem pret vardarbības izdarītāju.

2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai saskaņā ar vispārējiem starptautisko tiesību principiem vardarbības upurus nodrošinātu ar atbilstošiem civiltiesiskās aizsardzības līdzekļiem pret valsts iestādēm, kuras nav pildījušas savu pienākumu veikt vajadzīgos preventīvos vai aizsardzības pasākumus saskaņā ar savām pilnvarām.

30. pants. Kompensācija

1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka vardarbības upuriem ir tiesības prasīt kompensāciju no vardarbības izdarītājiem par jebkuru no šajā Konvencijā paredzētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem.

2. Valsts piešķir atbilstošu kompensāciju visiem, kuriem nodarīti smagi miesas bojājumi vai radīti veselības traucējumi, tādā apmērā, ko nesedz kaitējuma atlīdzība, kura saņemta no citiem avotiem, piemēram, no vardarbības izdarītāja, apdrošinātāja vai valsts finansētiem medicīniskās un sociālās palīdzības dienestiem. Minētais neliedz Konvencijas dalībvalstīm regresa kārtībā prasīt samaksāto kompensāciju no vardarbības izdarītāja ar nosacījumu, ka tiek pienācīgi ievērota vardarbības upura drošība.

3. Pasākumi, kas veikti atbilstoši otrajai daļai, nodrošina to, ka kompensācija tiek piešķirta saprātīgā termiņā.

31. pants. Aizgādība, saskarsmes tiesības un drošība

1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka, lemjot par bērnu aizgādību un saskarsmes tiesībām, tiktu ņemti vērā vardarbības gadījumi, uz kuriem attiecas šī Konvencija.

2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka, izmantojot saskarsmes tiesības un aizgādības tiesības, netiek apdraudētas vardarbības upura vai bērnu tiesības un drošība.

32. pants. Piespiedu laulību civiltiesiskās sekas

Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu iespēju apstrīdēt, anulēt vai šķirt piespiedu laulības, neuzliekot vardarbības upurim pārmērīgu finansiālu vai administratīvu slogu.

33. pants. Psiholoģiskā vardarbība

Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka par krimināli sodāmu tiek atzīta tīša rīcība, ar kuru, izmantojot piespiešanu vai draudus, nopietni kaitē personas psiholoģiskajai integritātei.

34. pants. Vajāšana

Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka par krimināli sodāmu tiek atzīta tāda tīša rīcība, kad pret citu personu vairākkārt tiek vērsti draudi, kas liek šai personai baidīties par savu drošību.

35. pants. Fiziskā vardarbība

Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka par krimināli sodāmiem tiek atzīti tīši fiziskās vardarbības akti, kuri vērsti pret citu personu.

36. pants Seksuālā vardarbība, tostarp izvarošana

1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka par krimināli sodāmām tiek atzītas šādas tīši veiktas darbības:

- a) vagināla, anāla vai orāla seksuāla penetrācija citas personas ķermenī, kas notiek bez šīs personas piekrišanas, izmantojot jebkuru ķermeņa daļu vai priekšmetu;
- b) cita veida seksuālas darbības ar personu, kas notiek bez šīs personas piekrišanas;
- c) citas personas piespiešana veikt seksuālas darbības ar trešo personu bez personas piekrišanas.

2. Piekrišanai jābūt brīvprātīgai, paužot personas brīvu gribu, ko novērtē atbilstoši konkrētajiem apstākļiem.

3. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka pirmās daļas noteikumi attiecas arī uz aktiem, kuri izdarīti ar bijušo vai esošo laulāto vai partneri, kā to nosaka valsts tiesību akti.

37. pants. Piespiedu laulības

1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka par krimināli sodāmu tiek atzīta pieaugušā vai bērna tīša piespiešana noslēgt laulību.

2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka par krimināli sodāmu tiek atzīta pieaugušā vai bērna tīša aizvilināšana no tās Konvencijas dalībvalsts vai valsts teritorijas, kurā tas dzīvo, uz citas Konvencijas dalībvalsts vai valsts teritoriju, lai piespiestu šo pieaugušo vai bērnu noslēgt laulību.

38. pants. Sieviešu dzimumorgānu kropļošana

Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka par krimināli sodāmām tiek atzītas šādas tīši veiktas darbības:

- a) sieviešu *labia majora*, *labia minora* vai *clitoris* pilnīga vai daļēja izgriešana, infibulācija vai citāda kropļošana;
- b) sievietes piespiešana vai atvešana, lai veiktu jebkuru no a) punktā minētajām darbībām;
- c) meitenes pamudināšana, piespiešana vai atvešana, lai veiktu jebkuru no a) punktā minētajām darbībām.

39. pants. Piespiedu aborts un piespiedu sterilizācija

Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka par krimināli sodāmām tiek atzītas šādas tīši veiktas darbības:

- a) aborta izdarīšana sievietei, ja pirms tam nav saņemta viņas apzināta piekrišana;
- b) tādas ķirurģiskas iejaukšanās izdarīšana, kuras mērķis vai sekas ir sievietes dabisko reproduktīvo spēju pārtraukšana, ja pirms tam nav saņemta viņas apzināta piekrišana vai viņa neizprot šo procedūru.

40. pants. Seksuāla rakstura aizskārums

Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka krimināli vai citādi juridiski tiktu sodīta jebkāda nevēlama verbāla, neverbāla vai fiziska seksuālā uzvedība, kuras mērķis vai sekas ir cilvēka cieņas aizskaršana, īpaši tad, ja tiek radīta iebiedējoša, naidīga, pazemojoša, apkaunojoša vai uzbrūkoša vide.

41. pants. Palīdzība vai atbalstīšana un mēģinājums

1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai atzītu par noziedzīgu nodarījumu tīšu palīdzību vai atbalstīšanu tādu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā, kuri noteikti šīs Konvencijas 33., 34., 35., 36., 37. pantā, 38. panta a) punktā un 39. pantā.

2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai atzītu par noziedzīgiem nodarījumiem tīšus mēģinājumus izdarīt noziedzīgos nodarījumus, kuri noteikti šīs Konvencijas 35., 36., 37. pantā, 38. panta a) punktā un 39. pantā.

42. pants. Nepieņemams noziegumu attaisnojums, tostarp tādu noziegumu attaisnojums, kas izdarīti, aizstāvot tā saukto „godu”

1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka kriminālprocesos, kuri ierosināti pēc jebkura tāda vardarbības akta izdarīšanas, uz ko attiecas šī Konvencija, par attaisnojumu šādu aktu izdarīšanai netiek uzskatīta kultūra, paražas, reliģija, tradīcijas vai tā sauktais „gods”. Minētais jo īpaši attiecas

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanas Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

uz apgalvojumiem, ka vardarbības upuris ir pārkāpis kultūras, reliģijas, sociālās vai tradicionālās normas vai paražas attiecībā uz pienācīgu uzvedību.

2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka tad, ja kāda persona uzskūda bērnu izdarīt kādu no pirmajā daļā minētajiem aktiem, tas nemazina šīs personas kriminālatbildību par izdarītajiem aktiem.

43. pants. Noziedzīgu nodarījumu attiecināšana

Noziedzīgie nodarījumi, kas noteikti šajā Konvencijā, ir noziedzīgi nodarījumi neatkarīgi no tā, kādas ir vardarbības upura un vardarbības izdarītāja attiecības.

44. pants. Jurisdikcija

1. Ikviena Konvencijas dalībvalsts pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai noteiktu savu jurisdikciju attiecībā uz visiem šajā Konvencijā noteiktajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, ja šie noziedzīgie nodarījumi izdarīti:

- a) tās teritorijā vai
- b) uz kuģa, kura karoga valsts tā ir, vai
- c) uz gaisa kuģa, kas reģistrēts saskaņā ar tās tiesību aktiem, vai
- d) tad, ja to izdarījis tās pilsonis, vai
- e) tad, ja to izdarījusi persona, kuras pastāvīgā dzīvesvieta ir tās teritorijā.

2. Konvencijas dalībvalstis cenšas pieņemt normatīvos aktus vai veikt citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai noteiktu savu jurisdikciju attiecībā uz jebkuru šajā Konvencijā noteikto noziedzīgo nodarījumu, ja šis noziedzīgais nodarījums izdarīts pret kādu šīs Konvencijas dalībvalsts pilsoni vai personu, kuras pastāvīgā dzīvesvieta ir Konvencijas dalībvalsts teritorijā.

3. Lai veiktu kriminālvajāšanu par noziedzīgajiem nodarījumiem, kas noteikti šīs Konvencijas 36., 37., 38. un 39. pantā, Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kuri vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka Konvencijas dalībvalstu jurisdikcija nav atkarīga no tā, vai šie nodarījumi atzīti par krimināli sodāmiem teritorijā, kurā tie izdarīti.

4. Lai veiktu kriminālvajāšanu par noziedzīgajiem nodarījumiem, kas noteikti šīs Konvencijas 36., 37., 38. un 39. pantā, Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka Konvencijas dalībvalstu jurisdikcija attiecībā uz pirmās daļas d) un e) punktu nav atkarīga no nosacījuma, ka kriminālvajāšanu var veikt tikai tad, ja saņemts vardarbības upura ziņojums vai noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas vietas valsts sniegusi informāciju.

5. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai noteiktu savu jurisdikciju attiecībā uz šajā Konvencijā minētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem tādos gadījumos, kad iespējamais vardarbības izdarītājs atrodas šo Konvencijas dalībvalstu teritorijā un kad viņu nevar izdot citai Konvencijas dalībvalstij vienīgi viņa pilsonības dēļ.

6. Ja iespējamais noziedzīgais nodarījums, kas noteikts šajā Konvencijā, ir vairāku Konvencijas dalībvalstu jurisdikcijā, tad iesaistītās Konvencijas dalībvalstis attiecīgos gadījumos savstarpēji apspriežas, lai noteiktu vispiemērotāko jurisdikciju kriminālvajāšanas veikšanai.

7. Neskarot starptautisko tiesību vispārējos noteikumus, šī Konvencija pieļauj ikvienu kriminālo jurisdikciju, ko īsteno Konvencijas dalībvalsts saskaņā ar valsts tiesību aktiem.

45. pants. Sods un pasākumi

1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka par šajā Konvencijā noteiktajiem nodarījumiem, ņemot vērā to smagumu, tiek piemērots efektīvs, samērīgs un preventīvs sods. Šāds sods attiecīgos gadījumos var būt brīvības atņemšana, kas var būt pamats izdošanai.

2. Konvencijas dalībvalstis attiecībā uz vardarbības izdarītāju var veikt arī citus pasākumus, piemēram:

- uzraudzīt vai kontrolēt notiesātās personas;
- pārtraukt vai atņemt vecākam aizgādības tiesības, ja citādi nav iespējams garantēt bērna labākās intereses, tostarp, iespējams, vardarbības upura drošību.

46. pants. Atbildību pastiprinoši apstākļi

Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai turpmāk minētie apstākļi, ja vien tie neveido izdarītā noziedzīgā nodarījuma sastāvu, saskaņā ar valsts tiesību aktu attiecīgajiem noteikumiem var tikt atzīti par atbildību pastiprinošiem apstākļiem, nosakot sodu par šajā Konvencijā minētajiem nodarījumiem:

- a) noziedzīgais nodarījums izdarīts pret bijušo vai esošo laulāto vai partneri, kā to nosaka valsts tiesību akti, to izdarījis ģimenes loceklis, persona, kas dzīvo kopā ar vardarbības upuri, vai persona, kura ļaunprātīgi izmantojusi savu varu;
- b) noziedzīgais nodarījums vai līdzīgi nodarījumi izdarīti atkārtoti;
- c) noziedzīgais nodarījums izdarīts pret personu, kura ir neaizsargāta īpašu apstākļu dēļ;
- d) noziedzīgais nodarījums izdarīts pret bērnu vai tā klātbūtnē;
- e) noziedzīgo nodarījumu kopīgi izdarījušas divas vai vairākas personas;
- f) noziedzīgais nodarījums, pirms kura vai kura laikā notikusi vardarbība;
- g) noziedzīgais nodarījums izdarīts, izmantojot ieroci vai draudot to izmantot;
- h) noziedzīgā nodarījuma dēļ vardarbības upuris cietis no smaga fiziska vai psiholoģiska kaitējuma;
- i) vardarbības izdarītājs agrāk bijis notiesāts par līdzīgiem noziedzīgiem nodarījumiem.

47. pants. Citas Konvencijas dalībvalsts piespriests sods

Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu iespēju, nosakot sodu, ņemt vērā citas Konvencijas dalībvalsts piespriesto sodu par šajā Konvencijā noteiktajiem nodarījumiem.

48. pants. Obligātu alternatīvu strīdu izšķiršanas procesu vai notiesāšanas veidu aizliegums

1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai attiecībā uz jebkādu vardarbību, uz kuru attiecas šī Konvencija, aizliegtu obligātus alternatīvus strīdu izšķiršanas procesus, tostarp mediāciju un samierināšanu.

2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka gadījumos, kad tiek piespriests naudas sods, pienācīgi tiek ņemta vērā vardarbības izdarītāja spēja uzņemties finansiālās saistības pret vardarbības upuri.

VI nodaļa. Izmeklēšana, kriminālvajāšana, procesuālās tiesības un aizsardzības pasākumi

49. pants. Vispārējie pienākumi

1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka izmeklēšana un tiesvedība attiecībā uz jebkādu vardarbību, uz kuru attiecas šī Konvencija, notiktu bez nepamatotas vilcināšanās, tomēr visos kriminālprocesa posmos ievērojot vardarbības upura tiesības.

2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai saskaņā ar cilvēktiesību pamatprincipiem un ņemot vērā dzimumu līdztiesības principam atbilstošu izpratni par vardarbību, nodrošinātu šajā Konvencijā noteikto noziedzīgo nodarījumu efektīvu izmeklēšanu un kriminālvajāšanu par tiem.

50. pants. Tūlītēja reakcija, novēršana un aizsardzība

1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka atbildīgās tiesībaizsardzības institūcijas nekavējoties pienācīgi reaģē uz jebkādu vardarbību, uz kuru attiecas šī Konvencija, sniedzot vardarbības upuriem atbilstošu un tūlītēju aizsardzību.

2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka atbildīgās tiesībaizsardzības institūcijas nekavējoties pienācīgi novērš jebkādu vardarbību, uz kuru attiecas šī Konvencija, un aizsargā pret šādu vardarbību, tostarp, izmantojot preventīvus operatīvos pasākumus un vācot pierādījumus.

51. pants. Riska novērtēšana un riska vadība

1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka visas attiecīgās iestādes novērtē mirstības risku, situācijas nopietnību un atkārtotas vardarbības risku, lai vadītu šo risku un vajadzības gadījumā nodrošinātu saskaņotu drošību un atbalstu.

2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka, veicot pirmajā daļā minēto novērtējumu, visos izmeklēšanas un aizsardzības pasākumu piemērošanas posmos pienācīgi tiek ņemts vērā fakts, ka vardarbības izdarītājiem, kas izdarījuši kādu no tādas vardarbības aktiem, uz kuriem attiecas šī Konvencija, pieder vai ir pieejami šaujamo ieroci.

52. pants. Ārkārtas aizliegums tuvoties tūlīt pēc vardarbības akta

Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka kompetentajām iestādēm tiek piešķirtas pilnvaras tieša apdraudējuma gadījumā likt vardarbības ģimenē izdarītājam uz pietiekami ilgu laiku atstāt vardarbības upura vai apdraudētās personas dzīvesvietu un aizliegt vardarbības izdarītājam ieiet vardarbības upura vai apdraudētās personas dzīvesvietā vai sazināties ar to. Pieņemot normatīvos aktus un veicot pasākumus saskaņā ar šo pantu, priekšroka tiek dota vardarbības upuru un apdraudēto personu drošībai.

53. pants. Ierobežojoši rīkojumi vai aizsardzības rīkojumi

1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka visiem tādas vardarbības upuriem, uz kuru attiecas šī Konvencija, ir pieejami atbilstoši ierobežojoši rīkojumi vai aizsardzības rīkojumi.

2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka pirmajā daļā minētie ierobežojošie rīkojumi vai aizsardzības rīkojumi:

- ir izmantojami tūlītējai aizsardzībai un neuzliek vardarbības upurim pārmērīgu finansiālu vai administratīvu slogu;
- tiek izdoti uz noteiktu periodu vai līdz to grozīšanai vai atcelšanai;
- vajadzības gadījumā tiek izdoti *ex parte* un stājas spēkā uzreiz;
- ir izmantojami neatkarīgi no citiem tiesas procesiem vai papildus tiem;
- tos atļauts iesniegt tiesas procesā, kas notiek pēc to izdošanas.

3. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka gadījumos, kad tiek pārkāpti atbilstoši pirmajai daļai izdotie ierobežojošie rīkojumi vai aizsardzības rīkojumi, tiek piemēroti efektīvi, samērīgi un preventīvi kriminālsodi vai citas tiesiskas sankcijas.

54. pants. Izmeklēšana un pierādījumi

Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka visos civilprocesos un kriminālprocesos pierādījumi saistībā ar vardarbības upura seksuālo pagātni un uzvedību ir pieņemami vienīgi tad, ja tie ir svarīgi un vajadzīgi.

55. pants. *Ex parte* un *ex officio* tiesvedība

1. Konvencijas dalībvalstis nodrošina to, ka to noziedzīgo nodarījumu izmeklēšana, kas konstatēti saskaņā ar šīs Konvencijas 35., 36., 37., 38. un 39. pantu, un kriminālvajāšana par tiem nav atkarīga vienīgi no vardarbības upura iesniegtā pieteikuma vai sūdzības gadījumos, kad nodarījums pilnīgi vai daļēji izdarīts Konvencijas dalībvalsts teritorijā, un ka tiesvedību var turpināt pat tad, ja vardarbības upuris atsaucis savu liecību vai sūdzību.

2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai saskaņā ar savos valsts tiesību aktos paredzētajiem noteikumiem valsts un nevalstiskajām organizācijām un konsultantiem vardarbības ģimenē jautājumos nodrošinātu iespēju pēc vardarbības upuru lūguma tiem palīdzēt un/vai tos atbalstīt izmeklēšanas un tiesvedības laikā attiecībā uz nodarījumiem, kuri noteikti šajā Konvencijā.

56. pants. Aizsardzības pasākumi

1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai visos izmeklēšanas un tiesvedības posmos aizsargātu vardarbības upuru tiesības un intereses, tostarp īpašās vajadzības, kādas tiem ir liecinieku statusā:

a) nodrošinot to, lai viņi, kā arī viņu ģimenes locekļi un liecinieki būtu pasargāti no iebiedēšanas, atriebības un atkārtotas viktimizācijas;

b) nodrošinot to, ka vardarbības upuri ir informēti, – vismaz tajos gadījumos, kad vardarbības upuri un viņu ģimenes locekļi varētu tikt apdraudēti –, ja vardarbības izdarītājs izbēg vai tiek īslaicīgi vai pavisam atbrīvots;

c) saskaņā ar valsts tiesību aktu noteikumiem informējot tos par viņu tiesībām un viņu rīcībā esošajiem pakalpojumiem, un viņu sūdzību izskatīšanas rezultātiem, apsūdzības uzturēšanu, izmeklēšanas vai tiesvedības vispārējo virzību un viņu nozīmi tajā, kā arī viņu lietas iznākumu;

d) atbilstoši valsts tiesību aktu procesuālajām normām dodot vardarbības upuriem iespēju tikt uzklautiem, sniegt pierādījumus un tieši vai ar starpnieku palīdzību darīt zināmus savus uzskatus, vajadzības un bažas un nodrošinot to, ka tie tiek ņemti vērā;

e) sniedzot vardarbības upuriem piemērotus atbalsta pakalpojumus, lai viņu tiesības un intereses tiktu pienācīgi aizstāvētas un ņemtas vērā;

f) nodrošinot tādu pasākumu veikšanu, kas aizsargā vardarbības upura konfidencialitāti un tēlu;

g) ja iespējams, nodrošinot iespēju izvairīties no vardarbības upura un vardarbības izdarītāja saskares tiesas un tiesībaizsardzības institūciju telpās;

h) nodrošinot vardarbības upurus ar neatkarīgiem un kompetentiem tulkiem gadījumos, kad vardarbības upuri ir puses tiesvedībā vai iesniedz pierādījumus;

i) saskaņā ar savu valsts tiesību aktu noteikumiem nodrošinot vardarbības upuriem iespēju sniegt liecību, neatrodies tiesas zālē, vai vismaz tādos apstākļos, kad tiesas zālē neatrodas par vardarbības izdarītāju uzskatītā persona, šim nolūkam, ja tas iespējams, izmantojot atbilstošas sakaru tehnoloģijas.

2. No vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē cietušam bērnam un bērnam, kas bijis liecinieks šādai vardarbībai, attiecīgos gadījumos tiek nodrošināti īpaši aizsardzības pasākumi, ņemot vērā bērna labākās intereses.

57. pants. Juridiskā palīdzība

Konvencijas dalībvalstis saskaņā ar savu valsts tiesību aktu noteikumiem nodrošina tiesības uz juridisko atbalstu un bezmaksas juridisko palīdzību vardarbības upuriem

58. pants. Noilgums

Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus un veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka noilguma iestāšanās periods tiesas procesa ierosināšanai par noziedzīgajiem nodarījumiem, kuri noteikti šīs Konvencijas 36., 37., 38. un 39. pantā, ir pietiekami ilgs, lai

varētu efektīvi uzsākt tiesvedību, kad cietušais ir sasniedzis pilngadību, un ka šis periods ir samērīgs ar konkrētā nodarījuma smagumu.

VII nodaļa. Migrācija un patvērums

59. pants. Uzturēšanās statuss

1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka vardarbības upuriem, kuru uzturēšanās statuss ir atkarīgs no uzturēšanās statusa, kāds ir viņu laulātajam vai partnerim, kā to nosaka valsts tiesību akti, gadījumos, kad tiek šķirta viņu laulība vai izbeigtas partnerattiecības un kad viņu apstākļi ir īpaši smagi, pēc viņu lūguma tiek piešķirta patstāvīga uzturēšanās atļauja neatkarīgi no laulības vai partnerattiecību ilguma. Noteikumus, kas attiecas uz patstāvīgas uzturēšanās atļaujas piešķiršanu un derīguma termiņu, paredz valsts tiesību akti.

2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu vardarbības upuriem iespēju panākt to izraidīšanas procesu pārtraukšanu, kuri uzsākti saistībā ar uzturēšanās statusu, kas atkarīgs no uzturēšanās statusa, kāds ir viņu laulātajam vai partnerim, kā to nosaka valsts tiesību akti, lai viņi varētu lūgt patstāvīgu uzturēšanās atļauju.

3. Konvencijas dalībvalstis izsniedz atjaunojamu uzturēšanās atļauju vardarbības upuriem vienā no diviem minētajiem gadījumiem vai abos minētajos gadījumos:

- a) ja kompetentā iestāde uzskata, ka viņiem jāpaliek viņu stāvokļa dēļ;
- b) ja kompetentā iestāde uzskata, ka viņiem jāpaliek, lai sadarbotos ar kompetentajām iestādēm izmeklēšanas vai kriminālprocesa laikā.

4. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai piespiedu laulību upuriem, kuri aizvesti uz citu valsti, lai tur noslēgtu laulību, un kuri tāpēc zaudējuši savu uzturēšanās statusu savas pastāvīgās dzīvesvietas valstī, nodrošinātu iespēju atgūt šo statusu.

60. pants. Patvēruma pieteikumi ar dzimumu saistītas vardarbības dēļ

1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka ar dzimumu saistīta vardarbība pret sievietēm var tikt atzīta par vajāšanu 1951. gada Konvencijas par bēgļa statusu pirmās daļas A punkta 2) apakšpunkta izpratnē un par būtisku kaitējumu, kas ir pamats papildu aizsardzībai.

2. Konvencijas dalībvalstis nodrošina to, ka, interpretējot ikvienu Konvencijā minēto pamatu, tiek ievērots dzimumu līdztiesības princips un ka tad, ja tiek konstatēts, ka pastāv bažas par vajāšanu viena vai vairāku pamatu dēļ, pieteikuma iesniedzējam piešķir bēgļa statusu saskaņā ar attiecīgajiem spēkā esošajiem tiesību aktiem.

3. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai izveidotu dzimumu līdztiesības principam atbilstošas reģistrācijas procedūras un atbalsta pakalpojumus patvēruma meklētājiem, kā arī dzimumu līdztiesības vadlīnijas un dzimumu līdztiesības principam atbilstošas patvēruma piešķiršanas procedūras, tostarp attiecībā uz bēgļa statusa konstatēšanu un pieteikumiem starptautiskas aizsardzības nodrošināšanai.

61. pants. Neizraidīšana

1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai ievērotu neizraidīšanas principu saskaņā ar spēkā esošajām saistībām, kuras noteiktas starptautisko tiesību aktos.

2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka upuri, kuri cietuši no vardarbības pret sievietēm un kuriem vajadzīga aizsardzība, neatkarīgi no viņu statusa vai uzturēšanās nekādos apstākļos netiek izraidīti uz valsti, kur būtu apdraudēta viņu dzīvība vai kur viņi varētu tikt spīdzināti vai pret viņiem izturētos necilvēcīgi vai pazemojoši, vai viņi varētu tikt sodīti.

VIII nodaļa. Starptautiskā sadarbība

62. pants. Vispārējie principi

1. Konvencijas dalībvalstis saskaņā ar šīs Konvencijas noteikumiem un piemērojot attiecīgus starptautiskus un reģionālus civiltiesiskās un krimināltiesiskās sadarbības instrumentus, vienošanās, kas noslēgtas atbilstoši vienotiem vai savstarpējiem tiesību aktiem, un nacionālos tiesību aktus, cik vien iespējams plaši sadarbojas, lai:

- a) novērstu un apkarotu jebkādu vardarbību, uz kuru attiecas šī Konvencija, un uzsākt kriminālvajāšanu par šādu vardarbību;
- b) aizsargātu vardarbības upurus un sniegtu tiem palīdzību;
- c) veiktu izmeklēšanu un vestu tiesvedību par noziedzīgajiem nodarījumiem, kas noteikti šajā Konvencijā;
- d) izpildītu attiecīgos Konvencijas dalībvalstu tiesu iestāžu pasludinātos spriedumus civillietās un krimināllietās, tostarp aizsardzības rīkojumus.

2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka vardarbības upuri, kuri cietuši no noziedzīgajiem nodarījumiem, kas noteikti šajā Konvencijā un izdarīti tās Konvencijas dalībvalsts teritorijā, kurā vardarbības upuris nedzīvo, var iesniegt sūdzību savas dzīvesvietas valsts kompetentajām iestādēm.

3. Ja Konvencijas dalībvalsts, kas sniedz savstarpēju tiesisko palīdzību citas šīs Konvencijas dalībvalsts krimināllietās un izpilda izraidīšanas rīkojumus vai tādus spriedumus civillietās vai krimināllietās, ko pieņēmusi cita šīs Konvencijas dalībvalsts, ar nosacījumu, ka starp šīm abām Konvencijas dalībvalstīm ir noslēgts līgums, saņem šādas juridiskās sadarbības līgumu no Konvencijas dalībvalsts, ar kuru tā nav noslēgusi šādu līgumu, tā var uzskatīt šo Konvenciju par tiesisku pamatu savstarpējas tiesiskās palīdzības sniegšanai citas šīs Konvencijas dalībvalsts krimināllietās un tādu izraidīšanas rīkojumu vai spriedumu civillietās vai krimināllietās izpildīšanai, kurus pieņēmusi cita šīs Konvencijas dalībvalsts attiecībā uz noziedzīgiem nodarījumiem, kuri noteikti šajā Konvencijā.

4. Konvencijas dalībvalstis attiecīgos gadījumos cenšas vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu integrēt palīdzības programmās, kas paredzētas trešo valstu attīstības veicināšanai, tostarp noslēdzot divpusējus un daudzpusējus nolīgumus ar trešām valstīm, lai veicinātu vardarbības upuru aizsardzību saskaņā ar 18. panta piekto daļu.

63. pants. Pasākumi, kas attiecas uz apdraudētajām personām

Ja kādai Konvencijas dalībvalstij saskaņā ar tās rīcībā esošo informāciju ir pamatots iemesls uzskatīt, ka pastāv tūlītējs risks personai kādas citas Konvencijas dalībvalsts teritorijā tikt pakļautai jebkādiem vardarbības aktiem, kuri minēti šīs Konvencijas 36., 37., 38. un 39. pantā, tad Konvencijas dalībvalsts, kurai ir šī informācija, tiek mudināta to uzreiz nodot minētajai citai Konvencijas dalībvalstij, lai tā varētu veikt atbilstošus aizsardzības pasākumus. Vajadzības gadījumā šī informācija ietver ziņas par spēkā esošajiem aizsardzības noteikumiem attiecībā uz apdraudēto personu.

64. pants. Informācija

1. Konvencijas dalībvalsts, kas saņem pieprasījumu, Konvencijas dalībvalstij, kas pieprasījumu iesniegusi, nekavējoties paziņo par to, kāds ir saskaņā ar šo nodaļu veiktās darbības iznākums. Konvencijas dalībvalsts, kas ir saņēmusi pieprasījumu, nekavējoties informē Konvencijas dalībvalsti, kas pieprasījumu iesniegusi, par visiem apstākļiem, kuru dēļ nav iespējams veikt prasīto darbību vai tās izpilde, iespējams, būtiski kavēsies.

2. Konvencijas dalībvalsts atbilstoši saviem valsts tiesību aktiem un bez iepriekšēja pieprasījuma var nosūtīt citai Konvencijas dalībvalstij informāciju, kas iegūta saistībā ar pašas veikto izmeklēšanu, ja tā uzskata, ka šādas informācijas atklāšana varētu palīdzēt Konvencijas dalībvalstij, kas minēto informāciju saņem, novērst noziedzīgus nodarījumus, kuri noteikti šajā Konvencijā, vai uzsākt vai veikt izmeklēšanu vai tiesvedību par šādiem noziedzīgiem nodarījumiem vai ka tās dēļ minētā Konvencijas dalībvalsts saskaņā ar šo nodaļu varētu iesniegt sadarbības lūgumu.

3. Konvencijas dalībvalsts, kas saņem jebkādu informāciju saskaņā ar otro daļu, nodod šo informāciju savām kompetentajām iestādēm, lai tās attiecīgā gadījumā varētu uzsākt tiesvedību vai ņemt vērā šo informāciju attiecīgajos civilprocesos vai kriminālprocesos.

65. pants. Datu aizsardzība

Personas datus glabā un izmanto atbilstoši saistībām, kuras Konvencijas dalībvalstis uzņēmušās saskaņā ar Konvenciju par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi (ELS Nr. 108).

IX nodaļa. Uzraudzības mehānisms

66. pants. Ekspertu grupa cīņai ar vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē

1. Ekspertu grupa cīņai ar vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē (turpmāk tekstā – „*GREVIO*”) uzrauga, kā Konvencijas dalībvalstis īsteno šo Konvenciju.

2. *GREVIO* sastāvā ir vismaz 10 locekļi un ne vairāk kā 15 locekļi, un šo grupu veido, ņemot vērā dzimumu līdzsvaru un ģeogrāfisko līdzsvaru, kā arī daudznazaru kompetenci. Tās locekļus ievēl Konvencijas dalībvalstu izveidota komiteja no kandidātiem, kurus izvirzījušas Konvencijas dalībvalstis un kuri ir šo valstu pilsoņi, un kuru pilnvaru laiks ir četri gadi, un kurus var atkārtoti ievēlēt vienu reizi.

3. Pirmo reizi 10 locekļus ievēl viena gada laikā pēc šīs Konvencijas stāšanās spēkā. Piecus papildu locekļus ievēl pēc 25. ratifikācijas vai pievienošanās.

4. *GREVIO* locekļus ievēl, ievērojot šādus principus:

a) tos izvēlas saskaņā ar pārredzamu procedūru no personām, kam ir augsta morālā stāja, kam ir atzīta kompetence šādās jomās – cilvēktiesības, dzimumu līdztiesība, vardarbība pret sievietēm un vardarbība ģimenē, palīdzība vardarbības upuriem un to aizsardzība – vai kas pierādījušas savu profesionālo pieredzi jomās, uz kurām attiecas šī Konvencija;

b) no vienas un tās pašas valsts pilsoņiem izvēlas tikai vienu *GREVIO* locekli;

c) viņi pārstāv galvenās tiesību sistēmas;

d) viņi pārstāv attiecīgās atbildīgās personas un institūcijas, kas nodarbojas ar jautājumiem, kuri saistīti ar vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē;

e) viņi rīkojas atbilstoši savām individuālajām spējām un ir neatkarīgi un objektīvi, veicot savas funkcijas, un efektīvi pilda savus pienākumus.

5. *GREVIO* locekļu ievēlēšanas kārtību nosaka Eiropas Padomes Ministru komiteja, pēc konsultēšanās ar Konvencijas dalībvalstīm un to vienprātīgas piekrišanas saņemšanas, sešu mēnešu laikā pēc šīs Konvencijas spēkā stāšanās.

6. *GREVIO* pieņem savu reglamentu.

7. *GREVIO* locekļiem un to delegāciju locekļiem, kuras dodas valsts vizītēs, kā noteikts 68. panta devītajā un četrpadsmitajā daļā, ir šīs Konvencijas pielikumā noteiktās privilēģijas un imunitāte.

67. pants. Konvencijas dalībvalstu komiteja

1. Konvencijas dalībvalstu komitejā ir šīs Konvencijas dalībvalstu pārstāvji.

2. Konvencijas dalībvalstu komiteju sasauc Eiropas Padomes ģenerālsēkretārs. Tās pirmā sanāksme notiek gada laikā pēc šīs Konvencijas spēkā stāšanās, un tās mērķis ir ievēlēt *GREVIO* locekļus. Pēc tam sanāksmes notiek pēc vienas trešdaļas Konvencijas dalībvalstu, Konvencijas dalībvalstu komitejas priekšsēdētāja vai ģenerālsēkretāra lūguma.

3. Konvencijas dalībvalstu komiteja pieņem savu reglamentu.

68. pants. Procedūra

1. Pamatojoties uz *GREVIO* sagatavotu anketu, Konvencijas dalībvalstis iesniedz Eiropas Padomes ģenerālsēkretāram ziņojumu par normatīvajiem aktiem un citiem pasākumiem šīs Konvencijas noteikumu īstenošanai, lai to izskatītu *GREVIO*.

2. *GREVIO* izskata šo ziņojumu, kas iesniegts saskaņā ar pirmo daļu, kopā ar attiecīgo Konvencijas dalībvalstu pārstāvjiem.

3. Turpmākās vērtēšanas procedūras iedala posmos, kuru ilgumu nosaka *GREVIO*. Katra posma sākumā *GREVIO* izvēlas īpašus noteikumus, attiecībā uz kuriem jāveic vērtēšanas procedūra, un izsūta anketu.

4. *GREVIO* nosaka atbilstošos līdzekļus šīs uzraudzības procedūras veikšanai. Tā var katram vērtēšanas posmam izstrādāt anketu, ko izmanto par pamatu, veicot vērtēšanas procedūru attiecībā uz Konvencijas dalībvalstu veikto Konvencijas īstenošanu. Šī anketa paredzēta

visām Konvencijas dalībvalstīm. Konvencijas dalībvalstis sniedz atbildes uz šo anketu, kā arī uz citiem *GREVIO* informācijas pieprasījumiem.

5. *GREVIO* var saņemt informāciju par šīs Konvencijas īstenošanu no nevalstiskajām organizācijām un pilsoniskās sabiedrības, kā arī no valstu cilvēktiesību aizsardzības institūcijām.

6. *GREVIO* pienācīgi izvērtē pašreizējo informāciju, kas iegūstama no citiem reģionālo un starptautisko tiesību aktiem un organizācijām par jomām, uz kurām attiecas šī Konvencija.

7. Izstrādājot anketu katram vērtēšanas posmam, *GREVIO* pienācīgi izvērtē pašreizējos Konvencijas dalībvalstu savāktos datus un veikto izpēti, kā noteikts šīs Konvencijas 11. pantā.

8. *GREVIO* var saņemt informāciju par Konvencijas īstenošanu no Eiropas Padomes Cilvēktiesību komisāra, Parlamentārās asamblejas un Eiropas Padomes attiecīgajām specializētajām institūcijām, kā arī struktūrām, kas izveidotas saskaņā ar citiem starptautisko tiesību aktiem. Šīm institūcijām iesniegtās sūdzības un to izskatīšanas rezultāti būs pieejami *GREVIO*.

9. *GREVIO* sadarbībā ar valstu iestādēm un ar neatkarīgu nacionālo ekspertu palīdzību var papildus organizēt vizītes uz attiecīgajām valstīm, ja iegūtā informācija ir nepietiekama, vai četrpadsmitajā daļā paredzētajos gadījumos. Šo vizīšu laikā *GREVIO* var asistēt konkrētu nozaru speciālisti.

10. *GREVIO* sagatavo ziņojuma projektu, kurā ir analizēts, kā tiek īstenoti vērtētie noteikumi, un ietverti tās ieteikumi un priekšlikumi par to, kā attiecīgā Konvencijas dalībvalsts varētu atrisināt konstatētās problēmas. Ziņojuma projektu nodod vērtētajai Konvencijas dalībvalstij, lai tā varētu sniegt komentārus. Pieņemot savu ziņojumu, *GREVIO* ņem vērā šos komentārus.

11. Pamatojoties uz visu saņemto informāciju un Konvencijas dalībvalstu komentāriem, *GREVIO* pieņem savu ziņojumu un secinājumus par pasākumiem, ko attiecīgā Konvencijas dalībvalsts veikusi, lai īstenotu šo Konvenciju. Šo ziņojumu un secinājumus nosūta attiecīgajai Konvencijas dalībvalstij un Konvencijas dalībvalstu komitejai. *GREVIO* ziņojumu un secinājumus pēc to pieņemšanas publisko līdz ar attiecīgo Konvencijas dalībvalstu iespējamajiem komentāriem.

12. Neskarot pirmajā – astotajā daļā minēto procedūru, Konvencijas dalībvalstu komiteja, pamatojoties uz *GREVIO* ziņojumu un secinājumiem, var pieņemt konkrētajai Konvencijas dalībvalstij domātus ieteikumus, kas a) attiecas uz pasākumiem, kuri jāveic, lai īstenotu *GREVIO* secinājumos norādīto, vajadzības gadījumā nosakot termiņu, kurā iesniedzama informācija par to īstenošanu, un b) kas paredzēti, lai veicinātu sadarbību ar šo Konvencijas dalībvalsti un tādējādi pienācīgi īstenotu šo Konvenciju.

13. Ja *GREVIO* saņem uzticamu informāciju, kas norāda, ka pastāv problēmas, kuras nekavējoties jārisina, lai novērstu vai ierobežotu nopietnu Konvencijas pārkāpumu apmēru vai skaitu, tad tā var lūgt steidzami sniegt īpašu ziņojumu par pasākumiem, kas veikti, lai novērstu nopietnu, masveida vai pastāvīgu vardarbību pret sievietēm.

14. Ņemot vērā informāciju, ko sniegusi attiecīgā Konvencijas dalībvalsts, un jebkādu citu tai pieejamu uzticamu informāciju, *GREVIO* var norīkot vienu vai vairākus no saviem locekļiem vadīt lietas apstākļu izpēti un steidzami ziņot par to *GREVIO*. Ja tam ir pamats un tas tiek

darīts ar Konvencijas dalībvalsts piekrišanu, tad lietas apstākļu izpētes nolūkā var tikt apmeklēta attiecīgās Konvencijas dalībvalsts teritorija.

15. Pēc četrpadsmitajā daļā minētās lietas apstākļu izpētes rezultātu izskatīšanas *GREVIO* nodod šos rezultātus kopā ar visiem komentāriem un ieteikumiem attiecīgajai Konvencijas dalībvalstij un attiecīgos gadījumos arī Konvencijas dalībvalstu komitejai un Eiropas Padomes Ministru komitejai.

69. pants. Vispārēji ieteikumi

Attiecīgos gadījumos *GREVIO* var pieņemt vispārējus ieteikumus par šīs Konvencijas īstenošanu.

70. pants. Parlamentu iesaistīšana uzraudzībā

1. Valstu parlamenti tiek aicināti piedalīties Konvencijas īstenošanas pasākumu uzraudzībā.
2. Konvencijas dalībvalstis iesniedz *GREVIO* ziņojumus savu valstu parlamentiem.
3. Eiropas Padomes Parlamentārā asambleja tiek aicināta regulāri izvērtēt Konvencijas īstenošanu.

X nodaļa. Saistība ar citiem starptautisko tiesību aktiem

71. pants. Saistība ar citiem starptautisko tiesību aktiem

1. Šī Konvencija neskar saistības, kas izriet no citiem starptautisko tiesību aktiem, kuru dalībvalstis ir vai par tām kļūs šīs Konvencijas dalībvalstis un kuros ir noteikumi par šajā Konvencijā reglamentētajiem jautājumiem.
2. Šīs Konvencijas dalībvalstis cita ar citu var noslēgt divpusējus vai daudzpusējus nolīgumus attiecībā uz šajā Konvencijā aplūkotajiem jautājumiem, lai papildinātu vai pastiprinātu šīs Konvencijas noteikumus vai atvieglotu tajā ietvertu principu piemērošanu.

XI nodaļa. Konvencijas grozījumi

72. pants. Grozījumi

1. Par ikvienu kādas Konvencijas dalībvalsts ierosinājumu veikt grozījumu šajā Konvencijā jāziņo Eiropas Padomes ģenerālsekretāram, kas savukārt par to paziņo Eiropas Padomes dalībvalstīm, ikvienam parakstītājam, ikvienai Konvencijas dalībvalstij, Eiropas Savienībai, ikvienai valstij, kura ir uzaicināta parakstīt šo Konvenciju saskaņā ar 75. panta noteikumiem, un ikvienai valstij, kas ir uzaicināta pievienoties šai Konvencijai saskaņā ar 76. panta noteikumiem.
2. Eiropas Padomes Ministru komiteja izvērtē ierosināto grozījumu un pēc apspriešanās ar tām šīs Konvencijas dalībvalstīm, kas nav Eiropas Padomes dalībvalstis, var pieņemt šo grozījumu ar balsu vairākumu, kā to paredz Eiropas Padomes statūtu 20. panta d) punkts.
3. Ikvienu grozījuma teksts, ko pieņēmusi Ministru komiteja saskaņā ar otro daļu, tiek nosūtīts Konvencijas dalībvalstīm pieņemšanai.

4. Ikviens grozījums, kas pieņemts saskaņā ar otro daļu, stājas spēkā nākamā mēneša pirmajā dienā, kad pagājis viens mēnesis no datuma, kurā visas Konvencijas dalībvalstis ir ģenerālsekretāram paziņojušas par to, ka tās minēto grozījumu pieņem.

XII nodaļa. Noslēguma noteikumi

73. pants. Konvencijas sekas

Šīs Konvencijas noteikumi neskar tos valsts tiesību aktus un saistošos starptautiskos instrumentus, kuri ir spēkā vai var stāties spēkā un kuros ir vai var tikt piešķirtas labvēlīgākas tiesības personām, lai novērstu un apkarotu vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē.

74. pants. Strīdu atrisināšana

1. Ja rodas kāds strīds par šīs Konvencijas noteikumu piemērošanu vai interpretēšanu, tad Konvencijas dalībvalstis vispirms cenšas to atrisināt ar sarunu, samierināšanas, arbitrāžas vai jebkādu citu tādu mierīgu atrisināšanas paņēmienu palīdzību, par kuriem tās savstarpēji vienojušās.

2. Eiropas Padomes Ministru komiteja var noteikt strīda atrisināšanas procedūras, kuras Konvencijas dalībvalstis, ja tās piekrīt, var izmantot strīdu atrisināšanai.

75. pants. Parakstīšana un stāšanās spēkā

1. Šo Konvenciju var parakstīt Eiropas Padomes dalībvalstis, valstis, kas nav Eiropas Padomes dalībvalstis, bet ir piedalījušās šīs Konvencijas izstrādāšanā, un Eiropas Savienība.

2. Šo Konvenciju var ratificēt, pieņemt vai apstiprināt. Ratifikācijas, pieņemšanas vai apstiprināšanas instrumentus deponē Eiropas Padomes ģenerālsekretāram.

3. Šī Konvencija stājas spēkā nākamā mēneša pirmajā dienā pēc tam, kad pagājuši trīs mēneši no datuma, kurā 10 parakstītāji, tostarp vismaz astoņas Eiropas Padomes dalībvalstis, ir izteikuši savu piekrišanu atzīt šo Konvenciju par saistošu saskaņā ar otrās daļas noteikumiem.

4. Attiecībā uz jebkuru citu pirmajā daļā minēto valsti vai Eiropas Savienību, kas savu piekrišanu atzīt šo Konvenciju par saistošu izsaka vēlāk, tā stājas spēkā nākamā mēneša pirmajā dienā pēc tam, kad pagājuši trīs mēneši no datuma, kurā deponēts tās ratifikācijas, pieņemšanas vai apstiprināšanas instruments.

76. pants. Pievienošanās Konvencijai

1. Pēc tam, kad šī Konvencija ir stājusies spēkā, Eiropas Padomes Ministru komiteja, pēc konsultēšanās ar Konvencijas dalībvalstīm un to vienprātīgas piekrišanas saņemšanas, var uzaicināt jebkuru valsti, kas nav Eiropas Padomes dalībvalsts un kas nav piedalījusies Konvencijas izstrādāšanā, pievienoties šai Konvencijai ar lēmumu, kuru pieņem ar balsu vairākumu, kā tas paredzēts Eiropas Padomes statūtu 20. panta d) punktā, un ar vienprātīgu lēmumu, ko pieņem Konvencijas dalībvalstu pārstāvji Ministru komitejā.

2. Attiecībā uz jebkuru valsti, kas pievienojas, Konvencija stājas spēkā nākamā mēneša pirmajā dienā pēc tam, kad pagājuši trīs mēneši no datuma, kurā šī valsts savu pievienošanās instrumentu deponējusi Eiropas Padomes ģenerālsekretāram.

77. pants. Teritoriālā piemērošana

1. Ikviens valsts vai Eiropas Savienība, parakstot šo Konvenciju vai deponējot tās ratifikācijas, pieņemšanas, apstiprināšanas vai pievienošanas tai instrumentu, var noteikt teritoriju vai teritorijas, kurās šī Konvencija ir piemērojama.

2. Vēlāk ikviens Konvencijas dalībvalsts, iesniedzot Eiropas Padomes ģenerālsēkretāram adresētu deklarāciju, var attiecināt Konvenciju uz jebkuru citu teritoriju, kura norādīta šajā deklarācijā un par kuras starptautiskajām attiecībām attiecīgā Konvencijas dalībvalsts ir atbildīga vai kuras vārdā ir pilnvarota uzņemties saistības. Attiecībā uz šādu teritoriju Konvencija stājas spēkā nākamā mēneša pirmajā dienā pēc tam, kad pagājuši trīs mēneši no datuma, kurā ģenerālsēkretārs ir saņēmis minēto deklarāciju.

3. Jebkuru deklarāciju, kas iesniegta saskaņā ar iepriekšējām divām daļām, attiecībā uz jebkuru teritoriju, kura minēta šajā deklarācijā, var atsaukt, iesniedzot Eiropas Padomes ģenerālsēkretāram adresētu paziņojumu. Deklarācijas atsaukums stājas spēkā nākamā mēneša pirmajā dienā pēc tam, kad ir pagājuši trīs mēneši no datuma, kurā ģenerālsēkretārs ir saņēmis minēto paziņojumu.

78. pants. Atrunas

1. Attiecībā uz šīs Konvencijas noteikumiem nevar izdarīt atrunas, izņemot otrajā un trešajā daļā paredzētajos gadījumos.

2. Jebkura valsts vai Eiropas Savienība, parakstot šo Konvenciju vai deponējot ratifikācijas, pieņemšanas, apstiprināšanas vai pievienošanās instrumentu, Eiropas Padomes ģenerālsēkretāram adresētā deklarācijā var paziņot, ka saglabā tiesības nepiemērot vai tikai īpašos gadījumos vai apstākļos piemērot noteikumus, kurus paredz:

- 30. panta otrā daļa;
- 44. panta pirmās daļas e) apakšpunkts, 3. un 4. punkts;
- 55. panta pirmā daļa saistībā ar 35. pantu attiecībā uz maznozīmīgiem pārkāpumiem;
- 58. pants saistībā ar 37., 38. un 39. pantu;
- 59. pants.

3. Ikviens valsts vai Eiropas Savienība, parakstot šo Konvenciju vai deponējot ratifikācijas, pieņemšanas, apstiprināšanas vai pievienošanās instrumentu, Eiropas Padomes ģenerālsēkretāram adresētā deklarācijā var paziņot, ka tā saglabā tiesības kriminālsodu vietā paredzēt citus sodus par 33. un 34. pantā minētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem.

4. Ikviens Konvencijas dalībvalsts var pilnīgi vai daļēji atsaukt atrunu ar Eiropas Padomes ģenerālsēkretāram adresētu deklarāciju. Šī deklarācija stājas spēkā dienā, kad ģenerālsēkretārs to ir saņēmis.

79. pants. Atrunu spēkā esamība un pārskatīšana

1. Atrunas, kas minētas 78. panta otrajā un trešajā daļā, ir spēkā piecus gadus kopš dienas, kad šī Konvencija stājusies spēkā attiecībā uz konkrēto Konvencijas dalībvalsti. Taču šīs atrunas var pagarināt uz tikpat ilgu termiņu.

2. Astoņpadsmit mēnešus pirms atrunas termiņa beigām Eiropas Padomes ģenerālsēkretārs paziņo attiecīgajai Konvencijas dalībvalstij par atrunas termiņa beigšanos. Ne vēlāk kā trīs

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

mēnešus pirms termiņa beigām Konvencijas dalībvalsts paziņo ģenerālsekretāram par atrunas paturēšanu spēkā, grozīšanu vai atsaukšanu.

Ja attiecīgā Konvencijas dalībvalsts nav iesniegusi paziņojumu, ģenerālsekretārs informē šo Konvencijas dalībvalsti par to, ka tās atruna tiek atzīta par automātiski pagarinātu uz sešus mēnešus ilgu termiņu.

Ja attiecīgā Konvencijas dalībvalsts nepaziņo par savu nodomu paturēt spēkā vai grozīt savu atrunu līdz šā termiņa beigām, šī atruna zaudē spēku.

3. Ja Konvencijas dalībvalsts izdarījusi atrunu saskaņā ar 78. panta otro un trešo daļu, tad pirms tās atjaunošanas vai pēc pieprasījuma minētā dalībvalsts sniedz paskaidrojumu *GREVIO* par tās turpināšanās pamatojumu.

80. pants. Denonsēšana

1. Ikvienai Konvencijas dalībvalsts jebkurā laikā var denonsēt šo Konvenciju, iesniedzot Eiropas Padomes ģenerālsekretāram adresētu paziņojumu.

2. Šāda denonsēšana stājas spēkā nākamā mēneša pirmajā dienā pēc tam, kad pagājuši trīs mēneši no datuma, kurā ģenerālsekretārs saņēmis minēto paziņojumu.

81. pants. Paziņošana

Eiropas Padomes ģenerālsekretārs paziņo Eiropas Padomes dalībvalstīm, valstīm, kas nav Eiropas Padomes dalībvalstis, bet ir piedalījušās šīs Konvencijas izstrādāšanā, ikvienai parakstītājai, ikvienai Konvencijas dalībvalstij, Eiropas Savienībai un ikvienai valstij, kura uzaicināta pievienoties šai Konvencijai, par:

- a) ikvienu parakstīšanu;
- b) ikviena ratifikācijas, pieņemšanas, apstiprināšanas vai pievienošanās instrumenta deponēšanu;
- c) ikvienu šīs Konvencijas spēkā stāšanās datumu saskaņā ar 75. un 76. pantu;
- d) ikvienu grozījumu, kas pieņemts saskaņā ar 72. pantu, un datumu, kurā šis grozījums stāsies spēkā;
- e) ikvienas atrunas izdarīšanu un atrunas atsaukšanu saskaņā ar 78. pantu;
- f) ikvienu denonsēšanu, kas veikta saskaņā ar 80. panta noteikumiem;
- g) jebkuru citu aktu, ziņojumu vai paziņojumu, kas attiecas uz šo Konvenciju.

To apliecinot, attiecīgi pilnvarotas personas ir parakstījušas šo Konvenciju.

Konvencija parakstīta Stambulā 2011. gada 11. maijā angļu un franču valodā, abi teksti ir vienlīdz autentiski, vienā eksemplārā, un tos deponē Eiropas Padomes arhīvā. Eiropas Padomes ģenerālsekretārs nosūta Konvencijas apliecinātās kopijas visām Eiropas Padomes dalībvalstīm, valstīm, kas nav Eiropas Padomes dalībvalstis, bet ir piedalījušās šīs Konvencijas izstrādāšanā, Eiropas Savienībai un visām valstīm, kuras uzaicinātas pievienoties šai Konvencijai.

Papildinājums. Privilēģijas un imunitāte (66. pants)

1. Šis papildinājums attiecas uz Konvencijas 66. pantā minētajiem *GREVIO* locekļiem, kā arī citiem nacionālo delegāciju locekļiem. Šajā papildinājumā termins „citi nacionālo delegāciju locekļi” attiecas arī uz Konvencijas 68. panta devītajā daļā minētajiem neatkarīgajiem nacionālajiem ekspertiem un speciālistiem, Eiropas Padomes personālu un Eiropas Padomes nodarbinātajiem tulkkiem, kuri pavada *GREVIO* ārvalstu vizītēs.

2. *GREVIO* locekļiem un citiem ārvalstu delegāciju locekļiem, pildot savas funkcijas saistībā ar ārvalstu vizīšu sagatavošanu un norisi, kā arī to papildu pasākumiem un ceļojot saistībā ar šo funkciju izpildi, ir šādas privilēģijas un imunitāte:

a) imunitāte pret aizturēšanu vai apcietināšanu un personiskās bagāžas konfiscēšanu un imunitāte pret jebkādiem tiesas procesiem, kuri saistīti ar visu, ko viņi teikuši, rakstījuši vai darījuši, pildot savus darba pienākumus;

b) atbrīvojums no jebkādiem pārvietošanās brīvības ierobežojumiem, izceļojot no savas dzīvesvietas valsts un atgriežoties tajā, ieceļojot un izceļojot no valsts, kurā tie veic savas funkcijas, kā arī no ārvalstnieku reģistrācijas valstī, uz kuru tie dodas vizītē vai kuru tie šķērso, veicot savas funkcijas.

3. Kad *GREVIO* locekļi un citi valstu delegāciju locekļi ceļo savu funkciju pildīšanas laikā, tiem attiecībā uz muitas un valūtas kontroli piešķir tādus pašus atvieglojumus kā ārvalstu valdību pārstāvjiem, kas īslaicīgi pilda dienesta pienākumus.

4. Dokumenti, kas saistīti ar *GREVIO* locekļu un citu valstu delegāciju locekļu veikto Konvencijas īstenošanas novērtēšanu, ir neaizskarami, ciktāl tie attiecas uz *GREVIO* darbību. *GREVIO* oficiālā sarakste vai *GREVIO* un citu ārvalstu delegāciju locekļu oficiālā saziņa netiek pārtverta vai cenzēta.

5. Lai *GREVIO* locekļiem un citiem ārvalstu delegāciju locekļiem nodrošinātu pilnīgu vārda brīvību un pilnīgu neatkarību, pildot savus pienākumus, viņi bauda imunitāti pret tiesas procesiem, kuri saistīti ar visu, ko viņi teikuši, rakstījuši vai darījuši, pildot savus pienākumus, pat ja minētās personas šos pienākumus vairs nepilda.

6. Privilēģijas un imunitāti šā Papildinājuma pirmajā daļā minētajām personām piešķir, lai tās objektīvi pildītu savas funkcijas *GREVIO* interesēs, nevis personiskā labuma gūšanai. Eiropas Padomes ģenerālsēkretārs var atcelt šā Papildinājuma pirmajā daļā minēto personu imunitāti, ja viņš vai viņa uzskata, ka konkrētā imunitāte varētu traucēt tiesas spriešanai, un ja to var atsaukt, nekaitējot *GREVIO* interesēm.

8.pielikums

Eiropas Padomes Konvencija par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu

(EPLS Nr. 210)

Paskaidrojošais ziņojums⁸⁵

I. Ievads

1. Vardarbība pret sievietēm, tostarp vardarbība ģimenē, Eiropā ir viens no smagākajiem ar dzimumu saistītajiem cilvēktiesību pārkāpumiem, kas joprojām tiek noklusēts. Arī pret citiem vardarbības upuriem, piemēram, bērniem, vīriešiem un gados veciem cilvēkiem, vērsta vardarbība ģimenē ir apslēpta parādība, kuru nedrīkst atstāt bez ievērības, jo tā skar ļoti daudzas ģimenes.

2. Pret sievietēm vērsta vardarbības izplatības rādītāji Eiropā nav zināmi, taču daudzas dalībvalstis veic aizvien vairāk aptauju, lai noteiktu tās apmēru valsts līmenī. Lai gan izmantotā metodoloģija ir atšķirīga, šo aptauju pārskats liecina par to, ka dažādās valstīs no vienas piektās daļas līdz vienai ceturtajai daļai sieviešu vismaz vienu reizi, būdamas pieaugušas, ir piedzīvojušas fizisku vardarbību un ka vairāk nekā viena desmitā daļa sieviešu ir piedzīvojuši seksuālu vardarbību ar spēka lietošanu. Rādītāji par visiem vardarbības veidiem, tostarp par vajāšanu, sasniedz 45 %. Lielāko daļu šādu vardarbības aktu veic vīrieši to tiešajā sociālajā vidē, visbiežāk partneri vai bijušie partneri.

3. Sekundāro datu analīze pamato piesardzīgu aplēsi, ka apmēram 12–15 % no visām sievietēm pēc 16 gadu vecuma sasniegšanas ir bijušas vardarbīgās attiecībās. Daudz vairāk sieviešu cietušas fiziskās un seksuālās vardarbības dēļ no bijušo partneru puses pēc attiecību pārtraukšanas, un tas liecina par to, ka daudzas sievietes, kuras izbeigušas vardarbīgas attiecības, ne vienmēr iegūst fizisku drošību.

4. Plaši izplatīta ir pret bērniem vērsta vardarbība ģimenē, un pētījumi liecina par to, ka pastāv saikne starp vardarbību ģimenē, kas vērsta pret sievietēm, un fizisko vardarbību pret bērniem, kā arī traumu, kuru bērni gūst, būdami aculiecinieki vardarbībai ģimenē. Ir relatīvi maz uzticamu datu par citiem vardarbības ģimenē veidiem, piemēram, vardarbību pret gados veciem cilvēkiem un pret vīriešiem.

5. Vardarbība pret sievietēm ir izplatīta visā pasaulē. Sieviešu diskriminācijas izskaušanas komiteja („CEDAW komiteja”), kas izveidota saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju par jebkādas sieviešu diskriminācijas izskaušanu (turpmāk tekstā – „CEDAW”), ar savu 1992. gada Vispārējo ieteikumu Nr. 19 par vardarbību pret sievietēm palīdzējusi nodrošināt to, ka ar dzimumu saistīta vardarbība pret sievietēm tiek atzīta par vardarbības pret sievietēm veidu. Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās asamblejas 1993. gadā pieņemtā Deklarācija par vardarbības pret sievietēm izskaušanu likusi pamatus starptautiskai rīcībai pret sievietēm vērsta vardarbības jomā. 1995. gada Pekinas deklarācija un rīcības programma līdzās citām dzimumu līdztiesības prasībām par stratēģisko mērķi noteikusi vardarbības pret sievietēm izskaušanu. 2006. gadā ANO ģenerālsekrētārs laidis klajā savu Vispusīgo pētījumu par visiem pret sievietēm vērsta vardarbības veidiem, kurā viņš aprakstījis izpausmes un starptautisko tiesisko regulējumu, kas attiecas uz vardarbību pret sievietēm, un uzskaitījis

⁸⁵ Valsts valodas centra tulkojums

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

„daudzsološas prakses” piemērus, kas izrādījušies efektīvi šā jautājuma risināšanā.

6. Eiropas Padomes Konvencija par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu, kas ir reģionāls tiesību akts, kuru var ratificēt un kuram var pievienoties trešās valstis, papildina un paplašina standartus, ko šajā jomā noteikušas citas reģionālās cilvēktiesību organizācijas. Jautājumi, kas saistīti ar vardarbību pret sievietēm, risināti arī Amerikas valstu organizācijas 1994. gadā pieņemtajā Amerikas Konvencijā par vardarbības pret sievietēm novēršanu, sodīšanu un izskaušanu un Āfrikas Savienības 2003. gadā pieņemtajā Āfrikas Cilvēktiesību hartas Protokolā par Āfrikas sieviešu tiesībām. Eiropas Padomes Konvencija ir vispusīgāka, un tā būtiski stiprina rīcību, kas vērsta uz vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu pasaules līmenī.

Eiropas Padomes rīcība

7. Viens no galvenajiem uzdevumiem Eiropas Padomei, kas pārstāv 47 dalībvalstis un 800 miljonus to pilsoņu, ir nodrošināt un aizsargāt cilvēktiesības. Vardarbība pret sievietēm, tostarp vardarbība ģimenē, apdraud Eiropas Padomes pamatvērtības.

8. Kopš 20. gadsimta 90. gadiem Eiropas Padome, jo īpaši Sieviešu un vīriešu līdztiesības koordinācijas komiteja (*CDEG*), ir īstenojusi vairākas iniciatīvas, lai veicinātu sieviešu aizsardzību pret vardarbību. 1993. gadā notika 3. Eiropas Ministru konference par sieviešu un vīriešu līdztiesību, un tās nosaukums bija „Stratēģija vardarbības pret sievietēm izskaušanai sabiedrībā: plašsaziņas līdzekļi un citi līdzekļi”.

9. Pēc tam izstrādātais Rīcības plāns vardarbības pret sievietēm apkarošanai bija pirmās vispusīgas politikas pamatnostādnes valsts pārvaldes iestādēm. Tad 2002. gadā Eiropas Padomes Ministru komiteja pieņēma Ieteikumu Rec(2002)5 dalībvalstīm par sieviešu aizsardzību pret vardarbību. Tas ir simbolisks pavērsiena punkts, jo tajā pirmo reizi Eiropā ierosināta vispusīga stratēģija pret sievietēm vērstas vardarbības novēršanai un vardarbības upuru aizsardzībai visās Eiropas Padomes dalībvalstīs. Kopš 2002. gada tas ir svarīgākais atsaucis dokuments pret sievietēm vērstas vardarbības apkarošanā. Tā īstenošanu regulāri uzrauga, veicot īstenošanas apsekojumus, lai novērtētu virzību. Ir pabeigti vairāki apsekojuma cikli un novērtēti un publicēti to rezultāti. Tie liecina par to, ka īpaši tādās jomās kā likumdošana, policijas izmeklēšana un kriminālvajāšana ir daudz paveikts, lai uzlabotu krimināltiesisko risinājumu attiecībā uz vardarbību pret sievietēm. Tomēr palicis daudz nepilnību. Savukārt citās jomās, īpaši pakalpojumu sniegšanā vardarbības upuriem, virzība ir niecīga.

10. Lai dotu jaunu impulsu vardarbības pret sievietēm izskaušanai un no jauna apstiprinātu savas saistības šajā jomā, Trešajā Eiropas Padomes valstu un valdību vadītāju augstākā līmeņa sanāksmē (Varšava, 2005. gada 16.–17. maijs) attiecībā uz šo problēmu tika nolemts veikt plašu kampaņu, ko izplānoja un uzmanīgi uzraudzīja Eiropas Padomes Darba grupa vardarbības pret sievietēm, tostarp vardarbības ģimenē, apkarošanas jautājumos, kuras locekļus bija iecēlis Eiropas Padomes ģenerālsekretārs.

11. Šī kampaņa notika trīs līmeņos: starpvaldību, parlamentārā un vietējā līmenī. Dalībvalstis tika aicinātas panākt būtisku virzību četrās galvenajās jomās: tiesiskie un politiskie pasākumi, vardarbības upuru atbalstīšana un aizsardzība, datu vākšana un izpratnes veidošana. Tās tika arī aicinātas veikt valsts mēroga kampaņas, lai aģitētu plašāk īstenot Ieteikumu Rec(2002)5 par sieviešu aizsardzību pret vardarbību, un vairāk nekā puse dalībvalstu to arī izdarīja.

12. Pateicoties īpašajai nozīmei, kāda piemīt Eiropas Padomes Parlamentārajai asamblejai,

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

kuras sastāvā ir 47 valstu parlamentu delegācijas, šai kampaņai bija spēcīga parlamentārā dimensija. Daudzi parlamentārieši gan atsevišķi, gan kopīgi ir mudinājuši veikt izmaiņas tiesību aktos, lai aizsargātu sievietes pret vardarbību, kas saistīta ar dzimumu. Parlamentārieši ļoti daudz palīdzējuši izpratnes veidošanā par šo jautājumu, rīkojot parlamenta debates un sēdes par vardarbību pret sievietēm, kā arī sniedzot intervijas un publiskus paziņojumus. Daudzu valstu parlamentārieši turpina aktīvi lobēt grozījumus un ir izveidojuši „Parlamentāro kontaktpersonu tīklu” [*Network of Contact Parliamentarians*], kas apņēmies apkarot vardarbību pret sievietēm valsts līmenī.

13. Ar šīs kampaņas palīdzību Eiropā tika atklātas ļoti daudzas problēmas, taču daudzās dažādās dalībvalstīs tikai arī noskaidroti labas prakses un iniciatīvu piemēri. Šī kampaņa vairojusi galveno atbildīgo personu izpratni un palīdzējusi iekļaut politiskajās programmās pret sievietēm vērstas vardarbības dažādos veidus.

14. Turklāt iepriekš minētā darba grupa, novērtējot valstu pasākumus, kas attiecas uz vardarbību pret sievietēm, atklājusi, ka ir vajadzīgas saskaņotas tiesību normas un jāvāc uzticami dati, lai vardarbības upuriem visā Eiropā būtu pieejams vienāds aizsardzības un atbalsta līmenis. Tāpēc iepriekš minētā darba grupa savā Noslēguma ziņojumā par darbību (EG-TFV (2008) 6) ieteica Eiropas Padomei izstrādāt cilvēktiesību aizsardzības konvenciju par vardarbības pret sievietēm novēršanu un apkarošanu.

15. Turklāt Eiropas tieslietu ministri savā 27. konferencē (Erevāna, Armēnija, 2006. gada 12.–13. oktobris) nolēma izvērtēt to, vai ir vajadzīgs Eiropas Padomes juridisks dokuments par vardarbību pret partneri, jo viņi apzinājās, ka šāda vardarbība var būt saistīta ar diskriminējošiem aizspriedumiem, proti, nevienlīdzību dzimuma, izcelsmes un ekonomiskās atkarības dēļ. Ņemot vērā „Pret vardarbību ģimenē vērstas konvencijas iespējamības pētījuma” [*“Feasibility study for a convention on against domestic violence”*] (CDPC (2007)09 rev) rezultātus, Eiropas Padomes Noziedzības problēmu komiteja (CDPC) secinājusi, ka šāds dokuments ir vajadzīgs.

16. Parlamentārā asambleja jau sen ieņēmusi stingru politisko nostāju pret jebkādu vardarbību, kas vērsta pret sievietēm. Tā pieņēmusi vairākas rezolūcijas un ieteikumus par dažādiem pret sievietēm vērstas vardarbības veidiem, proti, Rezolūciju 1247 (2001) par sieviešu dzimumorgānu kropļošanu, Rezolūciju 1582 (2002) par vardarbību ģimenē, Rezolūciju 1327 (2003) par tā sauktajiem „goda aizstāvēšanas noziegumiem”, Ieteikumu 1723 (2005) par piespiedu laulībām un bērnu laulībām, Ieteikumu 1777 (2007) par dzimumnoziegumiem, kas saistīti ar narkotisko un psihotropo vielu lietošanu, un pavisam nesen – Rezolūciju 1654 (2009) par sieviešu slepkavībām un Ieteikumu 1691 (2009) par sieviešu izvarošanu, tostarp izvarošanu laulībā.

17. Parlamentārā Asambleja vairākkārt aicinājusi pieņemt juridiski saistošas normas attiecībā uz plaši izplatītu ar dzimumu saistītas vardarbības veidu novēršanu, aizsardzību pret tiem un **kriminālvajāšanu** par tiem, kā arī paudusi savu atbalstu Eiropas Padomes Konvencijas par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu izstrādei.

Eiropas Padomes Konvencija par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu

18. Atsaucoties uz minētās darba grupas ieteikumiem izstrādāt konvenciju par vardarbību pret sievietēm un konvencijas par vardarbību pret partneri iespējamības pētījuma rezultātiem, Ministru komiteja nolēma izveidot daudznozaru komiteju, kas pilnvarota izstrādāt juridiski saistošas normas, kuras attiektos uz abām šīm jomām – uz vardarbību pret sievietēm un LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

vardarbību ģimenē.

19. Eiropas Padomes ministru vietnieki savā 1044. sanāksmē 2008. gada 10. decembrī pieņēma statūtus *Ad hoc* komitejai vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanas un apkarošanas jautājumos (*CAHVIO*), kas pilnvarota sagatavot vienu vai vairākus juridiski saistošus dokumentus, „lai novērstu un apkarotu vardarbību ģimenē, tostarp konkrētus pret sievietēm vērstas vardarbības veidus, un citus pret sievietēm vērstas vardarbības veidus un lai aizsargātu un atbalstītu šādas vardarbības upurus, kā arī uzsāktu vardarbības izdarītāju kriminālvajāšanu”. Ministru vietnieki arī lūdza, lai *CAHVIO* „līdz 2009. gada 30. jūnijam iesniedz starpposma ziņojumu par savu viedokli attiecībā uz ierosinātā(-to) dokumenta(-tu) tematiem un saturu, tās darba metodēm un darba grafiku, lai Ministru komiteja vajadzības gadījumā varētu pieņemt lēmumu par šiem jautājumiem”. Šajā starpposma ziņojumā bija atspoguļots Komitejas viedoklis par to, ka Konvencijai jābūt vērstai uz vardarbības pret sievietēm izskaušanu. Turklāt Konvencijai vajadzētu attiekties arī uz vardarbību ģimenē, kas nesamērīgi skar sievietes, kā arī uz visiem vardarbības upuriem, kuri cietuši no vardarbības ģimenē. Savā 1062. sanāksmē, kas notika 2009. gada 1. jūlijā, ministru vietnieki „izskatīja šo starpposma ziņojumu ..” un „aicināja *CAHVIO* turpināt savu darbu saskaņā ar starpposma ziņojumā noteikto darba programmu un grafiku un jo īpaši sagatavot šajā ziņojumā ierosinātos dokumentus”. Atsaucoties uz šo aicinājumu, *CAHVIO* 2009. gada decembrī uzsāka sarunas attiecībā uz Konvenciju par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu. Lai noformētu konvencijas tekstu, *CAHVIO* sasauca sešas sanāksmes: 2009. gada decembrī un 2010. gada februārī, jūnijā/jūlijā, septembrī, novembrī un decembrī.

20. *CAHVIO* savā 2010. gada decembra sanāksmē apstiprināja konvencijas projekta tekstu un nodeva to Ministru komitejai iesniegšanai Parlamentārajā asamblejā, lai saņemtu tās atzinumu. 2011. gada 11. martā Parlamentārā asambleja sniedza savu atzinumu par šo Konvencijas projektu.

21. Pamatojoties uz Ieteikumu Rec(2002)5 par sieviešu aizsardzību pret vardarbību, Konvencija pirmo reizi Eiropā nosaka juridiski saistošas normas, kas paredzētas, lai novērstu vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē, aizsargātu šādas vardarbības upurus un sodītu vardarbības izdarītājus. Tā novērš būtiskas nepilnības sieviešu cilvēktiesību aizsardzībā un mudina Konvencijas dalībvalstis attiecināt tās aizsardzību uz visiem vardarbības upuriem, kas cietuši no vardarbības ģimenē. Tomēr tā ietver vardarbības pret sievietēm izskaušanu plašākā – faktiskas sieviešu un vīriešu līdztiesības panākšanas – kontekstā un tādējādi būtiski veicina to, ka vardarbība pret sievietēm tiek atzīta par diskriminācijas veidu.

II. Komentāri par Konvencijas noteikumiem

Preambula

22. Preambula no jauna apstiprina parakstītāju saistības attiecībā uz cilvēktiesībām un pamatbrīvībām. Tā atsaucas vienīgi uz svarīgākajiem Eiropas Padomes un Apvienoto Nāciju Organizācijas starptautiskajiem juridiskajiem dokumentiem, kas tieši attiecas uz šīs Konvencijas darbības jomu.

23. Šie starptautiskie juridiskie dokumenti, īpaši Eiropas Padomes izstrādātie dokumenti, ņemti vērā, risinot sarunas par šo Konvenciju. Turklāt projekta autori ņēmuši vērā arī šādus Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas ieteikumus: Ieteikumu 1450 (2000) par vardarbību pret sievietēm Eiropā, Ieteikumu 1582 (2002) par vardarbību ģimenē, kas vērsta pret sievietēm, Ieteikumu 1723 (2005) par piespiedu laulībām un bērnu laulībām, Ieteikumu 1759 (2006) par parlamentiem, kas apvienojušies, lai apkarotu pret sievietēm vērstu

vardarbību ģimenē, Ieteikumu 1777 (2007) par dzimumnoziedzumiem, kas saistīti ar narkotisko un psihotropo vielu lietošanu, Ieteikumu 1817 (2007) par parlamentiem, kas apvienojušies, lai apkarotu pret sievietēm vērstu vardarbību ģimenē: kampaņas termiņa vidusposma novērtējums, Ieteikumu 1847 (2008) par vardarbības pret sievietēm apkarošanu: ceļā uz Eiropas Padomes konvenciju, Ieteikumu 1873 (2009) par seksuālo vardarbību pret sievietēm bruņotu konfliktu laikā, Ieteikumu 1868 (2009) par rīcību, lai apkarotu ar dzimumu saistītus cilvēktiesību pārkāpumus, tostarp sieviešu un meiteņu nolaupīšanu, Ieteikumu 1861 (2009) par sieviešu slepkavībām, Ieteikumu 1881 (2009) par steidzamu vajadzību apkarot tā sauktos „goda aizstāvēšanas noziegumus”, Ieteikumu 1887 (2009) par sieviešu izvarošanu, tostarp izvarošanu laulībā, Ieteikumu 1891 (2009) par migrantēm, ko īpaši apdraud vardarbība ģimenē, un Ieteikumu 1905 (2010) par bērniem, kas ir liecinieki vardarbībai ģimenē. Tāpat projekta autori ņēmuši vērā Eiropas Padomes Vietējo un reģionālo pašvaldību kongresa Ieteikumu 260(2009) par ģimenē notiekošas vardarbības pret sievietēm apkarošanu un Rezolūciju 279(2009) par ģimenē notiekošas vardarbības pret sievietēm apkarošanu.

24. Turklāt projekta autorus iedvesmojuši šādi politiskie paziņojumi:

- a) Deklarācija un Rīcības programma, kas pieņemta 5. Eiropas Ministru konferencē par sieviešu un vīriešu līdztiesību (Skopje, 2003. gada 22.–23. janvāris);
- b) Rīcības plāns, kas pieņemts Trešajā Eiropas Padomes valstu un valdību vadītāju augstākā līmeņa sanāksmē (Varšava, 2005. gada 16.–17. maijs);
- c) Deklarācija „Dzimumu līdztiesības īstenošana” [„*Making gender equality a reality*”], ko pieņēmusi Eiropas Padomes Ministru komiteja (Madride, 2009. gada 12. maijs);
- d) 29. Eiropas Padomes Tieslietu ministru konferencē pieņemtā Rezolūcija Nr. 1 par vardarbības ģimenē novēršanu un reaģēšanu uz to (Trumse, Norvēģija, 2009. gada 18.–19. jūnijs);
- e) Rīcības plāns un Rezolūcija, kas pieņemta 7. tādū Eiropas Padomes ministru konferencē, kas atbildīgi par sieviešu un vīriešu līdztiesību (Baku, 2010. gada 24.–25. maijs);
- f) Pekinas Deklarācija un Rīcības programma, kas pieņemta 1995. gadā Ceturtajā pasaules sieviešu konferencē, *Ad hoc* komitejas ziņojums par Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās asamblejas 23. ārkārtas sesiju (Pekina + 5, politiskais paziņojums un apkopojošais dokuments), kā arī politiskais paziņojums no 2005. gadā notikušās Apvienoto Nāciju Organizācijas Komisijas par sieviešu stāvokli 49. sanāksmes (Pekina + 10) un no 2010. gadā notikušās Apvienoto Nāciju Organizācijas Komisijas par sieviešu stāvokli 54. sanāksmes (Pekina + 15), un „Sievietes 2000: dzimumu līdztiesība, attīstība un miers 21. gadsimtā” [„*Women 2000: Gender Equality, Development and Peace for the 21st Century*”].

25. Preambulā noteikts Konvencijas galvenais mērķis: izveidot tādu Eiropu, kurā nebūtu vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē. Tālab tajā ir cieša saistība starp dzimumu līdztiesības panākšanu un vardarbības pret sievietēm izskaušanu. Pamatojoties uz šo priekšnoteikumu, tā atzīst to, ka vardarbība pret sievietēm ir strukturāla un ka tā liecina par vēsturiski izveidojušos sieviešu un vīriešu varas nevienlīdzīgu sadalījumu. Tātad preambula veic priekšdarbus daudzajiem pasākumiem, kuri noteikti Konvencijā, ietverot vardarbības pret sievietēm izskaušanu plašākā – sieviešu diskriminācijas apkarošanas un sieviešu un vīriešu juridiskas un faktiskas līdztiesības panākšanas – kontekstā. Noteikti jāpiebilst, ka termins LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanu Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

„vardarbība pret sievietēm” jāinterpretē tādējādi, ka šāda vardarbība rada „jebkādas tādas atšķirības, izņēmumus vai ierobežojumus dzimuma dēļ, kuru sekas vai mērķis ir apgrūtināt vai pilnīgi liegt sieviešu cilvēktiesību un pamatbrīvību atzīšanu vai minētās tiesības un brīvības, kas sievietēm ir neatkarīgi no viņu ģimenes stāvokļa un pamatojoties uz vīriešu un sieviešu līdztiesības principu, tām apgrūtināt vai pilnīgi liegt izmantot vai īstenot politiskajā, ekonomiskajā, sociālajā, kultūras, pilsonisko tiesību vai jebkurā citā jomā”, kā tas noteikts CEDAW 1. pantā. Vienlaikus projekta autori vēlējas apstiprināt to, ka terminus „vardarbība pret sievietēm” un „vardarbība ģimenē” var skaidrot un saprast dažādi struktūras, grupas un individuālā līmenī. Vardarbība pret sievietēm un vardarbība ģimenē ir sarežģītas parādības, un, lai tās saprastu, ir jāizmanto vairākas metodes dažādās kombinācijās.

26. Projekta autori vēlējas uzsvērt to, ka vardarbība pret sievietēm ir nopietns sieviešu cilvēktiesību pārkāpums, kas apgrūtina vai pilnīgi liedz sievietēm iespēju izmantot šīs tiesības, īpaši viņu pamattiesības uz dzīvību, drošību, brīvību, cieņu un fizisko un emocionālo integritāti, un ka tāpēc valdības to nedrīkst neievērot. Turklāt viņi atzina to, ka vardarbība nelabvēlīgi ietekmē ne tikai sievietes, bet arī visu sabiedrību un ka tāpēc steidzami jārikojas. Visbeidzot, viņi uzsvēra faktu, ka dažām sieviešu grupām, piemēram, sievietēm un meitenēm ar invaliditāti, ir lielāks risks tikt pakļautām tādiem nodarījumiem kā vardarbība, miesas bojājumi, ļaunprātīga izmantošana, nevērība, nolaidīga attieksme, slikta izturēšanās vai izmantošana ģimenē un ārpus tās.

27. Parakstītāji ne tikai apstiprina to, ka vardarbība pret sievietēm, tostarp pret sievietēm vērsta vardarbība ģimenē, ir parādība, kas īpaši saistīta ar dzimumu, bet arī nepārprotami atzīst to, ka arī vīrieši un zēni var kļūt par upuriem vardarbībai ģimenē un ka arī šāda vardarbība ir jānovērš. Ir atzīts, ka bērni ir vardarbības upuri arī tad, ja vardarbība ģimenē viņus neskar tieši, jo būt par lieciniekiem šādai vardarbībai ir vienlīdz traumējoši.

28. Projekta autori vēlējas uzsvērt to, ka šajā Konvencijā minētās saistības neuzliek Konvencijas dalībvalstīm pienākumu veikt pasākumus, kas ir pretrunā konstitucionālajiem noteikumiem vai pamatprincipiem, kuri attiecas uz preses brīvību un vārda brīvību citos plašsaziņas līdzekļos.

29. Noteikti jāpiebilst, ka Konvencijā minētie pasākumi neskar valstu pozitīvos pienākumus aizsargāt tiesības, kas atzītas Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā (turpmāk tekstā – „ECHR”). Veicot minētos pasākumus, jāņem vērā arī tas, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē tiek attīstīti aizvien vairāk svarīgi cilvēktiesību standarti attiecībā uz vardarbību pret sievietēm un ka šīs normas sniegušas vadlīnijas projekta autoriem vairāku pozitīvo pienākumu izstrādē un tādu pasākumu izstrādē, kas vajadzīgi šādas vardarbības novēršanai.

I nodaļa. Mērķi, definīcijas, līdztiesība un diskriminācijas aizliegums, vispārējie pienākumi

1. pants. Konvencijas mērķi

30. Konvencijas mērķi ir noteikti pirmajā daļā. Aplūkojamā panta pirmās daļas a) punktā minēts tas, ka Konvencijas īpašais mērķis ir aizsargāt sievietes no jebkādas vardarbības, kā arī novērst vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē, kriminālvajāt par to un to izskaust.

31. Saskaņā ar preambulā ietvertu atzinumu, ka pastāv saikne starp vardarbības pret sievietēm izskaušanu un dzimumu līdztiesības juridisku un faktisku panākšanu, pirmās daļas b) punktā konkretizēts tas, ka Konvencija sekmēs jebkādas vardarbības pret sievietēm izskaušanu un veicinās sieviešu un vīriešu faktisko līdztiesību. Projekta autoriem šķita svarīgi nepārprotami atzīt to par vienu no Konvencijas mērķiem.

32. Minētā panta pirmās daļas c) punktā atspoguļota nepieciešamība pēc visaptverošas pieejas, lai aizsargātu visus upurus, kas cietuši no vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē, un palīdzētu šādas vardarbības upuriem. Vardarbības veidi, uz kuriem attiecas šī Konvencija, postoši ietekmē vardarbības upurus. Ir nepieciešams izstrādāt vispārējus pamata noteikumus ne tikai tādēļ, lai nodrošinātu vardarbības upuru turpmāko drošību un atjaunotu viņu fizisko un psiholoģisko veselību, bet arī lai dotu viņiem iespēju no jauna veidot savu dzīvi. Šie pamata noteikumi jāizstrādā, ievērojot cilvēktiesības.

33. Minētā panta pirmās daļas d) punktā runa ir par starptautisko sadarbību, kas tuvāk aplūkota VIII nodaļā. Starptautiskā sadarbība nenozīmē tikai juridisku sadarbību krimināllietās un civillietās, bet tā attiecas arī uz informācijas apmaiņu, lai novērstu Konvencijā minētos noziedzīgos nodarījumus un nodrošinātu aizsardzību pret tūlītēju kaitējumu.

34. Lai izskaustu vardarbību, ir vajadzīga plaša daudzu institūciju sadarbība, kas ir daļa no saskaņotas pieejas. Šīs metodes izmantošana vardarbības novēršanā un apkarošanā ir pēdējais Konvencijas mērķis, un tas noteikts pirmās daļas e) punktā. Tas tuvāk aplūkots Konvencijas II nodaļā un citās nodaļās.

35. Minētā panta otrajā daļā uzsvērts, ka Konvencija paredz īpašu uzraudzības mehānismu, lai nodrošinātu to, ka Konvencijas dalībvalstis efektīvi īsteno Konvencijas noteikumus. Tas ir gan veids, kā nodrošināt to, ka Konvencijas dalībvalstis ievēro Konvenciju, gan arī Konvencijas ilgtermiņa efektivitātes garantants (sk. komentārus par IX nodaļu).

2. pants. Konvencijas darbības joma

36. Šā panta pirmajā daļā noteikts, ka Konvencija attiecas uz jebkādu vardarbību pret sievietēm, tostarp vardarbību ģimenē, kas skar sievietes. Projekta autoriem šķita svarīgi uzsvērt to, ka lielākā daļa upuru, kas cietuši no vardarbības ģimenē, ir sievietes.

37. Noteikums, kas ietverts otrajā daļā un attiecas uz Konvencijas darbības jomu, mudina Konvencijas dalībvalstis piemērot šo Konvenciju arī attiecībā uz ģimenē izdarītu vardarbību, kura vērsta pret vīriešiem un bērniem. Tādējādi Konvencijas dalībvalstis var izlemt, vai paplašināt Konvencijas piemērojamību, attiecinot to uz minētajiem vardarbības upuriem. Konvencijas dalībvalstis var to darīt tādā veidā, kādu uzskata par vispiemērotāko, īpaši ņemot vērā konkrētās valsts situāciju un sabiedrībā valdošās tendences. Tomēr, lai pievērstos dažādajiem ar dzimumu saistītas vardarbības veidiem, otrā daļa paredz, ka Konvencijas dalībvalstis, īstenojot Konvenciju, īpašu uzmanību pievērš šādas vardarbības upuriem. Tas nozīmē to, ka pret sievietēm vērsta ar dzimumu saistīta vardarbība, kuras viens no daudzajiem izpausmes veidiem ir vardarbība ģimenē, ir pamatā visiem pasākumiem, kas tiek veikti, lai īstenotu šo Konvenciju.

38. Starptautisko humanitāro tiesību principi un Starptautiskās Krimināltiesas Romas statūti, kas minēti Konvencijas preambulā, apstiprina individuālo kriminālatbildību, kura saskaņā ar starptautiskajām tiesībām iestājas par vardarbību, kas notiek galvenokārt (bet ne tikai) bruņotu

konfliktu laikā. Romas statūtu 7. pants (noziegumi pret cilvēci, kuri izdarīti kā daļa no plaša vai sistemātiska uzbrukuma, kas vērsti pret civiliedzīvotājiem) un 8. pants (kara noziegumi) attiecas arī uz noziegumiem, kam raksturīga vardarbība, kura izdarīta galvenokārt pret sievietēm, piemēram, izvarošana un seksuālā vardarbība. Taču vardarbības veidi, uz kuriem attiecas šī Konvencija, tiek izdarīti arī bruņotu konfliktu vai okupācijas laikā. Tāpēc trešajā daļā noteikts, ka bruņotu konfliktu laikā Konvencija tiek piemērota papildus starptautisko humanitāro tiesību un starptautisko krimināltiesību principiem.

3. pants. Definīcijas

39. Konvencijas 3. pantā ir vairākas definīcijas, kas attiecas uz visu Konvenciju.

Termina „vardarbība pret sievietēm” definīcija

40. Termina „vardarbība pret sievietēm” definīcijā paskaidrots, ka Konvencijā ar šo terminu saprot cilvēktiesību pārkāpumu un sieviešu diskrimināciju. Minētais atbilst Konvencijas mērķim, kas noteikts 1. panta b) punktā, un tas jāņem vērā, īstenojot Konvenciju.

Šīs definīcijas otrā daļa atbilst tekstam, kas ietverts Eiropas Padomes Ministru komitejas Ieteikumā dalībvalstīm Rec(2002) 5 par sieviešu aizsardzību pret vardarbību, CEDAW komitejas 1992. gada Vispārējā ieteikumā Nr. 19 par vardarbību pret sievietēm, kā arī Apvienoto Nāciju Organizācijas Deklarācijas par jebkādas vardarbības pret sievietēm izskausšanu 1. pantā. Taču projekta autori to paplašinājuši, iekļaujot jēdzienu „ekonomiskais kaitējums”, kas var būt saistīts ar psiholoģisko vardarbību.

Termina „vardarbība ģimenē” definīcija

41. Konvencijas 3. panta b) punktā definēts termins „vardarbība ģimenē”, paskaidrojot, ka ar šo terminu apzīmē fiziskās, seksuālās, psiholoģiskās vai ekonomiskās vardarbības aktus, kuri notiek starp ģimenes locekļiem vai māsasaimniecībā neatkarīgi no tā, kādas ir bioloģiskās vai juridiskās ģimenes saites. Saskaņā ar 40. punktā minēto apgalvojumu ekonomiskā vardarbība var būt saistīta ar psiholoģisko vardarbību. Vardarbību ģimenē var iedalīt galvenokārt divos vardarbības veidos: vardarbība starp intīmo attiecību partneriem, kas notiek starp esošajiem vai bijušajiem laulātajiem vai partneriem, un vardarbība starp dažādu paaudžu pārstāvjiem, kura parasti notiek starp vecākiem un bērniem. Šī definīcija ir dzimumneitrāla, un tā attiecas uz abu dzimumu vardarbības upuriem un vardarbības izdarītājiem.

42. Vardarbība starp intīmo attiecību partneriem ir fiziskā, seksuālā, psiholoģiskā vai ekonomiskā vardarbība starp esošajiem vai bijušajiem laulātajiem, kā arī starp esošajiem vai bijušajiem partneriem. Šis vardarbības veids nesamērīgi skar sievietes, un tāpēc tas ir acīmredzami saistīts ar dzimumu. Lai gan var šķist, ka termins „ģimenē” sašaurina vidi, kurā var notikt šāda vardarbība, projekta autori ir uzskatījuši, ka šāda vardarbība bieži turpinās pēc attiecību izbeigšanās, un tāpēc ir vienojušies, ka nav nepieciešams, lai vardarbības upuris un vardarbības izdarītājs dzīvotu vienā dzīvesvietā. Starppaaudžu vardarbība ir fiziskā, seksuālā, psiholoģiskā un ekonomiskā vardarbība, kuru persona izdara pret savu bērnu vai kādu no saviem vecākiem (vardarbība pret gados veciem cilvēkiem), vai šāda vardarbība starp jebkuriem citiem diviem vai vairākiem dažādu paaudžu ģimenes locekļiem. Arī šajā gadījumā nav nepieciešams, lai vardarbības upuris un vardarbības izdarītājs dzīvotu vienā dzīvesvietā.

Termina „sociālais dzimums” definīcija

43. Tā kā Konvencija uzliek pienākumu novērst un apkarot vardarbību pret sievietēm plašākā

kontekstā (sieviešu un vīriešu līdztiesības panākšana), projekta autoriem šķita svarīgi definēt terminu „sociālais dzimums”. Šajā Konvencijā ar terminu „sociālais dzimums (dzimte)”, kura pamatā ir divi bioloģiskie dzimumi – vīriešu un sievietes –, saprot sociāli konstruētas lomas, uzvedību, nodarbošanos un īpašības, ko konkrēta sabiedrība uzskata par atbilstošām sievietēm un vīriešiem. Pētījumi liecina par to, ka konkrētas lomas un stereotipi vairo nevēlamu un kaitīgu praksi un veicina to, ka vardarbība pret sievietēm tiek uzskatīta par pieņemamu. Lai atbrīvotos no šādām dzimumu lomām, 12. panta 1. punktā noteikts, ka vispārējais pienākums, lai novērstu vardarbību, ir izskaust tādus aizspriedumus, paražas, tradīcijas un jebkādu citu praksi, kuru pamatā ir ideja par sievietes nepilnvērtību vai dzimumu lomām, kas padarītas par stereotipiem. Citviet Konvencijas tekstā noteikts, ka vardarbības upuru aizsardzības un atbalsta pasākumu pamatā jābūt dzimumu līdztiesības principam atbilstoši izpratnei par to, kas ir vardarbība pret sievietēm un vardarbība ģimenē. Tas nozīmē to, ka, lai atbilstoši reaģētu uz šo sarežģīto parādību, šādas vardarbības gadījumi jārisina, ņemot vērā valdošo līdztiesības trūkumu starp sievietēm un vīriešiem, pastāvošos stereotipus, dzimumu lomas un sievietes diskrimināciju. Termins „sociālais dzimums” saskaņā ar šo definīciju neaizstāj Konvencijā izmantotos terminus „sievietes” un „vīrieši”.

Termina „ar dzimumu saistīta vardarbība pret sievietēm” definīcija

44. Termins „ar dzimumu saistīta vardarbība pret sievietēm” izmantots visā Konvencijā, un ar to apzīmē vardarbību, kas vērsta pret sievieti tāpēc, ka viņa ir sieviete, vai vardarbību, kura nesamērīgi skar sievietes. Šāda vardarbība atšķiras no citiem vardarbības veidiem ar to, ka vardarbības upura dzimums ir galvenais iemesls a) punktā aprakstītajiem vardarbības aktiem. Citiem vārdiem, ar dzimumu saistīta vardarbība attiecas uz jebkādu kaitējumu, kas tiek nodarīts sievietei un kas ir gan iemesls, gan sekas sievietes un vīriešu varas nevienlīdzīgam sadalījumam, kura pamatā ir starp sievietēm un vīriešiem saskatītās atšķirības, kas novedušas sievietes pakļautības stāvoklī gan privātajā, gan sabiedriskajā dzīvē. Šāda veida vardarbība ir dziļi iesakņojusies sociālajās un kultūras sistēmās, normās un vērtībās, kas valda sabiedrībā, un to bieži sekmē noliegšanas un klusēšanas kultūra. Šajā Konvencijā izmantotais termins „ar dzimumu saistīta vardarbība pret sievietēm” ir ekvivalents terminam „ar dzimumu saistīta vardarbība”, kas izmantots CEDAW komitejas 1992. gada Vispārējā ieteikumā Nr. 19 par vardarbību pret sievietēm, Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās asamblejas 1993. gada Deklarācijā par vardarbības pret sievietēm izskaušanu un Eiropas Padomes Ministru komitejas 2002. gada Ieteikumā dalībvalstīm Rec(2002)5 par sievietes aizsardzību pret vardarbību. Jāsaprot, ka šis termins vērsts uz sievietes aizsardzību pret vardarbību, kuru izraisījuši dzimumu stereotipi, un tas īpaši attiecas uz sievietēm.

Termina „vardarbības upuris” definīcija

45. Konvencijā daudzkārt minēti vardarbības upuri. Termins „vardarbības upuris” attiecas gan uz tiem vardarbības upuriem, kas cietuši no vardarbības, kura vērsta pret sievietēm, gan uz tiem vardarbības upuriem, kas cietuši no vardarbības ģimenē, kā noteikts attiecīgi 3. panta a) punktā un 3. panta b) punktā. Pret sievietēm vērsta vardarbības upuri var būt vienīgi sievietes, tostarp meitenes, bet vardarbības ģimenē upuri var būt vīrieši un sievietes, kā arī bērni. Saskaņā ar citiem starptautisko cilvēktiesību līgumiem ar terminu „bērns” saprot ikvienu personu, kas nav sasniegusi astoņpadsmit gadu vecumu. Termins „vardarbības upuris” jāsaprot saskaņā ar Konvencijas darbības jomu.

Termina „sieviete” definīcija

46. Tā kā projekta autori apzinājās faktu, ka daudzi vardarbības veidi, uz kuriem attiecas Konvencija, tiek izdarīti gan pret sievietēm, gan pret meitenēm, tad viņi nevēlējās, lai LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

Konvencija attiektos tikai uz pieaugušiem vardarbības upuriem. Tāpēc f) punktā skaidri noteikts, ka termins „sieviete” attiecas arī uz meitenēm, kas nav sasniegušas astoņpadsmit gadu vecumu.

47. Šī Konvencija ir valstu savstarpēja vienošanās, kas uzliek saistības tikai attiecīgām valstīm. Konvencijas 3. un 4. panta noteikumi nerada jaunas tiesības, bet izskaidro spēkā esošās cilvēktiesības. Individu pienākumi izriet no Konvencijas dalībvalstu saskaņā ar Konvenciju pieņemtajiem normatīvajiem aktiem un citiem veiktajiem pasākumiem.

4. pants. Pamattiesības, līdztiesība un diskriminācijas aizliegums

48. Šā panta pirmajā daļā noteikts princips, ka ikvienam ir tiesības uz dzīvi bez vardarbības gan sabiedriskajā, gan privātajā dzīvē. Ņemot vērā Konvencijas darbības jomu, projekta autoriem šķita svarīgi iekļaut konkrētu pienākumu veicināt un aizsargāt šīs tiesības attiecībā uz sievietēm, kas pārsvarā ir ar dzimumu saistītas vardarbības upuri.

49. Sieviešu diskriminācija sekmē iecietību attiecībā uz vardarbību pret sievietēm. Visiem pasākumiem, kas tiek veikti, lai novērstu un apkarotu vardarbību pret sievietēm, jāveicina sieviešu un vīriešu līdztiesība, jo vienīgi faktiskā līdztiesība turpmāk novērsīs šādu vardarbību. Eiropas Cilvēktiesību tiesa savā spriedumā *Opuz* pret Turciju vērtējusi sieviešu diskriminācijas un vardarbības pret sievietēm savstarpējo saikni un nospriedusi, ka vardarbība, kas saistīta ar dzimumu, ir diskriminācijas veids, jo tā galvenokārt skar sievietes, un tiesību akti neaizsargā sievietes tāpat kā vīriešus.

50. Tāpēc otrajā daļā apstiprināts sieviešu un vīriešu faktiskās līdztiesības princips, pieprasot, lai Konvencijas dalībvalstis ne tikai nosodītu jebkādu sieviešu diskrimināciju, bet arī iekļautu šo līdztiesības principu tiesību aktos, nodrošinātu tā faktisko īstenošanu, kā arī ar likumu aizliegtu sieviešu diskrimināciju un atceltu visus diskriminējošos tiesību aktus un praksi. Tajā atzīts tas, ka tiesību uz dzīvi bez vardarbības izmantošana ir savstarpēji saistīta ar Konvencijas dalībvalstu pienākumu nodrošināt sieviešu un vīriešu līdztiesību, īstenojot un izmantojot visas pilsoniskās, politiskās, ekonomiskās, sociālās un kultūras tiesības, kā noteikts Eiropas Padomes cilvēktiesību aktos, jo īpaši *ECHR* un tās protokolos, Eiropas Sociālajā hartā un citos starptautisko tiesību aktos, jo īpaši *CEDAW*, kuras dalībvalstis tās ir.

51. Noteikti jāpiebilst tas, ka šajā daļā Konvencijas dalībvalstīm paredzētas divas iespējas, kā izpildīt prasību iekļaut tiesību aktos sieviešu un vīriešu līdztiesības principu: veikt grozījumus konstitūcijā vai iekļaut šo principu kādā citā tiesību aktā. Turklāt pienākums nodrošināt sieviešu un vīriešu līdztiesības faktisku īstenošanu nozīmē to, ka bieži vien nepietiek ar šī principa iekļaušanu tiesību aktos un ka ir vajadzīgi faktiski pasākumi, lai jēgpilni īstenotu šo principu.

52. Šā panta trešajā daļā aizliegta diskriminācija, Konvencijas dalībvalstīm īstenojot Konvenciju. Diskriminācija jāsaprot tādā nozīmē, kāda minēta *ECHR* 14. pantā. Šajā diskriminācijas aizlieguma pamatu uzskaitījumā ietverti aizlieguma pamati, kuri minēti gan *ECHR* 14. pantā, gan sarakstā, kas iekļauts *ECHR* Protokolā Nr. 12. Jānorāda, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesa 14. pantu ir piemērojusi attiecībā uz tādiem diskriminācijas pamatiem, kas nav skaidri minēti šajā normā (attiecībā uz dzimumorientācijas pamatu sk., piemēram, 1999. gada 21. decembra spriedumu lietā *Salgueiro da Silva Mouta* pret Portugāli).

53. Ņemot vērā šo tiesu praksi, projekta autori vēlējās pievienot to turpmāk minēto diskriminācijas aizlieguma pamatu neizsmelšu uzskaitījumu, kam ir būtiska nozīme saistībā ar Konvencijas priekšmetu: dzimums, dzimumorientācija, dzimuma identitāte, vecums,

veselības stāvoklis, invaliditāte, ģimenes stāvoklis, migranta vai bēgļa statuss vai cits statuss. Veicot pētījumus attiecībā uz palīdzību, ko Eiropā lūguši vardarbības upuri, kuri cietuši no vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē, kā arī pētījumus attiecībā uz sniegtajiem pakalpojumiem, noskaidrots, ka joprojām ir plaši izplatīta diskriminācija pret konkrētām vardarbības upuru grupām. Ziņojot par tādas vardarbības aktiem, kas saistīta ar dzimumu, sievietes joprojām tiek diskriminētas tiesībaizsardzības institūcijās un tiesu varas iestādēs. Tāpat arī vardarbības upuriem, kas ir geji vai lesbietes, un biseksuāliem vardarbības upuriem bieži tiek liegti atbalsta pakalpojumi viņu dzimumorientācijas dēļ. Konkrētas indivīdu grupas var tikt diskriminētas, pamatojoties uz viņu dzimuma identitāti, kas, vienkāršāk izsakoties, nozīmē to, ka viņi identificē sevi ar dzimumu, kurš neatbilst dzimumam, kas konstatēts, viņiem piedzimstot. Minētais attiecas uz tādām personu kategorijām kā transpersonas vai transeksuālas personas, pretējā dzimuma apģērba nēsātāji, transvestīti un citas tādu personu grupas, kas neatbilst priekšstatam, kāds sabiedrībā izveidojies par to, kas pieklājas „vīrietim” vai „sievietei”. Turklāt arī migrantēm vai bēglēm var tikt liegti atbalsta pakalpojumi viņu uzturēšanās statusa dēļ. Noteikti jāpiebilst tas, ka sievietes piedzīvo dažādu veidu diskrimināciju, piemēram, tiek diskriminētas sievietes ar invaliditāti vai/un mazākumtautību sievietes, romu sievietes vai sievietes, kas inficētas ar HIV/AIDS, un šie minēti tikai daļa no tām. Situācija neatšķiras gadījumos, kad viņas kļuvušas par upuriem vardarbībai, kas saistīta ar dzimumu.

54. Aplūkojamā panta trešajā daļā minētā diskriminācijas aizlieguma apjoms ir daudz šaurāks par šā panta otrajā daļā minēto sieviešu diskriminācijas aizliegumu. Tajā pieprasīts, lai Konvencijas dalībvalstis atturētos no diskriminācijas, īstenojot šīs Konvencijas noteikumus, turpretim otrajā daļā Konvencijas dalībvalstis aicinātas nosodīt diskrimināciju jomās, kas ir plašākas par Konvencijas darbības jomu.

55. Aplūkojamā panta ceturtnā daļa attiecas uz īpašiem pasākumiem, kurus Konvencijas dalībvalstis var veikt, lai veicinātu sieviešu aizsardzību pret vardarbību, kas saistīta ar dzimumu, – pasākumiem, kuri paredzēti vienīgi sievietēm. Šis noteikums neatceļ vispārējo diskriminācijas aizliegumu. Šā punkta pamatā ir *CEDAW* ceturtnā daļa, un tas nosaka to, ka īpašie pasākumi, kuru mērķis ir novērst ar dzimumu saistītu vardarbību un aizsargāt sievietes pret šādu vardarbību un kuri neattiecas uz vīriešiem, nav diskriminācijas veids. Minētais atbilst diskriminācijas jēdzienam, kā to interpretējusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa savā tiesu praksē, kas attiecas uz *ECHR* 14. pantu. Proti, šī tiesu prakse izskaidrojusi, ka ikkatrs dalījums vai atšķirīga attieksme nav diskriminācija. Kā Tiesa nolēmusi, piemēram, savā spriedumā lietā *Abdulaziz, Cabales un Balkandali* pret Apvienoto Karalisti, “atšķirīga attieksme ir diskriminējoša, ja tai nav objektīva un saprātīga pamatojuma, tas ir, ja tai nav likumīga mērķa vai ja nepastāv saprātīga proporcionalitāte starp izmantotajiem līdzekļiem un sasniedzamo mērķi”. Faktu, ka vardarbību, kas saistīta ar dzimumu, tostarp vardarbību ģimenē, piedzīvo daudz vairāk sieviešu nekā vīriešu, var uzskatīt par objektīvu un saprātīgu pamatojumu tam, lai izmantotu resursus un veiktu īpašus pasākumus, kuri paredzēti vienīgi sievietēm, kas kļuvušas par vardarbības upuriem.

56. Skatīt arī 47. punktu.

5. pants. Valsts pienākumi un pienācīga rūpība

57. Saskaņā ar starptautiskajām tiesībām valsts ir atbildīga par tādas starptautiskas prettiesiskas darbības izdarīšanu, kas attiecināma uz šo valsti un ko izdarījuši tādi šīs valsts pārstāvji kā policijas, imigrācijas dienestu un cietuma amatpersonas. Šis princips ir izklāstīts Starptautisko tiesību komitejas noteikumos attiecībā uz valstu atbildību par starptautiskām prettiesiskām darbībām (2001); šie noteikumi ir plaši atzīti kā starptautiskās paražu tiesības.

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanu Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

Saskaņā ar starptautiskajām cilvēktiesībām valstij ir gan negatīvie pienākumi, gan pozitīvie pienākumi: valsts ierēdņiem gan jāievēro tiesību akti, gan jāatturas no starptautiskas prettiesiskas rīcības izdarīšanas, kā arī jāaizsargā indivīdi pret šādu rīcību, ko izdara nevalstiskā sektora dalībnieki. Konvencijas 5. panta pirmā daļa attiecas uz valsts pienākumu nodrošināt to, ka valsts iestādes, amatpersonas, pārstāvji, institūcijas un citas atbildīgās personas, kas darbojas šīs valsts vārdā, atturas no tādu vardarbības aktu izdarīšanas, kuri vērsti pret sievietēm, bet otrajā daļā noteikts Konvencijas dalībvalstu pienākums ievērot pienācīgu rūpību attiecībā uz aktiem, kas ir šīs Konvencijas darbības jomā un ko izdarījuši nevalstiskā sektora dalībnieki. Abos gadījumos par šo pienākumu nepildīšanu iestājas valsts atbildība.

58. Prasība ievērot pienācīgu rūpību ietverta vairākos starptautisko cilvēktiesību aktos, skaidrojumos un spriedumos attiecībā uz vardarbību pret sievietēm. Šie tiesību akti ir CEDAW komitejas 1992. gada Vispārējais ieteikums Nr. 19 par vardarbību pret sievietēm, Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās asamblejas 1993. gada Deklarācijas par vardarbības pret sievietēm izskaušanu 4. pants, 1994. gada Konvencija par vardarbības pret sievietēm novēršanu (Belenas do Paras [*Belém do Pará*] konvencija), ko pieņēmusi Amerikas Valstu organizācija, kā arī Eiropas Padomes Ministru komitejas 2002. gada Ieteikums Rec(2002)5 dalībvalstīm par sieviešu aizsardzību pret vardarbību. Turklāt 5. panta saturs atspoguļo Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi. Nesen savā tiesu praksē par vardarbību ģimenē Tiesa atzinusi pienācīgas rūpības pienākumu (sk. 2009. gada spriedumu lietā *Opuz* pret Turciju). Tā noteica, ka pozitīvais pienākums aizsargāt tiesības uz dzīvību (*ECHR* 2. pants) paredz to, ka valsts iestādēm jāizrāda pienācīga rūpība, piemēram, veicot preventīvus operatīvos pasākumus, lai aizsargātu personu, kuras dzīvība ir apdraudēta.

59. Ņemot vērā šo starptautisko tiesību un jurisprudences attīstību, projekta autoriem šķita svarīgi šajā Konvencijā iekļaut pienācīgas rūpības principu. Šis pienākums attiecas nevis uz rezultātu, bet gan uz līdzekļiem. Konvencijas dalībvalstīm ir pienākums reaģēt uz jebkādu vardarbību, uz ko attiecas šī Konvencija, tā lai attiecīgās iestādes varētu rūpīgi novērst un izmeklēt šādus vardarbības aktus, sodīt par to izdarīšanu un atlīdzinātu upuriem nodarīto kaitējumu. Ja šis pienākums netiek pildīts, tad valstij iestājas atbildība par aktu, par kura izdarīšanu pretējā gadījumā būtu atbildīgs vienīgi nevalstiskā sektora dalībnieks. Pret sievietēm vērsta vardarbība, ko izdarījuši nevalstiskā sektora dalībnieki, ir cilvēktiesību pārkāpums, kā minēts 2. pantā, ciktāl Konvencijas dalībvalstīm ir pienākums pieņemt normatīvos aktus un veikt citus pasākumus, kuri vajadzīgi, lai ievērotu pienācīgu rūpību, novēršot un izmeklējot vardarbības aktus, kas ir šīs Konvencijas darbības jomā, sodot par to izdarīšanu un atlīdzinot upuriem nodarīto kaitējumu, kā arī nodrošinot aizsardzību vardarbības upuriem; neievērojot pienācīgu rūpību, tiek pārkāptas šo sieviešu cilvēktiesības un pamatbrīvības un apgrūtināta vai pilnīgi liegta to izmantošana.

60. Termins „nodarītās pārestības izlīdzināšana” ir dažādi atlīdzības veidi, ko paredz starptautiskās cilvēktiesības, piemēram, restitūcija, kompensācija, rehabilitācija, apmierinājums un garantija, ka nodarījums neatkārtosies. Attiecībā uz kompensāciju jānorāda, ka ar šo nodarītās pārestības izlīdzināšanas veidu Konvencijas dalībvalsts var nodrošināt vienīgi šīs Konvencijas 30. panta 2. punktā minētajos gadījumos. Visbeidzot, termins „nevalstiskā sektora dalībnieks” attiecas uz fiziskām personām, un tas jau iepriekš izmantots Eiropas Padomes Ieteikuma Rec (2002)5 par sieviešu aizsardzību pret vardarbību II punktā.

6. pants. Dzimumu līdztiesības principam atbilstoša politika

61. Tā kā 6. pants ir iekļauts I nodaļā, kurā iztirzāti Konvencijas dalībvalstu vispārējie pienākumi, tas jāpiemēro attiecībā uz visiem pārējiem šīs Konvencijas pantiem. Šis

pienākums ir divējāds. No vienas puses, Konvencijas dalībvalstīm ir pienākums nodrošināt to, ka dzimumu līdztiesības aspekts tiek ievērots ne tikai tad, kad, īstenojot Konvenciju, tiek plānoti pasākumi, bet arī tad, kad tiek novērtēta šo pasākumu ietekme. Tas nozīmē to, ka, plānojot ikvienu Konvencijas īstenošanas pasākumu, ir jāveic ietekmes uz dzimumu līdztiesību novērtējums. Tas nozīmē arī to, ka izvērtēšanas posmā Konvencijas dalībvalstis nosaka, vai šo noteikumu ietekme ir atšķirīga atkarībā no dzimuma.

62. No otras puses, šis pants aicina Konvencijas dalībvalstis veicināt un īstenot sieviešu un vīriešu līdztiesības politiku un sieviešu tiesību un iespēju paplašināšanas politiku. Šis pienākums papildina 4. panta otrajā daļā minēto pienākumu nosodīt un aizliegt diskrimināciju. Būdami pārliecināti par vajadzību panākt sieviešu un vīriešu līdztiesību un nodrošināt sieviešu tiesību un iespēju paplašināšanu, lai izskaustu jebkādu vardarbību, uz ko attiecas šī Konvencija, projekta autoriem šā mērķa sasniegšanai šķita svarīgi uzlikt Konvencijas dalībvalstīm pienākumu, kas ir plašāks par konkrētajiem pasākumiem, kuri jāveic, lai minēto vardarbību novērstu un apkarotu. Tas ir saistīts ar Konvencijas mērķiem, kas uzskaitīti 1. pantā, jo īpaši ar mērķi veicināt sieviešu un vīriešu faktisko līdztiesību, tostarp nodrošinot sieviešu tiesību un iespēju paplašināšanu, kā minēts 1. panta b) punktā.

II nodaļa. Saskaņota politika un datu vākšana

63. Līdzīgi kā pārējām konvencijām, kas apspriestas Eiropas Padomes līmenī, arī šai Konvencijai ir „NAK struktūra”: „Novēršana”, „Aizsardzība” un „Kriminālvajāšana”. Taču, lai efektīvi reaģētu uz jebkādu vardarbību, uz ko attiecas šī Konvencija, ir vajadzīgi pasākumi ne tikai šajās trīs jomās, tāpēc projekta autori uzskatīja, ka jāpievieno arī „P” (saskaņota politika).

7. pants. Vispusīga un saskaņota politika

64. Šā panta pirmā daļa paredz to, ka Konvencijas dalībvalstis izstrādā un īsteno politiku, kas ietver visus attiecīgos pasākumus, kuri jāveic dažādām personām un institūcijām, un kas, kopumā ņemot, vispusīgi reaģē uz vardarbību pret sievietēm. Šis pienākums izvērstas otrajā daļā, kurā noteikts, ka Konvencijas dalībvalstis nodrošina to, lai pieņemtā politika tiek īstenota, izmantojot daudzu institūciju sadarbību. Dažu dalībvalstu labas prakses piemēri liecina, ka rezultāti uzlabojas, ja konkrētā gadījumā tiesībsardzības institūcijas, tiesu varas iestādes, sieviešu nevalstiskās organizācijas, bērnu aizsardzības institūcijas un citi attiecīgie partneri vienoti rīkojas, piemēram, lai veiktu precīzu riska novērtēšanu vai izstrādātu drošības pasākumu plānu. Šādas sadarbības pamatā jābūt nevis indivīdiem, kas apzinās informācijas apmaiņas lietderību, bet visām institūcijām ir jāievēro vadlīnijas un protokoli, par kuru izmantošanu un to sniegtajām priekšrocībām tiek pietiekami apmācīti attiecīgo profesiju pārstāvji.

65. Lai izmantotu attiecīgo iesaistīto personu, institūciju un iestāžu speciālās zināšanas un viedokli, veidojot politiku šajā jomā, trešajā daļā izskan aicinājums iesaistīties „visiem attiecīgajiem dalībniekiem, piemēram, valsts iestādēm, valstu, reģionu un vietējiem parlamentiem un iestādēm, valstu cilvēktiesību institūcijām un pilsoniskajām sabiedrībām”. Šajā dalībnieku uzskaitījumā, kas nav izsmēļošs, projekta autori vēlējas iekļaut īpaši sieviešu nevalstiskās organizācijas un migrantu organizācijas, kā arī reliģiskās iestādes. Valstu cilvēktiesību institūcijas ir institūcijas, kas izveidotas saskaņā ar ANO principiem par valstu institūcijām cilvēktiesību veicināšanai un aizsardzībai, un šie principi pieņemti ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās asamblejas 1993. gada Rezolūciju 48/134. Tā kā daudzās Eiropas Padomes dalībvalstīs ir valsts cilvēktiesību institūcijas, tad projekta autoriem šķita svarīgi tās iekļaut attiecīgo dalībnieku sarakstā, ja tādas pastāv. Šis noteikums neuzliek

pieņākumu izveidot šādas institūcijas valstīs, kurās tādu nav. Iekļaujot šajā noteikumā valstu, reģionu un vietējos parlamentus, projekta autori vēlējušies atspoguļot atšķirīgos likumdošanas varas līmeņus, kādi ir Konvencijas dalībvalstīs, kurās pastāv federālā sistēma. Viens no veidiem, kā nodrošināt, no vienas puses, vispusīgu un saskaņotu politiku un, no otras puses, to, lai iesaistītos visas attiecīgās iestādes un institūcijas, varētu būt valsts rīcības plānu izstrāde.

8. pants. Finanšu resursi

66. Šā panta mērķis ir nodrošināt atbilstošu finanšu resursu un cilvēkresursu piešķiršanu gan pasākumiem, kurus veic valsts iestādes, gan pasākumiem, kurus veic attiecīgās nevalstiskās un pilsoniskās sabiedrības. Eiropas Padomes dalībvalstīs pastāv atšķirīga prakse attiecībā uz valsts finansējuma piešķiršanu nevalstiskām organizācijām (turpmāk tekstā – „NVO”), kas ir iesaistījušās visu tādas vardarbības izpausmju novēršanā un apkarošanā, uz kuru attiecas šī Konvencija. Tāpēc Konvencijas dalībvalstīm uzlikts pienākums piešķirt finanšu resursus un cilvēkresursus pasākumiem, kurus veic NVO un pilsoniskās sabiedrības.

67. Ņemot vērā dalībvalstu atšķirīgos ekonomiskos apstākļus, projekta autori sašaurinājuši šā pienākuma darbības jomu, paredzot to, ka jāpiešķir atbilstoši resursi. Tas nozīmē to, ka piešķirtajiem resursiem jāatbilst noteiktajam mērķim vai īstenojamam pasākumam.

9. pants. Nevalstiskās organizācijas un pilsoniskās sabiedrības

68. Daudzās dalībvalstīs lielāko daļu pakalpojumu, kas paredzēti vardarbības upuriem, kuri cietuši no vardarbības ģimenē, un arī pakalpojumus, kas paredzēti vardarbības upuriem, kuri cietuši no citiem pret sievietēm vērstas vardarbības veidiem, sniedz nevalstiskās vai pilsoniskās sabiedrības. Tām ir uzkrāta liela pieredze, nodrošinot ar krīzes centra pakalpojumiem, ar juridiskajām konsultācijām, medicīniskajām un psiholoģiskajām konsultācijām, kā arī tās vada uzticības tālrunu līnijas un sniedz citus svarīgus pakalpojumus.

69. Šā panta mērķis ir uzsvērt būtisko ieguldījumu, ko sniedz šīs dažādās organizācijas, lai novērstu un apkarotu visas tādas vardarbības izpausmes, uz kuru attiecas šī Konvencija. Tāpēc tajā noteikts, ka Konvencijas dalībvalstīm atzinīgi jānovērtē šo organizāciju darbība, piemēram, izmantojot to speciālās zināšanas un uzaicinot tās par partneriem dažādu institūciju sadarbības pasākumos vai iesaistot tās 7. pantā paredzētās vispusīgās valsts politikas īstenošanā. Šajā pantā noteikts ne tikai tas, ka Konvencijas dalībvalstīm šādā veidā atzinīgi jānovērtē minētās organizācijas, bet ka tām arī aktīvi jāsekmē un jāatbalsta šo specializēto NVO un pilsonisko sabiedrību darbība. Tas nozīmē to, ka tām tiek nodrošināta iespēja pēc iespējas labāk veikt savu darbu. Lai gan 9. pants attiecas tikai uz NVO un pilsoniskajām sabiedrībām, kas aktīvi apkaro vardarbību pret sievietēm, tas neliedz Konvencijas dalībvalstīm paplašināt šo pienākumu un atbalstīt darbu, kuru veic NVO un pilsoniskās sabiedrības, kas apkaro vardarbību ģimenē plašākā nozīmē.

10. pants. Koordinējošā iestāde

70. Šā panta pirmā daļa uzliek pienākumu uzticēt vienai vai vairākām oficiālām valsts iestādēm četrus konkrētus uzdevumus: saskaņot, īstenot, uzraudzīt un novērtēt to politiku un pasākumus, ko attiecīgā Konvencijas dalībvalsts izstrādājusi, lai novērstu jebkādu vardarbību, uz kuru attiecas šī Konvencija. Šo pienākumu var veikt, izveidojot jaunas oficiālas iestādes vai atļaujot veikt šos uzdevumus jau pastāvošajām oficiālajām iestādēm. Ar terminu „oficiāla iestāde” jāsaprot valsts struktūra vai iestāde. Šī iestāde tiek izveidota vai jau pastāv valsts vai reģionālā līmenī. Konvencijas dalībvalstis pieņem lēmumu par tās apmēru, personāla

komplektēšanu un finansēšanu, kā arī par to, kurai struktūrai tā būs pakļauta un par ko tai būs jāziņo. Lai šī iestāde varētu veikt īstenošanas, uzraudzības un novērtēšanas pienākumus, tai jābūt attiecīgajā līmenī Konvencijas dalībvalsts struktūrā, kas atbildīga par šo pasākumu veikšanu. Tas nozīmē to, ka federatīvā valstī var būt vajadzīgas vairākas iestādes.

71. Mērķis šiem četriem uzdevumiem, kas tiek uzdoti šai iestādei vai iestādēm, ir nodrošināt to, ka dažādie pasākumi, kurus Konvencijas dalībvalstis veic, īstenojot šo Konvenciju, tiek labi saskaņoti, tādējādi nodrošinot visu institūciju un visu valsts sektoru saskaņotu darbību. Turklāt to mērķis ir nodrošināt ikvienas jaunas politikas un pasākumu faktisku īstenošanu. Šīm iestādēm uzliktais uzraudzības pienākums nozīmē to, ka tām vienīgi jāuzrauga tas, kā un cik efektīvi valsts un/vai reģionālā un vietējā līmenī tiek īstenota politika un pasākumi, kuri paredzēti, lai novērstu un apkarotu jebkādu vardarbību, uz ko attiecas šī Konvencija. Šis pienākums nenozīmē to, ka jāuzrauga atbilstība Konvencijai kopumā; šo uzdevumu veic neatkarīgs starptautisks uzraudzības mehānisms, kura izveide noteikta Konvencijas IX nodaļā (sk. komentārus par IX nodaļu). Visbeidzot, šīm iestādēm uzliktais pienākums novērtēt politiku un pasākumus nozīmē konkrētas politikas vai pasākuma prasmīgu izvērtēšanu, lai noteiktu, vai tas atbilst vardarbības upuru vajadzībām un ir sasniedzis savu mērķi, kā arī lai atklātu neparedzētas sekas. Šim nolūkam vajadzīgi pamatoti administratīvie dati un iedzīvotāju aptauju dati, kuru vākšanas pienākumu Konvencijas dalībvalstīm uzliek Konvencijas 11. pants. Tāpēc iestādēm, kuras izveidotas saskaņā ar šo pantu, tiek uzticēts uzdevums koordinēt nepieciešamo datu vākšanu un analizēt un izplatīt iegūtos rezultātus. Dažas dalībvalstis ir izveidojušas vardarbības pret sievietēm novērošanas centrus, kuri jau veic plaša datu klāsta vākšanu. Lai gan šie centri var būt labs piemērs, projekta autori nolēma, ka Konvencijas dalībvalstīm pašam jāizlemj, kā nodrošināt to, ka attiecīgās iestādes veic koordinēšanu un analizē un izplata datus.

72. Šā panta otrā daļa pilnvaro minētās iestādes atbilstoši šai Konvencijai saņemt informāciju par pasākumiem, kurus attiecīgā Konvencijas dalībvalsts veikusi saskaņā ar VIII nodaļu (sk. komentārus par VIII nodaļu). Jāpiebilst, ka datu aizsardzības nolūkā šis pilnvarojums attiecas vienīgi uz vispārīgas informācijas saņemšanu (sk. komentārus par 65. pantu). Tāpēc šis pienākums nozīmē to, ka iestādēm, kas izveidotas saskaņā ar šo pantu, jāsaņem vispārīga informācija par starptautiskās sadarbības pasākumiem, tostarp savstarpējo tiesisko palīdzību civillietās un krimināllietās, bez atsaucēm uz konkrētiem gadījumiem. Šā pienākuma mērķis ir ļaut tām veikt savus uzdevumus.

73. Informācijai un zināšanām, kas gūtas, apmainoties ar pieredzi un praksi, ir liela nozīme, novēršot un apkarojot jebkādu vardarbību, uz kuru attiecas šī Konvencija. Tāpēc trešā daļa iestādēm, kas izveidotas saskaņā ar šo pantu, sniedz iespēju sazināties un izveidot darba attiecības ar attiecīgām iestādēm, kuras izveidojušas citas Konvencijas dalībvalstis. Tādējādi būs iespējama būtiska un noderīga savstarpēja pilnveidošanās un prakses turpmākā saskaņošana.

11. pants. Datu vākšana un izpēte

74. Jau sen atzīts tas, ka sistemātiskai un adekvātai datu vākšanai ir būtiska nozīme, izstrādājot efektīvu politiku, lai novērstu un apkarotu jebkādas tādas vardarbības izpausmes, uz kuru attiecas šī Konvencija. Tomēr Eiropas Padomes dalībvalstīs reti notiek administratīvo datu vai sabiedrības aptauju datu sistemātiska vākšana. Turklāt iegūtos datus reti var salīdzināt starp valstīm vai laika ziņā, tāpēc izpratne par konkrētās problēmas apjomu un attīstību ir nepietiekama. Lai novērstu un apkarotu vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē, jāizstrādā tāda politika, kuras pamatā ir fakti. Tas ietver to, ka efektīvi jādokumentē vardarbības apjoms, nodrošinot ar pamatotiem salīdzinājumiem datiem, lai virzītu politiku un

uzraudzītu, kā tiek īstenoti pasākumi, kuru mērķis ir atrisināt šo problēmu. Šajā nodaļā ietverts pienākums atzīt to nozīmi, kāda ir regulārai reprezentatīvu un salīdzināmu datu vākšanai, izstrādājot un īstenojot politiku, lai novērstu un apkarotu jebkādu vardarbību, uz kuru attiecas šī Konvencija. Tā nosaka to, kādus datus koordinējošā iestāde vai koordinējošās iestādes, kas izveidotas saskaņā ar 10. pantu, vāc, analizē un sagatavo izplatīšanai un kādi dati tiek sniegti neatkarīgu ekspertu grupai (*GREVIO*), kura atbildīga par Konvencijas īstenošanas uzraudzību (sk. IX nodaļu). Turklāt tajā uzsvērts, ka jāatbalsta izpēte attiecībā uz vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē.

75. Aplūkojamā panta pirmajā daļā minētais pienākums ir divējāds. Pirmkārt, lai izstrādātu un īstenotu politiku, kuras pamatā ir fakti, un novērtētu, vai tā atbilst vardarbībai pakļauto personu vajadzībām, a) apakšpunkts paredz to, ka Konvencijas dalībvalstis regulāri vāc attiecīgus grupētus statistikas datus par gadījumiem, kad notikusi jebkāda vardarbība, uz ko attiecas šī Konvencija. Precīza statistikas informācija, kas īpaši paredzēta vardarbības upuriem un vardarbības izdarītājiem, ir svarīga ne tikai tādēļ, lai veidotu politikas izstrādātāju un sabiedrības izpratni par konkrētās problēmas nopietnību, bet arī lai mudinātu vardarbības upurus un lieciniekus ziņot par vardarbību. Attiecīgi statistikas dati var būt arī administratīvie dati, kas iegūti no statistikas datiem, kurus savākuši veselības aprūpes dienesti un sociālās labklājības dienesti, tiesībsardzības institūcijas un NVO, kā arī tiesu dati, kurus dokumentējušas tiesu varas iestādes, tostarp prokurori. Pienācīgi savākti administratīvie un tiesu statistikas dati var palīdzēt Konvencijas dalībvalstīm valsts līmenī reaģēt uz jebkādu vardarbību, uz ko attiecas šī Konvencija, un ļauj novērtēt valsts iestāžu darbību, kā arī informāciju par noziedzīgiem nodarījumiem, ar kuriem strādā iestādes kriminālprocesā. Administratīvie dati par sniegtajiem pakalpojumiem ir, piemēram, sistemātiski dokumentēti dati par to, kādus pakalpojumus izmanto šādas vardarbības upuri, un par to, kā valsts iestādes un valsts (un privātais) veselības sektors palīdz tiem vērsties tiesībsardzības institūcijās, sniedz medicīnisko palīdzību, konsultācijas, pajumti un cita veida atbalstu. Iestāžu sniegtos datus par klientu izmantotajiem pakalpojumiem izmanto ne tikai tādēļ, lai novērtētu spēkā esošās politikas efektivitāti, bet arī lai aprēķinātu administratīvās izmaksas, kas radušās saistībā ar vardarbību. Turklāt no tiesu datiem var gūt informāciju par notiesātajām personām piespriestajiem sodiem un šo personu raksturojumu, kā arī notiesāšanas gadījumu skaitu.

76. Tāpēc tādām valsts iestādēm kā tiesu varas iestādes, policija un sociālās labklājības dienesti jāizveido datu sistēma, kas paredzēta ne tikai šo iestāžu iekšējai lietošanai. Turklāt, lai konstatētu novēršanas, aizsardzības un kriminālvajāšanas pasākumu un politikas efektivitātes uzlabošanas vai pasliktināšanas, attiecīgie administratīvie un tiesu statistikas dati jāvāc regulāri. Šādu datu noderīgums un nozīmība galvenokārt atkarīgi no to dokumentēšanas kvalitātes. Lai gan projekta autoriem šķita labāk ļaut Konvencijas dalībvalstīm izvēlēties izmantojamās datu kategorijas, pastāv obligāta prasība reģistrētos datus par vardarbības upuriem un vardarbības izdarītājiem grupēt pēc dzimuma, vecuma, vardarbības veida, kā arī vardarbības izdarītāja un vardarbības upura attiecību veida, ģeogrāfiskās atrašanās vietas, kā arī citiem Konvencijas dalībvalstīm būtiskiem faktoriem, piemēram, invaliditātes. Reģistrētajos datos jābūt ietvertai arī informācijai par to vardarbības izdarītāju notiesāšanas gadījumu skaitu, kas izdarījuši jebkādu vardarbību, uz kuru attiecas šī Konvencija, tostarp par izdotajiem aizsardzības rīkojumiem. Eiropas Padomes pētījumā „Administratīvo datu par vardarbību ģimenē vākšana Eiropas Padomes dalībvalstīs” (*EG-VEW-DC(2008)Study*) noteiktas šīs un citas kategorijas un izstrādāts pieejas modelis, un tajā ir tādi ieteikumi par administratīvo datu vākšanu, kas atšķiras no pašreizējās prakses.

77. Otrkārt, b) apakšpunkts uzliek Konvencijas dalībvalstīm pienākumu atbalstīt tādas vardarbības izpēti, uz ko attiecas šī Konvencija. Ir svarīgi, lai pamatā Konvencijas dalībvalstu politikai un pasākumiem, kuru mērķis novērst un apkarot minēto vardarbību, būtu mūsdienīgi

pētījumi un zināšanas šajā jomā. Izpēte ir galvenais elements, izstrādājot politiku, kuras pamatā ir fakti, un tādējādi tā var būtiski palīdzēt tiesu varas iestādēm, atbalsta pakalpojumu sniedzējiem un tiesībaizsardzības institūcijām savā ikdienas darbā praktiski reaģēt uz vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē. Tāpēc šis noteikums paredz to, ka Konvencijas dalībvalstīm jāatbalsta izpēte, kuru veic, lai gūtu plašākas zināšanas par šīs problēmas galvenajiem cēloņiem un sekām, biežumu, notiesāšanas gadījumu skaitu, kā arī par to pasākumu efektivitāti, kuri veikti, lai īstenotu Konvenciju.

78. Aplūkojamā panta otrā daļa uzliek Konvencijas dalībvalstīm pienākumu veikt iedzīvotāju aptaujas. Tas ietver to, ka jāvāc reprezentatīvi statistikas dati par mērķgrupu, lai varētu šos datus viegli vispārināt attiecībā uz plašāku iedzīvotāju daļu. Iedzīvotāju aptaujas var sniegt vispārīgāku socioloģiski orientētu ieskatu par tās vardarbības izplatību, būtību, noteicošajiem faktoriem un sekām, uz kuru attiecas šī Konvencija. Tajās var iegūt arī uzticamus datus par vardarbības upuru pārdzīvojumiem vardarbības dēļ, neziņošanas iemesliem, saņemtajiem pakalpojumiem, kā arī par to, kāds ir vardarbības upuru viedoklis par šo vardarbību un kāda ir viņu attieksme pret to. Turklāt Konvencijas dalībvalstīm ir pienākums šādas aptaujas rīkot regulāri, lai varētu veikt atbilstošu salīdzinošu novērtējumu par jebkādas tādas vardarbības izplatību un tendencēm, uz kuru attiecas šī Konvencija, izpētot šādas vardarbības attīstību ilgtermiņā. Šajā gadījumā Konvencijas dalībvalstis pašas lemj par mērķgrupas apjomu un minēto pētījumu regularitāti. Konvencijas dalībvalsts var izvēlēties veikt pētījumus valsts, reģionālā vai vietējā līmenī. Tomēr jāatzīmē, ka, veicot pētījumus vairākos līmeņos, var gūt makroskopisku priekšstatu par konkrēto fenomenu, vienlaikus uzsverot vietējo un reģionālo specifiku. Plānojot sabiedrības aptaujas, Konvencijas dalībvalstis var izmantot Pasaules Veselības organizācijas (*WHO*) Vairāku valstu pētījumu par sieviešu veselību un pret sievietēm vērstu vardarbību ģimenē, kā arī Starptautisko pētījumu par vardarbību pret sievietēm (*IVAWS*).

79. Projekta autoriem šķita svarīgi uzsvērt atšķirību starp iedzīvotāju aptaujām un administratīvajiem un tiesu statistikas datiem, jo tiem ir atšķirīgi mērķi un tajos rodams atbildes uz atšķirīgiem jautājumiem. Aptaujas var sniegt priekšstatu par vardarbības smaguma un biežuma pakāpi, kā arī sociālekonomiskajiem un kultūras faktoriem, kas izraisījuši vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē, bet minētie statistikas dati var palīdzēt risināt valsts institūciju kapacitātes jautājumus un novērtēt šādas vardarbības upuriem sniegto pakalpojumu efektivitāti. Izmantojot abas datu vākšanas metodes kopā, var gūt vispusīgu priekšstatu par konkrēto problēmu. Tā kā nav kopīgu definīciju un rādītāju, lai novērtētu vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē izplatību un tendences, izmantojot iegūtos datus, reti iespējams veikt salīdzināšanu starp valstīm. Tāpēc Konvencijas dalībvalstīm būtu noderīgi, vācot datus, piemērot standartizētus rādītājus un metodes, kas jau pastāv vai vēl ir izstrādes stadijā. Lai iegūtu uzticamus un salīdzināmus datus, Konvencijas dalībvalstīm būtu jāņem vērā pašreizējā notikumu gaita un iniciatīvas, piemēram, Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras Pētījums par vardarbību pret sievietēm.

80. Kā noteikts 65. pantā, datus vāc un savāktos datus uzglabā un transformē atbilstoši datu aizsardzības standartiem, kas noteikti Eiropas Padomes Konvencijā par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi (ELS Nr. 108), lai nodrošinātu vardarbības upuru, vardarbības izdarītāju un citu iesaistīto personu konfidencialitāti un ievērotu to tiesības uz privāto dzīvi. Standartus, kas minēti 65. pantā, piemēro ne tikai starptautiskas datu apmaiņas gadījumos, bet arī attiecībā uz datu vākšanas un savākto datu uzglabāšanas un transformēšanas procesu.

81. Papildinot 68. panta septīto daļu, šā panta trešā daļa uzliek Konvencijas dalībvalstīm pienākumu nodrošināt IX nodaļā minēto neatkarīgo ekspertu grupu ar iegūto informāciju, lai LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

veicinātu starptautisku sadarbību un sekmētu starptautisko salīdzinošo novērtēšanu. Tādējādi ir iespējams ne tikai konstatēt pastāvošo labo praksi, bet arī veicināt tās saskaņošanu Konvencijas dalībvalstīs.

82. Visbeidzot, ceturtajā daļā noteikts pienākums nodrošināt to, lai saskaņā ar 11. pantu iegūtā informācija būtu pieejama sabiedrībai. Konvencijas dalībvalstis var pašas noteikt, kādā veidā un ar kādiem līdzekļiem šo informāciju darīt pieejamu, kā arī kāda veida informāciju darīt pieejamu. Darot sabiedrībai pieejamu informāciju, kas iegūta saskaņā ar 11. pantu, Konvencijas dalībvalstis īpašu uzmanību pievērš to personu tiesībām uz privāto dzīvi, uz kurām attiecas šī informācija.

III nodaļa. Novērsšana

83. Šajā nodaļā ir daudz noteikumu, kas atbilst nosaukumam „novērsšana” šā termina plašākā nozīmē. Lai novērstu vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē, nepieciešamas tālejošas izmaiņas visas sabiedrības attieksmē, atteikšanās no dzimumu stereotipiem un izpratnes veidošana. Īstenojot šos pasākumus, liela nozīme var būt vietējām un reģionālām pašvaldībām, kuras šos pasākumus pielāgo konkrētiem apstākļiem.

12. pants. Vispārējie pienākumi

84. Šis pants paredz vairākus vispārējus preventīvus pasākumus, kas veido pamatu un nosaka vispārējus principus konkrētākiem pienākumiem, kuri minēti šīs nodaļas turpmākajos pantos.

85. Šā panta pirmajā daļā minēto pienākumu pamatā ir projekta autoru pārliecība par to, ka pašreizējos sieviešu un vīriešu uzvedības modeļus bieži vien ietekmē aizspriedumi, dzimumu stereotipi un dzimumu diskriminējošas paražas vai tradīcijas. Tāpēc Konvencijas dalībvalstīm jāveic pasākumi, kas nepieciešami, lai veicinātu izmaiņas domāšanā un attieksmē. Šā noteikuma mērķis ir sasniegt to personu sirdi un prātu, kuri ar savu uzvedību atbalsta vardarbību, uz kuru attiecas šī Konvencija. Tā kā šajā daļā minēti tikai vispārējie pienākumi, tajā nav sīki izklāstīts, kādi konkrēti pasākumi Konvencijas dalībvalstīm jāveic, un tādējādi tām atstāta rīcības brīvība.

86. Šā panta otrā daļa paredz to, ka Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus un veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai novērstu jebkādu vardarbību, uz kuru attiecas šī Konvencija un kuru izdarījusi fiziska vai juridiska persona. Atkarībā no valsts tiesību sistēmas, lai pieņemtu konkrētus normatīvos aktus un veiktu konkrētus pasākumus, var būt nepieciešams pieņemt tiesību aktus.

87. Šī daļa papildina 4. panta trešajā daļā minēto diskriminācijas aizliegumu, paredzot pozitīvu rīcību, proti, nodrošināt, lai, veicot jebkādus preventīvus pasākumus, īpaši tiktu risinātas un ņemtas vērā neaizsargāto personu vajadzības. Vardarbības izdarītāji bieži šādas personas izvēlas par mērķi, jo viņi zina – maz ticams, ka tās spēs aizstāvēties vai lūgt kriminālvajāšanas uzsākšanu pret vardarbības izdarītāju vai citādi izlīdzināt nodarīto pārestību šo personu stāvokļa dēļ. Šajā Konvencijā par neaizsargātām tiek atzītas šādas personas: sievietes grūtniecības stāvoklī un sievietes, kam ir mazi bērni, personas ar invaliditāti, tostarp personas ar garīgiem vai kognitīviem traucējumiem, personas no laukiem vai attāliem rajoniem, narkotisko un psihotropo vielu lietotāji, prostitūtas, personas, kuras pieder nacionālajām vai etniskajām minoritātēm, migranti, tostarp neregistrēti migranti un bēgļi, geji, lesbietes, biseksuālas personas un transpersonas, kā arī personas, kas inficētas ar HIV, bezpajumtnieki, bērni un gados veci cilvēki.

88. Šā panta ceturtajā daļā uzsvērts tas, ka visi sabiedrības locekļi var sniegt nozīmīgu ieguldījumu vardarbības novēršanā un ka tie jānudina šādi rīkoties. Tā kā daudzus no vardarbības veidiem, uz kuriem attiecas šī Konvencija, izdara galvenokārt vīrieši un zēni, tad projekta autoriem šķita svarīgi uzsvērt viņu īpašo nozīmi šādas vardarbības novēršanā. Ņemot vērā to, ka lielākā daļa zēnu un vīriešu nav vardarbības izdarītāji, projekta autori vēlējās uzsvērt to, ka viņi var sniegt ieguldījumu dažādi, it īpaši rādot piemēru, ierosinot izmaiņas un propagandējot sieviešu un vīriešu līdztiesību un savstarpējo cieņu. Vīrieši var sniegt nozīmīgu ieguldījumu, uzstājoties pret vardarbību, iesaistot citus vīriešus dzimumu līdztiesības veicināšanas pasākumos un rādot piemēru, aktīvi uzņemdamies tēva pienākumus un atbildību par ģimeni.

89. Aplūkojamā panta piektajā daļā skaidri noteikts, ka kultūra, paražas, reliģija, tradīcijas vai tā sauktais „gods” netiek uzskatīti par attaisnojumu nekādiem vardarbības aktiem, uz kuriem attiecas šī Konvencija. Tāpēc Konvencijas dalībvalstīm ir pienākums nodrošināt to, ka šo valstu tiesību aktos nav „robu”, kas ļautu tos interpretēt, pamatojoties uz šādu pārliecību. Turklāt šis pienākums nozīmē to, ka jāatturas no jebkādiem oficiāliem paziņojumiem, ziņojumiem vai viedokļa paušanas, kas attaisno vardarbību, kura izdarīta kultūras, paražu, reliģijas, tradīciju vai tā sauktā „goda” dēļ. Šis noteikums nosaka arī pamatprincipu, saskaņā ar kuru jebkādu Konvencijā minētās vardarbības aktu aizliegums netiek uzskatīts par vardarbības izdarītāja kultūras vai reliģisko tiesību vai brīvību ierobežojumu. Šim principam ir liela nozīme sabiedrībā, kurā pastāv atšķirīgas etniskās un reliģiskās kopienas un kurās dominējošā attieksme pret vardarbību, kas saistīta ar dzimumu, atšķiras atkarībā no kultūras un reliģiskās pārliecības.

90. Pēdējais vispārējais preventīvais pasākums minēts sestajā daļā, kurā aicināts atbalstīt īpašas programmas un pasākumus sieviešu tiesību un iespēju paplašināšanai. Tas nozīmē neatkarības nodrošināšanu visās dzīves jomās, tostarp politiskas un ekonomikas neatkarības nodrošināšanu. Šis pienākums atspoguļo augstāku mērķi – panākt dzimumu līdztiesību, palielinot sieviešu ietekmi un mazinot viņu bezspēcību pret vardarbību.

13. pants. Izpratnes veidošana

91. Šā panta mērķis ir nodrošināt to, lai visa sabiedrība tiktu informēta par jebkādu vardarbību, no kuras regulāri cieš sievietes, kā arī par vardarbības ģimenē dažādajām izpausmēm. Tādējādi visi sabiedrības locekļi spētu šo vardarbību pazīt, uzstāties pret to un attiecīgos gadījumos pēc iespējas atbalstīt tās upurus – kaimiņus, draugus, radniekus vai darbabiedrus. Šis pienākums nozīmē to, ka regulāri jāorganizē izpratnes veidošanas kampaņas vai programmas, kas risina un izskaidro konkrētās problēmas, ņemot vērā atšķirības starp sievietēm un vīriešiem. Īstenojot izpratnes veidošanas pasākumus, jāizplata informācija par sieviešu un vīriešu līdztiesību, par dzimumu sociālajām lomām, kas nav padarītas par stereotipiem, un nevardarbīgu konfliktu atrisināšanu savstarpējās attiecībās. Turklāt projekta autoriem šķita svarīgi, lai šādās kampaņās tiktu uzsvērtas kaitīgās sekas, kādas vardarbībai pret sievietēm un vardarbībai ģimenē tieši vai netieši var būt attiecībā uz bērniem.

92. Daudzas NVO jau ļoti sen rīko veiksmīgus izpratnes veidošanas pasākumus vietējā, reģionālā un valsts līmenī. Tāpēc šis noteikums mudina sadarboties ar valsts cilvēktiesību institūcijām un iestādēm, kas veicina dzimumu līdztiesību, pilsoniskajām sabiedrībām un NVO, attiecīgos gadījumos – īpaši ar sieviešu organizācijām, lai aptvertu pēc iespējas plašāku sabiedrību. Taču minētais dalībnieku uzskaitījums nav izsmeļošs. Turklāt šajā noteikumā iekļautā frāze „attiecīgos gadījumos” nozīmē to, ka Konvencijas dalībvalstīm nav jāizveido šādas iestādes vai institūcijas, ja tādas nepastāv. Visbeidzot, jāpiebilst tas, ka termins „sieviešu organizācijas” nozīmē sieviešu NVO, kas nodarbojas ar to sieviešu aizsardzību un atbalstīšanu, kuras cietušas no vardarbības pret sievietēm.

93. Aplūkojamā panta otrā daļa minēto pienākumu paplašina, paredzot to, ka jāizplata konkrēta informācija par pieejamajiem preventīvajiem pasākumiem, kurus veic valsts vai nevalstiskās organizācijas. Tas nozīmē to, ka plaši jāizplata informatīvas brošūras vai plakāti vai tiešsaistē pieejamie informatīvie materiāli par pakalpojumiem, kurus sniedz policija vai vietējā pašvaldība, un vietējo, reģionālo vai valsts pakalpojumu sniedzēju – piemēram, uzticības tālruni vai patversmi, – kontaktinformācija.

14. pants. Izglītība

94. Attieksme, pārliecība un uzvedības modeļi veidojas jau pašā dzīves sākumā. Tāpēc pēc iespējas agrāk jāsāk mudināt ievērot dzimumu līdztiesības, savstarpējās cieņas un nevardarbīgas uzvedības principus, un tas galvenokārt ir vecāku pienākums. Taču arī izglītības iestādēm ir svarīga nozīme šo vērtību popularizēšanā.

95. Šā panta pirmajā daļā uzsvērta nepieciešamība, ja Konvencijas dalībvalstis to uzskata par vajadzīgu, izstrādāt mācību vielu attiecīgi visiem izglītības līmeņiem – gan sākumizglītības, gan vidējās izglītības, gan akadēmiskās augstākās izglītības līmenim –, kas popularizētu šādas vērtības un izglītotu audzēkņus par dažādajiem vardarbības veidiem, uz kuriem attiecas šī Konvencija. Ja Konvencijas dalībvalstīm mācību viela šķiet piemērota, tad tā jāpielāgo audzēkņu spējām, piemēram, pamatskolas mācību vielai jāatbilst pamatskolas skolēnu intelektuālajām spējām. Mācību viela ir jebkāda veida oficiāli izstrādāts un apstiprināts materiāls, kas iekļauts izglītības programmā, un attiecīgos gadījumos tā ir pieejama visiem konkrētās skolas pedagogiem, viņiem tā jāizmanto nodarbībās, vai arī viņi tiek mudināti to darīt. Kā norāda frāze „attiecīgos gadījumos”, projekta autori nav vēlējušies uzspiest Konvencijas dalībvalstīm konkrētu paraugu. Šis noteikums drīzāk ļauj Konvencijas dalībvalstīm izlemt to, kāda veida izglītošanai un kāda vecuma audzēkņiem šāda mācību viela ir piemērota. Projekta autori vienojās par šādu redakciju, lai nodrošinātu maksimālu elastīgumu šā noteikuma īstenošanā, ņemot vērā arī Konvencijas dalībvalstu atšķirīgās iespējas mācību vielas noteikšanā. Dažas valstis, piemēram, nosaka mācību mērķus savās oficiālajās izglītības programmās, ļaujot skolām pašām izvēlēties atbilstošas darba metodes un mācību vielu šo mērķu sasniegšanai. Ar terminu „oficiālā mācību programma” apzīmē plānveida programmu, kurā noteikti mērķi, saturs, izglītības pieredze, līdzekļi un novērtējums, ko attiecīgos gadījumos piedāvā skola. Tas neattiecas uz neregulārām nodarbībām, kuras var apmeklēt skolā saskaņā ar konkrētās skolas politiku.

96. Aplūkojamā panta otrajā daļā pienākums popularizēt minētos principus, proti, sieviešu un vīriešu līdztiesību, tādās dzimumu sociālās lomās, kas nav padarītas par stereotipiem, savstarpējo cieņu, nevardarbīgu konfliktu atrisināšanu savstarpējās attiecībās, ir paplašināts, nosakot, ka šo principu ieviešana jāveicina ikdienējās izglītības ieguves vietās, kā arī sporta, kultūras un atpūtas vietās un plašsaziņas līdzekļos. Eiropas Padomes dalībvalstīs pastāv dažādi ikdienējās izglītības veidi, un tiem ir daudz dažādu nosaukumu. Parasti termins „ikdienējās izglītības ieguves vietas” attiecas uz izglītojošiem pasākumiem, kas notiek ārpus formālās izglītības sistēmas, un šādas vietas ir, piemēram, kopienas vai reliģiskās izglītības iestādes, pasākumi, projekti un institūcijas, kuru pamatā ir sociālā pedagogija, un citi izglītojoši pasākumi, ko piedāvā kopienas grupas un citas organizācijas (piemēram, skauti un gaidas, vasaras nometnes, ārpuskolas nodarbības u. c.). Sporta, kultūras un atpūtas vietas ir vietas, kurās notiek atpūtas pasākumi tādās jomās kā sports, mūzika, māksla un kurās tiek sekmēta mācīšanās no ikdienas pieredzes visa mūža garumā.

97. Turklāt šī daļa paredz to, ka Konvencijas dalībvalstis minēto principu veicināšanas pasākumos iesaista plašsaziņas līdzekļus. Ir svarīgi piebilst, ka projekta autori skaidri

norādījuši – ikvienā šajā saistībā veiktajā pasākumā pienācīgi jāņem vērā šādi pamatprincipi: plašsaziņas līdzekļu neatkarība un preses brīvība.

15. pants. Attiecīgo profesiju pārstāvju apmācība

98. Attiecīgo profesiju pārstāvju apmācība un izpratnes veidošana par daudzajiem cēloņiem, izpausmēm un sekām, kādas piemīt jebkādu vardarbībai, uz ko attiecas šī Konvencija, ir efektīvs šādas vardarbības novēršanas līdzeklis. Apmācība ne tikai veido attiecīgo profesiju pārstāvju izpratni par vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē, bet arī palīdz mainīt šo profesiju pārstāvju uzskatus par vardarbības upuriem un viņu izturēšanos pret tiem. Turklāt tā būtiski uzlabo vardarbības upuriem sniegtā atbalsta būtību un kvalitāti.

99. Ir svarīgi, lai attiecīgo profesiju pārstāvjiem, kas regulāri nonāk saskarē ar vardarbības upuriem vai vardarbības izdarītājiem, būtu atbilstošas zināšanas par jautājumiem, kuri saistīti ar šādas vardarbības veidiem. Tāpēc šā panta pirmajā daļā Konvencijas dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt vai pastiprināt apmācību, kura paredzēta attiecīgo profesiju pārstāvjiem, kas strādā ar tādas vardarbības upuriem vai vardarbības izdarītājiem, uz kuru attiecas šī Konvencija, par šādas vardarbības novēršanu un atklāšanu, sieviešu un vīriešu līdztiesību, vardarbības upuru vajadzībām un tiesībām, kā arī par to, kā novērst sekundāru viktimizāciju. Sākotnējā profesionālā apmācība un apmācība darba vietā attiecīgo profesiju pārstāvjiem rada iespēju iegūt atbilstošas zināšanas, lai jau agrīnā stadijā konstatētu vardarbības gadījumus un prastu rīkoties šādos gadījumos, un attiecīgi veikt preventīvus pasākumus, izkopjot iejūtību un prasmes, kas vajadzīgas, lai atbilstoši un efektīvi veiktu savus darba pienākumus. Projekta autori uzskatīja, ka vislabāk ir ļaut Konvencijas dalībvalstīm pašām izlemt, kā organizēt attiecīgo profesiju pārstāvju apmācību. Tomēr ir svarīgi nodrošināt to, lai attiecīgā apmācība būtu pastāvīga un tiktu atbilstoši uzraudzīta, tādējādi nodrošinot jauniegūto prasmju atbilstošu lietošanu. Visbeidzot, ir svarīgi, lai attiecīgo apmācību atbalstītu un stiprinātu konkrēti oficiālie protokoli un vadlīnijas, kas nosaka standartus, kuri personālam jāievēro attiecīgajā jomā. Šādu protokolu lietderība atbilstošos gadījumos regulāri jāuzrauga, tie jāpārskata un vajadzības gadījumā jāuzlabo.

100. Attiecīgo profesiju pārstāvju vidū var būt tiesu varas iestāžu darbinieki, praktizējoši juristi, tiesībsardzības institūciju darbinieki un darbinieki, kas strādā veselības aprūpes, sociālās aprūpes un izglītības jomā. Nodrošinot apmācību ar tiesvedību saistītajiem attiecīgo profesiju pārstāvjiem (īpaši tiesnešiem, prokuroriem un advokātiem), Konvencijas dalībvalstīm jāņem vērā noteikumi par šo jurista profesiju neatkarību un autonomiju attiecībā uz savas profesijas pārstāvju apmācību organizēšanu. Projekta autori vēlējas uzsvērt to, ka šis noteikums nav pretrunā noteikumiem, kas reglamentē jurista profesijas pārstāvju autonomiju, bet tajā noteikts, Konvencijas dalībvalstīm jānodrošina tas, lai apmācība būtu pieejama tiem attiecīgo profesiju pārstāvjiem, kuri vēlas to saņemt.

101. Aplūkojamā panta otrā daļa saistīta ar Konvencijas mērķi plašākā nozīmē – izveidot vispusīgu pieeju, lai novērstu un apkarotu jebkādu vardarbību, uz ko attiecas šī Konvencija. Šajā noteikumā ietverta prasība Konvencijas dalībvalstīm veicināt to, lai pirmajā daļā minētā apmācība ietvertu arī apmācību par saskaņotu daudzu institūciju sadarbību, tādējādi papildinot šīs Konvencijas 7. pantā paredzētos pienākumus. Tāpēc attiecīgo profesiju pārstāvjiem jāmaņa arī prasme strādāt ar plašu dažādu institūciju loku, lai viņi būtu sagatavoti sadarboties ar citiem attiecīgo profesiju pārstāvjiem daudzās dažādās jomās.

16. pants. Preventīvā iesaistīšanās un rehabilitācijas programmas

102. Preventīvās iesaistīšanās un rehabilitācijas programmas tiek izstrādātas tādēļ, lai palīdzētu vardarbības izdarītājiem mainīt savu attieksmi un izturēšanos un tādējādi novērstu

turpmāko vardarbību ģimenē un seksuālu vardarbību.

103. Aplūkojamā panta pirmajā daļā noteikts, ka Konvencijas dalībvalstis izstrādā programmas, kas paredzētas vardarbības ģimenē izdarītājiem, vai atbalsta šādu programmu izstrādi, ja tādas nepastāv, vai atbalsta jau pastāvošās programmas. Ir daudz dažādu veidu, kā strādāt ar vardarbības izdarītājiem, un Konvencijas dalībvalstīm vai pakalpojumu sniedzējiem pašiem jāizlemj, kā to darīt. Tomēr ikvienam no veidiem jāatbilst turpmāk minētajām prasībām.

104. Pamatā preventīvajām iesaistīšanās programmām, kas paredzētas, lai novērstu vardarbību ģimenē, ir jābūt labākajai praksei un pētījumiem par to, kā visefektīvāk strādāt ar vardarbības izdarītājiem. Šīm programmām jānodrošina vardarbības izdarītāji uzņemties atbildību par savu rīcību un izvērtēt savu attieksmi pret sievietēm un savus uzskatus par tām. Lai veiktu šādu iesaistīšanos, vajadzīgi prasmīgi un apmācīti koordinatori. Lai tie spētu strādāt ar plašu loku visdažādāko vīriešu, kas iesaistās šādās programmās, viņiem ne tikai jāzina psiholoģija un vardarbības ģimenē būtība, bet arī jāzina attiecīgā kultūra un valoda. Turklāt ir svarīgi, lai šīs programmas netiktu izstrādātas nošķirti, bet gan attiecīgos gadījumos ciešā sadarbībā ar sievietēm paredzētu atbalsta pakalpojumu sniedzējiem, tiesībsardzības institūcijām, tiesu varas iestādēm, probācijas iestādēm un bērnu aizsardzības vai bērnu labklājības iestādēm. Iesaistīšanās šajās programmās notiek ar tiesas nolēmumu vai labprātīgi. Abos gadījumos var tikt ietekmēts vardarbības upura lēmums palikt kopā ar varmāku vai atstāt viņu vai sniegta maldīga drošības sajūta vardarbības upurim, tāpēc pirmām kārtām ir jāņem vērā vardarbības upuru vajadzības un drošība, tostarp viņu cilvēktiesības.

105. Šā panta otrajā daļā noteikts pienākums izstrādāt vai atbalstīt rehabilitācijas programmas seksuālās vardarbības izdarītājiem un izvarotājiem. Tās ir programmas, kuras īpaši paredzētas, lai strādātu ar notiesātajiem dzimumnoziegumu izdarītājiem cietumā un ārpus tā, un kuru mērķis ir mazināt recidīvismu. Eiropas Padomes dalībvalstīs pastāv daudz dažādu veidu un pieeju. Arī šajā gadījumā projekta autori ir uzskatījuši, ka labāk ir Konvencijas dalībvalstīm un/vai pakalpojumu sniedzējiem ļaut pašiem izlemt, kā vadīt šādas programmas. To galvenais mērķis ir nepieļaut atkārtotu vardarbību un efektīvi reintegrēt vardarbības izdarītājus sabiedrībā.

17. pants. Privātā sektora un plašsaziņas līdzekļu līdzdalība

106. Aplūkojamā panta pirmajā daļā noteikti divi dažādi pienākumi. Pirmkārt, Konvencijas dalībvalstīm ir pienākums mudināt privāto sektoru, informācijas un sakaru tehnoloģiju sektoru (turpmāk tekstā – „IST”) un plašsaziņas līdzekļus piedalīties ne tikai vietējās, reģionālās un valsts politikas izstrādē un centienos novērst vardarbību pret sievietēm, bet arī piedalīties to īstenošanā. Katram atsevišķajam uzņēmumam pašam jāpieņem lēmums par to, vai rīkoties, un par to, kā rīkoties. Attiecībā uz plašsaziņas līdzekļiem ir svarīgi tas, ka šis teksts īpaši norāda – atsaucoties uz Konvencijas dalībvalstu mudinājumu veikt iepriekš minētās darbības, plašsaziņas līdzekļi ievēro vārda brīvību un savu neatkarību: pēdējā īpaši jāizvērtē no redaktoriskās neatkarības viedokļa.

107. Otrkārt, šis punkts uzliek Konvencijas dalībvalstīm pienākumu mudināt privāto sektoru, IST sektoru un plašsaziņas līdzekļus sagatavot vadlīnijas un pašregulatīvas normas, lai palielinātu sieviešu cieņas respektēšanu un tādējādi sekmētu pret viņām vērstas vardarbības novēršanu. Tomēr 17. panta pirmajā daļā minētā atsauce uz politiku, vadlīnijām un pašregulatīvajām normām pret sievietēm vērstas vardarbības novēršanai jāinterpretē tādējādi, ka tā mudina, lai pēc iespējas vairāk privātu uzņēmumu izstrādātu protokolus vai vadlīnijas, piemēram, par to, kā rīkoties gadījumos, kad seksuāla rakstura aizskārums noticis darba vietā.

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

Šā punkta mērķis ir arī mudināt IST sektoru un plašsaziņas līdzekļus pieņemt pašregulatīvas normas, lai atturētos no nevēlamiem dzimumu stereotīpiem un tādu sievietes pazemojošu attēlu vai attēlojumu izplatīšanas, kas saistīti ar vardarbību un dzimumsakariem. Turklāt tas nozīmē to, ka minētie dalībnieki jāmudina izstrādāt ētikas kodeksus, lai vardarbība pret sievietēm plašsaziņas līdzekļos tiktu atspoguļota, ievērojot cilvēktiesības un dzimumu līdztiesības principu un izvairoties no sensācijām. Visi minētie pasākumi jāveic, pienācīgi ievērojot šādus pamatprincipus: vārda brīvību, preses brīvību un mākslinieciskās jaunrades brīvību.

108. Eiropas Padome ar savas Ministru komitejas un Parlamentārās asamblejas starpniecību jau sen, izdodot turpmāk minētos ieteikumus, aicina izskaust dzimumu stereotipus un sieviešu un vīriešu nelīdztiesību:

- Ministru komitejas Ieteikums Nr. R (84)17 dalībvalstīm par sieviešu un vīriešu līdztiesību plašsaziņas līdzekļos;
- Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas Ieteikums 1555 (2002) par sieviešu attēlojumu plašsaziņas līdzekļos;
- Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas Ieteikums 1799 (2007) par sieviešu attēlojumu reklāmā;
- Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas Rezolūcija 1751 (2010) un Ieteikums 1931 (2010) par dzimumu diskriminējošu stereotipu apkarošanu plašsaziņas līdzekļos.

109. Šā panta mērķis ir dot šiem centieniem jaunu impulsu, lai sasniegtu ilgtermiņa mērķi – novērstu un apkarotu jebkādu vardarbību, uz ko attiecas šī Konvencija. Kā norādījusi Plašsaziņas līdzekļu un jauno sakaru pakalpojumu koordinācijas komiteja (CDMC) savos komentāros par iepriekš minēto 2010. gada Ieteikumu 1931, “dzimumu stereotipu izskaušana palīdzēs mazināt nelīdztiesību, tostarp ar dzimumu saistītu vardarbību, kas ir viena no tās nevēlamākajām izpausmēm. Ņemot vērā to, ka, lai efektīvi risinātu šo problēmu, neizbēgami jāievēro plašsaziņas līdzekļu neatkarības pamatprincips, tad apmierinošu risinājumu nevar nodrošināt vienīgi ar reglamentējošiem pasākumiem. Tāpēc šis pienākums galvenokārt gulstas uz pašiem plašsaziņas līdzekļiem, kuriem savos profesionālajos kodeksos un pašregulatīvajos mehānismos jāiekļauj līdztiesīga attēlojuma princips un taisnīgas attieksmes princips, kas jāievēro attiecībā uz dažādām personām ar atšķirīgu identitāti, un kuriem jāapkaro stereotipi savā ikdienas darbā. Vēl efektīvāks pasākums būtu risinājumi, ko sniedz pārvaldības modelis un pieejas.”

IV nodaļa. Aizsardzība un atbalsts

110. Konvencijas galvenais mērķis ir novērst jebkādu vardarbību, kas ir tās darbības jomā, bet vardarbības upuriem ir nepieciešama atbilstoša aizsardzība pret turpmāko vardarbību, atbalsts un palīdzība, lai pārvarētu šādas vardarbības daudzējādās sekas un no jauna veidotu savu dzīvi. Šajā nodaļā ir noteikti vairāki pienākumi attiecībā uz specializēto un vispārējo atbalsta pakalpojumu izveidi, lai apmierinātu vardarbības skarto personu vajadzības.

18. pants. Vispārējie pienākumi

111. Šajā pantā noteikti vairāki vispārējie principi, kas jāievēro, sniedzot aizsardzības un atbalsta pakalpojumus.

112. Aplūkojamā panta pirmajā daļā minēts vispārējs pienākums pieņemt normatīvos aktus vai veikt citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai aizsargātu visus vardarbības upurus Konvencijas dalībvalsts teritorijā no jebkādiem turpmākiem vardarbības aktiem, uz kuriem attiecas šī Konvencija.

113. Saskaņā ar vispārējo daudzu institūciju sadarbības principu un vispusīgo pieeju, uz ko mudina Konvencija, otrā daļa paredz to, ka Konvencijas dalībvalstis saskaņā ar valsts tiesību aktiem garantē atbilstošus mehānismus, lai nodrošinātu efektīvu sadarbību starp šādām institūcijām, kuras projekta autori uzskatījuši par svarīgām: tiesu varas iestādēm, prokuroriem, tiesībsardzības institūcijām, vietējām un reģionālām pašvaldībām un NVO. Pievienojot frāzi „citas attiecīgās organizācijas”, projekta autori ir nodrošinājuši to, ka šis uzskaitījums nav izsmelošs, un tādējādi Konvencijas dalībvalstis var sadarboties ar jebkuru citu organizāciju, kuru tās uzskata par piemērotu. Termins „mehānisms” attiecas uz ikvienu oficiālu vai neoficiālu struktūru, piemēram, pieņemtiem protokoliem, apaļā galda diskusijām vai ikvienu citu metodi, kas daudziem attiecīgo profesiju pārstāvjiem rada iespēju sadarboties standartizētā veidā. Nav nepieciešams izveidot oficiālu iestādi vai institūciju.

114. Tam, ka uzsvērtā šī dalībnieku sadarbība, pamatā ir pārliecība, ka labākais veids, kā risināt jautājumus, kas saistīti ar jebkādu vardarbību, uz kuru attiecas Konvencija, ir risināt tos, saskaņoti un koordinēti sadarbojoties daudzām institūcijām. Tiesībsardzības institūcijām, kuras bieži vien ar vardarbības upuriem saskaras pirmās, jo to pārstāvji tiek izsaukti uz nozieguma izdarīšanas vietu, jābūt spējīgām nosūtīt vardarbības upurus pie specializēto atbalsta pakalpojumu sniedzējiem, piemēram, uz patversmi vai krīzes centru izvarošanas upuriem, ko bieži vien vada NVO. Šie atbalsta pakalpojumu sniedzēji atbalsta vardarbības upurus, nodrošinot tiem medicīnisko palīdzību, vajadzības gadījumā vācot vardarbības pierādījumus, kā arī nodrošinot viņiem psiholoģiskas un juridiskas konsultācijas. Tie arī palīdz vardarbības upuriem spert nākamo soli, kas bieži vien nozīmē vēršanos tiesu varas iestādēs. Noteikti jāpiebilst tas, ka šis pienākums attiecas ne tikai uz vardarbības upuriem, bet arī uz vardarbības lieciniekiem, jo īpaši bērniem.

115. Aplūkojamā panta trešajā daļā uzskaitīti aizsardzības un atbalsta pakalpojumu mērķi un kritēriji: pirmkārt, visu pieņemto normatīvo aktu un veikto pasākumu pamatā jābūt dzimumu līdztiesības principam atbilstoši izpratnei par to, kas ir vardarbība pret sievietēm un vardarbība ģimenē. Tas nozīmē to, ka sniegtajiem pakalpojumiem uzskatāmi jāparāda pieeja, kas piemērota to saņēmējiem un kas atzīst šo vardarbības veidu dinamiku atkarībā no dzimuma un to ietekmi un sekas, un kas vērsta uz dzimumu līdztiesību un cilvēktiesībām.

116. Otrkārt, šī daļa paredz to, ka, pieņemot šādus normatīvos aktus un veicot šādus pasākumus, jāņem vērā attiecības starp vardarbības upuriem, vardarbības izdarītājiem, bērniem un to plašāku sociālo vidi, lai izvairītos no tā, ka viņu vajadzības tiek apmierinātas nošķirti vai arī neņemot vērā viņu sociālo situāciju. Projekta autoriem šķita svarīgi nodrošināt to, ka vardarbības upuru vajadzības tiek noteiktas, ņemot vērā visus būtiskos apstākļus, lai attiecīgo profesiju pārstāvji varētu pieņemt apzinātus un atbilstošus lēmumus. Ar terminu „saskaņota pieeja” apzīmē tādu pieeju, kuras pamatā ir cilvēktiesības un kuru sauc par „NAK pieeju”, un kuras mērķis ir saskaņota novēršana, aizsardzība un kriminālvajāšana.

117. Treškārt, ja pasākumu un pakalpojumu nolūks ir labs, bet saistībā ar tiem netiek pienācīgi ņemtas vērā vardarbības postošās sekas un laiks, kas nepieciešams, lai atgūtos no vardarbības, vai arī to īstenotāji izturas neiejūtīgi pret vardarbības upuriem, rodas risks, ka šo pakalpojumu saņēmēji var atkārtoti kļūt par upuriem.

118. Turklāt trešā daļa paredz to, ka visu normatīvo aktu un pasākumu mērķis ir nodrošināt to
LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanas Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

sieviešu tiesību un iespēju paplašināšanu un ekonomisko patstāvību, kuras kļuvas par šādas vardarbības upuriem. Tas nozīmē to, ka vardarbības upuri jeb pakalpojumu saņēmēji zina savas tiesības un var pieņemt lēmumus labvēlīgā vidē, kur pret tiem izturas ar cieņu, respektu un iejūtību. Tomēr šiem pakalpojumiem jāiedevs vardarbības upuros pārliecība par to, ka viņi paši vada savu dzīvi, un nereti tas nozīmē to, ka jāstrādā, lai panāktu finansiālu drošību, it īpaši ekonomisku neatkarību no vardarbības izdarītāja.

119. Pieredze liecina, ka gadījumos, kad pakalpojumu sniedzēji, tostarp tiesībsardzības institūciju struktūrvienības, atrodas vienā ēkā vai tiešā tuvumā cits citam un tie savstarpēji sadarbojas, ievērojami pieaug apmierinātības ar pakalpojumiem līmenis, un dažos gadījumos tas ir veicinājis vardarbības upuru vēlmi celt apsūdzību vai piedalīties visos tiesvedības posmos. Šī labā prakse ir pazīstama kā „vienas pieturas aģentūras princips”, kas izmēģināts un pārbaudīts, sniedzot pakalpojumus vardarbības upuriem, kuri cietuši no vardarbības ģimenē, taču to var viegli pielāgot citiem vardarbības veidiem. Tāpēc trešajā daļā Konvencijas dalībvalstis ir aicinātas censties izvietot pakalpojumu sniedzējus vienā ēkā.

120. Visbeidzot, trešajā daļā Konvencijas dalībvalstīm noteikts pienākums nodrošināt to, ka neaizsargātām personām ir pieejami atbalsta pakalpojumi, saistībā ar kuriem ņemtas vērā viņu īpašās vajadzības. Termins „neaizsargāta persona” attiecas uz tām personām, kas minētas komentāros saistībā ar 12. pantu. Konvencijas dalībvalstis nodrošina to, ka šie pakalpojumi vardarbības upuriem ir pieejami neatkarīgi no viņu sociālekonomiskā stāvokļa un attiecīgos gadījumos tie ir pieejami bez maksas.

121. Aplūkojamā panta ceturtās daļas mērķis ir norādīt uz ievērojamo pārestību, ar kādu vardarbības upuri bieži saskaras, lūdzot palīdzību un atbalstu. Daudzi publiskie un privātie pakalpojumu sniedzēji savus pakalpojumus sniedz tikai tad, ja vardarbības upuri vēlas izvirzīt apsūdzību vai sniegt liecības pret vardarbības izdarītāju. Ja vardarbības upuris nevēlas izvirzīt apsūdzību vai sniegt liecības tiesā bailu vai emocionāla apjukuma un pieķeršanās dēļ, tad viņam tiek liegtas konsultācijas vai mājvieta. Tas ir pretrunā neatkarības nodrošināšanas principam un pieejai, kuras pamatā ir cilvēktiesības, un no šādas rīcības ir jāizvairās. Jāpiebilst, ka šis noteikums pirmām kārtām attiecas uz vispārējiem un specializētajiem atbalsta pakalpojumiem, kas minēti Konvencijas 20. un 22. pantā, bet tas neattiecas uz juridiskās palīdzības pakalpojumiem.

122. Dažiem vardarbības veidiem, uz ko attiecas šī Konvencija, var būt starptautiska dimensija. Tādiem vardarbības upuriem kā, piemēram, piespiedu laulību vai vardarbības ģimenē upuriem, kā arī sievietēm vai meitenēm, kam draud izkropļot dzimumorgānus, tad, ja minētie upuri neatrodas valstī, kuras pilsoņi viņi ir, nepieciešama konsulārā aizsardzība un, iespējams, medicīniska un finansiāla palīdzība. Aplūkojamā panta piektā daļa paredz to, ka Konvencijas dalībvalstis veic attiecīgos pasākumus, lai nodrošinātu ar nepieciešamo konsulāro palīdzību un, ja vajadzīgs, cita veida aizsardzību un palīdzību, tostarp palīdzību vardarbīgu noziegumu upuriem, palīdzību aizturēšanas vai apcietināšanas gadījumā, palīdzību cietušajiem pilsoņiem un viņu repatriāciju, ar jauniem personu apliecinošiem dokumentiem un cita veida konsulāro atbalstu.

123. Šis pienākums attiecas ne tikai uz Konvencijas dalībvalstu pilsoņiem, bet arī uz citiem vardarbības upuriem, kuriem atbilstoši Konvencijas dalībvalstu saistībām saskaņā ar starptautiskajām tiesībām ir tiesības uz šīs Konvencijas dalībvalsts aizsardzību valsts līmenī, piemēram, tas attiecas uz tādas Eiropas Savienības dalībvalsts pilsoņiem, kas pati nesniedz aizsardzību, izmantojot pastāvīgo pārstāvniecību (vēstniecību, ģenerālkonsulātu vai konsulātu), kā to paredz Līguma par Eiropas Savienības darbību 20. panta 2. punkta c) apakšpunkts.

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

19. pants. Informācija

124. Vardarbības upuri uzreiz pēc vardarbības ne vienmēr spēj pieņemt pilnīgi apzinātus un neatkarīgus lēmumus, un viņi var atrasties nelabvēlīgā vidē. Šis noteikums īpaši uzsver nepieciešamību informēt vardarbības upurus par dažādajiem atbalsta pakalpojumu veidiem un tiesiskajiem pasākumiem, kas tiem pieejami. Tāpēc viņi jāinformē par to, kur var saņemt konkrētu palīdzību, vajadzības gadījumā šo informāciju sniedzot to valodā, kas nav valsts valoda(-as), un laikus, tas ir, tad, kad tā vajadzīga vardarbības upuriem. Minētais tomēr neuzliek pienākumu Konvencijas dalībvalstīm sniegt informāciju jebkurā valodā, bet tikai tajās valodās, kuras visvairāk izplatītas konkrētajā valstī, un pieejamā veidā. Termins „atbilstoša informācija” attiecas uz tādu informāciju, kas pietiekami atbilst vardarbības upuru nepieciešamībai pēc informācijas. To var izdarīt, piemēram, ne tikai sniedzot informāciju par tās organizācijas nosaukumu, kas sniedz pakalpojumus, bet izsniedzot arī brošūru, kurā norādīta šīs organizācijas kontaktinformācija, darba laiks un informācija par pakalpojumiem, ko tā sniedz.

20. pants. Vispārējie atbalsta pakalpojumi

125. Vardarbības upuri var saņemt vispārējos un specializētos atbalsta pakalpojumus. Vispārējie atbalsta pakalpojumi ir palīdzība, ko sniedz valsts iestādes, piemēram, sociālie pakalpojumi, veselības aprūpes pakalpojumi, nodarbinātības pakalpojumi; šie pakalpojumi nodrošina ar ilgtermiņa palīdzību, un tie paredzēti ne tikai vardarbības upuriem, bet visai sabiedrībai. Turpretī specializētie atbalsta pakalpojumi nav domāti visai sabiedrībai, bet tie paredzēti, lai sniegtu atbalstu un palīdzību saistībā ar tādu vajadzību apmierināšanu, bieži vien neatliekamam, kādas ir vardarbības upuriem, kuri cietuši no konkrētu veidu vardarbības pret sievietēm vai vardarbības ģimenē. Šos pakalpojumus sniedz vai finansē arī valsts iestādes, taču lielāko daļu specializēto pakalpojumu sniedz NVO.

126. Konvencijas 20. panta pirmā daļa uzliek pienākumu dienestiem, kas sniedz sociālos pakalpojumus, piemēram, mājokļu pakalpojumus, nodarbinātības pakalpojumus, valsts izglītības un apmācības pakalpojumus, valsts psiholoģiskās un juridiskās konsultācijas, kā arī finansiālā atbalsta pakalpojumus, vajadzības gadījumā apmierināt to vardarbības upuru īpašās vajadzības, kuri cietuši no jebkādas vardarbības, uz ko attiecas šī Konvencija. Lai gan daudzi vardarbības upuri jau saņem šādus pakalpojumus, ne vienmēr pietiekami vai konsekventi tiek ņemta vērā viņu īpaši sarežģītā situācija un gūtā trauma. Tāpēc Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas nodrošināt to, ka vardarbības upuriem tiek garantēta piekļuve šādiem pakalpojumiem, pret viņiem izturas labvēlīgi, un viņu vajadzības tiek pienācīgi apmierinātas.

127. Pirmie ar vardarbības upuriem visbiežāk saskaras veselības aprūpes un sociālo pakalpojumu sniedzēji. Aplūkojamā panta otrā daļa paredzēta, lai nodrošinātu atbilstošus resursus šo pakalpojumu sniegšanai, tādējādi apmierinot vardarbības upuru ilgtermiņa vajadzības. Turklāt tajā uzsvērts, ka ir svarīgi nodrošināt personālam apmācību par vardarbības dažādajiem veidiem, vardarbības upuru īpašajām vajadzībām un to, kā tās saprātīgi apmierināt.

21. pants. Palīdzība individuālo/kolektīvo sūdzību iesniegšanā

128. Šis noteikums uzliek Konvencijas dalībvalstīm pienākumu nodrošināt to, lai vardarbības upuriem būtu informācija par spēkā esošajiem reģionālajiem un starptautiskajiem sūdzību mehānismiem, kā arī nodrošināt tiem piekļuvi. Termins „spēkā esošie” attiecas uz tiem

reģionālajiem un starptautiskajiem sūdzību mehānismiem, kurus ratificējušas šīs Konvencijas dalībvalstis. Eiropas Padomes dalībvalstis ir daudzu reģionālo un starptautisko cilvēktiesību līgumu dalībvalstis, un daudzas no tām atzinušas attiecīgo līgumu izpildi kontrolējošo institūciju jurisdikciju un sūdzību mehānismus. Tādējādi pēc tam, kad tie izmantojuši visus valsts tiesiskās aizsardzības līdzekļus, vardarbības upuri, kas cietuši no jebkādas vardarbības, uz ko attiecas šī Konvencija, var izmantot vairākus spēkā esošos reģionālos un starptautiskos sūdzību mehānismus. Individīdi, piemēram, var vērsties Eiropas Cilvēktiesību tiesā vai *CEDAW* komitejā, lai saņemtu papildu tiesisko aizsardzību. Šie mehānismi var būt arī kolektīvi, tas ir, pieejami vardarbības upuru grupām, piemēram, Eiropas Sociālajā hartā paredzētais kolektīvo sūdzību mehānisms.

129. Projekta autori, norādot to, ka vardarbības upuriem tiek sniegta informācija par šiem mehānismiem un nodrošināta piekļuve, vēlējās uzsvērt, ka vardarbības upuri jānodrošina ar informāciju par pieņemamības noteikumiem un procedūras noteikumiem, kas attiecas uz spēkā esošajiem reģionālajiem un starptautiskajiem sūdzību mehānismiem, un to, ka pēc tam, kad vardarbības upuri izmantojuši visus valsts tiesiskās aizsardzības līdzekļus, Konvencijas dalībvalstis nekādā veidā neapgrūtina piekļuvi šiem mehānismiem.

130. Šā noteikuma mērķis ir arī sekmēt to, ka vardarbības upuri saistībā ar šādu sūdzību iesniegšanu tiek nodrošināti ar tādu korektu un kompetentu palīdzību, ko sniedz valsts, advokātu asociācijas, attiecīgās NVO vai citi iespējamie dalībnieki. Vārds „palīdzība” var izteikt to, ka tiek sniegta informācija un juridiskās konsultācijas. Sniegtajai palīdzībai jābūt kompetentai un pielāgotai vardarbības upuru vajadzībām, lai vardarbības upuriem atvieglotu piekļuvi spēkā esošajiem sūdzību mehānismiem.

22. pants. Specializētie atbalsta pakalpojumi

131. Papildinot 20. pantā noteikto pienākumu, šis pants un turpmākie panti paredz to, ka Konvencijas dalībvalstīm jāizveido pienācīgi finansēts specializēto pakalpojumu sektors.

132. Šādu specializēto pakalpojumu mērķis ir nodrošināt sarežģīta uzdevuma izpildi – nodrošināt vardarbības upuriem neatkarību, sniedzot optimālu atbalstu un palīdzību, kas pielāgota viņu īpašajām vajadzībām. Lielākoties to vislabāk veic sieviešu organizācijas, kā arī šis uzdevums tiek īstenots ar atbalsta pakalpojumiem, kurus sniedz, piemēram, vietējās pašvaldības, kam ir darbinieki, kuri ir specializējušies un kuriem ir pieredze ar dzimumu saistītas vardarbības jautājumos, un kuriem ir plašas zināšanas par šiem jautājumiem. Ir svarīgi nodrošināt to, lai šie pakalpojumi pietiekamā apjomā tiktu sniegti visā valstī un lai tie būtu pieejami visiem vardarbības upuriem. Turklāt šiem pakalpojumiem un to sniedzējiem jābūt tādiem, lai tie spētu reaģēt uz visdažādākajām tādas vardarbības izpausmēm, uz ko attiecas šī Konvencija, un sniegt atbalstu visām vardarbības upuru grupām, tostarp grūti sasniedzamām grupām. Šādiem specializētajiem pakalpojumiem jānodrošina šāda veida atbalsts: patversme un droša mājvieta, neatliekamais medicīniskais atbalsts, tiesu medicīniskās ekspertīzes pierādījumu savākšana izvarošanas un seksuālās vardarbības gadījumos, īstermiņa un ilgtermiņa psiholoģiskās konsultācijas, traumatoloģiskā palīdzība, juridiskās konsultācijas, aizstāvība un vietējie profilakses pakalpojumi, palīdzības tālrunu līnijas, ar kuru palīdzību vardarbības upurus nosūta pie pareizā pakalpojumu sniedzēja, un īpaši pakalpojumi bērniem, kas kļuvuši par vardarbības upuriem vai lieciniekiem.

23. pants. Patversmes

133. Šajā pantā Konvencijas dalībvalstīm noteikts pienākums izveidot pietiekamu skaitu atbilstošu un viegli pieejamu patversmju, kas ir nozīmīgs līdzeklis, lai izpildītu pienākumu

nodrošināt aizsardzību un atbalstu. Patversmju izveides mērķis ir nodrošināt vardarbības upuriem, īpaši sievietēm un bērniem, kuri savās mājās vairs nav drošībā, tūlītēju, vēlams – diennakts, piekļuvi drošai mājvietai. Ar pagaidu mājokli vai vispārējām patversmēm, piemēram, bezpajumtnieku patversmēm, nepietiek, un tās nenodrošina ar vajadzīgo atbalstu un neatkarību. Vardarbības upuri saskaras ar daudzām savstarpēji saistītām problēmām, kas attiecas uz viņu veselību, drošību, finansiālo stāvokli un viņu bērnu labklājību. Šo problēmu risināšanai vislabāk piemērotas ir specializētas sieviešu patversmes, jo tās ne tikai ir droša uzturēšanās vieta, bet tajās sievietēm un viņu bērniem tiek sniegts arī atbalsts, tiem tiek dota iespēja pārvarēt savus traumatiskos pārdzīvojumus, izbeigt vardarbīgās attiecības, atgūt savu pašcieņu un veidot neatkarīgu dzīvi pēc saviem ieskatiem. Turklāt sieviešu patversmēm ir izšķiroša nozīme vienota informācijas tīkla izveidē, daudzu institūciju sadarbībā un izpratnes veidošanā attiecīgajā kopienā.

134. Lai paveiktu savu galveno uzdevumu – garantētu sievietēm un bērniem drošību un drošumu –, ir svarīgi, lai visās patversmēs tiktu ievēroti kopēji standarti. Šim nolūkam jānovērtē katra vardarbības upura drošības stāvoklis un, pamatojoties uz šo novērtējumu, jāizstrādā individuāls drošības pasākumu plāns. Attiecībā uz patversmēm būtiska problēma ir ēkas tehniskā drošība, jo vardarbības izdarītāja uzbrukumi apdraud ne tikai sievietes un viņu bērnus, bet arī personālu un citus cilvēkus, kas atrodas šīs ēkas apkārtnē. Turklāt vajadzīga efektīva sadarbība ar policiju drošības jautājumos.

135. Šis noteikums paredz to, ka jāizveido pietiekams skaits patversmju, lai nodrošinātu ar atbilstošu pagaidu mājvietu visus vardarbības upurus. Attiecībā uz katru vardarbības veidu nepieciešams atšķirīgs atbalsts un aizsardzība, un personālam jābūt apmācītam, lai to nodrošinātu. Termins „pietiekams skaits” nozīmē to, ka jābūt apmierinātām visu vardarbības upuru vajadzībām gan patversmju, gan specializētā atbalsta ziņā. Eiropas Padomes Darba grupa vardarbības pret sievietēm, tostarp vardarbības ģimenē, apkarošanas jautājumos savā Noslēguma ziņojumā par darbību (EG-TFV (2008)6) iesaka katrā reģionā izveidot drošas mājvietas specializētās sieviešu patversmēs, paredzot vietu vienai ģimenei uz 10000 iedzīvotāju. Taču patversmju skaits ir atkarīgs no faktiskās nepieciešamības. Arī to patversmju skaits, kas paredzētas upuriem, kuri cietuši no citiem vardarbības veidiem, ir atkarīgs no faktiskās nepieciešamības.

24. pants. Palīdzības tālruņu līnijas

136. Palīdzības tālruņu līnijas ir viens no svarīgākajiem līdzekļiem, kā nodrošināt vardarbības upuriem palīdzību un atbalstu. Palīdzības tālruņu līnijas, kuru numuri tiek darīti zināmi plašai sabiedrībai un kuras nodrošina atbalstu un konsultācijas krīzes situācijās un nosūta pie tādiem tiešajiem pakalpojumu sniedzējiem kā patversmes, konsultāciju centri vai policija, ir pamats visiem atbalsta un konsultāciju pakalpojumiem, kas saistīti ar jebkādu vardarbību, uz kuru attiecas šī Konvencija. Tāpēc ar šo pantu uzlikts pienākums izveidot valsts mēroga diennakts bezmaksas palīdzības tālruņu līnijas. Daudziem vardarbības upuriem nav dokumentu un līdzekļu, un viņiem varētu būt sarežģīti iegādāties telefona sarunu karti vai sameklēt precīzu sīknaudu, kas vajadzīga, lai samaksātu par telefona sarunu. Pat tad, ja jāmaksā niecīga naudas summa, tas var radīt šķēršļus daudziem palīdzības meklētājiem, tāpēc ir noteikta prasība, ka jānodrošina iespēja zvanīt uz palīdzības tālruņa līniju bez maksas. Turklāt daudzās telefonu sistēmās maksas zvani tiek fiksēti telefona rēķinā, tādējādi vardarbības izdarītājam darot zināmu to, ka vardarbības upuris meklē palīdzību, un šī iemesla dēļ, iespējams, turpmāk apdraudot vardarbības upuri. Eiropas Padomes Darba grupa vardarbības pret sievietēm, tostarp vardarbības ģimenē, apkarošanas jautājumos savā Noslēguma ziņojumā par darbību (EG-TFV (2008)6) iesaka izveidot vismaz vienu valsts mēroga palīdzības tālruņa līniju, kas sniedz palīdzību jebkādas pret sievietēm vērstas vardarbības upuriem, darbojas visu diennakti

un nodrošina atbalstu krīzes situācijās visās attiecīgajās valodās.

137. Daudziem vardarbības upuriem ir grūti aktīvi meklēt palīdzību un uzdrošināties piezvanīt un sniegt intīmu un personisku informāciju. Tāpēc ir svarīgi, lai zvanītāji paliktu anonīmi, lai viņus konsultētu personas, kas apmācītas rīkoties šādās situācijās, un lai palīdzības tālrunu līnijas pēc zvanītāja lūguma nodrošinātu informācijas un atbalsta konfidencialitāti. Ir valstis, kurās vienlīdz svarīgi ir nodrošināt palīdzību vairākās valodās, lai zvanītāji varētu pārvarēt iespējamo valodas barjeru.

25. pants. Atbalsts seksuālās vardarbības upuriem

138. Tā kā seksuālā vardarbība, tostarp izvarošana, ir traumatiska, nepieciešams apmācīts un kvalificēts personāls, kas izturas īpaši iejūtīgi. Šādas vardarbības upuriem vajadzīga neatliekamā medicīniskā palīdzība un atbalsts saistībā ar gūto traumu, kā arī tūlītēja tiesu ekspertīze, lai iegūtu kriminālvajāšanas uzsākšanai vajadzīgos pierādījumus. Turklāt bieži vien ir ārkārtīgi vajadzīgas psiholoģiskās konsultācijas un terapija – nereti pat vairākas nedēļas vai mēnešus pēc notikušās vardarbības.

139. Tāpēc 25. pantā īpaši uzsvērtā vajadzība sniegt šādus specializētos atbalsta pakalpojumus, uzliekot Konvencijas dalībvalstīm pienākumu nodrošināt to, ka tiek izveidots pietiekams skaits pieejamu krīzes centru izvarošanas upuriem vai seksuālās vardarbības upuru uzņemšanas centri. Jāpiebilst, ka Konvencijas dalībvalstīm tiek piedāvāta izvēles iespēja, nevis uzlikts pienākums izveidot abu veidu centrus.

140. Krīzes centri izvarošanas upuriem var būt ļoti dažādi. Parasti šie centri piedāvā ilgtermiņa palīdzību konsultāciju un terapijas veidā, sniedzot individuālas konsultācijas, organizējot atbalsta grupas un nodrošinot iespēju sazināties ar citiem pakalpojumu sniedzējiem. Tie arī atbalsta vardarbības upurus tiesas procesā, nodrošinot to, ka sievietēm juridisko palīdzību sniedz sievietes, un praktisku palīdzību.

141. Savukārt seksuālās vardarbības upuru uzņemšanas centri var būt specializējušies šādās jomās: neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšana, augstas kvalitātes tiesu ekspertīzes veikšana un iesaistīšanās krīzes situācijās. Piemēram, šie centri var būt izvietoti slimnīcās, lai varētu reaģēt uz neseno notikušu seksuālo vardarbību, veicot medicīniskās pārbaudes un nosūtot vardarbības upurus uz vietējām specializētajām organizācijām, kur tie var saņemt papildu pakalpojumus. Tie var arī nekavējoties nosūtīt vardarbības upurus uz attiecīgām specializētajām organizācijām, lai viņi tur varētu saņemt nepieciešamo aprūpi, kas paredzēta 25. pantā. Pētījumi liecina par to, ka pastāv šāda laba prakse: tiesu ekspertīze tiek veikta neatkarīgi no tā, vai vardarbības upuris ir nolēmis ziņot par notikušo vardarbību policijai, un viņam tiek piedāvāta iespēja, ka eksperti paņem un uzglabā paraugus, tādējādi ļaujot vardarbības upuriem lēmumu ziņot par izvarošanu pieņemt vēlāk.

142. Minētā prasība par šādu centru izveidi uzliek Konvencijas dalībvalstīm pienākumu nodrošināt to, lai šādu centru būtu pietiekami daudz, tā ka tie būtu viegli pieejami un savus pakalpojumus sniegtu atbilstoši. Eiropas Padomes Darba grupa vardarbības pret sievietēm, tostarp vardarbības ģimenē, apkarošanas jautājumos savā Noslēguma ziņojumā par darbību (EG-TFV (2008)6) iesaka izveidot vienu šādu centru uz 200000 iedzīvotāju, ģeogrāfiski tos izvietojot tā, lai tie būtu pieejami gan laukos, gan pilsētās dzīvojošiem vardarbības upuriem. Termins „atbilstoši” izsaka to, ka sniegtajiem pakalpojumiem jābūt pielāgotiem vardarbības upuru vajadzībām.

26. pants. Aizsardzība un atbalsts bērniem, kas ir liecinieki

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

143. Ja vecāki vai citi ģimenes locekļi tiek pakļauti fiziskajai, seksuālajai vai psiholoģiskajai vardarbībai un ļaunprātīgai izmantošanai, tas nopietni ietekmē bērnus. Tas biedē, traumē un nelabvēlīgi ietekmē viņu attīstību.

144. Tāpēc 26. pantā ir noteikts pienākums nodrošināt to, ka, sniedzot pakalpojumus un palīdzību vardarbības upuriem, kam ir bērni, kuri kļuvuši par vardarbības lieciniekiem, tiek ņemtas vērā šo bērnu tiesības un vajadzības. Termins „bērni, kas ir liecinieki” attiecas ne tikai uz bērniem, kas bijuši klāt vardarbības laikā un bijuši tās tiešie liecinieki, bet arī uz bērniem, kuri, slēpdamies netālu no vardarbības izdarīšanas vietas, dzirdējuši kliegzienu un citas skaņas, kas liecina par vardarbību, un uz bērniem, kuri pakļauti šādas vardarbības ilgtermiņa sekām. Noteikti jāatzīst un jāņem vērā tas, ka bērni, kas ir liecinieki jebkādi vardarbībai, uz kuru attiecas šī Konvencija, ir kļuvuši par vardarbības upuriem, un viņiem ir tiesības uz atbalstu. Tāpēc otrajā daļā izteikts aicinājums vajadzības gadījumā veikt vecumam un attīstības līmenim atbilstošus psihosociālos pasākumus, kuru pamatā ir vislabākie iespējamie pierādījumi un kuri ir īpaši pielāgoti bērniem, lai viņi varētu pārvarēt savus traumatiskos pārdzīvojumus. Sniedzot visus pakalpojumus, pienācīgi jāņem vērā bērnu labākās intereses.

27. pants. Ziņošana

145. Prasot, lai Konvencijas dalībvalstis mudinātu ziņot ikvienu personu, kas bijusi par liecinieku tādu vardarbības aktu izdarīšanai, uz kuriem attiecas šī Konvencija, vai kam ir pamatots iemesls uzskatīt, ka šāds akts var tikt izdarīts, projekta autori vēlējas uzsvērt to, cik svarīga var būt indivīdu – draugu, kaimiņu, ģimenes locekļu, darbabiedru, pedagogu un citu sabiedrības locekļu – nozīme, lai pārtrauktu vardarbības noklusēšanu. Ikviena Konvencijas dalībvalsts pati var noteikt, kurām kompetentajām iestādēm ir jāziņo šādos gadījumos. Tās var būt tiesībsardzības institūcijas, bērnu aizsardzības dienesti vai citi atbilstoši sociālie dienesti. Ar terminu „pamatots iemesls” saprot godprātīgu pārliecību, par kuru persona ziņo labā ticībā.

28. pants. Attiecīgo profesiju pārstāvju ziņojumi

146. Saskaņā ar šo pantu Konvencijas dalībvalstīm ir pienākums nodrošināt attiecīgo profesiju pārstāvjiem, kurus parasti saista noteikumi par dienesta noslēpumu (piemēram, ārstiem un psihiatriem), iespēju ziņot kompetentajām organizācijām vai iestādēm, ja tiem ir pamatots iemesls uzskatīt, ka ir izdarīts tāds smags vardarbības akts, uz kuru attiecas šī Konvencija, un ka ir gaidāmi atkārtoti smagi šādas vardarbības akti. Minētās prasības attiecībā uz ziņošanu ir kumulatīvas, un tās attiecas, piemēram, uz tipiskiem vardarbības ģimenē gadījumiem, kad vardarbības upuris ticis pakļauts smagiem vardarbības aktiem un ir ļoti iespējams, ka šāda vardarbība tiks izdarīta atkārtoti.

147. Svarīgi norādīt, ka šis noteikums neuzliek šiem attiecīgo profesiju pārstāvjiem pienākumu ziņot. Tas tikai dod šīm personām iespēju ziņot, nepārkāpjot konfidencialitātes noteikumus. Konfidencialitātes noteikumus paredz ne tikai tiesību akti; konfidencialitātes jautājumus un konfidencialitātes noteikumu pārkāpumus var reglamentēt arī ētikas kodeksi vai profesionālās ētikas normas, kas attiecas uz dažādām attiecīgo profesiju pārstāvju grupām. Šajā noteikumā pausti centieni nodrošināt to, lai nekādi konfidencialitātes noteikumi neliegtu ziņot par smagiem vardarbības aktiem. Šā noteikuma mērķis drīzāk ir aizsargāt vardarbības upuru dzīvību un fizisko integritāti, nevis uzsākt kriminālizmeklēšanu. Tāpēc ir svarīgi nodrošināt šādu iespēju attiecīgo profesiju pārstāvjiem, kas, rūpīgi izvērtējuši situāciju, vēlas aizsargāt vardarbības upurus.

148. Termins „atbilstošos apstākļos” nozīmē to, ka Konvencijas dalībvalstis var noteikt

situācijas vai gadījumus, uz kuriem attiecas šis noteikums. Piemēram, Konvencijas dalībvalstis var 28. pantā noteikto pienākumu padarīt atkarīgu no nosacījuma, ka jāsaņem vardarbības upura iepriekšēja piekrišana, izņemot dažus konkrētus gadījumus, piemēram, ja vardarbības upuris ir nepilngadīgs vai nespēj aizsargāt sevi fizisku vai garīgu traucējumu dēļ. Turklāt Konvencijas dalībvalstīm ir pienākums noteikt to attiecīgo profesiju pārstāvju kategorijas, uz kurām attiecas šis noteikums. Termins „konkrēti attiecīgo profesiju pārstāvji” attiecas uz tiem attiecīgo profesiju pārstāvjiem, kas, pildot savus pienākumus, nonāk saskarē ar sievietēm, vīriešiem un bērniem, kuri, iespējams, ir jebkādas tādas vardarbības upuri, uz ko attiecas šī Konvencija. Turklāt šis pants neskar tiesības, kuras saskaņā ar *ECHR* 6. pantu ir visiem, kas apsūdzēti par vardarbības aktiem, uz kuriem attiecas šī Konvencija, neatkarīgi no tā, vai ierosināts civilprocess vai kriminālprocess.

V nodaļa. Materiālās tiesības

149. Materiālo tiesību normas ir būtiska visu citu to Eiropas Padomes konvenciju sastāvdaļa, kas attiecas uz konkrētu vardarbības, ļaunprātīgas izmantošanas vai sliktas izturēšanās veidu apkarošanu. Pētot spēkā esošos tiesību aktus, kas attiecas uz vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē, konstatēts, ka tajos joprojām pastāv nepilnības. Tāpēc jāstiprina tiesiskā aizsardzība un līdzekļi, ar kuriem panākama nodarītās pārestības izlīdzināšana, un, ieviešot izmaiņas visu dalībvalstu tiesību sistēmās, lai efektīvi novērstu un apkarotu šos vardarbības veidus, ir jāņem vērā pašreizējā labā prakse. Projekta autori ir pētījuši, kādi attiecīgie krimināltiesiskie, civiltiesiskie un administratīvi tiesiskie pasākumi jāievieš, lai nodrošinātu to, ka Konvencija attiecas uz dažādajām situācijām, kas saistītas ar attiecīgajiem vardarbības aktiem. Tāpēc šajā nodaļā ir noteikti daudzi preventīvie, aizsardzības un kompensācijas pasākumi vardarbības upuriem, kā arī soda pasākumi vardarbības izdarītājiem attiecībā uz tiem vardarbības aktiem, par kuru izdarīšanu jāparedz kriminālatbildība.

150. Šajā nodaļā noteikts pienākums nodrošināt ar daudzējādiem civiltiesiskās aizsardzības līdzekļiem, lai vardarbības upuriem būtu tiesības uz taisnīgumu un kompensāciju; šie līdzekļi galvenokārt vērsti pret vardarbības izdarītāju, bet daļa no tiem attiecas uz valsts iestādēm, kas nav pildījušas savu pienākumu pienācīgi veikt preventīvos un aizsardzības pasākumus.

151. Konvencijas V nodaļā noteikti arī vairāki noziedzīgie nodarījumi. Šāda valstu tiesību aktu saskaņošana sekmēs valsts un starptautiska līmeņa rīcību pret noziedzību vairāku iemeslu dēļ. Nereti valsts pasākumi, kas paredzēti, lai apkarotu vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē, netiek veikti sistemātiski, vai arī to veikšana netiek pabeigta, jo tiesību aktos ir nepilnības.

152. Krimināltiesisko pasākumu galvenais mērķis ir sniegt norādījumus Konvencijas dalībvalstīm efektīvas politikas īstenošanā, kuras mērķis ir izskaust vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē – vardarbību, kura diemžēl joprojām ir plaši izplatīta Eiropā un ārpus tās.

153. Projekta autori bija vienprātīgi par to, ka principā visām Konvencijā noteiktajām krimināltiesību normām ir jābūt dzimumneitrālām; tādējādi vardarbības upura vai vardarbības izdarītāja dzimums nebūtu noziedzīgā nodarījuma būtisks elements. Taču nevajadzētu liegt Konvencijas dalībvalstīm ieviest normas, kas attiecas uz konkrētu dzimumu.

154. Projekta autori nolēma, ka Konvencijai nav jāattiecas uz rīcību, ko reglamentē citas Eiropas Padomes konvencijas, īpaši Eiropas Padomes Konvencija par cīņu pret cilvēku tirdzniecību (EPLS Nr. 197) un Eiropas Padomes Konvencija par bērnu aizsardzību pret seksuālu izmantošanu un seksuālu vardarbību (EPLS Nr. 201).

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

155. Pienākumi, kas noteikti 33.–39. pantā paredz, ka Konvencijas dalībvalstīm jānodrošina tas, ka par krimināli sodāmu tiek atzīta konkrēta tīša rīcība. Projekta autori vienojušies par šādu formulējumu, lai liktu Konvencijas dalībvalstīm konkrēto rīcību atzīt par krimināli sodāmu. Taču Konvencija neliek tās dalībvalstīm ieviest konkrētas normas, ar kurām Konvencijā minētā rīcība obligāti jāatzīst par krimināli sodāmu. Ņemot vērā īpatnības, kas piemīt 40. pantā minētajai rīcībai (seksuāla rakstura aizskārums), projekta autori uzskatīja, ka par šo rīcību jāsaņem kriminālsods vai citāds juridisks sods. Visbeidzot, šajā nodaļā minētie noziedzīgie nodarījumi ir minimums, par ko vienojušies projekta autori, un tas neliedz valsts tiesību aktos paredzēt vēl citus noziedzīgos nodarījumus vai noteikt minētajos tiesību aktos augstākus standartus.

156. Saskaņā ar krimināltiesību vispārējiem principiem juridiski spēkā esoša piekrišana var noņemt kriminālatbildību. Turklāt šajā Konvencijā noteiktie kriminālsodi neattiecas uz tiesiski attaisnojamām darbībām, piemēram, darbībām, kas izdarītas paš aizsardzības nolūkā, aizsargājot īpašumu vai veicot nepieciešamās medicīniskās procedūras.

29. pants. Civillietas un tiesiskās aizsardzības līdzekļi

157. Šā panta pirmās daļas mērķis ir nodrošināt vardarbības upuriem, pret kuriem vērsta jebkāda vardarbība, uz ko attiecas šī Konvencija, iespēju izmantot valsts tiesību sistēmas paredzētos civiltiesiskās aizsardzības līdzekļus pret vardarbības izdarītāju. No vienas puses, tie ir tiesiskās aizsardzības līdzekļi, kas ļauj tiesām, kuras izskata civillietas, likt personai izbeigt konkrētu rīcību, atturēties no konkrētas rīcības turpmāk vai likt personai veikt konkrētu darbību (tiesas aizliegumi). Šādus civiltiesiskās aizsardzības līdzekļus var izmantot, piemēram, lai palīdzētu meitenēm un zēniem, kuri varētu tikt apprecināti pret savu gribu, atgūt pasi vai citus svarīgus dokumentus no kādas personas, kas tos aiztur pret viņu gribu (vecāki, aizbildņi vai citi ģimenes locekļi). Šādi tiesas aizliegumi palīdz nodrošināt aizsardzību pret vardarbības aktiem.

158. No otras puses, atkarībā no Konvencijas dalībvalsts tiesiskā regulējuma šajā pantā paredzētie civiltiesiskās aizsardzības līdzekļi var būt arī tiesas rīkojumi, kas īpaši attiecas uz vardarbības aktiem, kuri ir šīs Konvencijas darbības jomā, piemēram, aizsardzības rīkojumi, ierobežojoši rīkojumi un aizliegums uzmākties, kā minēts 53. pantā. Šie aizliegumi ir īpaši piemēroti gadījumos, kad notikusi vardarbība ģimenē, un tie papildina tūlītējo – nereti īstermiņa – aizsardzību, ko nodrošina 52. pantā minētie ārkārtas aizliegumi tuvoties tūlīt pēc vardarbības akta.

159. Turklāt civiltiesību aktiem būtu jānodrošina tiesiskās aizsardzības līdzekļi pret goda aizskārumsu un apmelojumu saistībā ar vajāšanu un seksuāla rakstura aizskārumsu gadījumos, kad uz šādiem aktiem neattiecas Konvencijas dalībvalstu krimināltiesību akti.

160. Visus civiltiesiskos rīkojumus izsniedz pēc vardarbības upura vai atkarībā no tiesību sistēmas pēc trešās personas lūguma, un tos nevar izsniegt *ex officio*.

161. Aplūkojamā panta pirmās daļas mērķis ir nodrošināt vardarbības upurus ar civiltiesiskās aizsardzības līdzekļiem pret vardarbības izdarītāju, bet otrās daļas mērķis – nodrošināt viņus ar civiltiesiskās aizsardzības līdzekļiem pret valsts iestādēm, kas nav pildījušas savu pienākumu veikt vajadzīgos preventīvos vai aizsardzības pasākumus.

162. Tas atkārtoti atbildības principu, kas jāievēro valsts iestādēm, kurām saskaņā ar šīs Konvencijas 5. pantu ir pienākums ar pienācīgu rūpību novērst un izmeklēt šīs Konvencijas

darbības jomā esošos vardarbības aktus un sodīt par šādu vardarbības aktu izdarīšanu. Ja šis pienākums netiek pildīts, tad var iestāties juridiskā atbildība, un civiltiesību aktos jāparedz tiesiskās aizsardzības līdzekļi par šā pienākuma nepildīšanu. Šie tiesiskās aizsardzības līdzekļi cita starpā ir civiltiesiskā kaitējuma atlīdzināšanas prasība par nolaidību un rupju nolaidību. Valsts iestāžu civiltiesiskās atbildības apjomu reglamentē Konvencijas dalībvalsts tiesību akti, un tām ir rīcības brīvība izlemt, kāda nolaidība ir pamats prasības izvirzīšanai.

163. Aplūkojamā panta otrajā daļā noteiktais pienākums atbilst Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksei, kas attiecas uz gadījumiem, kad valsts iestādes nav pildījušas savus pozitīvos pienākumus saskaņā ar *ECHR* 2. pantu (tiesības uz dzīvību). Savos spriedumos lietā *Osman* pret Apvienoto Karalisti un lietā *Opuz* pret Turciju Tiesa nospriedusi, ka tad, „ja ir sūdzība par to, ka valsts iestādes pārkāpušas savu pozitīvo pienākumu aizsargāt tiesības uz dzīvību saistībā ar savu iepriekš minēto pienākumu novērst un aizliegt noziedzīgus nodarījumus pret personu, šīs personas labā nepieciešams konstatēt, ka šīs iestādes attiecīgajā laikā zinājušas vai tām vajadzējis zināt par to, ka pastāv faktiski un tūlītēji konkrētu indivīdu vai indivīdu grupas dzīvības apdraudējums, pret kuriem trešā persona izdara krimināli sodāmas darbības, un ka šīs iestādes nav veikušas to pilnvarās ietilpstošos pasākumus, kas, pamatotī novērtējot, tām būtu bijuši jāveic, lai novērstu šo apdraudējumu”. Tiesa skaidri noteikusi, ka atbildība iestājas ne tikai par rupju nolaidību vai pienākuma aizsargāt dzīvību tīšu neievērošanu.

164. Gadījumos, kad iestājas vardarbības upura nāve, spēkā esošos tiesiskās aizsardzības līdzekļus var izmantot šā upura pēcnācēji.

30. pants. Kompensācija

165. Šis pants paredz tiesības uz kompensāciju par kaitējumu, kas nodarīts, izdarot šajā Konvencijā paredzētos noziedzīgos nodarījumus. Aplūkojamā panta pirmajā daļā noteikts princips, ka vardarbības izdarītājs ir galvenais atbildīgais par nodarīto kaitējumu un viņam ir pienākums veikt restitūciju.

166. Kompensāciju var saņemt arī no apdrošināšanas sabiedrībām vai valsts finansētiem medicīniskās un sociālās palīdzības dienestiem. Aplūkojamā panta otrā daļa arī valstij uzliek pienākumu piešķirt kompensāciju. Valsts tiesību aktos var paredzēt nosacījumus kompensācijas saņemšanai, piemēram, paredzēt prasību, ka vardarbības upurim vispirms kompensācija jāprasa no vardarbības izdarītāja. Projekta autori uzsvēruši to, ka valsts piešķir kompensāciju gadījumos, kad vardarbības upurim nodarīti smagi miesas bojājumi vai veselības traucējumi. Jāpiebilst, ka ar terminu „miesas bojājumi” cita starpā saprot miesas bojājumus, kas izraisījuši vardarbības upura nāvi, un ka termins „veselības traucējumi” attiecas arī uz smagiem psiholoģiskajiem kaitējumiem, kurus radījusi psiholoģiskā vardarbība, kas minēta 33. pantā. Lai gan minētais pants paredz to, ka valsts piešķir kompensāciju tikai par „smagiem” miesas bojājumiem vai veselības traucējumiem, tas neliedz Konvencijas dalībvalstīm paredzēt labvēlīgākus kompensācijas mehānismus vai noteikt augstāko un/vai zemāko robežu jebkurai kompensācijas daļai, kas jāmaksā valstij, vai visām minētajām daļām. Šis noteikums nekādā ziņā neskar Eiropas Konvencijas par kompensāciju vardarbīgu noziegumu upuriem (ELS Nr. 116) dalībvalstu pienākumus.

167. Valstij uzliktais pienākums piešķirt kompensāciju neliedz Konvencijas dalībvalstīm regresa kārtībā prasīt samaksāto kompensāciju no vardarbības izdarītāja ar nosacījumu, ka tiek pienācīgi ievērota vardarbības upura drošība. Atsaucē uz vardarbības upura drošību nozīmē to, ka Konvencijas dalībvalstīm jānodrošina tas, lai, veicot jebkādas pasākumus, kas nepieciešami kompensācijas pieprasīšanai no vardarbības izdarītāja, tiktu pienācīgi apsvērts, kādas sekas šiem pasākumiem var būt uz vardarbības upura drošību. Minētais īpaši attiecas uz

situācijām, kad vardarbības izdarītājs vēlas atbēties vardarbības upurim par to, ka viņam jāmaksā valstij kompensācija.

168. Šis noteikums neliedz valstij izmaksāt vardarbības upurim iepriekšēju kompensāciju. Ir gadījumi, kad vardarbības upuri, kam steidzami nepieciešama palīdzība, nevar sagaidīt bieži vien sarežģītās tiesvedības iznākumu. Šādos gadījumos Konvencijas dalībvalstis var paredzēt to, ka valsts vai kompetentā iestāde var celt regresa prasību kompensācijas summas apmērā tās personas vārdā, kam izmaksāta kompensācija, vai paredzēt to, ka gadījumos, kad persona, kurai izmaksāta kompensācija, saņēmusi atlīdzību no citiem avotiem, valsts vai kompetentā iestāde var pilnīgi vai daļēji atprasīt piešķirto naudas summu.

169. Gadījumos, kad valsts izmaksājusi vardarbības upurim kompensāciju, jo vardarbības izdarītājs nevēlas vai nespēj izpildīt tiesas nolēmumu par kompensācijas piešķiršanu, valsts var vērst regresa prasījumu pret vardarbības izdarītāju.

170. Lai nodrošinātu ar valsts kompensāciju, Konvencijas dalībvalstis var izveidot valsts kompensēšanas shēmas, kā noteikts Eiropas Konvencijas par kompensāciju vardarbīgu noziegumu upuriem 5. un 6. pantā.

171. Jāpiebilst, ka attiecībā uz šā panta otro daļu var izdarīt atrunas saskaņā ar šīs Konvencijas 78. panta otro daļu. Iespēja izdarīt atrunas neskar Konvencijas dalībvalstu saistības saskaņā ar citiem starptautisko tiesību aktiem šajā jomā, piemēram, saskaņā ar iepriekš minēto Eiropas Konvenciju par kompensāciju vardarbīgu noziegumu upuriem.

172. Tā kā daudzi vardarbības upuri, pret kuriem vērstā vardarbība, uz ko attiecas šī Konvencija, var nebūt tās Konvencijas dalībvalsts pilsoņi, kuras teritorijā noziedzīgais nodarījums izdarīts, valsts pienākums izmaksāt kompensāciju jāattiecinā arī uz personām, kas nav tās pilsoņi.

173. Aplūkojamā panta trešās daļas mērķis ir nodrošināt to, ka kompensācija tiek piešķirta saprātīgā, tas ir, atbilstošā, termiņā.

174. Svarīgi norādīt, ka kompensāciju var piespiest ne tikai saskaņā ar civiltiesību vai administratīvo tiesību aktiem, bet arī saskaņā ar krimināltiesību aktiem kā daļu no kriminālsoda.

31. pants. Aizgādība, saskarsmes tiesības un drošība

175. Šā noteikuma mērķis ir nodrošināt to, ka tiesu varas iestādes, lemjot par tādu rīkojumu izdošanu, kas nosaka saskarsmes tiesības, ņem vērā tādas vardarbības gadījumus, uz kuriem attiecas šī Konvencija. Minētais attiecas uz tiesas rīkojumiem, kas reglamentē bērnu saskarsmi ar viņu vecākiem un citām personām, kurus ar šiem bērniem saista ģimenes saites. Pieņemot lēmumus par aizgādību un saskarsmes tiesību apjomu, līdzās citiem faktoriem jāņem vērā ne tikai pret bērniem, bet arī pret bērnu nevardarbīgajiem aprūpētājiem vērstas vardarbības gadījumi.

176. Aplūkojamā panta otrā daļa attiecas uz tādu sarežģītu problēmu kā vardarbības upuru un liecinieku tiesību un drošības garantēšana, vienlaikus ievērojot vardarbības izdarītāju vecāku tiesības. Proti, gadījumos, kad notikusi vardarbība ģimenē, bieži vien vienīgā saikne, kas pastāv starp vardarbības upuri un vardarbības izdarītāju, ir jautājumi, kuri saistīti ar viņu kopīgajiem bērniem. Daudziem vardarbības upuriem un viņu bērniem tas, ka tiek ievērots rīkojums, kas nosaka saskarsmes tiesības, var radīt nopietnu drošības apdraudējumu, jo bieži

vien šie rīkojumi paredz satikšanos ar vardarbības izdarītāju klātienē. Tāpēc šajā daļā noteikts pienākums nodrošināt to, ka vardarbības upuri un viņu bērni tiek pasargāti no turpmāka kaitējuma nodarīšanas.

32. pants. Piespiedu laulību civiltiesiskās sekas

177. Šis pants attiecas uz piespiedu laulību civiltiesiskajām sekām un nodrošina to, ka šādas laulības var „apstrīdēt, anulēt vai šķirt”. Šajā pantā laulības „apstrīdēšana” nozīmē to, ka laulība tiek uzskatīta par spēkā esošu, bet to var atzīt par spēkā neesošu, ja to apstrīd kāds no abiem laulātajiem; „anulētai” laulībai nav nekādu tiesisko sekū neatkarīgi no tā, vai kāds no laulātajiem to apstrīd. „Šķirta” laulība, piemēram, laulības šķiršanas gadījumā, zaudē tiesiskās sekas tikai tās šķiršanas dienā. Projekta autori ņēmuši vērā to, ka šā panta konkrēta īstenošana saistībā ar izmantotajiem terminiem („apstrīdēt”, „anulēt”, „šķirt”) var atšķirties atkarībā no Konvencijas dalībvalstu civiltiesību aktos noteiktajiem jēdzieniem.

178. Ir svarīgi, lai tiesiskās darbības, kas paredzētas šajā noteikumā, būtu viegli veicamas un neuzliktu vardarbības upuriem pārmērīgu finansiālu un administratīvu slogu. Tas nozīmē to, ka neviena procedūra, kas paredzēta, lai anulētu vai šķirtu piespiedu laulības, nedrīkst vardarbības upuriem radīt nepārvaramas grūtības vai netieši radīt finansiālus sarežģījumus. Turklāt laulību izbeigšanas veids nedrīkst ietekmēt piespiedu laulību upuru tiesības.

33. pants. Psiholoģiskā vardarbība

179. Šis pants attiecas uz noziedzīgu nodarījumu, ko sauc par psiholoģisko vardarbību. Projekta autori ir vienojušies, ka jāparedz kriminālsods par tīšu rīcību, ar kuru, izmantojot piespiešanu vai draudus, nopietni kaitē personas psiholoģiskajai integritātei. Tas, kā interpretēt vārdu „tīša”, ir jānosaka valsts tiesību aktos, bet prasība par tīšu rīcību attiecas uz visiem noziedzīgā nodarījuma elementiem.

180. Šāds noziedzīgs nodarījums ir tīša rīcība, ar kuru nopietni kaitē personas psiholoģiskajai integritātei un kuru var izdarīt dažādos veidos un ar dažādiem paņēmieniem. Konvencija nenosaka to, ko nozīmē nopietns kaitējums. Lai šis noteikums attiektos uz minēto rīcību, tai jābūt izdarītai, izmantojot piespiešanu vai draudus.

181. Šis noteikums drīzāk attiecas uz ilgstošu uzvedību, nevis uz atsevišķu gadījumu. Tā nolūks ir atklāt tādas vardarbīgas rīcības modeļa kriminālo būtību, kas laika gaitā notiek ģimenē vai ārpus tās. Psiholoģiskā vardarbība bieži notiek pirms fiziskās un seksuālās vardarbības starp tuviniekiem (vardarbība ģimenē) vai tās laikā. Taču tā var notikt arī citā vidē, piemēram, darba vietā vai skolā. Noteikti jāuzsver tas, ka atbilstoši šīs Konvencijas 78. panta trešajai daļai ikviena valsts vai Eiropas Savienība var paziņot, ka tā saglabā tiesības kriminālsodu vietā paredzēt citus sodus par psiholoģisko vardarbību. Projekta autoru nolūks bija saglabāt Konvencijā kriminalizācijas principu attiecībā uz psiholoģisko vardarbību, vienlaikus paužot piekāpīgu attieksmi, ja kādas Konvencijas dalībvalsts tiesību sistēmā par konkrēto rīcību kriminālsodu vietā paredzēts cits sods. Tomēr neatkarīgi no tā, vai Konvencijas dalībvalstis izvēlas noteikt kriminālsodus vai citus sodus, šiem sodiem jābūt efektīviem, samērīgiem un preventīviem.

34. pants. Vajāšana

182. Šis pants attiecas uz noziedzīgu nodarījumu, ko sauc par vajāšanu, – tādu tīšu rīcību, kad pret citu personu vairākkārt tiek vērsti draudi, kuri liek šai personai baidīties par savu drošību. Tā ir jebkāda tāda atkārtota draudīga izturēšanās pret konkrētu personu, kas iedveš šai

personai bailes. Draudīga izturēšanās var būt vairākkārtēja citas personas izsekošana, iesaistīšanās nevēlamā saskarsmē ar citu personu vai paziņošana citai personai par to, ka tā tiek novērota. Tā var būt fiziska sekošana vardarbības upurim, ierodoties viņa darba vietā, sporta vai izglītības iestādē, kā arī sekošana vardarbības upurim virtuālajā pasaulē (tērētavās, sociālo tīklu tīmekļa vietnēs u. c.). Iesaistīšanās nevēlamā saskarsmē ir arī aktīva sazināšanās ar vardarbības upuri, izmantojot jebkādu pieejamo sakaru līdzekļus, tostarp mūsdienu sakaru līdzekļus un IST.

183. Turklāt draudīga izturēšanās var būt arī tāda rīcība kā citas personas īpašuma demolēšana, tās personisko lietu bojāšana, uzbrukumi personas iemīļotam dzīvniekam, viltotas identitātes izveidošana vai nepatiesas informācijas izplatīšana tiešsaistē.

184. Lai šis pants attiektos uz šādu draudīgu izturēšanos, tai jābūt veiktai tīši un ar nolūku iedvest bailes vardarbības upurim.

185. Šis pants attiecas uz rīcību, kas ietver atkārtotus nozīmīgus notikumus. Tā nolūks ir atklāt tādas vardarbīgas rīcības modeļa kriminālo būtību, kuras atsevišķie elementi, ja tie tiek apskatīti atsevišķi, ne vienmēr ir nelikumīga darbība. Tas attiecas uz rīcību, kas tieši vērsta pret vardarbības upuri. Tomēr Konvencijas dalībvalstis šo pantu var attiecināt arī uz rīcību, kas vērsta pret jebkuru personu vardarbības upura sociālajā vidē, tostarp pret ģimenes locekļiem, draugiem un darbabiedriem. Vajāšanas upuru pieredze liecina, ka daudzi minētās vardarbības izdarītāji vajā ne tikai savu faktisko upuri, bet bieži vien arī šā vardarbības upura tuvus radniekus un draugus. Bieži vien tas būtiski palielina baiļu sajūtu un liedz kontrolēt situāciju, tāpēc šis pants attiecas arī uz šādiem gadījumiem.

186. Visbeidzot, tāpat kā attiecībā uz psiholoģisko vardarbību, 78. panta trešajā daļā noteikts – ikviena valsts vai Eiropas Savienība var paziņot to, ka tā saglabā tiesības kriminālsodu vietā paredzēt citus sodus, ja vien tie ir efektīvi, samērīgi un preventīvi. Ierobežojošs rīkojums nav kriminālsods, tāpēc attiecībā uz to nav iespējams izdarīt atrunas. Vēlreiz jāuzsver – projekta autoru nolūks bija saglabāt kriminalizācijas principu attiecībā uz vajāšanu, vienlaikus paužot piekāpīgu attieksmi, ja kādas Konvencijas dalībvalsts tiesību sistēmā par vajāšanu kriminālsodu vietā paredzēti citi sodi.

35. pants. Fiziskā vardarbība

187. Ar šo pantu par krimināli sodāmiem tiek atzīti tīši fiziskās vardarbības akti, kuri vērsti pret citu personu, neatkarīgi no tā, kādā sakarībā tie notiek.

188. Termins „fiziskā vardarbība” attiecas uz miesas bojājumiem, kas nodarīti, lietojot tiešu un pretlikumīgu fizisko spēku. Tas attiecas arī uz vardarbību, kuras dēļ iestājusies vardarbības upura nāve.

36. pants. Seksuālā vardarbība, tostarp izvarošana

189. Šis pants paredz to, ka seksuālā vardarbība, tostarp izvarošana, ir noziedzīgs nodarījums. Tā pirmā daļa attiecas uz jebkādam seksuālām darbībām ar citu personu, kas notiek bez šīs personas labprātīgas piekrišanas un kas izdarīti tīši. To, kā interpretēt vārdu „tīši”, jānosaka valsts tiesību aktos, taču prasība par to, ka rīcībai jābūt izdarītai tīši, attiecas uz visiem noziedzīgā nodarījuma elementiem.

190. Aplūkojamā punkta a) apakšpunkts attiecas uz vaginālu, anālu vai orālu penetrāciju citas personas ķermenī, kas notiek bez šīs personas piekrišanas. Šādu penetrāciju var izdarīt ar

ķermeņa daļu vai priekšmetu. Paredzot to, ka konkrētajai darbībai ir jābūt penetrācijai, projekta autori vēlējušies konkretizēt šā noteikuma darbības jomu un izvairīties no interpretācijas problēmām. Termins „seksuāla” norāda to, ka konkrētajai darbībai ir seksuāla nozīme. Tas neattiecas uz darbībām, kam nav šādas nozīmes vai zemteksta. Šā punkta b) apakšpunkts attiecas uz visām seksuālajām darbībām, kuras cenšas izdarīt ar personu bez šīs personas piekrišanas, neveicot penetrāciju. Visbeidzot, c) apakšpunkts attiecas uz situācijām, kad vardarbības upurim bez viņa piekrišanas liek veikt vai piekrist veikt seksuālas darbības ar citu personu, kas nav vardarbības izdarītājs. Vardarbīgās attiecībās vardarbības upuri bieži tiek piespiesti veikt seksuālas darbības ar personu, ko izvēlas vardarbības izdarītājs. Šā punkta c) apakšpunkta mērķis ir aptvert visus gadījumus, kad vardarbības izdarītājs nav persona, kas izdara seksuālo darbību, bet persona, kura liek vardarbības upurim veikt seksuālu darbību ar trešo personu ar nosacījumu, ka šī rīcība saistīta ar tīšu rīcību, kas krimināli sodāma atbilstoši Konvencijas 36. pantam.

191. Novērtējot noziedzīgo nodarījumu sastāva elementus, Konvencijas dalībvalstīm jāņem vērā Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse. Šajā saistībā projekta autori attiecībā uz veicamo interpretāciju vēlējušies atgādināt par 2003. gada 4. decembra spriedumu lietā *M.C.* pret Bulgāriju, kurā Tiesa noteikusi, ka tā ir „pārlicināta par to, ka tad, ja pastāv nelokāma pieeja attiecībā uz kriminālvajāšanas uzsākšanu par nodarījumiem pret dzimumneaizskaramību, piemēram, visos gadījumos tiek pieprasīti pierādījumi par fizisku pretošanos, pastāv risks, ka noteikti izvarošanas veidi paliks nesodīti un tādējādi tiks apdraudēta personas seksuālā neatkarība. Ņemot vērā pašreizējos standartus un tendences šajā jomā, jāuzskata, ka dalībvalstu pozitīvais pienākums saskaņā ar Konvencijas 3. un 8. pantu ir sodīt un veikt efektīvu kriminālvajāšanu tiesas ceļā par jebkādu seksuālu darbību, kas izdarīta bez piekrišanas, arī tajos gadījumos, kad vardarbības upuris nav izrādījis fizisku pretestību” (166. punkts). Tiesa arī norādījusi: „Neatkarīgi no tā, kādu formulējumu izvēlēties likumdevējs, daudzās valstīs kriminālvajāšana par seksuālām darbībām, kas izdarītas bez piekrišanas, visos gadījumos praksē tiek uzsākta, interpretējot attiecīgajos tiesību aktos noteiktos terminus („piespiešana”, „vardarbība”, „spaidi”, „draudi”, „viltība”, „negaidīta pārsteigšana” un citus) un pierādījumus izvērtējot atbilstoši kontekstam” (161. punkts).

192. Lai uzsāktu kriminālvajāšanu par šādu noziedzīgu nodarījumu, pierādījumi jāizvērtē atbilstoši kontekstam, lai katrā konkrētajā gadījumā konstatētu, vai vardarbības upuris labprātīgi piekritis izdarītajai seksuālajai darbībai. Veicot šādu novērtējumu, jāapzinās daudzie veidi, kā vardarbības upuri ar savu uzvedību var reaģēt uz seksuālo vardarbību un izvarošanu, un šā novērtējuma pamatā nedrīkst būt vienīgi pieņēmumi par tipisku uzvedību šādos gadījumos. Vienlīdz svarīgi ir nodrošināt to, ka to tiesību normu interpretāciju, kas attiecas uz izvarošanu, un kriminālvajāšanas uzsākšanu vardarbības gadījumos, neietekmē dzimumu stereotipi un mīti par vīriešu un sieviešu seksualitāti.

193. Lai īstenotu šo noteikumu, Konvencijas dalībvalstīm ir jāpieņem krimināltiesību akti, kuros ietverta koncepcija par labprātīgas piekrišanas neesamību jebkādu a)–c) apakšpunktā uzskaitīto seksuālo darbību veikšanai. Taču Konvencijas dalībvalstis var izlemt, kāds būs šādu tiesību aktu konkrētais formulējums un kādi faktori, pēc to uzskatiem, liecina, ka piekrišana nav bijusi labprātīga. Aplūkojamā panta otrā daļa vienīgi precizē to, ka piekrišanai jābūt labprātīgai, paužot personas brīvu gribu, ko novērtē atbilstoši konkrētajiem apstākļiem.

194. Šā panta trešā daļa paredz, ka Konvencijas dalībvalstīm ir pienākums nodrošināt to, ka šie noziedzīgie nodarījumi – seksuālā vardarbība un izvarošana –, kas paredzēti šajā Konvencijā, ir visas seksuālās darbības, kuras izdarītas bez piekrišanas, neatkarīgi no tā, kādas ir vardarbības izdarītāja un vardarbības upura savstarpējās attiecības. Seksuālā vardarbība un izvarošana ir izplatīts veids, kā izrādīt spēku un varu vardarbīgās attiecībās, un

tā ir iespējama gan attiecību izbeigšanas laikā, gan pēc attiecību izbeigšanas. Ir svarīgi nodrošināt to, ka šādas darbības tiek atzītas par krimināli sodāmām un par tām tiek uzsākta kriminālvajāšana arī tad, ja tās izdarītas ar pašreizējo vai bijušo laulāto vai partneri, kā to nosaka valsts tiesību akti.

37. pants. Piespiedu laulības

195. Šis pants paredz to, ka piespiedu laulības ir noziedzīgs nodarījums. Ir piespiedu laulību upuri, ko piespiež noslēgt laulību tās valsts teritorijā, kurā tie dzīvo (pirmā daļa), un ir tādi piespiedu laulību upuri, kurus vispirms aizved uz citu valsti – bieži vien uz viņu priekšteču valsti – un tur piespiež noslēgt laulību ar šīs valsts iedzīvotāju (otrā daļa). Tāpēc projekta autoriem šķita svarīgi iekļaut šajā noteikumā divus rīcības veidus: personas piespiešanu noslēgt laulību un personas aizvilināšanu uz citu valsti, lai piespiestu šo personu noslēgt laulību.

196. Šā panta pirmā daļa paredz par krimināli sodāmu atzīt pieaugušā vai bērna piespiešanu noslēgt laulību. Termins „piespiešana” nozīmē fizisko vai psiholoģisko varu, ko pauž, lietojot piespiešanu jeb spaidus. Noziedzīgais nodarījums ir pabeigts, kad ir noslēgta laulība, kuras noslēgšanai vismaz viena no tās pusēm iepriekš minēto apstākļu dēļ nav devusi labprātīgu piekrišanu.

197. Aplūkojamā panta otrā daļa paredz par krimināli sodāmu atzīt personas aizvilināšanu uz citu valsti ar nolūku piespiest šo personu noslēgt laulību pret tās gribu. Nav nepieciešams, lai šī laulība tiktu noslēgta. Termins „aizvilināšana” attiecas uz tādu rīcību, kad vardarbības izdarītājs ar viltu liek vardarbības upurim doties uz citu valsti, piemēram, izmantojot kādu ieganstu vai izdomājot kādu iemeslu, piemēram, to, ka jāapciemo slims ģimenes loceklis. Ir jābūt nolūkam aizvilināt personu uz citu valsti, kā arī nodomam piespiest šo personu noslēgt laulību šajā valstī. Projekta autoriem šķita, ka šī darbība jāietver Konvencijas dalībvalstu krimināltiesību aktos, lai ievērotu standartus, kas noteikti juridiski saistošajos starptautisko tiesību aktos.

38. pants. Sieviešu dzimumorgānu kropļošana

198. Savas būtības dēļ sieviešu dzimumorgānu kropļošana (SDK) ir viens no tiem noziedzīgajiem nodarījumiem, kas pārkāpj šīs Konvencijas krimināltiesību daļas dzimumu neitralitātes principu. Sieviešu dzimumorgānu kropļošana ir noziedzīgs nodarījums, kura upuri neizbēgami ir sievietes vai meitenes. Šā panta mērķis ir atzīt par krimināli sodāmu jebkādu tradicionālu praksi, saskaņā ar kuru tiek nogrieztas atsevišķas sieviešu dzimumorgānu daļas un kuru atsevišķas kopienas piekropj attiecībā uz savām sievietēm. Projekta autoriem šķita svarīgi noteikt to, ka sieviešu dzimumorgānu kropļošana saskaņā ar šo Konvenciju ir noziedzīgs nodarījums, jo šāda prakse rada nelabojamu kaitējumu uz mūžu, un to parasti veic bez vardarbības upura piekrišanas.

199. Šā panta a) punkts par krimināli sodāmām atzīst sieviešu *labia majora*, *labia minora* vai *clitoris* pilnīgu vai daļēju ekscīziju, infibulāciju vai citādu kropļošanu, tostarp arī tad, ja to veic profesionāli medicīnas darbinieki, kā tas noteikts Pasaules Veselības organizācijas Pasaules Veselības asamblejas Rezolūcijā 61.16 par paātrinātu rīcību nolūkā izskaust sieviešu dzimumorgānu kropļošanu. Termins „ekscīzija” nozīmē daļēju vai pilnīgu *clitoris* un *labia majora* izgriešanu. Savukārt „infibulācija” attiecas uz *labia majora* pievēršanu, daļēji sašujot kopā vulvas ārējās lūpas, lai sašaurinātu vaginālo atveri. Termins „citāda kropļošana” attiecas uz visiem pārējiem sieviešu dzimumorgānu fiziskas izmainīšanas veidiem.

200. Savukārt b) punkts attiecas uz palīdzību vardarbības izdarītājam veikt a) punktā minētās darbības, piespiežot vai atvedot sievieti, lai viņai izdarītu *labia majora*, *labia minora* vai *clitoris* ekscīziju, infibulāciju vai kropļošanu. Šis punkts attiecas tikai uz pieaugušiem vardarbības upuriem.

201. Aplūkojamā panta c) punkts par krimināli sodāmu atzīst palīdzību vardarbības izdarītājam veikt a) punktā minētās darbības, pamudinot, piespiežot vai atvedot meiteni, lai viņai izdarītu *labia majora*, *labia minora* vai *clitoris* ekscīziju, infibulāciju vai kropļošanu. Šis punkts attiecas uz vardarbības upuriem, kas ir meitenes, un gadījumiem, kad kāda persona, proti, vecāki, vecvecāki vai citi radnieki, piespieduši savu meitu vai radnieci pakļauties minētajai procedūrai. Projekta autoriem šķita svarīgi nošķirt vardarbības upurus, kas ir pieaugušie, no vardarbības upuriem, kas ir bērni, jo viņi nevēlējas, lai par krimināli sodāmu tiktu atzīta sieviešu pamudināšana pakļauties a) punktā minētajām darbībām.

202. Piemērojot b) un c) punktu, nav nepieciešams konstatēt, vai persona noziedzīgo nodarījumu izdarījusi tīši, jo šo noziedzīgo nodarījumu var izdarīt tikai ar tīšu rīcību – piespiešanu, atvešanu vai pamudināšanu. Arī a) punktā minētās darbības var izdarīt vienīgi ar personas tīšu rīcību.

39. pants. Piespiedu aborts un piespiedu sterilizācija

203. Šis pants par krimināli sodāmām atzīst konkrētas tīši veiktas darbības saistībā ar sievietes dabisko reproduktīvo spēju. Arī šis noteikums pārkāpj šīs Konvencijas krimināltiesību daļas dzimumu neitralitātes principu.

204. Šā panta a) punkts paredz to, ka piespiedu aborta izdarīšana sievietei vai meitenei ir noziedzīgs nodarījums. Tas nozīmē tīšu grūtniecības pārtraukšanu, ja pirms tam nav saņemta vardarbības upura apzināta piekrišana. Grūtniecības pārtraukšana ir jebkura no daudzējādajām procedūrām, kas izraisa augļa izstumšanu. Lai šis pants attiektos uz abortu, tam jābūt izdarītam, pirms tam nesaņemot vardarbības upura apzinātu piekrišanu. Tas attiecas uz visiem abortiem, kas izdarīti bez pilnīgi apzināta lēmuma, kuru pieņēmis vardarbības upuris.

205. Savukārt b) punkts paredz to, ka sieviešu un meiteņu piespiedu sterilizācija ir noziedzīgs nodarījums. Šis noziedzīgais nodarījums ir izdarīts, ja notikusi ķirurģiska iejaukšanās, kuras mērķis vai sekas ir sievietes vai meitenes dabisko reproduktīvo spēju pārtraukšana, un ja tā ir notikusi, pirms tam no šīs sievietes vai meitenes nesaņemot apzinātu piekrišanu. Termins „sterilizācija” attiecas uz jebkuru tādu procedūru, kura izraisa dabisko reproduktīvo spēju zudumu. Tāpat kā a) punktā minētajam noziedzīgajam nodarījumam, arī sterilizācijai jābūt izdarītai, iepriekš nesaņemot vardarbības upura apzinātu piekrišanu. Minētais attiecas uz ikvienu sterilizāciju, kas izdarīta bez pilnīgi apzināta lēmuma, kuru pieņēmis vardarbības upuris, saskaņā ar standartiem, kas noteikti Konvencijā par cilvēktiesību un cieņas aizsardzību bioloģijā un medicīnā: konvencijā par cilvēktiesībām un biomedicīnu (ELS Nr. 164).

206. Šīs Konvencijas mērķis nav atzīt par krimināli sodāmām visas medicīniskās darbības vai ķirurģiskās operācijas, kas tiek veiktas, piemēram, lai palīdzētu sievietei, glābjot viņas dzīvību, vai lai palīdzētu sievietei, kura nespēj paust savu piekrišanu. Šā noteikuma mērķis drīzāk ir uzsvērt to, cik svarīgi ir respektēt sieviešu reproduktīvās tiesības, ļaujot sievietēm brīvi lemt par savu bērnu skaitu un to vecuma starpību un nodrošinot viņām piekļuvi atbilstošai informācijai par dabisko reprodukciju un ģimenes plānošanu.

40. pants. Seksuāla rakstura aizskārums

207. Šajā pantā noteikts princips, ka par seksuāla rakstura aizskārumu ir krimināli vai „citādi” juridiski jā soda, un tas nozīmē to, ka projekta autori vēlējas dot Konvencijas dalībvalstīm iespēju pašām noteikt to, kāds sods jāsaņem vardarbības izdarītājam, kas izdarījis šo konkrēto noziedzīgo nodarījumu. Lai gan, ņemot vērā visus apstākļus, būtu labāk, ja šajā pantā minēto rīcību reglamentētu krimināltiesības, projekta autori ir atzinuši, ka daudzu valstu tiesību sistēmās seksuāla rakstura aizskārumu reglamentē civiltiesību vai darba tiesību akti. Tāpēc Konvencijas dalībvalstis var izvēlēties, vai par seksuāla rakstura aizskārumu paredzēt kriminālsodus, administratīvos sodus vai citus juridiskus sodus.

208. Uzvedība, uz kuru attiecas šis noteikums, var būt daudzējāda. Ir trīs galvenie šādas uzvedības veidi: verbāla, neverbāla un fiziska vardarbības upurim nevēlama seksuālā uzvedība. Ar verbālu uzvedību saprot vardarbības izdarītāja izteiktos vārdus vai izdotās skaņas, piemēram, jokus, jautājumus, piezīmes, un tos var paust mutiski vai rakstiski. Savukārt neverbāla uzvedība ir tāda vardarbības izdarītāja izpausme vai sazināšanās, kad netiek izmantoti vārdi vai skaņas, bet, piemēram, sejas izteiksme, žesti vai simboli. Fiziska uzvedība ir vardarbības izdarītāja jebkāda seksuālā uzvedība, piemēram, saskare ar vardarbības upura ķermeni. Lai uz šiem uzvedības veidiem attiektos minētais pants, tiem – tāpat kā 36. pantā minētajai uzvedībai – jābūt seksuāliem. Turklāt jebkuram no minētajiem uzvedības veidiem jābūt nevēlamam vardarbības upurim, tas nozīmē, vardarbības izdarītāja uzspiestam. Turklāt minēto darbību mērķim jābūt vardarbības upura cieņas aizskaršanai. Šāds aizskārumus ir noticis tad, ja minētā darbība ir radījusi iebiedējošu, naidīgu, pazemojošu, apkaunojošu vai uzbrūkošu vidi. Šā noteikuma nolūks ir atklāt tādas uzvedības modeļus, par kuras atsevišķajām epizodēm, ja tās tiek apskatītas atsevišķi, ne vienmēr gaidāms sods.

209. Iepriekš minētās darbības parasti tiek veiktas, ļaunprātīgi izmantojot varu, solot atlīdzināt vai draudot izrēķināties. Visbiežāk vardarbības upuris un vardarbības izdarītājs ir savstarpēji pazīstami, un viņu attiecības bieži raksturo atšķirības hierarhijas un varas ziņā. Šā panta darbības joma neattiecas tikai uz darba attiecībām. Tomēr jānorāda, ka prasības attiecībā uz atbildību var atšķirties atkarībā no konkrētās situācijas, kādā notiek šāda uzvedība.

41. pants. Palīdzība vai atbalstīšana un mēģinājums

210. Šā panta mērķis ir panākt to, ka par noziedzīgu nodarījumu tiek atzīta arī palīdzība vai atbalstīšana tādu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā, kuri noteikti šajā Konvencijā, kā arī Konvencijā noteikto noziedzīgo nodarījumu mēģinājums.

211. Aplūkojamā panta pirmā daļa paredz to, ka Konvencijas dalībvalstis atzīst par noziedzīgu nodarījumu palīdzību vai atbalstīšanu šādu Konvencijā noteikto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā: psiholoģiskā vardarbība (33. pants), vajāšana (34. pants), fiziskā vardarbība (35. pants), seksuālā vardarbība, tostarp izvarošana (36. pants), piespiedu laulības (37. pants), sieviešu dzimumorgānu kropļošana (38. panta a) punkts) un piespiedu aborts un piespiedu sterilizācija (39. pants).

212. Projekta autori vēlējas uzsvērt to, ka termini „palīdzība vai atbalstīšana” attiecas ne tikai uz noziedzīgajiem nodarījumiem, kas noteikti Konvencijas dalībvalstu krimināltiesību aktos, bet šie termini var attiekties arī uz nodarījumiem, uz kuriem attiecas administratīvo tiesību vai civiltiesību akti. Īpaši svarīgi tas ir tāpēc, ka saskaņā ar 78. panta trešo daļu Konvencijas dalībvalstis var kriminālsodu vietā paredzēt citus sodus par psiholoģisko vardarbību (33. pants) un vajāšanu (34. pants).

213. Attiecībā uz mēģinājumu, ko paredz otrā daļa, projekta autoriem šķita, ka konkrētu noziedzīgu nodarījumu atzīšana par mēģinājumu varētu radīt konceptuālus sarežģījumus.

Turklāt daudzās tiesību sistēmās ir uzskaitīti tie noziedzīgie nodarījumi, par kuru izdarīšanas mēģinājumu paredzēts sods. Minēto iemeslu dēļ šis punkts paredz to, ka Konvencijas dalībvalstīm par noziedzīgu nodarījumu jāatzīst mēģinājums izdarīt vienīgi turpmāk minētos noziedzīgos nodarījumus, un tie ir šādi: smaga fiziskā vardarbība (35. pants), seksuālā vardarbība, tostarp izvarošana (36. pants), piespiedu laulības (37. pants), sieviešu dzimumorgānu kropļošana (38. panta a) punkts) un piespiedu aborts un piespiedu sterilizācija (39. pants).

214. Attiecībā uz fizisko vardarbību (35. pants) projekta autori uzskatīja, ka šim Konvencijā noteiktajam noziedzīgajam nodarījumam ir ļoti plaša darbības joma. Tā ietver arī vieglu agresiju, kuras mēģinājumu ir sarežģīti konstatēt. Tāpēc Konvencijas dalībvalstis var pēc saviem ieskatiem atzīt par noziedzīgu nodarījumu smagas fiziskās vardarbības mēģinājumu. Konvencija neliedz Konvencijas dalībvalstīm ietvert arī mēģinājumu izdarīt citus noziedzīgos nodarījumus.

215. Tāpat kā visiem Konvencijā noteiktajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, arī palīdzībai, atbalstīšanai un mēģinājumam ir jābūt tīšiem.

42. pants. Nepieņemams noziegumu attaisnojums, tostarp tādu noziegumu attaisnojums, kas izdarīti, aizstāvot tā saukto „godu”

216. Projekta autori šajā Konvencijā ietvēruši svarīgu vispārēju principu: neviena persona atbilstoši kādas šīs Konvencijas dalībvalsts tiesu jurisdikcijai kultūras, reliģijas vai citu personisku iemeslu dēļ nedrīkst attaisnot tāda nodarījuma izdarīšanu, kas ir noziedzīgs nodarījums, t. i., vardarbība pret sievietēm. Lai novērstu noziegumus, kas izdarīti, aizstāvot tā saukto „godu”, projekta autoru nolūks bija nodrošināt to, ka netiek attaisnoti noziegumi, kuri izdarīti, lai sodītu vardarbības upuri par viņa uzvedību. Tāpēc šā panta pirmā daļa uzliek Konvencijas dalībvalstīm pienākumu nodrošināt to, ka par attaisnojumu vardarbības aktiem, uz ko attiecas šī Konvencija, netiek uzskatīta kultūra, paražas, reliģija, tradīcijas vai tā sauktais „gods”. Tas nozīmē to, ka Konvencijas dalībvalstīm jānodrošina tas, lai krimināltiesības un kriminālprocesuālās tiesības neatzītu par attaisnojumu apsūdzētā apgalvojumus par to, ka tas šādus aktus izdarījis, lai novēstu to, ka vardarbības upuris pārkāpj kultūras, reliģijas, sociālās vai tradicionālās normas vai paražas attiecībā uz pienācīgu uzvedību gadījumos, kad apsūdzētajam bijušas aizdomas vai šķitis, ka tas pārkāpj minētās normas vai paražas, vai tas faktiski pārkāpis minētās normas vai paražas, vai lai sodītu vardarbības upuri par minētajiem pārkāpumiem.

217. Turklāt šis noteikums paredz to, ka Konvencijas dalībvalstīm jānodrošina tas, lai tiesu varas pārstāvji savu personisko uzskatu un pārliecības dēļ neinterpretētu tiesību aktus tādējādi, ka minētie noziedzīgie nodarījumi tiktu attaisnoti iepriekš minēto iemeslu dēļ. Tādējādi pirmā daļa pastiprina Konvencijas 12. panta piektajā daļā noteikto pienākumu attiecībā uz šo konkrēto krimināltiesību jomu.

218. Lai izvairītos no kriminālatbildības, minētos aktus bieži izdara bērni, kas nav sasnieguši vecumu, ar kuru iestājas kriminālatbildība, un ko uzkūdijuši pieaugušie ģimenes vai kopienas locekļi. Tāpēc projekta autoriem šķita svarīgi otrajā daļā paredzēt uzkūditājam(-iem) kriminālatbildību par šādu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu, lai izvairītos no nepilnībām kriminālatbildības jomā. Aplūkojamā panta otrā daļa attiecas uz šajā Konvencijā paredzētajiem aktiem gadījumos, kad galvenais vardarbības izdarītājs ir bijis bērns, bet tas neattiecas uz noziedzīgajiem nodarījumiem, kas paredzēti 38. panta b) un c) punktā un 41. pantā.

43. pants. Noziedzīgu nodarījumu attiecināšana

219. Daudzus šajā Konvencijā paredzētos noziedzīgos nodarījumus parasti izdara ģimenes locekļi, intīmo attiecību partneri vai citas personas vardarbības upura tiešajā sociālajā vidē. Eiropas Padomes dalībvalstu nesenaajā praksē bijuši daudzi gadījumi, kad tiesību aktos vai praksē ir noteikti izņēmumi attiecībā uz iespēju uzsākt kriminālvajāšanu, ja vardarbības upuris un vardarbības izdarītājs, piemēram, bijuši laulātie vai viņiem bijušas attiecības. Spilgtākais piemērs ir izvarošana laulībā, kas ilgi nav tikusi atzīta par izvarošanu vardarbības upura un vardarbības izdarītāja savstarpējo attiecību dēļ.

220. Tāpēc projekta autori uzskatīja – ir jānosaka princips, ka noziedzīgie nodarījumi, kas noteikti šajā Konvencijā, ir noziedzīgi nodarījumi neatkarīgi no tā, kādas ir vardarbības upura un vardarbības izdarītāja attiecības.

44. pants. Jurisdikcija

221. Šajā pantā ietvertas vairākas prasības, saskaņā ar kurām Konvencijas dalībvalstis nosaka savu jurisdikciju attiecībā uz noziedzīgajiem nodarījumiem, uz ko attiecas Konvencija.

222. Šā panta pirmās daļas a) punktā paredzētā noteikuma pamatā ir teritorialitātes princips. Pusēm ir jānosoda par Konvencijā noteiktajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, kas izdarīti to teritorijā.

223. Šā panta pirmās daļas b) un c) punktā paredzēto noteikumu pamatā ir teritorialitātes principa paveidi. Šie punkti paredz to, ka ikviena Konvencijas dalībvalsts nosaka savu jurisdikciju attiecībā uz noziedzīgajiem nodarījumiem, kas izdarīti uz kuģiem, kuru karoga valsts tā ir, vai kas izdarīti uz gaisa kuģiem, kuri reģistrēti saskaņā ar šīs Konvencijas dalībvalsts tiesību aktiem. Šis pienākums jau ir spēkā daudzu valstu tiesībās, jo kuģi un gaisa kuģi bieži ir tās valsts jurisdikcijā, kurā tie reģistrēti. Šāda veida jurisdikcija ir ļoti noderīga gadījumos, kad noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas laikā kuģis vai gaisa kuģis neatrodas valsts teritorijā, un tādējādi par pamatu jurisdikcijas noteikšanai nav piemērojams pirmās daļas a) punkts. Ja noziedzīgais nodarījums izdarīts uz kuģa vai gaisa kuģa, kurš atrodas ārpus tās Konvencijas dalībvalsts teritorijas, kas ir šā kuģa karoga vai reģistrācijas valsts, tad var būt iespējams, ka neviena valsts nevar īstenot savu jurisdikciju. Turklāt, ja noziedzīgais nodarījums izdarīts uz kuģa vai gaisa kuģa, kas tikai šķērso citas valsts ūdeņus vai gaisa telpu, šai valstij varētu būt būtiski praktiski šķēršļi savas jurisdikcijas īstenošanai, un tāpēc ir lietderīgi, ka arī reģistrācijas valstij ir jurisdikcija.

224. Aplūkojamā panta pirmās daļas d) punktā paredzētā noteikuma pamatā ir pilsonības princips. Pilsonības teoriju visbiežāk izmanto valstis, kurās ir kontinentālās Eiropas tiesību tradīcijas. Saskaņā ar šo principu valsts pilsoņiem ir pienākums ievērot šīs valsts tiesību aktus arī tad, kad tie neatrodas minētās valsts teritorijā. Saskaņā ar d) punktu tad, ja kāds pilsonis izdara noziedzīgu nodarījumu ārvalstī, Konvencijas dalībvalstij jābūt tiesībām viņu vajāt tiesas ceļā. Projekta autori uzskatīja šo noteikumu par īpaši svarīgu, lai apkarotu konkrētus pret sievietēm vērstas vardarbības veidus. Patiešām, daudzas valstis, kurās sievietes un meitenes tiek pakļautas izvarošanai vai seksuālajai vardarbībai, piespiedu laulībām, sieviešu dzimumorgānu kropļošanai, noziegumiem, kas izdarīti, aizstāvot tā saukto „godu”, piespiedu abortam un piespiedu sterilizācijai, nevēlas veikt izmeklēšanu vai tām nav vajadzīgo resursu, lai to veiktu, vai tām nav atbilstoša tiesiskā pamata. Aplūkojamā panta otrā daļa dod iespēju izmeklēt šādus gadījumus pat tad, ja šādi noziegumi nav atzīti par krimināli sodāmiem valstī, kurā tie izdarīti.

225. Aplūkojamā panta pirmās daļas e) punkts attiecas uz personām, kuru pastāvīgā dzīvesvieta ir konkrētās Konvencijas dalībvalsts teritorijā. Tas paredz, ka Konvencijas dalībvalstīm jānosaka sava jurisdikcija attiecībā uz visiem aktiem, ko ārvalstīs izdarījušas personas, kuru pastāvīgā dzīvesvieta ir šo Konvencijas dalībvalstu teritorijā, un tādējādi šis noteikums sekmē to, ka par šādiem ārvalstīs izdarītiem vardarbības aktiem tiek saņemts sods. Konvencijas 78. panta otrā daļa, kas attiecas uz atrunām, ļauj Konvencijas dalībvalstīm neīstenot šo jurisdikciju vai īstenot to vienīgi īpašos gadījumos vai apstākļos.

226. Aplūkojamā panta otrā daļa ir saistīta ar vardarbības upura pilsonību vai uzturēšanās statusu. Tā pamatā ir priekšnosacījums, ka attiecīgās valsts vardarbības upuru īpašās intereses daļēji sakrīt ar šīs valsts vispārējām interesēm veikt kriminālvajāšanu par noziegumiem, kas izdarīti pret tās pilsoņiem vai rezidentiem. Tādējādi, ja pilsonis vai persona, kurai ir pastāvīgā dzīvesvieta, kļūst par noziedzīga nodarījuma upuri ārvalstī, Konvencijas dalībvalstij jāīsteno sava jurisdikcija, lai uzsāktu tiesas vajāšanu. Taču, kā uz to norāda izmantotais termins „cenšas”, Konvencijas dalībvalstīm nav pienākuma to darīt.

227. Aplūkojamā panta trešā daļa ir nozīmīgs pievienotās vērtības elements šajā Konvencijā un nozīmīgs solis ceļā uz vardarbības upuru aizsardzību. Šis noteikums attiecībā uz smagākajiem šajā Konvencijā paredzētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem atceļ parasto noteikumu par divkārtšo noziedzību, atbilstoši kuram izdarītais akts ir noziedzīgs nodarījums arī saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā tas izdarīts. Tā mērķis ir apkarot konkrētu pret sievietēm vērstu vardarbību, kas var tikt – vai visbiežāk tiek – izdarīta ārpus teritorijas, uz kuru attiecas šī Konvencija, piemēram, piespiedu laulības, sieviešu dzimumorgānu kropļošanu, piespiedu abortus un piespiedu sterilizāciju. Tāpēc šī daļa attiecas tikai uz noziedzīgajiem nodarījumiem, kas minēti 36. pantā (seksuālā vardarbība, tostarp izvarošana), 37. pantā (piespiedu laulības), 38. pantā (sieviešu dzimumorgānu kropļošana) un 39. pantā (piespiedu aborts un piespiedu sterilizācija) un ko izdarījuši attiecīgās Konvencijas dalībvalsts pilsoņi. Konvencijas 78. panta otrā daļa, kas attiecas uz atrunām, ļauj Konvencijas dalībvalstīm neīstenot šo jurisdikciju vai īstenot to vienīgi īpašos gadījumos vai apstākļos.

228. Iekļaujot ceturto daļu, projekta autori vēlējās nepieļaut to, ka tiesas vajāšana par smagākajiem noziedzīgajiem nodarījumiem pilsonības vai pastāvīgās dzīvesvietas valstī ir iespējama ar nosacījumu, ka saņemts vardarbības upura ziņojums vai informācija no noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas vietas valsts iestādēm. Šā noteikuma mērķis ir atvieglot kriminālvajāšanu par ārvalstīs izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem. Tā kā daudzas valstis nevēlas veikt izmeklēšanu gadījumos, kad notikusi konkrēta vardarbība pret sievietēm un vardarbība ģimenē, vai arī tām nav izmeklēšanas veikšanai vajadzīgo resursu, tad prasība pēc vardarbības upura ziņojuma vai attiecīgo iestāžu izvirzītas apsūdzības nereti apgrūtina vajāšanu tiesas ceļā. Šī daļa attiecas tikai uz noziedzīgajiem nodarījumiem, kas minēti 36. pantā (seksuālā vardarbība, tostarp izvarošana), 37. pantā (piespiedu laulības), 38. pantā (sieviešu dzimumorgānu kropļošana) un 39. pantā (piespiedu aborts un piespiedu sterilizācija) un ko izdarījuši konkrētās Konvencijas dalībvalstu pilsoņi. Konvencijas 78. panta otrā daļa, kas attiecas uz atrunām, ļauj Konvencijas dalībvalstīm neīstenot šo jurisdikciju vai īstenot to vienīgi īpašos gadījumos vai apstākļos.

229. Aplūkojamā panta piektā daļa saistīta ar *aut dedere aut judicare* (izdod vai tiesā) principu. Jurisdikcija, kas noteikta, pamatojoties uz piekto daļu, ir nepieciešama, lai nodrošinātu to, ka Konvencijas dalībvalstīm, kuras atsakās izdot pilsoni, būtu tiesiska kompetence, lai tā vietā veiktu izmeklēšanu un iztiesāšanu savā valstī, ja to lūdz Konvencijas dalībvalsts, kura pieprasījusi izdošanu saskaņā ar attiecīgo starptautisko tiesību aktu noteikumiem. Aplūkojamā panta ceturto daļu neliedz Konvencijas dalībvalstīm noteikt jurisdikciju vienīgi tad, ja noziedzīgais nodarījums atzīts par sodāmu teritorijā, kur tas

izdarīts, vai ja tas izdarīts ārpus valsts teritoriālās jurisdikcijas.

230. Var gadīties, ka dažos gadījumos, kad notikusi vardarbība, uz ko attiecas šī Konvencija, jurisdikcija pār dažiem vai visiem noziedzīgā nodarījuma izdarītājiem ir vairākām Konvencijas dalībvalstīm. Piemēram, sievietē var tikt aizvilkta uz citas valsts teritoriju un tikt piespiesta noslēgt laulību pret viņas gribu. Lai izvairītos no procedūru dublēšanas un nevajadzīgu neērtību sagādāšanas vardarbības upuriem un lieciniekiem vai lai citādi sekmētu tiesvedības efektivitāti un objektivitāti, Konvencijas dalībvalstīm saskaņā ar sesto daļu ir jāapspriežas, lai noteiktu atbilstošāko vietu kriminālvajāšanas veikšanai. Dažos gadījumos visefektīvāk ir izvēlēties vienu kriminālvajāšanas veikšanas vietu, bet citos gadījumos var būt labāk, ja viena valsts veic dažu iespējamo vardarbības izdarītāju kriminālvajāšanu, bet viena vai vairākas citas valstis – pārējo vardarbības izdarītāju kriminālvajāšanu. Šī daļa pieļauj abu minēto paņēmieni izmantošanu. Visbeidzot, pienākums apspriesties nav absolūts; jāapspriežas ir „attiecīgos gadījumos”. Tādējādi, piemēram, ja kāda no Konvencijas dalībvalstīm zina, ka apspriešanās nav vajadzīga (piem., tā ir saņēmusi informāciju par to, ka otra Konvencijas dalībvalsts neplāno rīkoties), vai ja kāda Konvencijas dalībvalsts uzskata, ka apspriešanās var kaitēt tās veiktajai izmeklēšanai vai tiesvedībai, tā var atlikt apspriešanos vai atteikties no tās.

231. Aplūkojamā panta pirmajā daļā noteiktais jurisdikcijas pamatu uzskaitījums nav izsmelošs. Šā panta septītā daļa ļauj Konvencijas dalībvalstīm noteikt ikvienu citu kriminālo jurisdikciju saskaņā ar saviem valsts tiesību aktiem.

45. pants. Sods un pasākumi

232. Šis pants ir cieši saistīts ar 33.–41. pantu, kurā ir noteikti dažādi noziedzīgi nodarījumi, kuri jāatzīst par sodāmiem saskaņā ar krimināltiesībām. Taču tas attiecas uz visiem sodiem neatkarīgi no tā, vai tie ir vai nav kriminālsodi. Saskaņā ar pienākumiem, kas noteikti minētajos pantos, 45. pants paredz to, ka Konvencijas dalībvalstīm jārīkojas atbilstoši noziedzīgā nodarījuma smagumam un jāparedz par šādu nodarījumu „efektīvs, samērīgs un preventīvs” sods. Cita starpā attiecīgos gadījumos jāparedz brīvības atņemšana, kas var būt pamats izdošanai. Projekta autori nolēma ļaut Konvencijas dalībvalstīm pašām izlemt to, par kuriem noziedzīgajiem nodarījumiem, kuri par tādiem uzskatāmi saskaņā ar Konvenciju, paredzēt brīvības atņemšanu. Jāpiebilst, ka saskaņā ar Eiropas Konvencijas par izdošanu (ELS Nr. 24) 2. pantu izdošana jāveic attiecībā uz noziedzīgiem nodarījumiem, par kuru izdarīšanu saskaņā ar lūguma iesniedzējas un lūguma saņēmējas Konvencijas dalībvalsts tiesību aktiem paredzēta brīvības atņemšana vai aizturēšana saskaņā ar aizturēšanas orderi, un šādas brīvības atņemšanas vai aizturēšanas maksimālais termiņš ir vismaz viens gads, vai arī tiek paredzēts bargāks sods.

233. Turklāt otrā daļa paredz citus pasākumus, ko var veikt attiecībā uz vardarbības izdarītāju. Šajā noteikumā minēti divi piemēri: notiesāto personu uzraudzīšana vai kontrolēšana un vecāka aizgādības tiesību pātraukšana vai atņemšana, ja citādi nav iespējams garantēt bērna labākās intereses, tostarp, iespējams, vardarbības upura drošību. Atsaucē uz „bērna labākajām interesēm” pēdējā piemērā atbilst Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2009. gada 3. decembra spriedumam lietā *Zaunegger* pret Vāciju, kurā noteikts, ka lielākajā daļā dalībvalstu “lēmumu par aizgādības piešķiršanu pamatā jābūt bērna labākajām interesēm” (60. punkts). Tostarp pasākumi, kurus veic saistībā ar vecāku tiesībām, nekādā gadījumā nedrīkst apdraudēt bērnus vai tiem kaitēt. Lai gan vecāku tiesību piešķiršana un saskarsmes tiesību piešķiršana nereti ir saistīti jautājumi, projekta autori ņēmuši vērā to, ka dažas Konvencijas dalībvalstis var nošķirt šos jautājumus savos valsts tiesību aktos un tādējādi ļaut kādam no konkrētā bērna vecākiem satikties ar bērnu, nepiešķirot viņam vecāku tiesības. Gadījumos, kad ģimenē notikusi

vardarbība, kas vērsta pret vienu no abiem vecākiem un ko redzējis bērns, šā bērna labākajās interesēs, iespējams, ir pārtraukt saskarsmi ar vardarbīgo māti vai tēvu. Saskarsme ar vardarbīgo māti vai tēvu var ne tikai negatīvi ietekmēt bērnu, bet arī nopietni apdraudēt vardarbības upura drošību, jo, izmantojot šādas saskarsmes tiesības, vardarbības izdarītājam nereti ir iespējams sazināties vai tikt ar vardarbības upuri, un tas var būt pretrunā spēkā esošajam ierobežojošajam rīkojumam vai ārkārtas aizliegumam tuvoties tūlīt pēc vardarbības akta. Ir svarīgi nodrošināt to, lai visi tiesiskie pasākumi, kas tiek veikti, lai aizsargātu vardarbības upurus, būtu saskanīgi, un lai to īstenošanu neliegtu citā kontekstā veiktie tiesiskie pasākumi.

46. pants. Atbildību pastipriņoši apstākļi

234. Konvencijas 46. pants paredz to, ka Konvencijas dalībvalstis nodrošina, lai a)–i) punktā minētie apstākļi varētu tikt atzīti par atbildību pastipriņošiem apstākļiem, nosakot sodu par Konvencijā minētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem. Taču šie apstākļi jau nedrīkst būt daļa no noziedzīgā nodarījuma sastāva elementiem. Šis princips attiecas uz gadījumiem, kad atbildību pastipriņošie apstākļi jau ir noziedzīgā nodarījuma sastāva elementi saskaņā ar valsts tiesību aktiem attiecīgajā Konvencijas dalībvalstī.

235. Lietojot frāzi „varētu tikt atzīti”, projekta autori vēlējās uzsvērt, ka Konvencija uzliek tās dalībvalstīm pienākumu nodrošināt to, ka šie atbildību pastipriņošie apstākļi tiek darīti zināmi tiesnešiem, kas taisa spriedumus par vardarbības izdarītājiem, bet šie tiesneši tos par tādiem var neatzīt. Turklāt atsauce „saskaņā ar valsts tiesību aktu attiecīgajiem noteikumiem” paredzēta tādēļ, lai atspoguļotu faktu, ka dažādās Eiropas tiesību sistēmās ir atšķirīgas pieejas attiecībā uz atbildību pastipriņošajiem apstākļiem, un lai ļautu Konvencijas dalībvalstīm saglabāt daļu savas tiesību koncepcijas. Tas Konvencijas dalībvalstīm dod iespēju viegli īstenot šo noteikumu, neliekot tām mainīt savus principus, kas attiecas uz kriminālsodu piemērošanu.

236. Pirmais atbildību pastipriņošais apstākļis minēts a) punktā, un tas attiecas uz gadījumiem, kad noziedzīgais nodarījums izdarīts pret bijušo vai esošo laulāto vai partneri, kā to nosaka valsts tiesību akti, to izdarījis ģimenes loceklis, persona, kas dzīvo kopā ar vardarbības upuri, vai persona, kura ļaunprātīgi izmantojusi savu varu. Tas attiecas uz dažādajām situācijām, kad noziedzīgo nodarījumu izdarījis bijušais vai esošais laulātais vai partneris, ar kuru nav noslēgta laulība saskaņā ar valsts tiesību aktiem. Tas attiecas arī uz vardarbības upura ģimenes locekļiem, piemēram, vecākiem, vecvecākiem, bērniem, vai personām, ar kurām vardarbības upuris ir ģimenes attiecībām līdzīgās atkarības attiecībās. Termins „ikviena persona, kas dzīvo kopā ar vardarbības upuri” attiecas uz personām, kuras dzīvo vienā māsainiecībā, kas nav ģimenes locekļu māsainiecība. Persona, kam ir vara, ir ikviena persona, kura ir pārākuma stāvoklī attiecībā pret vardarbības upuri, piemēram, pedagogs vai darba devējs. Kopīgais elements šajos gadījumos ir uzticēšanās, kas parasti saistīta ar šādām attiecībām, un īpašais emocionālais kaitējums, kas var tikt nodarīts, ļaunprātīgi izmantojot šo uzticēšanos, ja noziedzīgais nodarījums tiek izdarīts šādās attiecībās. Šajā daļā atsauce „partneri, kā to nosaka valsts tiesību akti” nozīmē to, ka valsts tiesību aktos minētais noteikums obligāti jāattiecinā uz bijušajiem vai esošajiem partneriem, ņemot vērā to, ka minētais apstākļis ir atbildību pastipriņošs apstākļis ar šādām attiecībām saistītās tuvības un uzticēšanās dēļ.

237. Otrais atbildību pastipriņošais apstākļis minēts b) punktā, un tas attiecas uz atkārtoti izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem. Tas attiecas uz Konvencijā minētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, kā arī visiem līdzīgajiem nodarījumiem, kurus vairāk nekā vienu reizi konkrētā laika posmā izdarījis viens un tas pats vardarbības izdarītājs. Projekta

autori tādējādi nolēmuši uzsvērt īpaši postošo ietekmi, kādu uz vardarbības upuri atstāj atkārtoti izdarītas līdzīgas krimināli sodāmas darbības. Šādas situācijas bieži vien rodas, notiekot vardarbībai ģimenē, un tas licis projekta autoriem paredzēt iespēju piespriest bargākus sodus. Noteikti jāpiebilst tas, ka tad, ja viens un tas pats vardarbības izdarītājs izdara noziedzīgu nodarījumu, būdams agrāk notiesāts par līdzīga noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, vēlāk izdarītais noziedzīgais nodarījums netiek uzskatīts par atkārtotu nodarījumu saskaņā ar b) punktu, bet tas ir atbildību pastiprinošs apstāklis saskaņā ar i) punktu.

238. Trešais atbildību pastiprinošais apstāklis minēts c) punktā, un tas attiecas uz noziedzīgiem nodarījumiem, kas izdarīti pret personu, kura ir neaizsargāta īpašu apstākļu dēļ (sk. 87. punktu, kurā ir orientējošs iespējamo neaizsargāto personu uzskaitījums).

239. Ceturtais atbildību pastiprinošais apstāklis minēts d) punktā, un tas attiecas uz noziedzīgiem nodarījumiem, kuri izdarīti pret bērnu vai kuri izdarīti bērna klātbūtnē, kas pats par sevi padara šo bērnu par upuri. Projekta autori vēlējās uzsvērt to, ka ikviens Konvencijā minētais noziedzīgais nodarījums ir sevišķi noziedzīgs tad, ja tas vērstas pret bērniem.

240. Piektais atbildību pastiprinošais apstāklis minēts e) punktā, un tas attiecas uz noziedzīgajiem nodarījumiem, kurus kopīgi izdarījušas divas vai vairākas personas. Tas nozīmē to, ka noziedzīgais nodarījums izdarīts divu vai vairāku personu grupā.

241. Sestais atbildību pastiprinošais apstāklis minēts f) punktā, un tas attiecas uz noziedzīgiem nodarījumiem, pirms kuriem vai kuru laikā notikusi ārkārtīgi smaga vardarbība. Tas attiecas uz fiziskās vardarbības aktiem, kuri ir īpaši smagi un kuri nopietni apdraud vardarbības upura dzīvību.

242. Septītais atbildību pastiprinošais apstāklis minēts g) punktā, un tas attiecas uz gadījumiem, kad tiek izmantots ierocis vai tiek izteikti draudi to izmantot. Iekļaujot šo apstākli, projekta autori vēlējušies uzsvērt to, ka ieroča izmantošana ir īpaši noziedzīga rīcība, jo tā var izraisīt smagu vardarbību, tostarp vardarbības upura nāvi.

243. Astotais atbildību pastiprinošais apstāklis minēts h) punktā, un tas attiecas uz gadījumiem, kad noziedzīgā nodarījuma dēļ vardarbības upurim nodarīts smags fiziskais vai psiholoģiskais kaitējums. Tas attiecas uz noziedzīgajiem nodarījumiem, kas izraisījuši sevišķi smagas fiziskas vai psiholoģiskas ciešanas vardarbības upurim, īpaši ilgstošus veselības traucējumus.

244. Pēdējais atbildību pastiprinošais apstāklis minēts i) punktā, un tas attiecas uz gadījumiem, kad vardarbības izdarītājs agrāk bijis notiesāts par līdzīgiem noziedzīgiem nodarījumiem. Iekļaujot šo apstākli, projekta autori norādījuši uz īpašo recidīvisma risku, kas piemīt daudziem Konvencijā minētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, īpaši vardarbībai ģimenē.

47. pants. Citas Konvencijas dalībvalsts piespriests sods

245. Dažiem šajā Konvencijā paredzētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem piemīt starptautiska dimensija, un dažus no tiem var izdarīt vardarbības izdarītāji, kas iepriekš tikuši tiesāti un sodīti citā valstī vai vairākās citās valstīs. Daudzās tiesību sistēmās agrāk notiesātām personām valsts tiesību akti paredz atšķirīgus sodus, nereti bargākus. Parasti par agrāku notiesāšanu tiek atzīta valsts tiesas veikta notiesāšana. Parasti ārvalstu tiesu notiesājošos spriedumus ne vienmēr ņem vērā, jo krimināltiesības ir valsts jautājums un var būt atšķirības valstu tiesību aktos, un var pastāvēt aizdomas pret ārvalstu tiesu spriedumiem.

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

246. Mūsdienās šādiem argumentiem ir mazāka ietekme, jo noziegumu internacionalizācijas dēļ notiek krimināltiesību normu internacionalizācija, kas savukārt izraisījusi dažādu valstu tiesību aktu harmonizāciju. Turklāt pagājušo desmitgažu laikā valstis pieņēmušas tādas tiesību aktus kā *ECHR*, kuras īstenošana palīdzējusi izveidot stabilu kopīgu garantiju pamatu, kas iedveš lielāku uzticēšanos visu dalībvalstu tiesvedības sistēmām.

247. Daudzos starptautiskajos tiesību aktos noteikts starptautiskā recidīvisma princips. Lai konstatētu recidīvismu, saskaņā ar 36. panta 2. punkta iii) apakšpunktu Ņujorkas 1961. gada 30. marta Konvencijā par narkotiskajām vielām, piemēram, ārvalstu tiesu notiesājošie spriedumi tiek ņemti vērā saskaņā ar katras dalībvalsts konstitucionālajiem noteikumiem, tiesību sistēmu un valsts tiesību aktiem. Saskaņā ar 1. pantu Eiropas Savienības Padomes 2001. gada 6. decembra Pamatlēmumā, ar ko groza Pamatlēmumu 2000/383/JHA par pastiprinātu aizsardzību, izmantojot kriminālsodus un citas sankcijas, pret naudas viltošanu saistībā ar eiro ieviešanu, Eiropas Savienības dalībvalstis sodāmības noteikšanas nolūkā atzīst galīgos spriedumus, ar kuriem piespriests sods par naudas viltošanu un kuri pasludināti citā dalībvalstī.

248. Tomēr tas nemaina faktu, ka starptautiskā līmenī nepastāv recidīvisma standartjēdziens un ka daudzas valstis šo jēdzienu neatzīst vispār. Fakts, ka tiesas, pieņemot spriedumus, ne vienmēr ņem vērā ārvalstu tiesu notiesājošos spriedumus, rada papildu praktiskas grūtības. Taču 3. pants Padomes Pamatlēmumā 2008/675/JHA par Eiropas Savienības dalībvalstīs pieņemtu spriedumu ņemšanu vērā jaunā kriminālprocesā pirmām kārtām vispārīgi – nenorādot uz konkrētiem noziedzīgiem nodarījumiem – nosaka pienākumu ņemt vērā spriedumus, kas agrāk pieņemti citā valstī (dalībvalstī).

249. Tāpēc 47. pantā paredzēta iespēja, nosakot sodu, ņemt vērā citas Konvencijas dalībvalsts piespriestu sodu. Lai izpildītu šo noteikumu, Konvencijas dalībvalstis savos tiesību aktos var paredzēt to, ka spriedumi, kurus iepriekš pieņēmušas ārvalstu tiesas, ir pamats bargāku sodu noteikšanai, ja par šiem spriedumiem ir zināms kompetentajai iestādei. Tās var arī paredzēt to, ka tiesām, kas saskaņā ar to vispārējām pilnvarām, nosakot sodu, izvērtē individuālos apstākļus, šie spriedumi jāņem vērā. Tās var paredzēt arī principu, ka pret vardarbības izdarītāju nedrīkst izturēties nelabvēlīgāk kā tad, ja iepriekš pieņemtais spriedums būtu valsts tiesas pieņemts spriedums.

250. Šis noteikums neuzliek tiesu vai prokuratūras iestādēm pozitīvu pienākumu noskaidrot, vai attiecībā uz apsūdzēto personu citas Konvencijas dalībvalsts tiesa pieņēmusi galīgo spriedumu. Taču jānorāda tas, ka saskaņā ar 13. pantu Eiropas Konvencijā par savstarpējo palīdzību krimināllietās (ELS Nr. 30) Konvencijas dalībvalsts tiesu varas iestādes var lūgt citai Konvencijas dalībvalstij izvilcumus un informāciju no tiesu protokoliem, ja tas nepieciešams krimināllietā.

48. pants. Obligātu alternatīvu strīdu izšķiršanas procesu vai notiesāšanas veidu aizliegums

251. Daudzu Eiropas Padomes dalībvalstu tiesību akti paredz alternatīvus strīdu izšķiršanas procesus un notiesāšanu gan krimināltiesībās, gan civiltiesībās. Jo īpaši ģimenes tiesībās strīdu izšķiršanas metodes, kas ir alternatīvas tiesu spriedumiem, uzskata par labākām ģimenes attiecībās un uzskata, ka ar tām var panākt ilgstošu strīda izšķiršanu. Daudzās tiesību sistēmās alternatīvus strīdu izšķiršanas procesus vai notiesāšanas veidus, piemēram, mediāciju vai samierināšanu, izmanto arī krimināltiesībās.

252. Lai gan projekta autori neapšaubā priekšrocības, kādas ir šīm alternatīvajām metodēm daudzās krimināllietās un civillietās, tomēr viņi vēlas uzsvērt negatīvo ietekmi, kāda šīm metodēm var būt tādas vardarbības gadījumos, uz kuru attiecas šī Konvencija, jo īpaši tad, ja šādas alternatīvas strīdu izšķiršanas metodes ir obligātas un tās aizstāj tiesas procesus. Šādas vardarbības upuri nekad nav spējīgi iesaistīties alternatīvā strīdu izšķiršanas procesā vienā līmenī ar vardarbības izdarītāju. Ņemot vērā šādu noziedzīgo nodarījumu būtību, šie vardarbības upuri vienmēr jūtas apkaunoti, bezpalīdzīgi un neaizsargāti, savukārt vardarbības izdarītājs pauž savu varas un pārākuma apziņu. Lai izvairītos no vardarbības ģimenē un vardarbības pret sievietēm atkārtotas pārciešanas un lai vardarbības upurim būtu iespēja panākt taisnīgumu, valstij ir pienākums nodrošināt piekļuvi tiesas procesam, ko vada objektīvs tiesnesis, pamatojoties uz spēkā esošajiem valsts tiesību aktiem. Tāpēc pirmā daļa paredz to, ka Konvencijas dalībvalstīm savos valsts krimināltiesību un civiltiesību aktos jāaizliedz obligāta iesaistīšanās jebkādos alternatīvos strīdu izšķiršanas procesos.

253. Šā panta otrās daļas mērķis ir novērst citas nefīšas sekas, kādas tiesiskie pasākumi var radīt vardarbības upurim. Daudzi no Konvencijā paredzēto noziedzīgo nodarījumu izdarītājiem ir vardarbības upura ģimenes locekļi. Turklāt viņi bieži vien ir vienīgie ģimenes apgādnieki un tāpēc arī vienīgais, iespējams, nepietiekamo, ģimenes ienākumu avots. Piespriežot vardarbības izdarītājam naudas sodu, tiek ietekmēti ģimenes ienākumi vai viņa spēja maksāt uzturlīdzekļus, un, iespējams, radītas finansiālas grūtības vardarbības upurim. Tādējādi, izmantojot šādu pasākumu, var tikt netieši sodīts vardarbības upuris. Tāpēc minētais noteikums paredz, ka Konvencijas dalībvalstis nodrošina to, ka gadījumos, kad vardarbības izdarītājam tiek piespriests naudas sods, tas netieši nerada finansiālas grūtības vardarbības upurim. Jāpiebilst, ka tas neskar tiesu varas neatkarību un individuālu pieeju sodiem.

VI nodaļa. Izmeklēšana, kriminālvajāšana, procesuālās tiesības un aizsardzības pasākumi

254. Šajā nodaļā ir vairāki noteikumi, kas attiecas uz plašu jautājumu loku, kuri saistīti ar izmeklēšanu, kriminālvajāšanu, procesuālajām tiesībām un aizsardzību pret jebkādu vardarbību, uz ko attiecas šī Konvencija, un tās mērķis ir pastiprināt tiesības un pienākumus, kuri paredzēti Konvencijas iepriekšējās nodaļās.

49. pants. Vispārējie pienākumi

255. Projekta autori vēlējas novērst to, ka, veicot izmeklēšanu un virzot tiesas procesus saistībā ar gadījumiem, kad notikusi vardarbība pret sievietēm un vardarbība ģimenē, šādas vardarbības gadījumiem tiek piešķirta niecīga prioritāte, kas būtiski sekmē vardarbības izdarītāju nesodāmības sajūtu un kas ir palīdzējusi šādas vardarbības akceptēšanu padarīt par normu. Lai sasniegtu šo mērķi, pirmā daļa uzliek pienākumu nodrošināt to, ka izmeklēšana un tiesvedība attiecībā uz jebkādu vardarbību, uz kuru attiecas šī Konvencija, notiek bez nepamatotas vilcināšanās. Tas palīdzēs iegūt būtiskus pierādījumus, palielināt notiesāšanas gadījumu skaitu un izbeigt nesodāmību. Svarīgi uzsvērt – lai gan ir svarīgi nodrošināt ātru izmeklēšanu un tiesvedību, vienlīdz svarīgi ir šo procesu laikā ievērot vardarbības upuru tiesības. Tāpēc pirmā daļa paredz, ka Konvencijas dalībvalstīm pēc iespējas jāizvairās no vardarbības upuriem nodarītā kaitējuma palielināšanas izmeklēšanas un tiesas procesa laikā un viņi jānodrošina ar palīdzību kriminālprocesa laikā.

256. Aplūkojamā panta otrā daļa papildina šo pienākumu, uzliekot pienākumu nodrošināt šajā Konvencijā paredzētās vardarbības gadījumu efektīvu izmeklēšanu un kriminālvajāšanu par tiem. Tas nozīmē, piemēram, to, ka jākonstatē būtiskie fakti, jānoprātina visi iespējamie liecinieki un jāveic tiesu ekspertīzes, pamatojoties uz daudznozaru pieeju un izmantojot

mūsdienīgas kriminālizmeklēšanas metodes, lai nodrošinātu konkrētā gadījuma vispusīgu analīzi. Projekta autoriem šķita svarīgi šajā pienākumā ietvert nepieciešamību nodrošināt to, ka visas izmeklēšanas un tiesvedības darbības tiek veiktas saskaņā ar cilvēktiesību pamatprincipiem un ņemot vērā dzimumu līdztiesības principam atbilstošu izpratni par vardarbību. Tas nozīmē to, ka neviens pasākums, ko veic, lai īstenotu šo noteikumu, neskar *ECHR* 6. pantā paredzētās aizstāvības tiesības un tiesības uz taisnīgu un objektīvu tiesu.

50. pants. Tūlītēja reakcija, novēršana un aizsardzība

257. Šā panta pirmā daļa paredz to, ka tiesībaizsardzības institūcijas nekavējoties pienācīgi reaģē, sniedzot vardarbības upuriem atbilstošu un tūlītēju aizsardzību, bet otrā daļa paredz to, ka tās nekavējoties pienācīgi novērš jebkādu vardarbību, uz kuru attiecas šī Konvencija, un aizsargā pret šādu vardarbību, tostarp, izmantojot preventīvus operatīvus pasākumus un vācot pierādījumus.

258. Lai izpildītu šo pienākumu, piemēram:

- atbildīgajām tiesībaizsardzības institūcijām ir jābūt tiesībām iekļūt vietā, kur atrodas apdraudētā persona;
- atbildīgajām tiesībaizsardzības institūcijām pienācīgi jāizturas pret vardarbības upuriem un jāsniedz viņiem atbilstošas konsultācijas;
- īpaši apmācītiem darbiniekiem, ja iespējams – sievietēm, nekavējoties jāuzklausā vardarbības upuri telpās, kas piemērotas, lai radītu uzticēšanos starp vardarbības upuri un tiesībaizsardzības institūciju personālu, un
- jānodrošina ar atbilstošu skaitu tiesībaizsardzības institūciju – tostarp augsta līmeņa – darbinieču.

259. Jāveic efektīvi pasākumi, lai novērstu vardarbības smagākos veidus, proti, slepkavības un slepkavības mēģinājumus. Katrs atsevišķais gadījums rūpīgi jāanalizē, lai konstatētu ikvienu iespējamo kļūmi aizsardzības nodrošināšanā un tādējādi uzlabotu esošos preventīvos pasākumus un izstrādātu papildu preventīvos pasākumus.

51. pants. Riska novērtēšana un riska vadība

260. Veicot iesaistīšanās pasākumus gadījumos, kad notikusi jebkāda vardarbība, uz ko attiecas šī Konvencija, pats galvenais ir vardarbības upuru drošība. Tāpēc šis pants uzliek pienākumu nodrošināt to, ka ne tikai policija, bet visas attiecīgās iestādes saskaņā ar standarta procedūru, savstarpēji sadarbojoties un saskaņojot savas darbības, atbilstoši situācijai efektīvi novērtē riskus, ar kuriem saskaras konkrētais vardarbības upuris. Daudzi vardarbības izdarītāji draud saviem upuriem ar smagu vardarbību, tostarp nonāvēšanu, un ir iepriekš pakļāvuši savus upurus smagai vardarbībai. Tāpēc ir svarīgi, veicot riska novērtēšanu un riska vadību, ņemt vērā atkārtotas vardarbības iespējamību, jo īpaši tādas vardarbības iespējamību, kas var izraisīt nāvi, un adekvāti novērtēt konkrētās situācijas nopietnību.

261. Šā noteikuma mērķis ir nodrošināt efektīva daudzu institūciju attiecīgo profesiju pārstāvju tīkla izveidi, lai aizsargātu īpaši apdraudētos vardarbības upurus. Tāpēc jāveic riska novērtēšana, lai vadītu konstatēto risku, izstrādājot drošības pasākumu plānu konkrētajam vardarbības upurim nolūkā nodrošināt, ja tas vajadzīgs, saskaņotu drošību un atbalstu.

262. Taču ir svarīgi nodrošināt to, lai, veicot visus turpmākas vardarbības riska novērtēšanas un vadības pasākumus, vienmēr tiktu ievērotas apsūdzētā tiesības. Tajā pašā laikā sevišķi svarīgi ir tas, lai minētie pasākumi nepalielinātu vardarbības upurim nodarīto kaitējumu un lai izmeklēšanas un tiesvedības dēļ cietušais netiktu pakļauts sekundārai viktimizācijai.

263. Aplūkojamā panta otrā daļa paplašina šo pienākumu, lai nodrošinātu to, ka, veicot pirmajā daļā minēto riska novērtējumu, tiek pienācīgi ņemta vērā uzticama informācija par to, ka vardarbības izdarītājiem ir šaujamo ieroci. Vardarbības izdarītāju rīcībā esoši šaujamo ieroci ir ne tikai iedarbīgs līdzeklis, lai kontrolētu vardarbības upurus, bet tie arī palielina slepkavības risku. Vardarbības izdarītāji visvieglāk var piekļūt šaujamo ierociem pēckonflikta situācijās un valstīs, kurās ir šaujamo ierocju īpašumtiesību tradīcijas. Taču arī citās valstīs bijuši gadījumi, kad notikusi smaga vardarbība pret sievietēm un vardarbība ģimenē, izmantojot šaujamo ieroci. Šī iemesla dēļ, lai garantētu vardarbības upuru drošību, projekta autoriem šķita svarīgi uzlikt Konvencijas dalībvalstīm pienākumu nodrošināt to, ka, novērtējot risku, ar ko saskaras vardarbības upuris, visos izmeklēšanas un aizsardzības pasākumu veikšanas posmos tiek metodiski ņemts vērā fakts, ka vardarbības izdarītājam likumīgi vai nelikumīgi pieder vai ir pieejami šaujamo ieroci. Piemēram, nosakot ārkārtas aizliegumu tuvoties tūlīt pēc vardarbības akta vai ierobežojošu rīkojumu vai izdodot aizsardzības rīkojumus un taisot notiesājošu spriedumu krimināllietā par kādu vardarbību, uz kuru attiecas šī Konvencija, tās dalībvalstis atbilstoši savas valsts tiesību sistēmai var veikt pasākumus, kas nepieciešami, lai nodrošinātu šaujamo ierocju un munīcijas tūlītēju konfiskāciju. Turklāt, lai šo pantu attiecinātu uz visiem ierociem, kas var tikt izmantoti smagas vardarbības gadījumos, jo īpaši uz cīņas nažiem, Konvencijas dalībvalstis tiek mudinātas pēc iespējas ņemt vērā faktu, ka vardarbības izdarītājiem pieder vai ir pieejami šādi ieroci.

52. pants. Ārkārtas aizliegums tuvoties tūlīt pēc vardarbības akta

264. Tieša apdraudējuma gadījumā visefektīvākais veids, kā garantēt drošību vardarbības upurim, kas cietis no vardarbības ģimenē, ir nodrošināt fizisku distanci starp vardarbības upuri un vardarbības izdarītāju. Šim nolūkam daudzos gadījumos nepieciešams, lai viens no abiem minētajiem uz konkrētu laiku atstātu kopīgo dzīvesvietu vai lai vardarbības izdarītājs atstātu vardarbības upura dzīvesvietu. Tā vietā, lai vardarbības upurim, kam bieži vien ir apgādājami bērni un kam ir ļoti maz personisko lietu, steigšus ieteiktu meklēt drošību patversmē vai citur, bieži vien – uz nenoteiktu laiku, projekta autoriem šķita svarīgi nodrošināt to, lai pārceltos vardarbības izdarītājs, ļaujot vardarbības upurim palikt mājās. Tāpēc šis noteikums uzlikt pienākumu piešķirt kompetentajām iestādēm pilnvaras likt vardarbības ģimenē izdarītājam atstāt vardarbības upura dzīvesvietu un aizliegt viņam atgriezties vai sazināties ar vardarbības upuri. Attiecīgām iestādēm jānovērtē, vai pastāv tiešs apdraudējums. Projekta autori nolēma ļaut Konvencijas dalībvalstīm pašām pieņemt lēmumu par šādu rīkojumu konkrētu termiņu, taču šim termiņam jābūt pietiekami ilgam, lai nodrošinātu vardarbības upurim efektīvu aizsardzību. Eiropas Padomes dalībvalstīs šādu rīkojumu termiņš parasti svārstās no 10 dienām līdz četrām nedēļām ar vai bez iespējas to pagarināt. Tāpat projekta autori nolēma ļaut Konvencijas dalībvalstīm atbilstoši saviem valsts tiesību aktiem un konstitucionālajai sistēmai noteikt kompetentās iestādes, kas var izdot šādus rīkojumus un noteikt piemērojamo procedūru, un piešķirt šīm iestādēm nepieciešamās pilnvaras.

265. Termins „tiešs apdraudējums” attiecas uz visām situācijām, kad notikusi vardarbība ģimenē un kad tikuši izteikti draudi nodarīt kaitējumu vai šie draudi jau ir īstenoti, un, iespējams, tas notiks atkārtoti.

266. Visbeidzot, šis pants paredz, ka Konvencijas dalībvalstis nodrošina to, ka, pieņemot

normatīvos aktus un veicot citus pasākumus šā panta īstenošanai, tiek pienācīgi ņemta vērā vardarbības upuru un apdraudēto personu drošība. Minētais atklāj šā pasākuma aizsargājošo būtību.

53. pants. Ierobežojošie rīkojumi vai aizsardzības rīkojumi

267. Šis noteikums paredz pienākumu nodrošināt to, ka valsts tiesību aktos tiek paredzēti ierobežojošie rīkojumi un/vai aizsardzības rīkojumi attiecībā uz visiem vardarbības upuriem, kuri cietuši no jebkādas vardarbības, uz ko attiecas šī Konvencija. Turklāt tas nosaka vairākus kritērijus šādiem rīkojumiem, lai panāktu to, ka tie sasniedz savu mērķi – nodrošina aizsardzību pret turpmākiem vardarbības aktiem.

268. Lai gan šis noteikums attiecas uz ierobežojošajiem rīkojumiem „vai” aizsardzības rīkojumiem, projekta autori ņēmuši vērā to, ka valsts tiesību akti attiecīgās Konvencijas dalībvalstīs var paredzēt iespēju izdot gan ierobežojošus rīkojumus, gan aizsardzības rīkojumus. Ierobežojošu rīkojumu vai aizsardzības rīkojumu var uzskatīt par papildinājumu īstermiņa ārkārtas aizliegumam tuvoties tūlīt pēc vardarbības akta. To mērķis ir radīt operatīvu tiesiskās aizsardzības līdzekli, lai personas, kuras apdraud kāds no šajā Konvencijā aizliegtās vardarbības veidiem, aizsargātu, aizliedzot vardarbības izdarītājam veikt konkrētu darbību vai atturot viņu no tās veikšanas, vai liekot vardarbības izdarītājam veikt konkrētu darbību. Šādi rīkojumi paredz plašu pasākumu spektru, un tiem var būt dažādi nosaukumi, piemēram, ierobežojošs rīkojums, ārkārtas aizliegums tuvoties tūlīt pēc vardarbības akta, rīkojums par izlikšanu no dzīvokļa, aizsardzības rīkojums vai tiesas aizliegums. Lai gan to nosaukumi ir atšķirīgi, to mērķis ir viens: novērst vardarbības izdarīšanu un aizsargāt vardarbības upuri. Projekta autori nolēma šajā Konvencijā izmantot visaptverošos terminus "ierobežojošs rīkojums" un "aizsardzības rīkojums".

269. Projekta autori nolēma ļaut Konvencijas dalībvalstīm izvēlēties atbilstošu tiesisko regulējumu šādu rīkojumu izdošanai. Tas, vai ierobežojoši rīkojumi vai aizsardzības rīkojumi paredzēti civiltiesību aktos, kriminālprocesuālo tiesību aktos vai administratīvo tiesību aktos, vai visos minētajos tiesību aktos, ir atkarīgs no valsts tiesību sistēmas un galvenokārt no vajadzības efektīvi aizsargāt vardarbības upurus.

270. Aplūkojamā panta pirmajā daļā ir vairāki noteikumi attiecībā uz ierobežojošiem rīkojumiem un aizsardzības rīkojumiem. Pirmajā ievilkumā paredzēts, ka šie rīkojumi nodrošina tūlītēju aizsardzību un neuzliek vardarbības upurim pārmērīgu finansiālu vai administratīvu slogu. Tas nozīmē to, ka visi rīkojumi stājas spēkā tūlīt pēc to izdošanas un ka to saņemšanai nav vajadzīgs ilgstošs tiesas process. Tiesas izdevumi, kurus iekasē no pieteicēja, visdrīzāk – no vardarbības upura, nedrīkst tam uzlikt pārmērīgu finansiālu slogu, kas varētu atturēt vardarbības upuri no pieteikuma iesniegšanas. Arī visas procedūras, kas paredzētas, lai izdotu ierobežojošus rīkojumus vai aizsardzības rīkojumus, nedrīkst radīt vardarbības upuriem nepārvaramas grūtības.

271. Otrajā ievilkumā paredzēts tas, ka rīkojumi tiek izdoti uz noteiktu periodu vai līdz to grozīšanai vai atcelšanai. Minētais izriet no tiesiskās noteiktības principa, kas paredz to, ka tiesiskā pasākuma termiņam jābūt skaidri noteiktam. Turklāt tas zaudē spēku tad, ja to atceļ tiesnesis vai cita kompetenta amatpersona.

272. Trešajā ievilkumā paredzēts – Konvencijas dalībvalstis nodrošina to, ka atsevišķos gadījumos šos rīkojumus pēc vajadzības var izdot *ex parte* un ka tie tūlīt stājas spēkā. Tas nozīmē to, ka tiesnesim vai citai kompetentai amatpersonai ir tiesības izdot īslaicīgu ierobežojošu rīkojumu vai aizsardzības rīkojumu, pamatojoties tikai uz vienas puses lūgumu.

Jāpiebilst tas, ka saskaņā ar vispārējiem pienākumiem, kas noteikti šīs Konvencijas 49. panta 2. punktā, šādu rīkojumu izdošana nedrīkst kaitēt *ECHR* 6. pantā paredzētajām aizstāvības tiesībām un tiesībām uz taisnīgu un objektīvu tiesu. Proti, tas nozīmē to, ka personai, pret kuru šāds rīkojums izdots, ir tiesības to apstrīdēt kompetentā iestādē saskaņā ar tās attiecīgām iekšējām procedūrām.

273. Ceturtais ievilkums paredz nodrošināt vardarbības upuriem iespēju saņemt ierobežojošus rīkojumus vai aizsardzības rīkojumus neatkarīgi no tā, vai viņi nolēmuši uzsākt citu tiesas procesu. Piemēram, pētījumi valstīs, kur paredzēti šādi rīkojumi, liecina, ka daudzi vardarbības upuri, kuri vēlas lūgt ierobežojošu rīkojumu vai aizsardzības rīkojumu, ne vienmēr ir gatavi kriminālpasūdzības izvirzīšanai (kas varētu novest pie kriminālizmeklēšanas un, iespējams, kriminālprocesa) pret vardarbības izdarītāju. Tāpēc ierobežojoša rīkojuma vai aizsardzības rīkojuma saņemšana nedrīkst būt atkarīga no nosacījuma, ka ir ierosināts kriminālprocess pret to pašu vardarbības izdarītāju. Tāpat tā nedrīkst būt atkarīga no nosacījuma, ka ir ierosināts laulības šķiršanas process u. tml. Vienlaikus fakts, ka ir uzsākts kriminālprocess vai civilprocess par tiem pašiem faktiskajiem apstākļiem pret to pašu vardarbības izdarītāju, neliedz izdot ierobežojošu rīkojumu vai aizsardzības rīkojumu. Tomēr minētais neliedz Konvencijas dalībvalstīm tiesības valsts tiesību aktos paredzēt to, ka, saņemot lūgumu izdot ierobežojošu rīkojumu vai aizsardzības rīkojumu, var tikt ierosināts kriminālprocess.

274. Piektais ievilkums paredz to, ka Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus un veic citus pasākumus, lai nodrošinātu to, ka uz ierobežojoša rīkojuma vai aizsardzības rīkojuma esamību var atsaukties ikvienā citā tiesas procesā, kas ierosināts pret to pašu vardarbības izdarītāju. Šā noteikuma mērķis ir tiesnesim, kas vada tiesas procesu pret vardarbības izdarītāju, darīt zināmu to, ka pret to pašu personu izdots šāds rīkojums.

275. Aplūkojamā panta trešās daļas mērķis ir nodrošināt to, ka ierobežojošs rīkojums vai aizsardzības rīkojums tiek ievērots, paredzot „efektīvus, samērīgus un preventīvus” sodus par šādu rīkojumu pārkāpšanu. Šie sodi var būt kriminālsodi vai citi juridiski sodi, tostarp brīvības atņemšana, naudas sodi u. c. sodi, kas ir efektīvi, samērīgi un preventīvi.

276. Visbeidzot, tā kā gadījumi, kad notikusi vardarbība ģimenē, dažkārt var būt sarežģīti, tad Konvencijas dalībvalstis var ierobežot pretējās puses/vardarbības izdarītāja iespēju neļaut vardarbības upurim lūgt aizsardzību, pieņemot normatīvos aktus un veicot citus pasākumus, kuri nepieciešami, lai nodrošinātu to, ka gadījumos, kad notikusi vardarbība ģimenē, pirmajā daļā minētie ierobežojošie rīkojumi vai aizsardzības rīkojumi netiktu izdoti ne pret vardarbības upuri, ne vardarbības izdarītāju. Konvencijas dalībvalstīm būtu arī jāapsver iespēja aizliegt savos valsts tiesību aktos jebkādas provokatīvas rīcības jēdzienus attiecībā uz tiesībām lūgt izdot ierobežojošus rīkojumus vai aizsardzības rīkojumus. Šādi jēdzieni pieļauj ļaunprātīgas interpretācijas, kuru mērķis ir celt neslavu vardarbības upurim, un tie jāsvīturo no tiesību aktiem, kas attiecas uz vardarbību ģimenē. Visbeidzot, Konvencijas dalībvalstis var arī apsvērt iespēju pieņemt normatīvos aktus un veikt citus pasākumus, lai nodrošinātu to, ka izdot pirmajā daļā minētos ierobežojošos rīkojumus vai aizsardzības rīkojumus var lūgt ne tikai vardarbības upuri. Šie normatīvie akti un citi pasākumi ir īpaši nozīmīgi rīcībnespējīgiem vardarbības upuriem, kā arī neaizsargātiem vardarbības upuriem, kuri var nevēlēties lūgt izdot ierobežojošus rīkojumus vai aizsardzības rīkojumus baiļu vai emocionāla apjukuma un pieķeršanās dēļ.

54. pants. Izmeklēšana un pierādījumi

277. Lai apšaubītu vardarbības upuru sniegtos pierādījumus, dažkārt tiesas procesos tiek

izmantoti pierādījumi, kas saistīti ar vardarbības upuru seksuālo pagātni un seksuālo uzvedību. Aizstāvība dažkārt izmanto pierādījumus par agrāko seksuālo uzvedību, lai apstrīdētu to, ka vardarbības upuris ir cienījams cilvēks, to, ka viņam var ticēt, un faktu, ka nav tikusi dota piekrišana. Minētais jo īpaši attiecas uz seksuālo vardarbību, tostarp izvarošanu. Šādu pierādījumu iesniegšana var sekmēt tādu vardarbības upurus diskreditējošu stereotipu nostiprināšanos, ka viņi ir neizvēlīgi un ārkārtīgi netikumīgi, un nav cienīgi, lai saņemtu civiltiesību un krimināltiesību aktos paredzēto aizsardzību. Tā kā vardarbības upuriem, kuru lielākā daļa ir sievietes, šāda aizsardzība visdrīzāk tiek nodrošināta tikai tad, ja minētās personas tiek uzskatītas par cienījamām, tad minētie pierādījumi var radīt *de facto* nelīdztiesību.

278. Projekta autoriem šķita svarīgi uzsvērt to, ka vardarbības upura agrāko seksuālo uzvedību nevajadzētu uzskatīt par attaisnojumu vardarbībai pret sievietēm un vardarbībai ģimenē, tādējādi ļaujot attaisnot vardarbības izdarītāju vai mīkstināt viņa atbildību. Tomēr viņi apzinājās to, ka dažās Konvencijas dalībvalstīs tiesnešiem ir rīcības brīvība izlemt par pierādījumu pieļaujamību un izskatīšanu, bet citās to stingri nosaka kriminālprocesuālo tiesību normas. Konvencijas 54. pants uzliek tās dalībvalstīm pienākumu pieņemt normatīvos aktus vai veikt citus pasākumus, kas nepieciešami, lai nodrošinātu to, ka pierādījumi saistībā ar vardarbības upura seksuālo pagātni un uzvedību ir pieļaujami vienīgi tad, ja tie ir svarīgi un vajadzīgi. Tas nozīmē to, ka šis noteikums paredz šādu pierādījumu pieļaujamību civilprocesos un kriminālprocesos vienīgi tajos gadījumos, kad tie ir svarīgi, lai iztiesāšanas laikā noskaidrotu konkrētu strīdīgu jautājumu, un tad, ja tie ir svarīgs pierādījums. Tāpēc tas neliedz šādu pierādījumu pieļaujamību. Ja tiesneši pieļauj pierādījumu sniegšanu par seksuālo pagātni, tos drīkst sniegt vienīgi tā, lai cietušais netiktu pakļauts sekundārai viktimizācijai. Vardarbības upuriem būtu jābūt iespējai vērsties tiesā, netiekot papildus traumētiem savas seksuālās pagātnes un uzvedības dēļ.

55. pants. *Ex parte un ex officio* tiesvedība

279. Apzinoties to, cik ļoti traumējoši ir šajā pantā minētie noziedzīgie nodarījumi, projekta autori vēlējas atvieglot slogu, ko vardarbības upuriem nereti uzliek ilgstoša kriminālizmeklēšana un tiesvedība, vienlaikus nodrošinot to, ka vardarbības izdarītāji tiek nodoti tiesai. Tāpēc šā noteikuma mērķis ir nodrošināt to, ka kriminālizmeklēšana un tiesvedība notiek, neuzliekot vardarbības upurim atbildību par šo procesu ierosināšanu un vainas pierādījumu nodrošināšanu.

280. Aplūkojamā panta pirmā daļa uzliek Konvencijas dalībvalstīm pienākumu nodrošināt to, ka konkrēta veida noziedzīgo nodarījumu izmeklēšana nav „atkarīga vienīgi” no vardarbības upura iesniegtā pieteikuma vai sūdzības un ka tiesvedību var turpināt pat tad, ja vardarbības upuris atsaucis savu liecību vai sūdzību. Projekta autori nolēma izmantot frāzi „atkarīga vienīgi”, lai ņemtu vērā atšķirības dažādo tiesību sistēmu procesuālajos noteikumos, paturot prātā to, ka šajā pantā uzskaitīto noziedzīgo nodarījumu izmeklēšana un kriminālvajāšana par tiem ir valsts un tās iestāžu pienākums. Jo īpaši projekta autori uzskatīja, ka tie gadījumi, kad izdarīti akti, kuru dēļ tikuši nodarīti smagi miesas bojājumi vai iestājusies nāve, kompetentajām iestādēm jāizskata tieši un nekavējoties. Daudzus noziedzīgos nodarījumus, uz kuriem attiecas šī Konvencija, izdara ģimenes locekļi, intīmo attiecību partneri vai personas vardarbības upura tiešā sociālajā vidē, un šī iemesla dēļ vardarbības upuri jūtas apkaunoti, nobijušies un bezpalīdzīgi, tāpēc saņemto pieteikumu un attiecīgi arī notiesāšanas gadījumu skaits ir neliels. Šī iemesla dēļ tiesībaizsardzības institūcijām vajadzētu aktīvi veikt izmeklēšanu, lai savāktu pierādījumus, piemēram, lietiskos pierādījumus, liecinieku liecības, medicīniskās ekspertīzes slēdzienus u. c. pierādījumus, lai tās būtu pārliecinātas par to, ka tiesvedība varēs notikt pat tad, ja vardarbības upuris atsauks savu liecību vai sūdzību, –

vismaz tajos gadījumos, kad notikuši tādi smagi noziedzīgi nodarījumi kā fiziskā vardarbība, kuras dēļ iestājusies nāve vai tikuši nodarīti miesas bojājumi.

281. Atbilstoši šīs Konvencijas 78. panta otrajai daļai attiecībā uz aplūkojamā panta pirmo daļu var izdarīt atrunas saistībā ar 35. pantu, ja runa ir par maznozīmīgiem pārkāpumiem. Projekta autori vēlējas skaidri nošķirt smagu fizisko vardarbību, kuras dēļ nodarīti smagi miesas bojājumi vai iestājusies nāve un attiecībā uz kuru nedrīkst izdarīt atrunas, no citiem fiziskās vardarbības gadījumiem – maznozīmīgiem pārkāpumiem, kam šādu seku nav. Tomēr Konvencijas dalībvalstis drīkst noteikt to, kas ir maznozīmīgs pārkāpums fiziskās vardarbības gadījumā.

282. Lai vardarbības upuriem dotu iespēju iesaistīties kriminālprocesā un mudinātu viņus to darīt, otrā daļa paredz to, ka Konvencijas dalībvalstis vardarbības upuru atbalsta organizācijām, īpaši apmācītiem konsultantiem, kas specializējušies jautājumos par vardarbību ģimenē, vai citiem atbalsta/aizstāvības pakalpojumu sniedzējiem nodrošina iespēju palīdzēt vardarbības upuriem un/vai atbalstīt tos izmeklēšanas un tiesvedības laikā. Labas prakses piemēri liecina par to, ka vardarbības upuri, kuri saņēmuši atbalstu vai palīdzību no specializētajiem atbalsta pakalpojumu sniedzējiem izmeklēšanas un tiesvedības laikā, nereti iesniedz sūdzības un sniedz liecības, un ir labāk sagatavoti emocionāli sarežģītajam uzdevumam – aktīvi sekmēt tiesvedības pabeigšanu. Šajā daļā minētie pakalpojumi ir nevis juridiskie, bet gan praktiskie/psiholoģiskie pakalpojumi. Cita starpā tie nodrošina vardarbības upuru psiholoģisko/emocionālo gatavību liecināt apsūdzētā klātbūtnē, vardarbības upura pavadīšanu uz tiesu un/vai citu praktisko un emocionālo palīdzību.

56. pants. Aizsardzības pasākumi

283. Izstrādājot šo noteikumu, projekta autori iedvesmojušies no Konvencijas par bērnu aizsardzību pret seksuālu izmantošanu un seksuālu vardarbību (EPLS Nr. 201) 31. panta pirmās daļas. Šā panta pirmajā daļā ir neizsmeļošs to pasākumu uzskaitījums, kas paredzēti, lai procesuālo darbību veikšanas laikā aizsargātu vardarbības upurus, kuri cietuši no jebkādas vardarbības, uz ko attiecas šī Konvencija. Šie aizsardzības pasākumi attiecas uz visiem procesuālo darbību posmiem: gan uz izmeklēšanu, ko veic tiesībsardzības institūcijas vai tiesu varas iestādes, gan uz tiesvedību. Lai gan nav juridiskas nepieciešamības tā rīkoties, jo Konvencijas dalībvalstis vienmēr var pieņemt labvēlīgākus normatīvos aktus par jebkurā Konvencijas daļā paredzētajiem normatīvajiem aktiem, projekta autori vēlējas paskaidrot to, ka minētie aizsardzības pasākumi ir norādoši. Tādējādi Konvencijas dalībvalstis var paredzēt papildu aizsardzības pasākumus. Ir svarīgi uzsvērt to, ka 56. panta pirmā daļa, kurā minēts tas, ka pasākumi jāveic saskaņā ar valsts tiesību aktiem vai „ja iespējams”, uzsver to, ka Konvencijas dalībvalstis var izmantot jebkādus līdzekļus, ko tās atzīst par piemērotākajiem šā noteikuma mērķu sasniegšanai. Minētais attiecas uz c), d), g) un i) punktu.

284. Pirmkārt, a) punkts paredz to, ka Konvencijas dalībvalstīm ir pienākums pieņemt normatīvos aktus **vai** veikt citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu aizsardzību vardarbības upuriem, kā arī viņu ģimenes locekļiem un lieciniekiem. Konvencijas dalībvalstīm jānodrošina tas, ka vardarbības upuri tiek pasargāti no iebiedēšanas, atriebības un atkārtotas viktimizācijas.

285. Attiecībā uz b) punktu projekta autori vēlējas uzsvērt to, cik svarīgi ir informēt vardarbības upurus par gadījumiem, kad vardarbības izdarītājs tiek īslaicīgi vai pavisam atbrīvots vai izbēg, – vismaz tajos gadījumos, kad vardarbības upuri un viņu ģimenes locekļi varētu tikt apdraudēti. Minētais neliedz Konvencijas dalībvalstīm informēt vardarbības upurus arī citos gadījumos, kad tas šķiet nepieciešams (piemēram, gadījumos, kad pastāv atriebības

vai iebiedēšanas risks vai kad vardarbības upuris un vardarbības izdarītājs, kuri dzīvo netālu viens no otra, varētu nejauši sastapties). Dažas tiesību sistēmas paredz to, ka vardarbības upuriem iepriekš jāiesniedz attiecīgs lūgums, lai saņemtu šādu informāciju. Šādos gadījumos Konvencijas dalībvalstis informē vardarbības upuri par minēto nepieciešamību.

286. Savukārt c) punkts paredz vardarbības upuriem (un viņu ģimenes locekļiem vai likumīgajiem pārstāvjiem, ja vardarbības upuri ir bērni) tiesības saņemt informāciju par to izmeklēšanas un tiesvedības procesu virzību, kas attiecas uz viņiem kā vardarbības upuriem. Šajā saistībā šis noteikums paredz to, ka vardarbības upuri jāinformē par viņu tiesībām un viņu rīcībā esošajiem pakalpojumiem, un viņu sūdzību izskatīšanas rezultātiem, apsūdzības uzturēšanu, izmeklēšanas vai tiesvedības vispārējo virzību un viņu nozīmi tajā, kā arī viņu lietas iznākumu. Lai gan šajā noteikumā tas nav minēts, Konvencijas dalībvalstīm būtu jānodrošina tas, ka šī informācija tiek sniegta viņiem saprotamā valodā (sk. komentārus par 19. pantu).

287. Aplūkojamā panta d) punkta mērķis ir nodrošināt vardarbības upuriem iespēju tikt uzklautiem, sniegt pierādījumus un izvēlēties veidu, kā darīt zināmus savus uzskatus, vajadzības un bažas tā, lai tie tiktu ņemti vērā. Konvencijas dalībvalstis veic visus pasākumus, kas nepieciešami, lai nodrošinātu to, ka vardarbības upuri tieši vai ar starpnieku palīdzību var darīt zināmus savus uzskatus, vajadzības un bažas, un to, ka tie tiek ņemti vērā.

288. Šā panta e) punkts attiecas uz vispārēju palīdzību vardarbības upuriem, lai nodrošinātu to, ka viņu tiesības un intereses tiek pienācīgi aizstāvētas un ņemtas vērā visos izmeklēšanas un tiesvedības posmos.

289. Aplūkojamā panta f) punktā minēts pienākums veikt nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu vardarbības upura konfidencialitātes aizsardzību. Šajā saistībā saskaņā ar valsts tiesību aktiem vajadzības gadījumā jāveic pasākumi, lai novērstu jebkādas tādas informācijas izplatīšanu, kuras dēļ vardarbības upuri varētu tikt pazīti. Tomēr projekta autori vēlējas uzsvērt to, ka vardarbības upura tēla un konfidencialitātes aizsardzības prasības attiecas uz „publiskas” izpaušanas risku un ka šīs prasības neliedz atklāt šo informāciju saistībā ar faktisko tiesvedību, lai kriminālvajāšanas laikā ievērotu abu pušu uzklautāšanas principu un tām piemītošās aizstāvības tiesības.

290. Aplūkojamā panta g) punkta mērķis ir aizsargāt vardarbības upurus, jo īpaši novēršot viņu papildu traumēšanu, sastopoties ar iespējamo vardarbības izdarītāju izmeklēšanas dienestu vai tiesas telpās. Šis noteikums attiecas uz visiem kriminālprocesa posmiem (tostarp izmeklēšanu), bet ir daži izņēmumi: izmeklēšanas dienestiem un tiesu varas iestādēm jābūt iespējai tikt atbrīvotiem no šīs prasības, piemēram, tad, ja vardarbības upuris vēlas ierasties uz tiesas sēdi vai ja vardarbības upura un iespējamā vardarbības izdarītāja saskare ir vajadzīga vai noderīga apmierinošai tiesvedības norisei (piemēram, ja nepieciešama konfrontācija).

291. Šā panta h) punkts paredz pienākumu vajadzības gadījumā nodrošināt vardarbības upurus ar neatkarīgiem un kompetentiem tulkiem. Dažas tiesību sistēmas paredz to, ka tulkam jābūt zvērinātam, lai to uzskatītu par neatkarīgu. Tā kā dažādās tiesību sistēmās vardarbības upuriem ir atšķirīgs statuss, projekta autoriem šķita svarīgi Konvencijas tekstā paskaidrot to, ka minētais noteikums attiecas uz gadījumiem, kad vardarbības upuri ir puses tiesvedībā vai sniedz liecības. Daudzi vardarbības upuri nerunā vai tikpat kā nerunā tās valsts valodā, kurā tie pakļauti vardarbībai pret sievietēm vai vardarbībai ģimenē. Valodas nezināšana pastiprina viņu nošķirtību, un tā ir viens no faktoriem, kas liedz viņiem pretendēt uz savām tiesībām. Šādos gadījumos vajadzīgi pieejami tulki, kas viņiem palīdzētu izmeklēšanas un tiesvedības laikā. Šis ir svarīgs pasākums, kurš garantē tiesību pieejamību, kas ir priekšnoteikums tiesas

pieejamībai, un Konvencijas dalībvalstīm būtu jāparedz tas, ka vardarbības upuriem tulka pakalpojumi tiek sniegti bez maksas.

292. Visbeidzot, i) punkts uzliek Konvencijas dalībvalstīm pienākumu nodrošināt vardarbības upuriem iespēju sniegt liecības, neatrodoties tiesas zālē vai vismaz tādos apstākļos, kad tiesas zālē neatrodas iespējamais vardarbības izdarītājs. Dažu valstu tiesību akti paredz vardarbības upuru nopratināšanas audiovizuālu ierakstīšanu un šādu nopratināšanas materiālu aizsargāšanu, piemēram, ar šādiem līdzekļiem: ierobežojot to cilvēku skaitu, kam atļauts apmeklēt tiesas sēdi un redzēt šo ierakstu; atļaujot vardarbības upurim jebkurā brīdī pieprasīt pārtraukt ierakstīšanu un pēc pieprasījuma veicot pilnīgu, burtisku nopratināšanas pārrakstīšanu. Šādus ierakstus un rakstveida protokolus tiesa var izmantot, neliekot vardarbības upurim ierasties personiski. Dažas tiesību sistēmas vardarbības upuriem ļauj piedalīties lietas izskatīšanā, izmantojot videokonferences sniegtās iespējas. Vardarbības upuris tiek nopratināts atsevišķā telpā, iespējams, piedaloties ekspertam un tehniķiem. Lai pēc iespējas mazinātu psiholoģisko ietekmi, kādu uz vardarbības upuri atstāj atrašanās vienā telpā ar vardarbības izdarītāju vai viņa klātbūtne videokonferences laikā, viņu abu redzeslauku var ierobežot tā, ka vardarbības upuris neredz vardarbības izdarītāju un/vai *vice versa*. Ja, piemēram, vardarbības upurim jāierodas tiesas sēdē, tad tas var sniegt liecību, atrodoties aiz aizslietņa, vai sniegt liecību, kad vardarbības izdarītājs neatrodas tiesas zālē. Tāpēc, ja iespējams, Konvencijas dalībvalstīm jānodrošina šajā noteikumā paredzētā pienākuma izpilde, izmantojot atbilstošas sakaru tehnoloģijas.

293. Gadījumos, kad vardarbības upuri vai liecinieki ir bērni, otrā daļa paredz to, ka Konvencijas dalībvalstīm īpaši jā rūpējas par viņu vajadzībām un jānodrošina viņu tiesības uz īpašiem aizsardzības pasākumiem, jo bērni parasti ir vieglāk ievainojami nekā pieaugušie un viņus vieglāk iespējams iebiedēt. Tāpēc, veicot īpašos aizsardzības pasākumus, pienācīgi jāņem vērā bērna labākās intereses, piemēram, neliekot bērnam sniegt liecības vardarbības izdarītāja klātbūtnē. Attiecībā uz terminu „bērns, kas ir liecinieks” skatīt arī komentārus par 26. pantu.

57. pants. Juridiskā palīdzība

294. Daudzi upuri, kas cietuši no vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē, tūlīt pēc vardarbības notikšanas var būt spiesti nekavējoties atstāt visu savu iedzīvi un darba vietu. Tiesu un administratīvie procesi nereti ir ļoti sarežģīti, un vardarbības upuriem ir nepieciešamas juridiskās konsultācijas, lai apmierinoši aizstāvētu savas tiesības. Šajos gadījumos vardarbības upuriem var būt sarežģīti efektīvi piekļūt tiesiskās aizsardzības līdzekļiem to lielo izmaksu dēļ, kas saistītas ar vērsanos pēc tiesas aizstāvības. Tāpēc projekta autoriem šķita svarīgi uzlikt Konvencijas dalībvalstīm pienākumu saskaņā ar savu valsts tiesību aktu noteikumiem nodrošināt vardarbības upuriem tiesības uz juridisko palīdzību un nodrošināt bezmaksas juridisko palīdzību. Izstrādājot šo noteikumu, projekta autori iedvesmojušies no Eiropas Padomes Konvencijas par cīņu pret cilvēku tirdzniecību (EPLS Nr. 197) 15. panta otrās daļas.

295. Konvencijas 57. pants nepiešķir vardarbības upuriem automātiskas tiesības uz bezmaksas juridisko palīdzību. Katra Konvencijas dalībvalsts var noteikt prasības šādas palīdzības saņemšanai. Papildus šim noteikumam Konvencijas dalībvalstīm jāievēro *ECHR* 6. pants. Lai arī *ECHR* 6. panta trešās daļas c) punkts paredz oficiāli iecelta advokāta bezmaksas palīdzību tikai kriminālprocesā, Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse (1979. gada 9. oktobra spriedums lietā *Airey* pret Īriju) konkrētos apstākļos atzīst tiesības uz bezmaksas juridisko palīdzību arī civilīetās, pamatojoties uz *ECHR* 6. panta pirmo daļu, ko tā interpretē kā noteikumu, kas paredz tiesības uz tiesas pieejamību, lai saņemtu lēmumu par civilajām tiesībām un

pienākumiem (sk. 1975. gada 21. februāra spriedumu lietā *Golder* pret Apvienoto Karalisti). Tiesa atzinusi to, ka, lai nodrošinātu efektīvu tiesas pieejamību, var būt nepieciešama bezmaksas juridiskā palīdzība. Tā pauž viedokli, ka ir jānoskaidro, vai piedalīšanās tiesas procesā bez advokāta palīdzības būs efektīva, tas ir, vai konkrētā persona spēs sevi pareizi un apmierinoši pārstāvēt. Šajā lietā Tiesa, lemjot par to, vai persona spēj sevi efektīvi pārstāvēt, ņēmusi vērā procedūru sarežģītību un situācijas emocionalitāti, kas neatbilst tam objektivitātes līmenim, kas vajadzīgs aizstāvībai tiesā. Ja persona nespēj sevi efektīvi pārstāvēt, tai jāsaņem bezmaksas juridiskā palīdzība. Tādējādi, pat ja tiesību akti neparedz bezmaksas juridiskās palīdzības sniegšanu civillietās, taisnīguma labad ir jāizvērtē, vai sniegt bezmaksas juridisko palīdzību pieteicējam, kam nav finansiālo līdzekļu un kas nespēj samaksāt par advokāta pakalpojumiem.

58. pants. Noilgums

296. Šis noteikums paredz to, ka noilguma iestāšanās periods tiesas procesa ierosināšanai turpinās pietiekami ilgu laiku, lai varētu efektīvi uzsākt tiesas vajāšanu pēc tam, kad vardarbības upuris ir sasniedzis pilngadību. Tāpēc šis pienākums attiecas vienīgi uz bērniem, kas cietuši no vardarbības un kas bieži vien dažādu iemeslu dēļ līdz pilngadības sasniegšanai nespēj ziņot par noziedzīgajiem nodarījumiem, kuri pret viņiem izdarīti. Izteiciens „periods ir pietiekami ilgs, lai varētu efektīvi uzsākt tiesvedību” nozīmē, pirmkārt, to, ka pēc tam, kad šie bērni ir pieauguši, viņu rīcībā jābūt pietiekami ilgam laikam, lai pārvarētu gūto traumu, tādējādi gūstot iespēju iesniegt sūdzību, un, otrkārt, kriminālvajāšanas iestādēm jābūt iespējai uzsākt kriminālvajāšanu par konkrētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem.

297. Tomēr, ievērojot proporcionalitātes prasības, kas attiecas uz kriminālprocesu, projekta autori paredzējuši to, ka šis princips piemērojams vienīgi attiecībā uz noziedzīgajiem nodarījumiem, kuri minēti 36., 37., 38. un 39. pantā un attiecībā uz kuriem ir pamatojums noilguma termiņa pagarināšanai. Tomēr 78. panta otrā daļa, kas paredz atrunas, ļauj nākamajām Konvencijas dalībvalstīm paziņot to, ka tās saglabā tiesības nepiemērot vai tikai īpašos gadījumos vai apstākļos piemērot šo principu attiecībā uz 37., 38. un 39. pantu.

VII nodaļa. Migrācija un patvērums

298. Ir divas sieviešu grupas, kas ir īpaši neaizsargātas pret vardarbību, kura saistīta ar dzimumu: migrantes, tostarp migrantes bez dokumentiem, un patvēruma meklētājas. Lai gan katrai no minētajām grupām ir atšķirīgs tiesiskais statuss, iemesli, kuru dēļ tās pametušas savu mītnes valsti, un dzīves apstākļi, tomēr abām šīm grupām, no vienas puses, ir paaugstināts risks tikt pakļautām pret sievietēm vērstai vardarbībai, un, no otras puses, tās saskaras ar līdzīgām grūtībām un strukturālajiem šķēršļiem vardarbības pārvarēšanā.

299. Šajā nodaļā minēti vairāki pienākumi, kuru mērķis ir ieviest dzimumu līdztiesības principam atbilstošu izpratni par vardarbību pret migrantēm un patvēruma meklētājām. Piemēram, tā ievieš iespēju piešķirt patstāvīgu uzturēšanās statusu migrantēm, kas cietušas no vardarbības, kura saistīta ar dzimumu. Turklāt tā nosaka pienākumu atzīt to, ka pret sievietēm vērsta vardarbība, kas saistīta ar dzimumu, ir vajāšanas veids, un pienākumu nodrošināt to, ka, piešķirot bēgļa statusu, Konvencija tiek interpretēta atbilstoši dzimumu līdztiesības principam. Turklāt šajā nodaļā noteikts pienākums ieviest dzimumu līdztiesības principam atbilstošas procedūras, vadlīnijas un atbalsta pakalpojumus patvēruma meklētājiem. Visbeidzot, tajā noteikts pienākums ievērot neizraidīšanas [*non-refoulement*] principu attiecībā uz vardarbības upuriem, kas cietuši no vardarbības pret sievietēm.

300. Šis Konvencijas 60. un 61. pantā paredzētie noteikumi jāinterpretē tā, lai tie būtu saderīgi

ar 1951. gada Konvenciju par bēgļa statusu un 3. pantu Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību tiesas interpretācijai. Turklāt šie Konvencijas noteikumi ir minēto tiesību aktu darbības jomā un piešķir tiem praktisku dimensiju.

59. pants. Uzturēšanās statuss

301. Pētījumi liecina, ka bailes no izraidīšanas vai uzturēšanās statusa zaudēšanas ir ļoti iedarbīgs līdzeklis, ko vardarbības izdarītāji izmanto, lai atturētu vardarbības upurus, kuri cietuši no vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē, no vēšanās pēc palīdzības varas institūcijās vai šķiršanās no vardarbības izdarītāja. Lai laulātajam vai partnerim piešķirtu patstāvīgu uzturēšanās statusu, lielākajā daļā Eiropas Padomes dalībvalstu pastāv prasība, ka laulātajiem vai partneriem jāpaliek laulātiem vai partnerattiecībās no viena līdz trim gadiem. Tāpēc daudzi vardarbības upuri, kuru uzturēšanās statuss ir atkarīgs no vardarbības izdarītāja uzturēšanās statusa, saglabā savas attiecības, būdami spiesti ilgstoši paciest ļaunprātīgu izturēšanos un vardarbību.

302. Projekta autoriem šķita svarīgi nodrošināt to, lai risks zaudēt savu uzturēšanās statusu nebūtu šķērslis, kas liegtu vardarbības upuriem izbeigt laulību vai partnerattiecības, kurās pret tiem izturas ļaunprātīgi vai vardarbīgi. Šā panta pirmajā daļā minētais pienākums paredz to, ka Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas nepieciešami, lai nodrošinātu to, ka vardarbības upuriem, kuri ir migranti un kuru uzturēšanās statuss ir atkarīgs no fakta, ka viņi ir laulāti vai partnerattiecībās, gadījumos, kad tiek šķirta viņu laulība vai izbeigtas partnerattiecības, tiek piešķirta patstāvīga uzturēšanās atļauja uz noteiktu termiņu.

303. Šā panta pirmajā daļā precizēts, ka patstāvīga uzturēšanās atļauja būtu jāpiešķir gadījumos, kad apstākļi ir īpaši smagi. Konvencijas dalībvalstīm būtu jāuzskata par īpaši smagu apstākli fakts, ka patstāvīgas uzturēšanās atļaujas lūdzējs ir kļuvis par upuri vardarbībai, uz kuru attiecas šī Konvencija un kuru izdarījis vai pieļāvis viņa laulātais vai partneris. Projekta autori atzina, ka vispiemērotāk ir ļaut Konvencijas dalībvalstīm saskaņā ar saviem valsts tiesību aktiem paredzēt to, ar kādiem nosacījumiem un uz cik ilgu termiņu pēc vardarbības upuru lūguma tiem var izsniegt uzturēšanās atļauju. Tas cita starpā nozīmē to, ka jānosaka, kuru valsts iestāžu kompetencē ir konstatēt, vai attiecības ir izbeigtas pret vardarbības upuri vērstās vardarbības dēļ, un noteikt, kādi pierādījumi vardarbības upurim ir jāiesniedz. Vardarbības pierādījumi cita starpā ir policijas protokoli, notiesājošs tiesas spriedums, ārkārtas aizliegums tuvoties tūlīt pēc vardarbības akta vai aizsardzības rīkojums, medicīniski pierādījumi, spriedums par laulības šķiršanu, sociālo dienestu dokumentācija vai ziņojumi no sieviešu NVO, un šie minēti tikai daži piemēri.

304. Turklāt pirmajā daļā uzsvērts fakts, ka neatkarīga/patstāvīga uzturēšanās atļauja būtu jāpiešķir neatkarīgi no laulības vai partnerattiecību ilguma. Tas paredz pienākumu nodrošināt to, ka visiem vardarbības upuriem, kas cietuši no jebkādas vardarbības, uz kuru attiecas šī Konvencija, tiek piešķirta patstāvīga uzturēšanās atļauja ar pilnām tiesībām, pat ja laulība vai partnerattiecības ir beigušās pirms pārbaudes laika beigām. Tādējādi vardarbības upuri varēs saņemt vajadzīgo aizsardzību no valsts iestādēm, nebaidoties no tā, ka vardarbības izdarītājs atriebsies, atņemot vai draudot atņemt uzturēšanās atļaujas sniegtās priekšrocības, pār kurām tam ir vara. Īpaši svarīgi tas ir piespiedu laulību gadījumos, kad vardarbības upuri ir spiesti saglabāt laulību visu pārbaudes laiku, lai netiktu izraidīti šķiršanās gadījumā.

305. Turklāt pirmā daļa attiecas uz laulātajiem vai partneriem, kā to nosaka valsts tiesību akti. Šis noteikums attiecas arī uz neprecētiem partneriem, ciktāl vairākas Eiropas Padomes

dalībvalstis piešķir uzturēšanās atļaujas partneriem, kas saskaņā ar valsts tiesību aktos paredzētajiem nosacījumiem spēj pierādīt to, ka viņu partnerattiecības ir līdzīgas laulībai, vai to, ka šīs partnerattiecības ir pastāvīgas.

306. Otrā daļa attiecas uz gadījumiem, kad vardarbības upuri, kas pievienojušies saviem laulātajiem vai partneriem saskaņā ar ģimenes atkalapvienošanās shēmu, tiek repatriēti, jo ir uzsākts viņu ļaunprātīgā un vardarbīgā laulātā vai partnera izraidīšanas process. Lielākajā daļā Eiropas Padomes dalībvalstu laulāto vai partneru uzturēšanās statuss ir saistīts ar tā laulātā vai partnera uzturēšanās statusu, kas ir apgādnieks. Tas nozīmē to, ka vardarbības upuris joprojām tiks pakļauts vardarbībai savā izcelsmes valstī, tādējādi nesāņemot *de facto* aizsardzību. Īpaši svarīgi tas ir tajos gadījumos, kad izcelsmes valstī attiecībā uz vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē ir zemāki novēršanas, aizsardzības un kriminālvajāšanas standarti nekā uzņemošajā valstī. Šādu vardarbības upuru izraidīšana ne tikai negatīvi ietekmē viņu dzīvi, bet tā var arī apgrūtināt tiesībaizsardzības institūciju centienus apkarot vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē. Tāpēc otrā daļa paredz to, ka Konvencijas dalībvalstis veic atbilstošus pasākumus, lai nodrošinātu vardarbības upuriem, kas nonākuši šādās situācijās, iespēju panākt pret viņiem uzsāktu izraidīšanas procesu pārtraukšanu, lai lūgtu uzturēšanās atļauju, pamatojoties uz humāniem apsvērumiem. Aplūkojamā panta otrā daļa attiecas uz gadījumiem, kad laulātais vai partneris, kas ir apgādnieks, ir izdarījis vardarbību ģimenē un viņa laulātais vai partneris, kas ir vardarbības upuris, tiek izraidīts kopā ar vardarbības izdarītāju. Šīs daļas mērķis ir nodrošināt aizsardzību pret izraidīšanu; šāda aizsardzība pati par sevi nenodrošina uzturēšanās atļaujas izsniegšanu.

307. Izstrādājot trešo daļu, projekta autori iedvesmojušies no Eiropas Padomes Konvencijas par cīņu pret cilvēku tirdzniecību (EPLS Nr. 197) 14. panta pirmās daļas. Šī daļa uzliek Konvencijas dalībvalstīm pienākumu izsniegt vardarbības upuriem, kas cietuši no vardarbības ģimenē, atjaunojamu uzturēšanās atļauju saskaņā ar valsts tiesību aktos paredzētajiem nosacījumiem. Tas paredz divas prasības attiecībā uz uzturēšanās atļaujas izsniegšanu. Pirmkārt, tā jāizsniedz gadījumos, kad vardarbības upura personiskie apstākļi ir tādi, ka nebūtu saprātīgi likt viņam atstāt valsts teritoriju (3. punkta a) apakšpunkts). Tas, vai uz konkrēto vardarbības upuri attiecas prasība par personisko situāciju, jāizlemj, ņemot vērā arī tādus faktoros kā vardarbības upura drošība, veselības stāvoklis, situācija ģimenē vai situācija viņa izcelsmes valstī. Otrkārt, šis punkts paredz prasību sadarboties ar kompetentajām iestādēm gadījumos, kad pret vardarbības izdarītāju uzsākta izmeklēšana vai kriminālprocess (3. punkta b) apakšpunkts). Tas nozīmē to, ka vardarbības upurim var piešķirt uzturēšanās atļauju, ja sadarbība ar šo vardarbības upuri un viņa liecības ir nepieciešamas izmeklēšanas un kriminālprocesa laikā. Šīs uzturēšanās atļaujas termiņu nosaka Konvencijas dalībvalstis, taču tam ir jāatbilst šā noteikuma mērķim. Turklāt Konvencijas dalībvalstīm ir pienākums izsniegt atjaunojamu uzturēšanās atļaujas. Uzturēšanās atļauja netiek pagarināta vai tiek atsaukta saskaņā ar Konvencijas dalībvalsts tiesību aktos paredzētajiem nosacījumiem.

308. Aplūkojamā panta ceturtā daļa attiecas uz gadījumiem, kad piespiedu laulību upuris, kuram ir uzturēšanās atļauja kādā Konvencijas dalībvalstī, tiek aizvests uz citu valsti, tādējādi zaudējot savu uzturēšanās statusu valstī, kurā ir viņa pastāvīgā dzīvesvieta. Lielākajā daļā Eiropas Padomes dalībvalstu uzturēšanās atļauja zaudē spēku tad, ja tās turētājs atstāj valsti uz laiku, kas ilgāks par noteiktu skaitu secīgu mēnešu. Taču šis nosacījums attiecas vienīgi uz personām, kas valstī atstāj brīvprātīgi. Ja piespiedu laulību upuri tiek aizvesti uz citu valsti pret viņu gribu un tādējādi ilgāk par atļauto termiņu paliek ārpus tās Konvencijas dalībvalsts, kurā ir to pastāvīgā dzīvesvieta, viņi zaudē savu uzturēšanās statusu. Tāpēc šī daļa uzliek Konvencijas dalībvalstīm pienākumu nodrošināt šādiem vardarbības upuriem iespēju atgūt savu uzturēšanās statusu, ko viņi zaudējuši tāpēc, ka tikuši piespiesti atstāt valsti, kurā ir to pastāvīgā dzīvesvieta, jo īpaši gadījumos, kad viņu laulība tiek šķirta vai anulēta.

309. Visbeidzot, jānorāda, ka 78. panta otrā daļa, kas paredz atrunas, ļauj šīs Konvencijas nākamajām dalībvalstīm paziņot to, ka tās saglabā tiesības nepiemērot vai tikai īpašos gadījumos vai apstākļos piemērot 59. panta noteikumus.

60. pants. Patvēruma pieteikumi ar dzimumu saistītas vardarbības dēļ

310. Patvēruma tiesību aktos ilgstoši nav tikusi ņemta vērā sieviešu un vīriešu atšķirība attiecībā uz viņu vajāšanas iemesliem un veidiem. Šīs dzimuma atšķirības neievērošanas dēļ, piešķirot bēgļa statusu un starptautisku aizsardzību, ir bijuši gadījumi, kad patvēruma pieteikumi no sievietēm, kas meklē patvērumu ar dzimumu saistītas vardarbības dēļ, netiek atzīti. Taču, pateicoties iepriekšējā desmitgadē notikušajai starptautisko cilvēktiesību aktu un standartu, kā arī tiesu prakses pilnveidei, daudzas Eiropas Padomes dalībvalstis ir atzinušas to, ka daži pret sievietēm vērstas vardarbības veidi ir ar dzimumu saistītas vajāšanas veids 1951. gada Konvencijas par bēgļa statusu 1. panta A punkta 2. apakšpunkta izpratnē. Bez šaubām, izvarošana un citi ar dzimumu saistītas vardarbības veidi, piemēram, sieviešu dzimumorgānu kropļošana, vardarbība, kas saistīta ar mantojumu, smaga vardarbība ģimenē vai cilvēku tirdzniecība ir vajāšanas veidi neatkarīgi no tā, vai vardarbības izdarītājs ir valsts vai nevalstiskā sektora dalībnieks.

311. Lai gan pirmā daļa attiecas uz pasākumiem, kas praksē jau tiek veikti, projekta autoriem šķita svarīgi iekļaut tajā Konvencijas dalībvalstu pienākumu pieņemt normatīvos aktus vai veikt citus pasākumus, kuri nepieciešami, lai nodrošinātu to, ka ar dzimumu saistīta vardarbība pret sievietēm var tikt atzīta par vajāšanu 1. panta A punkta 2) apakšpunkta izpratnē un par būtisku kaitējumu. Citiem vārdiem, Konvencijas dalībvalstīm ir jāatzīst tas, ka ar dzimumu saistīta vardarbība var būt vajāšana, kas ir pamats bēgļa statusa piešķiršanai. Tas, ka ar dzimumu saistīta vardarbība tiek atzīta par vajāšanas veidu 1. panta A punkta 2) apakšpunkta izpratnē, netieši norāda uz to, ka tiek atzīts fakts, ka sieviete var tikt vajāta viņas dzimuma dēļ, t. i., viņas sievietes identitātes un statusa dēļ. Konvencijas dalībvalstīm ir arī pienākums nodrošināt to, ka ar dzimumu saistīta vardarbība tiek atzīta par būtisku kaitējumu, kas ir pamats tam, lai saņemtu papildu aizsardzību. Tas nenozīmē to, ka visi ar dzimumu saistītas vardarbības veidi automātiski tiek uzskatīti par „būtisku kaitējumu”. Tas nozīmē to, ka starptautisku aizsardzību var piešķirt tām sievietēm, kuras ir trešās valsts pilsones vai bezvalstnieces un kurām nevar piešķirt bēgļa statusu, bet pret kurām, tām atgriežoties savā izcelsmes valstī vai valstī, kur tās dzīvojušas iepriekš, tiktu vērsta tāda ar dzimumu saistīta vardarbība, kas būtu necilvēcīga vai pazemojoša izturēšanās vai kas nopietni apdraudētu cilvēka dzīvību. Tātad tiesības uz starptautisku aizsardzību nenozīmē tikai aizsardzību saskaņā ar 1951. gada Konvenciju, bet tās var izrietēt arī no citiem vispāratzītiem starptautiskajiem un reģionālajiem standartiem, piemēram, no *ECHR* vai Eiropas Savienības Kvalifikācijas direktīvas. Tomēr šīs daļas nolūks nav rīkoties pretēji 1951. gada Konvencijas noteikumiem, īpaši bēgļa statusa piešķiršanas nosacījumiem, kurus paredz minētās konvencijas 1. pants.

312. Šā panta otrā daļa papildina pirmajā daļā paredzēto pienākumu. Šajā noteikumā paredzētais pienākums ir divējāds. No vienas puses – tas paredz, ka Konvencijas dalībvalstis nodrošina to, lai, interpretējot ikvienu 1951. gada Konvencijā minēto pamatu, tiktu ievērots dzimumu līdztiesības princips. Pamatotajām bailēm no vajāšanas jābūt saistītām ar vienu vai vairākiem 1951. gada Konvencijā minētajiem pamatiem. Pārbaudot vajāšanas pamatus, ar dzimumu saistīta vardarbība nereti tiek uzskatīta par vajāšanu „piederības īpašai sociālai grupai” dēļ, nepievēršot uzmanību pārējiem pamatiem. Lai nodrošinātu dzimumu līdztiesības principam atbilstošu interpretāciju, ir jāapzinās un jāsaprot tas, kā dzimums var ietekmēt cēloņus, kas ir konkrētā vajāšanas veida vai piedzīvotā kaitējuma pamatā. No otras puses – otrajā daļā noteikts, ka Konvencijas dalībvalstīm jāparedz iespēja piešķirt bēgļa statusu, ja ir

konstatēts, ka pastāv bažas par vajāšanu saistībā ar kādu no šiem pamatiem. Svarīgi uzsvērt – dzimumu līdztiesības principam atbilstoša interpretācija nenozīmē to, ka visām sievietēm automātiski ir tiesības uz bēgļa statusu. Tas, vai pastāv pamatotas bailes no vajāšanas, ir atkarīgs no katra atsevišķā gadījuma konkrētajiem apstākļiem. Īpaši svarīgi ir tas, ka bēgļa statuss jāpiešķir „saskaņā ar attiecīgajiem spēkā esošajiem tiesību aktiem”, tas ir, saskaņā ar nosacījumiem, kas skaidri paredzēti šajos tiesību aktos, piemēram, 1951. gada Konvencijas 1. pantā.

313. Ja runa ir par vajāšanu rases vai tautības dēļ sievietes var saskarties ar atsevišķiem vajāšanas veidiem, kas īpaši ietekmē sievietes. To vidū ir seksuālā vardarbība un reprodukcijas kontrole rasu un etniskās „tīrīšanas” gadījumos. Saistībā ar vajāšanu reliģijas dēļ sievietes var tikt vajātas par nepakļaušanos reliģijas normām un pieņemamas uzvedības paražām. Tipisks piemērs ir noziegumi, kas izdarīti tā sauktā „goda” dēļ un kas nesamērīgi skar sievietes. Vajāšana piederības īpašai sociālai grupai dēļ aizvien vairāk tiek minēta ar dzimumu saistītās sūdzībās, un tās upuri pakāpeniski iegūst starptautisku atbalstu. Ja sievietes, kas tiek vajātas ar dzimumu saistītas vardarbības dēļ, piemēram, sieviešu dzimumorgānu kropļošanas, piespiedu laulību vai pat smagas vardarbības ģimenē dēļ, tiek atzītas par „īpašu sociālu grupu”, tad šīm sievietēm var piešķirt patvērumu. Tādējādi daļu sieviešu var uzskatīt par īpašu grupu, kuru vieno tādas kopīgas iedzimtas, nemainīgas vai citādas būtiskas iezīmes, kas nav tikai bēgšana vajāšanas dēļ. Visbeidzot, vajāšana politiskās pārliecības dēļ var būt vajāšana ar dzimumu lomām saistītu uzskatu dēļ. Sievietes var tikt vajātas, piemēram, par to, ka tās nepilda sabiedrībā pastāvošās lomas un neatbilst pieņemamas uzvedības normām un ka tās uzstājas pret tradicionālajām dzimumu sociālajām lomām. Veicot pasākumus, kas nepieciešami, lai nodrošinātu dzimumu līdztiesības principam atbilstošu interpretāciju, Konvencijas dalībvalstis var ievērot UNHCR 2002. gada maija dokumentu – Vadlīnijas par starptautisku aizsardzību: ar dzimumu saistīta vajāšana saistībā ar 1. panta A punkta 2. apakšpunktu 1951. gada konvencijā un/vai tās 1967. gada protokolu par bēgļa statusu. Turklāt, nodrošinot to, ka ikviens no Konvencijā minētajiem pamatiem tiek interpretēts atbilstoši dzimumu līdztiesības principam, Konvencijas dalībvalstis pēc savas vēlēšanās var attiecināt šo interpretāciju arī uz citām personām, kuras var saskarties ar vajāšanu un vardarbību dzimuma dēļ: gejiem, lesbietēm, biseksuālām personām vai transpersonām.

314. Aplūkojamā panta trešā daļa paredz vairākus pienākumus. Pirmais no Konvencijas dalībvalstīm uzliktajiem pienākumiem ir, apsverot patvēruma meklētāju reģistrācijas standartus, izveidot tādas dzimumu līdztiesības principam atbilstošas reģistrācijas procedūras, kuras veicot tiek ievērotas sieviešu un vīriešu atšķirības pārdzīvojumu un īpašas aizsardzības vajadzību ziņā, lai nodrošinātu viņu tiesības uz drošību. Dzimumu līdztiesības principam atbilstoša interpretācija *inter alia* var būt šāda: pret sievietēm vērstas vardarbības upuru pēc iespējas drīzāka identificēšana patvēruma procedūras laikā; neprecējušos vīriešu un sieviešu atsevišķa izmitināšana; izveidotas atsevišķas labierīcības vai vismaz tādi to izmantošanas grafiki, kuri ir atšķirīgi vīriešiem un sievietēm un kuru ievērošana tiek uzraudzīta; istabas, kuras to iemītnieki var aizslēgt; pietiekams apgaismojums visā uzņemšanas centrā; apsargi, tostarp sieviešu dzimuma apsargi, kas apmācīti par iemītnieku ar dzimumu saistītajām vajadzībām; uzņemšanas centra personāla apmācīšana; uzvedības kodekss, kas attiecas arī uz privātajiem pakalpojumu sniedzējiem; oficiāli pasākumi attiecībā uz iesaistīšanos un aizsardzību gadījumos, kad notikusi ar dzimumu saistīta vardarbība, un informācijas sniegšana sievietēm un meitenēm par vardarbību, kas saistīta ar dzimumu, un pieejamajiem palīdzības pakalpojumiem.

315. Šā panta trešā daļa uzliek arī pienākumu izveidot tādas patvēruma meklētājiem domātus atbalsta pakalpojumus, ar kuru palīdzību tiktu sniegts dzimumu līdztiesības principam atbilstošs atbalsts un apmierinātas viņu īpašās vajadzības. Tie cita starpā ir tādi pasākumi kā LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

papildu psihosociālās konsultācijas un konsultācijas krīzes situācijās, kā arī medicīniskā palīdzība traumu guvušajiem patvēruma meklētājiem, jo, piemēram, daudzas patvēruma meklētājas tikušas pakļautas seksuālai un cita veida vardarbībai un tāpēc ir īpaši neaizsargātas. Atbalsta pakalpojumiem jābūt vērstiem arī uz sieviešu tiesību un iespēju paplašināšanu un viņu dzīves aktīvas atjaunotnes veicināšanu.

316. Dzimumu līdztiesības vadlīniju izstrāde un īstenošana ir svarīga, lai attiecīgie dalībnieki saprastu to, kā ietvert dzimumu līdztiesības principam atbilstošus elementus savā politikā un praksē. Vadlīnijas nodrošina atskaites punktu, kam ir liela nozīme izpratnes veicināšanā par to patvēruma meklētāju īpašo vajadzību tikt aizsargātām, kuras ir vardarbības upuri vai kuras apdraud ar dzimumu saistīta vardarbība. Bet, lai garantētu šo vadlīniju efektivitāti, Konvencijas dalībvalstīm ir jāveic konkrēti pasākumi šo vadlīniju īstenošanai. Vadlīnijās jāietver tādi jautājumi kā izpratnes veicināšana, atsaucība pret sensitīvajiem kultūras un reliģijas jautājumiem vai personiskajiem faktoriem, kā arī gūtās traumas atzīšana.

317. Lai tiktu pienācīgi izvērtēti patvēruma pieteikumi, kurus iesniegušas sievietes un meitenes, kas kļuvušas par upuriem ar dzimumu saistītai vardarbībai, trešā daļa paredz pienākumu izstrādāt dzimumu līdztiesības principam atbilstošas patvēruma piešķiršanas procedūras, tostarp procedūras, kuras reglamentē bēgļa statusa piešķiršanu un starptautiskas aizsardzības lūgumus (sk. arī 312. punktu *in fine*). Šīs procedūras *inter alia* ietver šādus pasākumus: informēt sievietes par patvēruma piešķiršanas procedūrām; nodrošināt apgādājamām sievietēm iespēju tikt intervētām atsevišķi, nepiedaloties viņu ģimenes locekļiem; nodrošināt sievietēm iespēju izvirzīt neatkarīgas prasības pēc aizsardzības un norādīt pamatojumu, kas saistīts ar dzimumu, tādējādi iegūstot tiesības uz atsevišķu starptautiskas aizsardzības lūgumu; izstrādāt dzimumu līdztiesības vadlīnijas attiecībā uz patvēruma pieteikumu izskatīšanu un nodrošināt apmācību. Tās ietver arī tādas pasākumus kā dzimumu līdztiesības principam atbilstošas intervijas, ko vada persona, kurai vajadzības gadījumā palīdz tuls; iespēja pieteicējam paust tādas savas vēlmes attiecībā uz intervētāja un tulka dzimumu, kuras Konvencijas dalībvalstis ņem vērā, ja tās ir pamatotas, un konfidencialitātes ievērošana attiecībā uz intervijās iegūto informāciju. Papildu norādījumus šajā jomā Konvencijas dalībvalstis var gūt Parlamentārās asamblejas dokumentos, jo īpaši Rezolūcijā 1765 (2010) un Ieteikumā 1940 (2010) par patvēruma pieteikumiem, kas saistīti ar dzimumu.

318. Šīs nodaļas iepriekšējās četrās daļās uzskaitīti iespējamie pasākumi, kurus Konvencijas dalībvalstis var veikt, īstenojot trešajā daļā paredzētos noteikumus. Šie pasākumi minēti tāpēc, ka projekta autori vēlējās Paskaidrojošajā ziņojumā ietvert dažus tādas labas prakses piemērus, kas tiek īstenota vairākās valstīs. Tomēr jānorāda tas, ka trešā daļa Konvencijas dalībvalstu ziņā atstāj to, kādas dzimumu līdztiesības principam atbilstošas procedūras, vadlīnijas un atbalsta pakalpojumus izveidot.

61. pants. Neizraidīšana

319. Neizraidīšanas princips, kas ietverts 1951. gada Konvencijā par bēgļa statusu, ir patvēruma un bēgļu starptautiskās aizsardzības pamatā, un tas ir ieguvis starptautisko paražu tiesību statusu. Tas nozīmē to, ka šis princips attiecas uz visām valstīm neatkarīgi no tā, vai tām ir saistoša 1951. gada Konvencija.

320. Neizraidīšanas princips īpaši svarīgs ir patvēruma meklētājiem un bēgļiem. Saskaņā ar šo principu, kam 1951. gada Konvencija paredz dažus izņēmumus un ierobežojumus, valstis neizraida patvēruma meklētāju vai bēgli vai neliek tam atgriezties valstī, kurā viņa dzīvība vai brīvība ir apdraudēta. Arī *ECHR* 3. pants liedz likt personai atgriezties vietā, kur pastāv reāls

risks, ka šī persona tiks pakļauta spīdzināšanai vai pret to izturēsies necilvēcīgi vai pazemojoši vai pakļaus necilvēcīgam vai pazemojošam sodam. Ja persona tiek izraidīta vai tai liek atgriezties vietā, kur tā tiek vajāta, tas ir pretrunā starptautiskās sabiedrības saistībām nodrošināt visu personu cilvēktiesību īstenošanu. Neizraidīšanas princips ietver arī pienākumu neliegt piekļuvi valsts teritorijai tiem patvēruma meklētājiem, kas nonākuši pie šīs valsts robežas vai kam liegta piekļuve tās robežai.

321. Aizsardzība pret izraidīšanu attiecas uz ikvienu personu, kas ir bēglis 1951. gada Konvencijas izpratnē. Tā attiecas arī uz patvēruma meklētājiem, kam nav piešķirts oficiāls statuss un kas var tikt pakļauti vajāšanai, ja tiem liks atgriezties savā izcelsmes valstī vai valstī, kurā ir to pastāvīgā dzīvesvieta. Šā panta pirmā daļa saskaņā ar starptautiskajām tiesībām uzliek Konvencijas dalībvalstīm pienākumu ievērot neizraidīšanas principu attiecībā uz vardarbības upuriem, kas cietuši no vardarbības, kura saistīta ar dzimumu, un kas baidās no vajāšanas gadījumā, ja tiem liks atgriezties.

322. Šā panta otrā daļa papildina pirmo daļu, apstiprinot to, ka neizraidīšanas princips jāievēro arī attiecībā uz tiem vardarbības upuriem, kas cietuši no vardarbības pret sievietēm un kam vajadzīga aizsardzība. Konkrētāk, otrā daļa atkārtoti Konvencijas dalībvalstu pienākumu pieņemt normatīvos aktus un veikt citus pasākumus, kas nepieciešami, lai nodrošinātu to, ka upuri, kuri cietuši no vardarbības pret sievietēm un kuriem vajadzīga aizsardzība, nekādos apstākļos netiek izraidīti, ja pastāv reāls risks, ka viņi tiks patvaļīgi nonāvēti vai spīdzināti vai pret viņiem izturēsies necilvēcīgi vai pazemojoši, vai viņus necilvēcīgi vai pazemojoši sodīs. Ir svarīgi nodrošināt to, ka šie pienākumi tiek pildīti neatkarīgi no tā, kāds ir konkrēto sieviešu statuss vai uzturēšanās. Tas nozīmē to, ka šī aizsardzība pret izraidīšanu attiecas uz visiem pret sievietēm vērstas vardarbības upuriem, kuru patvēruma pieteikumi vēl nav izskatīti un kuriem nav piešķirts bēgļa statuss 1951. gada Konvencijas izpratnē, neatkarīgi no tā, kas ir viņu izcelsmes valsts vai kāds ir viņu uzturēšanās statuss, un pret kuriem izraidīšanas/atpakaļnosūtīšanas gadījumā varētu tikt vērstas ar dzimumu saistīta vardarbība – iepriekš minētā ļaunprātīgā izturēšanās. Pat tad, ja viņu patvēruma pieteikumi tiek noraidīti, Konvencijas dalībvalstīm ir jānodrošina, lai šīs personas netiktu izraidītas/nosūtītas atpakaļ uz valsti, kur pastāv reāls risks, ka tās tiks pakļautas spīdzināšanai vai ka pret tām necilvēcīgi vai pazemojoši izturēsies vai tās necilvēcīgi vai pazemojoši sodīs. Tomēr šī daļa nav jāinterpretē tādējādi, ka tas ir pretrunā 1951. gada Konvencijas attiecīgajiem noteikumiem, un jo īpaši tas neliedz piemērot minētās konvencijas 33. panta otro daļu.

VIII nodaļa. Starptautiskā sadarbība

323. Konvencijas VIII nodaļā ietverti noteikumi par Konvencijas dalībvalstu starptautisko sadarbību. Šie noteikumi attiecas ne tikai uz tiesisko sadarbību krimināllietās un civillietās, bet arī uz tādu sadarbību, kuras mērķis ir novērst jebkādu vardarbību, uz ko attiecas šī Konvencija, un palīdzēt šādas vardarbības upuriem.

324. Ir ļoti daudz tiesību aktu, kas attiecas uz tiesisko sadarbību vispār un jo īpaši uz tiesisko sadarbību krimināllietās. Noteikti jāpiemin Eiropas Konvencija par izdošanu (ELS Nr. 24), Eiropas Konvencija par savstarpējo palīdzību krimināllietās (ELS Nr. 30) un tās papildprotokoli (ELS Nr. 86, Nr. 98, Nr. 99 un Nr. 182), Eiropas Konvencija par krimināllietās pieņemtu spriedumu starptautisku spēkā esamību (ELS Nr. 70), Konvencija par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu, meklēšanu, aizturēšanu un konfiskāciju (ELS Nr. 141) un Eiropas Padomes Konvencija par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu, meklēšanu, aizturēšanu un konfiskāciju un terorisma finansēšanu (EPLS Nr. 198). Šie līgumi ir daudznazaru tiesību akti, kas attiecas uz daudziem noziedzīgiem nodarījumiem,

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

un tos var īstenot, lai nodrošinātu tiesisko sadarbību krimināllietās, izmantojot procedūras, kuras vērstas pret šajā Konvencijā paredzētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem. Tā kā visas Eiropas Padomes dalībvalstis ir arī dalībvalstis Eiropas Konvencijai par izdošanu un Eiropas Konvencijai par savstarpēju tiesisko palīdzību, projekta autoriem tika ieteikts nepārrakstīt speciālo tiesību aktu noteikumus par savstarpēju tiesisko palīdzību un izdošanu, bet iekļaut iepriekš minēto vispārējo noteikumu un atsaukties uz horizontālajiem tiesību aktiem paskaidrojošajā ziņojumā, kas pievienots šai Konvencijai.

325. Tāpēc projekta autori nolēma šajā Konvencijā neiekļaut noteikumus, kas ir līdzīgi iepriekš minētajos daudznazaru tiesību aktos iekļautajiem noteikumiem. Piemēram, viņi nevēlējās iestrādāt speciālus savstarpējās palīdzības pasākumus, kas aizstātu citus spēkā esošos tiesību aktus un pasākumus, tāpēc ka parasti efektīvāk ir atsaukties uz pasākumiem, kuri ietveri spēkā esošajos praktiķiem labi zināmajos līgumos par savstarpējo palīdzību un izdošanu. Tāpēc šajā nodaļā ietverti vienīgi noteikumi, kas papildina minētās spēkā esošās konvencijas.

62. pants. Vispārējie principi

326. Konvencijas 62. pantā paredzēti vispārējie principi, kas reglamentē starptautisko sadarbību.

327. Pirmkārt tas uzliek Konvencijas dalībvalstīm pienākumu plaši sadarboties un īpaši pēc iespējas mazināt šķēršļus informācijas un pierādījumu ātrai aprītei.

328. Konvencijas 62. pantā paskaidrots, ka pienākums sadarboties ir vispārējs: šis pienākums nozīmē to, ka jānovērš un jāapkaro jebkāda vardarbība, uz kuru attiecas šī Konvencija, un jāuzsāk kriminālvajāšana par šādu vardarbību (šā panta a) apakšpunkts), jāaizsargā vardarbības upuri un jāsniedz viņiem palīdzība (šā panta b) apakšpunkts), jāveic izmeklēšana un jāved tiesvedība par noziedzīgajiem nodarījumiem, kas noteikti šajā Konvencijā (šā panta c) apakšpunkts), un jāizpilda attiecīgie Konvencijas dalībvalstu pasludinātie spriedumi civillietās un krimināllietās (šā panta d) apakšpunkts).

329. Šā panta otrās daļas pamatā ir Eiropas Savienības Padomes 2001. gada 15. marta Pamatlēmuma par cietušo statusu kriminālprocesā 11. panta otrā un trešā daļa. Tas paredzēts, lai atvieglotu vardarbības upuriem sūdzību iesniegšanu, dodot tiem iespēju tās nodot dzīvesvietas valsts kompetentajām iestādēm.

330. Šīs iestādes pēc tam var vai nu uzsākt tiesvedību, ja to atļauj attiecīgās valsts tiesību akti, vai nodot šo sūdzību tās valsts iestādēm, kurā izdarīts noziedzīgais nodarījums, saskaņā ar to sadarbības tiesību aktu attiecīgajiem noteikumiem, kas attiecas uz konkrētajām valstīm.

331. Šā panta trešā daļa ļauj Konvencijas dalībvalstij, kas sniedz savstarpēju palīdzību krimināllietās, izpildīt izraidīšanas rīkojumus vai spriedumus civillietās vai krimināllietās ar nosacījumu, ka ir noslēgts līgums ar attiecīgo Konvencijas dalībvalsti, lai uzskatītu šo Konvenciju par tiesisku pamatu tiesiskai sadarbībai ar citu Konvencijas dalībvalsti, ar kuru tā nav noslēgusi šādu līgumu. Šis noteikums, kam nav nekādas nozīmes attiecībā uz Eiropas Padomes dalībvalstīm saistībā ar savstarpējo palīdzību krimināllietās un izdošanu, jo attiecībā uz tām ir spēkā Eiropas Konvencija par izdošanu un Eiropas Konvencija par savstarpēju palīdzību krimināllietās, kuras datētas attiecīgi ar 1957. un 1959. gadu, un to protokoli, ir nozīmīgs trešām valstīm, kas var pievienoties šai Konvencijai.

332. Visbeidzot, saskaņā ar ceturto daļu Konvencijas dalībvalstīm ir jācenšas vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu integrēt palīdzības programmās,

kas paredzētas trešo valstu attīstības veicināšanai. Daudzas Eiropas Padomes dalībvalstis īsteno šādas programmas, kas attiecas uz tādām daudzveidīgām jomām kā tiesiskuma atjaunošana vai nostiprināšana, tiesu iestāžu izveide, noziedzības apkarošana un tehniskā palīdzība starptautisku konvenciju īstenošanā. Dažas no šīm programmām var īstenot valstīs, kurās ir izplatīta vardarbība pret sievietēm un vardarbība ģimenē. Šajā saistībā šķiet noderīgi, izstrādājot rīcības programmas, ņemt vērā un pienācīgi tajās iestrādāt jautājumus, kas saistīti ar šo noziedzīgo nodarījumu novēršanu, lai cita starpā sekmētu vardarbības upuru aizsardzību saskaņā ar 18. panta piekto daļu.

63. pants. Pasākumi, kas attiecas uz apdraudētajām personām

333. Šā punkta galvenais mērķis ir vēlreiz mudināt šīs Konvencijas dalībvalstis uzlabot informācijas apmaiņu un šajā konkrētajā gadījumā – mudināt tās novērst konkrētus vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē aktus, kas minēti šajā Konvencijā. Dažiem vardarbības veidiem, uz kuriem attiecas šī Konvencija, var būt starptautiska dimensija. Tāpēc projekta autori ir īpaši izcēlušī dažus Konvencijā minētos noziedzīgos nodarījumus, piemēram, piespiedu laulības un sieviešu dzimumorgānu kropļošanu, un ieviesuši principu, atbilstoši kuram Konvencijas dalībvalstij, kam ir informācija, saskaņā ar kuru ir pamatots iemesls uzskatīt, ka pastāv tūlītējs risks personai tikt pakļautai jebkuram no minētajiem vardarbības aktiem, šī informācija būtu jānodod Konvencijas dalībvalstij, kurā varētu notikt minētie vardarbības akti. Šai informācijai jānodrošina „pamatots iemesls” uzskatīt, ka pastāv tūlītējs risks. Projekta autoriem nešķīta svarīgi iestrādāt Konvencijā kritērijus pamatota iemesla noteikšanai. Tādējādi Konvencijas dalībvalstis saskaņā ar katrā atsevišķā gadījumā iegūto informāciju var pieņemt lēmumu par to, kad sniegt šo informāciju, lai novērstu minētos vardarbības aktus. Šī informācija cita starpā ietver ziņas par aizsardzības rīkojumiem, kas izdoti apdraudēto personu labā.

64. pants. Informācija

334. Konvencijas 64. pants apstiprina principu, kas jau pastāv starptautiskās sadarbības jomā, īpaši krimināltiesību jomā, un kas paredz efektīvu un laikus veiktu informācijas apmaiņu starp valstīm, lai novērstu iespējamu tādu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu, kas noteikti šajā Konvencijā, uzsāktu šādu noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanu vai kriminālvajātu vardarbības izdarītāju tiesas ceļā. Proti, pirmā daļa paredz to, ka Konvencijas dalībvalsts, kas saņem pieprasījumu, paziņo Konvencijas dalībvalstij, kura pieprasījumu iesniegusi, par to, kāds ir attiecīgās izpildītās darbības iznākums. Šā panta otrā daļa ļauj Konvencijas dalībvalstij izvēlēties (Konvencijā izmantotais formulējums minēto darbību nepadara obligātu), vai nosūtīt citai Konvencijas dalībvalstij informāciju, kas saistīta ar pašas veikto izmeklēšanu. To var darīt „bez iepriekšēja pieprasījuma”, kas saņemts no šīs citas Konvencijas dalībvalsts.

335. Līdzīgi trešā daļa ievieš principu, atbilstoši kuram Konvencijas dalībvalsts, kas saņem informāciju (kas parasti attiecas uz centrālo administratīvo iestādi, kura nodarbojas ar starptautisko sadarbību krimināllietās), nodod šo informāciju savām attiecīgām iestādēm, kuras saskaņā ar šīs Konvencijas dalībvalsts tiesību aktiem ir kompetentas ar minēto informāciju rīkoties. Parasti attiecīgās iestādes ir, piemēram, policija, prokuratūra vai tiesa. Attiecīgās iestādes pieņem lēmumu par to, vai šī informācija ir noderīga izmeklēšanai vai tiesvedībai. Noteikti jāpiebilst tas, ka šajā pantā paredzētā informācijas apmaiņa attiecas ne tikai uz kriminālizmeklēšanu vai kriminālprocesu, bet arī uz civilprocesu, tostarp uz aizsardzības rīkojumiem.

65. pants. Datu aizsardzība

336. Šis pants attiecas uz personas datu aizsardzību saistībā ar jebkādu vardarbību, uz ko attiecas šī Konvencija. Tā kā personas, īpaši vardarbības upuri, varētu tikt apdraudēti, ja viņu personas dati nonāktu aprītē bez jebkādiem drošības pasākumiem vai kontroles, 65. pantā ir īpaša atsauce uz Konvenciju par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi (ELS Nr. 108), kura attiecas uz datu glabāšanu un izmantošanu. Šajā pantā ir noteikts tas, ka šis noteikums piemērojams atbilstoši saistībām, kuras Konvencijas dalībvalstis uzņēmušās saskaņā ar iepriekš minēto konvenciju. Tomēr tas neliedz Konvencijas dalībvalstīm, kas nav Konvencijas Nr. 108 dalībvalstis, to ratificēt. Konvencija Nr. 108 paredz to, ka personas dati jāglabā vienīgi konkrētiem likumīgiem mērķiem un ka tos nedrīkst izmantot šiem mērķiem neatbilstošā veidā. Tā paredz arī to, ka šādi dati nedrīkst tikt glabāti tā, ka iespējams identificēt personu, uz ko attiecas šī informācija, vai tikt glabāti ilgāk, nekā vajadzīgs tiem mērķiem, kuru dēļ tie tikuši reģistrēti un glabāti. Turklāt Konvencija Nr. 108 uzliek pienākumu veikt atbilstošus drošības pasākumus, lai novērstu nesankcionētu piekļuvi datiem un šo datu izmaiņšanu un izpaušanu.

IX nodaļa. Uzraudzības mehānisms

337. Konvencijas IX nodaļas noteikumu mērķis ir nodrošināt to, lai Konvencijas dalībvalstis efektīvi īstenotu Konvenciju. Savā starpposma ziņojumā *CAHVIO* paziņojusi: „Komiteja uzskata, ka, lai nodrošinātu to, ka visas Konvencijas dalībvalstis atbilstoši reaģē uz šo problēmu, vislielākā nozīme ir stingram un neatkarīgam uzraudzības mehānismam.” Tāpēc projekta autoriem šķita, ka Konvencijā paredzētais uzraudzības mehānisms ir viena no šīs Konvencijas priekšrocībām. Uzraudzības mehānisms attiecas uz šīs Konvencijas darbības jomu. Konvencija paredz izveidot Ekspertu grupu cīņai ar vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē (turpmāk tekstā – „*GREVIO*”), proti, ekspertu grupu, kuras sastāvā ir neatkarīgi un augsti kvalificēti eksperti šādās jomās – cilvēktiesības, dzimumu līdztiesība, vardarbība pret sievietēm un vardarbība ģimenē, krimināltiesības un palīdzība vardarbības upuriem, kas cietuši no vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē, un to aizsardzība; šī ekspertu grupa „uzrauga, kā Konvencijas dalībvalstis īsteno šo Konvenciju”. Konvencija paredz arī izveidot Konvencijas dalībvalstu komiteju, kurā būtu Konvencijas dalībvalstu pārstāvji.

66. pants. Ekspertu grupa cīņai ar vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē (*GREVIO*)

338. Kā jau minēts iepriekš, *GREVIO* uzdevums ir uzraudzīt, kā Konvencijas dalībvalstis īsteno Konvenciju. Minimālais tās locekļu skaits ir 10, maksimālais – 15.

339. Šā panta otrajā daļā uzsvērts tas, ka, ievēlot *GREVIO* locekļus, ir jānodrošina ģeogrāfiskais līdzsvars un dzimumu līdzsvars, kā arī daudznozaru kompetence un ka tiem jābūt Konvencijas dalībvalstu pilsoņiem. *GREVIO* locekļu kandidātus izvirza Konvencijas dalībvalstis, un tos ievēl Konvencijas dalībvalstu komiteja.

340. Šā panta trešajā daļā minēti *GREVIO* locekļu ievēlēšanas kritēriji, kas saistīti ar Konvencijas ratifikāciju skaitu.

341. Šā panta ceturtajā daļā izceltas *GREVIO* locekļu galvenās prasmes, kā arī viņu ievēlēšanas galvenie kritēriji, kurus var rezumēt šādi: „neatkarība un kompetence”. Īpaši *GREVIO* locekļiem būtu jāpārstāv attiecīgie dalībnieki un institūcijas, kas darbojas šajās jomās – vardarbība pret sievietēm un vardarbība ģimenē. Konvencijas dalībvalstis var izvirzīt arī, piemēram, NVO pārstāvjus.

342. Šā panta piektajā daļā norādīts, ka *GREVIO* locekļu ievēlēšanas kārtību nosaka Ministru komiteja (taču tā neievēl *GREVIO* locekļus). Tas ir saprotams, jo ievēlēšanas kārtība ir Konvencijas piemērošanas svarīga sastāvdaļa. Tā kā šī ir Eiropas Padomes konvencija, tad projekta autori uzskatīja, ka šim pienākumam jāpaliek Ministru komitejas ziņā, bet Konvencijas dalībvalstīm jāuztic pienākums ievēlēt *GREVIO* locekļus. Pirms ievēlēšanas kārtības noteikšanas Ministru komiteja apspriežas ar visām Konvencijas dalībvalstīm un saņem visu Konvencijas dalībvalstu vienprātīgu piekrišanu. Ar šādu prasību tiek atzīts tas, ka visas Konvencijas dalībvalstis spēj noteikt šādu kārtību un ir līdztiesīgas.

343. Šā panta sestā daļa paredz, ka *GREVIO* pieņem savu reglamentu.

344. Aplūkojamā panta septītās daļas mērķis ir visus delegāciju locekļus, kuri dodas valsts vizītēs, kā noteikts 68. panta devītajā un četrpadsmitajā daļā, padarīt līdztiesīgus un dot iespēju viņiem izmantot vienādas privilēģijas un imunitāti. Vispārējo vienošanos par Eiropas Padomes privilēģijām un imunitāti var parakstīt vienīgi Eiropas Padomes dalībvalstis. Taču Konvenciju var parakstīt arī tās valstis, kas nav Eiropas Padomes dalībvalstis. Parastā kārtība, kas noteikta citās Eiropas Padomes konvencijās, kuras attiecas uz valsts vizītēm, ir tāda, ka Ministru komiteja lūdz, lai valstis, kas nav Eiropas Padomes dalībvalstis, paraksta divpusēju līgumu; tas ir ilgstošs process, kas var palēnināt šo valstu pievienošanos attiecīgajai konvencijai. Tāpēc šis noteikums ir piesardzības pasākums, un tas tieši ietverts Konvencijas tekstā, lai izvairītos no ilgstošām procedūrām, kas paredzētas sarunu vešanai par divpusēju līgumu noslēgšanu ar valstīm, kuras nav Eiropas Padomes dalībvalstis.

67. pants. Konvencijas dalībvalstu komiteja

345. Konvencijas 67. pants paredz šā uzraudzības mehānisma otru pīlāru – politisku institūciju („Konvencijas dalībvalstu komiteju”), kurā ir Konvencijas dalībvalstu pārstāvji.

346. Konvencijas dalībvalstu komiteju pirmo reizi sasauca Eiropas Padomes ģenerālsekretārs, kad apritējis gads pēc Konvencijas spēkā stāšanās, un tās mērķis ir ievēlēt *GREVIO* locekļus. Pēc tam sanāksmes notiek pēc vienas trešdaļas Konvencijas dalībvalstu, Eiropas Padomes ģenerālsekretāra vai *GREVIO* priekšsēdētāja lūguma.

347. Šādas institūcijas izveide nodrošina visu Konvencijas dalībvalstu līdztiesīgu piedalīšanos gan lēmumu pieņemšanas procesā, gan Konvencijas īstenošanas uzraudzības procedūrā, kā arī stiprina gan Konvencijas dalībvalstu savstarpējo sadarbību, gan to sadarbību ar *GREVIO*, lai nodrošinātu Konvencijas pienācīgu un efektīvu īstenošanu.

348. Šā panta trešā daļa paredz, ka Konvencijas dalībvalstu komiteja pieņem savu reglamentu.

68. pants. Procedūra

349. Konvencijas 68. pantā sīki izklāstīta uzraudzības procedūras norise un *GREVIO* un Konvencijas dalībvalstu komitejas saskarsme.

350. Šā panta pirmajā un otrajā daļā noteikts, ka *GREVIO* kopā ar attiecīgās Konvencijas dalībvalsts pārstāvjiem izskata ziņojumu par konkrētās Konvencijas dalībvalsts pieņemtajiem normatīvajiem aktiem un citiem pasākumiem, ko tā veikusi, lai īstenotu šo Konvenciju. Šo ziņojumu iesniedz Konvencijas dalībvalsts, un tā pamatā ir *GREVIO* sagatavota anketa. Šīs anketas nolūks ir nodrošināt vadlīnijas attiecībā uz normatīvajiem aktiem, kas Konvencijas dalībvalstij jāpieņem, un citiem pasākumiem, kuri tai attiecībā uz Konvencijas konkrētu un vispārēju īstenošanu jāveic pēc pievienošanās šai Konvencijai.

351. Šā panta trešajā daļā izskaidrots, ka vērtēšanas procedūra, ko veic pēc pirmā ziņojuma un novērtējuma, kā norādīts pirmajā un otrajā daļā, iedalās posmos un ka *GREVIO* izvēlas tos Konvencijas noteikumus, kuriem tiks pievērsta uzmanība, veicot uzraudzību. Tas vajadzīgs, lai *GREVIO* varētu katra posma sākumā automātiski noteikt konkrētajā posmā veicamās uzraudzības procedūras noteikumus.

352. Šā panta ceturtnā daļa paredz, ka *GREVIO* nosaka atbilstošākos līdzekļus, lai veiktu šo novērtēšanu. Cita starpā tā var būt anketa vai cits informācijas pieprasījums. Termins „anketa” attiecas uz tādu rakstisku jautājumu vai vadlīniju kopumu, kas paredzēti, lai iegūtu informāciju par Konvencijas īstenošanas nolūkā veikto pasākumu kvalitāti un kvantitāti. Tā nav tikai statistikas/skaitlisku datu vākšana, ko nodrošina, veicot īstenošanas apsekojumu attiecībā uz to, kā tiek īstenots Ieteikums Rec (2002)5 par sieviešu aizsardzību pret vardarbību. Turklāt šajā daļā paskaidrots, ka konkrētajai Konvencijas dalībvalstij jāsniedz atbildes uz *GREVIO* pieprasījumiem. Konvencijas dalībvalstīm nav jāsniedz atbildes par to, kā tiek īstenots Ieteikums Rec (2002)5 par sieviešu aizsardzību pret vardarbību.

353. Šā panta piektā daļa nosaka svarīgu principu, saskaņā ar kuru *GREVIO* var saņemt informāciju no NVO, pilsoniskajām sabiedrībām, kā arī no valstu cilvēktiesību aizsardzības institūcijām.

354. Aplūkojamā panta sestā, septītā un astotā daļa ievieš principu, saskaņā ar kuru *GREVIO* pēc iespējas labāk jāizmanto ikviens pastāvošais informācijas avots. Tas nepieciešams arī tāpēc, lai izvairītos no to darbību un pasākumu dublēšanas, ko jau veic citas institūcijas.

355. Šā panta devītajā daļā uzsvērts, ka *GREVIO* var papildus organizēt vizītes uz attiecīgām valstīm. Projekta autori vēlējās paskaidrot to, ka vizītes uz attiecīgām valstīm ir papildu uzraudzības līdzeklis un ka tās tiek organizētas vienīgi pēc vajadzības divos konkrētos gadījumos: 1) tad, ja iegūtā informācija ir nepietiekama un nav citu iespēju iegūt uzticamu informāciju, vai 2) tad, kad *GREVIO* saņem uzticamu informāciju, kas norāda, ka pastāv problēmas, kuras nekavējoties jārisina, lai novērstu vai ierobežotu nopietnu Konvencijas pārkāpumu apmēru vai skaitu. Šīs valstu vizītes jāorganizē sadarbībā ar konkrētās Konvencijas dalībvalsts kompetentajām iestādēm, tas ir, šīs vizītes jāieplāno jau laikus, to datumus nosakot sadarbībā ar valstu iestādēm, kas tiek informētas pienācīgā termiņā.

356. Šā panta desmitajā un vienpadsmitajā daļā aprakstīta *GREVIO* ziņojuma un secinājumu izstrādes stadija. Iepazīstoties ar šiem noteikumiem, ir skaidrs, ka, izstrādājot minēto ziņojumu un secinājumus, *GREVIO* ir pienākums vest sarunas ar konkrēto Konvencijas dalībvalsti. Šādas sarunas nodrošina Konvencijas pienācīgu īstenošanu. *GREVIO* savu ziņojumu un secinājumus publisko līdz ar attiecīgo Konvencijas dalībvalstu komentāriem. Ar šo *GREVIO* uzdevums attiecībā uz šo Konvencijas dalībvalsti un konkrētajiem noteikumiem ir paveikts. Šos *GREVIO* ziņojumus un secinājumus, ko pēc to pieņemšanas publicē, Konvencijas dalībvalstu komiteja nedrīkst mainīt vai pārveidot.

357. Šā panta divpadsmitajā daļā runa ir par Konvencijas dalībvalstu komitejas nozīmi uzraudzības procedūrā. Tajā norādīts, ka Konvencijas dalībvalstu komiteja var pieņemt ieteikumus par pasākumiem, kas konkrētajai Konvencijas dalībvalstij jāveic, lai īstenotu *GREVIO* secinājumos norādīto, vajadzības gadījumā nosakot termiņu, kurā iesniedzama informācija par to īstenošanu, un kas paredzēti, lai veicinātu sadarbību un tādējādi nodrošinātu Konvencijas pienācīgu īstenošanu. Šis mehānisms nodrošinās *GREVIO* neatkarības respektēšanu, veicot savu uzraudzības pienākumu, vienlaikus ieviešot „politisku” dimensiju sarunās starp Konvencijas dalībvalstīm.

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

358. Šā panta trīspadsmītā, četrpadsmitā un piecpadsmitā daļa paredz īpašu procedūru, saskaņā ar kuru *GREVIO* ir tiesības lūgt, lai konkrētā Konvencijas dalībvalsts sniedz ziņojumu par pasākumiem, kurus tā veikusi, lai novērstu jebkādos nopietnus, masveida vai pastāvīgas vardarbības aktus, uz kuriem attiecas šī Konvencija. Lai *GREVIO* varētu pieprasīt šādu īpašu ziņojumu, tai jābūt saņēmumai „uzticamu informāciju, kas norāda, ka pastāv problēmas, kuras nekavējoties jārisina, lai novērstu vai ierobežotu nopietnu Konvencijas pārkāpumu apmēru vai skaitu”. Pamatojoties uz saņemto informāciju (kas iegūta no attiecīgās Konvencijas dalībvalsts vai cita informācijas avota), *GREVIO* var norīkot vienu vai vairākus no saviem locekļiem vadīt lietas apstākļu izpēti un steidzami ziņot par to *GREVIO*. Vienīgi ārkārtas gadījumos lietas apstākļu izpēti nolūkā var apmeklēt attiecīgās valsts teritorija. Norīkotā(-to) „ziņotāja(-ju)” galvenais uzdevums ir savākt visu nepieciešamo informāciju un konstatēt faktus, kas saistīti ar konkrēto situāciju. Šīs „lietas apstākļu izpēti procedūras” norises kārtība tiks noteikta *GREVIO* reglamentā. Taču galvenais mērķis ir sniegt *GREVIO* iespēju gūt precīzāku skaidrojumu un izpratni par gadījumiem, kad saskaņā ar uzticamu informāciju konkrētas vardarbības akti izdarīti pret ievērojamu skaitu vardarbības upuru. Lietas apstākļu izpēti rezultāti kopā ar visiem komentāriem un ieteikumiem tiek nodoti attiecīgajai Konvencijas dalībvalstij un attiecīgos gadījumos arī Konvencijas dalībvalstu komitejai un Eiropas Padomes Ministru komitejai.

69. pants. Vispārēji ieteikumi

359. Izstrādājot šo pantu, projekta autori iedvesmojušies no *CEDAW* 21. panta 1. punkta, un tas nodrošina *GREVIO* iespēju attiecīgos gadījumos pieņemt vispārējus ieteikumus par šīs Konvencijas īstenošanu. Vispārējie ieteikumi ir vienlīdz svarīgi visām Konvencijas dalībvalstīm, un tie attiecas uz visiem šīs Konvencijas pantiem un tematiem. Tie neattiecas tikai uz konkrētām valstīm. Lai gan šie vispārējie ieteikumi nav juridiski saistoši, tie ir atsauces dokuments, kas ir svarīgs Konvencijas dalībvalstīm un kas palīdz labāk izprast Konvencijas dažādās tēmas un sniedz skaidrus norādījumus, kuri var sekmēt Konvencijas noteikumu efektīvu īstenošanu. Šiem ieteikumiem būtu jāklūst par turpmākās uzraudzības pasākumu daļu.

70. pants. Parlamentu iesaistīšana uzraudzībā

360. Šajā pantā noteikta valstu parlamentu nozīme šīs Konvencijas īstenošanas uzraudzībā. Šā panta pirmā un otrā daļa paredz to, ka Konvencijas dalībvalstīm ir pienākums aicināt valstu parlamentus piedalīties uzraudzībā (pirmā daļa) un iesniegt tiem apspriešanai *GREVIO* ziņojumus (otrā daļa). Projekta autori uzsvēruši to, cik liela ir valstu parlamentu nozīme Konvencijas īstenošanā, kam daudzos gadījumos vajadzīga tiesību aktu pielāgošana. Tāpēc viņiem šķita svarīgi iesaistīt valstu parlamentus Konvencijas īstenošanas novērtēšanā.

361. Šā noteikuma trešā daļa norāda, ka Eiropas Padomes Parlamentārā asambleja tiek iesaistīta to pasākumu uzraudzībā, kurus Konvencijas dalībvalstis veikušas, lai īstenotu šo Konvenciju. Tas ir pirmais šāda veida noteikums, kas jebkad iekļauts Eiropas Padomes konvencijā, un tas paredz to, ka Eiropas Padomes Parlamentārā asambleja tiek aicināta regulāri izvērtēt Konvencijas īstenošanu. Ar šo noteikumu projekta autori vēlējušies uzsvērt to, cik svarīga ir Parlamentārās asamblejas nozīme, iekļaujot jautājumu par vardarbību pret sievietēm gan Eiropas Padomes, gan tās dalībvalstu politiskajās programmās. Tā kā Parlamentārā asambleja jau sen uzņēmusies saistības šajā jautājumā un pieņēmusi daudzus ieteikumus šajā jomā, tās līdzdalība šīs Konvencijas uzraudzībā būtiski uzlabos šīs uzraudzības rezultātus.

X nodaļa. Saistība ar citiem starptautisko tiesību aktiem

71. pants. Saistība ar citiem starptautisko tiesību aktiem

362. Konvencijas 71. pantā aplūkota saikne starp Konvenciju un citiem starptautisko tiesību aktiem.

363. Konvencijas 71. pants saskaņā ar 1969. gada Vīnes Konvenciju par starptautisko līgumu tiesībām cenšas nodrošināt Konvencijas harmonisku pastāvēšanu līdzās citiem – daudzpusējiem un divpusējiem – līgumiem vai tiesību aktiem, kas reglamentē jautājumus, uz kuriem attiecas Konvencija. Minētie līgumi vai citi tiesību akti ir, piemēram, Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija un tās protokoli, Eiropas Sociālā harta (pārskatīta, ELS Nr. 163), Eiropas Padomes Konvencija par cīņu pret cilvēku tirdzniecību (EPLS Nr. 197), Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par jebkādas sieviešu diskriminācijas izskaušanu un tās fakultatīvais protokols, Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par bērnu tiesībām un tās Fakultatīvais protokols par bērnu iesaistīšanu bruņotos konfliktos un Fakultatīvais protokols par bērnu tirdzniecību, bērnu prostitūciju un bērnu pornogrāfiju, Starptautiskā Konvencija par jebkādas rasu diskriminācijas izskaušanu un tās fakultatīvais protokols, 1951. gada Konvencija par bēgļa statusu un tās fakultatīvais protokols, un Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām.

364. Šīs Konvencijas mērķis ir stiprināt to upuru aizsardzību, kas cietuši no vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē, un nodrošināt tiem atbalstu. Tāpēc 71. panta pirmās daļas mērķis ir nodrošināt to, lai šī Konvencija neskartu saistības, kas izriet no citiem starptautisko tiesību aktiem, kuru dalībvalstis ir vai par tām kļūs šīs Konvencijas dalībvalstis un kuros ir noteikumi, kas attiecas uz šajā Konvencijā reglamentētajiem jautājumiem. Šis noteikums vēlreiz skaidri parāda šīs Konvencijas vispārējo mērķi – aizsargāt to vardarbības upuru tiesības, kas cietuši no vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē, un nodrošināt tiem visaugstākā līmeņa aizsardzību.

365. Konvencijas 71. panta otrajā daļā skaidri noteikts tas, ka Konvencijas dalībvalstis var noslēgt divpusējus vai daudzpusējus līgumus vai citus tiesību aktus attiecībā uz šajā Konvencijā reglamentētajiem jautājumiem. Taču no šā formulējuma ir skaidrs, ka Konvencijas dalībvalstis nedrīkst noslēgt līgumus, kas pieļauj atkāpes no šīs Konvencijas.

XI nodaļa. Konvencijas grozījumi

366. Konvencijas noteikumu grozījumus var ierosināt Konvencijas dalībvalstis. Par šādiem ierosinājumiem jāpaziņo Eiropas Padomes ģenerālsekretāram un visām Eiropas Padomes dalībvalstīm, ikvienam parakstītājam, ikvienai Konvencijas dalībvalstij, Eiropas Savienībai un ikvienai valstij, kas ir uzaicināta parakstīt Konvenciju vai tai pievienoties.

367. Pēc tam Ministru komiteja izvērtē un pieņem konkrēto grozījumu. Pirms konkrētā grozījuma pieņemšanas Ministru komiteja apspriežas ar visām Konvencijas dalībvalstīm un saņem to vienprātīgu piekrišanu. Ar šādu prasību tiek atzīts tas, ka visām Konvencijas dalībvalstīm ir jābūt iespējai piedalīties to lēmumu pieņemšanas procesā, kas attiecas uz grozījumiem, un tās ir līdztiesīgas.

XII nodaļa. Noslēguma noteikumi

368. Ar dažiem izņēmumiem šīs nodaļas noteikumu pamatā ir Eiropas Padomes konvenciju un nolīgumu noslēguma paraugnoteikumi, kas apstiprināti Ministru komitejas 315. ministru

vietnieku sanāsmē 1980. gada februārī. Konvencijas 73.–81. pantā vai nu lietots paraugnoteikumos izmantotais standarta izteiksmes veids, vai to pamatā ir sena Eiropas Padomes līgumu izstrādāšanas prakse.

73. pants. Konvencijas sekas

369. Konvencijas 73. pants aizsargā tos valsts tiesību aktus un saistošos starptautisko tiesību aktus, kas paredz personām papildu aizsardzību no vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē; šo Konvenciju nedrīkst interpretēt, ierobežojot minēto aizsardzību. Frāze „labvēlīgākas tiesības” nozīmē iespēju radīt personām labvēlīgāku situāciju, nekā to paredz Konvencija.

74. pants. Strīdu atrisināšana

370. Projekta autoriem šķita svarīgi iekļaut Konvencijas tekstā pantu, kas attiecas uz strīdu atrisināšanu un kas uzliek Konvencijas dalībvalstīm pienākumu vispirms censties ikvienu strīdu par Konvencijas piemērošanu vai interpretēšanu atrisināt mierīgā ceļā.

371. Dažādie strīdu mierīgas atrisināšanas paņēmieni, kas minēti šā panta pirmajā daļā (sarunas, samierināšana, arbitrāža), ir vispārāzīti saskaņā ar starptautiskajām tiesībām. Šie strīdu atrisināšanas paņēmieni nav kumulatīvi, tāpēc Konvencijas dalībvalstīm nav pienākuma izmantot visus šos paņēmienus, pirms tās liek lietā citus mierīgas strīdu atrisināšanas paņēmienus. Konkrētās Konvencijas dalībvalstis vienojas par visām strīdu atrisināšanas procedūrām.

372. Šā panta otrā daļa paredz to, ka Eiropas Padomes Ministru komiteja var noteikt ārpustiesas procedūru, kuru Konvencijas dalībvalstis varētu izmantot, ja rastos strīds par Konvencijas piemērošanu vai interpretāciju. Projekta autori nolēma neiekļaut šajā pantā tiesas procedūras, piemēram, Starptautiskās tiesas procedūru, jo vairākas valstis, kas piedalījās šīs Konvencijas izstrādē, nebija atzinušas šīs tiesu iestādes obligāto kompetenci un nevēlējās to atzīt attiecībā arī uz šo konkrēto Konvenciju. Taču šis pants neliedz Konvencijas dalībvalstīm, kurām radies strīds, savstarpēji vienojoties, nodot to izskatīšanai Starptautiskajā tiesā.

75. pants. Parakstīšana un stāšanās spēkā

373. Šā panta pirmā daļa paredz to, ka Konvenciju var parakstīt ne tikai Eiropas Padomes dalībvalstis, bet arī Eiropas Savienība un valstis, kas nav Eiropas Padomes dalībvalstis (Amerikas Savienotās Valstis, Japāna, Kanāda, Meksika un Vatikāns), bet ir piedalījušās šīs Konvencijas izstrādāšanā. Tiklīdz Konvencija saskaņā ar trešo daļu ir stājusies spēkā, citas valstis, kuras nav Eiropas Padomes dalībvalstis un uz kurām neattiecas šis noteikums, var tikt uzaicinātas pievienoties Konvencijai saskaņā ar 76. panta pirmo daļu.

374. Šā panta otrā daļa paredz to, ka Eiropas Padomes ģenerālsēkretārs ir šīs Konvencijas ratifikācijas, pieņemšanas un apstiprināšanas instrumentu deponētārs.

375. Šā panta trešā daļa paredz to, ka vajadzīgi 10 ratifikācijas, pieņemšanas vai apstiprināšanas instrumenti, lai Konvencija stātos spēkā. Šis skaitlis atspoguļo pārliecību par to, ka vajadzīga nozīmīga valstu grupa, lai veiksmīgi uzsāktu risināt problēmas, kas saistītas ar vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu. Taču šis skaitlis nav tik liels, lai lieki neaizkavētu Konvencijas stāšanos spēkā. Saskaņā ar organizācijas līgumu izstrādāšanas praksi vismaz astoņām no desmit pirmajām parakstītājvalstīm ir jābūt Eiropas Padomes dalībvalstīm.

76. pants. Pievienošanās Konvencijai

376. Pēc konsultēšanās ar Konvencijas dalībvalstīm un to vienprātīgas piekrišanas saņemšanas, Ministru komiteja var uzaicināt jebkuru valsti, kas nav Eiropas Padomes dalībvalsts un kas nav piedalījies Konvencijas izstrādāšanā, pievienoties šai Konvencijai. Lai pieņemtu šo lēmumu, ir vajadzīgs divu trešdaļu balsu vairākums, kā tas paredzēts Eiropas Padomes statūtu 20. panta d) punktā, un šīs Konvencijas dalībvalstu vienprātīgs balsojums.

77. pants. Teritoriālā piemērošana

377. Šā panta pirmajā daļā noteiktas teritorijas, kurās piemērojama Konvencija. Jāpiebilst, ka Konvencijas nepiemērošana kādā Konvencijas dalībvalsts teritorijas daļā bez pamatota iemesla (piemēram, pastāv atšķirīgas tiesību sistēmas, ko piemēro jautājumiem, uz kuriem attiecas Konvencija) nebūtu saderīga ar Konvencijas priekšmetu un mērķi.

378. Šā panta otrā daļa paredz Konvencijas attiecināšanu uz teritorijām, par kuru starptautiskajām attiecībām Konvencijas dalībvalstis ir atbildīgas vai kuru vārdā tās ir pilnvarotas uzņemt saistības.

379. Šī Konvencija nerada eksteritoriālas saistības attiecībā uz šo konkrēto Konvenciju un neskar 44. panta noteikumus.

78. pants. Atrunas

380. Konvencijas 78. pantā norādīts, ka attiecībā uz šīs Konvencijas noteikumiem nevar izdarīt atrunas; tas iespējams vienīgi šā panta otrajā un trešajā daļā paredzētajos izņēmuma gadījumos. Paziņojot par atrunām, kas izdarītas atbilstoši otrājam un trešajam daļai, Konvencijas dalībvalstij jāpaskaidro to izdarīšanas iemesli.

381. Šā panta otrajā daļā minētie panti ir noteikumi, par kuriem projekta autori nebija vienprātīgi, lai gan viņi centās panākt kompromisu. Šo atrunu mērķis ir sekmēt pēc iespējas plašāku Konvencijas ratifikāciju, vienlaikus ļaujot Konvencijas dalībvalstīm saglabāt daļu savas tiesību pamatkonceptijas. Konkrētie noteikumi ir šādi: 30. panta otrā daļa (valsts kompensācija); 44. panta pirmās daļas e) punkts, 3. un 4. punkts (jurisdikcija); 55. panta pirmā daļa (*ex parte* un *ex officio* tiesvedība); 58. pants (noilgums); 59. pants (uzturēšanās statuss). Noteikti jāpiebilst, ka izteikt atrunas attiecībā uz 55. un 58. punktu iespējams tikai ar konkrētiem nosacījumiem: atrunas attiecībā uz 55. panta pirmo daļu atļautas vienīgi saistībā ar 35. pantu attiecībā uz maznozīmīgiem pārkāpumiem, bet atrunas attiecībā uz 58. pantu atļautas vienīgi saistībā ar 37., 38. un 39. pantu.

382. Šā panta trešā daļa paredz īpašu atrunas veidu saistībā ar 33. pantu (psiholoģiskā vardarbība) un 34. pantu (vajāšana). Puses var saglabāt tiesības kriminālsodu vietā paredzēt citus sodus par šajos pantos minētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem. Tātad atrunas var izteikt nevis attiecībā uz minētajiem pantiem kopumā, bet vienīgi attiecībā uz veidu, kādā Konvencijas dalībvalstis var tos īstenot valsts līmenī.

383. Šā panta ceturrtā daļa, kas paredz iespēju jebkurā laikā atsaukt atrunas, paredzēts, lai mazinātu turpmākās pretrunas starp tiesību aktiem, kuros iekļauti šīs Konvencijas noteikumi.

79. pants. Atrunu spēkā esamība un pārskatīšana

384. Atrunas ir izņēmumi, kas paredzēti attiecībā uz Konvencijā paredzēto standartu vienādu

īstenošanu. Tāpēc projekta autori uzskatīja par pareizu paredzēt iespēja periodiski pārskatīt atrunas, lai mudinātu Konvencijas dalībvalstis tās atsaukt vai norādīt to turpināšanās pamatojumu. Atbilstoši pirmajai daļai 78. panta otrajā un trešajā daļā minēto atrunu termiņš ir 5 gadi. Šāds termiņš tika noteikts, lai panāktu līdzsvaru, no vienas puses, starp mērķi pakāpeniski likvidēt spēkā esošās atrunas un, no otras puses, nepieciešamību nodrošināt Konvencijas dalībvalstīm pietiekami daudz laika, lai tās varētu pārskatīt savas atrunas valsts līmenī. Pēc šā termiņa beigām atrunas zaudē spēku, ja Konvencijas dalībvalstis nav izteikušas nodomu tās pagarināt. Jebkurā gadījumā ir svarīgi, lai Konvencijas dalībvalstis paziņotu Eiropas Padomes ģenerālsekretāram par savu nodomu attiecībā uz spēkā esošajām atrunām.

385. Aplūkojamā panta otrā daļa paredz kārtību, kādā nepagarinātas atrunas zaudē spēku. Visbeidzot, atbilstoši 79. panta trešajai daļai Konvencijas dalībvalstis pirms atrunas pagarināšanas vai pēc pieprasījuma sniedz paskaidrojumu *GREVIO* par atrunas pagarināšanas pamatojumu. Atrunas pagarināšanas gadījumos nav vajadzīgs *GREVIO* iepriekšējs pieprasījums. Jebkurā gadījumā *GREVIO* var pārbaudīt paskaidrojumus, ko konkrētā Konvencijas dalībvalsts sniegusi, pamatojot savu atrunu pagarināšanu.

80. pants. Denonsēšana

386. Saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Vīnes Konvenciju par starptautisko līgumu tiesībām 80. pants ļauj Konvencijas dalībvalstīm šo Konvenciju denonsēt.

81. pants. Paziņošana

387. Konvencijas 81. pantā uzskaitīti gadījumi, par kuriem Eiropas Padomes ģenerālsekretāram, kas ir šīs Konvencijas deponētārs, ir pienākums ziņot, un norādīti šo paziņojumu adresāti (valstis un Eiropas Savienība).

9.pielikums. Stambulas konvencijas atbilstības tabula

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
I nodaļa. Mērķi, definīcijas, līdztiesība un diskriminācijas aizliegums, vispārējie pienākumi.		
1.pants. Konvencijas mērķi.		
<p>1.Šīs konvencijas mērķi ir šādi:</p>	<p>a) aizsargāt sievietes no jebkādas vardarbības un novērst vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē, sodīt par to un to izskaust;</p> <p>Atbilst:</p> <p>- Latvijas Republikas Satversmes 89. un 111. pantā noteikts, ka valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības.</p> <p>- Par valsts budžeta līdzekļiem tiek sniegti sociālās rehabilitācijas pakalpojumi no vardarbības cietušām personām.</p> <p>Latvijas Republikas Satversmes 89. un 111. pantā noteikts, ka valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar Satversmi, likumiem un Latvijas Republikai saistošiem starptautiskajiem līgumiem un aizsargā cilvēku veselību, kā arī garantē ikvienam medicīniskās palīdzības minimumu. Latvijas Republikas Satversmes 94. pants paredz, ka ikvienam ir tiesības uz brīvību un personas neaizskaramību un nevienam nedrīkst atņemt vai ierobežot brīvību citādi kā tikai saskaņā ar likumu. Savukārt 95. pants noteic, ka valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Spīdzināšana, citāda cietsirdīga vai cieņu pazemojoša izturēšanās pret cilvēku ir aizliegta. Latvijas Republikas Satversme 96. pants paredz, ka ikvienam ir tiesības uz privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību.</p> <p>Par valsts budžeta līdzekļiem atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumam tiek sniegti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sociālās rehabilitācijas pakalpojumi cilvēku tirdzniecības upuriem (MK 2006.gada 31.oktobra noteikumi Nr.889); - sociālās rehabilitācijas pakalpojumi no vardarbības cietušām personām (MK 2014.gada 23.decembra noteikumi Nr.790); - sociālās rehabilitācijas pakalpojumi no prettiesiskām darbībām cietušajiem bērniem (MK 2009.gada 22.decembra noteikumi Nr.1613). <p>Politikas plānošanas dokumentos regulāri tiek iekļauti pasākumi, kas paredz sabiedrības informēšanu un arī speciālistu izglītošanu (piemēram, Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011.-</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta (TM). - <p>TM vadībā šobrīd notiek darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta izstrādes, kura mērķis ir nodrošināt visas sabiedrības vai atsevišķu tās indivīdu aizsardzību pret vardarbību, tajā skaitā, vardarbību ģimenē, savlaicīgi reaģējot un novēršot vardarbības risku, turklāt paredzēts, ka preventīvā piespiedu līdzekļa piemērošanas mērķis būs aizsargāt apdraudētās personas un novērst vardarbību un vardarbības riska cēloņus un veicinošos apstākļus. Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta iesniegšanas termiņš Ministru kabinetā būs 2016.gada 1.februāris.</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	2017.gadam). Lai arī šie pasākumi ne vienmēr ir konkrēti vērsti uz vardarbības mazināšanu tieši attiecībā uz sievietēm (parasti grupas – bērni, ģimene), praksē uzmanība tiek pievērsta arī vardarbībai pret sievietēm kā atsevišķu mērķa grupu.	
b) sekmēt jebkādas vardarbības pret sievietēm izskaušanu un veicināt sieviešu un vīriešu faktisku līdztiesību, tostarp nodrošinot sieviešu tiesību un iespēju paplašināšanu;	<p>Atbilst:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Atbilstoši MK 2004.gada 27.janvāra noteikumu Nr.94 „Labklājības ministrijas nolikums” 5.3.punktam viens no ministrijas uzdevumiem ir izstrādāt valsts politiku, lai īstenotu integrētu pieeju ar dzimumu līdztiesību saistīto jautājumu risināšanā. <p>Dzimumu līdztiesības politika tiek īstenota plānveidīgi, regulāri izstrādājot vidēja termiņa politikas plānošanas dokumentus un ieviešot tajā noteiktos pasākumus (piem., Plāns dzimumu līdztiesības īstenošanai 2012.-2014.gadam). Pasākumi tiek īstenoti ciešā sadarbībā ar nozares nevalstiskajām organizācijām un citām ministrijām. Nacionālā līmenī darbojas arī Dzimumu līdztiesības komiteja, kuras galvenais uzdevums ir veicināt ministriju, nevalstisko organizāciju, sociālo partneru, pašvaldību un citu iesaistīto pārstāvju sadarbību un līdzdalību, lai sekmētu dzimumu politikas īstenošanu, pārraudzību un pilnveidošanu; komiteja tiekas reizi ceturksnī. Katra ministrija un Valsts kanceleja ir deleģējusi vienu amatpersonu, kura ir atbildīga par dzimumu līdztiesības pamatprincipu integrēšanu attiecīgās nozares politikā un institūcijas ikdienas darbā. Latvijai ir saistoši vairāki starptautiski tiesību akti, kas paredz aktīvu valsts līdzdalību dzimumu līdztiesības veicināšanā (piem., Eiropas Savienības direktīvas 75/117/EEC, 2004/113/EK, 96/34/EC u.c.).</p>	<p>Turpmākā rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Turpināt īstenot esošos pasākumus (LM).
c) izstrādāt visaptverošu sistēmu, politiku un pasākumus, lai aizsargātu visus upurus, kas cietuši no vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē, un palīdzētu šādas vardarbības upuriem;	<p>Atbilst:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Valsts apmaksātā sociālā rehabilitācija no vardarbības cietušajiem bērniem, viņu pavadoņiem, cietušajiem pieaugušajiem, vardarbības veicējiem, cilvēktirdzniecības upuriem. - Policijas lēmums par nošķiršanu. - Civilprocesaļa pagaidu aizsardzība pret vardarbību. <p>Vardarbības upuriem ir nodrošināta iespēja aizsargāt savas tiesiskās intereses, izmantojot Krimināllikumā (turpmāk – KL) un Civillikumā noteiktos mehānismus. Saskaņā ar likuma „Par</p>	<p>Turpmākā rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stiprināt starpinstitucionālo sadarbību (<i>national referral mechanism</i>) un skaidri definēt katras institūcijas lomu upura atbalsta sniegšanā, sākot no ziņošanas un beidzot ar upura sociālās funkcionēšanas spēju atjaunošanu (sociālās rehabilitācijas pēctecība) (LM sadarbībā ar citām iestādēm). - Turpināt darbu pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta izstrādes (TM).

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>policiju” 12.1panta devīto daļu izdoti Ministru kabineta 25.03.2014. noteikumi Nr.161 „Kārtība, kādā novērš vardarbības draudus un nodrošina pagaidu aizsardzību pret vardarbību”, uz kā pamata policijas darbinieki (gan Valsts policijas, gan pašvaldības policijas) ir tiesīgi pieņemt policijas lēmumu par nošķiršanu.</p> <p>No vardarbības cietušiem bērniem, viņu pavadoņiem un pieaugušajiem ir pieejami valsts finansēti sociālās rehabilitācijas pakalpojumi sociālās rehabilitācijas institūcijā vai dzīvesvietā (pie speciālistiem vai pašvaldības sociālajā dienestā). Ikvienai par cilvēku tirdzniecības upuri atzītai personai ir pieejami valsts nodrošināti sociālās rehabilitācijas pakalpojumi, kas ietver arī atbalsta pakalpojumus kriminālprocesa laikā.</p> <p>Pasākumi vardarbības ģimenē un vardarbības pret sievietēm mazināšanai ir iekļauti Ģimenes valsts politikas pamatnostādņēs 2011.-2017.gadam un Profesionālā sociālā darba attīstības pamatnostādņēs 2014.-2020.gadam.</p>	<p>TM vadībā šobrīd notiek darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta izstrādes, kura mērķis ir nodrošināt visas sabiedrības vai atsevišķu tās indivīdu aizsardzību pret vardarbību, tajā skaitā, vardarbību ģimenē, savlaicīgi reaģējot un novēršot vardarbības risku, turklāt paredzēts, ka preventīvā piespiedu līdzekļa piemērošanas mērķis būs aizsargāt apdraudētās personas un novērst vardarbību un vardarbības riska cēloņus un veicinošos apstākļus.</p>
<p>d) veicināt starptautisku sadarbību, lai izskaustu vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē;</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Latvija 1992. gada 14. aprīlī ratificējusi virkni starptautisko cilvēktiesību līgumu, tai skaitā ANO 1979.gada 18.decembra Konvenciju par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu. Par šīs konvencijas izpildi Latvijas Republikā tiek iesniegti ziņojumi ANO Sieviešu diskriminācijas izskaušanas komitejā, par kuriem tiek sniegti noslēguma secinājumi un ieteikumi.</p> <p>Latvija jau ir vairāku starptautisku līgumu dalībvalsts, un aktīvi iesaistās dažādu reģionāla un starptautiska līmeņa organizāciju aktivitātēs, kuru viens no darbības mērķiem ir vardarbības pret sievieti mazināšana un izskaušana (piem., Eiropas Dzimumu līdztiesības institūta tematiskais dzimumu līdztiesības integrētās pieejas tīkls, dalība ANO 58.sesijas tematisko pasākumu (<i>side events</i>) organizēšanā u.c.).</p> <p>2014. gadā Latvija tika ievēlēta ANO Cilvēktiesību padomē uz termiņu no 2015. līdz 2017. gadam. Kā viena no Latvijas tematiskajām prioritātēm darbības Padomē laikā noteikta dzimumu līdztiesība un sieviešu tiesību aizsardzība.</p> <p>Latvija ir ievēlēta ANO Dzimumu līdztiesības un sieviešu</p>	<p>Turpmākā rīcība:</p> <p>- Turpināt īstenot esošos pasākumus (visas ministrijas atbilstoši kompetencei starptautiskajā sadarbībā)</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>iespēju veicināšanas institūcijā (<i>UN Women</i>) uz 2013. – 2015.gada termiņu (2013.gadā Latvija bija prezidējošā valsts). Viens no institūcijas darbības pamatvirzieniem ir vardarbības pret sievietēm novēršana.</p> <p>Vardarbības pret sievietēm novēršana un apkarošana ir arī tikusi definēta kā viena no Latvijas prioritātēm, 2013. gada 18. aprīlī pievienojoties ASV Valsts departamenta iniciētajai <i>Vienlīdzīgas Nākotnes Partnerībai (Equal Futures Partnership)</i>.</p> <p>Ar 2015.gada 11.janvāri tiek piemērota Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 606/2013 (2013. gada 12. jūnijs) par aizsardzības pasākumu savstarpēju atzīšanu civilīetās. Šī regula paredz noteikumus vienkāršam un ātram mehānismam, lai atzītu dalībvalstī civilīetās noteiktus aizsardzības pasākumus.</p> <p>Kriminālprocesa likuma (turpmāk – KPL) C daļa „Starptautiskā sadarbība krimināltiesiskajā jomā” regulē starptautisko sadarbību krimināltiesiskajā jomā, tādējādi nodrošinot Latvijai iespējas gan lūgt, gan sniegt ārvalstij krimināltiesisko palīdzību.</p> <p>Paralēli starptautiskās sadarbības instrumentiem, Eiropas Savienības līmenī (tie ir arī sadarbības partneri trešajās valstīs) darbojas <i>Eurojust</i> - Eiropas Savienības aģentūra, kas stimulē un uzlabo smagu starptautisku un organizētu noziegumu izmeklēšanas un kriminālvajāšanas koordināciju starp kompetentajām Eiropas Savienības dalībvalstu tiesu varas iestādēm.</p>	
e) nodrošināt atbalstu un palīdzību organizācijām un tiesībaizsardzības institūcijām, lai tās varētu efektīvi sadarboties, izmantojot vienotu pieeju vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē izskaušanā.	Daļēji atbilst.	Turpmāka rīcība: - stiprināt starpinstitucionālo sadarbību (<i>national referral mechanism</i>) un skaidri definēt katras institūcijas lomu upura atbalsta sniegšanā, sākot no ziņošanas un beidzot ar upura sociālās funkcionēšanas spēju atjaunošanu (sociālās rehabilitācijas pēctecība) (LM sadarbībā ar citām iestādēm).
2. Lai nodrošinātu to, ka šīs Konvencijas dalībvalstīs efektīvi īsteno Konvencijas noteikumus, šī Konvencija paredz īpašu uzraudzības mehānismu.	-	-
2.pants. Konvencijas darbības joma.		
1. Šī Konvencija attiecas uz jebkādu vardarbību pret sievietēm, tostarp vardarbību ģimenē, kas nesamērīgi	Atbilst. - Bērnu tiesību aizsardzības likuma 1.pantā ir noteikts jēdzienu	Turpmākā rīcība: - Darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
<p>skar sievietes.</p>	<p>‘vardarbība’, ‘fiziska vardarbība’, ‘seksuāla vardarbība’, ‘emocionāla vardarbība’, ‘vecāku nolaidība’ saturs.</p> <p>- Tiesas pagaidu aizsardzība no vardarbības, policijas lēmums par nošķiršanu un sociālās rehabilitācijas pakalpojumi no vardarbības cietušām personām ir pieejami fiziskas, seksuālas, ekonomiskas vai emocionālas vardarbības vai fiziskas vai seksuālas vardarbības draudu vai vardarbīgas kontroles gadījumā.</p> <p>Atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem par kārtību, kādā personas saņem sociālās rehabilitācijas pakalpojumus vardarbībā cietušajām un vardarbību veikušajām pilngadīgajām personām (MK 2014.gada 23.decembra noteikumi Nr.790), minētais atbalsts tiks sniegts no vardarbības (fiziskas, seksuālas, ekonomiskas vai emocionālas vardarbības vai fiziskas vai seksuālas vardarbības draudiem vai vardarbīgas kontroles) cietušām personām.</p> <p>KL paredzēta kriminālatbildība noziedzīgu nodarījumu pret personas veselību, nonāvēšanas, noziedzīgu nodarījumu pret tikumību un dzimumneaizskaramību. Ja noziedzīgais nodarījums izdarīts pret sievieti, apzinoties, ka viņa ir grūtniecības stāvoklī, nosakot sodu, tas var tikt ņemts vērā kā atbildību pastiprinošs apstāklis.</p> <p>No Civilprocesa likuma (turpmāk – CPL) normām izriet, ka pagaidu aizsardzības pret vardarbību pamats var būt, ja pret personu ir vērsta jebkāda fiziska, seksuāla, psiholoģiska vai ekonomiska vardarbība, kas notiek starp bijušajiem vai esošajiem laulātajiem vai citām savstarpēji saistītām personām neatkarīgi no tā, vai aizskārējs dzīvo vai ir dzīvojis vienā mājsaimniecībā ar aizskarto personu, tiesa vai tiesnesis pēc personas motivēta pieteikuma vai pieteikuma, kas iesniegts ar policijas starpniecību, var pieņemt lēmumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību. Tāpat minētie nosacījumi piemērojami arī gadījumos, ja pret personu ir vērsta vardarbīga kontrole — tāda darbība vai darbību kopums, kas ietver aizskaršanu, seksuālu piespiešanu, draudus, pazemošanu, iebiedēšanu vai citas vardarbīgas darbības, kuru mērķis ir kaitēt, sodīt vai iebiedēt aizskarto personu.</p>	<p>izstrādes, kurā ir paredzēta gan „vardarbības” definīcija, gan „vardarbības ģimenē” definīcija (TM).</p>
<p>2. Konvencijas dalībvalstis tiek mudinātas piemērot šo</p>	<p>Atbilst.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p>

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
<p>Konvenciju visiem upuriem, kas cietuši no vardarbības ģimenē. Konvencijas dalībvalstis, īstenojot šīs Konvencijas noteikumus, īpašu uzmanību pievērš sievietēm, kuras kļuvušas par upuriem vardarbībai, kas saistīta ar dzimumu.</p>	<p>- Normatīvajos aktos tiek lietota dzimumneitrāla vardarbības definīcija. Cietušas personas aizsardzības un rehabilitācijas pakalpojumus var saņemt neatkarīgi no dzimuma atbilstoši individuālo vajadzību un resursu izvērtējumam.</p> <p>- KL ir iekļauti vairāki noziedzīgi nodarījumi, kas skar tikai vai pārsvarā sievietes (izvarošana, noziedzīgais nodarījums pret sievieti, apzinoties, ka viņa ir grūtniecības stāvoklī, utt.).</p> <p>CPL 250.⁴⁵ pants paredz, pie kādiem apstākļiem var tikt pieņemts lēmums par pagaidu aizsardzību pret vardarbību. Tostarp, termins „vardarbība ģimenē” tiek izprasts, ja pret personu ir vēsta jebkāda fiziska, seksuāla, psiholoģiska vai ekonomiska vardarbība, kas notiek starp bijušajiem vai esošajiem laulātajiem vai citām savstarpēji saistītām personām neatkarīgi no tā, vai aizskārējs dzīvo vai ir dzīvojis vienā mājsaimniecībā ar aizskarto personu.</p>	<p>- Analizēt situāciju, vērtējot, vai būtu nepieciešamība veidot īpašus pakalpojumus, ņemot vērā ar dzimumu saistītas vardarbības specifiku (LM).</p>
<p>3.Šo konvenciju piemēro gan miera, gan bruņotu konfliktu laikā.</p>	<p>Atbilst. NBS karavīru apmācību programmā pirms dalības starptautiskajās operācijās ir iekļauti jautājumi par starptautiskajiem kara likumiem, kas ietver arī dzimumu līdztiesības aspektus. 2013.gadā ANO pieņēma Deklarāciju seksuālas vardarbības militāro konfliktu laikā novēršanai, kā arī pieņēma vadlīnijas seksuālu noziegumu konfliktu laikā novēršanai un izmeklēšanai, tomēr Latvijā šajā sfērā veiktas ļoti maz aktivitātes.</p>	<p>Turpmāka rīcība: - Nav nepieciešama.</p>
3.pants. Definīcijas.		
<p>Šajā konvencijā:</p>	<p>a) ar terminu „vardarbība pret sievietēm” tiek saprasts cilvēktiesību pārkāpums un sieviešu diskriminācija, un ar to apzīmē visus ar dzimumu saistītus vardarbības aktus, kas sievietēm rada vai var radīt fizisku, seksuālu, psiholoģisku vai ekonomisku kaitējumu vai ciešanas, kā arī šādu vardarbības aktu draudus, piespiešanu vai patvaļīgu brīvības atņemšanu neatkarīgi no tā, vai šāda vardarbība notiek sabiedriskajā</p> <p>Atbilst. - Spēkā esošie normatīvie akti nav pretrunā ar konvencijas definīciju un vardarbības pret sievietēm gadījumos ļauj piemērot gan aizsardzības, gan rehabilitācijas pasākumus.</p> <p>Satversmes 93., 94., 95., 96., 110.panti noteic, ka „Ikviena tiesības uz dzīvību aizsargā likums. Ikvienam ir tiesības uz brīvību un personas neaizskaramību. Valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Spīdzināšana, citāda cietsirdīga vai cieņu pazemojoša izturēšanās pret cilvēku ir aizliegta. Ikvienam ir tiesības uz privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību. Valsts īpaši palīdz bērniem, kas cietuši no varmācības.”</p> <p>No KL izriet, ka Latvijā ir dzimumneitrāls krimināltiesiskais</p>	<p>Turpmāka rīcība: - Nav nepieciešama.</p> <p>Pagaidām nav identificēta nepieciešamība normatīvajos aktos paredzēt normas, kas būtu specifiski attiecināmas tikai uz sievietēm, kā arī veidot specializētus pakalpojumus kādām noteiktām mērķgrupām, t.sk., tikai sievietēm. Tomēr nepieciešams turpināt analizēt situāciju, vērtējot, vai būtu nepieciešamība veidot īpašus pakalpojumus, ņemot vērā ar dzimumu saistītas vardarbības specifiku.</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
<p>vai privātajā dzīvē;</p> <p>b) ar terminu „vardarbība ģimenē” apzīmē visus fiziskas, seksuālas, psiholoģiskas vai ekonomiskas vardarbības aktus, kas notiek ģimenē vai mājsaimniecībā, vai starp bijušajiem vai esošajiem laulātajiem vai partneriem neatkarīgi no tā, vai vardarbības izdarītājs dzīvo vai ir dzīvojis vienā dzīvesvietā ar vardarbības upuri;</p> <p>c) ar terminu „sociālais dzimums” (dzimte) tiek saprastas sociālās lomas, uzvedība, nodarbošanās un īpašības, ko konkrēta sabiedrība uzskata par atbilstošām sievietēm un vīriešiem;</p> <p>d) „ar dzimumu saistīta vardarbība pret sievietēm” ir vardarbība, kas vērsta pret sievieti tāpēc, ka viņa ir sieviete, vai vardarbība, kura nesamērīgi skar sievietes;</p> <p>e) ar terminu „vardarbības upuris” apzīmē fizisku personu, kas pakļauta a) un b) punktā minētajām darbībām;</p>	<p>regulējums, līdz ar to netiek izdalīta atsevišķa pieeja sievietēm kā cietušajam, arī Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojektā ir paredzēts, ka tā regulējums būs dzimumneitrāls.</p> <p>CPL 250.⁴⁵ pants paredz, pie kādiem apstākļiem var tikt pieņemts lēmums par pagaidu aizsardzību pret vardarbību. Tostarp, termins „vardarbība ģimenē” tiek izprasts, ja pret personu ir vērsta jebkāda fiziska, seksuāla, psiholoģiska vai ekonomiska vardarbība, kas notiek starp bijušajiem vai esošajiem laulātajiem vai citām savstarpēji saistītām personām neatkarīgi no tā, vai aizskārējs dzīvo vai ir dzīvojis vienā mājsaimniecībā ar aizskarto personu.</p> <p>KL 48.panta pirmās daļas 15.punktā kā atbildību pastiprinošs apstāklis ir paredzēts apstāklis, ja noziedzīgs nodarījums, kas saistīts ar vardarbību vai vardarbības piedraudējumu, vai noziedzīgs nodarījums pret tikumību un dzimumneaizskaramību izdarīts pret personu, ar kuru noziedzīgā nodarījuma izdarītājs ir pirmajā vai otrajā radniecības pakāpē, vai pret laulāto vai bijušo laulāto, vai pret personu, ar kuru noziedzīgā nodarījuma izdarītājs ir vai ir bijis neregistrētās laulāto attiecībās, vai pret personu, ar kuru noziedzīgā nodarījuma izdarītājam ir kopīga (nedalīta) saimniecība.</p> <p>Atbilst.</p> <p>Latvijas normatīvajos aktos netiek lietots vārds „upuris”, bet gan „cietušais”, kas parasti ir saistīts ar procesa virzītāja pieņemto lēmumu par personas atzīšanu par cietušo. Saskaņā ar KPL 95. un 96.pantu fiziskā vai juridiskā persona, kurai ar noziedzīgu nodarījumu radīts kaitējums, proti, morāls aizskārums, fiziskas ciešanas vai mantisks zaudējums, cietušā statusu iegūst ar procesa virzītāja lēmumu par personas atzīšanu par cietušo. Personu, kas nav atzīta par cietušo (nevēlas to, nav ziņojusi par noziedzīgu nodarījumu u.tml.) sarunvalodā apzīmē kā upuri. Vienlaikus ir jāņem vērā, ka angļu valodā šīs personas apzīmē vienā vārdā</p>	

Konvencijas pants		Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
		„victim”. Tā, Cietušo direktīvas tulkojumā visur lietots termins „cietušais”.	
	f) termins “sieviete” attiecas arī uz meitenēm, kas nav sasniegušas 18 gadu vecumu.	Atbilst. Uz nepilngadīgajiem, kas cietuši no vardarbības, attiecas labvēlīgāki procesuālie nosacījumi. Rehabilitācijas ilgums nepilngadīgām un pilngadīgām personām ir vienāds. Pagaidu aizsardzība pret vardarbību ir pieejama arī nepilngadīgām personām, ar bāriņtiesas starpniecību.	
4.pants. Pamattiesības, līdztiesība un diskriminācijas aizliegums.			
1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus un veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai veicinātu un aizsargātu ikviena, īpaši sieviešu, tiesības uz dzīvi bez vardarbības gan sabiedriskajā, gan privātajā dzīvē.		Atbilst.	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama
2. Konvencijas dalībvalstis nosoda jebkādu sieviešu diskrimināciju un nekavējoties pieņem normatīvos aktus un veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai to novērstu, jo īpaši:	– iekļaujot savas valsts konstitūcijā vai citā atbilstošā tiesību aktā sieviešu un vīriešu līdztiesības principu un nodrošinot šā principa faktiski īstenošanu;	Atbilst. Satversmes VIII nodaļā kā viena no valsts garantētajām pamattiesībām ir tiesiskā vienlīdzība un diskriminācijas aizliegums. Satversmes 91.pants nosaka: „Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas”. Tāpat arī vairākos starptautiskos tiesību aktos (piem., ANO Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām) noteikts pienākums valstij nodrošināt vienlīdzīgu tiesību īstenošanu bez jebkādas diskriminācijas. Latvijas Soduzpildes kodeksa 4.panta otrā daļa noteic, ka, izpildot jebkura veida kriminālsodu, ievērojami šādi pamatprincipi: 1) sodu izpildes praksē ir nodrošināmas likumā noteiktās garantijas pret spīdzināšanu un necilvēcīgu vai pazemojošu soda piemērošanu notiesātajai personai; soda izpildes mērķis nav sagādāt fiziskas ciešanas vai pazēmot cilvēka cieņu, vai izstumt viņu no sabiedrības; 2) nav pieļaujama notiesāto diskriminācija atkarībā no rases, tautības, valodas, dzimuma, sociālā un mantiskā stāvokļa, politiskajiem uzskatiem, reliģiskās pārliecības un citiem kritērijiem; 3) likuma priekšā visi notiesātie ir vienlīdzīgi. Turklāt KL un KPL	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
<p>- aizliedzot sieviešu diskrimināciju, tostarp, ja tas vajadzīgs, izmantojot sodus;</p>	<p>tiesiskais regulējums ir veidots kā dzimumneitrāls.</p> <p>Atbilst.</p> <p>Satversme un nozaru ‘jumta likumi’ (piem., likums „Par sociālo drošību”, Izglītības likums, Sporta likums, Jaunatnes likums, Zinātniskās darbības likums, Darba likums, Likums „Par tiesu varu” un virkne citu) aizliedz atšķirīgu attieksmi atkarībā no personas dzimuma.</p> <p>Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 204.¹⁷ pants „Diskriminācijas aizlieguma pārkāpšana” noteic atbildību par normatīvajos aktos noteiktā diskriminācijas aizlieguma pārkāpšanu (proti, sankcija - uzliek naudas sodu no simt četrdesmit līdz septiņsimt <i>euro</i>).</p> <p>Savukārt KL 149.¹ pantā ir paredzēta kriminālatbildība par diskrimināciju rasu, nacionālās, etniskās vai reliģiskās piederības dēļ vai par cita diskriminācijas aizlieguma pārkāpšanu, ja ar to radīts būtisks kaitējums.</p> <p>Sociālie pakalpojumi tiek sniegti, balstoties uz personas vajadzību un resursu izvērtējumu, nepieļaujot atšķirīgu attieksmi, tai skaitā atkarībā no personas dzimuma.</p>	<p>Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama</p>
<p>- atceļot tiesību aktus un vispārpieņemto praksi, kas diskriminē sievietes.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Skat. iepriekšējos komentārus.</p>	<p>Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama</p>
<p>3. Konvencijas dalībvalstis garantē to, ka, īstenojot šīs Konvencijas noteikumus, it īpaši veicot vardarbības upuru tiesību aizsardzības pasākumus, nenotiek nekāda diskriminācija neatkarīgi no tā, vai šādas diskriminācijas pamatā ir dzimums, sociālais dzimums, rase, ādas krāsa, valoda, reliģiskā pārliecība, politiskie vai citi uzskati, nacionālā piederība, sociālā izcelsme, piederība mazākumtautībai, īpašums, izcelšanās, dzimumorientācija, dzimuma identitāte, vecums, veselības stāvoklis, invaliditāte, ģimenes stāvoklis, migranta vai bēgļa statuss vai cits statuss.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Latvijas Republikas Satversmes 91.pants nosaka: „Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas.” Šāds vispārējs, konstitūcijā nostiprināts diskriminācijas aizliegums garantē to, ka, īstenojot konvencijas noteikumus, nenotiks nekāda diskriminācija pēc minētajiem un <i>expressis verbis</i> nenosauktajiem diskriminācijas pamatiem.</p> <p>Diskriminācijas aizliegums ir ietverts arī vairākos Latvijai saistošajos starptautiskajos dokumentos. Piemēram, ES Pamattiesību hartas 21.pantā ir aizliegta jebkāda veida</p>	<p>Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama</p>

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>diskriminācija, tostarp diskriminācija dzimuma, rases, ādas krāsas, etniskās vai sociālās izcelsmes, ģenētisko īpatnību, valodas, reliģijas vai pārliecības, politisko vai jebkuru citu uzskatu dēļ, diskriminācija saistībā ar piederību pie nacionālās minoritātes, diskriminācija īpašuma, izcelsmes, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas dēļ.</p> <p>Direktīvas 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu preambulas 30.punktā pateikts šādi: "Vienlīdz nepieciešams ieviest vienotu jēdzienu attiecībā uz vajāšanas pamatojumu "piederība noteiktai sociālai grupai". Lai definētu noteiktu sociālu grupu, būtu pienācīgi jāņem vērā jautājumi, kas izriet no pieteikuma iesniedzēja dzimuma, tostarp <u>dzimuma identitāte un seksuālā orientācija</u>, kas var būt saistītas ar noteiktām tiesību tradīcijām un ierāžām, kuru dēļ tiek kropļoti dzimumorgāni, notiek piespiedu sterilizācija vai aborts, ciktāl šie jautājumi ir saistīti ar pieteikuma iesniedzēja pamatotām bailēm no vajāšanas."</p> <p>Cietušo direktīvā (2012/29/ES) ir aizliegta jebkāda diskriminācija, kas balstīta uz tādiem apsvērumiem kā rase, ādas krāsa, etniskā vai sociālā izcelsme, ģenētiskās īpašības, valoda, ticība vai pārliecība, politiskie vai jebkādi citi uzskati, piederība kādai nacionālajai minoritātei, īpašums, izcelsme, invaliditāte, vecums, dzimums, dzimuma izpausme, dzimumidentitāte, dzimumorientācija, uzturēšanas statuss un veselība.</p> <p>Diskriminācijas aizliegums ir ietverts vairākos Latvijas normatīvajos aktos.</p> <p>Atbilstoši likumam „Par sociālo drošību” personas sociālās tiesības, tāpat arī tiesības uz sociālajiem pakalpojumiem, tiek īstenotas bez diskriminācijas un nepieļaujot atšķirīgu attieksmi atkarībā no personas rases, etniskās piederības, ādas krāsas, dzimuma, vecuma, invaliditātes, veselības stāvokļa, reliģiskās, politiskās vai citas pārliecības, nacionālās vai sociālās izcelsmes, mantiskā vai ģimenes stāvokļa vai citiem apstākļiem. Šis</p>	

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>uzskaitījums nav izsmēlošs, līdz ar to tas ietver arī aizliegumu ievērot atšķirīgu attieksmi atkarībā no personas valodas, piederības mazākumtautībai, dzimuma identitātes, migranta vai bēgļa statusa. Sociālie pakalpojumi tiek sniegti, balstoties uz personas vajadzību un resursu izvērtējumu, nepieļaujot atšķirīgu attieksmi, tai skaitā atkarībā no personas dzimuma.</p> <p>Atbilstoši Pacientu tiesību likuma 3.panta otrajai daļai, nodrošinot pacienta tiesības, aizliegta atšķirīga attieksme atkarībā no personas rases, etniskās izcelsmes, ādas krāsas, dzimuma, vecuma, invaliditātes, veselības stāvokļa, reliģiskās, politiskās vai citas pārliecības, nacionālās vai sociālās izcelsmes, mantiskā vai ģimenes stāvokļa vai citiem apstākļiem. Arī šis uzskaitījums nav izsmēlošs, līdz ar to ietver arī pārējos pantā minētos pamatus.</p> <p>KPL 8.pantā ir noteikts, ka KPL nosaka vienotu procesuālo kārtību visām kriminālprocesā iesaistītajām personām neatkarīgi no šo personu izcelsmes, sociālā un mantiskā stāvokļa, nodarbošanās, pilsonības, rases un nacionālās piederības, attieksmes pret reliģiju, dzimuma, izglītības, valodas, dzīvesvietas un citiem apstākļiem.</p> <p>Latvijas Soduzpildes kodeksa 4.panta otrā daļa noteic, ka, izpildot jebkura veida kriminālsodu, ievērojami šādi pamatprincipi: 1) soduzpildes praksē ir nodrošināmas likumā noteiktās garantijas pret spīdzināšanu un necilvēcīgu vai pazemojošu soda piemērošanu notiesātajai personai; soda izpildes mērķis nav sagādāt fiziskas ciešanas vai pazemot cilvēka cieņu, vai izstumt viņu no sabiedrības; 2) nav pieļaujama notiesāto diskriminācija atkarībā no rases, tautības, valodas, dzimuma, sociālā un mantiskā stāvokļa, politiskajiem uzskatiem, reliģiskās pārliecības un citiem kritērijiem; 3) likuma priekšā visi notiesātie ir vienlīdzīgi.</p> <p>Fizisko personu — saimnieciskās darbības veicēju — diskriminācijas aizlieguma likums nosaka, ka aizliegta atšķirīga attieksme pret saimnieciskās darbības veicēju dzimuma vai seksuālas orientācijas dēļ saistībā ar viņa pieeju saimnieciskajai darbībai un piedāvājot un pārdodot viņam preces vai pakalpojumus. Parādu ārpustiesas atgūšanas likumā noteikts, ka saskarsmē ar</p>	

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>parādnieku ir aizliegts izmantot agresīvas saskarsmes formas, tai skaitā izteikt draudus un veikt darbības, kas aizskar dzimuma piederību un drošību, kā arī seksuālo orientāciju. Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likums, kura 35.panta otrās daļas 7.punkts noteic, ka audio un audiovizuālos komerciālos paziņojumos nedrīkst kurināt naidu un aicināt diskriminēt kādu personu vai personu grupu dzimuma vai seksuālas orientācijas dēļ. Darba likuma 7.panta otrajā daļā noteikts, ka ... tiesības nodrošināmas bez jebkādas tiešas vai netiešas diskriminācijas — neatkarīgi no personas rases, ādas krāsas, dzimuma, vecuma, invaliditātes, reliģiskās, politiskās vai citas pārliecības, nacionālās vai sociālās izcelsmes, mantiskā vai ģimenes stāvokļa, seksuālās orientācijas vai citiem apstākļiem.</p>	
<p>4. Saskaņā ar šīs Konvencijas noteikumiem par diskrimināciju netiek uzskatīti īpašie pasākumi, kas vajadzīgi, lai novērstu ar dzimumu saistītu vardarbību un aizsargātu sievietes no šādas vardarbības.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Latvijai saistošās ANO 1979.gada 18.decembra Konvencijas par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu 4.1. pants nosaka: „ Dalībvalstu pagaidu speciālo pasākumu veikšana, kuru mērķis ir paātrināt vīriešu un sieviešu faktiskas vienlīdzības sasniegšanu, nav uzskatāma, kā tas noteikts šajā Konvencija par diskriminējošu, taču tā nekādā ziņā nedrīkst izraisīt nelīdztiesīgu vai diferencētu standartu saglabāšanos; šie pasākumi jāatceļ, kad būs sasniegti mērķi, kas paredz vienādas iespējas un līdztiesīgu attieksmi.” Tādējādi īpaši pagaidu pasākumi vienlīdzības sasniegšanai ir pieļaujami.</p> <p>Atšķirīgas attieksmes aizlieguma princips ietver nosacījumu, ka vienādos apstākļos tiek ievērota vienāda attieksme un atšķirīgos apstākļos atšķirīga. Likumā „Par sociālo drošību” ir skaidrots arī pozitīvās diskriminācijas princips, kad atšķirīga attieksme ir pieļaujama, ja tai ir leģitīms mērķis, tā ir samērīga, t.sk. nav iespējami mazāk ierobežojoši pasākumi, un tā ir nepieciešama demokrātiskā sabiedrībā.</p> <p>Atbilstoši Pacientu tiesību likuma 3.panta trešajai daļai atšķirīga attieksme pieļaujama tikai tādā gadījumā, ja tā ir objektīvi pamatota ar tiesisku mērķi, kura sasniegšanai izraudzītie līdzekļi ir samērīgi.</p>	<p>Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>Latvijas Soduzpildes kodeksa 4.panta otrā daļa noteic, ka, izpildot jebkura veida kriminālsodu, ievērojami šādi pamatprincipi:</p> <p>1) soduzpildes praksē ir nodrošināmas likumā noteiktās garantijas pret spīdzināšanu un necilvēcīgu vai pazemojošu soda piemērošanu notiesātajai personai; soda izpildes mērķis nav sagādāt fiziskas ciešanas vai pazemot cilvēka cieņu, vai izstumt viņu no sabiedrības; 2) nav pieļaujama notiesāto diskriminācija atkarībā no rases, tautības, valodas, dzimuma, sociālā un mantiskā stāvokļa, politiskajiem uzskatiem, reliģiskās pārliecības un citiem kritērijiem; 3) likuma priekšā visi notiesātie ir vienlīdzīgi. No tā paša likuma 18.panta pirmā daļas izriet, ka brīvības atņemšanas iestādēs šķirti tur vīriešus un sievietes, kā arī nepilngadīgos un pieaugušos. Arī no Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 11.panta otrās daļas izriet, ka arī apcietinātos vīriešus un sievietes, kā arī nepilngadīgos un pilngadīgos apcietinātos izvieto atsevišķi.</p>	
5.pants. Valsts pienākumi un pienācīga rūpība.		
<p>1. Konvencijas dalībvalstis atturas iesaistīties jebkādos pret sievietēm vērstas vardarbības aktos un nodrošina to, ka valsts iestādes, amatpersonas, pārstāvji, institūcijas un citas atbildīgās personas, kas darbojas valsts vārdā, ievēro šo pienākumu.</p>	<p>Atbilst.</p>	<p>Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama</p>
<p>2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus un veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai ar pienācīgu rūpību novērstu un izmeklētu vardarbības aktus, kuri ir šīs Konvencijas darbības jomā un kurus izdarījuši nevalstiskā sektora dalībnieki, un sodītu tos par šiem vardarbības aktiem, un atlīdzinātu upuriem nodarīto kaitējumu.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>KPL 6.pantā ir noteikts, ka amatpersonai, kura pilnvarota veikt kriminālprocesu, ikvienā gadījumā, kad kļuvis zināms kriminālprocesa uzsākšanas iemesls un pamats, ir pienākums savas kompetences ietvaros uzsākt kriminālprocesu un novest to līdz KL paredzētajam krimināltiesisko attiecību taisnīgam noregulējumam. KL 1.pantā ir noteikts, ka pie kriminālatbildības saucama tikai un sodāma tikai tāda persona, kura ir vainīga noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, tas ir, kura ar nodomu (tīši) vai aiz neuzmanības izdarījusi KL paredzētu nodarījumu, kam ir visas noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmes.</p> <p>KPL 95.pants nosaka, ka fiziskā vai juridiskā persona, kurai ar noziedzīgu nodarījumu radīts kaitējums, proti, morāls aizskārums, fiziskas ciešanas vai mantisks zaudējums, var tikt atzīta par cietušo kriminālprocesā. Turklāt, gadījumos, kad persona mirusi, cietušais</p>	<p>Turpmākā rīcība: - Darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta izstrādes (TM).</p> <p>TM norit darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta, kura mērķis ir nodrošināt visas sabiedrības un tās atsevišķu indivīdu aizsardzību pret vardarbību, tajā skaitā vardarbību ģimenē, savlaicīgi reaģējot un novēršot vardarbības riskus. Piemērojot piespiedu ietekmēšanas līdzekļus tiks aizsargātas apdraudētās personas un tiks novērsta vardarbība un tās riska cēloņi un veicinošie apstākļi.</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>kriminālprocesā var būt pārdzīvojušais laulātais, kāds no mirušā augšupejošiem vai lejupejošiem radniekiem, adoptētājs, pirmās pakāpes sānu līnijas radnieks. Tātad par cietušo var atzīt gan personu, kas pati tieši cietusi no noiedzīga nodarījuma, gan netieši cietušo. Saskaņā ar KPL 96.pantu cietušajam, ņemot vērā viņam nodarīto morālo aizskārumu, fiziskās ciešanas un mantiskā zaudējuma apmērus, ir tiesības pieteikt šā kaitējuma apmēru un izmantot savas procesuālās tiesības morālas un materiālas kompensācijas gūšanai.</p>	
6.pants. Dzimumu līdztiesības principam atbilstoša politika.		
<p>Konvencijas dalībvalstis apņemas ievērot dzimumu līdztiesības aspektu, īstenojot šīs Konvencijas noteikumus un novērtējot to ietekmi, un veicināt un efektīvi īstenot sieviešu un vīriešu līdztiesības politiku un sieviešu tiesību un iespēju paplašināšanas politiku.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Skat. iepriekšējos komentārus par dzimumu līdztiesības politikas īstenošanu.</p>	<p>Turpināt īstenot esošos pasākumus</p>
II nodaļa. Saskaņota politika un datu vākšana.		
7.pants. Vispusīga un saskaņota politika.		
<p>1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus un veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai pieņemtu un īstenotu efektīvu, vispusīgu un saskaņotu valsts politiku, kura ietver visus attiecīgos pasākumus, lai novērstu un apkarotu jebkādu vardarbību, uz ko attiecas šī Konvencija, un vispusīgi reaģētu uz vardarbību pret sievietēm.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Atbilstoši Ārstniecības likuma 56.¹ pantam, ja ārstniecības iestāde sniedz palīdzību pacientam un ir pamats uzskatīt, ka pacients cietis no vardarbības vai ja ārstniecības iestāde sniedz palīdzību nepilngadīgam pacientam un ir pamats uzskatīt, ka pacients cietis no pienācīgas aprūpes un uzraudzības trūkuma vai no cita bērnu tiesību pārkāpuma, ārstniecības iestāde nekavējoties, bet ne vēlāk kā 12 stundu laikā par to paziņo Valsts policijai. Minētais pienākums tiek veikts vispārējā kārtībā neatkarīgi no personas dzimuma, vecuma vai citiem apstākļiem.</p>	<p>Turpmākā rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta (TM); - izstrādāt vadlīnijas (ang. – protocols) dažādu jomu speciālistiem par saskaņotu darbību (LM sadarbībā ar citām institūcijām). <p>Pastāvošais regulējums un prakse jāvērtē kopsakarībā ar konvencijas substantīvajiem pantiem.</p> <p>TM norit darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta, kura mērķis ir nodrošināt visas sabiedrības un tās atsevišķu indivīdu aizsardzību pret vardarbību, tajā skaitā vardarbību ģimenē, savlaicīgi reaģējot un novēršot vardarbības riskus.</p>
<p>2.Konvencijas dalībvalstis nodrošina to, lai 1.punktā minētā politika paredzētu, ka pats galvenais visos šajos pasākumos ir vardarbības upuru tiesības, un lai tā tiktu īstenota, efektīvi sadarbojoties visām attiecīgajām institūcijām, iestādēm un organizācijām.</p>		
<p>3. Pasākumos, kas tiek veikti saskaņā ar šo pantu, atbilstošos gadījumos iesaistās visi attiecīgie dalībnieki, piemēram, valsts iestādes, valstu, reģionu un vietējie parlamentu un iestādes, valstu cilvēktiesību institūcijas un pilsoniskās sabiedrības organizācijas.</p>		<p>Sabiedrības veselības pamatnostādņu 2014.-2020.gadam</p> <p>4.rīcības virziena (traumatisma un vides risku ietekmes uz sabiedrības veselību mazināšana) apakšmērķa (veicināt veselīgu un drošu dzīves un darba vidi, mazināt traumatismu un mirstību no ārējiem nāves cēloņiem) sasniegšanai plānots līdz 2020.gada 31.decembrim apzināt starpinstitucionālās</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
		sadarbības problēmas un definēt pasākumus problēmu novēršanai vardarbības jomā. Uzdevumu īsteno LM sadarbībā ar VM, IeM, TM, LPS un NVO.
8.pants. Finanšu resursi.		
Konvencijas dalībvalstis piešķir atbilstošus finanšu resursus un cilvēkresursus, lai pienācīgi īstenotu – tostarp nevalstisko un pilsoniskās sabiedrības izstrādāto – saskaņoto politiku, pasākumus un programmas, kas paredzēti, lai novērstu un apkarotu jebkādu vardarbību, uz kuru attiecas šī Konvencija.	Atbilst. Ir piešķirti prasītie līdzekļi sociālās rehabilitācijas veikšanai. Ir svarīgs pastāvīgs monitorings, lai rehabilitācijas process būtu kvalitatīvs un efektīvs.	Turpmāka rīcība: - strādājot pie likumprojekta par pievienošanos konvencijai, iespējams, būs nepieciešams pieprasīt papildu līdzekļus atsevišķiem pasākumiem, lai nodrošinātu šo pantu ieviešanu.
9. pants. Nevalstiskās organizācijas un pilsoniskā sabiedrība.		
Konvencijas dalībvalstis visos līmeņos atzīst, veicina un atbalsta to attiecīgo nevalstisko organizāciju un pilsoniskās sabiedrības darbību, kura aktīvi apkarot vardarbību pret sievietēm, un izveido efektīvu sadarbību ar šīm organizācijām.	Atbilst. Atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta trešajai daļai valsts pārvalde darbojas sabiedrības interesēs, tostarp ievērojot samērīgu privātpersonas tiesību un tiesisko interešu ievērošanu. 2004.gada 1.aprīlī stājās spēkā Biedrību un nodibinājumu likums, kura mērķis ir sekmēt demokrātiskas un pilsoniskas sabiedrības nostiprināšanu. Atbilstoši likuma 10.panta otrajai daļai jautājumos, kas saistīti ar attiecīgās biedrības vai nodibinājuma darbības mērķi, biedrībām un nodibinājumiem ir tiesības vērsties valsts un pašvaldību institūcijās, kā arī tiesā un aizstāvēt savu biedru tiesības vai ar likumu aizsargātās intereses. Labklājības ministrijai un citām iestādēm ir noslēgti vairāki sadarbības līgumi vai vienošanās par sadarbību ar nozares nevalstiskajām organizācijām. Nevalstisko organizāciju eksperti tiek piesaistīti normatīvo aktu izstrādes un pilnveidošanas procesā, tāpat arī politikas plānošanas dokumentu sagatavošanā un īstenošanā. Dzimumu līdztiesības komitejā ir pārstāvētas arī vairākas nevalstiskās organizācijas. Sociālās rehabilitācijas pakalpojumus cilvēku tirdzniecības upuriem sniedz publiskā iepirkuma konkursa ietvaros izraudzīts pakalpojuma sniedzējs, kas lielākoties ir nevalstiska organizācija. Sociālās rehabilitācijas pakalpojumus no prettiesiskām darbībām cietušiem bērniem sniedz nodibinājums "Latvijas Bērnu fonds", kuram pakalpojuma sniegšanas funkcija deleģēta Sociālo pakalpojumu un sociālās	Nepieciešams turpināt iesāktos pasākumus

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri	
	palīdzības likumā. Plānotie sociālās rehabilitācijas pakalpojumi no vardarbības cietušām pilngadīgām personām un vardarbības veicējiem tiks sniegti, piesaistot arī pašvaldības sociālos dienestus un NVO, kas specializējas šādu pakalpojumu sniegšanā.		
10.pants. Koordinējošā iestāde.			
<p>1. Konvencijas dalībvalstis norāda vai izveido vienu vai vairākas oficiālas iestādes, kas atbild par tās politikas un pasākumu saskaņošanu, īstenošanu, uzraudzību un novērtēšanu, kuri paredzēti, lai novērstu un apkarotu jebkādu vardarbību, uz ko attiecas šī Konvencija. Šīs iestādes koordinē 11.pantā minēto datu vākšanu, analizē un izplata iegūtos rezultātus.</p> <p>2. Konvencijas dalībvalstis nodrošina to, lai iestādes, kuras norādītas vai izveidotas saskaņā ar šo pantu, saņemtu vispārēju informāciju par pasākumiem, kas veikti atbilstoši VIII nodaļai.</p> <p>3. Konvencijas dalībvalstis nodrošina to, lai iestādes, kuras norādītas vai izveidotas saskaņā ar šo pantu, varētu tieši sazināties un nostiprināt saikni ar citu Konvencijas dalībvalstu attiecīgajām iestādēm.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>LM uzņemas virzīt konvenciju uz parakstīšanu, kā arī koordinēt tās vēlāku īstenošanu, vienlaikus aicinot kompetentās institūcijas iesaistīties informācijas sniegšanā un datu apkopošanā nacionālo ziņojumu un pārskatu sagatavošanas laikā, kā arī pasākumu īstenošanā savas kompetences ietvaros.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- LM virzīt konvenciju uz parakstīšanu un koordinēt tās īstenošanu.</p>	
11.pants. Datu vākšana un izpēte.			
<p>1.Lai īstenotu šo Konvenciju, tās dalībvalstis apņemas:</p>	<p>a) regulāri vākt attiecīgus grupētus statistikas datus par gadījumiem, kad notikusi jebkāda vardarbība, uz ko attiecas šī Konvencija;</p>	<p>Daļēji atbilst.</p> <p>Ir vairākas datu bāzes, kurās cita starpā tiek uzkrāta informācija par no vardarbības cietušām un vardarbību veikušām personām:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Atbilstoši Ārstniecības likuma 9.panta pirmajai daļai valstī izveidots ar noteiktām slimībām slimojošu pacientu reģistrs, kurā iegūstami statistikas dati par no vardarbības cietušām personām sadalījumā pa vecuma grupām, pēc dzimuma, kā arī pēc vainīgā saistības ar cietušo. Reģistrs tiek papildināts un aktualizēts, pamatojoties uz ārstniecības iestāžu sniegto informāciju. Reģistru uztur Slimību un profilakses centrs saskaņā ar Ministru Kabineta 2008.gada 15.septembra noteikumos Nr.746 noteikto kārtību. - MK 14.09.2010. noteikumi Nr.850 „Kriminālprocesa informācijas sistēmas noteikumi”. MK 04.10.2005. noteikumi Nr.756 "Noziedzīgu nodarījumu reģistra noteikumi", Soda reģistra likums, MK 22.08.2006. noteikumi Nr.687 "Kārtība un apjoms, 	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>Nepieciešami uzlabojumi vairākās datu bāzēs un līdz ar to arī grozījumi normatīvajos aktos, tai skaitā, MK 2014.gada 25.marta noteikumos Nr.161 "Kārtība, kādā novērš vardarbības draudus un nodrošina pagaidu aizsardzību pret vardarbību", papildinot ar 16.7.1 apakšpunktu, kas paredz, ka policija informācijas sistēmā ievada ziņas par attiecībām starp aizsargājamo personu un personu, kas rada draudus, un 23.4.1 apakšpunktu, kas paredz, ka Valsts policijas atbildīgā amatpersona ievada informācijas sistēmā ziņas par prasītāja un atbildētāja attiecību statusu un raksturojumu. Tāpat nepieciešams izvērtēt, vai būtu lietderīgi ievadīt informāciju par personu dzimumu un vardarbības veidu.</p> <p style="text-align: center;">Vienlaikus ir nepieciešams veikt uzlabojumus</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>kādā iesniedzamas ziņas Sodu reģistram un izsniedzamas Sodu reģistrā iekļautās ziņas", MK 20.03.2012. noteikumi Nr.190 "Noteikumi par notikumu reģistrēšanas kārtību un policijas reaģēšanas laiku", MK 25.03.2014. noteikumi Nr.161 „Kārtība, kādā novērš vardarbības draudus un nodrošina pagaidu aizsardzības pret vardarbību”.</p> <ul style="list-style-type: none"> - MK 2007.gada 28.augusta noteikumi Nr.582 "Noteikumi par tiesu informatīvās sistēmas izveidošanas, uzturēšanas un izmantošanas kārtību un minimālo iekļaujamās informācijas apjomu" paredz, ka sistēmā par krimināllietām iekļauj ziņas par KL (vai Kriminālkodeksa) pantu, informāciju par tiesājamo utt. - MK 06.04.2010. noteikumi Nr.338 „Noteikumi pat valsts statistikas pārskatiem sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības jomā” paredz, ka par personām, kas saņem sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, pakalpojumu sniedzējs reizi gadā iesniedz pārskatu par pakalpojumu saņēmējiem, norādot informāciju arī par personu vecumu, dzimumu, saikni ar vardarbības veicēju un vardarbības veidu. - Atbilstoši Ģimenes valsts politikas pamatnostādņem 2011.-2017.gadam (4.2.uzdevums) LM ik gadu apkopo informāciju un datus par vardarbību ģimenē un iesniedz MK informatīvo ziņojumu. <p>Tomēr līdzšinējā pieredze liecina, ka joprojām pastāv trūkumi datu vākšanas sistēmā, tādējādi tiek apgrūtināta kvalitatīva konvencijas darbības novērtēšana.</p> <p>Kā piemēru var minēt 2004.gada ANO Sieviešu diskriminācijas izskaušanas komitejas rekomendācijās par iesniegto ziņojumu par 1979. gada 18. decembra konvencijas par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu izpildi Latvijā Republikā līdz 2002. gada 1. janvārim, norādīto: „[55.] Komiteja izsaka nožēlu, ka nav pietiekamu datu un informācijas par to, cik lielā mērā ir izplatīta pret sievietēm vērsta vardarbība, tai skaitā par vardarbību ģimenē, kā arī ka nav visaptverošu tiesību aktu par vardarbību pret sievietēm.”</p> <p>Arī 2014.gada 11.aprīļa noslēguma piezīmēs par Latvijas Republikas trešo kārtējo ziņojumu par 1966. gada Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām izpildi,</p>	<p>Kriminālprocesa informācijas sistēmā, papildinot to ar iespēju ierakstīt nodarījuma juridisko kvalifikāciju, tai skaitā atbildību mīkstinošos un atbildību pastiprinošos apstākļus.</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>Cilvēktiesību komiteja norāda: „[9.]Dalībvalstij būtu [...] d) jāuzlabo pētniecības un datu iegūšanas metodes, lai noteiktu problēmas apjomu, tās iemeslus un atstātās sekas uz sievietēm.”</p> <p>Daļēji atbilst.</p> <p>Latvijā tika veikti tikai 2 pētījumi par vardarbības problemātiku: „Vardarbība un veselība” (2007) un „Bērnībā gūtās nelabvēlīgas pieredzes ietekme” (2011), neviens no kuriem neparāda vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē izplatību.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- Veikt aptauju/ pētījumu par vardarbības problemātiku (ESF ietvaros ir paredzēti līdzekļi aptaujas/ pētījuma veikšanai 2020.gadā par iedzīvotāju attieksmi pret vardarbību ģimenē) (LM).</p>
<p>2. Puses aktīvi cenšas veikt regulāras sabiedrības aptaujas, lai novērtētu jebkādas tādas vardarbības izplatību un tendences, uz ko attiecas šī Konvencija.</p>	<p>Daļēji atbilst.</p> <p>Latvijā netiek veiktas regulāras aptaujas par vardarbības pret sievietēm izplatību. 2014.gadā FRA veiktais pētījums pirmo reizi parādīja vardarbības pret sievietēm izplatību valstī.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- Veikt aptauju/ pētījumu par vardarbības problemātiku (ESF ietvaros ir paredzēti līdzekļi aptaujas/ pētījuma veikšanai 2020.gadā) (LM).</p>
<p>3. Lai veicinātu starptautisku sadarbību un sekmētu starptautisko salīdzinošo novērtēšanu, Konvencijas dalībvalstis nodrošina šīs Konvencijas 66.pantā minēto ekspertu grupu ar informāciju, kas iegūta atbilstoši šim pantam.</p>	<p>-</p>	<p>-</p>
<p>4. Konvencijas dalībvalstis nodrošina to, lai saskaņā ar šo pantu iegūtā informācija būtu pieejama sabiedrībai.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Atbilstoši Informācijas atklātības likumam ar noteiktām slimībām slimojošu pacientu reģistrā pieejamo datu statistiskā informācija ir publiski pieejama Slimību profilakses un kontroles centra mājaslapā.</p> <p>Labklājības ministrijas mājaslapā ik gadu tiek publicēts pārskats par ministrijas atbildībā esošo pasākumu īstenošanu, tostarp publicējot informāciju par atbalsta pakalpojumu saņēmēju skaitu un pakalpojuma nodrošināšanai izlietojoto finansējumu. Tāpat ministrijas mājaslapā ik gadu tiek publiskoti statistikas pārskatu par sociālajiem pakalpojumiem un sociālo palīdzību kopsavilkumi un informatīvie ziņojumi par vardarbības ģimenē izplatību.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- nav nepieciešama, jo tā ir saistīta ar augstāk minētiem pasākumiem.</p>
III nodaļa. Novērsšana.		

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
12.pants. Vispārējie pienākumi.		
<p>1. Konvencijas dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai veicinātu izmaiņas sociālās vides un kultūras noteiktajos sieviešu un vīriešu uzvedības modeļos nolūkā izskaust aizspriedumus, paražas, tradīcijas un jebkādu citu praksi, kuras pamatā ir ideja par sieviešu nepilnvērtību vai par sieviešu un vīriešu lomām, kas padarītas par stereotipiem.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Sadarbībā ar nevalstiskajām organizācijām un citām institūcijām tiek īstenoti dažādi pasākumi, kas veicina sabiedrības izpratni par dzimumu līdztiesības nozīmi, kas atkarībā no konkrētā jautājuma ir vairāk orientēta uz vīriešu vai sieviešu uzvedības un sociālās funkcionēšanas īpatnībām (nesenāki piemēri: SIF projekts un informatīvā kampaņa <i>#Līdzvērtīgas iespējas</i>, tematiskas diskusijas Kaņepes kultūras centrā u.c.). Tomēr šīs informatīvas aktivitātes notiek neregulāri, projektu ietvaros.</p> <p>2015.gadā Valsts policijas koledža uzsāka veikt pētījumu „Valsts policijas darbinieku aizspriedumi un stereotipi pret vardarbībā cietušām sievietēm”.</p>	<p>Turpmākā rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Regulāra sabiedrības informēšana par vardarbības problemātiku ministriju resursu ietvaros un izmantojot projektu iespējas (VISI).
<p>2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus un veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai novērstu jebkādu vardarbību, uz kuru attiecas šī Konvencija un kuru izdarījusi fiziska vai juridiska persona.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Atbilstoši Latvijas Sodu izpildes kodeksa 61.¹pantam ieslodzījuma vietās tiek īstenoti dažādi resocializācijas pasākumi, tajā skaitā programmas.</p> <p>No 2015.gada 1.janvāra vardarbību veikušām personām tiek nodrošināti valsts apmaksātie sociālās rehabilitācijas pakalpojumi.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta (TM). <p>TM norit darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta, kura mērķis ir nodrošināt visas sabiedrības vai atsevišķu tās indivīdu aizsardzību pret vardarbību, tajā skaitā, vardarbību ģimenē, savlaicīgi reaģējot un novēršot vardarbības risku.</p>
<p>3. Atbilstoši šai nodaļai pieņemtajos normatīvajos aktos un veiktajos pasākumos tiek ņemtas vērā un risinātas to personu īpašās vajadzības, kas konkrētu apstākļu dēļ kļuvušas viegli ievainojamas, un pašas svarīgākās šajos normatīvajos aktos un pasākumos ir visu vardarbības upuru cilvēktiesības.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>No 2015.gada 1.janvāra tiek nodrošināti sociālās rehabilitācijas pakalpojumi no vardarbības cietušām pilngadīgām personām, tostarp sievietēm, kā arī, pasākumi, lai ar sociālās rehabilitācijas palīdzību mazinātu vai novērstu vardarbīgu uzvedību.</p> <p>KPL 12.pants nodrošina cilvēktiesību garantēšanu kriminālprocesa veikšanas laikā.</p> <p>Atbilstoši Latvijas Sodu izpildes kodeksa 61.¹pantam ieslodzījuma vietās tiek īstenoti dažādi resocializācijas pasākumi, tajā skaitā programmas.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vērtēt rehabilitācijas pakalpojumu kvalitāti, t.sk. speciālistu kompetenci un zināšanu pietiekamību, un pakalpojumu sniedzēju sniegto pakalpojumu atbilstību normatīvajos aktos noteiktajām prasībām. (LM).
<p>4. Konvencijas dalībvalstis veic vajadzīgos</p>	<p>Atbilst.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
<p>pasākumus, lai mudinātu visus sabiedrības locekļus, īpaši vīriešus un zēnus, aktīvi sniegt savu ieguldījumu, lai novērstu jebkādu vardarbību, uz ko attiecas šī Konvencija.</p>	<p>Ir izvēlēti „Baltās lentītes” labās gribas vēstnieki – M.Briedis, I.Ķuzis, R.Zeltiņš.</p> <p>Valsts policija sadarbībā ar plašsaziņas līdzekļiem regulāri informē iedzīvotājus par vardarbības problēmu, kā arī sniedz rekomendācijas, kā nekļūt par upuri, kā rīkoties nokļūstot šādā situācijā, t.sk., par palīdzības saņemšanas iespējām.</p> <p>Informācija par palīdzību un atbalstu vardarbībā cietušajiem ir pieejama Valsts policijas mājaslapā - www.vp.gov.lv un Valsts policijas mājaslapā jauniešiem - www.sargi-sevi.lv.</p>	<p>- Attīstīt „Baltās lentītes” kustību (LM, IeM)</p>
<p>5. Konvencijas dalībvalstis nodrošina to, ka kultūra, paražas, reliģija, tradīcijas vai tā sauktais „gods” netiek uzskatīti par attaisnojumu nekādiem vardarbības aktiem, uz kuriem attiecas šī Konvencija.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>KL 28.pantā ir noteikti apstākļi, kas izslēdz kriminālatbildību, kaut arī šajos apstākļos izdarītās darbības atbilst KL paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmēm, ir nepieciešamā aizstāvēšanās, aizturēšana, nodarot personai kaitējumu, galējā nepieciešamība, attaisnojams profesionālais risks un noziedzīgas pavēles vai noziedzīga rīkojuma izpildīšana. Turklāt jebkāda vardarbīga rīcība atkarībā no sekām ir krimināli sodāma saskaņā ar, piemēram, KL XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, kā arī atbilstoši KPL 6.pantam amatpersonai, kura pilnvarota veikt kriminālprocesu, ikvienā gadījumā, kad kļuvis zināms kriminālprocesa uzsākšanas iemesls un pamats, ir pienākums savas kompetences ietvaros uzsākt kriminālprocesu un novest to līdz KL paredzētajam krimināltiesisko attiecību taisnīgam neregulējumam. Papildus vēršam uzmanību, ka KL 47.pantā kā kriminālatbildību mīkstinošie apstākļi nav minēti konvencijas 12.panta piektajā punktā minētie apstākļi.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- nav nepieciešama</p>
<p>6. Konvencijas dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai atbalstītu programmas un pasākumus sieviešu tiesību un iespēju paplašināšanai.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Skat. iepriekšējos komentārus par sadarbību ar nevalstiskajām organizācijām un sabiedrības informēšanas pasākumiem.</p> <p>Labklājības nozarē ES fondu plānošanas periodā 2014.-2020.gadam ir paredzēti ESF pasākumi personu atbalstam, t.sk. pasākumi, kas paredz diskriminācijas riskiem pakļauto iedzīvotāju integrāciju sabiedrībā un darba tirgū, kā arī nelabvēlīgā situācijā esošo bezdarbnieku iekļaušanos darba tirgū.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- Regulāra sabiedrības informēšana par pieejamām atbalsta programmām, kas veicina Latvijas iedzīvotāju, t.sk. sieviešu, ekonomisko aktivitāti (LM, EM).</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>Latvijā nav identificēti šķēršļi, kas ierobežo attiecīgā dzimuma iesaistīšanos uzņēmējdarbībā vai pieejamā atbalsta saņemšanā. Par uzņēmējdarbības atbalstam pieejamajām aktivitātēm regulāri tiek publicēta informācija Latvijas investīciju attīstības aģentūras mājas lapā.</p>	
13.pants. Izpratnes veidošana.		
<p>1. Konvencijas dalībvalstis visos līmeņos regulāri veicina vai vada izpratnes veidošanas kampaņas vai programmas, tostarp sadarbībā ar valsts cilvēktiesību institūcijām un iestādēm, kas veicina līdztiesību, pilsonisko sabiedrību un nevalstiskajām organizācijām, attiecīgos gadījumos īpaši ar sieviešu organizācijām, lai vairotu sabiedrības informētību un izpratni par dažādajām izpausmēm, kuras piemīt jebkādu vardarbībai, uz ko attiecas šī konvencija, par tās sekām attiecībā uz bērniem un nepieciešamību novērst šādu vardarbību.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Skat. arī iepriekšējo komentāru.</p> <p>Informācija par palīdzību un atbalstu vardarbībā cietušajiem ir pieejama Valsts policijas mājaslapā - www.vp.gov.lv un Valsts policijas mājaslapā jauniešiem - www.sargi-sevi.lv. Valsts policija sadarbībā ar plašsaziņas līdzekļiem regulāri informē iedzīvotājus par vardarbības problēmu, kā arī sniedz rekomendācijas, kā nekļūt par upuri, kā rīkoties nokļūstot šādā situācijā, t.sk., par palīdzības saņemšanas iespējām.</p> <p>Atbilstoši Latvijas Sodpildes kodeksa 61.¹pantam brīvības atņemšanas iestādēs tiek īstenoti dažādi resocializācijas pasākumi, tajā skaitā programmas.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gatavot metodiskos ieteikumus speciālistiem, piemēram, metodisku materiālu sociālajiem dienestiem sadarbības veidošanai ar sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniedzējiem, lai sniegtu atbalstu cilvēku tirdzniecības upuriem pēc valsts finansētās sociālās rehabilitācijas pakalpojumu saņemšanas (LM); - Īstenot sabiedrības informēšanas kampaņu (līdzekļi iekļauti ESF ietvaros) (LM); - Izmantot portāla www.cietusajiem.lv iespējas, papildināt to ar aktuālu informāciju (VISI).
<p>2. Konvencijas dalībvalstis nodrošina to, lai sabiedrība tiktu plaši informēta par pasākumiem, kas pieejami tādu vardarbības aktu novēršanai, uz kuriem attiecas šī Konvencija.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Skat. iepriekšējo komentāru.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - LM mājaslapā ievietot informāciju, kur cietušie var vērsties, lai saņemtu valsts apmaksātos rehabilitācijas pakalpojumus (LM).
14.pants. Izglītība.		
<p>1. Konvencijas dalībvalstis attiecīgos gadījumus veic vajadzīgos pasākumus, lai visu izglītības līmeņu mācību programmās iekļautu mācību vielu par tādiem jautājumiem kā sieviešu un vīriešu līdztiesība, tādas dzimumu sociālās lomas, kas nav padarītas par stereotipiem, savstarpējā cieņa, nevardarbīga konfliktu atrisināšana savstarpējās attiecībās, ar dzimumu saistīta vardarbība pret sievietēm un tiesības uz personas integritāti, un lai šī mācību viela būtu pielāgota audzēkņu spēju attīstības līmenim.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Izglītības standartos ir iekļautas vairākas tēmas par dzimumu līdztiesību utt.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Patlaban notiek darbs pie jauniem standartiem (uz kompetencēm balstītas izglītības ieviešanas ietvaros), nepieciešams nodrošināt, lai jaunajos standartos un mācību priekšmetu programmu paraugos atbilstoši bērnu vecumposma iespējām atbilstošās tēmas tiktu iekļautas apgūstamajā saturā (IZM). - Nodrošināt pedagogiem apmācības par minētajām tēmām (IZM).
<p>2. Konvencijas dalībvalstis veic nepieciešamos</p>	<p>Atbilst.</p>	<p>Turpināt īstenot esošos pasākumus.</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
<p>pasākumus, lai 1.punktā minēto principu ieviešanu veicinātu ikdienējās izglītības ieguves vietās, kā arī sporta, kultūras un atpūtas vietās un plašsaziņas līdzekļos.</p>	<p>Elektronisko plašsaziņu līdzekļu likums jau šobrīd aizliedz vardarbības izcelšanu, kā arī diskrimināciju dzimuma dēļ.</p> <p>Neformālās izglītības apmācības ir pieejamas ikvienam bezdarbniekam un darba meklētājam neatkarīgi no dzimuma, vecuma vai citiem apstākļiem, kas nodrošina brīvu piekļuvi un iespēju jebkuram interesentam iegūt izglītību arī profesijās, kurās dominē viena dzimuma speciālisti.</p> <p>Veselības ministrijas un PVO sadarbības līguma 2008.-2009.gadam ietvaros tika īstenoti pasākumi ārstniecības personu izglītošanai par vardarbības ģimenē jautājumiem. Tika izstrādātas rekomendācijas "Vardarbība ģimenē pret sievieti" reproduktīvās veselības speciālistiem par pacientes izmeklēšanu un palīdzības sniegšanu. 2010.gadā notika reproduktīvās veselības speciālistu un ģimenes ārstu iepazīstināšana ar minētajām rekomendācijām un to izmantošanu darbā. 2010.gadā sadarbībā ar PVO tika izstrādāts padziļināts mācību kurss vardarbības un traumatisma profilaksē "Treniņš, apmācība un turpmāka sadarbība veselības jomā vardarbības un traumatisma mazināšanai". Mācību kursa ieviešanai Latvijas Ginekologu un dzemdību speciālistu asociācija (LGDSA) ir izstrādājusi apmācību programmu.</p>	
15.pants. Attiecīgo profesiju pārstāvju apmācība.		
<p>1. Konvencijas dalībvalstis nodrošina vai pastiprina apmācību, kas paredzēta attiecīgo profesiju pārstāvjiem, kuri strādā ar tādas vardarbības upuriem vai vardarbības izdarītājiem, uz kuru attiecas šī Konvencija, par šādas vardarbības novēršanu un atklāšanu, sieviešu un vīriešu līdztiesību, vardarbības upuru vajadzībām un tiesībām un to, kā novērst sekundāru viktimizāciju.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Bērnu tiesību aizsardzības likuma 5.¹panta pirmā daļa nosaka subjektu loku, kuriem nepieciešams apgūt speciālas zināšanas bērnu tiesību aizsardzības jomā – ārpusģimenes aprūpes iestāžu vadītāji, sociālie darbinieki un sociālie aprūpētāji; bāriņtiesas priekšsēdētāji, priekšsēdētāju vietnieki, locekļi; izglītības iestāžu vadītāji, vadītāju vietnieki audzināšanas darbā; IKVD speciālisti; jaunatnes lietu speciālisti; ieslodzījuma vietu darbinieki, kuri strādā ar nepilngadīgiem; pašvaldību policiju darbinieki, kuri strādā ar ģimenēm ar bērniem; pašvaldību sociālo dienestu darbinieki, kuri strādā ar ģimenēm ar bērniem u.c. Ministru kabineta 2014.gada 1.aprīļa noteikumi Nr.173 paredz, ka viena no obligātajām apmācībās iekļaujamajām tēmām ir vardarbība pret bērnu un</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- Veikt pasākumus Bērnu tiesību aizsardzības likumā noteikto speciālistu apmācību kvalitātes uzlabošanai (ir iekļānoti ESF līdzekļi) (LM).</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>vardarbība bērna ģimenē, kā arī starpinstitucionālā sadarbība.</p> <p>Sociālās rehabilitācijas vardarbību veikušām personām ietvaros notiek arī speciālistu (pāris, kura sastāvā parasti ir psihologs un sociālais darbinieks), kas sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumu vardarbību veikušām personām, apmācības un speciālistu supervīzija.</p> <p>Lai pilnveidotu Valsts policijas darbinieku zināšanas par vardarbības ģimenē tiesiskajiem un psiholoģiskajiem aspektiem, kā arī lai pilnveidotu praktiskās iemaņas par vardarbības ģimenē identificēšanas un novēršanas iespējām un izmeklēšanas īpatnībām kriminālprocesos, Valsts policijas koledža īsteno pieaugušo neformālās izglītības programmas: "Policijas darbinieka rīcība gadījumos, kas saistīti ar vardarbību ģimenē" un „Valsts policijas kompetence vardarbības draudu novēršanā un pagaidu aizsardzības pret vardarbību nodrošināšanā” (programmas paredzētas gan Valsts policijas, gan pašvaldības policijas darbiniekiem, kuri, pildot dienesta pienākumus, saņem informāciju un reaģē uz notikumiem, kas saistīti ar vardarbību mājoklī), kā arī citas pieaugušo neformālās izglītības programmas par vardarbību pret sievieti: „Policijas darbinieku rīcības psiholoģiskie un tiesiskie aspekti seksuālās vardarbības gadījumos” un „cietušā pratināšanas psiholoģiskās īpatnības”. Turklāt Valsts policijas koledžas piedāvātajā pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmas „Policijas darbs” studiju kursā "Profesionālā psiholoģija" un profesionālās pilnveides izglītības programmā „Policijas darba pamati” (ar augstāko izglītību) mācību priekšmetā „Profesionālā psiholoģija un komunikācija” ir iekļauta tēma par vardarbību ģimenē. Jautājumi par vardarbības ģimenē un vardarbības pret sievieti atpazīšanu, reaģēšanu un izmeklēšanu ir iekļauti pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmas „Policijas darbs” studiju kurss: „Krimināltiesības”, „Izmeklēšanas darbs”, „Policijas tiesības”, „cilvēktiesības”, kā arī profesionālā pilnveides izglītības programmas „Policijas darba pamati” (ar augstāko izglītību) mācību priekšmetos: „Izmeklēšanas darbs”, „Policijas tiesības, speciālā taktika un ierindas mācība”. Tāpat visas iepriekšminētās tēmas tiek arī aplūkotas mācību priekšmetos arodizglītības</p>	

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>programmā „Policijas darbs”.</p> <p>Lai pilnveidotu tiesnešu un tiesas darbinieku, kā arī tiesu sistēmai piederīgo personu mācību modeli un saturu, ir noslēgts ilgtermiņa līdzdarbības līgums starp Tiesu administrāciju un Latvijas Tiesnešu mācību centru. Latvijas Tiesnešu mācību centrs atbilstoši aktualitātēm tieslietu jomā nodrošina starpdisciplinārās apmācības juridisko profesiju pārstāvjiem, t.sk. tiesnešiem (3-5 reizes mēnesī). Pamatojoties uz juridisko profesiju pārstāvju mācību vajadzībām, Latvijas Tiesnešu mācību centrs katru gadu izstrādā starpdisciplināro mācību programmu.</p> <p>Latvijas Tiesnešu mācību centrs 2014.gadā piedāvāja šādas apmācību tēmas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dzimumnoziegumi, noziegumi pret personas dzīvību un veselību; 2. CPL grozījumi saistībā ar civiltiesisko aizsardzību pret vardarbību, 3. Tiesu prakses aktualitātes morālā kaitējuma atlīdzināšanas lietās, 4. Saskarsmes tiesību izskatīšanas jautājumi saistībā ar CPL grozījumiem, 5. Bērnu iztaujāšana atbilstoši bērna vecumposmiem u.c. <p>2015.gada programma paredz šādas apmācību tēmas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cilvēktiesību piemērošana KPL, 2. Cilvēktiesības „Bērnu tiesības”, 3. Bērna iztaujāšana, 4. ECT prakse bērnu tiesību jautājumos, 5. Aktuālā tiesu prakse ģimenes tiesību lietās (t.sk. pagaidu aizsardzība vardarbības gadījumos) u.c. <p>Papildus minētajam TM informē, ka darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 2014.- 2020. gadam ietvaros Eiropas Sociālā fonda atbalsta ietvaros tiks īstenoti pasākumi, kas paredz paaugstināt tiesu un tiesībsargājošo institūciju personāla kompetenci, nodrošinot apmācības civiltiesību jomā, kā arī lietu izskatīšanas termiņu samazināšanu komercdarbības vides uzlabošanas sekmēšanai. Lai sasniegtu minēto, Ministru kabinets 2015.gada 9.martā (rīkojuma Nr.115; Nr.12 27.§) apstiprināja</p>	

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>plānu „Tiesu varas un tiesībsardzības iestāžu darbinieku cilvēkresursu kapacitātes stiprināšanai un kompetenču attīstīšanai 2015.-2020.gadam”. Papildus tiesnešu kvalifikācijas novērtēšanai plāns paredz, ka kā viena no galvenajām prioritātēm ir tiesībsardzības iestāžu darbinieku apmācības un kvalifikācijas celšana, veidojot jaunas apmācību programmas, veicot starpdisciplinārās apmācības, kā arī veicināt moderno tehnoloģiju izmantošanu apmācību procesā. Pašreiz noris darbs pie projekta pieteikuma sagatavošanas.</p>	
<p>2.Lai varētu vispusīgi un atbilstoši vadīt vērtēšanas procedūras tādas vardarbības gadījumos, uz kuru attiecas šī Konvencija, Konvencijas dalībvalstis sekmē to, lai pirmajā daļā minētajā apmācībā tiktu iekļauta apmācība par saskaņotu daudzu institūciju sadarbību.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Tēma par sadarbību jau ir viena no tām tēmām, ko speciālisti apgūst kursa par bērnu tiesībām ietvaros.</p>	<p>Turpināt īstenot esošos pasākumus.</p>
16.pants. Preventīvā iesaistīšanās un rehabilitācijas programmas		
<p>1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai izveidotu vai atbalstītu programmas, kuras vērstas uz vardarbības ģimenē izdarītāju izglītošanu par nevardarbīgu uzvedību personu savstarpējās attiecībās, lai novērstu turpmāko vardarbību un mainītu vardarbīgu uzvedību.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>No 2015.gada 1.janvāra ir ieviesta valsts apmaksāta rehabilitācija vardarbību veikušām personām.</p> <p>Valsts probācijas dienests probācijas klientiem, kuri ir vardarbīgi ģimenē, nodrošina programmu „Cieņpilnas attiecības”.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Veikt pastāvīgu monitoringu, lai novērtētu rehabilitācijas procesa kvalitāti un efektivitāti, apmācīto speciālistu (psihologu un sociālo darbinieku) skaita pietiekamību. Stiprināt starpinstitucionālo sadarbību (LM). - Darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta (TM). <p>Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojektā, kā viens no preventīvajiem piespiedu līdzekļiem, ir piedalīšanās sociāli rehabilitējošos pasākumos. Tādējādi tiks nodrošināts, ka persona, kas rada vardarbības draudus, piedalīsies uz vardarbības vai vardarbības riska novēršanu vērstos sociāli rehabilitējošos pasākumos.</p> <p>Ieslodzījuma vietu pārvalde plāno, piesaistot Sociālās integrācijas fonda līdzekļus, izstrādāt vai iegādāties programmu, kas vērsta uz turpmāku vardarbības novēršanu un mainītu vardarbīgu uzvedību.</p>
<p>2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic pasākumus, kas vajadzīgi, lai izveidotu vai atbalstītu tādas rehabilitācijas programmas, kuru</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Vardarbības prevencijai ieslodzījuma vietās tiek īstenota EQUIP</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekts (TM); - Rehabilitācijas kvalitātes un rezultātu novērtēšana

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
<p>mērķis ir atturēt vardarbības izdarītājus, jo īpaši dzimumnoziegumu izdarītājus, no vardarbības atkārtotas izdarīšanas.</p>	<p>programma nepilngadīgajiem un jauniešiem, dzimumnoziegumiem: četrās ieslodzījuma vietās Valsts probācijas dienesta darbinieki īsteno dzimumnoziegumu sociālās uzvedības korekcijas programmu.</p> <p>No 2015.gada 1.janāra ir ieviesta valsts apmaksāta sociāla rehabilitācija vardarbību veikušām personām.</p> <p>Saskaņā ar Ministru kabineta 2013.gada 17.decembra noteikumiem Nr.1529 „Veselības aprūpes organizēšanas un finansēšanas kārtība” no valsts budžeta apmaksā psihoterapeitisko un psiholoģisko palīdzību, ja šādas palīdzības nepieciešamību ir noteicis psihiatrs, lai novērstu noziedzīgu nodarījumu veikšanu pret bērna tikumību un dzimumneaizskaramību.</p>	<p>(LM).</p> <p>- VM apkopot informāciju par to, cik personām tiek nodrošināta (apmaksāta) nepieciešamā palīdzība, lai novērstu noziedzīgu nodarījumu veikšanu pret bērna tikumību un dzimumneaizskaramību.</p>
<p>3.Pieņemot normatīvos aktus un veicot citus pasākumus, kas minēti 1. un 2.punktā, Konvencijas dalībvalstis nodrošina to, lai vardarbības upuriem pirmām kārtām tiktu garantēta drošība, atbalsts un cilvēktiesības un lai attiecīgos gadījumos šīs programmas tiktu izveidotas un īstenotas ciešā kopsakarībā ar specializētiem atbalsta pakalpojumiem vardarbības upuriem.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Cietušā drošība, atbalsts un cilvēktiesības tiek nodrošinātas ar Satversmes 92.pantu un KPL 6., 8., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 18., 22., 24., 95., 96., 97., 98., 99., 100., 101., 104., 108.pantu normās noteikto.</p> <p>Latvijas Soduzpildes kodeksa 50.⁷panta devītā daļa noteic, ka nepilngadīgajam notiesātajam (tajā skaitā arī notiesātajām meitenēm), kurš cietis no prettiesiskām darbībām, tiek nodrošināta iespēja saņemt palīdzību atbilstoši normatīvajiem aktiem par palīdzību bērniem, kuri cietuši no prettiesiskām darbībām.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- Darbs pie likumprojektiem Cietušo direktīvas ieviešanai (TM).</p> <p>2012. gada 16. novembrī stājās spēkā Cietušo direktīva un, lai izpildītu Direktīvas prasības, ir izstrādāti grozījumi KPL, kas paredz papildināt KPL ar jaunu 96.¹pantu „Īpaši aizsargājams cietušais”. Minētajā pantā tiek uzskaitītas cietušo kategorijas, kas tiek uzskatītas par īpaši aizsargājamām. Īpaši aizsargājamam cietušajam tiks piedāvāti vairāki pasākumi, kurus viņš varēs izmantot, ja to vēlēšies, proti, tiesības lūgt, lai viņa dalība vai uzklaušīšana tiesas sēdē notiktu, izmantojot tehniskos līdzekļus, īpaši aizsargājama cietušā pratināšana tiks veikta atsevišķā, tam piemērotā telpā vai bez citu ar konkrēto procesuālo darbību nesaistītu personu klātbūtnes, cietušā pratināšanu pēc iespējas veiks viena un tā pati persona. Īpaši aizsargājamiem cietušajiem būs iespēja lūgt, lai krimināllietu iztiesā slēgtā tiesas sēdē. Īpaši aizsargājamiem cietušajiem būs tiesības lūgt un saņemt informāciju par apcietinātās vai notiesātās personas atbrīvošanu vai izbēgšanu no ieslodzījuma vietas vai īslaicīgās aizturēšanas vietas. Tāpat KPL paredzēts papildināt ar 97.¹pantu, kurā noteiktas cietušo pamattiesības visā kriminālprocesa laikā.</p> <p>Vienlaikus norādām, ka ieslodzījuma vietas šobrīd nesniedz</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
specializētos atbalsta pasākumus vardarbības upuriem.		
17.pants. Privātā sektora un plašsaziņas līdzekļu līdzdalība.		
<p>1. Konvencijas dalībvalstis mudina privāto sektoru, informācijas un sakaru tehnoloģiju sektoru un plašsaziņas līdzekļus, pienācīgi ņemot vērā vārda brīvību un to neatkarību, piedalīties politikas izstrādē un īstenošanā un sagatavot vadlīnijas un pašregulatīvas normas, lai novērstu vardarbību pret sievietēm un palielinātu viņu cieņas respektēšanu.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā šobrīd ir aizliegts laikā no 7:00-22.00 izplatīt audio un audiovizuālus darbus, kuros atainota fiziska vai psiholoģiska vardarbība, neizceļot konkrēti vardarbību pret sievietēm (24.panta 9.punkts), kā arī programmās un raidījumos nedrīkst ietvert sižetu, kuros izcelta vardarbība (26.panta 1.punkts.) Tāpat arī reklāmās nedrīkst ietvert, veicināt vai attaisnot vardarbību un nežēlību, neminot konkrēti vardarbību pret sievietēm (35.panta 5.punkts.) Vienlaikus programmās un raidījumos nedrīkst arī ietvert aicinājumu diskriminēt kādu personu vai personu grupu dzimuma dēļ (26.panta 3.punkts.)</p> <p>Likums arī paredz, ka elektroniskie plašsaziņas līdzekļi izstrādā savu publiski pieejamu rīcības kodeksu, kurā norāda savas darbības pamatprincipus, akceptētos ētiskas darbības nosacījumus, noteikumus par nepieņemamiem audio un audiovizuāliem komerciāliem paziņojumiem, tai skaitā tādiem, kuru mērķauditorija ir nepilngadīgie un kuri var negatīvi ietekmēt nepilngadīgo psiholoģisko vai fizisko attīstību (24.panta 5.punkts).</p> <p>KM šobrīd izveidojusi darba grupu mediju politikas pamatnostādņu izstrādei un darba grupas sastāvā ir iekļauti privātā sektora, informācijas un sakaru tehnoloģiju sektora un plašsaziņas līdzekļu pārstāvji. KM var mudināt darba grupas locekļus īstenot šo konvencijas punktu.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mediju politikas pamatnostādņu projektā atspoguļot šo konvencijas prasību (KM). - Veicināt plašsaziņas līdzekļu pašregulācijas normu ieviešanu, t.sk. rīkojot apmācības žurnālistiem (KM).
<p>2. Konvencijas dalībvalstis sadarbībā ar privātā sektora dalībniekiem attīsta un veicina bērnu, vecāku un pedagogu prasmī rīkoties informācijas un saziņas vidē, kurā ir pieejami seksuāla un vardarbīga satura materiāli, kuri ir pazemojoši un kuri var būt kaitīgi.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Atbilstoši Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 60.panta 12.punktam NEPLP veicina elektronisko plašsaziņas līdzekļu sniegto pakalpojumu lietotprasmi. NEPLP arī izveidojusi Mediju lietotprasmes darba grupu, kurā darbojas gan ministrijas, gan augstskolas ar mērķi veicināt tieši mediju lietotprasmi, iekļaujot arī attieksmi pret vardarbīga satura materiāliem.</p> <p>Tiek īstenots Droša interneta projekts, kas ļauj ziņot par kaitīgu saturu internetā.</p>	<p>Turpināt īstenot esošos pasākumus</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
IV nodaļa. Aizsardzība un atbalsts.		
18.pants. Vispārējie pienākumi.		
<p>1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai aizsargātu visus vardarbības upurus no jebkādiem turpmākiem vardarbības aktiem.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>CPL 30.⁵ nodaļa paredz pagaidu aizsardzību pret vardarbību, tajā skaitā, par varmākas nošķiršanu no upura, izlikšanu no dzīvesvietas, aizliegumu kontaktēties ar cietušo, utt.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Strādāt pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta (TM). <p>Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta mērķis ir, piemērojot preventīvos piespiedu līdzekļus, aizsargāt apdraudētās personas.</p>
<p>2. Konvencijas dalībvalstis saskaņā ar valsts tiesību aktiem pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai garantētu to, ka ir atbilstoši mehānismi, lai nodrošinātu efektīvu sadarbību starp visām attiecīgajām valsts institūcijām, tostarp tiesu varas iestādēm, prokuroriem, tiesībaizsardzības institūcijām, vietējām un reģionālām pašvaldībām, kā arī nevalstiskām organizācijām un citām attiecīgām organizācijām un subjektiem, aizsargājot un atbalstot vardarbības upurus un lieciniekus no jebkādas vardarbības, uz kuru attiecas šī Konvencija, tostarp nosūtot tos pie vispārējo un specializēto atbalsta pakalpojumu sniedzējiem, kas minēti šīs Konvencijas 20. un 22.pantā.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Ir ieviesta valsts apmaksāta sociāla rehabilitācija no vardarbības cietušām personām un vardarbību veikušām personām.</p> <p>Valsts pārvaldes iekārtas likuma VII nodaļa (Sadarbība valsts pārvaldē) nosaka sadarbības obligātumu.</p> <p>Valsts policija vardarbības gadījumu mazināšanai sadarbojas ar valsts, pašvaldību institūcijām un nevalstiskajām organizācijām (križu centri, sociālās palīdzības dienesti u.c.), kuras ir kompetentas sniegt palīdzību vardarbības upuriem. Sadarbība notiek informācijas apmaiņas jomā, mācību semināru organizēšanā, projektu realizācijā, sociālas kampaņas rīkošanā par vardarbību pret sievietēm novēršanai.</p> <p>CPL paredz tiesības Valsts policijai un pašvaldību policijai – izsaukuma uz māsaimniecību laikā. Proti, tiek paredzētas tiesības policijai izsaukuma laikā uz rakstveida pieteikuma pamata gadījumos, kad pastāv tūlītēji draudi, ka persona, kas atrodas mājoklī vai tā tuvumā, varētu nodarīt kaitējumu citas personas, kas patstāvīgi dzīvo šajā mājoklī, brīvībai vai veselībai, <u>pieņemt lēmumu</u>, kas uzliek par pienākumu personai, kas rada draudus, atstāt, neatgriezties un neuzturēties mājoklī vai neuzturēties mājokļa tuvumā – uz laiku līdz astoņām dienām no lēmuma pieņemšanas dienas. Gadījumā, ja persona vēlas – <u>policija dokumentus var nosūtīt tiesai</u> – tiesa attiecīgi lems par pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekļu noteikšanu vardarbīgajai personai. Bez tam arī Bāriņtiesas var būt iesaistītas - proti, ja bērna vecāks vai aizbildnis</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta (TM); - Darbs pie Cietušo direktīvas ieviešanas (TM); - Izstrādāt vadlīnijas sadarbībai, sk. komentāru par 1.c.pantu. <p>TM norit darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta, kas paredz veidot koleģiālas institūcijas, kurās tiks pārstāvēts pašvaldības sociālais dienests, pašvaldības policija, bāriņtiesa, Valsts probācijas dienests un Valsts policija, tādējādi nodrošinot sadarbību visām attiecīgajām institūcijām, kuru darbība ir vērsta uz vardarbības novēršanu un apkarošanu.</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri	
	objektīvu iemeslu dēļ nav iesniedzis bērna interesēs tiesai pieteikumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību, bāriņtiesa bērna interesēs iesniedz šo pieteikumu tiesai. Ir secināms, ka ir radīts mehānisms, ar mērķi nodrošināt pēc iespējas efektīvāku iesaistīto institūciju savstarpēju sadarbību, risinot šādas situācijas. Tādējādi īstenojot, zināmā mērā vardarbībā cietušajam atbalsta sniegšanu.		
3.Konvencijas dalībvalstis garantē to, ka normatīvajiem aktiem un veiktajiem pasākumiem, kas pieņemti saskaņā ar šo daļu:	– pamatā ir dzimumu līdztiesības principam atbilstoša izpratne par to, kas ir vardarbība pret sievietēm un vardarbība ģimenē, un ir vērsti uz vardarbības upuru cilvēktiesībām un drošību;	<p>Atbilst.</p> <p>Latvijas normatīvie akti ir dzimumneitrāli, tomēr tajos, kas attiecas uz vardarbības problemātiku, tiek ņemtas vērā vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē īpatnības, piemēram, atspoguļojot tās anotācijā.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta (TM); - Monitorings, lai izvērtētu, vai dzimumneitrālie normatīvie akti ļauj efektīvi mazināt vardarbību pret sievietēm (LM). <p>Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta mērķis ir vardarbības novēršana, tajā skaitā arī vardarbības ģimenē, un sabiedrības aizsardzība, tajā skaitā arī apdraudētās personas aizsardzība. Likumprojekts arī paredzēs nodrošināt preventīvo piespiedu līdzekļu piemērotājiem metodisko vadību, tādējādi nodrošinot vienotu pieeju likuma piemērošanā un sniedzot nepieciešamo metodisko palīdzību.</p>
	– pamatā ir saskaņota pieeja, atbilstoši kurai tiek ņemtas vērā attiecības starp vardarbības upuriem, vardarbības izdarītājiem, bērniem un to plašāku sociālo vidi;	<p>Atbilst.</p> <p>Latvijas normatīvie akti ir dzimumneitrāli, tomēr tajos, kas attiecas uz vardarbības problemātiku, tiek ņemtas vērā vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē īpatnības, piemēram, atspoguļojot tās anotācijā.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta (TM); - Monitorings, lai izvērtētu, vai dzimumneitrālie normatīvie akti ļauj efektīvi mazināt vardarbību pret sievietēm (LM).
	– radīti, lai izvairītos no sekundāras viktimizācijas;	<p>Atbilst.</p> <p>Saskaņā ar Cietušo direktīvu, jebkurā saskarsmē ar cietušo ir jānovērš sekundāra viktimizācija.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - darbs pie normatīvo aktu grozījumiem, lai ieviestu Cietušo direktīvu (TM). <p>Lai ieviestu Cietušo direktīvu, ir izstrādāti grozījumi KPL, kuros paredzēts, ka cietušā pratināšana notiek, cik drīz vien iespējams, un cietušā pratināšanu skaits ir pēc iespējas mazāks, un tās veic tikai tad, ja tās ir vajadzīgas kriminālprocesa interesēs, savukārt īpaši aizsargājama cietušā pratināšana tiek veikta atsevišķā, tam piemērotā telpā vai bez citu ar konkrēto procesuālo darbību nesaistītu personu klātbūtnes. Bez tam,</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
		paredzēts, ka cietušā pratināšanu pēc iespējas veiks viena un tā pati persona. Personas, kas atzīta par cietušo no vardarbības, ko nodarījusi persona, no kuras cietušais ir materiāli vai citādi atkarīgs, cilvēku tirdzniecības vai noziedzīga nodarījuma pret tikumību vai dzimumneaizskaramību pratināšanu veic tā paša dzimuma izmeklēšanas darbības veicējs, taču minēto nosacījumu varēs neievērot, ja tam piekrīt pats cietušais vai viņa pārstāvis, bet, ja noziedzīgajā nodarījumā pret tikumību un dzimumneaizskaramību cietušais un persona, kurai ir tiesības uz aizstāvību, ir viena dzimuma un, ja to lūdz cietušais vai viņa pārstāvis, pratināšanu veic pretēja dzimuma izmeklēšanas darbības veicējs.
– ir vērsti uz to sieviešu tiesību un iespēju paplašināšanu un ekonomisko patstāvību, kuras kļuvušas par vardarbības upuriem;	Atbilst. Latvijas normatīvie akti ir dzimumneitrāli. Lai veicinātu sieviešu ekonomisko aktivitāti, tiek īstenoti vairāki projekti, piemēram, „Dzimumu līdztiesība ekonomisko lēmumu pieņemšanā – instruments ekonomiskās konkurētspējas un vienlīdzības veicināšanai”. EM ministrijas pārziņā esošajās atbalsta programmās uzņēmējdarbības uzsākšanai un attīstībai mērķa auditorija ir visi Latvijā esošie uzņēmējdarbības uzsācēji un uzņēmēji, kas pamatā ir juridiskas personas. NVA nepiedāvā pasākumus tieši šai mērķgrupai.	Turpmāka rīcība: - turpināt īstenot pasākumus ekonomiskas aktivitātes veicināšanai, t.sk. sieviešu ekonomiskajai aktivitātei (LM, EM); - izvērtēt iespējas piedāvāt mērķtiecīgākus NVA pakalpojumus sievietēm, kuras kļuvušas par vardarbības upuriem (LM).
– attiecīgos gadījumos ļauj vairākiem aizsardzības un atbalsta pakalpojumu sniedzējiem atrasties vienās un tajās pašās telpās;	Daļēji atbilst. Normatīvie akti netraucē veidot īpašus centrus, kuros atrastos dažādu pakalpojumu sniedzēji (modelis, ko angļiski sauc Family Justice Centres - pieaugušajiem un Childrens Houses - bērniem), tomēr praksē tādu nav. LM ir sniedzis EK projekta pieteikumu, kura ietvaros bija plānots iepazīties ar Family Justice Centres modeli Nīderlandē, tomēr tas netika atbalstīts.	Turpmāka rīcība: - piedaloties projektos, izstrādāt un ieviest Family Justice Centre modeli (LM sadarbībā ar citām iestādēm).
– ņem vērā viegli ievainojamo personu, tostarp no vardarbības cietušo bērnu, īpašās vajadzības, un ir tām pieejami.	Atbilst. Nepilngadīgie vienmēr uzskatāmi par īpaši aizsargājamiem un jau esošais KPL regulējums paredz īpašu attieksmi pret nepilngadīgu cietušo. KPL paredz speciālu regulējumu attiecībā uz nepilngadīgo dalību kriminālprocesā. KPL 14.pants nosaka, ka kriminālprocesam par noziedzīgu nodarījumu, kas saistīts ar	Turpmāka rīcība: - darbs pie Cietušo direktīvas pārņemšanas (TM). Ir izstrādāti grozījumi KPL, kas paredz papildināt KPL ar jaunu 96.pantu „Īpaši aizsargājams cietušais”. Pantā tiek uzskaitītas cietušo kategorijas, kas tiek uzskatītas par īpaši aizsargājamām, proti:

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>vardarbību, ko nodarījusi persona, no kuras nepilngadīgais cietušais ir materiāli vai citādi atkarīgs, vai par noziedzīgu nodarījumu pret tikumību vai dzimumneaizskaramību, kurā cietušais ir nepilngadīgs, saprātīga termiņa nodrošināšanā ir priekšrocība salīdzinājumā ar līdzīgiem kriminālprocesiem, kuros cietušie ir pilngadīgas personas. Kriminālprocesam pret nepilngadīgu personu saprātīga termiņa nodrošināšanā ir priekšrocība salīdzinājumā ar līdzīgiem kriminālprocesiem pret pilngadīgu personu. KPL 104.pants nosaka obligātu juridiskās palīdzības sniegšanu nepilngadīgajam cietušajam un nepilngadīgā cietušā pārstāvim kriminālprocesā par noziedzīgu nodarījumu, kas saistīts ar vardarbību, ko nodarījusi persona, no kuras nepilngadīgais cietušais ir materiāli vai citādi atkarīgs, vai par noziedzīgu nodarījumu pret tikumību vai dzimumneaizskaramību.</p> <p>KPL 152. un 153.pants nosaka nepilngadīgā pratināšanas īpatnības.</p>	<p>1) nepilngadīgais; 2) persona, kura garīga rakstura vai cita veselības traucējuma dēļ pati nespēj izmantot savas procesuālās tiesības; 3) persona, kura cietusi no noziedzīga nodarījuma, kas vērsts pret personas tikumību vai dzimumneaizskaramību, vai no cilvēku tirdzniecības; 4) persona, kura cietusi no noziedzīga nodarījuma, kas saistīts ar vardarbību vai vardarbības piedraudējumu un kuru izdarījusi persona, kas ir pirmajā vai otrajā radniecības pakāpē, laulātais vai bijušais laulātais, persona, ar kuru cietušais ir vai ir bijis neregistrētās laulāto attiecībās vai persona, ar kuru cietušajam ir kopīga (nedalīta) saimniecība; 5) persona, kurai noziedzīga nodarījuma rezultātā iespējams radīti smagi miesas bojājumi vai psihiskas dabas traucējumi; 6) persona, kura cietusi no noziedzīga nodarījuma, kas iespējams veikts rasistisku, nacionālu, etnisku vai reliģisku motīvu dēļ.</p> <p>Papildus konkrētajām kategorijām tiek paredzēta arī „atvērtā” kategorija, lai nodrošinātu iespēju procesa virzītājam atzīt cietušo par īpaši aizsargājamu arī tad, ja viņš neietilpst nevienā no uzskaitītajām kategorijām, bet cietušais noziedzīga nodarījuma rezultātā iegūtā kaitējuma dēļ ir īpaši ievainojams un nepasargāts no atkārtota apdraudējuma, iebiedēšanas vai atriebības. Cietušo par īpaši aizsargājamu var atzīt vienlaikus ar lēmumu par atzīšanu par cietušo, bet to var izdarīt arī vēlāk.</p> <p>Sistēma ar konkrētām cietušo kategorijām izvēlēta, lai maksimāli mazinātu administratīvo slogu, kas tiek uzlikts procesa virzītājiem, kā arī lai pēc iespējas mazinātu cietušā noslodzi ar dažādu iestāžu apmeklēšanu vai izziņu iesniegšanu. Ir paredzēti izņēmuma gadījumi, ja apstākļi, kas dod personai tiesības iegūt īpaši aizsargājama cietušā statusu, kļuvuši zināmi pēc lēmuma par atzīšanu par cietušo pieņemšanas. Šādā situācijā lēmums par īpaši aizsargājama cietušā statusa noteikšanu tiek pieņemts, tiklīdz šie apstākļi kļuvuši zināmi.</p> <p>Kā minēts iepriekš, īpaši aizsargājamam cietušajam tiek</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
		<p> piedāvāti vairāki pasākumi, kurus viņš var izmantot, ja to vēlas.</p> <p>- Likumprojekts paredz papildināt KPL 99.pantu ar otro daļu, nosakot, ka īpaši aizsargājamam cietušajam ir tiesības lūgt, lai viņa dalība vai uzklauššana tiesas sēdē notiktu, izmantojot tehniskos līdzekļus.</p> <p>- Likumprojekts paredz papildināt KPL ar jaunu 151.¹pantu, nosakot, ka:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) īpaši aizsargājama cietušā pratināšana tiek veikta atsevišķā, tam piemērotā telpā vai bez citu ar konkrēto procesuālo darbību nesaistītu personu klātbūtnes; 2) cietušā pratināšanu pēc iespējas veic viena un tā pati persona; 3) personas, kas atzīta par cietušo no vardarbības, ko nodarījusi persona, no kuras cietušais ir materiāli vai citādi atkarīgs, cilvēku tirdzniecības vai noziedzīga nodarījuma pret tikumību vai dzimumneaizskaramību pratināšanu veic tā paša dzimuma izmeklēšanas darbības veicējs. Minēto nosacījumu var neievērot, ja tam piekrīt pats cietušais vai viņa pārstāvis. Ja noziedzīgajā nodarījumā pret tikumību un dzimumneaizskaramību cietušais un persona, kurai ir tiesības uz aizstāvību, ir viena dzimuma un, ja to lūdz cietušais vai viņa pārstāvis, pratināšanu veic pretēja dzimuma izmeklēšanas darbības veicējs. <p>Atkāpe no noteiktā principa tiek pieļauta tikai ar personas piekrišanu. Ja personai tiek izskaidrota situācija (piemēram, uz notikuma vietu nevar ierasties tā paša dzimuma izmeklēšanas darbības veicējs) un persona piekrīt atkāpei no principa, tad tas ir pieļaujami. Ja persona tam nepiekrīt, tad izmeklēšanas darbības veikšanas jēga ir apšaubāma, jo cietušais nevēlas runāt ar tobrīd pieejamo izmeklēšanas darbības veicēju.</p> <p>Likumprojekts paredz grozījumus KPL 450.pantā, lai noteiktu, ka slēgtā tiesas sēdē iztiesā visas krimināllietas par noziedzīgu nodarījumu pret tikumību un dzimumneaizskaramību (ne tikai nepilngadīgo).</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
		<p>Likumprojekts arī paredz KPL 501.pantā ietvert norādi uz nepilngadīgu cietušo. Tādējādi tiek noteikts, ka nepilngadīga cietušā konkrētajā kriminālprocesā agrāk sniegtu liecību var nolasīt vai atskaņot tiesā, ja uz šādu nepieciešamību norāda psihologs. Pašreizējais regulējums šādu iespēju paredz tikai attiecībā uz cietušo no vardarbības, ko nodarījusi persona, no kuras cietušais ir materiāli vai citādi atkarīgs, cilvēku tirdzniecības vai noziedzīga nodarījuma pret tikumību vai dzimumneaizskaramību.</p>
<p>4. Minētie pakalpojumi tiek sniegti neatkarīgi no tā, vai vardarbības upuri ir gatavi apsūdzības izvirzīšanai vai liecību sniegšanai pret vardarbības izdarītāju.</p>	<p>Atbilst.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - darbs pie Cietušo direktīvas ieviešanas (TM). <p>Iepriekšējā komentārā minētais likumprojekts paredz izslēgt no KPL 7.panta otrās daļas atsauces uz KL 130.pantu (tīšs viegls miesas bojājums), 159.panta pirmo daļu (izvarošana) un 160.panta pirmo daļu (seksuāla vardarbība). Tādējādi tiek paredzēts, ka, lai uzsāktu kriminālprocesu par šajos KL pantos paredzētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, nav obligāti nepieciešams pieteikums no personas, kurai nodarīts kaitējums.</p> <p>Vienlaikus, lai nodrošinātu risinājumu gadījumiem, kad objektīvu apstākļu dēļ nepieciešamos pierādījumus iegūt nav iespējams, piemēram, arī tajā skaitā, kad cietušais nevēlas sadarboties ar tiesību aizsardzības iestādēm, ir izstrādāti grozījumi KPL 377. un 392.pantā. Proti, likumprojekta 19.pants paredz papildināt KPL 377.pantu ar 11.punktu, paredzot iespēju izbeigt kriminālprocesu, ja nav izdevies pierādīt konkrētā aizdomās turētā vai apsūdzētā vainu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā un nav iespējams savākt papildu pierādījumus. Savukārt, likumprojekta 20.pants paredz izteikt KPL 392.panta otro daļu jaunā redakcijā, nosakot, ja noskaidroti šā likuma 377.panta 11.punktā minētie apstākļi, izmeklētājs ar uzraugošā prokurora piekrišanu vai prokurors pieņem lēmumu par kriminālprocesa vai tā daļas izbeigšanu pret konkrēto aizdomās turēto vai apsūdzēto. Ja kriminālprocesu izbeidz daļā pret personu, pirmstiesas procesu turpina.</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
		Grozījumi KPL 7., 377. un 392.pantā nodrošinās cietušās personas interešu ievērošanu no vienas puses un tiesību aizsardzības iestāžu intereses no otras puses.
5. Konvencijas dalībvalstis atbilstoši savām saistībām saskaņā ar starptautiskajām tiesībām veic attiecīgos pasākumus, lai nodrošinātu konsulāro aizsardzību un jebkādu citu aizsardzību saviem pilsoņiem un citiem vardarbības upuriem, kam ir tiesības uz šādu aizsardzību.	Atbilst.	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama
19.pants. Informācija.		
Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai garantētu to, ka vardarbības upuri laikus saņem atbilstošu informāciju par pieejamajiem atbalsta pakalpojumiem un tiesiskajiem pasākumiem viņiem saprotamā valodā.	<p>Atbilst.</p> <p>KPL nodrošina cietušā tiesības uz mutisko un rakstisko tulkojumu. Saskaņā ar KPL 11.panta otro daļu cietušajam un viņa pārstāvim, ja tie neprot valsts valodu, procesuālo darbību veikšanas laikā ir tiesības lietot valodu, kuru šīs personas prot, un bez atlīdzības izmantot tulka palīdzību, kura piedalīšanos nodrošina procesa virzītājs. Papildus KPL 97.panta trešā daļa nosaka, ka visās kriminālprocesa stadijās un visos tā veidos cietušajam ir tiesības piedalīties kriminālprocesā, lietojot valodu, kuru viņš prot, ja nepieciešams, bez atlīdzības izmantojot tulka palīdzību, kā arī tiesības neliecināt pret sevi un saviem tuviniekiem.</p> <p>Atbilstoši Informācijas atklātības likumam Veselības ministrijas un tās padotības iestāžu mājaslapās ir pieejama informācija par profilakses un veselības aprūpes pakalpojumiem. Informācija pacientiem ir atrodama Nacionālā veselības dienesta mājaslapā vai zvanot uz bezmaksas tālruni 80001234 (zvaniem no ārvalstīm +371 67045005). Zvanot uz Ģimenes ārstu konsultatīvo tālruni 66016001 mediķi sniedz medicīniskus padomus.</p> <p>Valsts policija, konstatējot, ka vardarbībā ir cietis nepilngadīgais, informē cietušo un viņa likumiskos pārstāvjus par iespējām saņemt palīdzību un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus. Informācija par palīdzību un atbalstu vardarbībā cietušajiem ir pieejama Valsts policijas mājaslapā - www.vp.gov.lv un Valsts policijas mājaslapā jauniešiem - www.sargi-sevi.lv.</p>	<p>Turpmāka rīcība: - turpināt darbu pie Cietušo direktīvas ieviešanas (TM).</p> <p>Lai ieviestu Cietušo direktīvas prasības, ir izstrādāti KPL grozījumi, ar kuriem paredzēts papildināt KPL ar 97.¹ pantu „Cietušo pamattiesības kriminālprocesā”, kurā paredzēts noteikt, ka cietušajam ir tiesības piedalīties kriminālprocesā, lietojot valodu, kuru viņš prot, ja nepieciešams, bez atlīdzības izmantojot tulka palīdzību, tāpat šajā pantā paredzēts noteikt, ka cietušajam ir tiesības saņemt informāciju par kompensācijas, tai skaitā valsts kompensācijas, pieteikšanas un saņemšanas nosacījumiem un šajā likumā noteiktajā kārtībā iesniegt pieteikumu par radītā kaitējuma kompensāciju; saņemt informāciju par tiesībām izlīgt ar personu, kura radījusi viņam kaitējumu, kā arī par izlīguma īstenošanu un tā sekām; saņemt informāciju par pasākumiem personas, tās tuvinieku un viņa mantas aizsardzībai apdraudējuma gadījumā; saņemt informāciju par procesuālo izdevumu, kas radušies, piedaloties kriminālprocesā, atlīdzināšanas kārtību; saņemt kontaktinformāciju saziņai par konkrēto kriminālprocesu; saņemt informāciju par pieejamo atbalstu un medicīnisko palīdzību. Kā arī paredzēts, ka tiklīdz persona atzīta par cietušo, tai nekavējoties rakstveidā izsniedz paziņojumu par cietušā pamattiesībām un, ja nepieciešams, izskaidro informāciju par tai noteiktajām tiesībām.</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
20.pants. Vispārējie atbalsta pakalpojumi.		
<p>1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu vardarbības upuriem piekļuvi pakalpojumiem, kuri sekmē viņu atgūšanos no vardarbības. Šo pasākumu vidū atkarībā no vajadzības ir juridiskas un psiholoģiskas konsultācijas, finansiālā palīdzība, kā arī pajumtes, izglītības, apmācības un palīdzības darba meklējumos sniegšana.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>No 2015.gada 1.janvāra pieejamās valsts apmaksātas sociālas rehabilitācijas ietvaros cietušajiem ir pieejamas juridiskas, psihologa un sociālā darbinieka konsultācijas, nepieciešamības gadījumā izmitināšana, kuru ietvaros ir iespējams arī atbalsts sociālo prasmju attīstībai (motivē un atbalsta darba, izglītības iegūšanu). Apmācības un palīdzības darba meklējumos sniegšana notiek vispārējā kārtībā, īpaši neizdalot no vardarbības cietušās personas. Finansiāla palīdzība tiek sniegta trūcīgām/maznodrošinātām personām vai personām krīzes situācijā, tomēr normatīvajos aktos nav skaidrots, ka krīzes situācija var būt saistīta arī ar vardarbību ģimenē.</p> <p>Ar brīvības atņemšanu notiesāto resocializācijas ietvaros tiek sekmēta notiesāto atgūšanās no vardarbības, sniedzot psihologa konsultācijas, iesaistot izglītības pasākumos, apmācībās un sniedzot palīdzību darba meklējumos.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - darbs pie Cietušo direktīvas ieviešanas (TM); - meklēt risinājumus jautājumam par pajumti (sociālie vai īres dzīvokļi) no vardarbības cietušām personām (EM, LM). Attiecībā uz nepieciešamību meklēt risinājumus par pajumti (sociālie vai īres dzīvokļi) no vardarbības cietušām personām, vēl būs nepieciešamas plašākas diskusijas, lai rastu Latvija situācijai atbilstošu risinājumu. Šādu risinājumu vēl nav un līdz likumprojekta „Par Eiropas Padomes Konvenciju par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” izstrādei to vēl nav plānots piedāvāt. - veikt grozījumus Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma (SPSPL) 35.pantā, lai skaidri noteiktu, ka vienreizēju pabalstu ārkārtas situācijā var piešķirt arī ar vardarbību ģimenē saistītajos gadījumos (LM). Grozījumi SPSPL varētu būt nepieciešami, ņemot vērā arī Valsts kontroles revīzijas Nr.2.4.1-4/2014 „Pašvaldību sniegtās sociālās palīdzības tiesiskums un efektivitāte” 8.ieteikumu. Patlaban LM plāno 2016.gada sākumā sagatavot ieteikumus pašvaldībām par pabalstu ārkārtas situācijās, bet pēc tam tiks lemts par SPSPL grozīšanu, lai precizētu pabalsta ārkārtas situācijās nosacījumus. Ja šādi grozījumi SPSPL tiks izstrādāti, tad tie skars plašāku personu loku, ne tikai no vardarbības cietušās personas, un aprēķini par papildu nepieciešamo finansējumu, ja tas būs nepieciešams, tiks iekļauti likumprojekta par grozījumiem SPSPL anotācijā.
<p>2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka vardarbības upuriem ir pieejami veselības aprūpes un sociālie pakalpojumi, un to, ka ir atbilstoši resursi šo pakalpojumu sniegšanai un attiecīgo profesiju pārstāvji ir apmācīti sniegt palīdzību vardarbības upuriem un nosūtīt viņus pie tiem atbilstošu pakalpojumu sniedzējiem.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Satversmes 111.pants nosaka, ka „Valsts aizsargā cilvēku veselību un garantē ikvienam medicīniskās palīdzības minimumu”.</p> <p>No 2015.gada 1.janvāra ir pieejami valsts apmaksātie sociālas rehabilitācijas pakalpojumi no vardarbības cietušām personām.</p> <p>Normatīvie akti paredz visiem pacientiem vienlīdzīgu pieeju veselības aprūpes pakalpojumu saņemšanai. Personas, kas cietušas</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - īstenot apmācības veselības aprūpes un sociālo pakalpojumu sniedzējiem par darbu ar vardarbības ģimenē un vardarbības pret sievietēm upuriem (LM, VM).

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>no vardarbības, nav iekļautas to personu kategorijā, kas ir atbrīvotas no pacienta iemaksas.</p> <p>VM un PVO divgades sadarbības līguma 2008.-2009.gadam ietvaros tika īstenoti pasākumi ārstniecības personu izglītošanai par vardarbības ģimenē jautājumiem. Tika izstrādātas rekomendācijas reproduktīvās veselības speciālistiem par pacientes izmeklēšanu un palīdzības sniegšanu „Vardarbība ģimenē pret sievieti”. Rekomendācijas tapušas, balstoties uz PVO materiāliem, kā arī uz starptautisko praksi un pieredzi. Tās veidotas kā palīg līdzeklis reproduktīvās veselības speciālistiem (ginekologiem, dzemdību speciālistiem, vecmātēm un ģimenes ārstiem) darbā ar sievietēm, tai skaitā meitenēm. Šī informācija var būt arī noderīga citiem veselības aprūpes darbiniekiem. 2010.gadā notika reproduktīvās veselības speciālistu un ģimenes ārstu iepazīstināšana ar minētajām rekomendācijām un to izmantošanu darbā (2010.gada 18.-19.februārī tika organizēts padziļināts mācību kurss reproduktīvās veselības speciālistiem par vardarbību ģimenē pret sievietēm, kurā piedalījās 25 ārsti). 2010.gadā sadarbībā ar PVO tika izstrādāts padziļināts mācību kurss vardarbības un traumatisma profilaksē „Treniņš, apmācība un turpmāka sadarbība veselības jomā vardarbības un traumatisma mazināšanai” (TEACH VIP). Mācību kursa ieviešanai Latvijas Ginekologu un dzemdību speciālistu asociācija (LGDSA) ir izstrādājusi treniņa programmu.</p>	
21.pants. Palīdzība individuālo/kolektīvo sūdzību iesniegšanā.		
<p>Konvencijas dalībvalstis nodrošina to, lai vardarbības upuriem būtu informācija par spēkā esošajiem reģionālajiem un starptautiskajiem individuālo/kolektīvo sūdzību mehānismiem un nodrošināta piekļuve tiem. Konvencijas dalībvalstis veicina korektas un kompetentas palīdzības nodrošināšanu vardarbības upuriem šādu sūdzību iesniegšanā.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Informācija par spēkā esošajiem reģionālajiem un starptautiskajiem individuālo/kolektīvo sūdzību mehānismiem (Eiropas Cilvēktiesību tiesa, individuālam tieši pieejamās ANO cilvēktiesību aizsardzības procedūras) cita starpā ir pieejama Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās mājaslapā, kā arī Tiesībsarga mājaslapā.</p> <p>Attiecībā uz korektas un kompetentas palīdzības nodrošināšanu vardarbības upuriem šādu sūdzību iesniegšanā – Tiesībsargs jau pilda šādu funkciju. Tiesībsarga likuma 11.pantā noteiktā funkcija veicināt privātpersonas cilvēktiesību aizsardzību ir plaši interpretējama. Tiesībsarga biroja darbinieki sniedz apmeklētājiem</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- nav nepieciešama</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>vienīgi informatīvu atbalstu par tiesību aizsardzības iespējām.</p> <p>Latvijas Soduzpildes kodeksa 50.panta otrā daļa noteic, ka notiesātā iesniegumus par jautājumiem, kas saistīti ar brīvības atņemšanas soda izpildes apstākļiem, Iesniegumu likumā noteiktajā kārtībā izskata brīvības atņemšanas iestādes priekšnieks. Notiesātā iesniegumus par brīvības atņemšanas iestādes administrācijas izdotu administratīvo aktu un faktiskās rīcības apstrīdēšanu izskata Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieks Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā.</p> <p>Šobrīd vardarbības upuriem ir nodrošināta iespēja aizsargāt savas tiesiskās intereses, izmantojot KL un Civillikumā noteiktos mehānismus. Sūdzību iesniegšanu reglamentē Kriminālprocesa likums (369.panta otrās daļas 1.punkts noteic, ka ziņas, kas norāda uz iespējama noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, var iesniegt noziedzīga nodarījuma rezultātā cietuši persona — kā iesniegumu), CPL (250.⁴⁴ pants pieteikumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību var iesniegt laulātie vai bijušie laulātie; personas, starp kurām pastāv bērnu un vecāku attiecības, pastāv vai ir pastāvējušas aizbildnības vai citas ārpusģimenes aprūpes attiecības; personas, starp kurām pastāv radniecības vai svainības attiecības; personas, kas dzīvo vai dzīvojušas vienā mājsaimniecībā; personas, kurām ir vai ir gaidāms kopīgs bērns, neatkarīgi no tā, vai šīs personas kādreiz bijušas laulībā vai kādreiz dzīvojušas kopā; personas, starp kurām pastāv vai ir pastāvējušas tuvas personiskās vai intīmas attiecības).</p> <p>Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma mērķis ir veicināt fiziskās personas tiesības uz taisnīgu tiesu aizsardzību, nodrošinot valsts garantētu finansiālu atbalstu juridiskās palīdzības saņemšanai. Jau šobrīd Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumā noteiktām personām un noteiktos gadījumos ir tiesības pieprasīt valsts nodrošināto juridisko palīdzību, tajā skaitā arī vardarbības upuriem. Likumā precīzi definēts personu loks, kas var pretendēt uz valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības saņemšanu: tie ir trūcīgi vai maznodrošināti iedzīvotāji. Likumā paredzēts arī izņēmuma gadījumus, kad persona, kas neietilpst iepriekšminētajās</p>	

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>kategorijās, tomēr ir nonākusi materiālās grūtībās un arī var pretendēt uz juridisko palīdzību, attiecīgi motivējot savu lūgumu un norādot savu īpašo situāciju, īpašumu stāvokli un ienākumu līmeni, kura dēļ nespēj pilnībā vai daļēji nodrošināt savu interešu aizsardzību. Ievērojot minēto, esošā sistēma ir pietiekami elastīga, lai nodrošinātu nepieciešamo atbalstu visiem, kam tas nepieciešams dēļ to mantiskā stāvokļa, vai dēļ īpašās situācijas, kurā persona nonākusi, neatkarīgi no mantiskā stāvokļa.</p> <p>Juridiskās palīdzības administrācija nodrošina arī bezmaksas informatīvo tālruni 80001801, kur iespējams iegūt informāciju par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības un valsts kompensācijas saņemšanas kārtību, kā arī konsultācijas par attiecīgo iesniegumu aizpildīšanu un tiem pievienojamiem dokumentiem. Turklāt Juridiskās palīdzības administrācija, saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 40.panta otro daļu un 41.panta pirmo daļu, Ministru kabineta 2005.gada 15.novembra noteikumu Nr.869 „Juridiskās palīdzības administrācijas nolikums” 3.5.apakšpunktu un Ministru kabineta 2015.gada 28.jūlija sēdes protokollēmuma Nr.36 38.§ 2.punktu, 2015.gada 30.septembrī ir noslēgusi deleģēšanas līgumu ar biedrību “Skalbes” par bezmaksas informatīvā tālruņa 116006 „Palīdzības dienests noziegumu upuriem” darbību. Bezmaksas informatīvais tālrunis 116006 „Palīdzības dienests noziegumu upuriem” tiks ieviests no 2016.gada 1.janvāra un tas darbosies katru dienu no plkst.7:00 līdz 22:00.</p> <p><u>Ārstniecības likuma 56.¹ pants</u> noteic, ka, ja, sniedzot palīdzību pacientam, ir pamats uzskatīt, ka pacients cietis no vardarbības, ārstniecības iestādei ir pienākums nekavējoties, bet ne vēlāk kā 12 stundu laikā paziņot par to Valsts policijai. Tāpat ārstniecības iestādei nekavējoties, bet ne vēlāk kā 12 stundu laikā, ir pienākums paziņot Valsts policijai, ja, sniedzot palīdzību nepilngadīgam pacientam, ir pamats uzskatīt, ka pacients cietis no pienācīgas aprūpes un uzraudzības trūkuma vai cita bērna tiesību pārkāpuma. Tātad ārstniecības iestāde sniedz informāciju Valsts policijai, kurai ir tiesības uzsākt kriminālprocesu. Līdz ar to vardarbības upurim, ja viņš ir vērsies ārstniecības iestādē, nav jānodrošina palīdzība sūdzības iesniegšanai. Vardarbības upuru informēšanu par sūdzību</p>	

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	iesniegšanas mehānismiem iespējams nodrošināt nevalstiskajām organizācijām un citām institūcijām, kas sniedz palīdzību no vardarbības cietušām personām. Līdz ar to nacionālajā regulējumā izmaiņas nav nepieciešamas.	
22.pants. Specializētie atbalsta pakalpojumi.		
1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai atbilstoši iedzīvotāju teritoriālajam sadalījumam nodrošinātu vai organizētu tūlītējus, īstermiņa un ilgtermiņa specializētos atbalsta pakalpojumus visiem upuriem, kas cietuši kādā no vardarbības aktiem, uz kuriem attiecas šī Konvencija.	Atbilst. No 2015.gada 1.janvāra ir pieejami valsts apmaksātie rehabilitācijas pakalpojumi no vardarbības cietušām personām. Pakalpojumi tiek nodrošināti, ņemot vērā cietušās personas vajadzības – pakalpojuma ilgums, piesaistāmie speciālisti utt.	Turpmāka rīcība: - Veikt pastāvīgu monitoringu, lai novērtētu rehabilitācijas procesa kvalitāti un efektivitāti, speciālistu (psihologu un sociālo darbinieku) skaita pietiekamību. Stiprināt starpinstitucionālo sadarbību (LM). - darbs pie Cietušo direktīvas ieviešanas (TM). Lai ieviestu Direktīvu, Latvija ir izstrādājusi grozījumi KPL, kuros noteikts, ka cietušajam ir tiesības saņemt informāciju par pieejamo atbalstu un medicīnisko palīdzību. Lai minētās tiesības nodrošinātu, ir plānots izveidot upuru atbalsta tālruni, kur ikviens, arī upuris, kurš nav vērsies tiesību aizsardzības iestādē un nav ieguvis cietušā statusu, var saņemt viņas svarīgu informāciju un atbalstu.
2. Konvencijas dalībvalstis visām sievietēm, kas cietušas no vardarbības, un viņu bērniem nodrošina vai organizē specializētus sievietēm paredzētus atbalsta pakalpojumus.	Atbilst. Sociālas rehabilitācijas pakalpojumi no vardarbības cietušām pilngadīgām un nepilngadīgām personām tiek piedāvātas neatkarīgi no dzimuma, tomēr normatīvie akti neliedz veidot arī tikai sievietēm paredzētos specializētos pakalpojumus.	Turpmāka rīcība: - veikt valsts apmaksātas sociālas rehabilitācijas pakalpojumu monitoringu, lai novērtētu nepieciešamību ar normatīvo aktu palīdzību veicināt tikai sievietēm paredzētos pakalpojumus (LM).
23.pants. Patversmes.		
Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi pietiekama skaita atbilstošu un viegli pieejamu patversmju izveidošanai, lai nodrošinātu upuriem drošu patvērumu un proaktīvi sadarbotos ar upuriem, jo īpaši sievietēm un viņu bērniem.	Atbilst. Saskaņā ar EP izvirzītajiem standartiem, Latvijai ir nepieciešamas apm. 200 vietas krīzes centros, lai uzņemtu no vardarbības cietušas pilngadīgas sievietes. No 2015.gada 1.janvāra no vardarbības cietušām pilngadīgām personām ir pieejami valsts apmaksātie sociālas rehabilitācijas pakalpojumi, tai skaitā ar izmitināšanu. Izmitināšana tiek nodrošināta arī no prettiesiskām darbībām cietušo bērnu pavadoņiem. Jau 2004.gadā ANO Sieviešu diskriminācijas izskaušanas	Turpmāka rīcība: - veikt valsts apmaksātas sociālas rehabilitācijas pakalpojumu monitoringu, t.sk., stacionāri sniegtos pakalpojumus, lai novērtētu atbilstību EP standartiem (LM).

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>komitejas piecdesmit devītajā sesijā (A/59/38) pieņemtajās rekomendācijās par iesniegto ziņojumu, Komiteja iesaka: „[56.] veikt pasākumus, lai nodrošinātu pietiekamu patversmju skaitu sievietēm, kas kļuvušas par vardarbības upuriem, un lai nodrošinātu, ka valsts ierēdņi, it īpaši tiesībsargājošo institūciju ierēdņi, tiesu vara, veselības aprūpes sniedzēji un sociālie darbinieki pilnībā apzinās visus vardarbības veidus, kas tiek vērsti pret sievietēm, un varētu uz tiem atbilstoši reaģēt”. Arī 2014.gada 11.aprīļa noslēguma piezīmēs par Latvijas Republikas trešo kārtējo ziņojumu par <u>1966. gada Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām</u> izpildi, Cilvēktiesību komiteja norāda: „Dalībvalstij būtu [...] jānodrošina atbilstoša palīdzība, tai skaitā psiholoģiski sociālas konsultācijas, un atbilstoši apriktu patvērumu pieejamība pietiekamā skaitā.”</p>	
24.pants. Palīdzības tālruņu līnijas.		
<p>Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai izveidotu valsts mēroga diennakts (24/7) bezmaksas palīdzības tālruņu līnijas, kuras paredzētas, lai konfidenciāli vai pienācīgi ievērojot zvanītāju anonimitāti, sniegtu viņiem konsultācijas saistībā ar jebkādu vardarbību, uz kuru attiecas šī Konvencija.</p>	<p>Daļēji atbilst.</p> <p>Patlaban ir pieejams Bērnu un pusaudžu uzticības tālrunis 116111 un krīzes centra „Skalbes” tālrunis (24/7), kuru mērķauditorija tikai daļēji atbilst konvencijas prasībām. No 2016.gada 1.janvāra darbu sāks cietušo atbalsta tālrunis 116006, tomēr vismaz sākotnēji tas nestrādās 24/7 režīmā.</p> <p>Lai izpildītu Cietušo direktīvas prasības, Latvijai ir jānodrošina upuru bezmaksas palīdzības (informatīvā, atbalsta) tālruņa aktivizēšana. Šāda tālruņa mērķis būtu palīdzēt upurim saprast valstī pieejamās atbalsta iespējas, tālāko rīcību un veicamās darbības, kā arī tikt uzklautam. Tas kalpotu kā koordinējošais kontaktpunkts, kā pieeja informācijai vienkāršā veidā, turklāt bez maksas.</p> <p>Saskaņā ar Noteikumu Nr.684 28.punktu šādam mērķim ir rezervēts tālruņa numurs 116006 „Palīdzības dienests noziegumu upuriem” un par to atbildīgā iestāde ir Iekšlietu ministrija. Atbilstoši Noteikumu Nr.684 2.pielikuma 13.tabulā norādītajam „Palīdzības dienests noziegumu upuriem” sniedz emocionālu atbalstu noziegumu upuriem, kā arī sniedz tiem informāciju par viņu tiesībām un iespējām tās izmantot, kā arī vērsties attiecīgajās organizācijās. Dienests sniedz informāciju:</p> <p>a) par vietējo policiju un kriminālprocesiem;</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- veikt Cietušo atbalsta tālruņa 116006 darbības monitoringu ar mērķi nodrošināt tā kvalitāti un meklēt risinājumus, lai tā darba laiks turpmāk būtu 24/7 (TM)</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>b) par iespējām saņemt kompensāciju un apdrošināšanas jautājumiem.</p> <p>Palīdzības līnija sniedz atbalstu noziegumu upuriem citu atbilstošu palīdzības avotu meklēšanā.</p> <p>Tika izstrādāti grozījumi 2005. gada 15. novembra Ministru kabineta noteikumos Nr. 869 „Juridiskās palīdzības administrācijas nolikums” ar mērķi paplašināt Juridiskās palīdzības administrācijas funkcijas, nosakot pienākumu nodrošināt noziedzīgos nodarījumos cietušo personu konsultēšanu. Lai izpildītu minēto funkciju, noslēgts līdzdarbības līgums ar biedrību „Skalbes”.</p>	
25.pants. Atbalsts seksuālās vardarbības upuriem.		
<p>Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka tiek izveidots pietiekams skaits atbilstošu, viegli pieejamu palīdzības centru izvarošanas un seksuālās vardarbības upuriem, kuros šiem seksuālās vardarbības upuriem ir pieejama medicīniskā apskate un tiesu ekspertīze un tiek sniegts atbalsts saistībā ar gūto traumu un konsultācijas.</p>	<p>Neatbilst.</p> <p>Specializētu centru izvarošanas un seksuālās vardarbības upuriem šobrīd valstī nav. Medicīniskās apskates ir pieejamas ārstniecības iestādēs, kurām tiek izvirzītas noteiktas higiēnas u.c. prasības. Psiholoģiskā un juridiskā palīdzība tiek nodrošināta sociālās rehabilitācijas ietvaros. Tomēr iespējas veikt tūlītēju tiesu medicīnisko ekspertīzi vai medicīniskā speciālistam paņemt un uzglabāt paraugus tālākas ekspertīzes veikšanai praksē ir ierobežotas. Šāda iespēja cietušajiem ir būtiska, it īpaši tajos gadījumos, kad seksuāla vardarbība veikta fiziskā saskarē ar cietušā ķermeni.</p> <p>Tiesu medicīniskā ekspertīze ir procesuāla darbība, ko veic tiesu medicīniskā eksperts saskaņā ar procesa virzītāja lēmumu krimināllietā vai tiesas lēmumu krimināllietā (2001.gada 6.februāra Ministru kabineta noteikumi Nr.51 „Tiesmedicīniskās ekspertīzes veikšanas kārtība”). Tiesu medicīnisko ekspertīzi nevar veikt citas ārstniecības personas, piemēram, ginekologs izvarošanas gadījumos, jo saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 24.marta noteikumiem Nr.268 „Noteikumi par ārstniecības personu un studējošo, kuri apgūst pirmā vai otrā līmeņa profesionālās augstākās medicīniskās izglītības programmas, kompetenci ārstniecībā un šo personu teorētisko un praktisko zināšanu apjomu” ginekologa kompetencē neietilpst tiesu medicīniskās ekspertīzes veikšana.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- Rast risinājumu, lai Latvijā tiktu izveidoti palīdzības centri izvarošanas un seksuālās vardarbības upuriem, tai skaitā nodrošinot iespēju veikt tiesu medicīniskā ekspertīzi cietušajam pēc iespējas īsākā laikā no notikuma brīža (VM, TM, LM).</p> <p>Risinot jautājumu par iespēju izvarošanas un seksuālās vardarbības upuriem veikt tūlītēju tiesu medicīnisko ekspertīzi, primāri tiks vērtēti tādi iespējamie risinājumi, kas neprasītu papildus valsts budžeta līdzekļus. Ja šāda iespēja netiks rasta, tiks vērtēta jaunu palīdzības centru izveidošana izvarošanas un seksuālās vardarbības upuriem. LM, TM, VM 2016.gadā un turpmākajos gados (līdz likuma “Par Eiropas Padomes Konvenciju par vardarbību pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” stāšanās spēkā) pasākums īstenojams tām piešķirto valsts budžeta līdzekļu ietvaros.</p>
26.pants. Aizsardzība un atbalsts bērniem, kas ir liecinieki.		
1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus	Atbilst.	Turpmāka rīcība:

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
<p>vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka, sniedzot aizsardzību un atbalsta pakalpojumus vardarbības upuriem, pienācīgi tiktu ņemtas vērā visu to bērnu tiesības un vajadzības, kuri bijuši liecinieki jebkādai vardarbībai, uz ko attiecas šī Konvencija.</p>	<p>Bērnu tiesību aizsardzības likuma 1.panta 12.punktā noteikts, ka emocionāla vardarbība ietver bērna pašcieņas aizskaršanu vai psiholoģisku ietekmēšanu, tai skaitā, vardarbīga izturēšanās pret bērna tuvinieku bērna klātbūtnē.</p> <p>MK noteikumos Nr. 790 „Sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšanas kārtība no vardarbības cietušām un vardarbību veikušām pilngadīgām personām” noteikts, ka, ja cietušo rehabilitācijas pakalpojumu personai ir tiesības saņemt institūcijā un tai ir bērns, kurš cietis no vardarbības, tad persona cietušo rehabilitācijas pakalpojumu var saņemt institūcijā, kur palīdzību sniedz bērnam. Ja bērns nav cietis no vardarbības, tad nepieciešamības gadījumā viņa uzturēšanos pakalpojumu sniedzēja institūcijā kopā ar pilngadīgo personu, kas cietusi no vardarbības, sedz no valsts budžeta līdzekļiem atbilstoši ikgadējā valsts budžeta likumā piešķirtajiem līdzekļiem.</p> <p>Nepilngadīgie vienmēr uzskatāmi par īpaši aizsargājamiem un esošais KPL regulējums paredz īpašu attieksmi pret nepilngadīgu liecinieku. KPL 152. un 153.pantā ir noteiktas nepilngadīgo pratināšanas īpatnības, proti, nepilngadīgo pratināšanas izmeklēšanas darbības veicējs, kuram ir speciālas zināšanas par saskarsmi ar nepilngadīgo kriminālprocesa laikā. Ja izmeklēšanas darbības veicējs nav ieguvis speciālas zināšanas par saskarsmi ar nepilngadīgo kriminālprocesa laikā vai ja izmeklēšanas darbības veicējs to uzskata par nepieciešamu, nepilngadīgo pratināšanu veic pedagoga vai psihologa klātbūtnē. Arī vienam no nepilngadīgā likumiskajiem pārstāvjiem, pilngadīgam tuviniekam vai uzticības personai ir tiesības piedalīties pratināšanā, ja vien viņš pats nav persona, pret kuru uzsākts kriminālprocess, aizturētais, aizdomās turētais vai apsūdzētais un ja pret to neiebilst nepilngadīgais. Bez tam, nepilngadīgo, kurš nav sasniedzis 14 gadu vecumu, nebrīdina par atbildību par atteikšanos liecināt un apzināti nepatiesas liecības došanu. Turklāt, ja psihologs norāda procesa virzītājam, ka 14 gadus nerasniegušās personas psihei var kaitēt atkārtota tieša pratināšana, tā izdarāma tikai ar izmeklēšanas tiesneša atļauju, bet tiesā — ar tiesas lēmumu. Tāpat, ja psihologs uzskata, ka 14 gadus nerasniegušās personas psihei var kaitēt tieša pratināšana, to var</p>	<p>Nav nepieciešama</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>izdarīt ar tehnisko līdzekļu un psihologa starpniecību. Ja pratināmā persona nav sasniegusi 14 gadu vecumu, psihologs, ievērojot konkrētos apstākļus, nepilngadīgajam izskaidro notiekošo darbību nepieciešamību un viņa sniegtās informācijas nozīmi, noskaidro personas datus, uzdod nepilngadīgā psihei atbilstošā formā procesa virzītāja jautājumus, ja nepieciešams, — informē par pārtraukumu izmeklēšanas darbībā un tās atsākšanu, savukārt, ja pratināmā persona ir sasniegusi 14 gadu vecumu, procesa virzītājs ar psihologa starpniecību informē nepilngadīgo par veicamās izmeklēšanas darbības būtību, noskaidro viņa personas datus, izskaidro viņa tiesības un pienākumus, kā arī brīdina viņu par atbildību par savu pienākumu nepildīšanu, uzdod nepilngadīgā psihei atbilstošā formā procesa virzītāja uzdotos jautājumus; ja nepieciešams, — informē par pārtraukumu izmeklēšanas darbībā un tās atsākšanu. Taču, pratināmā persona, kura nav sasniegusi 14 gadu vecumu, protokolu neparaksta.</p>	
<p>2. To pasākumu vidū, kas veicami atbilstoši šim pantam, ir vecumam atbilstošas psihosociālas konsultācijas bērniem, kas bijuši liecinieki jebkādi vardarbībai, uz kuru attiecas šī Konvencija, un, veicot šos pasākumus, pienācīgi tiek ņemtas vērā bērna labākās intereses.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Atbilstoši Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumiem Nr.1613 sociālās rehabilitācijas pakalpojumi no vardarbības cietušiem bērniem paredzēti bērniem, kuri cietuši no dažāda veida prettiesiskām darbībām – noziedzīga nodarījuma, ekspluatācijas, seksuālās izmantošanas, vardarbības vai jebkādas citas nelikumīgas, cietsirdīgas vai cieņu aizskarošas darbības. Līdz ar to sociālā rehabilitācija tiek piedāvāta arī gadījumos, kad bērni ir bijuši liecinieki vardarbības aktam ģimenē.</p> <p>Tāpat arī ar brīvības atņemšanu notiesāto resocializācijas ietvaros tiek sekmēta notiesāto atgūšanās no vardarbības, sniedzot psihologa konsultācijas, iesaistot izglītības pasākumos, apmācībās un sniedzot palīdzību darba meklējumos.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nav nepieciešama.
27.pants. Ziņošana.		
<p>Konvencijas dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai mudinātu ikvienu personu, kas bijusi par liecinieku tādu vardarbības aktu izdarīšanai, uz kuru attiecas šī Konvencija, vai kam ir pamatots iemesls uzskatīt, ka šāds akts var tikt izdarīts vai ka var tikt izdarīti atkārtoti vardarbības akti, ziņot par to kompetentām organizācijām vai iestādēm.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Bērnu tiesību aizsardzības likuma 73.pantā noteikts ikviena iedzīvotāja pienākums sargāt savu un citu bērnu drošību un ne vēlāk kā tajā pašā dienā ziņot policijai, bāriņtiesai vai citai bērnu tiesību aizsardzības institūcijai par jebkādu vardarbību un noziedzīgu nodarījumu vai administratīvu pārkāpumu pret bērnu, par bērna</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta (TM). <p>TM norit darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta izstrādes, kurā ir paredzēts noteikt, ka ikvienai personai, kuras rīcībā ir ziņas par vardarbību vai vardarbības</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>tiesību pārkāpumu vai citādu apdraudējumu, kā arī tad, ja personai ir aizdomas, ka bērnam ir priekšmeti, vielas vai materiāli, kas var apdraudēt paša bērna vai citu personu dzīvību vai veselību. Likums nosaka arī, ka tie veselības aprūpes, pedagoģiskie, sociālās sfēras vai policijas darbinieki, kā arī vēlētas valsts vai pašvaldības amatpersonas, kurām kļuvis zināms par bērna tiesību pārkāpumu un kuras par to nav ziņojušas minētajām institūcijām, ir saucamas pie likumā noteiktās atbildības.</p> <p>Ārstniecības likuma 56.¹pants nosaka, ka, ja, sniedzot palīdzību pacientam, ir pamats uzskatīt, ka pacients cietis no vardarbības, ārstniecības iestādei ir pienākums nekavējoties, bet ne vēlāk kā 12 stundu laikā paziņot par to Valsts policijai. Tāpat ārstniecības iestādei nekavējoties, bet ne vēlāk kā 12 stundu laikā, ir pienākums paziņot Valsts policijai, ja, sniedzot palīdzību nepilngadīgam pacientam, ir pamats uzskatīt, ka pacients cietis no pienācīgas aprūpes un uzraudzības trūkuma vai cita bērna tiesību pārkāpuma.</p> <p>KL 315.pantā ir noteikta kriminālatbildība par neziņošanu, ja droši zināms, ka tiek gatavots vai izdarīts smags vai sevišķi smags noziegums.</p>	<p>risku, ir pienākums par to ziņot sadarbības grupai (preventīvā piespiedu līdzekļa piemērotājam).</p>
28.pants. Attiecīgo profesiju pārstāvju ziņojumi.		
<p>Konvencijas dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka konfidencialitātes noteikumi, kas konkrētiem attiecīgo profesiju pārstāvjiem jāievēro saskaņā ar valsts tiesību aktiem, atbilstošos apstākļos neliedz viņiem ziņot kompetentajām organizācijām vai iestādēm, ja tiem ir pamatots iemesls uzskatīt, ka ir izdarīts tāds smags vardarbības akts, uz kuru attiecas šī Konvencija, vai ka ir gaidāmi atkārtoti smagi vardarbības akti.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Saskaņā ar Pacientu tiesību likuma 10.pantu „Pacienta datu aizsardzība” informācija, kas attiecas uz identificētu vai identificējamu pacientu, ir aizsargājama. Informāciju par pacientu drīkst izpaust tikai ar viņa rakstveida piekrišanu vai gadījumos, kas noteikti minētajā likumā, piemēram, pēc rakstveida pieprasījuma un ārstniecības iestādes vadītāja rakstveida atļaujas saņemšanas informāciju par pacientu ne vēlāk kā piecu darbdienu laikā pēc pieprasījuma saņemšanas sniedz tiesai, prokuratūrai, policijai, valsts bērnu tiesību aizsardzības inspektoriem, bāriņtiesai, Valsts probācijas dienestam, tiesībsargam, kā arī pirmstiesas izmeklēšanas iestādei.</p> <p>Ārstniecības likums 56.¹pantā ir noteikts, ka ja ārstniecības iestāde sniedz palīdzību pacientam un ir pamats uzskatīt, ka pacients cietis no vardarbības, ārstniecības iestāde nekavējoties, bet ne vēlāk kā 12 stundu laikā paziņo par to Valsts policijai, savukārt,</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nepieciešams pastāvīgs situācijas monitorings, lai atklātu nepilnības, kas var pastāvēt praksē (VISI). - Stiprināt starpinstitucionālo sadarbību (national referral mechanism) un skaidri definēt katras institūcijas lomu upura atbalsta sniegšanā, sākot no ziņošanas un beidzot ar upura sociālās funkcionēšanas spēju atjaunošanu (sociālās rehabilitācijas pēctecība) (LM un citas iestādes).

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>ja ārstniecības iestāde sniedz palīdzību nepilngadīgam pacientam un ir pamats uzskatīt, ka pacients cietis no pienācīgas aprūpes un uzraudzības trūkuma vai cita bērnu tiesību pārkāpuma, ārstniecības iestāde nekavējoties, bet ne vēlāk kā 12 stundu laikā paziņo par to Valsts policijai. KPL 369.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka kriminālprocesa uzsākšanas iemesls ir tādu ziņu iesniegšana izmeklēšanas iestādei, prokuratūrai vai tiesai (turpmāk – par kriminālprocesa norisi atbildīgā iestāde), kuras norāda uz iespējama noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, vai šādu ziņu iegūšana par kriminālprocesa norisi atbildīgā iestādē. KPL 369.panta otrās daļas 3.punktā ir noteikts, ka šā panta pirmajā daļā minētās ziņas var iesniegt ārstniecības personas vai iestādes – kā ziņojumu par traumām, slimībām vai nāves gadījumiem, kuru cēlonis varētu būt noziedzīgs nodarījums. Savukārt, saskaņā ar KPL 6.pantu amatpersonai, kura pilnvarota veikt kriminālprocesu, ikvienā gadījumā, kad kļuvis zināms kriminālprocesa uzsākšanas iemesls un pamats, ir pienākums savas kompetences ietvaros uzsākt kriminālprocesu un novest to līdz KL paredzētajam krimināltiesisko attiecību taisnīgam noregulējumam.</p>	
V nodaļa. Materiālās tiesības.		
29.pants. Civillietas un tiesiskās aizsardzības līdzekļi.		
<p>1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai vardarbības upurus nodrošinātu ar atbilstošiem civiltiesiskās aizsardzības līdzekļiem pret vardarbības izdarītāju.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Satversmes 92.pantā ir noteikts, ka nepamatota tiesību aizskārums gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu, kas ietver tiesības vērsties tiesā saistībā ar jebkuru nepamatotu civiltiesisku aizskārums. 2014. gada 31. martā stājās spēkā Ministru kabineta virzītā likumu pakotne (likums "Grozījumi Civilprocesa likumā"; likums "Grozījumi likumā "Par policiju"; likums "Grozījums Bērnu tiesību aizsardzības likumā"; likums "Grozījumi Bāriņtiesu likumā"), kā arī 2014.gada 3.aprīlī stājās spēkā likums „Grozījumi Krimināllikumā”, kuri paredz no vardarbības un vajāšanas cietušajām personām iespēju pēc savas iniciatīvas civilprocesa ietvaros vērsties tiesā, tai skaitā ar policijas starpniecību (gan Valsts policijas, gan pašvaldību policiju), un lūgt tiesu noteikt ierobežojumus vardarbīgajai personai - kā tas ir paredzēts daudzās Eiropas un arī citās pasaules valstīs.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- Veikt pastāvīgu saņemto pieteikumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību monitoringu – pieteikumu skaits, atteikumi, to pamatojums (LM sadarbībā ar TM un IeM).</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>Piemēram, CPL 250.⁴⁷ panta pirmā daļa paredz iespēju noteikt šādus pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekļus:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) pienākums atbildētājam atstāt mājokli, kurā pastāvīgi dzīvo prasītājs, un aizliegums atgriezties un uzturēties tajā; 2) aizliegums atbildētājam atrasties mājoklim, kurā pastāvīgi dzīvo prasītājs, tuvāk par tiesas lēmumā par pagaidu aizsardzības pret vardarbību minēto attālumu; 3) aizliegums atbildētājam uzturēties noteiktās vietās; 4) aizliegums atbildētājam satikties ar prasītāju un uzturēt ar to fizisku vai vizuālu saskari; 5) aizliegums atbildētājam jebkurā veidā sazināties ar prasītāju; 6) aizliegums atbildētājam, izmantojot citu personu starpniecību, organizēt satikšanos vai jebkāda veida sazināšanos ar prasītāju; 7) aizliegums atbildētājam izmantot prasītāja personas datus; 8) citi aizliegumi un pienākumi, kurus tiesa vai tiesnesis noteicis atbildētājam un kuru mērķis ir nodrošināt prasītāja pagaidu aizsardzību pret vardarbību. Pieteikumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību tiesnesis izlemj ne vēlāk kā nākamajā darbdienā pēc pieteikuma saņemšanas, ja nav nepieciešams pieprasīt papildu pierādījumus vai kavēšanās varētu radīt neatgriezenisku prasītāja tiesību aizskārumu. Minēto pieteikumu tiesa vai tiesnesis izlemj, iepriekš par to nepaziņojot lietas dalībniekiem. Ja pierādījumi nav pietiekami vai tie jāpieprasa no pieteikumā norādītajām valsts vai pašvaldību iestādēm vai citām fiziskajām vai juridiskajām personām, tiesa vai tiesnesis pieteikumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību izlemj 20 dienu laikā pēc pieteikuma saņemšanas. Lēmums par pagaidu aizsardzību pret vardarbību izpildāms nekavējoties pēc tā pieņemšanas. Tāpat tiesa vai tiesnesis, izlemjot pieteikumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību, ņem vērā samērīgumu starp tiesību aizskārumu vai iespējamo aizskārumu un piemērojamo pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekli. Tiesa vai tiesnesis pēc sava ieskata var noteikt arī citu pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekli, kas nav norādīts pieteikumā. <p>Savukārt grozījumi Bāriņtiesu likumā paredz iespēju arī bāriņtiesai iesniegt tiesai pieteikumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību, ja pret bērnu vai pret personu, kas pastāvīgi dzīvo kopā ar bērnu, ir vērsta vai ir saņemtas ziņas par iespējamu pret bērnu vai</p>	

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>pret personu, kas pastāvīgi dzīvo kopā ar bērnu, vērstu jebkādu fizisku, seksuālu, psiholoģisku vai ekonomisku vardarbību vai vardarbīgu kontroli, un bērna vecāks vai aizbildnis objektīvu iemeslu dēļ ir kavēts bērna interesēs iesniegt tiesai pieteikumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību. Grozījumi paredz iespēju izolēt no ģimenes vardarbības veicēju, nodrošinot iespēju bērnam atgriezties ģimenē.</p> <p>Civillikuma 1635.pantā noteikts, ka katrs tiesību aizskārums, tas ir, katra pati par sevi neatļauta darbība, kuras rezultātā nodarīts kaitējums (arī morālais kaitējums), dod tiesību cietušajam prasīt apmierinājumu no aizskārēja, ciktāl viņu par šo darbību var vainot.</p> <p>Ar morālo kaitējumu jāsaprot fiziskas vai garīgas ciešanas, kas izraisītas ar neatļautas darbības rezultātā nodarītu cietušā nemantisko tiesību vai nemantisko labumu aizskārums. Atlīdzības apmēru par morālo kaitējumu nosaka tiesa pēc sava ieskata, ņemot vērā morālā kaitējuma smagumu un sekas. Ja šā panta otrajā daļā minētā neatļautā darbība izpaudusies kā noziedzīgs nodarījums pret personas dzīvību, veselību, tikumību, dzimumneaizskaramību, brīvību, godu, cieņu vai pret ģimeni, vai nepilngadīgo, pieņemams, ka cietušajam šādas darbības rezultātā ir nodarīts morālais kaitējums. Citos gadījumos morālais kaitējums cietušajam jāpierāda.</p>	
<p>2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai saskaņā ar vispārējiem starptautisko tiesību principiem vardarbības upurus nodrošinātu ar atbilstošiem civiltiesiskās aizsardzības līdzekļiem pret valsts iestādēm, kuras nav pildījušas savu pienākumu veikt vajadzīgos preventīvos vai aizsardzības pasākumus saskaņā ar savām pilnvarām.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Saskaņā ar Satversmes 92.panta trešo teikumu, kurā noteikts, ka nepamatota tiesību aizskārums gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu, persona var vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā ar prasību pret valsts iestādi, ja tā nav pildījusi normatīvajos aktos noteiktos pienākumus. Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums, kura mērķis ir nodrošināt privātpersonai Satversmē un Administratīvā procesa likumā noteiktās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par mantisko zaudējumu vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas tai nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes pretiesisku administratīvo aktu vai pretiesisku faktisko rīcību.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- Būs atkarīga no tā, vai tiks pieņemts likums „Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likums” un no tā ieviešanas praksē (TM).</p> <p>Šādu prasību, kas iesniegtas, pamatojoties uz Satversmes 92.panta trešā teikuma, kurā noteikts, ka nepamatota tiesību aizskārums gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu, pamatotības pierādīšana varētu būt apgrūtināta, proti, iestādes pienākumam jābūt pietiekami konkrētam, lai varētu pierādīt cēloņsakarību starp iestādes bezdarbību un radīto kaitējumu. Turklāt šobrīd pienākumi veikt preventīvos vai aizsardzības pasākumus saistībā ar vardarbības pret</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
		<p>sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu nav konkretizēti normatīvajos aktos.</p> <p>Izstrādājot normatīvo regulējumu, kurā tiktu konkretizēti iestāžu (iestādes) pienākumi veikt iepriekš minētos pasākumu, vardarbības upuri tiktu nodrošināti ar civiltiesiskās aizsardzības līdzekļiem pret valsts iestādēm (Latvijas Republikas Satversmes 92.panta trešais teikums).</p> <p>Attiecībā uz personas civiltiesiskās aizsardzības mehānismu ieviešanu, kas konkretizētu Latvijas Republikas Satversmes 92.panta trešajā teikumā minētās garantijas gadījumos, kad kaitējums nodarīts kriminālprocesā izmeklēšanas iestādes, prokuratūras vai tiesas prettiesiskas vai nepamatotas rīcības rezultātā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā institūcijas, kas izskata administratīvā pārkāpuma lietu, prettiesiskas vai nepamatotas rīcības rezultātā, tiek paredzēts likumprojektā „Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likums” (VSS-972/41 14.§,23.10.2014). Proti, likumprojekta 5.panta ceturtā daļa paredz, ka gadījumos, kas nav tieši saistīti ar nepamatotu vai prettiesisku institūciju rīcību pret personu, kas tiek vainota noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, bet aizskar citu kriminālprocesā iesaistīto personu tiesības un likumiskās intereses (cietušais, liecinieks u.tml.), privātpersonai ir tiesības celt prasību par tāda kaitējuma atlīdzināšanu, kas nodarīts kriminālprocesā izmeklēšanas iestādes, prokuratūras vai tiesas prettiesiskas vai nepamatotas rīcības rezultātā. Prasība izskatāma tiesā prasības tiesvedības kārtībā civilprasības kārtībā. Prasība ceļama pret Latvijas Republiku Ģenerālprokuratūras personā.</p>
30.pants. Kompensācija.		
<p>1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka vardarbības upuriem ir tiesības prasīt kompensāciju no vardarbības izdarītājiem par jebkuru no šajā Konvencijā paredzētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>KPL 351.panta pirmā daļa noteic, ka cietušajam ir tiesības iesniegt pieteikumu par radītā kaitējuma kompensāciju jebkurā kriminālprocesa stadijā līdz tiesas izmeklēšanas uzsākšanai pirmās instances tiesā; pieteikumā jāpamato par mantisko zaudējumu</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nav nepieciešama

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>pieprasītās kompensācijas apmērs, bet kompensācijas apmērs par morālo aizskārumsu un fiziskajām ciešanām – tikai jānorāda. Saskaņā ar KPL 350.panta trešo, ceturto un piekto daļu, ja cietušais uzskata, ka ar kompensāciju nav atlīdzināts viss radītais kaitējums, viņam ir tiesības prasīt tā atlīdzināšanu CPL noteiktajā kārtībā. Nosakot atlīdzības apmēru, jāņem vērā kriminālprocesā saņemtā kompensācija. Nolēmums kriminālprocesā par personas vainu ir saistošs civillietu izspiešanā.</p> <p>Tāpat personai, kura cietusi no vardarbības, ir tiesības celt prasību CPL noteiktajā kārtībā. Civillikuma 1635.pants nosaka, ka katrs tiesību aizskārums, t.i., katra pati par sevi neatļauta darbība, kuras rezultātā nodarīts kaitējums (arī morāls kaitējums), dod tiesību cietušajam prasīt apmierinājumu no aizskārēja, ciktāl viņu par šo darbību var vainot.</p>	
<p>2. Valsts piešķir atbilstošu kompensāciju visiem, kuriem nodarīti smagi miesas bojājumi vai radīti veselības traucējumi, tādā apmērā, ko nesedz kaitējuma atlīdzība, kura saņemta no citiem avotiem, piemēram, no vardarbības izdarītāja, apdrošinātāja vai valsts finansētiem medicīniskās un sociālās palīdzības dienestiem. Minētais neliedz Konvencijas dalībvalstīm regresa kārtībā prasīt samaksāto kompensāciju no vardarbības izdarītāja ar nosacījumu, ka tiek pienācīgi ievērota vardarbības upura drošība.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Nacionālais regulējums, kas nosaka valsts kompensācijas un kaitējuma kompensācijas saņemšanu ir atbilstošs konvencijas 30.panta 2.punkta prasībām. Saskaņā ar likumu „Par valsts kompensāciju cietušajiem” cietušajiem tiek piešķirta un izmaksāta valsts kompensācija tikai šajā likumā noteiktajā apmērā, proti, tā nav uzskatāma par atbilstošu kompensāciju tādā apmērā, ko nesedz kaitējuma atlīdzība, kura saņemta no citiem avotiem.</p> <p>Likums „Par valsts kompensāciju cietušajiem” reglamentē kārtību, kādā Juridiskās palīdzības administrācija izmaksā valsts kompensāciju cietušajam, un valsts kompensācijas apmēru.</p> <p>Tiesības uz valsts kompensāciju ir cietušajam:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. cietušajam ir tiesības uz valsts kompensāciju arī tad, ja noziedzīga nodarījuma izdarītājs vai viņa līdzdalībnieks nav noskaidrots vai viņš saskaņā ar KL nav saucams pie kriminālatbildības; 2. ja noziedzīga nodarījuma rezultātā iestājusies personas nāve vai cietušais miris un nav pieprasījis valsts kompensāciju vai valsts kompensāciju ir pieprasījis un nav saņēmis, valsts kompensāciju ir tiesības saņemt personai, kura atzīta par cietušo attiecīgajā 	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nav nepieciešama

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>kriminālprocesā;</p> <p>3. tiesības uz valsts kompensāciju ir, ja tīša noziedzīga nodarījuma rezultātā:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. iestājusies personas nāve; b. cietušajam nodarīti smagi vai vidēja smaguma miesas bojājumi; c. aizskarta cietušā tikumība vai dzimumneaizskaramība d. cietušais ir cilvēku tirdzniecības upuris; e. cietušais inficēts ar cilvēka imūndeficīta vīrusu, B vai C hepatītu. <p>Valsts kompensācijas apmērs:</p> <p>1. Vienam noziedzīgā nodarījumā cietušajam izmaksājamās valsts kompensācijas maksimālais apmērs ir Latvijas Republikā noteiktās piecas minimālās mēneša darba algas. Izmaksājamās valsts kompensācijas apmēru aprēķina, ņemot vērā minimālās mēneša darba algas apmēru, kāds noteikts brīdī, kad persona atzīta par cietušo;</p> <p>2. Kompensācija tiek izmaksāta:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. 100 procentu apmērā, ja iestājusies personas nāve; b. 70 procentu apmērā, ja cietušajam nodarīti smagi miesas bojājumi vai noziedzīgs nodarījums kvalificēts kā izvarošana vai seksuāla vardarbība, vai aizskarta nepilngadīgā cietušā tikumība vai dzimumneaizskaramība, vai cietušais ir cilvēku tirdzniecības upuris; c. 50 procentu apmērā, ja cietušajam nodarīti vidēja smaguma miesas bojājumi vai aizskarta cietušā tikumība vai dzimumneaizskaramība, izņemot šīs daļas 2.punktā minētos gadījumus, vai cietušais inficēts ar cilvēka imūndeficīta vīrusu, B vai C hepatītu; d. personai, kura atzīta par cietušo noziedzīgā nodarījumā, kas kvalificēts pēc KL 120., 121., 122., 127., 128. vai 129. panta, valsts kompensācija tiek izmaksāta 50 procentu apmērā no likuma „Par valsts kompensāciju cietušajiem” 7. panta otrajā daļā noteiktā valsts kompensācijas apmēra. 	
3.Pasākumi, kas veikti atbilstoši otrajai daļai, nodrošina to, ka kompensācija tiek piešķirta saprātīgā termiņā.	<p>Daļēji atbilst</p> <p>Saskaņā ar likuma „Par valsts kompensāciju cietušajiem”</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- monitorēt situāciju un veikt pasākumus, lai novērstu šķēršļus, kuru dēļ cietušais nevar saņemt kompensāciju (TM).</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>9. pantu valsts kompensācijas pieprasījumu Juridiskās palīdzības administrācijai iesniedz gada laikā pēc dienas, kad persona atzīta par cietušo vai ir uzzinājusi par faktiem, kas šai personai dod tiesības to darīt, savukārt atbilstoši šā paša likuma 10.pantam Juridiskās palīdzības administrācija mēneša laikā pēc valsts kompensācijas pieprasījuma saņemšanas pieņem lēmumu par valsts kompensācijas izmaksāšanu, valsts kompensāciju izmaksā vienā maksājumā un to izmaksā mēneša laikā pēc dienas, kad pieņemts lēmums par valsts kompensācijas izmaksāšanu.</p>	<p>TM: Šobrīd veidojas situācija, ka, pirmkārt, ja tiesas noteikto kaitējuma kompensāciju notiesātais labprātīgi nemaksā, tiek piemērotas CPL tiesību normas par izpildu darbībām. Minētā sistēma šobrīd cietušajam nav labvēlīga un negarantē kompensācijas saņemšanu. Otrkārt, Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2014/42/ES par nozieguma rīku un noziedzīgi iegūtu līdzekļu iesaldēšanu un konfiskāciju Eiropas Savienībā un Eiropas Padomes Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas pasākumu ekspertu komitejas (MONEYVAL) rekomendācijas uzliek valstīm par pienākumu izvērtēt noziedzīgi iegūto līdzekļu fonda izveidi, tāpēc, ievērojot minētās direktīvas prasības un Moneyval Komitejas rekomendācijas, ir plānots, ka līdzekļus, kas iegūti noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācijas rezultātā, izmantot arī cietušo aizsardzībai, piemēram, cietušo ārstēšanās izdevumiem, un citiem sociāliem mērķiem, piemēram, vardarbībā cietušo personu rehabilitācijai.</p>
31.pants. Aizgādība, saskarsmes tiesības un drošība.		
<p>1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka, lemjot par bērnu aizgādību un saskarsmes tiesībām, tiktu ņemti vērā vardarbības gadījumi, uz kuriem attiecas šī Konvencija.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Saskaņā ar Ministru kabineta 2003.gada 3.jūnija noteikumiem Nr.291 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem” un Ministru kabineta 2006.gada 19.decembra noteikumiem Nr.1037 „Bāriņtiesas darbības noteikumi” speciālisti veic riska novērtēšanu, kur cita starpā tiek vērtēti arī šādi kritēriji: vecāku vardarbība pret bērnu, bērna aizsardzība no vardarbīga vecāka vai bīstamām situācijām, vardarbība vai agresīva uzvedība ģimenē.</p> <p>Atbilstoši CPL 244.⁹ panta piektajai daļai, izskatot lietas, kas izriet no aizgādības un saskarsmes tiesībām, tiesa papildus citiem apstākļiem ņem vērā visus gadījumus, kad tā persona, kas vēlas izlietot aizgādības vai saskarsmes tiesības, lietojusi vardarbību pret bērnu vai bērna vecāku. Izskatot lietas, kas izriet no aizgādības tiesībām, tiesa papildus citiem apstākļiem ņem vērā tās noteiktās saskarsmes tiesību izmantošanas kārtības pārkāpumus (grozījumi CPL stājušies spēkā 2015.gada 3.decembrī).</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- nav nepieciešama</p>
<p>2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka, izmantojot saskarsmes tiesības un</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Civillikuma 182.pants paredz, ka tiesa saskarsmes tiesības var ierobežot, turklāt, ja nepieciešams, var noteikt, ka ar bērnu drīkst</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- nav nepieciešama</p>

LMzino_060516_Stamb; Konceptuāls ziņojums „Par Latvijas pievienošanos Eiropas Padomes konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” (TA-926)

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
<p>aizgādības tiesības, netiek apdraudētas vardarbības upura vai bērnu tiesības un drošība.</p>	<p>tikties tikai trešās personas klātbūtnē vai noteiktā vietā, ciktāl tas atbilst bērna interesēm. Tiesa var uz laiku atņemt saskarsmes tiesību, ja saskarsme kaitē bērna interesēm un kaitējums citādi nav novēršams.</p> <p>Atbilstoši CPL 244.⁹ panta piektajai daļai, izskatot lietas, kas izriet no aizgādības un saskarsmes tiesībām, tiesa papildus citiem apstākļiem ņem vērā visus gadījumus, kad tā persona, kas vēlas izlietot aizgādības vai saskarsmes tiesības, lietojusi vardarbību pret bērnu vai bērna vecāku. Izskatot lietas, kas izriet no aizgādības tiesībām, tiesa papildus citiem apstākļiem ņem vērā tās noteiktās saskarsmes tiesību izmantošanas kārtības pārkāpumus (grozījumi CPL stājušies spēkā 2015.gada 3.decembrī).</p>	
32.pants. Piespiedu laulību civiltiesiskās sekas.		
<p>Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu iespēju apstrīdēt, anulēt vai šķirt piespiedu laulības, neuzliekot vardarbības upurim pārmērīgu finansiālu vai administratīvu slogu.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Civillikums ietver nosacījumus, kad laulība var tikt atzīta par neesošu -piemēram, Civillikuma 60.—67. pants, kā arī normas, kādos apstākļos ir pieļaujama laulības šķiršana. Attiecībā uz finansiālo aspektu norādāms, ka CPL 43.pants satur normu, kas paredz pusēm tiesību izteikt lūgumu tiesai atbrīvot tās no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos arī citos likumā paredzētajos gadījumos. Bez tam tiesa vai tiesnesis, ievērojot fiziskās personas mantisko stāvokli, pilnīgi vai daļēji atbrīvo to no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos, kā arī atliek valsts ienākumos piespriesto tiesas izdevumu samaksu vai sadala to termiņos. Prasībās par laulības šķiršanu pēc prasītāja lūguma tiesnesis atliek valsts nodevas samaksu vai sadala to termiņos, ja prasītāja aprūpē ir nepilngadīgs bērns.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nav nepieciešama
33.pants. Psiholoģiskā vardarbība.		
<p>Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka par krimināli sodāmu tiek atzīta tīša rīcība, ar kuru, izmantojot piespiešanu vai draudus, nopietni kaitē personas psiholoģiskajai integritātei.</p>	<p>Daļēji atbilst.</p> <p>KL 132.pantā ir paredzēta kriminālatbildība par draudiem izdarīt slepkavību vai nodarīt smagu miesas bojājumu, ja ir bijis pamats baidīties, ka šie draudi var tikt izpildīti. Tāpat, piemēram, KL 125.pantā kā noziedzīgs nodarījums ir paredzēts tāda miesas bojājuma tīša nodarīšana, kas bīstams dzīvībai vai bijis par iemeslu redzes, dzirdes vai kāda cita orgāna vai orgānu funkciju zaudēšanai,</p>	<p>Turpmākā rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Turpināt darbu pie grozījumiem normatīvajos aktos, lai sodāmas būtu arī tādas darbības, kas cietušajam izraisa psihiskos traucējumus (TM, VM, LM). <p>Lai gan noteiktos gadījumos par psiholoģiskas vardarbības izdarīšanu pastāv iespēja vainīgo personu saukt pie kriminālatbildības, likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>psihiskam vai citādam veselības traucējumam, ja tas saistīts ar vispārējo darbaspēju paliekošu zaudējumu ne mazāk kā vienas trešdaļas apmērā vai izraisījis grūtniecības pārtraukšanu, vai izpaužies nelabojamā sejas izkēmojumā. No likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 24.panta pirmās daļas izriet, ka smagas sekas iestājas, ja noziedzīgā nodarījuma rezultātā izraisīta cilvēka nāve, nodarīti smagi miesas bojājumi vai psihiskas dabas traucējumi vismaz vienai personai. Līdz ar to viens no smagu seku kritērijiem ir psihiskas dabas traucējumi, kas nozīmē, ka noteiktos gadījumos par psiholoģisku vardarbību var saukt pie kriminālatbildības.</p>	<p>un piemērošanas kārtību” tiesību normās trūkst psiholoģiskas dabas traucējumu gradācija tādā veidā, kas ļautu kvalificēt psiholoģisku vardarbību kā noziedzīgu nodarījumu ne tikai gadījumos, kad iestājušās smagas sekas, kuru viens no kritērijiem ir psihiskas dabas traucējumu izraisīšana, bet visos gadījumos atkarībā no smaguma pakāpes, ja izdarīta psiholoģiska vardarbība.</p>
34.pants. Vajāšana.		
<p>Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka par krimināli sodāmu tiek atzīta tāda tīša rīcība, kad pret citu personu vairākkārt tiek vērsti draudi, kas liek šai personai baidīties par savu drošību.</p>	<p>Neatbilst.</p> <p>Vajāšana Latvijā nav krimināli sodāma, bet, ja būs iespējams psihiskas dabas traucējumus sagradēt pie miesas bojājumiem (ne tikai smagiem), tad varēs saukt pie kriminālatbildības par miesas bojājumu nodarīšanu atkarībā no sekām.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- Darbs pie grozījumiem normatīvajos aktos, lai sodāmas būtu arī tādas darbības, kas cietušajam izraisīja psihiskos traucējumus, vai to papildināšana ar jaunu sodāmu nodarījumu (TM, VM, LM).</p>
35.pants. Fiziskā vardarbība.		
<p>Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka par krimināli sodāmiem tiek atzīti tīši fiziskās vardarbības akti, kuri vērsti pret citu personu.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Par tīšiem fiziskas vardarbības aktiem, kuri vērsti pret citu personu, var saukt pie kriminālatbildības saskaņā ar KL XII nodaļu „Nonāvēšana”, XIII „Noziedzīgi nodarījumi pret personas veselību”, XV „Noziedzīgi nodarījumi pret personas brīvību, godu un cieņu”, XVI „Noziedzīgi nodarījumi pret tikumību un dzimumneaizskaramību”, XVII „Noziedzīgi nodarījumi pret ģimeni un nepilngadīgajiem”.</p>	<p>! Iespējama atruna maznozīmīgo nodarījumu gadījumos !</p> <p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- Izteikt atrunu attiecībā uz maznozīmīgiem miesas bojājumiem (TM).</p> <p>TM: Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 167.² pantā ir paredzēta administratīvā atbildība par maznozīmīga miesas bojājuma, tas ir, miesas bojājuma, kas izraisījis īslaicīgas, maznozīmīgas sekas, bet nav izraisījis veselības traucējumu vai vispārējo darbaspēju zaudējumu, tīšu nodarīšanu, līdz ar to attiecībā uz šo konvencijas punktu nepieciešams izmantot <u>atrunu</u>.</p>
36.pants. Seksuālā vardarbība, tostarp izvarošana.		
<p>1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai</p>	<p>a) vagināla, anāla vai orāla seksuāla penetrācija citas personas ķermenī, kas</p>	<p>Atbilst.</p> <p>KL 159.pantā ir paredzēta kriminālatbildība par dzimumaktu, izmantojot cietušā bezpalīdzības stāvokli vai par dzimumaktu pret</p>
		<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- Monitorēt KL regulējuma pielietojumu praksē, lai apzinātu iespējamās grūtības virzīt kriminālprocesu gadījumos, kad dzimumakts notiek pret cietušā gribu, bez fiziskas</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
nodrošinātu to, ka par krimināli sodāmām tiek atzītas šādas tīši veiktas darbības:	notiek bez šīs personas piekrišanas, izmantojot jebkuru ķermeņa daļu vai priekšmetu;	vardarbības (LM, TM).
b) cita veida seksuālas darbības ar personu, kas notiek bez šīs personas piekrišanas;	<p>Atbilst.</p> <p>KL 160.panta pirmajā daļā ir paredzēta kriminālatbildība par seksuāla rakstura darbību nolūkā apmierināt savu dzimumtieksmi fiziskā saskarē ar cietušā ķermeni, ja tā izdarīta, izmantojot cietušā bezpalīdzības stāvokli vai pret cietušā gribu, lietojot vardarbību, draudus vai izmantojot uzticību, autoritāti vai citādu ietekmi uz cietušo.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- Monitorēt KL regulējuma pielietošanu praksē, lai apzinātu iespējamās grūtības virzīt kriminālprocesu gadījumos, kad darbības notiek pret cietušā gribu, bez fiziskas vardarbības (LM, TM).</p>
c) citas personas piespēšana veikt seksuālas darbības ar trešo personu bez personas piekrišanas.	<p>Atbilst.</p> <p>KL 164.panta otrajā daļā ir paredzēta kriminālatbildība par piespēšanu nodarboties ar prostitūciju vai par personas iesaistīšanu prostitūcijā, ļaunprātīgi izmantojot tās uzticēšanos vai ar viltu, vai izmantojot personas atkarību no vainīgā vai tās bezpalīdzības stāvokli. KL 164.panta trešajā daļā ir paredzēta kriminālatbildība par nepilngadīgā piespēšanu nodarboties ar prostitūciju, savukārt KL 164.panta ceturtajā daļā ir paredzēta kriminālatbildība par mazgadīgā piespēšanu nodarboties ar prostitūciju. KL 166.panta trešajā un ceturtajā daļā ir paredzēta kriminālatbildība par nepilngadīgā un mazgadīgā pamudināšanu, iesaistīšanu, piespēšanu piedalīties vai izmantošanu pornogrāfiskā priekšnesumā vai pornogrāfiska rakstura materiāla izgatavošanā. KL 20.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka par līdzdalību uzskatāma apzināta darbība vai bezdarbība, ar kuru persona (līdzdalībnieks) kopīgi ar citu personu (izdarītāju) piedalījusies tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, bet pati nav bijusi tā tiešā izdarītāja. KL 20.panta piektajā daļā ir noteikts, ka līdzdalībnieks noziedzīgos nodarījumos saucams pie atbildības saskaņā ar to pašu likuma pantu, kas paredz izdarītāja atbildību, līdz ar to KL grozījumi nav nepieciešami, jo par šādiem</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- Nav nepieciešama</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	nodarījumiem personu sauks pie atbildības pēc tā paša panta kā izdarītāju.	
2. Piekrišanai jābūt brīvprātīgai, paužot personas brīvu gribu, ko novērtē atbilstoši konkrētajiem apstākļiem.	<p>Atbilst.</p> <p>No KL 159.panta pirmās daļas, 160.panta pirmās un otrās daļas, 162.panta pirmās daļas izriet, ka sodāma ir jebkāda seksuāla rakstura darbība, kas izdarīta bez cietušā piekrišanas arī tajos gadījumos, kad vardarbības upuris nav izrādījis fizisku pretestību, kā arī gadījumos, ja minētās darbības ir veiktas bez cietušā piekrišanas, bet nav saistītas ar vardarbību vai tās draudiem vai ja darbība tiek veikta, izmantojot cietušā bezpalīdzības stāvokli.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monitorēt KL regulējuma pielietošanu praksē, lai apzinātu iespējamās grūtības virzīt kriminālprocesu gadījumos, kad darbības notiek pret cietušā gribu, bez fiziskas vardarbības (LM, TM).
3. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka pirmās daļas noteikumi attiecas arī uz aktiem, kuri izdarīti ar bijušo vai esošo laulāto vai partneri, kā to nosaka valsts tiesību akti.	<p>Atbilst.</p> <p>KL 48.panta 15.punktā ir noteikts, ka kā atbildību pastiprinošu apstākli var atzīt, ja noziedzīgs nodarījums, kas saistīts ar vardarbību vai vardarbības piedraudējumu, vai noziedzīgs nodarījums pret tikumību un dzimumneaizskaramību izdarīts pret personu, ar kuru noziedzīgā nodarījuma izdarītājs ir pirmajā vai otrajā radniecības pakāpē, vai pret laulāto vai bijušo laulāto, vai pret personu, ar kuru noziedzīgā nodarījuma izdarītājs ir vai ir bijis neregistrētās laulāto attiecībās, vai pret personu, ar kuru noziedzīgā nodarījuma izdarītājam ir kopīga (nedalīta) saimniecība, līdz ar to grozījumi KL nav nepieciešami.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nav nepieciešama
37.pants. Piespiestu laulības.		
1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka par krimināli sodāmu tiek atzīta pieaugušā vai bērna tīša piespiešana noslēgt laulību.	<p>Atbilst.</p> <p>KL 154.¹ panta pirmajā daļā ir paredzēta kriminālatbildība par cilvēku tirdzniecību, savukārt šā panta otrajā un trešajā daļā ir paredzēts smagāks sods par nepilngadīgo vai mazgadīgo tirdzniecību. KL 154.² panta pirmajā daļā ir noteikts, ka cilvēku tirdzniecība ir ekspluatācijas nolūkā izdarīta personu savervēšana, pārvadāšana, nodošana, slēpšana, izmitināšana vai saņemšana, lietojot vardarbību vai draudus, vai aizvešanu ar viltu vai izmantojot personas atkarību no vainīgā vai tās ievainojamības vai bezpalīdzības stāvokli, var arī dodot vai saņemot materiāla vai citāda rakstura labumus, lai panāktu tās personas piekrišanu tirdzniecībai, no kuras cietušais atkarīgs. KL 154.² panta trešajā daļā</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nav nepieciešama
2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka par krimināli sodāmu tiek atzīta pieaugušā vai bērna tīša aizvilināšana no tās Konvencijas dalībvalsts vai valsts teritorijas, kurā tas dzīvo, uz citas Konvencijas dalībvalsts vai valsts teritoriju, lai piespiestu šo pieaugušo vai bērnu noslēgt laulību.		

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri	
	<p>ir noteikts, ka ekspluatācija šā panta izpratnē ir personas iesaistīšana prostitūcijā vai cita veida seksuālā izmantošanā, piespiešana veikt darbu, sniegt pakalpojumus vai izdarīt noziedzīgus nodarījumus, turēšana verdzībā vai citās tai līdzīgās formās (parādu verdzība, dzimtbūšana vai personas cita veida piespiedu nodošana citas personas atkarībā), turēšana kalpībā vai arī personas audu vai orgānu nelikumīga izņemšana. Cita starpā Latvija 2003.gada 27.martā ir pievienojusies Papildu Konvencijai par verdzības, vergu tirdzniecības un verdzībai līdzīgu institūtu un paražu izskaušanu, no kuras 1.panta izriet, ka verdzība ir arī jebkāds institūts vai prakse, ar kuru palīdzību sievietē – bez tiesībām atteikties – tiek apsolīta vai izdota pie vīra par samaksu, izteiktu naudā vai gaudā viņas vecākiem, aizbildnim, ģimenei vai jebkurai citai personai vai grupai.</p>		
38.pants. Sieviešu dzimumorgānu kropļošana.			
<p>Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka par krimināli sodāmām tiek atzītas šādas tīši veiktas darbības:</p>	<p>a) sieviešu <i>labia majora, labia minora</i> vai <i>clitoris</i> pilnīga vai daļēja izgriešana, infibulācija vai citāda kropļošana;</p>	<p>Daļēji atbilst.</p> <p>KL 125.pantā ir paredzēta kriminālatbildība par tāda miesas bojājuma tīšu nodarīšanu, kas bīstams dzīvībai vai bijis par iemeslu redzes, dzirdes vai kāda cita orgāna vai orgānu funkciju zaudēšanai, psihiskam vai citādam veselības traucējumam, ja tas saistīts ar vispārējo darbspēju paliekošu zaudējumu ne mazāk kā vienas trešdaļas apmērā vai izraisījis grūtniecības pārtraukšanu, vai izpaužas nelabojamā sejas izkēmojumā (smags miesas bojājums). Likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 3.pielikuma 14.punktā smagi miesas bojājumi ir definēti kā tādi miesas bojājumi, kas bijuši par iemeslu kāda orgāna vai tā funkciju zaudējumam, turklāt atbilstoši šī pielikuma 16.punkta 3.apakšpunkta b punktam funkciju zaudējums izpaužas kā paralīze vai cits bezdarbības stāvoklis. Savukārt, KL 126.pantā kā noziedzīgs nodarījums ir paredzēts tāda miesas bojājuma tīša nodarīšana, kas nav bīstams dzīvībai un nav izraisījis KL 125.pantā paredzētās sekas, bet izraisījis ilgstošu veselības traucējumu vai vispārējo darbspēju ievērojamu paliekošu zaudēšanu mazāk nekā vienas trešdaļas apmērā (vidēja smaguma miesas bojājums), bet KL 130.pantā kā noziedzīgs nodarījums ir paredzēts tīšs viegls miesas bojājums, un atbilstoši likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 3.pielikuma 23.punktam viegli miesas</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- TM, LM, VM izvērtēt iespēju veikt grozījumus normatīvajos aktos.</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>bojājumi ir miesas bojājumi, kas izraisījuši īslaicīgu veselības traucējumu no 7 līdz 21 dienai vai vispārējo darbspēju nenozīmīgu paliekošu zaudējumu līdz 5 procentiem (ieskaitot). No iepriekš minētā izriet, ka pašreiz par sievieti <i>labia majora</i>, <i>labia minora</i> vai <i>clitoris</i> pilnīga vai daļēja izgriešana, infibulācija vai citādu kropļošana var tikt kvalificēta kā smags, vidēji smags vai viegls miesas bojājums.</p> <p>Šajā sakarā nepieciešams diskutēt par likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” pielikuma papildināšanu, nosakot, ka minētie izkropļojumi ir smagi miesas bojājumi.</p>	
b) sievietes piespiešana vai atvešana, lai veiktu jebkuru no a) punktā minētajām darbībām;	<p>Atbilst.</p> <p>KL 20.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka par līdzdalību uzskatāma apzināta darbība vai bezdarbība, ar kuru persona (līdzdalībnieks) kopīgi ar citu personu (izdarītāju) piedalījies tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, bet pati nav bijusi tā tiešā izdarītāja. KL 20.panta piektajā daļā ir noteikts, ka līdzdalībnieks noziedzīgos nodarījumos saucams pie atbildības saskaņā ar to pašu likuma pantu, kas paredz izdarītāja atbildību. Par sievieti <i>labia majora</i>, <i>labia minora</i> vai <i>clitoris</i> pilnīgu vai daļēju izgriešanu, infibulāciju vai citādu kropļošana persona ir saucama pie kriminālatbildības atbilstoši KL 125., 126. vai 130.pantam atkarībā no sekām. Līdz ar to grozījumi KL nav nepieciešami, jo personu par šādām darbībām var saukt pie atbildības pēc KL 20.panta un KL 125., 126. vai 130.panta.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- atkarīga no 38.a.panta izvēlētā risinājuma (TM, LM, VM).</p>
c) meitenes pamudināšana, piespiešana vai atvešana, lai veiktu jebkuru no a) punktā minētajām darbībām.	<p>Atbilst.</p> <p>Skatīt komentāru, kas sniegts pie konvencijas 38.panta b) punkta. Turklāt KL 48.panta pirmās daļas 6.punktā ir noteikts, ka par atbildību pastiprinošu apstākli var atzīt to, ka noziedzīgs nodarījums izdarīts pret personu, kas nav sasniegusi 16 gadu vecumu, vai pret personu, izmantojot tās bezpalīdzības stāvokli vai vecuma nevarību.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- atkarīga no 38.a.panta izvēlētā risinājuma (TM, LM, VM).</p>
39.pants. Piespiedu aborts un piespiedu sterilizācija.		
Konvencijas dalībvalstis	a) aborta izdarīšana	<p>Atbilst.</p> <p>Turpmāka rīcība:</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri	
<p>pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka par krimināli sodāmām tiek atzītas šādas tīši veiktas darbības:</p>	<p>sievietei, ja pirms tam nav saņemta viņas apzināta piekrišana;</p> <p>b) tādas ķirurģiskas iejaukšanās izdarīšana, kuras mērķis vai sekas ir sievietes dabisko reproduktīvo spēju pārtraukšana, ja pirms tam nav saņemta viņas apzināta piekrišana vai viņa neizprot šo procedūru.</p>	<p>KL 135.panta ceturtajā daļā ir paredzēta kriminālatbildība par aborta neatļautu izdarīšanu pret grūtnieces gribu, līdz ar to KL grozījumi nav nepieciešami.</p> <p>Atbilst.</p> <p>KL 125.pantā ir noteikta kriminālatbildība par tāda miesas bojājuma tīšu nodarīšanu, kas bīstams dzīvībai vai bijis par iemeslu redzes, dzirdes vai kāda cita orgāna vai orgānu funkciju zaudēšanai, psihiskam vai citādam veselības traucējumam, ja tas saistīts ar vispārējo darbības spēju paliekošu zaudējumu ne mazāk kā vienas trešdaļas apmērā vai izraisījis grūtniecības pārtraukšanu, vai izpaužas nelabojamā sejas izķēmojumā (smags miesas bojājums). Atbilstoši likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 3.pielikuma 14.punkta 1.apakšpunktam smagi miesas bojājumi ir tādi miesas bojājumi, kas bijuši par iemeslu kāda orgāna vai tā funkciju zaudējumam, turklāt atbilstoši šī pielikuma 16.punkta 3.apakšpunkta c punktam orgāna jeb tā funkcijas zaudējums var izpausties kā vairošanās spēju zudums – zudusi dzimumakta izdarīšanas, apaugļošanas un apaugļošanās spēja, kā arī spēja dzemdēt.</p>	<p>- nav nepieciešama</p> <p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- nav nepieciešama</p>
40. pants. Seksuāla rakstura aizskārumi.			
<p>Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka krimināli vai citādi juridiski tiktu sodīta jebkāda nevēlama verbāla, neverbāla vai fiziska seksuālā uzvedība, kuras mērķis vai sekas ir cilvēka cieņas aizskaršana, īpaši tad, ja tiek radīta iebiedējoša, naidīga, pazemojoša, apkaunojoša vai uzbrūkoša vide.</p>	<p>Daļēji atbilst.</p> <p>Konvencijas skaidrojošā ziņojumā uzsvērts, ka šā noteikuma nolūks ir atklāt tādas uzvedības modeli, par kuras atsevišķajām epizodēm, ja tās tiek apskatītas atsevišķi, ne vienmēr gaidāms sods. Iepriekš minētās darbības parasti tiek veiktas, ļaunprātīgi izmantojot varu, solot atļūdzināt vai draudot izrēķināties. Visbiežāk vardarbības upuris un vardarbības izdarītājs ir savstarpēji pazīstami, un viņu attiecības bieži raksturo atšķirības hierarhijas un varas ziņā. Šā panta darbības joma neattiecas tikai uz darba attiecībām.</p> <p>Latvijā aizskaršanas aizliegums ir ietverts tikai Darba likuma 29.pantā, kurā noteikta atšķirīgas attieksmes aizliegums, proti, ka par diskrimināciju šā likuma izpratnē uzskatāma arī personas aizskaršana un norādījums to diskriminēt. Personas aizskaršana Darba likuma izpratnē ir personas pakļaušana tādai no šīs personas viedokļa nevēlamai rīcībai, kas saistīta ar tās piederību pie noteikta</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- Apzināt esošo situāciju, vai spēkā esošais regulējums praksē tiek piemērots (LM);</p> <p>- izvērtēt nepieciešamību veikt grozījumus normatīvajos aktos, lai par seksuālu uzmākšanos sodītu arī ārpus darba attiecībām (LM, TM).</p>	

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>dzimuma, tajā skaitā — seksuāla rakstura rīcībai, ja šādas rīcības mērķis vai rezultāts ir personas cieņas aizskaršana un iebiedējošas, naidīgas, pazemojošas, degradējošas vai aizskarošas vides radīšana. Savukārt KL 149.¹ pants nosaka kriminālatbildību par diskrimināciju rasu vai etniskās piederības dēļ vai par cita normatīvajos aktos noteiktā diskriminācijas aizlieguma pārkāpšanu, ja ar to radīts būtisks kaitējums vai ja tā saistīta ar vardarbību vai draudiem, vai ja to izdarījusi personu grupa vai valsts amatpersona, vai uzņēmuma (uzņēmējsabiedrības) vai organizācijas atbildīgs darbinieks, vai ja tā izdarīta, izmantojot automatizētu datu apstrādes sistēmu.</p>	
41.pants. Palīdzība vai atbalstīšana un mēģinājums.		
<p>1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai atzītu par noziedzīgu nodarījumu tīšu palīdzību vai atbalstīšanu tādu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā, kuri noteikti šīs Konvencijas 33., 34., 35., 36., 37.pantā, 38.panta a) punktā un 39.pantā.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>KL 20.pantā ir noteikts, ka par līdzdalību uzskatāma apzināta darbība vai bezdarbība, ar kuru persona (līdzdalībnieks) kopīgi ar citu personu (izdarītāju) piedalījies tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, bet pati nav bijusi tā tiešā izdarītāja. Noziedzīga nodarījuma līdzdalībnieki ir organizētāji, uzkūditāji, atbalstītāji. KL 20.panta piektajā daļā ir noteikts, ka līdzdalībnieks noziedzīgos nodarījumos saucams pie atbildības saskaņā ar to pašu KL pantu, kas paredz izdarītāja atbildību. KL 54.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka, nosakot sodu noziedzīga nodarījuma līdzdalībniekiem, tiesa ņem vērā katra līdzdalības raksturu un lomu izdarītajā noziedzīgajā nodarījumā.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nav nepieciešama
<p>2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai atzītu par noziedzīgiem nodarījumiem tīšus mēģinājumus izdarīt noziedzīgos nodarījumus, kuri noteikti šīs Konvencijas 35., 36., 37.pantā, 38.panta a) punktā un 39.pantā.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>KL 15.panta otrajā daļā ir noteikts, ka nozieguma mēģinājums ir nepabeigts noziedzīgs nodarījums, savukārt šā panta piektajā daļā ir noteikts, ka atbildība par sagatavošanos noziegumam vai nozieguma mēģinājumu iestājas saskaņā ar to pašu KL pantu, kas paredz atbildību par konkrēto nodarījumu. Turklāt KL 53.pantā ir noteikts, ka, nosakot sodu par sagatavošanos noziegumam vai par nozieguma mēģinājumu, tiesa ņem vērā vainīgā izdarīto darbību raksturu un ar tām radīto kaitējumu, noziedzīgā nodoma realizēšanas pakāpi un iemeslu, kuru dēļ noziegums nav izdarīts līdz galam.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nav nepieciešama

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
42. pants. Nepieņemams noziegumu attaisnojums, tostarp tādu noziegumu attaisnojums, kas izdarīti, aizstāvot tā saukto „godu”.		
<p>1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka kriminālprocesos, kuri ierosināti pēc jebkura tāda vardarbības akta izdarīšanas, uz ko attiecas šī Konvencija, par attaisnojumu šādu aktu izdarīšanai netiek uzskatīta kultūra, paražas, reliģija, tradīcijas vai tā sauktais „gods”. Minētais jo īpaši attiecas uz apgalvojumiem, ka vardarbības upuris ir pārkāpis kultūras, reliģijas, sociālās vai tradicionālās normas vai paražas attiecībā uz pienācīgu uzvedību.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Ne KL, ne KPL nav paredzētas atkāpes, kas balstītas uz kultūru, paražām, reliģiju, tradīcijām vai tā saukto „godu”. Vienīgās atkāpes ir paredzētas KL 28.pantā, kurā ir noteikti apstākļi, kas izslēdz kriminālatbildību, kaut arī šajos apstākļos izdarītās darbības atbilst KL paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmēm, ir nepieciešamā aizstāvēšanās, aizturēšana, nodarot personai kaitējumu, galējā nepieciešamība, attaisnojams profesionālais risks un noziedzīgas pavēles vai noziedzīga rīkojuma izpildīšana. KL 47.pantā ir noteikts, ka par atbildību mīkstinošiem apstākļiem var atzīt to, ja noziedzīgā nodarījuma izdarītājs pieteicies par vainīgu, vaļširdīgi atzinies un nožēlojis izdarīto; vainīgais aktīvi veicinājis noziedzīgā nodarījuma atklāšanu un izmeklēšanu; vainīgais labprātīgi atlīdzinājis cietušajam ar noziedzīgo nodarījumu radīto kaitējumu vai novērsis radīto kaitējumu; vainīgais sekmējis citas personas nozieguma atklāšanu; <u>noziedzīgais nodarījums izdarīts cietušā prettiesiskas vai amorālas uzvedības ietekmē</u>; noziedzīgais nodarījums izdarīts, pārkāpjot nepieciešamās aizstāvēšanās, galējās nepieciešamības, noziedzīgo nodarījumu izdarījušās personas aizturēšanas, attaisnojama profesionālā riska, pavēles un rīkojuma izpildīšanas tiesiskuma nosacījumus; noziedzīgo nodarījumu izdarījusi personas ierobežotas pieskaitāmības stāvoklī. KL 48.panta pirmās daļas 14.punktā ir noteikts, ka par atbildību pastiprinošu apstākli var atzīt to, ja noziedzīgs nodarījums izdarīts rasistisku, nacionālu, etnisku vai reliģisku motīvu dēļ.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nav nepieciešama
<p>2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka tad, ja kāda persona uzkuāda bērnu izdarīt kādu no pirmajā daļā minētajiem aktiem, tas nemazina šīs personas kriminālatbildību par izdarītajiem aktiem.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Atbilstoši KL 17.pantam par noziedzīga nodarījuma izdarītāju uzskatāma persona, kas noziedzīgo nodarījumu pati tieši izdarījusi vai tā izdarīšanā izmantojusi citu personu, kura saskaņā ar KL nosacījumiem nav saucama pie kriminālatbildības, savukārt atbilstoši KL 11.pantam pie kriminālatbildības saucama fiziska persona, kas līdz noziedzīga nodarījuma izdarīšanas dienai sasniegusi 14 gadu vecumu. Mazgadīgais, tas ir, persona, kas nav sasniegusi 14 gadu vecumu, pie kriminālatbildības nav saucama. Turklāt KL 20.panta trešajā daļā ir noteikts, ka par uzskūdītāju</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nav nepieciešama

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri	
	uzskatāma persona, kas pamudinājusi citu personu izdarīt noziedzīgu nodarījumu. Un atbilstoši KL 54.pantam, nosakot sodu noziedzīga nodarījuma līdzdalībniekiem, tiesa ņem vērā katra līdzdalībnieka raksturu un lomu izdarītajā noziedzīgajā nodarījumā. Bez tam KL 172.pantā ir paredzēta kriminālatbildība par nepilngadīgā iesaistīšanu noziedzīgā nodarījumā.		
43.pants. Noziedzīgu nodarījumu attiecināšana.			
Noziedzīgie nodarījumi, kas noteikti šajā Konvencijā, ir noziedzīgi nodarījumi neatkarīgi no tā, kādas ir vardarbības upura un vardarbības izdarītāja attiecības.	<p>Atbilst.</p> <p>Latvijā krimināltiesiskais regulējums ir balstīts uz dzimumneitralitāti un izdarītā radīto seku pieeju. Cietušā un noziedzīga nodarījuma izdarītāja savstarpējās attiecības neietekmē izdarītā noziedzīgā nodarījuma kvalifikāciju, turklāt KL 48.panta pirmās daļas 15.punktā noteikts, ka par atbildību pastiprinošu apstākļi var atzīt šādu apstākli – noziedzīgs nodarījums, kas saistīts ar vardarbību vai vardarbības piedraudējumu, vai noziedzīgs nodarījums pret tikumību un dzimumneaizskaramību izdarīts pret personu, ar kuru noziedzīgā nodarījuma izdarītājs ir pirmajā vai otrajā radniecības pakāpē, vai pret laulāto vai bijušo laulāto, vai pret personu, ar kuru noziedzīgā nodarījuma izdarītājs ir vai ir bijis neregistrētās laulāto attiecībās, vai pret personu, ar kuru noziedzīgā nodarījuma izdarītājam ir kopīga (nedalīta) saimniecība.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- nav nepieciešama</p>	
44.pants. Jurisdikcija.			
1. Ikviens Konvencijas dalībvalsts pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai noteiktu savu jurisdikciju attiecībā uz visiem šajā Konvencijā noteiktajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, ja šie noziedzīgie nodarījumi izdarīti:	a) tās teritorijā vai;	<p>Atbilst.</p> <p>KL 2.pantā ir noteikts, ka persona, kas izdarījusi noziedzīgu nodarījumu Latvijas teritorijā, atbild saskaņā ar KL.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- nav nepieciešama</p>
	b) uz kuģa, kura karoga valsts tā ir, vai;	<p>Atbilst.</p> <p>KL 3.pantā ir noteikts, ka persona, kas noziedzīgu nodarījumu izdarījusi ārpus Latvijas teritorijas, atrodoties uz jūras vai upju kuģa vai cita peldoša līdzekļa, ja šis līdzeklis reģistrēts Latvijas Republikā un ja Latvijas Republikai saistošos starptautiskajos līgumos nav noteikts citādi, saucama pie atbildības saskaņā ar KL.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- nav nepieciešama</p>
	c) uz gaisa kuģa, kas reģistrēts saskaņā ar tās tiesību aktiem, vai;	<p>Atbilst.</p> <p>KL 3.pantā ir noteikts, ka persona, kas noziedzīgu nodarījumu</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- nav nepieciešama</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	izdarījusi ārpus Latvijas teritorijas, atrodoties uz gaisakuģa, ja šis līdzeklis reģistrēts Latvijas Republikā un ja Latvijas Republikai saistošos starptautiskajos līgumos nav noteikts citādi, saucama pie atbildības saskaņā ar KL.	
d) tad, ja to izdarījis tās pilsonis, vai;	Atbilst. KL 4.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka Latvijas pilsoņi, nepilsoņi vai ārzemnieki, kuriem ir pastāvīgās uzturēšanās atļauja Latvijas Republikā, par citas valsts teritorijā vai ārpus jebkuras valsts teritorijas izdarītu nodarījumu neatkarīgi no tā, vai tas izdarīšanas vietā atzīts par noziedzīgu un sodāmu, saucami pie atbildības Latvijas teritorijā saskaņā ar KL.	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama
e) tad, ja to izdarījusi persona, kuras pastāvīgā dzīvesvieta ir tās teritorijā.	Atbilst. KL 4.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka Latvijas pilsoņi, nepilsoņi vai ārzemnieki, kuriem ir pastāvīgās uzturēšanās atļauja Latvijas Republikā, par citas valsts teritorijā vai ārpus jebkuras valsts teritorijas izdarītu nodarījumu neatkarīgi no tā, vai tas izdarīšanas vietā atzīts par noziedzīgu un sodāmu, saucami pie atbildības Latvijas teritorijā saskaņā ar KL.	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama
2. Konvencijas dalībvalstis cenšas pieņemt normatīvos aktus vai veikt citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai noteiktu savu jurisdikciju attiecībā uz jebkuru šajā Konvencijā noteikto noziedzīgo nodarījumu, ja šis noziedzīgais nodarījums izdarīts pret kādu šīs Konvencijas dalībvalsts pilsoni vai personu, kuras pastāvīgā dzīvesvieta ir Konvencijas dalībvalsts teritorijā.	Atbilst. KL 4.panta ceturtajā daļā ir noteikta universālā jurisdikcija, kas nosaka, ka ārzemnieki, kuriem nav pastāvīgās uzturēšanās atļaujas Latvijas Republikā un kuri izdarījuši noziedzīgu nodarījumu citas valsts teritorijā vai ārpus jebkuras valsts teritorijas, neatkarīgi no nodarījuma izdarīšanas vietas valsts likumiem saucami pie atbildības saskaņā ar šo likumu Latvijas Republikai saistošos starptautiskajos līgumos paredzētajos gadījumos, ja par šo nodarījumu tie nav saukti pie kriminālatbildības vai nodoti tiesai citas valsts teritorijā. Ņemot vērā, ka minētā konvencija neuzliek par pienākumu noteikt universālo jurisdikciju uz nodarījumiem, kas minēti konvencijā, konvencija nekalpos par pamatu universālās jurisdikcijas noteikšanai.	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama
3. Lai veiktu kriminālvajāšanu par noziedzīgajiem nodarījumiem, kas noteikti šīs Konvencijas 36. , 37. , 38. un 39.pantā , Konvencijas dalībvalstis pieņem	Atbilst. KL 4.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka Latvijas pilsoņi, nepilsoņi	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
<p>normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kuri vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka Konvencijas dalībvalstu jurisdikcija nav atkarīga no tā, vai šie nodarījumi atzīti par krimināli sodāmiem teritorijā, kurā tie izdarīti.</p>	<p>vai ārzemnieki, kuriem ir pastāvīgās uzturēšanās atļauja Latvijas Republikā, par citas valsts teritorijā vai ārpus jebkuras valsts teritorijas izdarītu nodarījumu neatkarīgi no tā, vai tas izdarīšanas vietā atzīts par noziedzīgu un sodāmu, saucami pie atbildības Latvijas teritorijā saskaņā ar KL.</p>	
<p>4.Lai veiktu kriminālvajāšanu par noziedzīgajiem nodarījumiem, kas noteikti šīs Konvencijas 36., 37., 38. un 39.pantā, Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka Konvencijas dalībvalstu jurisdikcija attiecībā uz pirmās daļas d) un e) punktu nav atkarīga no nosacījuma, ka kriminālvajāšanu var veikt tikai tad, ja saņemts vardarbības upura ziņojums vai noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas vietas valsts sniegusi informāciju.</p>	<p>Daļēji atbilst.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - darbs pie Cietušo direktīvas ieviešanas (TM) <p>Ieviešot Cietušo direktīvu, ir izstrādāts likumprojekts grozījumiem KPL likumā. Likumprojekts paredz izslēgt no KPL 7.panta otrās daļas atsauces uz KL 130.pantu (tīšs viegls miesas bojājums), 159.panta pirmo daļu (izvarošana) un 160.panta pirmo daļu (seksuāla vardarbība). Tādējādi tiek paredzēts, ka, lai uzsāktu kriminālprocesu par šajos KL pantos paredzētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, nav obligāti nepieciešams pieteikums no personas, kurai nodarīts kaitējums.</p> <p>Vienlaikus, lai nodrošinātu risinājumu gadījumiem, kad objektīvu apstākļu dēļ nepieciešamos pierādījumus iegūt nav iespējams, piemēram, arī tajā skaitā, kad cietušais nevēlas sadarboties ar tiesību aizsardzības iestādēm, ir izstrādāti grozījumi KPL 377. un 392.pantā. Proti, likumprojekta 19.pants paredz papildināt KPL 377.pantu ar 11.punktu, paredzot iespēju izbeigt kriminālprocesu, ja nav izdevies pierādīt konkrētā aizdomās turētā vai apsūdzētā vainu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā un nav iespējams savākt papildu pierādījumus. Savukārt, likumprojekta 20.pants paredz izteikt KPL 392.panta otro daļu jaunā redakcijā, nosakot, ja noskaidroti šā likuma 377.panta 11.punktā minētie apstākļi, izmeklētājs ar uzraugošā prokurora piekrišanu vai prokurors pieņem lēmumu par kriminālprocesa vai tā daļas izbeigšanu pret konkrēto aizdomās turēto vai apsūdzēto. Ja kriminālprocesu izbeidz daļā pret personu, pirmstiesas procesu turpina.</p> <p>Grozījumi KPL 7., 377. un 392.pantā nodrošinās cietušās personas interešu ievērošanu no vienas puses un tiesību aizsardzības iestāžu intereses no otras puses.</p>
<p>5. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus</p>	<p>Atbilst.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai noteiktu savu jurisdikciju attiecībā uz šajā Konvencijā minētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem tādos gadījumos, kad iespējams vardarbības izdarītājs atrodas šo Konvencijas dalībvalstu teritorijā un kad viņu nevar izdot citai Konvencijas dalībvalstij vienīgi viņa pilsonības dēļ.	Satversmes 98.pants nosaka, ka Latvijas pilsoni nevar izdot ārvalstīm, izņemot Saeimas apstiprinātajos starptautiskajos līgumos paredzētos gadījumos, ja ar izdošanu netiek pārkāptas Satversmē noteiktās cilvēka pamattiesības. KPL 697.panta otrās daļas 1.apakšpunkts nosaka, ka personas izdošana nav pieļaujama, ja persona ir Latvijas pilsonis. Ņemot vērā, ka KL 4.panta pirmā daļa paredz Latvijas pilsoņiem kriminālatbildību par citas valsts teritorijā vai ārpus jebkuras valsts teritorijas izdarītu nodarījumu neatkarīgi no tā, vai tas izdarīšanas vietā atzīts par noziedzīgu un sodāmu, grozījumi tiesību aktos nav nepieciešami.	- nav nepieciešama
6. Ja iespējams noziedzīgais nodarījums, kas noteikts šajā Konvencijā, ir vairāku Konvencijas dalībvalstu jurisdikcijā, tad iesaistītās Konvencijas dalībvalstis attiecīgos gadījumos savstarpēji apspriežas, lai noteiktu vispiemērotāko jurisdikciju kriminālvajāšanas veikšanai.	Atbilst. KPL 723.pantā ir noteikts, ka kriminālprocesa pārņemšana ir ārvalstī uzsākta kriminālprocesa turpināšana Latvijā pēc ārvalsts lūguma vai ar tās piekrišanu, ja to prasa procesuālās intereses un nodarījums sodāms saskaņā ar Latvijas KL.	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama
7. Neskarot starptautisko tiesību vispārējos noteikumus, šī Konvencija pieļauj ikvienu kriminālo jurisdikciju, ko īsteno Konvencijas dalībvalsts saskaņā ar valsts tiesību aktiem.	Atbilst. Skatīt komentāru, kas sniegts pie konvencijas 44.panta otrā punkta.	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama
45.pants. Sods un pasākumi.		
1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka par šajā Konvencijā noteiktajiem nodarījumiem, ņemot vērā to smagumu, tiek piemērots efektīvs, samērīgs un preventīvs sods. Šāds sods attiecīgos gadījumos var būt brīvības atņemšana, kas var būt pamats izdošanai.	Atbilst. Atbilstoši KL 7.pantam noziedzīgus nodarījumus iedala kriminālpārkāpumos, mazāk smagos noziegumos, smagos noziegumos un sevišķi smagos noziegumos. Atbilstoši KL 7.pantam šajā konvencijā minētie nodarījumi ir kvalificējami šādi: sevišķi smagi noziegumi (tīšs smags miesas bojājums – 125.panta otrā un trešā daļa, aborta neatļauta izdarīšana – 135.panta ceturtnā daļa, cilvēku tirdzniecība – 154. ¹ panta otrā un trešā daļa, izvarošana – 159.pants, seksuāla vardarbība – 160.panta otrā, trešā, ceturtnā, piektā un sestā daļa, personas iesaistīšana prostitūcijā un prostitūcijas izmantošana – 164.panta ceturtnā daļa, pornogrāfiska priekšnesuma demonstrēšanas, intīma rakstura izklaides ierobežošanas un pornogrāfiska rakstura materiāla aprites noteikumu pārkāpšana – 166.panta ceturtnā daļa), par kuriem KL ir	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri	
	<p>paredzēta brīvības atņemšana uz laiku, kas ilgāks par astoņiem gadiem, vai mūža ieslodzījums; smagi noziegumi (tīšs smags miesas bojājums – 125.panta pirmā daļa, tīšs vidēja smaguma miesas bojājums – 126.panta otrā daļa, cilvēku tirdzniecība – 154.¹panta pirmā daļa, seksuāla vardarbība – 160.panta pirmā daļa, pavešana netiklībā – 162.panta otrā daļa, personas iesaistīšana prostitūcijā – 164.panta otrā un trešā daļa, pornogrāfiska priekšnesuma demonstrēšana, intīma rakstura izklaides ierobežošanas un pornogrāfiska materiāla aprites noteikumu pārkāpšana – 166.panta trešā daļa), par kuriem KL ir paredzēta brīvības atņemšana uz laiku, ilgāku par trim gadiem, bet ne ilgāku par astoņiem gadiem; mazāk smagi noziegumi (tīšs vidēja smaguma miesas bojājums – 126.panta pirmā daļa, tīšs viegls miesas bojājums – 130.pants, diskriminācijas aizlieguma pārkāpšana – 149.¹ pants, pavešana netiklībā – 162.panta pirmā daļa, pamudināšana iesaistīties seksuālās darbībās – 162.¹pants), par kuriem KL ir paredzēta brīvības atņemšana uz laiku, kas ilgāks par trim mēnešiem, bet ne ilgāks par trim gadiem; kriminālpārkāpumi (draudi izdarīt slepkavību un nodarīt smagu miesas bojājumu – 132.pants), par kuriem KL ir paredzēta brīvības atņemšana uz laiku no piecpadsmit dienām, bet ne ilgāku par trim mēnešiem.</p> <p>Patlaban Saeimā tiek skatīts likumprojekts “Grozījumi Krimināllikumā”, kas paredz palielināt sodus vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem pret tikumību un dzimumneaizskaramību.</p> <p>Savukārt, KPL 682.panta pirmās daļas 1.punktā ir noteikts, ka personas izdošanu var lūgt, ja ir pamats uzskatīt, ka ārvalstī atrodas persona, kas tiek turēta aizdomās vai ir apsūdzēta tāda noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kurš sodāms pēc KL un par kuru paredzēta brīvības atņemšana, kuras maksimālā robeža nav mazāka par vienu gadu, ja starptautisks līgums neparedz citu termiņu.</p>		
2. Konvencijas dalībvalstis attiecībā uz vardarbības izdarītāju var veikt arī citus pasākumus, piemēram:	- uzraudzīt vai kontrolēt notiesātās personas;	<p>Atbilst.</p> <p>KL 61.panta ceturtajā daļā ir noteikts, ka nosacīti pirms termiņa atbrīvotais neizciestās soda daļas laikā pilda kriminālsodu izpildi reglamentējošā likumā paredzētos un Valsts probācijas dienesta noteiktos pienākumus. Ja nosacīti pirms termiņa atbrīvotais bez attaisnojoša iemesla nepilda minētos pienākumus, tiesa,</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- nav nepieciešama</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>pamatojoties uz Valsts probācijas dienesta iesniegumu, var pieņemt lēmumu par neizciestās soda daļas izpildīšanu. Savukārt, atbilstoši KL 61.panta sestajai daļai nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda nepiemēro, ja tas piespriests pilngadīgai personai par sevišķi smagu noziegumu kas izdarīts pret personu, kura nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu, un ir saistīts ar seksuālu vardarbību.</p> <p>Ar 2011.gada 8.jūlija likumu „Grozījumi Krimināllikumā” (stājās spēkā 2011.gada 1.oktobrī) tika ieviests jauns papildsoda veids – probācijas uzraudzība. Atbilstoši KL 45.¹panta pirmajai daļai probācijas uzraudzība ir papildsods, ko piespiež tiesa vai priekšrakstā par sodu nosaka prokurors kā piespiedu līdzekli, lai nodrošinātu notiesātās personas vai personas, kurai papildsods noteikts ar prokurora priekšrakstu par sodu, uzvedības uzraudzību, sekmētu šīs personas resocializāciju un jaunu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas novēršanu. Probācijas uzraudzības laikā notiesātais vai persona, kurai papildsods noteikts ar prokurora priekšrakstu par sodu, pilda Valsts probācijas dienesta noteiktos pienākumus. KL ir paredzēts, ka minēto papildsodu piemēro par tādu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu, kas paredzēti 126.pantā (tīšs vidēja smaguma miesas bojājums), 154.¹pantā (cilvēku tirdzniecība), 159.pantā (izvarošana), 160.pantā (seksuāla vardarbība), 161.pantā (seksuāla rakstura darbības ar personu, kura nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu), 162.pantā (pavešana netiklībā), 162.¹pantā (pamudināšana iesaistīties seksuālās darbībās), 164.pantā (personas iesaistīšana prostitūcijā un prostitūcijas izmantošana), 166.pantā (pornogrāfiska priekšnesuma demonstrēšanas, intīma rakstura izklāides ierobežošanas un pornogrāfiska rakstura materiāla aprītes noteikumu pārkāpšana).</p> <p>No 2015.gada 1.jūlija Latvijā tika ieviesta nosacīta pirmstermiņa atbrīvošana no soda izciešanas ar elektroniskās uzraudzības noteikšanu, ko paredz 2014.gada 2.oktobrī Saeimā pieņemtie likumi „Grozījumi Valsts probācijas dienesta likumā” un „Grozījumi Latvijas Sodų izpildes kodeksā”, 2014.gada 16.oktobrī pieņemtie likumi „Grozījumi Krimināllikumā” un „Grozījumi Kriminālprocesa likumā”, kā arī 2015.gada 15.janvārī pieņemtie likumi „Grozījumi Latvijas Sodų izpildes kodeksā”, „Grozījumi Valsts probācijas dienesta likumā”, „Grozījumi Krimināllikumā” un</p>	

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>„Grozījumi Kriminālprocesa likumā”. Minētie grozījumi paredz ieviest elektronisko uzraudzību kā intensīvas kontroles pasākumu nosacītas pirmstermiņa atbrīvošanas no soda izciešanas piemērošanas gadījumā, ar nosacījumu, ka šādu nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda izciešanas var piemērot ātrāk nekā šobrīd. Elektroniskā uzraudzība ir intensīvas kontroles pasākumi, ko noteiks tiesa ar mērķi ierobežot notiesātā brīvu pārvietošanos. Elektroniskās uzraudzības īstenošanai notiesātā ķermenim piestiprinās elektronisku ierīci, kas ļaus kontrolēt viņa atrašanos noteiktā vietā un laikā. Elektronisko uzraudzību noteiks uz laiku no viena līdz divpadsmit mēnešiem.</p> <p>Atbilstoši Latvijas Sodų izpildes kodeksa 138.³panta pirmajai daļai probācijas uzraudzības izpilde notiek saskaņā ar Valsts probācijas dienesta amatpersonas sagatavoto probācijas uzraudzības plānu, kura sagatavošanā iesaista notiesāto personu. Ar probācijas uzraudzību notiesātajam ir vispārīgie pienākumi, kas jāievēro katram ar probācijas uzraudzību notiesātajam (piemēram, informēt Valsts probācijas dienesta amatpersonu par savu dzīvesvietu, darbavietu vai mācību iestādi, kā arī nekavējoties paziņot par tā maiņu), un pienākumi, kas katram ar probācijas uzraudzību notiesātajam tiek noteikti individuāli (piemēram, aizliegums atstāt dzīvesvietu noteiktā diennakts laikā vai aizliegums sazināties ar noteiktiem cilvēkiem).</p>	
<p>– pārtraukt vai atņemt vecākam aizgādības tiesības, ja citādi nav iespējams garantēt bērna labākās intereses, tostarp, iespējams, vardarbības upura drošību.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Civillikums paredz aizgādības tiesību atņemšanu vai pārtraukšanu (ar iespēju atjaunot). Civillikuma 200.pants paredz, ka vecākam var atņemt aizgādības tiesības, ja: viņa vainas dēļ (vecāka apzinātas rīcības vai nolaidības dēļ) ir apdraudēta bērna veselība vai dzīvība; vecāks ļaunprātīgi izmanto savas tiesības vai nenodrošina bērna aprūpi un uzraudzību un tas var apdraudēt bērna fizisko, garīgo vai tikumisko attīstību. Savukārt, Civillikuma 203.pants nosaka, ka aizgādības tiesības vecākam tiek pārtrauktas, ja bāriņtiesa atzīst, ka: ir faktiski šķēršļi, kas liedz vecākam iespēju aprūpēt bērnu; bērns atrodas veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos vecāka vainas dēļ (vecāku apzinātas rīcības vai nolaidības dēļ); vecāks ļaunprātīgi izmanto savas tiesības vai nenodrošina bērna aprūpi un uzraudzību; vecāks ir devis piekrišanu bērna</p>	<p>Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>adopcijai, izņemot gadījumu, kad viņš kā laulātais ir devis piekrišanu tam, ka bērnu adoptē otrs laulātais; vai ir konstatēta vecāka vardarbība pret bērnu vai ir pamatotas aizdomas par vecāka vardarbību pret bērnu. No Civillikuma 199.panta izriet, ka aizgādības tiesības var tikt atņemtas ar tiesas spriedumu (un atjaunotas arī ar tiesas spriedumu). Atņemot aizgādības tiesības vienam vecākam, tiesa nodod bērnu otra vecāka atsevišķā aizgādībā. Ja aizgādība, ko varētu īstenot otrs vecāks, nepietiekami aizsargātu bērnu no apdraudējuma vai aizgādības tiesības tiek atņemtas abiem vecākiem, tiesa uzdod bāriņtiesai nodrošināt bērnam ārpusģimenes aprūpi. Savukārt, Civillikuma 203.pants paredz, kad, iestājoties zināmiem nosacījumiem bāriņtiesa var atzīt par nepieciešamu pārtraukt aizgādības tiesības vecākam. Pārtrauktās aizgādības tiesības vecākam atjauno, ja bāriņtiesa atzīst, ka nepastāv vairs Civillikuma 203.pantā minētie apstākļi. Ja gada laikā no aizgādības tiesību pārtraukšanas nav iespējams tās atjaunot, bāriņtiesa lemj par prasības celšanu tiesā aizgādības tiesību atņemšanai, izņemot gadījumu, kad aizgādības tiesības nevar atjaunot no vecāka neatkarīgu apstākļu dēļ.</p> <p>Atbilstoši CPL 244.⁹ panta piektajai daļai, izskatot lietas, kas izriet no aizgādības un saskarsmes tiesībām, tiesa papildus citiem apstākļiem ņem vērā visus gadījumus, kad tā persona, kas vēlas izlietot aizgādības vai saskarsmes tiesības, lietojusi vardarbību pret bērnu vai bērna vecāku. Izskatot lietas, kas izriet no aizgādības tiesībām, tiesa papildus citiem apstākļiem ņem vērā tās noteiktās saskarsmes tiesību izmantošanas kārtības pārkāpumus (grozījumi CPL stājušies spēkā 2015.gada 3.decembrī).</p>	
46. pants. Atbildību pastiprinoši apstākļi.		
Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai turpmāk minētie apstākļi, ja vien tie neveido izdarītā noziedzīgā nodarījuma sastāvu, saskaņā ar valsts tiesību aktu attiecīgajiem	<p>a) noziedzīgais nodarījums izdarīts pret bijušo vai esošo laulāto vai partneri, kā to nosaka valsts tiesību akti, to izdarījis ģimenes loceklis, persona, kas dzīvo kopā ar vardarbības upuri, vai persona, kura ļaunprātīgi</p> <p>Atbilst.</p> <p>KL 48.panta pirmās daļas 15.punktā ir noteikts, ka par atbildību pastiprinošu apstākli var atzīt to, ja noziedzīgs nodarījums, kas saistīts ar vardarbību vai vardarbības piedraudējumu, vai noziedzīgs nodarījums pret tikumību un dzimumneaizskaramību izdarīts pret personu, ar kuru noziedzīgā nodarījuma izdarītājs ir pirmajā vai otrajā radniecības pakāpē, vai pret laulāto vai bijušo laulāto, vai pret personu, ar kuru noziedzīgā nodarījuma izdarītājs ir vai ir bijis</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- nav nepieciešama</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri	
noteikumiem var tikt atzīti par atbildību pastiprinošiem apstākļiem, nosakot sodu par šajā Konvencijā minētajiem nodarījumiem:	izmantojusi savu varu;	neregistrētās laulāto attiecībās, vai pret personu, ar kuru noziedzīgā nodarījuma izdarītājam ir kopīga (nedalīta) saimniecība, līdz ar to KL grozījumi nav nepieciešami.	
	b) noziedzīgais nodarījums vai līdzīgi nodarījumi izdarīti atkārtoti;	Atbilst. KL 48.panta pirmās daļas 1.punktā noteikts, ka par atbildību pastiprinošu apstākli var atzīt apstākli, ja noziedzīgais nodarījums veido noziedzīgu nodarījumu recidīvu. KL 27.pantā ir paredzēts, ka noziedzīga nodarījuma recidīvu veido personas izdarīts jauns tīšs noziedzīgs nodarījums pēc šīs personas notiesāšanas par agrāk izdarītu tīšu noziedzīgu nodarījumu, ja sodāmība par to nav noņemta vai nav dzēsta likumā noteiktā kārtībā.	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama
	c) noziedzīgais nodarījums izdarīts pret personu, kura ir neaizsargāta īpašu apstākļu dēļ;	Atbilst. KL 48.panta pirmās daļas 6.punktā ir noteikts, ka par atbildību pastiprinošu apstākli var atzīt apstākli, ja noziedzīgais nodarījums izdarīts pret personu, kas nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu, vai pret personu, izmantojot tās bezpalīdzības stāvokli vai vecuma nevarību.	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama
	d) noziedzīgais nodarījums izdarīts pret bērnu vai tā klātbūtnē;	Daļēji atbilst. Jāņem vērā, ka konvencijas prasība par atbildību pastiprinošiem apstākļiem attiecas tikai uz tiem noziedzīgiem nodarījumiem, kas minēti konvencijā. Piemēram, tie būtu gadījumi, kad bērns spiests noskatīties seksuālu vardarbību pret citu personu. KL 48.panta pirmās daļas 6.punktā ir noteikts, ka par atbildību pastiprinošu apstākli var atzīt apstākli, ja noziedzīgais nodarījums izdarīts pret personu, kas nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu. Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 1.panta 12.punktu emocionāla vardarbība pret bērnu ir arī vardarbīga izturēšanās pret tuvinieku bērna klātbūtnē. KL 48.pantā kā atbildību pastiprinošs apstāklis nav noteikts apstāklis, ja noziedzīgs nodarījums izdarīts bērna klātbūtnē.	Turpmāka rīcība: - izvērtēt nepieciešamību veikt grozījumus normatīvajos aktos attiecībā uz gadījumiem, kad noziedzīgs nodarījums veikts bērna klātbūtnē (TM).
	e) noziedzīgo nodarījumu kopīgi izdarījušas divas vai vairākas personas;	Atbilst. KL 48.panta pirmās daļas 2.punktā ir noteikts, ka par atbildību pastiprinošu apstākli var atzīt apstākli, ja noziedzīgais nodarījums	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
<p>f) noziedzīgais nodarījums, pirms kura vai kura laikā notikusi vardarbība;</p> <p>g) noziedzīgais nodarījums izdarīts, izmantojot ieroci vai draudot to izmantot;</p> <p>h) noziedzīgā nodarījuma dēļ vardarbības upuris cietis no smaga fiziska vai psiholoģiska kaitējuma;</p> <p>i) vardarbības izdarītājs agrāk bijis notiesāts par līdzīgiem noziedzīgiem nodarījumiem.</p>	<p>izdarīts personu grupā.</p> <p>Atbilst. KL 48.panta pirmās daļas 8.punktā ir noteikts, ka par atbildību pastiprinošu apstākli var atzīt to, ja noziedzīgs nodarījums izdarīts ar sevišķu cietsirdību vai nīrgājoties par cietušo.</p> <p>Atbilst. KL 48.panta pirmās daļas 10.punktā noteikts, ka par atbildību pastiprinošu apstākli var atzīt to, ja noziedzīgs nodarījums izdarīts, lietojot ieročus vai sprāgstošas vielas vai citā vispārbīstamā veidā.</p> <p>Atbilst. KL 48.panta pirmās daļas 5.punktā ir noteikts, ka par atbildību pastiprinošu apstākli var atzīt to, ka noziedzīgais nodarījums izraisījis smagas sekas. Likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās uz piemērošanas kārtību” 24.pantā ir noteikts, ka smagas sekas iestājas, ja noziedzīgā nodarījuma rezultātā izraisīta cilvēka nāve, nodarīti smagi miesas bojājumi vai psihiskas dabas traucējumi vismaz vienai personai, mazāk smagi miesas bojājumi vairākām personām, mantiskais zaudējums lielā apmērā vai radīts citāds smags kaitējums ar likumu aizsargātām interesēm.</p> <p>Atbilst. KL 48.panta pirmās daļas 1.punktā ir noteikts, ka par atbildību pastiprinošu apstākli var atzīt to, ja noziedzīgs nodarījums veido noziedzīgu nodarījumu recidīvu. KL 27.pantā ir paredzēts, ka noziedzīga nodarījuma recidīvu veido personas izdarīts jauns tāšs noziedzīgs nodarījums pēc šīs personas notiesāšanas par agrāk izdarītu tāšu noziedzīgu nodarījumu, ja sodāmība par to nav noņemta vai nav dzēsta likumā noteiktā kārtībā.</p>	<p>Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama</p> <p>Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama</p> <p>Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama</p> <p>Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama</p>
47.pants. Citas Konvencijas dalībvalsts piespriests sods.		
<p>Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu iespēju, nosakot sodu, ņemt vērā citas Konvencijas dalībvalsts piespriesto sodu par šajā Konvencijā noteiktajiem nodarījumiem.</p>	<p>Atbilst. KPL 761.pantā ir noteikts, ka, nosakot sodu Latvijā notiekošajā kriminālprocesā personai, attiecībā uz kuru ārvalsts pieprasījusi soda izpildīšanu Latvijā, Latvijā izpildāmais sods tiek pievienots</p>	<p>Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	šajā ārvalstī piespriestajam sodam atbilstoši KL normām par soda noteikšanu pēc vairākiem nolēmumiem. Nodarījumu kvalificēšanā pēc KL nodarījumam, par kuru Latvijā tiek izpildīts ārvalstī piespriests sods, ir tāda pati nozīme kā nodarījumam, kuru izskata Latvijā notiekošajā kriminālprocesā.	
48.pants. Obligātu alternatīvu strīdu izšķiršanas procesu vai notiesāšanas veidu aizliegums.		
1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai attiecībā uz jebkādu vardarbību, uz kuru attiecas šī Konvencija, aizliegtu obligātus alternatīvus strīdu izšķiršanas procesus, tostarp mediāciju un samierināšanu.	<p>Atbilst.</p> <p>KPL 66.panta pirmās daļas 13.punktā ir noteikts, ka aizdomās turētajai personai ir tiesības izlīgt ar cietušo. KPL 97.panta astotajā daļā ir noteikts, ka cietušais visās procesa stadijās un visos tā veidos var izlīgt ar personu, kura radījusi viņam kaitējumu. No iepriekš minētā izriet, ka izlīgumam nav obligāts raksturs.</p> <p>Savukārt, gadījumos, kad nav kriminālprocesa, CPL noteic, ka sagatavojot lietu iztiesāšanai un iztiesājot lietu, tiesnesis cenšas puses samierināt, kā arī piedāvā strīdu atrisināt, izmantojot mediāciju.</p> <p>Mediācijas likums noteic, ka pusēm ir tiesības brīvi lemt par piedalīšanos mediācijā. Ņemot vērā minēto, tiesnesim ir pienākums ieteikt pusēm izmantot mediāciju, bet mediācijas izmantošana pusēm nav pienākums. Tiesa, iesakot pusēm mediatoru, iesaka to izvēlēties no sertificētu mediatoru saraksta. Sertificēts mediators ir Ministru kabineta noteiktā kārtībā sertificēts mediators, kuram atbilstoši <u>Ministru kabineta 2014.gada 5.augusta noteikumiem Nr.433</u>, kārtojot sertifikācijas pārbaudījumu, tiek pārbaudītas zināšanas un prasmes vairākās jomās, tai skaitā, par bērnu tiesību ievērošanu mediācijas procesā.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- nav nepieciešama</p>
2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka gadījumos, kad tiek piespriests naudas sods, pienācīgi tiek ņemta vērā vardarbības izdarītāja spēja uzņemties finansiālās saistības pret vardarbības upuri.	<p>Atbilst.</p> <p>KL 46.pantā noteikts, ka sodu nosaka tādā apmērā, kādu par izdarīto noziedzīgo nodarījumu paredz KL sevišķās daļas attiecīgā panta sankcija, ievērojot KL vispārīgās daļas noteikumus. Nosakot soda veidu, ņem vērā izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu, kā arī vainīgā personību. Tāpat, nosakot sodu, ņem vērā atbildību mīkstinošos un pastiprinošos apstākļus. Turklāt no KL 41.panta otrās daļas izriet, ka naudas sodu nosaka atbilstoši</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- nav nepieciešama</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>noziedzīgā nodarījuma kaitīgumam un vainīgā mantiskajam stāvoklim, savukārt, šā panta ceturtajā daļā ir noteikts, ka vainīgā mantisko stāvoklis nosaka, novērtējot ne tikai tā iespējas nekavējoties samaksāt naudas sodu, bet arī iespējas gūt paredzamus ienākumus, kas nodrošinātu tam iespēju likumā paredzētajā laikā samaksāt uzlikto naudas sodu.</p> <p>Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 5.¹ pantu noteiktam speciālistu lokam ir regulāri jāapgūst speciālās zināšanas bērnu tiesību aizsardzības jomā. Ir izstrādāti arī programmu paraugu speciālo zināšanu kursam. Zināšanu pilnveides kursa (24 st.) programmu paraugos ir iekļauta tēma: „Soda piemērošanas īpatnības vardarbības pret bērnu un vardarbības ģimenē gadījumos. Piemērotā soda veida izvēle.”</p>	
VI nodaļa. Izmeklēšana, kriminālvajāšana, procesuālās tiesības un aizsardzības pasākumi.		
49.pants. Vispārējie pienākumi.		
<p>1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka izmeklēšana un tiesvedība attiecībā uz jebkādu vardarbību, uz kuru attiecas šī Konvencija, notiktu bez nepamatotas vilcināšanās, tomēr visos kriminālprocesa posmos ievērojot vardarbības upura tiesības.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>KPL 14.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka ikvienam ir tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā, tas ir, bez neattaisnotas novilcināšanas. Savukārt, KPL 1.pantā ir noteikts, ka KPL mērķis ir noteikt tādu kriminālprocesa kārtību, kas nodrošina efektīvu KL normu piemērošanu un krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu bez neattaisnotas iejaukšanās personas dzīvē. KPL 12.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka kriminālprocesi veic, ievērojot starptautiski atzītās cilvēktiesības un nepieļaujot neattaisnotu kriminālprocesuālo pienākumu uzlikšanu vai nesamērīgu iejaukšanos personas dzīvē. KPL 18.pantā ir noteikts, ka kriminālprocesā iesaistītajām personām ir pilnvaras (tiesības un pienākumi), kas nodrošina tām normatīvajos aktos noteikto uzdevumu un garantēto tiesību līdzvērtīgu ievērošanu. No minētā izriet, ka visos kriminālprocesa posmos ir jāievēro cietušās personas tiesības, kuras nostiprinātas KPL 6.nodaļā.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - darbs pie Cietušo direktīvas ieviešanas (TM) <p>TM šobrīd strādā pie Cietušo direktīvas ieviešanas, ar ko nosaka noziegumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimālos standartus. Lai izpildītu minētās direktīvas prasības, plānots izdarīt grozījumus LSIK, KPL un BTAL. Minētās direktīvas ieviešanas termiņš ir 2015.gada 16.novembris, līdz ar to pēc minēto likumu grozījumu spēkā stāšanās, būtiski mainīsies cietušo personu tiesību apjoms.</p> <ul style="list-style-type: none"> -
<p>2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai saskaņā ar cilvēktiesību pamatprincipiem un ņemot vērā dzimumu līdztiesības principam atbilstošu izpratni par</p>	<p>Atbilst.</p> <p>KPL 12.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka kriminālprocesi veic, ievērojot starptautiski atzītās cilvēktiesības un nepieļaujot</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - darbs pie Cietušo direktīvas ieviešanas (TM)

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
<p>vardarbību, nodrošinātu šajā Konvencijā noteikto noziedzīgo nodarījumu efektīvu izmeklēšanu un kriminālvajāšanu par tiem.</p>	<p>neattaisnotu kriminālprocesuālo pienākumu uzlikšanu vai nesamērīgu iejaukšanos personas dzīvē. KPL 139.panta trešajā daļā ir noteikts, ka pret personu, kura piedalās izmeklēšanas darbībā, aizliegts pielietot vardarbību, draudus, melus, kā arī citas pretlikumīgas un morāles normām neatbilstošas darbības vai tādas darbības, kas apdraud personas dzīvību vai veselību vai aizskar personas cieņu. Izmeklēšanas darbības, kas saistītas ar cilvēka ķermeņa atkailināšanu, aizliegts izdarīt un tajā piedalīties pretēja dzimuma personai, izņemot ārstniecības personas.</p>	
50.pants. Tūlītēja reakcija, novēršana un aizsardzība.		
<p>1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka atbildīgās tiesībsardzības institūcijas nekavējoties pienācīgi reaģē uz jebkādu vardarbību, uz kuru attiecas šī Konvencija, sniedzot vardarbības upuriem atbilstošu un tūlītēju aizsardzību.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Saskaņā ar likuma „Par policiju” 12.¹panta devīto daļu izdoti Ministru kabineta 25.03.2014. noteikumi Nr.161 „Kārtība, kādā novērš vardarbības draudus un nodrošina pagaidu aizsardzību pret vardarbību”, uz kā pamata policijas darbinieki (gan Valsts policijas, gan pašvaldības policijas) ir tiesīgi pieņemt policijas lēmumu par nošķiršanu.</p> <p>KPL 6.pantā ir noteikts, ka amatpersonai, kura pilnvarota veikt kriminālprocesu, ikvienā gadījumā, kad kļuvis zināms kriminālprocesa uzsākšanas iemesls un pamats, ir pienākums savas kompetences ietvaros uzsākt kriminālprocesu un novest to līdz KL paredzētajam krimināltiesisko attiecību taisnīgam noregulējumam. KPL 369.pantā ir noteikts, ka kriminālprocesa uzsākšanas iemesls ir tādu ziņu iesniegšana par kriminālprocesa norisi atbildīgajai iestādei, kuras norāda uz iespējamu noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, vai šādu ziņu iegūšana par kriminālprocesa norisi atbildīgā iestādē. Minētās ziņas var iesniegt: noziedzīga nodarījuma rezultātā cietusī persona – kā iesniegumu; kontrolējošās un uzraugošās iestādes – to darbību regulējošos normatīvajos aktos paredzētajā kārtībā; ārstniecības personas vai iestādes – kā ziņojumu par traumām, slimībām vai nāves gadījumiem, kuru cēlonis varētu būt noziedzīgs nodarījums; bērnu tiesību aizsardzības institūcijas un nevalstiskās organizācijas – kā iesniegumu par nepilngadīgo tiesību aizskārumiem, kuru cēlonis varētu būt noziedzīgs nodarījums; jebkura fiziskā vai juridiskā persona – kā informāciju par iespējamiem noziedzīgiem nodarījumiem, no</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - darbs pie Cietušo direktīvas ieviešanas (TM); - darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta (TM) <p>TM norit darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta izstrādes, ar kura palīdzību būs iespējams vardarbības upuriem nodrošināt atbilstošu aizsardzību no personas, kas rada draudus.</p> <p>Lai ieviestu Cietušo direktīvas prasības, TM ir izstrādājusi grozījumus, ar ko paredzēts papildināt KPL ar panta normu, kurā plānots noteikt cietušā pamattiesības kriminālprocesā. Minētajā normā paredzēts noteikt, ka cietušajam būs tiesības saņemt informāciju par pasākumiem personas, tās tuvinieku un viņa mantas aizsardzībai apdraudējuma gadījumā; saņemt informāciju par procesuālo izdevumu, kas radušies, piedaloties kriminālprocesā, atlīdzināšanas kārtību; likumā noteiktajos gadījumos, termiņos un kārtībā pārsūdzēt procesuālos nolēmumus un iesniegt sūdzību par kriminālprocesa veikšanai pilnvarotas amatpersonas rīcību; saņemt kontaktinformāciju saziņai par konkrēto kriminālprocesu; saņemt informāciju par pieejamo atbalstu un medicīnisko palīdzību. Lai nodrošinātu cietušā tiesības saņemt informāciju par pieejamo atbalstu un medicīnisko palīdzību, plānots izveidot arī cietušo atbalsta tālruni, kur ikviens, arī upuris, kurš nav vērsies tiesību aizsardzības iestādē un nav ieguvis cietušā statusu, var saņemt viņam svarīgu informāciju un atbalstu.</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>kuriem pati tieši nav cietusi; jebkura persona par pašas izdarītu noziedzīgu nodarījumu – kā iesniegumu. KPL 370.pantā ir noteikts, ka kriminālprocesu var uzsākt, ja pastāv reāla iespēja, ka noticis noziedzīgs nodarījums, kā arī ja ziņas satur informāciju par iespējamu notikušu noziedzīgu nodarījumu un tās ir iespējams pārbaudīt tikai ar kriminālprocesa līdzekļiem un metodēm.</p> <p>No 2015.gada 1.janvāra no vardarbības cietušām personām tiek nodrošināta valsts apmaksāta sociāla rehabilitācija.</p>	
<p>2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvus aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka atbildīgās tiesībsardzības institūcijas nekavējoties pienācīgi novērš jebkādu vardarbību, uz kuru attiecas šī Konvencija, un aizsargā pret šādu vardarbību, tostarp, izmantojot preventīvus operatīvus pasākumus un vācot pierādījumus.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Saskaņā ar likuma „Par policiju” 3.pantu viens no policijas uzdevumiem ir novērst noziedzīgus nodarījumus un citus likumpārkāpumus, kā arī saskaņā ar 12.panta devīto daļu izdoti Ministru kabineta 25.03.2014. noteikumi Nr.161 „Kārtība, kādā novērš vardarbības draudus un nodrošina pagaidu aizsardzību pret vardarbību”, uz kā pamata policijas darbinieki (gan Valsts policijas, gan pašvaldības policijas) ir tiesīgi pieņemt policijas lēmumu par nošķiršanu.</p> <p>Ja ir uzsākts kriminālprocess un ja ir pamats uzskatīt, ka aizdomās turamais vai apsūdzētais turpinās noziedzīgas darbības, traucēs pirmstiesas kriminālprocesu vai tiesu vai izvairīsies no šā procesa vai tiesas, tad atbilstoši KPL 243.pantam viņam var piemērot šādus drošības līdzekļus: dzīvesvietas maiņas paziņošana; pieteikšanās noteiktā laikā policijas iestādē; aizliegums tuvoties noteiktai personai vai vietai; noteiktas nodarbošanās aizliegums; aizliegums izbraukt no valsts; uzturēšanās noteiktā vietā; personiskais galvojums; drošības nauda; nodošana policijas uzraudzībā; mājas arests; apcietinājums, savukārt nepilngadīgajiem kā drošības līdzekli var piemērot arī nodošanu vecāku vai aizbildņu pārraudzībā vai ievietošanu sociālās korekcijas izglītības iestādē. Tāpat KPL 17.nodaļā ir regulēti jautājumi, kas attiecas uz speciālo procesuālo aizsardzību, proti, speciālā procesuālā aizsardzība ir cietušo, liecinieku un citu personu, kuras liecina vai liecinājušas kriminālprocesā par smagiem vai sevišķi smagiem noziegumiem, kā arī nepilngadīgo, kas liecina par KL 161., 162., 174.pantā paredzētajiem noziegumiem, un personu, kuru apdraudējums var</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta (TM)</p> <p>TM norit darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta, kura mērķis ir nodrošināt visas sabiedrības vai atsevišķu tās indivīdu aizsardzību pret vardarbību, tajā skaitā, vardarbību ģimenē, savlaicīgi reaģējot un novēršot vardarbības risku, piemērojot vardarbību vai vardarbības risku radošajām personām preventīvos piespiedu līdzekļus. Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta iesniegšanas termiņš Ministru kabinetā ir 2016.gada 1.februāris.</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>ietekmēt minētās personas dzīvības, veselības un citu likumisko interešu aizsardzība. Savukārt KPL 300.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka personas dzīvības, veselības un mantas reāls apdraudējums, izteikti reāli draudi vai arī ziņas, kas procesa virzītājam dod pietiekamu pamatu uzskatīt, ka apdraudējums var būt reāls sakarā ar šīs persona sniegto liecību, ir speciālās procesuālās aizsardzības iemesls.</p> <p>Likuma „Par policiju” 12.panta 10.¹ daļā ir paredzētas tiesības policijai izsaukuma laikā uz rakstveida pieteikuma pamata gadījumos, kad pastāv tūlītēji draudi, ka persona, kas atrodas mājoklī vai tā tuvumā, varētu nodarīt kaitējumu citas personas, kas patstāvīgi dzīvo mājoklī, brīvībai vai veselībai, pieņemt lēmumu, kas uzliek par pienākumu personai, kas rada draudus, atstāt, neatgriezties un neuzturēties mājoklī vai neuzturēties mājokļa tuvumā uz laiku līdz astoņām dienām no lēmuma pieņemšanas brīža. Klātesot policijai upuris var sastādīt pieteikumu tiesai. Policija nodrošina šī pieteikuma nodošanu tiesai. CPL 250.⁵⁸ pantā ir noteikts, ka pieteikumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību tiesa vai tiesnesis izlemj ne vēlāk kā nākamajā darbdiēnā pēc pieteikuma saņemšanas, ja nav nepieciešams pieprasīt papildu pierādījumus vai kavēšanās varētu radīt būtisku prasītāja tiesību aizskārumu.</p>	
51.pants. Riska novērtēšana un riska vadība.		
<p>1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka visas attiecīgās iestādes novērtē mirstības risku, situācijas nopietnību un atkārtotas vardarbības risku, lai vadītu šo risku un vajadzības gadījumā nodrošinātu saskaņotu drošību un atbalstu.</p>	<p>Daļēji atbilst.</p> <p>Saskaņā ar likuma „Par policiju” 3.pantu viens no policijas uzdevumiem ir novērst noziedzīgus nodarījumus un citus likumpārkāpumus, kā arī saskaņā ar 12.¹panta deviņo daļu izdoti Ministru kabineta 25.03.2014. noteikumi Nr.161 „Kārtība, kādā novērš vardarbības draudus un nodrošina pagaidu aizsardzību pret vardarbību”, uz kā pamata policijas darbinieki (gan Valsts policijas, gan pašvaldības policijas) ir tiesīgi pieņemt policijas lēmumu par nošķiršanu. Noteikumu 4.3.punkts nosaka pienākumu policijas darbiniekam pirms policijas lēmuma par nošķiršanu izvērtēt, vai vardarbīgā persona varētu nodarīt kaitējumu aizsargājamās personas dzīvībai, brīvībai vai veselībai (vardarbības draudu risks) un vai pastāv tūlītēji draudi.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izmantojot projektu iespējas, lai piesaistītu ārvalstu speciālistus, ieviest Latvijā riska novērtēšanas instrumentus policijas darbiniekiem. Pēc aprobācijas riska novērtēšanas instrumentus iekļaut MK noteikumos (LM sadarbībā ar citām iestādēm); - darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta (TM). <p>TM norit darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta, kura mērķis ir nodrošināt visas sabiedrības vai atsevišķu tās indivīdu aizsardzību pret vardarbību, tajā skaitā, vardarbību ģimenē, savlaicīgi reaģējot un novēršot vardarbības risku, piemērojot vardarbību vai vardarbības risku radošajām</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>Ministru kabineta 2013.gada 9.aprīļa noteikumu Nr.191 „Notiesātā resocializācijas īstenošanas kārtība” 8.punkts noteic, ka notiesātā resocializāciju brīvības atņemšanas iestādē uzsāk ar notiesātā risku un <u>vajadzību izvērtēšanu</u>.</p> <p>Atbilstoši Ministru kabineta 2006.gada 19.decembra noteikumiem Nr.1037 bāriņtiesa riska novērtēšanu veic pirms lēmuma pieņemšanas par bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākiem, izņemot gadījumus, kad tiek pieņemts vienpersonisks lēmums. Atbilstoši Ministru kabineta 2003.gada 3.jūnija noteikumiem Nr.291 pašvaldības sociālajam dienestam ir pienākums veikt riska novērtēšanu ģimenēs, kurās ir bērna attīstībai nelabvēlīgi apstākļi.</p>	<p>personām preventīvos piespiedu līdzekļus. Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta iesniegšanas termiņš Ministru kabinetā ir 2016.gada 1.februāris.</p>
<p>2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka, veicot pirmajā daļā minēto novērtējumu, visos izmeklēšanas un aizsardzības pasākumu piemērošanas posmos pienācīgi tiek ņemts vērā fakts, ka vardarbības izdarītājiem, kas izdarījuši kādu no tādas vardarbības aktiem, uz kuriem attiecas šī Konvencija, pieder vai ir pieejami šaujamo ieroču.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Saskaņā ar likuma „Par policiju” 12.¹panta deviņo daļu izdoti Ministru kabineta 25.03.2014. noteikumi Nr.161 „Kārtība, kādā novērš vardarbības draudus un nodrošina pagaidu aizsardzību pret vardarbību”, uz kā pamata policijas darbinieki (gan Valsts policijas, gan pašvaldības policijas) ir tiesīgi pieņemt policijas lēmumu par nošķiršanu. Noteikumu 2.punkts nosaka, ka policija, saņemot informāciju par iespējamiem draudiem, ka persona, kas atrodas mājoklī vai tā tuvumā, var nodarīt kaitējumu iespējamās aizsargājamās personas dzīvībai, brīvībai vai veselībai, noskaidro, vai šajā mājokļa adresē ir reģistrēti šaujamieroči vai lielas enerģijas pneimatiskie ieroči. Ja mājokļa adresē personai, kas rada draudus, ir reģistrēti šaujamieroči vai lielas enerģijas pneimatiskie ieroči, notikuma vietā ierodas Valsts policija un izņem ieroci saskaņā ar Ieroču un speciālo līdzekļu aprites likuma 51.panta trešo daļu, lai novērstu iespēju ieroci pazaudēt, nolaupt vai izmantot ļaunprātīgi.</p> <p>Ieroču un speciālo līdzekļu aprites likuma 17.panta 1.punktā ir paredzēts, ka šaujamieroču vai lielas enerģijas pneimatisko ieroču iegādāšanās, glabāšanas, nēsāšanas vai kolekcijas atļauju aizliegts izsniegt fiziskajai personai, kura sodīta par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, — pirms sodāmības dzēšanas vai noņemšanas. Pamatojoties uz šo normu, VP veic pasākumus, lai arī</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izmantojot projektu iespējas, lai piesaistītu ārvalstu speciālistus, ieviest Latvijā riska novērtēšanas instrumentus. Pēc aprobācijas riska novērtēšanas instrumentus iekļaut MK noteikumos (LM sadarbībā ar citām iestādēm); - darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta (TM). <p>Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojektā kā viens no preventīvajiem piespiedu līdzekļiem ir paredzēts aizliegums noteiktu priekšmetu neiegādāšanās, neglabāšana, nenēsāšana un neizmantošana.</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	vardarbīgajām personām nebūtu izsniegtas ieroču atļaujas.	
52.pants. Ārkārtas aizliegums tuvoties tūlīt pēc vardarbības akta.		
<p>Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka kompetentajām iestādēm tiek piešķirtas pilnvaras tieša apdraudējuma gadījumā likt vardarbības ģimenē izdarītājam uz pietiekami ilgu laiku atstāt vardarbības upura vai apdraudētās personas dzīvesvietu un aizliegt vardarbības izdarītājam ieiet vardarbības upura vai apdraudētās personas dzīvesvietā vai sazināties ar to. Pieņemot normatīvos aktus un veicot pasākumus saskaņā ar šo pantu, priekšroka tiek dota vardarbības upuru un apdraudēto personu drošībai.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Saskaņā ar likuma „Par policiju” 12.¹panta devīto daļu izdoti Ministru kabineta 25.03.2014. noteikumi Nr.161 „Kārtība, kādā novērš vardarbības draudus un nodrošina pagaidu aizsardzību pret vardarbību”, uz kā pamata policijas darbinieki (gan Valsts policijas, gan pašvaldības policijas) ir tiesīgi pieņemt policijas lēmumu par nošķiršanu līdz 8 dienām, izraidot vardarbīgo personu no mājokļa</p> <p>KPL 241.panta otrajā daļā ir noteikts, ka drošības līdzekļi kā procesuālo piespiedu līdzekļi piemēro aizdomās turētajam vai apsūdzētajam, ja ir pamats uzskatīt, ka attiecīgā persona turpinās noziedzīgas darbības, traucēs pirmstiesas kriminālprocesu vai tiesu vai izvairīsies no šā procesa vai tiesas. KPL 243.pantā ir noteikts, ka ir šādi drošības līdzekļi: dzīvesvietas maiņas paziņošana, pieteikšanās noteiktā laikā policijas iestādē, aizliegums tuvoties noteiktai personai vai vietai, noteiktas nodarbošanās aizliegums, aizliegums izbraukt no valsts, uzturēšanās noteiktā vietā, personiskais galvojums, drošības nauda, nodošana policijas uzraudzībā, mājas arests, apcietinājums, savukārt nepilngadīgajam kā drošības līdzekļi var piemērot arī nodošanu vecāku vai aizbildņu pārraudzībā, ievietošanu sociālās korekcijas izglītības iestādē.</p> <p>CPL 30.⁵ nodaļas regulējums par pagaidu aizsardzība pret vardarbību, tajā skaitā, par tūlītēju varmākas nošķiršanu no upura, izlikšanu no dzīvesvietas, aizliegumu kontaktēties ar cietušo, utt.</p> <p>Atbilstoši likuma „Par policiju” 12.panta 10.¹daļai policijai izsaukuma laikā uz rakstveida pieteikuma pamata gadījumos, kad pastāv tūlītēji draudi, ka persona, kas atrodas mājoklī vai tā tuvumā, varētu nodarīt kaitējumu citas personas, kas patstāvīgi dzīvo šajā mājoklī, brīvībai vai veselībai, <u>pieņemt lēmumu</u>, kas uzliek par pienākumu personai, kas rada draudus, atstāt, neatgriezties un neuzturēties mājoklī vai neuzturēties mājokļa tuvumā – uz laiku līdz astoņām dienām no lēmuma pieņemšanas dienas. Gadījumā, ja persona vēlas – <u>policija dokumentus var nosūtīt tiesai</u> – tiesa attiecīgi lems par pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekļu noteikšanu vardarbīgajai personai. Bez tam arī Bāriņtiesas var būt</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta (TM)</p> <p>TM norit darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta izstrādes, kas paredzēs veidot starpinstitūciju sadarbības grupas, kas būs koleģiālas institūcijas un būs pilnvarotas pieņemt lēmumu par preventīvā piespiedu līdzekļa piemērošanu personai, kas rada draudus. Kā viens no šādiem līdzekļiem būs aizliegums tuvoties noteiktai vietai, tajā skaitā arī mājoklim, kā arī aizliegums tuvoties un sazināties ar noteiktu personu. Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta iesniegšanas termiņš MK ir paredzēts 2016.gada 1.februāris.</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	iesaiņstītas - proti, ja bērna vecāks vai aizbildnis objektīvu iemeslu dēļ nav iesniedzis bērna interesēs tiesai pieteikumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību, bāriņtiesa bērna interesēs iesniedz šo pieteikumu tiesai.	
53.pants. Ierobežojoši rīkojumi vai aizsardzības rīkojumi.		
1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka visiem tādas vardarbības upuriem, uz kuru attiecas šī Konvencija, ir pieejami atbilstoši ierobežojoši rīkojumi vai aizsardzības rīkojumi.	<p>Atbilst.</p> <p>Skatīt komentāru pie konvencijas 29.panta.</p> <p>KPL 241.panta otrajā daļā ir noteikts, ka drošības līdzekļi kā procesuālo piespiedu līdzekļi piemēro aizdomās turētajam vai apsūdzētajam, ja ir pamats uzskatīt, ka attiecīgā persona turpinās noziedzīgas darbības, traucēs pirmstiesas kriminālprocesu vai tiesu vai izvairīsies no šā procesa vai tiesas. KPL 243.pantā ir noteikts, ka ir šādi drošības līdzekļi: dzīvesvietas maiņas paziņošana, pieteikšanās noteiktā laikā policijas iestādē, aizliegums tuvoties noteiktai personai vai vietai, noteiktas nodarbošanās aizliegums, aizliegums izbraukt no valsts, uzturēšanās noteiktā vietā, personiskais galvojums, drošības nauda, nodošana policijas uzraudzībā, mājas arests, apcietinājums, savukārt nepilngadīgajam kā drošības līdzekli var piemērot arī nodošanu vecāku vai aizbildņu pārraudzībā, ievietošanu sociālās korekcijas izglītības iestādē.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta (TM).</p>
2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka pirmajā daļā minētie ierobežojošie rīkojumi vai aizsardzības rīkojumi:	<p>- ir izmantojami tūlītējai aizsardzībai un neuzliek vardarbības upurim pārmērīgu finansiālu vai administratīvu slogu;</p> <p>Atbilst.</p> <p>KPL 241.panta otrajā daļā ir noteikts, ka drošības līdzekļi kā procesuālo piespiedu līdzekļi piemēro aizdomās turētajam vai apsūdzētajam, ja ir pamats uzskatīt, ka attiecīgā persona turpinās noziedzīgas darbības, traucēs pirmstiesas kriminālprocesu vai tiesu vai izvairīsies no šā procesa vai tiesas. KPL 246.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka, uzsākot procesuālo piespiedu līdzekļa piemērošanu, persona, kura to piemēro, informē personu, kurai piespiedu līdzeklis tiek piemērots, par pieņemto lēmumu, kā arī izskaidro piespiedu līdzekļa būtību, saturu, pārsūdzības kārtību un piespiedu līdzekļa neievērošanas sekas. Līdz ar to no iepriekš minētā izriet, ka lēmums par drošības līdzekli ir izpildāms nekavējoties, jo tas de facto izriet no drošības līdzekļa piemērošanas mērķa. Lēmums par pagaidu aizsardzību pret vardarbību izpildāms nekavējoties pēc tā pieņemšanas. Pieteikuma iesniedzēji – par pagaidu aizsardzību pret</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta (TM)</p> <p>Skatīt komentāru, kas sniegts pie Konvencijas 52.panta.</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	vardarbību ir atbrīvoti no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos. Papildus skatīt komentāru, kas sniegts pie konvencijas 32.panta. CPL 30. ⁵ nodaļas regulējums to paredz.	
– tiek izdoti uz noteiktu periodu vai līdz to grozīšanai vai atcelšanai;	<p>Atbilst.</p> <p>KPL 249.pantā ir noteikts, ka, ja procesuālā piespiedu līdzekļa piemērošanas laikā ir zudis vai mainījies tā piemērošanas pamats, mainījušies piemērošanas nosacījumi, personas uzvedība vai ir noskaidroti citi apstākļi, kas noteica piespiedu līdzekļa izvēli, procesa virzītājs pieņem lēmumu par tā grozīšanu vai atcelšanu, savukārt, ja persona pārkāpj piemērotā drošības līdzekļa noteikumus vai nepilda savus procesuālos pienākumus, procesa virzītājs ir tiesīgs izvēlēties un piemērot citu vairāk ierobežojošu drošības līdzekli.</p> <p>Apmierinot prasību, pagaidu aizsardzība pret vardarbību ir spēkā līdz dienai, kad spriedums stājas likumīgā spēkā. Atsevišķos gadījumos tiesa spriedumā var noteikt, ka pagaidu aizsardzība pret vardarbību ir spēkā arī pēc sprieduma spēkā stāšanās likumīgā spēkā, bet ne ilgāk kā gadu pēc sprieduma stāšanās likumīgā spēkā.</p> <p>Pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekļus pēc puses pamatota pieteikuma var <u>aizstāt</u> ar citiem līdzekļiem tā pati tiesa, kura noteikusi pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekļus, vai tiesa, kuras lietvedībā atrodas lieta izskatīšanai pēc būtības. Pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekļus pēc puses pamatota pieteikuma var <u>atcelt</u> tā pati tiesa, kura noteikusi pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekļus, vai tiesa, kuras lietvedībā atrodas lieta izskatīšanai pēc būtības. Lēmums par pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekļa aizstāšanu vai atcelšanu ir izpildāms nekavējoties pēc tā pieņemšanas, kā arī CPL 30.⁵ nodaļas regulējums to paredz.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta (TM).</p> <p>TM norit darbs pie Preventīvo piespiedu līdzekļu likumprojekta izstrādes, kurā paredzēts, ka preventīvos piespiedu līdzekļus varēs piemērot uz noteiktu laiku, kā arī tos grozīt vai atcelt.</p>
– vajadzības gadījumā tiek izdoti <i>ex parte</i> un stājas spēkā uzreiz;	<p>Atbilst.</p> <p>CPL 30.⁵ nodaļas regulējums to paredz.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- nav nepieciešama</p>
– ir izmantojami neatkarīgi no citiem tiesas procesiem vai	<p>Atbilst.</p> <p>CPL 30.⁵ nodaļas regulējums to paredz.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- nav nepieciešama</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
<p>papildus tiem;</p> <p>– tos atļauts iesniegt tiesas procesā, kas notiek pēc to izdošanas.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>CPL 30.⁵ nodaļas regulējums to paredz.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- nav nepieciešama</p>
<p>3. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka gadījumos, kad tiek pārkāpti atbilstoši pirmajai daļai izdotie ierobežojošie rīkojumi vai aizsardzības rīkojumi, tiek piemēroti efektīvi, samērīgi un preventīvi kriminālsodi vai citas tiesiskas sankcijas.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>KPL 249.panta otrajā daļā ir noteikts, ka, ja persona pārkāpj piemērotā drošības līdzekļa noteikumus vai nepilda savus procesuālos pienākumus, procesa virzītājs ir tiesīgs izvēlēties un piemērot citu vairāk ierobežojošu drošības līdzekli.</p> <p>Tiesa vai tiesnesis lēmumā par pagaidu aizsardzību pret vardarbību brīdina atbildētāju, ka policija veiks lēmuma izpildes kontroli un, ja lēmums netiks pildīts labprātīgi, atbildētājs būs atbildīgs saskaņā ar KL 168.¹ pantu.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- monitorēt situāciju (LM, IeM, TM).</p> <p>Esošā situācija liecina, ka 2014.gadā ir bijuši gadījumi, kad pret vienu personu tiek ierosināti līdz pat 10 kriminālprocesiem par nolēmuma par pagaidu aizsardzību pret vardarbību nepildīšanu. Tādejādi, balstoties uz situācijas analīzi par ilgāku laika posmu, varētu būt nepieciešamība meklēt efektīvākus risinājumus.</p>
54. pants. Izmeklēšana un pierādījumi.		
<p>Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka visos civilprocesos un kriminālprocesos pierādījumi saistībā ar vardarbības upura seksuālo pagātni un uzvedību ir pieņemami vienīgi tad, ja tie ir svarīgi un vajadzīgi.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>KPL 12.pants nosaka, ka kriminālprocesu veic, ievērojot starptautiski atzītās cilvēktiesības un nepieļaujot neattaisnotu kriminālprocesuālo pienākumu uzlikšanu vai nesamērīgu iejaukšanos personas dzīvē. Amatpersonai, kura veic kriminālprocesu, ir pienākums aizsargāt personas privātās dzīves noslēpumu un komercnoslēpumu. Ziņas par to drīkst iegūt un izmantot tikai tad, ja tas ir nepieciešams pierādāmo apstākļu noskaidrošanai. Fiziskajai personai ir tiesības pieprasīt, lai krimināllietā netiek iekļautas ziņas par šīs personas pašas vai tās saderinātā, laulātā, vecāku, vecvecāku, bērnu, mazbērnu, brāļu un māsu, kā arī tās personas, ar kuru attiecīgā fiziskā persona dzīvo kopā un ar kuru tai ir kopīga (nedalīta) saimniecība (turpmāk — tuvinieki) privāto dzīvi, komercdarbību un mantisko stāvokli, ja tas nav nepieciešams krimināltiesisko attiecību taisnīgai noregulēšanai.</p> <p>KPL 151.panta otrajā daļā ir noteikts, ka liecinieku un cietušo var pratināt par visiem apstākļiem un par jebkuru kriminālprocesā iesaistītu personu, ja sniegtajām ziņām ir vai var būt nozīmē lietā. Pēc vispārēja principa saskaņā ar CPL 92.pantu - pierādījumi ir</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- nav nepieciešama</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>ziņas, uz kuru pamata tiesa nosaka tādu faktu esamību vai neesamību, kuriem ir nozīme lietas izspriešanā. Katrai pusei jāpierāda tie fakti, uz kuriem tā pamato savus prasījumus vai iebildumus. Atbilstoši CPL 250.⁵⁷ pantam lietās par pagaidu aizsardzību pret vardarbību lietas dalībnieks ar apliecinājumu apstiprina pieteikumā norādītos lietā nozīmīgos apstākļus. Tiesa pēc savas iniciatīvas tiesas sēdē var pieprasīt lietas dalībniekam apliecināt savus paskaidrojumus, kas satur ziņas par faktiem un apstākļiem, uz kuriem pamatoti viņa prasījumi vai iebildumi. „Vardarbības lietās” ir jāpierāda apdraudējums.</p>	
55.pants. Ex parte un ex officio tiesvedība.		
<p>1. Konvencijas dalībvalstis nodrošina to, ka to noziedzīgo nodarījumu izmeklēšana, kas konstatēti saskaņā ar šīs Konvencijas 35., 36., 37., 38. un 39.pantu, un kriminālvajāšana par tiem nav atkarīga vienīgi no vardarbības upura iesniegtā pieteikuma vai sūdzības gadījumos, kad nodarījums pilnīgi vai daļēji izdarīts Konvencijas dalībvalsts teritorijā, un ka tiesvedību var turpināt pat tad, ja vardarbības upuris atsaucis savu liecību vai sūdzību.</p>	<p>Daļēji atbilst.</p> <p>No KPL 7.panta izriet, ka kriminālprocesu veic sabiedrības interesēs neatkarīgi no tās personas gribas, kurai nodarīts kaitējums, izņemot šādus gadījumus: nodarīts KL 130.pantā paredzētais tīšs viegls miesas bojājums, KL 131.pantā paredzētais miesas aiz neuzmanības, KL 132.pantā paredzētie draudi izdarīt slepkavību un nodarīt smagu miesas bojājumu, KL 136.pantā paredzētā piespēšana izdarīt abortu, KL 157.pantā paredzētā neslavas celšana, KL 159.panta pirmajā daļā paredzētā izvarošana, KL 160.panta pirmajā daļā paredzētā seksuālā vardarbība u.c. noziedzīgi nodarījumi, kas neattiecas uz konvencijas jomu. KPL 7.panta otrajā daļā noteikts, ka kriminālprocesu var uzsākt arī tad, ja nav saņemts pieteikums no personas, kurai nodarīts kaitējums, ja šī persona sakarā ar fiziskiem vai psihiskiem trūkumiem pati nespēj īstenot savas tiesības.</p> <p>Ieviešot Cietušo direktīvu, ir izstrādāts likumprojekts, kas paredz izslēgt no KPL 7.panta otrās daļas atsauci uz KL 130.pantu (tīšs viegls miesas bojājums), 159.panta pirmo daļu (izvarošana) un 160.panta pirmo daļu (seksuāla vardarbība). Tādējādi tiek paredzēts, ka, lai uzsāktu kriminālprocesu par šajos KL pantos paredzētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, nav obligāti nepieciešams pieteikums no personas, kurai nodarīts kaitējums.</p> <p>Vienlaikus, lai nodrošinātu risinājumu gadījumiem, kad objektīvu apstākļu dēļ nepieciešamos pierādījumus iegūt nav iespējams, piemēram, arī tajā skaitā, kad cietušais nevēlas sadarboties ar tiesību aizsardzības iestādēm, ir izstrādāti grozījumi</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izteikt atrunu saistībā ar 35.pantu; - darbs pie Cietušo direktīvas ieviešanas (TM)

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>KPL 377. un 392.pantā. Proti, likumprojekta 19.pants paredz papildināt KPL 377.pantu ar 11.punktu, paredzot iespēju izbeigt kriminālprocesu, ja nav izdevies pierādīt konkrētā aizdomās turētā vai apsūdzētā vainu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā un nav iespējams savākt papildu pierādījumus. Savukārt, likumprojekta 20.pants paredz izteikt KPL 392.panta otro daļu jaunā redakcijā, nosakot, ja noskaidroti šā likuma 377.panta 11.punktā minētie apstākļi, izmeklētājs ar uzraugošā prokurora piekrišanu vai prokurors pieņem lēmumu par kriminālprocesa vai tā daļas izbeigšanu pret konkrēto aizdomās turēto vai apsūdzēto. Ja kriminālprocesu izbeidz daļā pret personu, pirmstiesas procesu turpina.</p> <p>Grozījumi KPL 7., 377. un 392.pantā nodrošinās cietušās personas interešu ievērošanu no vienas puses un tiesību aizsardzības iestāžu intereses no otras puses.</p> <p>Tā kā konvencijas 35.pantā ir noteikts, ka Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka par krimināli sodāmiem tiek atzīti tīši fiziskās vardarbības akti, kuri vērsti pret citu personu, pievienojoties konvencijai, ir nepieciešams izteikt atrunu, jo Latvijā ne visi fiziskas vardarbības akti ir krimināli sodāmi. Saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 167.² pantu maznozīmīga miesas bojājuma tīša nodarīšana, kas ir miesas bojājums, kas izraisījis īslaicīgas, maznozīmīgas sekas, bet nav izraisījis veselības traucējumu vai vispārējo darbības zaudējumu, ir administratīvi, nevis krimināli sodāms nodarījums.</p>	
<p>2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai saskaņā ar savos valsts tiesību aktos paredzētajiem noteikumiem valsts un nevalstiskajām organizācijām un konsultantiem vardarbības ģimenē jautājumos nodrošinātu iespēju pēc vardarbības upuru lūguma tiem palīdzēt un/vai tos atbalstīt izmeklēšanas un tiesvedības laikā attiecībā uz nodarījumiem, kuri noteikti šajā Konvencijā.</p>	<p>Daļēji atbilst.</p> <p>No KPL 104.panta izriet, ka cietušo – pilngadīgu fizisko personu var pārstāvēt jebkura pilngadīga fiziskā persona, kurai nav nodibināta aizgādība, pamatojoties uz cietušā pilnvarojumu, ko noformē kā notariāli apliecinātu pilnvaru, turklāt cietušais pilnvarojumu var izteikt arī mutvārdos, ko procesa virzītājs noformē rakstveidā. Cietušo – nepilngadīgu personu var pārstāvēt māte, tēvs vai aizbildnis, viens no vecvecākiem, pilngadīgs brālis vai māsa, ja nepilngadīgais dzīvojis kopā ar kādu no viņiem un attiecīgais tuvinieks par nepilngadīgo rūpējies, bērnu tiesību</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- darbs pie Cietušo direktīvas ieviešanas (TM). Ieviešot Cietušo direktīvu, ir izstrādāts likumprojekts, kas paredz papildināt KPL ar 96.1pantu, kura piektajā daļā ir paredzēts, ka īpaši aizsargājamam cietušajam ir tiesības piedalīties procesuālajās darbībās kopā ar uzticības personu, ja vien tā nav persona, pret kuru uzsākts kriminālprocess, aizturētais, aizdomās turētais vai apsūdzētais.</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri	
	aizsardzības institūcijas pārstāvis vai tādas nevalstiskas organizācijas pārstāvis, kura veic bērnu tiesību aizsardzības funkciju.		
56.pants. Aizsardzības pasākumi.			
1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai visos izmeklēšanas un tiesvedības posmos aizsargātu vardarbības upuru tiesības un intereses, tostarp īpašās vajadzības, kādas tiem ir liecinieku statusā:	a) nodrošinot to, lai viņi, kā arī viņu ģimenes locekļi un liecinieki būtu pasargāti no iebiedēšanas, atriebības un atkārtotas viktimizācijas;	<p>Atbilst.</p> <p>Saskaņā ar likuma „Par policiju” 12.¹panta devīto daļu izdoti Ministru kabineta 25.03.2014. noteikumi Nr.161 „Kārtība, kādā novērš vardarbības draudus un nodrošina pagaidu aizsardzību pret vardarbību”, uz kā pamata policijas darbinieki (gan Valsts policijas, gan pašvaldības policijas) ir tiesīgi pieņemt policijas lēmumu par nošķiršanu.</p> <p>KPL 24.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka personai, kura tiek apdraudēta sakarā ar tās kriminālprocesuālā pienākuma izpildi, ir tiesības prasīt, lai procesa virzītājs veic likumā paredzētos pasākumus šīs personas un tās mantas aizsardzībai. KPL 299.pantā ir noteikts, ka speciālā procesuālā aizsardzība ir cietušo, liecinieku un citu personu, kuras liecina vai liecinājušas kriminālprocesā par smagiem vai sevišķi smagiem noziegumiem, kā arī nepilngadīgo, kas liecina KL 161., 162 un 174.pantā paredzētajiem noziegumiem, un personu, kuru apdraudējums var ietekmēt minētās personas, dzīvības, veselības un citu likumisko interešu aizsardzība.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- nav nepieciešama</p>
	b) nodrošinot to, ka vardarbības upuri ir informēti, – vismaz tajos gadījumos, kad vardarbības upuri un viņu ģimenes locekļi varētu tikt apdraudēti –, ja vardarbības izdarītājs izbēg vai tiek izlaicīti vai pavisam atbrīvoti;	<p>Daļēji atbilst.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- darbs pie Cietušo direktīvas ieviešanas (TM)</p> <p>Ieviešot Cietušo direktīvu, plānots izdarīt grozījumus Latvijas Sodū izpildes kodeksā, ietverot jaunu 112.⁴pantu „Informācijas nosūtīšana cietušajam”. Tā paredzēta kā KPL korespondējoša norma, lai precīzi noteiktu kārtību, kā cietušajam informācija tiek nosūtīta, proti, brīvības atņemšanas iestādes administrācija nosūta cietušajam informāciju par notiesāto, kas ir vai tiks atbrīvots no brīvības atņemšanas iestādes vai kurš ir izbēdzis, ja ir saņemts procesa virzītāja paziņojums par šādas informēšanas nepieciešamību.</p> <p>Direktīvas ieviešanas termiņš ir 2015.gada 16.novembris.</p>
	c) saskaņā ar valsts	Daļēji atbilst.	Turpmāka rīcība:

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
<p>tiesību aktu noteikumiem informējot tos par viņu tiesībām un viņu rīcībā esošajiem pakalpojumiem, un viņu sūdzību izskatīšanas rezultātiem, apsūdzības uzturēšanu, izmeklēšanas vai tiesvedības vispārējo virzību un viņu nozīmītajā, kā arī viņu lietas iznākumu;</p>	<p>Atbilstoši KPL 98.panta otrajai daļai un 110.panta otrajai daļai cietušajam ir tiesības no procesuālo darbību izpildītāja saņemt informāciju par savām tiesībām, pienākumiem un atbildību, ziņu fiksēšanas veidu, kā arī par tiesībām sniegt liecību viņam labi zināmā valodā, ja nepieciešams, izmantojot tulka pakalpojumus. KPL 345.pantā ir noteikts, ka personai, kura iesniegusi sūdzību, paziņo par sūdzības izlemšanu un tālākas pārsūdzības iespēju un kārtību. KPL 98.panta 1.¹ daļā ir noteikts, ka cietušajam kriminālprocesā par noziedzīgu nodarījumu, kas saistīts ar vardarbību vai vērsts pret dzimumneaizskaramību vai tikumību, ir tiesības pieteikt procesa virzītājam lūgumu informēt viņu par kriminālprocesa virzību daļā par to noziedzīgo nodarījumu, ar kuru viņam radīts kaitējums.</p> <p>KPL 372.panta piektajā daļā ir noteikts, ka informācija par kriminālprocesa uzsākšanu 24 stundu laikā tiek nosūtīta tai prokuratūras iestādei, kura ir atbildīga par izmeklēšanas uzraudzību, kā arī personai, kas bija iesniegusi ziņas par noziedzīgo nodarījumu, izņemot ārstniecības personas vai iestādi. KPL 373.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka, ja procesuāli pilnvarota amatpersona konstatē, ka nav pamata kriminālprocesa uzsākšanai, tā pieņem lēmumu, ko var uzrakstīt arī rezolūcijas veidā, un par to paziņo personai, kura iesniedza ziņas par iespējamu noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, izņemot ārstniecības personas vai iestādes. KPL 392.¹ panta piektajā daļā ir noteikts, ka pieņemto lēmumu par kriminālprocesa vai tā daļas izbeigšanu nekavējoties paziņo personai vai iestādei, pēc kuras iesnieguma tika uzsākts kriminālprocess. Lēmuma kopiju par kriminālprocesa izbeigšanu nekavējoties nosūta uzraugošajam prokuroram, bet cietušajam un personai, kurai bija tiesības uz aizstāvību, nosūta vai izsniedz lēmuma kopiju par kriminālprocesa izbeigšanu, izskaidrojot tiesības 10 dienu laikā no lēmuma saņemšanas dienas iepazīties ar krimināllietas materiāliem. KPL 412.panta piektajā daļā ir noteikts, ka cietušajam pēc viņa pieteikuma prokurors izsniedz to lietas materiālu kopijas, kas attiecas uz noziedzīgu nodarījumu, kurā persona atzīta par cietušo kriminālprocesā vai ar prokurora piekrišanu iepazīstina ar šiem krimināllietas materiāliem. KPL 476.pantā ir noteikts, ka lēmumu</p>	<p>- darbs pie Cietušo direktīvas ieviešanas (TM)</p> <p>Lai ieviestu Cietušo direktīvas prasības ir izstrādāti grozījumi KPL, ar kuriem paredzēts papildināt KPL ar normu, kurā noteikts, ka cietušajam ir šādas tiesības: saņemt informāciju par kompensācijas, tai skaitā valsts kompensācijas, pieteikšanas un saņemšanas nosacījumiem un šajā likumā noteiktajā kārtībā iesniegt pieteikumu par radītā kaitējuma kompensāciju; piedalīties kriminālprocesā, lietojot valodu, kuru viņš prot, ja nepieciešams, bez atlīdzības izmantojot tulka palīdzību; neliecināt pret sevi un saviem tuviniekiem; saņemt informāciju par tiesībām izlīgt ar personu, kura radījusi viņam kaitējumu, kā arī par izlīguma īstenošanu un tā sekām; uzaicināt advokātu juridiskās palīdzības sniegšanai; saņemt informāciju par pasākumiem personas, tās tuvinieku un viņa mantas aizsardzībai apdraudējuma gadījumā; saņemt informāciju par procesuālo izdevumu, kas radušies, piedaloties kriminālprocesā, atlīdzināšanas kārtību; likumā noteiktajos gadījumos, termiņos un kārtībā pārsūdzēt procesuālos nolēmumus un iesniegt sūdzību par kriminālprocesa veikšanai pilnvarotas amatpersonas rīcību; saņemt kontaktinformāciju saziņai par konkrēto kriminālprocesu; saņemt informāciju par pieejamo atbalstu un medicīnisko palīdzību, kā arī tiklīdz persona atzīta par cietušo, tai nekavējoties rakstveidā izsniedz paziņojumu par cietušā pamattiesībām un, ja nepieciešams, izskaidro informāciju par šā panta pirmajā daļā noteiktajām tiesībām. Tāpat ir paredzēts KPL iekļaut tiesību normu, kurā noteikts, ka, ja cietušais, kurš neprot valsts valodu un kura pastāvīgā dzīvesvieta ir ārvalstī, ir pieteicis lūgumu saņemt lēmuma par procesa izbeigšanu rakstveida tulkojumu vai priekšraksta par sodu, procesa virzītājs nosūta cietušajam minēto rakstveida tulkojumu, kā arī plānots KPL iekļaut normu, kurā noteikts, ka īpaši aizsargājama cietušo informē arī par tiesībām 10 dienu laikā pēc dokumentu saņemšanas iesniegt tiesā lūgumu, lai viņa dalība vai uzklaušanās tiesas sēdē notiktu, izmantojot tehniskos līdzekļus.</p> <p>Lai ieviestu Cietušo direktīvas prasības ir izstrādāti grozījumi</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>par procesa sadalīšanu nosūta prokuroram, apsūdzētajam un cietušajam. KPL 99.panta 1.punktā un 8.punktā ir noteikts, ka cietušajam ir tiesības savlaicīgi uzzināt iztiesāšanas vietu un laiku un iepazīties ar tiesas nolēmumu un tiesas sēdes protokolu. KPL 100.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka, ja pirmās instances tiesas nolēmums pārsūdzēts daļā par to noziedzīgu nodarījumu, ar kuru cietušajam nodarīts kaitējums, procesa virzītājs nosūta cietušajam saņemto apelācijas sūdzību kopijas, bet apelācijas instances tiesa paziņo par sūdzību izskatīšanas laiku, vietu un kārtību. KPL 100.panta trešajā daļā ir noteikts, ka cietušajam ir tiesības tiesas noteiktajā dienā saņemt apelācijas instances tiesas nolēmumu un iesniegt kasācijas sūdzību. KPL 101.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka, ja apelācijas instances tiesas nolēmums pārsūdzēts daļā par to noziedzīgu nodarījumu, ar kuru cietušajam nodarīts kaitējums, procesa virzītājs apelācijas instances tiesā nosūta cietušajam saņemto kasācijas sūdzību kopijas, bet kasācijas instances tiesa paziņo par sūdzību izskatīšanas laiku, vietu un kārtību.</p>	<p>Latvijas Sodudzīvības kodeksā, kuru paredzēts papildināt ar normu, kurā noteikts, ka brīvības atņemšanas iestādes administrācija nosūta cietušajam informāciju par notiesāto, kas ir vai tiks atbrīvots no brīvības atņemšanas iestādes vai kurš ir izbēdzis, ja ir saņemts procesa virzītāja paziņojums par šādas informēšanas nepieciešamību.</p>
<p>d) atbilstoši valsts tiesību aktu procesuālajām normām dodot vardarbības upuriem iespēju tikt uzklausi, sniegt pierādījumus un tieši vai ar starpnieku palīdzību darīt zināmus savus uzskatus, vajadzības un bažas un nodrošinot to, ka tie tiek ņemti vērā;</p>	<p>Atbilst.</p> <p>KPL 97.panta ceturtajā daļā ir noteikts, ka cietušais – fiziska persona savas tiesības var īstenot pats vai ar pārstāvja palīdzību. KPL 98.pantā ir noteikts, ka cietušajam pirmstiesas kriminālprocesā ir tiesības arī iepazīties ar kriminālprocesa reģistru un pieteikt noraidījumu tajā ierakstītajām amatpersonām, iesniegt pieteikumus par izmeklēšanas un citu darbību veikšanu, iepazīties ar lēmumu par ekspertīzes noteikšanu pirms tā nodošanas izpildei un iesniegt pieteikumu par tā grozīšanu, ja ekspertīze tiek izdarīta pēc viņa paša pieteikuma, likumā noteiktajā kārtībā iesniegt sūdzības par kriminālprocesa veikšanai pilnvarotas amatpersonas rīcību, likumā noteiktajos gadījumos, termiņos un kārtībā pārsūdzēt procesuālos lēmumus pirmstiesas kriminālprocesā. KPL 99.pantā noteikts, ka pirmās instances tiesā cietušajam ir tiesības arī izteikt savu viedokli par katru apspriežamo jautājumu.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nav nepieciešama
<p>e) sniedzot vardarbības upuriem piemērotus atbalsta pakalpojumus, lai viņu tiesības un intereses tiktu pienācīgi</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Par juridisko palīdzību – skatīt komentāru pie konvencijas 57. panta.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - darbs pie Cietušo direktīvas ieviešanas (TM). <p>TM: Lai ieviestu Cietušo direktīvas prasības, ir izstrādāti grozījumi KPL, ar kuriem paredzēts papildināt KPL ar</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
aizstāvētas un ņemtas vērā;	No 2015.gada 1.janvāra tiek nodrošināta valsts apmaksāta rehabilitācija no vardarbības cietušām personām, kuras ietvaros nepieciešamības gadījumā tiek sniegtas arī jurista konsultācijas.	97. ¹ pantu „Cietušā pamattiesības kriminālprocesā”, kurā noteiktas cietušā tiesības saņemt informāciju par kompensācijas, tai skaitā valsts kompensācijas, pieteikšanas un saņemšanas nosacījumiem un šajā likumā noteiktajā kārtībā iesniegt pieteikumu par radītā kaitējuma kompensāciju; piedalīties kriminālprocesā, lietojot valodu, kuru viņš prot, ja nepieciešams, bez atlīdzības izmantojot tulka palīdzību; neliecināt pret sevi un saviem tuviniekiem; saņemt informāciju par tiesībām izlīgt ar personu, kura radījusi viņam kaitējumu, kā arī par izlīguma īstenošanu un tā sekām; uzaicināt advokātu juridiskās palīdzības sniegšanai; saņemt informāciju par pasākumiem personas, tās tuvinieku un viņa mantas aizsardzībai apdraudējuma gadījumā; saņemt informāciju par procesuālo izdevumu, kas radušies, piedaloties kriminālprocesā, atlīdzināšanas kārtību; likumā noteiktajos gadījumos, termiņos un kārtībā pārsūdzēt procesuālos nolēmumus un iesniegt sūdzību par kriminālprocesa veikšanai pilnvarotas amatpersonas rīcību; saņemt kontaktinformāciju saziņai par konkrēto kriminālprocesu; saņemt informāciju par pieejamo atbalstu un medicīnisko palīdzību. Cita starpā, lai nodrošinātu cietušā tiesības saņemt informāciju par pieejamo atbalstu un medicīnisko palīdzību plānots izveidot cietušo atbalsta tālruni, kur ikviens, arī upuris, kurš nav vērsies tiesību aizsardzības iestādē un nav ieguvis cietušā statusu, var saņemt viņas svarīgu informāciju un atbalstu.
f) nodrošinot tādu pasākumu veikšanu, kas aizsargā vardarbības upura konfidencialitāti un tēlu;	Atbilst. KPL 97.pantā ir noteikts, ka bez cietušā piekrišanas nedrīkst publiskot plašsaziņas līdzekļos procesuālo darbību laikā ar foto, video vai cita veida tehniskiem līdzekļiem fiksētu viņa attēlu, ja vien tas nav nepieciešams noziedzīgā nodarījuma atklāšanai. Savukārt, no likuma „Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” 7.panta otrās daļas izriet, ka Nav publicējami pirmstiesas izmeklēšanas materiāli bez prokurora vai izmeklētāja rakstveida atļaujas, bet no šā likuma 7.panta ceturtās daļas izriet, ka ir aizliegta un saskaņā ar likumu tiek sodīta masu informācijas līdzekļu izmantošana, lai iejauktos personu personiskajā dzīvē.	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama
g) ja iespējams,	Daļēji atbilst.	Turpmāka rīcība:

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
<p>nodrošinot iespēju izvairīties no vardarbības upura un vardarbības izdarītāja saskares tiesas un tiesībsargāšanas institūciju telpās;</p>	<p>KPL 140.panta pirmajā daļā noteikts, ka procesa virzītājs procesuālo darbību var veikt, izmantojot tehniskos līdzekļus (telefonkonference, videokonference), ja to prasa kriminālprocesa intereses.</p> <p>Saskaņā ar CPL 250.⁵⁸ panta pirmo daļu pieteikumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību tiesa vai tiesnesis izlemj, <i>iepriekš par to nepaziņojot lietas dalībniekiem.</i></p> <p>Savukārt 250.⁶⁰ pants paredz, ka pieteikumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību nodrošināšanas atcelšanu vai aizstāšanu izlemj slēgtā tiesas sēdē, <i>iepriekš par to paziņojot lietas dalībniekiem.</i> Tiesa pēc vienas puses lūguma katru pusi var noklausīties atsevišķā tiesas sēdē. Šo personu neierašanās nav šķērslis pieteikuma izskatīšanai. Saskaņā ar CPL dalībnieks var lūgt tiesu nodrošināt personu piedalīšanos lietas iztiesāšanā, izmantojot videokonferenci. Tiesa šo lūgumu izvērtē.</p>	<p>- darbs pie Cietušo direktīvas ieviešanas (TM)</p> <p>Lai izpildītu Cietušo direktīvas prasības, ir izstrādāti grozījumi KPL, ar kuriem paredzēts papildināt KPL regulējumu, nosakot, ka īpaši aizsargājamam cietušajam būs tiesības lūgt, lai viņa dalība vai uzklausišana tiesas sēdē notiktu, izmantojot tehniskos līdzekļus, kā arī paredzēts noteikt, ka īpaši aizsargājama cietušā pratināšana pirmstiesas procesā tiek veikta atsevišķā, tam piemērotā telpā vai bez citu ar konkrēto procesuālo darbību nesaistītu personu klātbūtnes, kā arī, ka procesuālo darbību veikšanā pēc iespējas izvairās no cietušā un viņa tuvinieka saskarsmes ar personu, kurai ir tiesības uz aizstāvību, ja vien šāda saskarsme nav nepieciešama kriminālprocesa mērķa sasniegšanai.</p>
<p>h) nodrošinot vardarbības upurus ar neatkarīgiem un kompetentiem tulkiem gadījumos, kad vardarbības upuri ir puses tiesvedībā vai iesniedz pierādījumus;</p>	<p>Atbilst.</p> <p>KPL 97.panta trešajā daļā ir noteikts, ka visās kriminālprocesa stadijās un visos tā veidos cietušajam ir tiesības piedalīties kriminālprocesā, lietojot valodu, kuru viņš prot, ja nepieciešams, bez atlīdzības izmantojot tulka palīdzību. KPL 16.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka amatpersonām, kuras veic kriminālprocesi, tulkiem un speciālistiem jāatsakās no piedalīšanās kriminālprocesā, ja viņi ir personiski ieinteresēti rezultātā vai pastāv apstākļi, kas procesā iesaistītajām personām pamatoti dod iemeslu uzskatīt, ka šāda ieinteresētība varētu būt.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- nav nepieciešama</p>
<p>i) saskaņā ar savu valsts tiesību aktu noteikumiem nodrošinot vardarbības upuriem iespēju sniegt liecību, neatrodies tiesas zālē, vai vismaz tādos apstākļos, kad tiesas zālē neatrodas par</p>	<p>Daļēji atbilst.</p> <p>KPL 140.panta pirmajā daļā noteikts, ka procesa virzītājs procesuālo darbību var veikt, izmantojot tehniskos līdzekļus (telefonkonference, videokonference), ja to prasa kriminālprocesa intereses.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- darbs pie Cietušo direktīvas ieviešanas (TM)</p> <p>Lai izpildītu Cietušo direktīvas prasības, ir izstrādāti grozījumi KPL, ar kuriem paredzēts papildināt KPL regulējumu, nosakot, ka īpaši aizsargājamam cietušajam būs tiesības lūgt, lai viņa dalība vai uzklausišana tiesas sēdē notiktu, izmantojot tehniskos līdzekļus, tādējādi nodrošinot iespēju vardarbības upuriem sniegt liecību neatrodies tiesas zālē, kurā atrodas</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
<p>vardarbības izdarītāju uzskatītā persona, šim nolūkam, ja tas iespējams, izmantojot atbilstošas sakaru tehnoloģijas.</p>		<p>vardarbības veicējs.</p>
<p>2. No vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē cietušam bērnam un bērnam, kas bijis liecinieks šādai vardarbībai, attiecīgos gadījumos tiek nodrošināti īpaši aizsardzības pasākumi, ņemot vērā bērna labākās intereses.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumam valsts nodrošina sociālās rehabilitācijas pakalpojumus no vardarbības cietušiem bērniem. Šādus pakalpojumus ir tiesības saņemt arī bērnam, kurš bijis liecinieks pret tuvinieku vērstam vardarbības aktam, ja psihologs vai sociālais darbinieks konstatē, ka bērnam ir psiholoģiskas traumas pazīmes.</p> <p>KPL 152.pantā ir noteikts, ka nepilngadīgo pratina izmeklēšanas darbības veicējs, kuram ir speciālas zināšanas par saskarsmi ar nepilngadīgo kriminālprocesa laikā. Ja izmeklēšanas darbības veicējs nav ieguvis speciālas zināšanas par saskarsmi ar nepilngadīgo kriminālprocesa laikā vai ja izmeklēšanas darbības veicējs to uzskata par nepieciešamu, nepilngadīgo pratina pedagoga vai psihologa klātbūtnē. Vienam no nepilngadīgā likumiskajiem pārstāvjiem, pilngadīgam tuviniekam vai uzticības personai ir tiesības piedalīties pratināšanā, ja vien viņš pats nav persona, pret kuru uzsākts kriminālprocess, aizturētais, aizdomās turētais vai apsūdzētais un ja pret to neiebilst nepilngadīgais. Nepilngadīgo, kurš nav sasniedzis 14 gadu vecumu, nebrīdina par atbildību par atteikšanos liecināt un apzināti nepatiesas liecības došanu. Ja psihologs norāda procesa virzītājam, ka 14 gadus nerasniegušās personas psihei vai tāda nepilngadīgā psihei, kas atzīts par cietušo no vardarbības, ko nodarījusi persona, no kuras cietušais ir materiāli vai citādi atkarīgs, cilvēku tirdzniecības vai noziedzīga nodarījuma pret tikumību vai dzimumneaizskaramību, var kaitēt atkārtota tiesa pratināšana, tā izdarāma tikai ar izmeklēšanas tiesneša atļauju, bet tiesā — ar tiesas lēmumu. KPL 153.pantā ir noteikts, ka, ja psihologs uzskata, ka 14 gadus nerasniegušās personas psihei vai tāda nepilngadīgā psihei, kas atzīts par cietušo no vardarbības, ko nodarījusi persona, no kuras cietušais ir materiāli vai citādi atkarīgs,</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - darbs pie Cietušo direktīvas ieviešanas (TM) <p>Lai izpildītu Cietušo direktīvas prasības ir izstrādāti grozījumi KPL, ar kuriem paredzēts grozīt KPL 501.panta 5.punktu, izsakot to šādā redakcijā: „Jebkuras personas konkrētajā kriminālprocesā agrāk sniegtu liecību var nolasīt vai atskaņot tiesā, ja tiesa piekrīt psihologa norādījuma, ka nepilngadīgais cietušais vai šā likuma 152.panta ceturtajā daļā minētās personas nevar tikt nopratinātas tiesas sēdē vai nopratinātas ar psihologa starpniecību”.</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>cilvēku tirdzniecības vai noziedzīga nodarījuma pret tikumību vai dzimumneaizskaramību, var kaitēt tieša pratināšana, to var izdarīt ar tehnisko līdzekļu un psihologa starpniecību. Ja izmeklētājs vai prokurors tam nepiekrīt, tieša pratināšana izdarāma tikai ar izmeklēšanas tiesneša atļauju, bet tiesā — ar tiesas lēmumu. KPL 501.panta 5.punktā ir noteikts, ka jebkuras personas konkrētajā kriminālprocesā agrāk sniegtu liecību var nolasīt vai atskaņot tiesā, ja tiesa piekrīt psihologa norādījumam, ka KL 152.panta ceturtajā daļā minētās personas nevar tikt nopratinātas tiesas sēdē vai nopratinātas ar psihologa starpniecību.</p> <p>Cita starpā KL 152.panta ceturtajā daļā minētās personas ir tādas personas, kuras nav sasniegušas 14 gadus vai nepilngadīgie, kas atzīti par cietušiem no vardarbības, ko nodarījusi persona, no kuras cietušais ir materiāli vai citādi atkarīgs, cilvēku tirdzniecības vai noziedzīga nodarījuma pret tikumību vai dzimumneaizskaramību.</p>	
57.pants. Juridiskā palīdzība.		
<p>Konvencijas dalībvalstis saskaņā ar savu valsts tiesību aktu noteikumiem nodrošina tiesības uz juridisko atbalstu un bezmaksas juridisko palīdzību vardarbības upuriem.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>KPL 108. panta pirmā daļa nosaka, ka cietušais vai viņa pārstāvis savu tiesību īstenošanas nodrošināšanai var uzaicināt advokātu juridiskās palīdzības sniegšanai. Juridiskās palīdzības sniedzējam ir tiesības piedalīties visās procesuālajās darbībās, kuras notiek ar cietušā līdzdalību, un pēc cietušā lūguma pilnīgi vai daļēji izmantot viņa tiesības. Personu par cietušo atzīst izmeklētājs, prokurors vai izmeklēšanas grupas dalībnieks ar savu lēmumu, ko var uzrakstīt arī rezolūcijas veidā.</p> <p>Juridiskās palīdzības sniegšana nepilngadīgajam cietušajam un nepilngadīgā cietušā pārstāvim ir obligāta kriminālprocesā par noziedzīgu nodarījumu, kas saistīts ar vardarbību, ko nodarījusi persona, no kuras nepilngadīgais cietušais ir materiāli vai citādi atkarīgs, vai par noziedzīgu nodarījumu pret tikumību vai dzimumneaizskaramību.</p> <p>Ja nepilngadīgais cietušais vai viņa pārstāvis nav noslēdzis vienošanos ar advokātu par juridiskās palīdzības sniegšanu, procesa virzītājs pieņem lēmumu par advokāta kā juridiskās palīdzības</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nav nepieciešama

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	<p>sniedzēja uzaicināšanu. Tāpat ne vien minētajos gadījumos, bet arī citos noziedzīgos nodarījumos, ja ir apgrūtināta vai citādi nav nodrošināta nepilngadīgā tiesību un interešu aizsardzība vai cietušā pārstāvis iesniedz motivētu lūgumu, procesa virzītājs pieņem lēmumu par advokāta kā nepilngadīgās cietušās personas pārstāvja uzaicināšanu. Savukārt attiecībā uz pilngadīgām personām, norādām, ka saskaņā ar KPL 104.pantu izņēmuma gadījumā, ja citādi nav iespējams nodrošināt personas tiesību un interešu aizsardzību kriminālprocesā, procesa virzītājs pieņem lēmumu par cietušā — pilngadīgas trūcīgas vai maznodrošinātas personas pārstāvja — advokāta uzaicināšanu.</p> <p>Saskaņā ar Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma 17. pantu persona, kurai saskaņā ar likumu ir tiesības uz aizstāvību vai pārstāvību krimināllietā, var pieprasīt juridisko palīdzību līdz galīgā tiesas nolēmuma spēkā stāšanās brīdim. No minētā likuma 18. panta izriet, ka krimināllietās valsts nodrošina:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. procesuālo dokumentu sastādīšanu kriminālprocesā; 2. aizstāvību vai pārstāvību kriminālprocesā. <p>Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma 3.panta otrās daļas 2.punkts paredz, ka juridisko palīdzību var saņemt personas, ja tās pēkšņi nonākušas tādā situācijā un materiālajā stāvoklī, kas tām liedz nodrošināt savu tiesību aizsardzību (stihisku nelaimju, nepārvaramas varas vai citu no personas neatkarīgu apstākļu dēļ – nav tikai stihijas utt.) vai atrodas pilnā valsts vai pašvaldības apgādībā - īpašā situācija. Vēršam uzmanību, ka pie šī nosacījuma Juridiskās palīdzības administrācija vērtē apstākļus, kas radīja šo situāciju, nevis pieprasa trūcīgas vai maznodrošinātas personas izziņas. Arī tiesas nolēmumos ir norādīts, ka šis formulējums ļauj praksē piepildīt īpašās situācijas definīciju, vērtējot konkrēto tiesisko situāciju, līdz ar to no likuma viedokļa nebūtu pareizi izdalīt tikai atsevišķu vienu personu grupu. Praksē vairākkārt ir bijuši gadījumi, kad Juridiskās palīdzības administrācija ir piešķirusi juridisko palīdzību, kad sieviete ir krīzes centrā sakarā ar šādu izveidojušos situāciju ģimenē vai persona nav krīzes centrā, bet ir izveidojusies situācija – vardarbība ģimenē, kādēļ ir nepieciešams piemērot CPL paredzētos aizsardzības pasākumus.</p>	

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
	Juridiskās palīdzības administrācijai nav likumiska pamata atteikt piešķirt juridisko palīdzību.	
58.pants. Noilgums.		
<p>Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus un veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka noilguma iestāšanās periods tiesas procesa ierosināšanai par noziedzīgajiem nodarījumiem, kuri noteikti šīs Konvencijas 36., 37., 38. un 39.pantā, ir pietiekami ilgs, lai varētu efektīvi uzsākt tiesvedību, kad cietušais ir sasniedzis pilngadību, un ka šis periods ir samērīgs ar konkrētā nodarījuma smagumu.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>KL 56.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka personu nevar saukt pie kriminālatbildības, ja no dienas, kad tā izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, pagājis šāds laiks: divi gadi no kriminālpārkāpuma izdarīšanas dienas; pieci gadi no mazāk smaga nozieguma izdarīšanas dienas; desmit gadi no smaga nozieguma izdarīšanas dienas, izņemot noziegumu, par kuru saskaņā ar likumu var piespriest mūža ieslodzījumu.</p> <p>2015.gada 2.decembrī stājušies spēkā grozījumi KL 56.pantā, mainot pieeju attiecībā uz noilguma aprēķināšanas kārtību gadījumos, ja izdarīts noziedzīgs nodarījums, kas vērsts pret nepilngadīgā tikumību un dzimumneaizskaramību. Proti, noilgumu aprēķina no dienas, kad nepilngadīgais cietušais sasniedzis 18 gadu vecumu, tādējādi noilgums šajos gadījumos būs 20 gadi no dienas, kad cietušais sasniedzis 18 gadu vecumu, savukārt, ja par noziedzīgo nodarījumu paredzēts mūža ieslodzījums – 30 gadi no dienas, kad cietušais sasniedzis 18 gadu vecumu.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- nav nepieciešama</p>
VII nodaļa. Migrācija un patvērumi.		
59.pants. Uzturēšanās statuss.		
<p>1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka vardarbības upuriem, kuru uzturēšanās statuss ir atkarīgs no uzturēšanās statusa, kāds ir viņu laulātajam vai partnerim, kā to nosaka valsts tiesību akti, gadījumos, kad tiek šķirta viņu laulība vai izbeigtas partnerattiecības un kad viņu apstākļi ir īpaši smagi, pēc viņu lūguma tiek piešķirta patstāvīga uzturēšanās atļauja neatkarīgi no laulības vai partnerattiecību ilguma. Noteikumus, kas attiecas uz patstāvīgas uzturēšanās atļaujas piešķiršanu un derīguma termiņu, paredz valsts tiesību akti.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Imigrācijas likuma 23.panta trešās daļas 2.punkts paredz, ka var piešķirt uzturēšanās atļauju uz laiku līdz pieciem gadiem, ja tas atbilst starptautiskajām tiesību normām vai ir saistīts ar humāniem apsvērumiem.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- nav nepieciešama</p>

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri	
2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu vardarbības upuriem iespēju panākt to izraidīšanas procesu pārtraukšanu, kuri uzsākti saistībā ar uzturēšanās statusu, kas atkarīgs no uzturēšanās statusa, kāds ir viņa laulātajam vai partnerim, kā to nosaka valsts tiesību akti, lai viņi varētu lūgt patstāvīgu uzturēšanās atļauju.	Atbilst. Imigrācijas likuma 23.panta trešās daļas 2.punkts paredz, ka var piešķirt uzturēšanās atļauju uz laiku līdz pieciem gadiem, ja tas atbilst starptautiskajām tiesību normām vai ir saistīts ar humāniem apsvērumiem.	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama	
3. Konvencijas dalībvalstis izsniedz atjaunojamu uzturēšanās atļauju vardarbības upuriem vienā no diviem minētajiem gadījumiem vai abos minētajos gadījumos:	a) ja kompetentā iestāde uzskata, ka viņiem jāpaliek viņu stāvokļa dēļ;	Atbilst. Imigrācijas likuma 23.panta trešās daļas 2.punkts paredz, ka var piešķirt uzturēšanās atļauju uz laiku līdz pieciem gadiem, ja tas atbilst starptautiskajām tiesību normām vai ir saistīts ar humāniem apsvērumiem.	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama
	b) ja kompetentā iestāde uzskata, ka viņiem jāpaliek, lai sadarbotos ar kompetentajām iestādēm izmeklēšanas vai kriminālprocesa laikā.	Atbilst. Imigrācijas likuma 23.panta pirmās daļas 21.punkts un 23.panta sestā daļa paredz ārzemniekam tiesības pieprasīt uzturēšanās atļauju uz laiku, kas nepārsniedz gadu, ja pirmstiesas izmeklēšanas iestādēm vai tiesai nepieciešams, lai ārzemnieks uzturētos Latvijas Republikā līdz krimināllietas izmeklēšanas pabeigšanai vai izskatīšanai tiesā, kā arī procesa virzītājam ir tiesības pieprasīt termiņuzturēšanās atļauju ārzemniekam, kas nav Savienības pilsonis un ir atzīts par cilvēku tirdzniecības upuri, kā arī viņa pavadībā esošam nepilngadīgam bērnam uz laiku, kas nav mazāks par sešiem mēnešiem.	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama
4. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai piespiedu laulību upuriem, kuri aizvesti uz citu valsti, lai tur noslēgtu laulību, un kuri tāpēc zaudējuši savu uzturēšanās statusu savas pastāvīgās dzīvesvietas valstī, nodrošinātu iespēju atgūt šo statusu.	Atbilst. Imigrācijas likuma 24.panta astotā daļa un Administratīvā procesa likuma 5. un 13.pants, jo, ja persona iesniegs pierādījumus, ka uzturēšanās atļauja ir zaudēta objektīvu no viņa gribas neatkarīgu iemeslu dēļ, tas var būt pamats atjaunot zaudēto statusu.	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama	
60.pants. Patvēruma pieteikumi ar dzimumu saistītas vardarbības dēļ.			
1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka ar dzimumu saistīta vardarbība pret sievietēm var tikt atzīta par vajāšanu 1951.gada	Atbilst. Patvēruma pieteikumu izskatīšanas procedūru un termiņus, atbildīgo valsts iestāžu kompetenci, kā arī bēgļa un alternatīvā statusa (papildus aizsardzības) piešķiršanas kritēriji ir noteikti	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama	

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
<p>Konvencijas par bēgļa statusu 1.panta A punkta 2) apakšpunkta izpratnē un par būtisku kaitējumu, kas ir pamats papildu aizsardzībai.</p>	<p>Patvēruma likumā. Patvēruma likumā noteiktie patvēruma piešķiršanas kritēriji atbilst 1951.gada Konvencijā par bēgļa statusu noteiktajam.</p>	
<p>2. Konvencijas dalībvalstis nodrošina to, ka, interpretējot ikvienu Konvencijā minēto pamatu, tiek ievērots dzimumu līdztiesības princips un ka tad, ja tiek konstatēts, ka pastāv bažas par vajāšanu viena vai vairāku pamatu dēļ, pieteikuma iesniedzējam piešķir bēgļa statusu saskaņā ar attiecīgajiem spēkā esošajiem tiesību aktiem.</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Patvēruma likuma 20.panta pirmā un trešā daļa nosaka, ka uz bēgļa statusu var pretendēt trešās valsts valstspiederīgais, kurš, pamatoti baidoties no vajāšanas sakarā ar viņa rasi, reliģiju, tautību, piederību pie noteiktas sociālās grupas vai viņa politiskajiem uzskatiem, atrodas ārpus valsts, kuras valstspiederīgais viņš ir, un nespēj vai šādu baiļu dēļ nevēlas pieņemt savas valstspiederības valsts aizsardzību, vai bezvalstnieks, kurš, būdams ārpus savas agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valsts, tādu pašu iemeslu dēļ nespēj vai nevēlas tajā atgriezties un uz kuru neattiecas likuma 27.pantā noteiktie ierobežojumi, kas liedz noteikt bēgļu statusu, un, ja ir konstatējama saikne starp veiktajām darbībām un vajāšanas jēdzienu likuma 21.panta izpratnē. 23.panta pirmā daļa nosaka, ka uz alternatīvo statusu (papildus aizsardzība) var pretendēt trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kuram nevar piešķirt bēgļa statusu saskaņā ar šā likuma 20.panta pirmo daļu un uz kuru neattiecas šā likuma 28.panta nosacījumi, ja ir pamats uzskatīt, ka viņš pēc atgriešanās savā izcelsmes valstī varētu tikt pakļauts smagam kaitējumam un šā iemesla dēļ nespēj vai nevēlas pieņemt minētās valsts aizsardzību. Atbilstoši Patvēruma likuma 24.pantam smags kaitējums ir: nāves soda piespriešana patvēruma meklētājam vai tā izpilde; patvēruma meklētāja spīdzināšana, necilvēcīga vai pazemojoša attieksme pret viņu vai viņa necilvēcīga vai pazemojoša sodīšana; smagi un individuāli draudi civildzīvotāja dzīvībai vai veselībai plaši izplatītas vardarbības dēļ starptautisku vai iekšēju bruņotu konfliktu gadījumā.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nav nepieciešama
<p>3. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai izveidotu dzimumu līdztiesības principam atbilstošas reģistrācijas procedūras un atbalsta pakalpojumus patvēruma meklētājiem, kā arī dzimumu līdztiesības vadlīnijas un dzimumu līdztiesības principam atbilstošas patvēruma piešķiršanas procedūras, tostarp attiecībā uz bēgļa statusa konstatēšanu un</p>	<p>Atbilst.</p> <p>Patvēruma likuma 10. un 16.pants nosaka vispārēju kārtību, kādā iesniedzami un izskatāmi patvēruma meklētāju iesniegumi. Likuma 16.panta otrā daļa nosaka, ka katra patvēruma meklētāja iesniegumu izskata individuāli, cita starpā vērtējot iesniedzēja individuālo stāvokli un personīgos apstākļus.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nav nepieciešama

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri	
pieteikumiem starptautiskas aizsardzības nodrošināšanai.			
61.pants. Neizraidīšana.			
1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai ievērotu neizraidīšanas principu saskaņā ar spēkā esošajām saistībām, kuras noteiktas starptautisko tiesību aktos.	<p>Atbilst.</p> <p>Imigrācijas likuma 47.pants un Patvēruma likuma 3.pants nosaka aizliegumu izraidīt ārzemnieku, ja tas ir pretrunā ar starptautiskajām saistībām, izņemot, ja ir pamats uzskatīt, ka patvēruma meklētājs, bēglis vai persona, kurai piešķirts alternatīvais statuss, rada draudus valsts drošībai vai patvēruma meklētājs, bēglis vai persona, kurai piešķirts alternatīvais statuss, ar likumīgā spēkā stājušos tiesas spriedumu atzīta par vainīgu tāda nozieguma izdarīšanā, kas saskaņā ar Latvijas normatīvajiem aktiem atzīstams par sevišķi smagu noziegumu un rada draudus Latvijas sabiedrībai.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- nav nepieciešama</p>	
2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka upuri, kuri cietuši no vardarbības pret sievietēm un kuriem vajadzīga aizsardzība, neatkarīgi no viņu statusa vai uzturēšanās nekādos apstākļos netiek izraidīti uz valsti, kur būtu apdraudēta viņu dzīvība vai kur viņi varētu tikt spīdzināti vai pret viņiem izturētos necilvēcīgi vai pazemojoši, vai viņi varētu tikt sodīti.	<p>Atbilst.</p> <p>Imigrācijas likuma 47.pants un Patvēruma likuma 3.pants nosaka aizliegumu izraidīt ārzemnieku, ja tas ir pretrunā ar starptautiskajām saistībām, izņemot, ja ir pamats uzskatīt, ka patvēruma meklētājs, bēglis vai persona, kurai piešķirts alternatīvais statuss, rada draudus valsts drošībai vai patvēruma meklētājs, bēglis vai persona, kurai piešķirts alternatīvais statuss, ar likumīgā spēkā stājušos tiesas spriedumu atzīta par vainīgu tāda nozieguma izdarīšanā, kas saskaņā ar Latvijas normatīvajiem aktiem atzīstams par sevišķi smagu noziegumu un rada draudus Latvijas sabiedrībai.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- nav nepieciešama</p>	
VIII nodaļa. Starptautiskā sadarbība.			
62.pants. Vispārējie principi.			
1. Konvencijas dalībvalstis saskaņā ar šīs Konvencijas noteikumiem un piemērojot attiecīgus starptautiskus un reģionālus civiltiesiskās un krimināltiesiskās sadarbības instrumentus, vienošanās, kas noslēgtas	<p>a) novērstu un apkarotu jebkādu vardarbību, uz kuru attiecas šī Konvencija, un uzsākt kriminālvajāšanu par šādu vardarbību;</p> <p>b) aizsargātu</p>	<p>Atbilst.</p> <p>KPL 673.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka starptautisko sadarbību krimināltiesiskajā jomā Latvija ārvalstij lūdz un nodrošina personas izdošanu kriminālvajāšanai, tiesāšanai vai sprieduma izpildei, vai medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanai, kriminālprocesa nodošanai, procesuālas darbības izpildē un citos starptautiskajos līgumos paredzētajos gadījumos.</p> <p>Atbilst.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <p>- nav nepieciešama</p> <p>Turpmāka rīcība:</p>

Konvencijas pants		Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
atbilstoši vienotiem vai savstarpējiem tiesību aktiem, un nacionālos tiesību aktus, cik vien iespējams plaši sadarbojas, lai:	vardarbības upurus un sniegtu tiem palīdzību;	Skatīt komentāru, kas sniegts pie konvencijas 62.panta 1.punkta a) apakšpunkta.	- nav nepieciešama
	c) veiktu izmeklēšanu un vestu tiesvedību par noziedzīgajiem nodarījumiem, kas noteikti šajā Konvencijā;	Atbilst. Skatīt komentāru, kas sniegts pie konvencijas 62.panta 1.punkta a) apakšpunkta.	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama
	d) izpildītu attiecīgos Konvencijas dalībvalstu tiesu iestāžu pasludinātos spriedumus civillietās un krimināllietās, tostarp aizsardzības rīkojumus.	Atbilst. Ar 2015.gada 11.janvāri tiek piemērota Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 606/2013 (2013. gada 12. jūnijs) par aizsardzības pasākumu savstarpēju atzīšanu civillietās. Šī regula paredz noteikumus vienkāršam un ātram mehānismam, lai atzītu dalībvalstī civillietās noteiktus aizsardzības pasākumus. Attiecībā uz kriminālprocesu skatīt komentāru, kas sniegts pie konvencijas 62.panta 1.punkta a) apakšpunkta.	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama
2. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka vardarbības upuri, kuri cietuši no noziedzīgajiem nodarījumiem, kas noteikti šajā Konvencijā un izdarīti tās Konvencijas dalībvalsts teritorijā, kurā vardarbības upuris nedzīvo, var iesniegt sūdzību savas dzīvesvietas valsts kompetentajām iestādēm.	Atbilst. KPL 6.pantā ir noteikts, ka amatpersonai, kura pilnvarota veikt kriminālprocesu, ikvienā gadījumā, kad kļuvis zināms kriminālprocesa uzsākšanas iemesls un pamats, ir pienākums savas kompetences ietvaros uzsākt kriminālprocesu un novest to līdz KL paredzētajam krimināltiesisko attiecību taisnīgam noregulējumam. Savukārt, KPL 369.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka kriminālprocesa uzsākšanas iemesls ir tādu ziņu iesniegšana par kriminālprocesa norisi atbildīgajai iestādei, kuras norāda uz iespējama noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, vai šādu ziņu iegūšana par kriminālprocesa norisi atbildīgā iestādē.	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama	
3. Ja Konvencijas dalībvalsts, kas sniedz savstarpēju tiesisko palīdzību citas šīs Konvencijas dalībvalsts krimināllietās un izpilda izraidīšanas rīkojumus vai tādus spriedumus civillietās vai krimināllietās, ko pieņēmusi cita šīs Konvencijas dalībvalsts, ar nosacījumu, ka starp šīm abām Konvencijas	Atbilst. KPL 674.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka starptautisko sadarbību krimināltiesiskajā jomā regulē KPL 2.pantā noteiktie kriminālprocesa tiesību avoti. KPL 2.pantā ir noteikts, ka kriminālprocesu nosaka Latvijas Republikas Satversme,	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama	

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
dalībvalstīm ir noslēgts līgums, saņem šādas juridiskās sadarbības lūgumu no Konvencijas dalībvalsts, ar kuru tā nav noslēgusi šādu līgumu, tā var uzskatīt šo Konvenciju par tiesisku pamatu savstarpējas tiesiskās palīdzības sniegšanai citas šīs Konvencijas dalībvalstis krimināllietās un tādu izraidīšanas rīkojumu vai spriedumu civillietās vai krimināllietās izpildīšanai, kurus pieņēmusi cita šīs Konvencijas dalībvalsts attiecībā uz noziedzīgiem nodarījumiem, kuri noteikti šajā Konvencijā.	starptautiskās tiesību normas un KPL. Piemērojot Eiropas Savienības tiesību normas, ņem vērā Eiropas Savienības Tiesas judikatūru, bet Latvijas Republikas tiesību normas piemērošanā ievēro Satversmes tiesas spriedumā sniegto attiecīgās normas interpretāciju. Citas valsts kriminālprocesa normas var piemērot tikai starptautiskajā sadarbībā uz ārvalsts motivēta lūguma pamata, ja tas nav pretrunā ar Latvijas kriminālprocesa pamatprincipiem. 3.punkts. CPL F daļas „Starptautiskais civilprocess” piecpadsmitā sadaļa „Starptautiskā civilprocesuālā sadarbība” regulē tostarp tādas jautājumus, kas ir saistīti ar ārvalstu tiesu nolēmumu atzīšanu un izpildīšanu. Šīs nodaļas normas paredz arī procesuālo kārtību attiecībā uz starptautisko tiesisko sadarbību.	
4. Konvencijas dalībvalstis attiecīgos gadījumos cenšas vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu integrēt palīdzības programmās, kas paredzētas trešo valstu attīstības veicināšanai, tostarp noslēdzot divpusējus un daudzpusējus nolīgumus ar trešām valstīm, lai veicinātu vardarbības upuru aizsardzību saskaņā ar 18.panta piekto daļu.	Atbilst. Attīstības sadarbības ietvaros dzimumu līdztiesības veicināšana ir viena no prioritātēm.	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama
63.pants. Pasākumi, kas attiecas uz apdraudētajām personām.		
Ja kādai Konvencijas dalībvalstij saskaņā ar tās rīcībā esošo informāciju ir pamatots iemesls uzskatīt, ka pastāv tūlītējs risks personai kādas citas Konvencijas dalībvalsts teritorijā tikt pakļautai jebkādiem vardarbības aktiem, kuri minēti šīs Konvencijas 36., 37., 38. un 39.pantā, tad Konvencijas dalībvalsts, kurai ir šī informācija, tiek mudināta to uzreiz nodot minētajai citai Konvencijas dalībvalstij, lai tā varētu veikt atbilstošus aizsardzības pasākumus. Vajadzības gadījumā šī informācija ietver ziņas par spēkā esošajiem aizsardzības noteikumiem attiecībā uz apdraudēto personu.	Šis pienākums ir tiesībsargājošo iestāžu kompetencē starptautiskās sadarbības ietvaros.	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama
64.pants. Informācija.		
1. Konvencijas dalībvalsts, kas saņem pieprasījumu, Konvencijas dalībvalstij, kas pieprasījumu iesniegusi, nekavējoties paziņo par to, kāds ir saskaņā ar šo	Informācijas apmaiņu tiesiskās sadarbības ietvaros veic iestādes, kas ir iesaistītas starpvalstu tiesiskajā sadarbībā.	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
nodaļu veiktās darbības iznākums. Konvencijas dalībvalsts, kas ir saņēmusi pieprasījumu, nekavējoties informē Konvencijas dalībvalsti, kas pieprasījumu iesniegusi, par visiem apstākļiem, kuru dēļ nav iespējams veikt prasīto darbību vai tās izpilde, iespējams, būtiski kavēsies.		
2. Konvencijas dalībvalsts atbilstoši saviem valsts tiesību aktiem un bez iepriekšēja pieprasījuma var nosūtīt citai Konvencijas dalībvalstij informāciju, kas iegūta saistībā ar pašas veikto izmeklēšanu, ja tā uzskata, ka šādas informācijas atklāšana varētu palīdzēt Konvencijas dalībvalstij, kas minēto informāciju saņem, novērst noziedzīgus nodarījumus, kuri noteikti šajā Konvencijā, vai uzsākt vai veikt izmeklēšanu vai tiesvedību par šādiem noziedzīgiem nodarījumiem vai ka tās dēļ minētā Konvencijas dalībvalsts saskaņā ar šo nodaļu varētu iesniegt sadarbības lūgumu.	<p>Informācijas apmaiņu tiesiskās sadarbības ietvaros veic iestādes, kas ir iesaistītas starpvalstu tiesiskajā sadarbībā.</p> <p>KPL 673.panta pirmās daļas 1.punktā ir noteikts, ka starptautisko sadarbību krimināltiesiskajā jomā Latvija ārvalstij lūdz un nodrošina personas izdošanā kriminālvajāšanai, tiesāšanai vai sprieduma izpildei, vai medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanai.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nav nepieciešama
3. Konvencijas dalībvalsts, kas saņem jebkādu informāciju saskaņā ar otro daļu, nodod šo informāciju savām kompetentajām iestādēm, lai tās attiecīgā gadījumā varētu uzsākt tiesvedību vai ņemt vērā šo informāciju attiecīgajos civilprocesos vai kriminālprocesos.	<p>Atbilst.</p> <p>Saskaņā ar KPL 6.pantu amatpersonai, kura pilnvarota veikt kriminālprocesu, ikvienā gadījumā, kad kļuvis zināms kriminālprocesa uzsākšanas iemesls un pamats, ir pienākums savas kompetences ietvaros uzsākt kriminālprocesu un novest to līdz KL paredzētajam krimināltiesisko attiecību taisnīgam noregulējumam.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nav nepieciešama
65.pants. Datu aizsardzība.		
Personas datus glabā un izmanto atbilstoši saistībām, kuras Konvencijas dalībvalstis uzņēmušās saskaņā ar Konvenciju par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi (ELS Nr. 108).	<p>Atbilst.</p> <p>Latvijā Konvencija par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi ir spēkā kopš 2001.gada 12.aprīļa, tādēļ nacionālajā regulējumā izmaiņas nav nepieciešamas.</p>	<p>Turpmāka rīcība:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nav nepieciešama
IX nodaļa. Uzraudzības mehānisms.		
66. pants. Ekspertu grupa cīņai ar vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē.		
1. Ekspertu grupa cīņai ar vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē (turpmāk tekstā – „GREVIO”) uzrauga, kā Konvencijas dalībvalstis īsteno šo Konvenciju.	-	-

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri	
2. <i>GREVIO</i> sastāvā ir vismaz 10 locekļi un ne vairāk kā 15 locekļi, un šo grupu veido, ņemot vērā dzimumu līdzsvaru un ģeogrāfisko līdzsvaru, kā arī daudznozaru kompetenci. Tās locekļus ievēl Konvencijas dalībvalstu izveidota komiteja no kandidātiem, kurus izvirzījušas Konvencijas dalībvalstis un kuri ir šo valstu pilsoņi, un kuru pilnvaru laiks ir četri gadi, un kurus var atkārtoti ievēlēt vienu reizi.	-	-	
3. Pirmo reizi 10 locekļus ievēl viena gada laikā pēc šīs Konvencijas stāšanās spēkā. Piecus papildu locekļus ievēl pēc 25. ratifikācijas vai pievienošanās.	-	-	
4. <i>GREVIO</i> locekļus ievēl, ievērojot šādus principus	a) tos izvēlas saskaņā ar pārredzamu procedūru no personām, kam ir augsta morālā stāja, kam ir atzīta kompetence šādās jomās – cilvēktiesības, dzimumu līdztiesība, vardarbība pret sievietēm un vardarbība ģimenē, palīdzība vardarbības upuriem un to aizsardzība – vai kas pierādījušas savu profesionālo pieredzi jomās, uz kurām attiecas šī Konvencija;	-	-
	b) no vienas un tās pašas valsts pilsoņiem izvēlas tikai vienu <i>GREVIO</i> locekli;	-	-
	c) viņi pārstāv galvenās tiesību sistēmas;	-	-
	d) viņi pārstāv attiecīgās atbildīgās personas un institūcijas, kas	-	-

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
nodarbojas ar jautājumiem, kuri saistīti ar vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē;		
e) viņi rīkojas atbilstoši savām individuālajām spējām un ir neatkarīgi un objektīvi, veicot savas funkcijas, un efektīvi pilda savus pienākumus.	-	-
5. <i>GREVIO</i> locekļu ievēlēšanas kārtību nosaka Eiropas Padomes Ministru komiteja, pēc konsultēšanās ar Konvencijas dalībvalstīm un to vienprātīgas piekrišanas saņemšanas, sešu mēnešu laikā pēc šīs Konvencijas spēkā stāšanās.	-	-
6. <i>GREVIO</i> pieņem savu reglamentu.	-	-
7. <i>GREVIO</i> locekļiem un to delegāciju locekļiem, kuras dodas valsts vizītēs, kā noteikts 68.panta devītajā un četrpadsmitajā daļā, ir šīs Konvencijas pielikumā noteiktās privilēģijas un imunitāte.	-	-
67.pants. Konvencijas dalībvalstu komiteja.		
1.Konvencijas dalībvalstu komitejā ir šīs Konvencijas dalībvalstu pārstāvji.	-	-
2. Konvencijas dalībvalstu komiteju sasauc Eiropas Padomes ģenerālsēkretārs. Tās pirmā sanāksme notiek gada laikā pēc šīs Konvencijas spēkā stāšanās, un tās mērķis ir ievēlēt <i>GREVIO</i> locekļus. Pēc tam sanāksmes notiek pēc vienas trešdaļas Konvencijas dalībvalstu, Konvencijas dalībvalstu komitejas priekšsēdētāja vai ģenerālsēkretāra lūguma.	-	-
3.Konvencijas dalībvalstu komiteja pieņem savu reglamentu.	-	-
68.pants. Procedūra.		
1. Pamatojoties uz <i>GREVIO</i> sagatavotu anketu, Konvencijas dalībvalstis iesniedz Eiropas Padomes	LM: skat. iepriekšējos komentārus par koordinējošo iestādi un kompetento institūciju iesaisti informācijas apkopošanā.	

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
ģenerālsēkretāram ziņojumu par normatīvajiem aktiem un citiem pasākumiem šīs Konvencijas noteikumu īstenošanai, lai to izskatītu <i>GREVIO</i> .		
2. <i>GREVIO</i> izskata šo ziņojumu, kas iesniegts saskaņā ar pirmo daļu, kopā ar attiecīgo Konvencijas dalībvalstu pārstāvjiem.	-	-
3. Turpmākās vērtēšanas procedūras iedala posmos, kuru ilgumu nosaka <i>GREVIO</i> . Katra posma sākumā <i>GREVIO</i> izvēlas īpašus noteikumus, attiecībā uz kuriem jāveic vērtēšanas procedūra, un izsūta anketu.	-	-
4. <i>GREVIO</i> nosaka atbilstošos līdzekļus šīs uzraudzības procedūras veikšanai. Tā var katram vērtēšanas posmam izstrādāt anketu, ko izmanto par pamatu, veicot vērtēšanas procedūru attiecībā uz Konvencijas dalībvalstu veikto Konvencijas īstenošanu. Šī anketa paredzēta visām Konvencijas dalībvalstīm. Konvencijas dalībvalstis sniedz atbildes uz šo anketu, kā arī uz citiem <i>GREVIO</i> informācijas pieprasījumiem.	-	-
5. <i>GREVIO</i> var saņemt informāciju par šīs Konvencijas īstenošanu no nevalstiskajām organizācijām un pilsoniskās sabiedrības, kā arī no valstu cilvēktiesību aizsardzības institūcijām.	-	-
6. <i>GREVIO</i> pienācīgi izvērtē pašreizējo informāciju, kas iegūstama no citiem reģionālo un starptautisko tiesību aktiem un organizācijām par jomām, uz kurām attiecas šī Konvencija.	-	-
7. Izstrādājot anketu katram vērtēšanas posmam, <i>GREVIO</i> pienācīgi izvērtē pašreizējos Konvencijas dalībvalstu savāktos datus un veikto izpēti, kā noteikts šīs Konvencijas 11. pantā.	-	-
8. <i>GREVIO</i> var saņemt informāciju par Konvencijas īstenošanu no Eiropas Padomes Cilvēktiesību komisāra, Parlamentārās asamblejas un Eiropas Padomes attiecīgajām specializētajām institūcijām, kā arī struktūrām, kas izveidotas saskaņā ar citiem starptautisko tiesību aktiem. Šīm institūcijām	-	-

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
iesniegtās sūdzības un to izskatīšanas rezultāti būs pieejami <i>GREVIO</i> .		
9. <i>GREVIO</i> sadarbībā ar valstu iestādēm un ar neatkarīgu nacionālo ekspertu palīdzību var papildus organizēt vizītes uz attiecīgajām valstīm, ja iegūtā informācija ir nepietiekama, vai četrpadsmitajā daļā paredzētajos gadījumos. Šo vizīšu laikā <i>GREVIO</i> var asistēt konkrētu nozaru speciālisti.	-	-
10. <i>GREVIO</i> sagatavo ziņojuma projektu, kurā ir analizēts, kā tiek īstenoti vērtētie noteikumi, un ietverti tās ieteikumi un priekšlikumi par to, kā attiecīgā Konvencijas dalībvalsts varētu atrisināt konstatētās problēmas. Ziņojuma projektu nodod vērtētajai Konvencijas dalībvalstij, lai tā varētu sniegt komentārus. Pieņemot savu ziņojumu, <i>GREVIO</i> ņem vērā šos komentārus.	-	-
11. Pamatojoties uz visu saņemto informāciju un Konvencijas dalībvalstu komentāriem, <i>GREVIO</i> pieņem savu ziņojumu un secinājumus par pasākumiem, ko attiecīgā Konvencijas dalībvalsts veikusi, lai īstenotu šo Konvenciju. Šo ziņojumu un secinājumus nosūta attiecīgajai Konvencijas dalībvalstij un Konvencijas dalībvalstu komitejai. <i>GREVIO</i> ziņojumu un secinājumus pēc to pieņemšanas publisko līdz ar attiecīgo Konvencijas dalībvalstu iespējamajiem komentāriem.	-	-
12. Neskarot pirmajā – astotajā daļā minēto procedūru, Konvencijas dalībvalstu komiteja, pamatojoties uz <i>GREVIO</i> ziņojumu un secinājumiem, var pieņemt konkrētajai Konvencijas dalībvalstij domātus ieteikumus, kas a) attiecas uz pasākumiem, kuri jāveic, lai īstenotu <i>GREVIO</i> secinājumos norādīto, vajadzības gadījumā nosakot termiņu, kurā iesniedzama informācija par to īstenošanu, un b) kas paredzēti, lai veicinātu sadarbību ar šo Konvencijas dalībvalsti un tādējādi pienācīgi īstenotu šo Konvenciju.	-	-
13. Ja <i>GREVIO</i> saņem uzticamu informāciju, kas	-	-

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
norāda, ka pastāv problēmas, kuras nekavējoties jārisina, lai novērstu vai ierobežotu nopietnu Konvencijas pārkāpumu apmēru vai skaitu, tad tā var lūgt steidzami sniegt īpašu ziņojumu par pasākumiem, kas veikti, lai novērstu nopietnu, masveida vai pastāvīgu vardarbību pret sievietēm.		
14. Ņemot vērā informāciju, ko sniegusi attiecīgā Konvencijas dalībvalsts, un jebkādu citu tai pieejamu uzticamu informāciju, GREVIO var norīkot vienu vai vairākus no saviem locekļiem vadīt lietas apstākļu izpēti un steidzami ziņot par to GREVIO. Ja tam ir pamats un tas tiek darīts ar Konvencijas dalībvalsts piekrišanu, tad lietas apstākļu izpētes nolūkā var tikt apmeklēta attiecīgās Konvencijas dalībvalsts teritorija.	-	-
15.Pēc četrpadsmitajā daļā minētās lietas apstākļu izpētes rezultātu izskatīšanas GREVIO nodod šos rezultātus kopā ar visiem komentāriem un ieteikumiem attiecīgajai Konvencijas dalībvalstij un attiecīgos gadījumos arī Konvencijas dalībvalstu komitejai un Eiropas Padomes Ministru komitejai.	-	-
69.pants. Vispārēji ieteikumi.		
Attiecīgos gadījumos GREVIO var pieņemt vispārējus ieteikumus par šīs Konvencijas īstenošanu.	-	-
70.pants. Parlamentu iesaistīšana uzraudzībā.		
1.Valstu parlamenti tiek aicināti piedalīties Konvencijas īstenošanas pasākumu uzraudzībā.	-	-
2.Konvencijas dalībvalstis iesniedz GREVIO ziņojumus savu valstu parlamentiem.	-	-
3.Eiropas Padomes Parlamentārā asambleja tiek aicināta regulāri izvērtēt Konvencijas īstenošanu.	-	-
X nodaļa. Saistība ar citiem starptautisko tiesību aktiem.		
71.pants. Saistība ar citiem starptautisko tiesību aktiem.		
1. Šī Konvencija neskar saistības, kas izriet no citiem starptautisko tiesību aktiem, kuru dalībvalstis ir vai par tām kļūs šīs Konvencijas dalībvalstis un kuros ir noteikumi par šajā Konvencijā reglamentētajiem jautājumiem.	-	-

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
2. Šīs Konvencijas dalībvalstis cita ar citu var noslēgt divpusējus vai daudzpusējus nolīgumus attiecībā uz šajā Konvencijā aplūkotajiem jautājumiem, lai papildinātu vai pastiprinātu šīs Konvencijas noteikumus vai atvieglotu tajā ietverto principu piemērošanu.	-	-
XI nodaļa. Konvencijas grozījumi.		
72.pants. Grozījumi.		
1. Par ikvienu kādas Konvencijas dalībvalsts ierosinājumu veikt grozījumu šajā Konvencijā jāziņo Eiropas Padomes ģenerāļsekretāram, kas savukārt par to paziņo Eiropas Padomes dalībvalstīm, ikvienam parakstītājam, ikvienai Konvencijas dalībvalstij, Eiropas Savienībai, ikvienai valstij, kura ir uzaicināta parakstīt šo Konvenciju saskaņā ar 75.panta noteikumiem, un ikvienai valstij, kas ir uzaicināta pievienoties šai Konvencijai saskaņā ar 76.panta noteikumiem.	-	-
2. Eiropas Padomes Ministru komiteja izvērtē ierosināto grozījumu un pēc apspriešanās ar tām šīs Konvencijas dalībvalstīm, kas nav Eiropas Padomes dalībvalstis, var pieņemt šo grozījumu ar balsu vairākumu, kā to paredz Eiropas Padomes statūtu 20.panta d) punkts .	-	-
3.Ikviena grozījuma teksts, ko pieņēmusi Ministru komiteja saskaņā ar otro daļu tiek nosūtīts Konvencijas dalībvalstīm pieņemšanai.	-	-
4.Ikviens grozījums, kas pieņemts saskaņā ar otro daļu, stājas spēkā nākamā mēneša pirmajā dienā, kad pagājis viens mēnesis no datuma, kurā visas Konvencijas dalībvalstis ir ģenerāļsekretāram paziņojušas par to, ka tās minēto grozījumu pieņem.	-	-
XII nodaļa. Noslēguma noteikumi.		
73.pants. Konvencijas sekas.		
Šīs Konvencijas noteikumi neskar tos valsts tiesību aktus un saistošos starptautiskos instrumentus, kuri ir spēkā vai var stāties spēkā un kuros ir vai var tikt	-	-

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
piešķirtas labvēlīgākas tiesības personām, lai novērstu un apkarotu vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē.		
74.pants. Strīdu atrisināšana.		
1. Ja rodas kāds strīds par šīs Konvencijas noteikumu piemērošanu vai interpretēšanu, tad Konvencijas dalībvalstis vispirms cenšas to atrisināt ar sarunu, samierināšanas, arbitrāžas vai jebkādu citu tādu mierīgu atrisināšanas paņēmienu palīdzību, par kuriem tās savstarpēji vienojušās.	-	-
2. Eiropas Padomes Ministru komiteja var noteikt strīda atrisināšanas procedūras, kuras Konvencijas dalībvalstis, ja tās piekrīt, var izmantot strīdu atrisināšanai.	-	-
75.pants. Parakstīšana un stāšanās spēkā.		
1. Šo Konvenciju var parakstīt Eiropas Padomes dalībvalstis, valstis, kas nav Eiropas Padomes dalībvalstis, bet ir piedalījušās šīs Konvencijas izstrādāšanā, un Eiropas Savienība.	-	-
2. Šo Konvenciju var ratificēt, pieņemt vai apstiprināt. Ratifikācijas, pieņemšanas vai apstiprināšanas instrumentus deponē Eiropas Padomes ģenerālsekretāram.	-	-
3. Šī Konvencija stājas spēkā nākamā mēneša pirmajā dienā pēc tam, kad pagājuši trīs mēneši no datuma, kurā 10 parakstītāji, tostarp vismaz astoņas Eiropas Padomes dalībvalstis, ir izteikuši savu piekrišanu atzīt šo Konvenciju par saistošu saskaņā ar otrās daļas noteikumiem.	-	-
4. Attiecībā uz jebkuru citu pirmajā daļā minēto valsti vai Eiropas Savienību, kas savu piekrišanu atzīt šo Konvenciju par saistošu izsaka vēlāk, tā stājas spēkā nākamā mēneša pirmajā dienā pēc tam, kad pagājuši trīs mēneši no datuma, kurā deponēts tās ratifikācijas, pieņemšanas vai apstiprināšanas instruments.	-	-
76.pants. Pievienošanās Konvencijai.		
1. Pēc tam, kad šī Konvencija ir stājusies spēkā,	-	-

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
<p>Eiropas Padomes Ministru komiteja, pēc konsultēšanās ar Konvencijas dalībvalstīm un to vienprātīgas piekrišanas saņemšanas, var uzaicināt jebkuru valsti, kas nav Eiropas Padomes dalībvalsts un kas nav piedalījusies Konvencijas izstrādāšanā, pievienoties šai Konvencijai ar lēmumu, kuru pieņem ar balsu vairākumu, kā tas paredzēts Eiropas Padomes statūtu 20.panta d) punktā, un ar vienprātīgu lēmumu, ko pieņem Konvencijas dalībvalstu pārstāvji Ministru komitejā.</p>		
<p>2. Attiecībā uz jebkuru valsti, kas pievienojas, Konvencija stājas spēkā nākamā mēneša pirmajā dienā pēc tam, kad pagājuši trīs mēneši no datuma, kurā šī valsts savu pievienošanās instrumentu deponējusi Eiropas Padomes ģenerālsekretāram.</p>	-	-
77.pants. Teritoriāla piemērošana.		
<p>1. Ikviens valsts vai Eiropas Savienība, parakstot šo Konvenciju vai deponējot tās ratifikācijas, pieņemšanas, apstiprināšanas vai pievienošanas tai instrumentu, var noteikt teritoriju vai teritorijas, kurās šī Konvencija ir piemērojama.</p>	-	-
<p>2. Vēlāk ikviens Konvencijas dalībvalsts, iesniedzot Eiropas Padomes ģenerālsekretāram adresētu deklarāciju, var attiecināt Konvenciju uz jebkuru citu teritoriju, kura norādīta šajā deklarācijā un par kuras starptautiskajām attiecībām attiecīgā Konvencijas dalībvalsts ir atbildīga vai kuras vārdā ir pilnvarota uzņemties saistības. Attiecībā uz šādu teritoriju Konvencija stājas spēkā nākamā mēneša pirmajā dienā pēc tam, kad pagājuši trīs mēneši no datuma, kurā ģenerālsekretārs ir saņēmis minēto deklarāciju.</p>	-	-
<p>3. Jebkuru deklarāciju, kas iesniegta saskaņā ar iepriekšējām divām daļām, attiecībā uz jebkuru teritoriju, kura minēta šajā deklarācijā, var atsaukt, iesniedzot Eiropas Padomes ģenerālsekretāram adresētu paziņojumu. Deklarācijas atsaukums stājas spēkā nākamā mēneša pirmajā dienā pēc tam, kad ir</p>	-	-

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri	
pagājuši trīs mēneši no datuma, kurā ģenerālsēkretārs ir saņēmis minēto paziņojumu.			
78.pants. Atrunas.			
1. Attiecībā uz šīs Konvencijas noteikumiem nevar izdarīt atrunu, izņemot otrajā un trešajā daļā paredzētajos gadījumos.	-	-	
2. Jebkura valsts vai Eiropas Savienība, parakstot šo Konvenciju vai deponējot ratifikācijas, pieņemšanas, apstiprināšanas vai pievienošanās instrumentu, Eiropas Padomes ģenerālsēkretāram adresētā deklarācijā var paziņot, ka saglabā tiesības nepiemērot vai tikai īpašos gadījumos vai apstākļos piemērot noteikumus, kurus paredz:	- 30.panta otrā daļa ;	TM	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama
	- 44.panta pirmās daļas e) apakšpunkts , 3. un 4.punkts ;	TM	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama
	- 55.panta pirmā daļa saistībā ar 35.pantu attiecībā uz maznozīmīgiem pārkāpumiem;	TM	Turpmāka rīcība: - Ir nepieciešama atruna attiecībā uz maznozīmīgiem pārkāpumiem (skat. komentāru pie konvencijas 35.panta).
	- 58.pants saistībā ar 37. , 38. un 39.pantu ;	TM	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama
	- 59.pants .	TM	Turpmāka rīcība: - nav nepieciešama
3. Ikviens valsts vai Eiropas Savienība, parakstot šo Konvenciju vai deponējot ratifikācijas, pieņemšanas, apstiprināšanas vai pievienošanās instrumentu, Eiropas Padomes ģenerālsēkretāram adresētā deklarācijā var paziņot, ka tā saglabā tiesības kriminālsodu vietā paredzēt citus sodus par 33. un 34.pantā minētajiem noziedzīgiem nodarījumiem.	TM	Turpmāka rīcība: - minētais paziņojums nebūs nepieciešams, jo, lai Latvijas normatīvie akti atbilstu konvencijas 33. un 34.pantam, būs nepieciešami grozījumi likumā "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību", kas nozīmē, ka Latvijā par šajos pantos paredzētajiem nodarījumiem tiks piemērots kriminālsods.	
4. Ikviens Konvencijas dalībvalsts var pilnīgi vai daļēji atsaukt atrunu ar Eiropas Padomes ģenerālsēkretāram adresētu deklarāciju. Šī deklarācija stājas spēkā dienā, kad ģenerālsēkretārs to ir saņēmis.	-	-	
79.pants. Atrunu spēkā esamība un pārskatīšana			
1. Atrunas, kas minētas 78.panta otrajā un trešajā daļā, ir spēkā piecus gadus kopš dienas, kad šī Konvencija stājusies spēkā attiecībā uz konkrēto Konvencijas dalībvalsti. Taču šīs atrunas var pagarināt uz tikpat	-	-	

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
ilgu termiņu.		
<p>2. Astoņpadsmit mēnešus pirms atrunas termiņa beigām Eiropas Padomes ģenerālsēdētārs paziņo attiecīgajai Konvencijas dalībvalstij par atrunas termiņa beigšanos. Ne vēlāk kā trīs mēnešus pirms termiņa beigām Konvencijas dalībvalsts paziņo ģenerālsēdētāram par atrunas paturēšanu spēkā, grozīšanu vai atsaukšanu.</p> <p>Ja attiecīgā Konvencijas dalībvalsts nav iesniegusi paziņojumu, ģenerālsēdētārs informē šo Konvencijas dalībvalsti par to, ka tās atruna tiek atzīta par automātiski pagarinātu uz sešus mēnešus ilgu termiņu.</p> <p>Ja attiecīgā Konvencijas dalībvalsts nepaziņo par savu nodomu paturēt spēkā vai grozīt savu atrunu līdz šā termiņa beigām, šī atruna zaudē spēku.</p>	-	-
<p>3. Ja Konvencijas dalībvalsts izdarījusi atrunu saskaņā ar 78.panta otro un trešo daļu, tad pirms tās atjaunošanas vai pēc pieprasījuma minētā dalībvalsts sniedz paskaidrojumu <i>GREVIO</i> par tās turpināšanās pamatojumu.</p>	-	-
80.pants. Denonsēšana.		
<p>1. Ikviens Konvencijas dalībvalsts jebkurā laikā var denonsēt šo Konvenciju, iesniedzot Eiropas Padomes ģenerālsēdētāram adresētu paziņojumu.</p>	-	-
<p>2. Šāda denonsēšana stājas spēkā nākamā mēneša pirmajā dienā pēc tam, kad pagājuši trīs mēneši no datuma, kad ģenerālsēdētārs saņēmis minēto paziņojumu.</p>	-	-
81.pants. Paziņošana.		
<p>Eiropas Padomes ģenerālsēdētārs paziņo</p>	<p>a) ikvienam parakstīšanu;</p>	-
<p>Eiropas Padomes dalībvalstīm, valstīm, kas nav Eiropas Padomes dalībvalstis, bet ir piedalījušās šīs Konvencijas izstrādāšanā, ikvienai</p>	<p>b) ikviena ratifikācijas, pieņemšanas, apstiprināšanas vai pievienošanās instrumenta deponēšanu;</p>	-

Konvencijas pants	Nacionālā regulējuma atbilstība konvencijas prasībām	Papildus nepieciešamā rīcība u.c. komentāri
parakstītājai, ikvienai Konvencijas dalībvalstij, Eiropas Savienībai un ikvienai valstij, kura uzaicināta pievienoties šai Konvencijai, par:	c) ikvienu šīs Konvencijas spēkā stāšanās datumu saskaņā ar 75. un 76.pantu ;	-
	d) ikvienu grozījumu, kas pieņemts saskaņā ar 72.pantu , un datumu, kurā šis grozījums stājies spēkā;	-
	e) ikvienas atrunas izdarīšanu un atrunas atsaukšanu saskaņā ar 78.pantu ;	-
	f) ikvienu denonsēšanu, kas veikta saskaņā ar 80.panta noteikumiem;	-
	g) jebkuru citu aktu, ziņojumu vai paziņojumu, kas attiecas uz šo Konvenciju.	-

10.pielikums. Prioritāri veicamie grozījumi normatīvajos aktos

Konvencijas pants	Nepieciešamie grozījumi	Provizoriskais grozījumu laiks	Izpildītājs, sadarbības iestāde
<p>11.pants Lai īstenotu šo Konvenciju, tās dalībvalstis apņemas: a) regulāri vākt attiecīgus neapkopotus statistikas datus par gadījumiem, kad notikusi jebkāda vardarbība, uz ko attiecas šī Konvencija.</p>	<p>MK 2014.gada 25.marta noteikumi Nr.161 "Kārtība, kādā novērš vardarbības draudus un nodrošina pagaidu aizsardzību pret vardarbību": Papildināt ar 16.7.1 apakšpunktu, kas paredz, ka policija informācijas sistēmā ievada ziņas par attiecībām starp aizsargājamo personu un personu, kas rada draudus, un 23.4.1 apakšpunktu, kas paredz, ka Valsts policijas atbildīgā amatpersona ievada informācijas sistēmā ziņas par prasītāja un atbildētāja attiecību statusu un raksturojumu. Tāpat nepieciešams izvērtēt, vai būtu lietderīgi ievadīt informāciju par personu dzimumu un vardarbības veidu.</p>	01.04.2017.	LM, IeM
<p>33.pants. Psiholoģiskā vardarbība. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka par krimināli sodāmu tiek atzīta tīša rīcība, ar kuru, izmantojot piespiešanu vai draudus, nopietni kaitē personas psiholoģiskajai integritātei.</p>	<p>Grozījumi likumā "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" un saistītajos normatīvajos aktos</p>	01.04.2017.	TM, LM, VM
<p>34.pants. Vajāšana. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka par krimināli sodāmu tiek atzīta tāda tīša rīcība, kad pret citu personu vairākkārt tiek vērsti draudi, kas liek šai personai baidīties par savu drošību.</p>	<p>Grozījumi likumā "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" un saistītajos normatīvajos aktos</p>	01.04.2017.	TM, LM, VM
<p>38.pants. Sieviešu dzimumorgānu kropļošana.</p>	<p>Grozījumi likumā "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību"</p>	01.04.2017.	TM, LM, VM

<p>Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus vai veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka par krimināli sodāmām tiek atzītas šādas tīši veiktas darbības:</p> <p>a) sieviešu <i>labia majora</i>, <i>labia minora</i> vai <i>clitoris</i> pilnīga vai daļēja izgriešana, infibulācija vai citāda kropļošana;</p> <p>b) sievietes piespiešana vai atvešana, lai veiktu jebkuru no a) punktā minētajām darbībām;</p> <p>c) meitenes pamudināšana, piespiešana vai atvešana, lai veiktu jebkuru no a) punktā minētajām darbībām.</p>	<p>un saistītajos normatīvajos aktos</p>		
<p>20.pants 1.Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus un veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu vardarbības upuriem piekļuvi pakalpojumiem, kuri sekmē viņu atgūšanos no vardarbības. Šo pasākumu vidū atkarībā no vajadzības ir juridiskās konsultācijas, psihologa konsultācijas, finansiālā palīdzība, kā arī pajumtes, izglītības, apmācības un palīdzības darba meklējumos sniegšana.</p>	<p>Grozījumi Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 35.pantā, lai skaidri noteiktu, ka vienreizēju pabalstu ārkārtas situācijā var piešķirt arī ar vardarbību ģimenē saistītajos gadījumos</p>	<p>01.04.2017.</p>	<p>LM</p>